

Zbornik prispevkov s posveta
"Ko tradicija trči v sodobnost"
29. 5. 2021 v Kranju

Zbornik prispevkov z drugega posveta

»Ko tradicija trči v sodobnost«

na Osnovni šoli Franceta Prešerna Kranj, 29. maja 2021

Zbornik prispevkov s posveta »Ko tradicija trči v sodobnost«;

Različni avtorji, udeleženci posveta;

I. izdaja; Izdajatelj: Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj, zanjo Aleš Žitnik;

Leto izdaje 2021;

Uredili: Barbara Baša, Silvan Baša, Vita Bokal, Elvira Garibović, Sonja Grilc, Andreja Šuštar Konc, Tanja Müller, Adrijana Peterlin, Danijela Pilipović, Karmen Podgoršek, Marko Zupan, Aleš Žitnik;

Tehnično uredil in naslovnica: Aleš Žitnik;

Digitalna izdaja http://www.sfpkr.si/PDF/Posvet_Ko_tradicija_trci_v_sodobnost_29-05-2021.pdf

Brezplačno;

Vsebina prispevkov je podvržena priznanju avtorstva-deljenje pod enakimi pogoji CC BY-SA.

Dovoljeno ostalim, da distribuirajo, predelajo (remixajo) ali prilagodijo delo, ter gradijo na njem, tudi v komercialne namene, dokler navedejo kot avtorja izvirnega dela in licencirajo svoje delo pod enakimi pogoji.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 70651139](#)

ISBN 978-961-92116-6-3 (PDF)

Tradicija je že drugič trčila v sodobnost

Na OŠ Franceta Prešerna smo v soboto, 29.5.2021, že drugič organizirali mednarodni posvet z naslovom »Ko tradicija trči v sodobnost«. Letos je bil izpeljan v nekoliko drugačni, spletni obliki, vendar zato nič manj uspešno.

Sodelovali so tako udeleženci slovenskih šol, kot tudi iz tujine, letos iz kar enajstih držav, in sicer iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne gore, Poljske, Romunije, Grčije, Turčije, Finske, Litve in Italije. Poslušali smo predavateljici Stasele Riskiene iz Litve in Johanno Lampela iz Finske ter predavanji mag. Lucije Rakovec in dr. Justine Erčulj, med posameznimi tematskimi sklopi pa so udeleženci predstavljali svoje referate.

Med posvetom smo ponovno dokazali, da v šolah ne manjka idej, sodelovanja in novih metod poučevanja. V petih sklopih z naslovi *Različni pristopi k podajanju znanja*, *En prostor- nešteto možnosti*, *Delo s posamezniki in interesnimi skupinami*, *Delo na daljavo* in *Izmenjava znanja in izkušenj v mednarodnem prostoru* smo si izmenjali primere dobrih praks, največ novih idej pa smo prejeli v sklopu o delu na daljavo, saj je bila ta tema v letošnjem šolskem letu še kako aktualna. Veliko primerov bomo slušatelji zagotovo uporabili pri svojem delu.

Posvet je bil uspešen, v sproščenem vzdušju smo se spoznali, pogovorili, si izmenjali ideje in se spodbujali za nadaljnje delo. In ker nam idej ne manjka smo prepričani, da to ni bilo zadnje trčenje tradicije s sodobnostjo.

Elvira Garibović

OŠ Franceta Prešerna Kranj

Kazalo vsebine

Tradicija je že drugič trčila v sodobnost	4
Ambijentalna nastava.....	9
Ali res samo v naravi lahko spoznavamo drevo?.....	14
And so this is Xmas- international eTwinning project for Young Learners	19
Cankar v kamišibaju.....	37
Čuječnost v razredu	42
Čuječnost pri predšolskih otrocih.....	48
Delo na daljavo v prvem razredu.....	54
Delo v oddelkih podaljšanega bivanja	60
Didaktička sredstva i motivacija učenika u online nastavi	65
Digitalni alati u OnLine nastavi	84
Digitalni alati u OnLine nastavi: Educandy i Padlet	98
Dobri virus	110
Domišljija na krožniku	115
Dramska predstava ob učenju tujega jezika.....	120
Folklorna dejavnost v šoli	124
Formativno spremljanje sklanjanja samostalnikov moškega spola v času dela na daljavo	129
Formativno spremljanje znanja z uporabo raziskovalnega modela učenja in poučevanja	135
Formativno pračenje znanja	145
Formative assessment.....	149
Formative assessment - LEARNER VOICE Myth or reality?	153
Gib – prijatelj otroka.....	155
Glasbene dejavnosti v 3. razredu	160
Gozd na obisku v računalnici	165
Igre u nastavi	171
Individualen program vadbe za učenke predmetne stopnje v času pouka na daljavo	176
Integracija interaktivne table v pouk na daljavo – primer iz prakse	182
Izvajanje dodatne strokovne pomoči v času šolanja na daljavo	191
Jedan prostor – bezbroj mogućnosti.....	197
Ko pravljice oživijo – interesna dejavnost	201
Korona – priložnost za razvoj eksperimentov doma	205
L'Angolino, the school newspaper as a training space.....	213
Magic Word	219

Mali kuhar.....	220
Mali raziskovalci pri podaljšanem bivanju.....	225
Medkulturno povezovanje za boljše znanje.....	230
Mednarodno sodelovanje in projekt Art@Heart	236
Medpredmetno učenje na prostem	242
Mogućnost kreativnog izražavanja u učionici	250
Moj dom je lahko učilnica	254
Motivacija učenika za rad na daljino	262
My work experience with the young Refugees.....	266
Načrtovanje in izvajanje predšolskih dejavnosti na daljavo v zasebnem vrtcu Fridolin	269
Narava je naša najbogatejša učilnica	275
Ocenjevanje na daljavo pri predmetu šport.....	282
Opisemenjevanje na daljavo	288
Organizacija izobraževanja na daljavo na OŠ Franceta Prešerna Kranj.....	293
Podaljšano bivanje kot izziv.....	303
Poštevanka v 3. razredu – poučevanje na daljavo s konkretnimi primeri v razredu.....	308
Poučevanje na daljavo pri športni vzgoji.....	315
Poučevanje prvošolcev z video vsebinami	320
Poučevanja šaha na daljavo v luči projektov šole 21. stoletja	326
Pouk na daljavo – Obravnava umetnostnega besedila s pomočjo video posnetka	332
Pouk na prostem	338
Pouk na prostem in tablični računalnik	344
Povezivanje znanjem – Dvije Škole, dvije učionice, jedan čas.....	349
Pravljlična noč – spodbujanje branja.....	351
Primer dobre prakse – male pisane črke na daljavo	357
Primerjava filtracije vode med kraškim in rečnim površjem z vidika izlitja kerozina v nesreči tovornega vlaka pri Hrastovljah – delo na daljavo.....	362
Primjena Adobe Photoshop-a (izborni predmet) u nastavi.....	369
Primjena informaciono – komunikacionih tehnologija u nastavi	376
Primjena interaktivnih tehnologija u nastavi	380
Pripovedovanje s pomočjo piktogramov	384
Projekt moja pravljica.....	390
Projekti kot motivacijsko sredstvo za nadarjene učence	395
"Proud to be Romanian" - lesson project.....	401
Pružanje znanja primjenom IKT-a u nastavi	407
Rad sa darovitim učenicima	413

Razredna ura malo drugače.....	417
Razredne ure na daljavo in uporaba Microsoft Teams	425
Različiti pristupi davanja znanja – Praktična nastava	434
Razvijanje dječije kreativnosti u učionici kod učenika nižih razreda	439
Razvijanje dječije kreativnosti	444
Razvoj žabe – učilnica na prostem in v razredu	449
Risarske igrarije – interesna dejavnost, ki spodbuja razvoj desne polovice možganov	455
S formativnim spremljanjem znanja do spodbudnega in varnega učnega okolja.....	464
Samo en klik do učilnice na daljavo	470
Saradnja obrazovne ustanove sa roditeljima	476
Skajp u nastavi.....	481
Sodelovanje med šolami, medsebojna podpora in nešteto možnosti	486
Sodelovanje med učenci v času šole na daljavo	492
Spodbujanje otrok h gibanju na zabavne načine	498
Strategije dela pri matematiki z učenci OŠ z NIS – pisno seštevanje s prehodom do 1000.....	503
Šola – prostor za vzgojni moment	509
Šolski vrt	515
Športna vadba na daljavo za učence in starše – študija primera OŠ Hinka Smrekarja, Ljubljana	524
Šport na daljavo – športne igre v dnevni sobi	529
Tedni vseživljenjskega učenja.....	535
Teškoče OnLine nastave u Osnovnoj školi Hrasno u vreme pandemije COVID-	542
Terapevtski pes pri pouku v 1. razredu	561
The New Core Curriculum and the Transversal Competencies - Some Examples	567
The use of ICT in Education, Interactive Learning Materials.....	568
Učenci z učnimi težavami in poučevanje na daljavo	574
Učenec priseljenec na predmetni stopnji slovenske osnovne šole	580
Učenje na daljino	584
Učenje samostalnika v učilnici na prostem	589
Učilnica na prostem – Časovni trak	594
Učitelj kot vzor: pomen etičnih ravnanj v šolah	601
Umetniki tretjega razreda	602
Umetnost nas povezuje – moje izkušnje pri poučevanju učencev v tujini.....	608
Uporaba IKT in interaktivnih gradiv pri bralnem razumevanju v 2. razredu osnovne šole	614
Uporaba programa ActivePresenter ter ostalih aplikacij in pripomočkov kot pomoč pri delu na daljavo	619
Uporaba sobe pobega pri delu z nadarjenimi učenci.....	624

Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija u nastavi	630
Utilizing Storytelling in the EFL Classroom	634
Utrjevanje matematike – učilnica v naravi.....	641
Vključenost slepega učenca v pouk športa.....	647
Vpliv igre na celostni razvoj otroka	652
Vpliv učitelja na dobre medosebne odnose v podaljšanem bivanju.....	657
Vsebine za kakovostno preživljanje prostega časa med šolanjem na daljavo	663
Web alati za izradu kvizov i igara u nastavi	671
Zdrava hrana in kulturna dediščina z roko v roki	677
Značaj radionica u nastavnom procesu za razvoj ličnosti.....	683
Značaj u uloga vannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi.....	688
Program posveta	692

Ambijentalna nastava

Aleksandra Samardžić

OŠ „Dašo Pavičić, Crna Gora, aleksandra.samardzic@os-dpavicic.edu.me

Apstrakt/Rezime

Ambijentalna nastava je oblik nastave koji podrazumijeva ostvarivanje planiranih nastavnih sadržaja izvan škole. U ovu nastavu spadaju: izleti, ekskurzije, posjete, škola u prirodi. Cilj ove nastave je učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj sredini gdje se učenici susreću sa okolinom, ljudima koji žive i djeluju u njoj. Rad izvan učionice motiviše učenike, podstiče ih da otkrivaju, istražuju i stvaraju. Pogodan je za timski rad i stavaranje kvalitetnih međuljudskih odnosa. Pri organizaciji ovakvog oblika rada treba voditi računa o interesovanjima, mogućnostima i sposobnostima učenika. Ambijentalna nastava pruža mogućnost lake međupredmetne korelacije. Za nju je veoma važno temeljno i dobro planiranje. Plan i program ovih aktivnosti utvrđuje se Godišnjim planom i programom rada škole.

Ključne riječi: ambijentalna nastava, posjete, izleti, škola u prirodi, ekskurzije

Ambiental educational process

Abstract:

Ambiental educational process is the way of education which means the realization of the planned educational materials outside the school. This can be: school trips, excursions, visits, school in the nature. The aim of this education process is to learn by discovering in the real life nature where students meet with nature, people who live and act in it. Learning outside the classroom motivate students, encourage them to discover and to create. It is suitable for the team work and the creation of good human relationships. When we organize this we can take care about the interests, abilities and the skills of the students. Ambiental education process offers the possibility of the easy school subjects correlations. It is important for this kind of learning to be precisely and seriously planned. Plan and the program of these activities is written in the annual school program.

Keywords: Ambiental education process, visits, trips, school in nature, excursion

1. Pojam nastave

Nastava je najvažnija aktivnost koja se odvija u školi. Nastava predstavlja složen, planski organizovan proces.

Nastavu čine dva dijela:

- Proces poučavanja – nastavnik;
- Proces učenja – učenik.

Poučavanje je uvođenje učenika u učenje i rukovođenje učenjem. Zbog toga nastavnik pri izvođenju nastave mora voditi računa ne samo o onome šta on treba da čini, već i o tome šta treba da čine učenici i kako ih podsticati da uspješno usvajaju nastavne sadržaje.

Proces učenja se može uspješno voditi jedino ako se zasniva na stavralačkoj aktivnosti i samoaktivnosti učenika jer bez toga nema uspješne nastave.

Znajući da djecu mlađeg školskog uzrasta, prema Pijaževoj teoriji, karakteriše, period konkretnih operacija, može se zaključiti da djeca od 7 do 11 godina najbolje i najlakše uče u direktnom kontaktu. Ukoliko djeca nisu imala konkretno iskustvo sa situacijom ili ako su objekti apstraktni, djeca neće biti uspješna u korišćenju konkretnih operacija. Potrebno je da su u direktnom kontaktu sa prirodom, tj. sa zemljištem, vodom, vazduhom, biljkama, životinjama i ljudima. Prednost se daje onim oblicima i metodama rada koji doprinose aktivnijem odnosu učenika prema nastavnim sadržajima. Tako se uspostavljaju prisnije veze između znanja koja se stiču u učionicama i realnih životnih problema i situacija. Učenicima se daju mogućnosti da svoje prirodno i društveno okruženje upoznaju i izučavaju u različitim ambijentima.

2. Nastava na otvorenom

Nastava van okvira učionice, utiče na kvalitetnije usvajanje znanja i cjelokupni razvoj učenika, razvijanje pozitivnog odnosa prema prirodi, lokalnoj zajednici, drugim ljudima i samima sebi. Razvija vještine rada u timu, interakciju, kreativnost, grupno donošenje odluka, zajedničko planiranje, toleranciju i poboljšanje odnosa. Prirodna sredina je jedan od omiljenih prostora u kome djeca različitog uzrasta vole da provode vrijeme, jer im pruža raznovrsne mogućnosti da kroz igru uče. Daje im osjećaj nesputanosti u vremenu i prostoru.

Nastava na otvorenom se može realizovati u različitim prirodnim i socijalnim ambijentima: na školskom poligonu, u dvorištu, parku, muzeju, galeriji, različitim lokacijama u gradu ili selu ... U ovakvim uslovima motivacija, radoznalost i želja za saznavanjem znatno su veći nego u uobičajenim „učioničkim” uslovima. Na ovakav način učenici ovladavaju praktičnim znanjima i vještinama, bogate i proširuju iskustva, čime se ostvaruje princip povezanosti teorije sa praksom i nastave sa životom. Znanja koja su stečena na ovakav način trajnija su i primjenljivija, učenici postaju svjesni „da se istina otkriva aktivnim razmišljanjem, a ne samo primanjem informacija” (Borić, Škugor, Perković, 2010,362).

Da bi se ovakav oblik nastave uspješno realizovao, učitelj bi trebalo da posjeduje dobra metodička znanja, da bude dobar organizator i planer, ali potrebno je da ima pomoć i podršku od škole. Škola mora ostvariti dobru saradnju sa lokalnim i okolnim prirodnim i društvenim objektima koji predstavljaju potencijalne ambijente za ovakav vid nastave. Ciljevi nastave na otvorenom su:

- očuvanje, podsticanje i unapređivanje ukupnog zdravstvenog stanja učenika, njihovog pravilnog psihofizičkog i socijalnog razvoja;
- stvaranje osnova za usvajanje aktivnog, zdravog i kreativnog načina života;
- proširivanje postojećih i sticanje novih znanja i iskustava o neposrednom prirodnom i društvenom okruženju;
- razvijanje ekološke svijesti;
- socijalizacija učenika i sticanje iskustava o kolektivnom životu, uz razvijanje tolerancije i odgovornog odnosa prema sebi, okruženju i kulturnom nasleđu;
- razvijanje pozitivnih odnosa prema nacionalnim, kulturnim i estetskim vrijednostima.

3. Ambijentalna nastava u našoj školi

U Osnovnoj školi „Dašo Pavičić” ovakav vid nastave se primjenjuje u velikoj mjeri. Uprava škole pruža podršku i podsticaj nastavnicima da primjenjuju ovakav oblik nastave kada god imaju prilike za to. Učitelji dobro poznaju objekte, prostore i mjesta na kojim se ovakva nastava može realizovati.

Ambijentalna nastava se u nižim razredima realizuje kroz sljedeće aktivnosti:

- časovi na otvorenom u okviru škole (školsko dvorište, poligon, teren),
- časovi u/na prirodnim objektima u blizini škole (park, šetalište pored mora, plaža...),
- posjete poslovnim objektima u gradu (trgovine, pijaca, zanatske radnje, mlin ...),
- posjete ustanovama i organizacijama (arhiv, vatrogasna služba, dom zdravlja, pošta, meteorološka stanica, autobuska stanica ...);
- posjete kulturnim i vjerskim institucijama (muzej, galerija, biblioteka, pozorište, kulturni i vjerski spomenici ...),
- dva izleta u toku školske godine - jesenji i prolječni;
- škola u prirodi u trajanju od 5 dana.

Sve navedene aktivnosti se planiraju u Godišnjem planu rada škole kao i na nivou razrednih vijeća u okviru godišnjih planova u otvorenom dijelu kurikuluma...

3.1. Posjeta

Posjeta je vrsta nastave i organizovanog učenja izvan učionice koja se ostvaruje pod vođenjem nastavnika i saradnika, u trajanju od nekoliko školskih sati do jednog dana. Primjera radi, za upoznavanje mjera protivpožarne zaštite saradnik bi bio vatrogasac. Svaka posjeta mora biti dobro isplanirana i organizovana sa jasno postavljenim ciljem. Veoma je važno napraviti i osvrt na realizaciju po završetku aktivnosti.

3.2. Izlet

Izlet je oblik nastave koji obuhvata poludnevni ili cjelodnevni zajednički odlazak učenika i učitelja u mjesto u kojem je škola ili izvan njega. Škola organizuje ovakve nastavne aktivnosti u cilju ispunjavanja određenih vaspitno obrazovnih ciljeva i zadataka. Prilikom planiranja izleta definišu se: cilj, zadaci, program, način evaluacije izleta i način izvještavanja.

U planiranju izleta obavezno učestvuju učenici i njihovi roditelji. Posebno važan segment je i osmišljavanje i sprovođenje evaluacije izleta. Za svaki izlet razredni starješina priprema elaborat koji sadrži:

- obrazovno-vaspitne ishode i zadatke,
- sadržaje kojima se postavljeni ishodi i ostvaruju,
- planirani broj učenika,
- tehničku organizaciju izleta i
- način finansiranja izleta.

3.3. Škola u prirodi

Škola u prirodi je poseban vid vaspitno obrazovnog rada koji se ostvaruje u prirodnoj sredini, van mjesta stanovanja učenika. U okviru ovog vida pedagoške djelatnosti,

pored nastave, sprovode se raznovrsne aktivnosti. U slobodnom vremenu organizuje se samostalan rad učenika, sportske, društveno - korisne i kulturno - zabavne aktivnosti.

Cjelokupna organizacija i realizacija programskih sadržaja zasniva se na temeljnom planiranju, neposrednom posmatranju, uočavanju, doživljavanju i praktičnim aktivnostima.

Program škole u prirodi podijeljen je na četiri osnovna dijela:

- Obrazovni

Ostvaruje se tokom cijelog dana, a obuhvata šetnje i obilaske mjesta, građevina, kulturnih spomenika itd. Cilj je upoznavanje učenika s reljefom i klimom planinskog prostora, biljkama, životinjama, različitim karakterističnim pojmovima, zanimanjima ljudi, njihovim radom. Svaki učenik dobija unaprijed pripremljene nastavne listiće koji mu omogućavaju praćenje sadržaja predviđenih za obradu tokom škole u prirodi.

- Vaspitni

Ostvaruje se od početka dogovaranja i pripremanja za školu u prirodi, a nastavlja se polaskom i tokom boravka. Završava nakon povratka, odnosno tokom analize škole u prirodi. Obuhvata uputstva roditeljima o tome kako pripremiti dijete za školu u prirodi, uputstva učenicima o ponašanju u autobusu, hotelu, tokom šetnje, u restoranu, o higijeni i odnosu prema drugarima i učitelju/učiteljici.

- Sportsko rekreativni

Obuhvata sadržaje fizičke, muzičke i likovne kulture iz redovite nastave, koji se obrađuju na odredištu škole u prirodi. Sadržaji su prošireni sportskim aktivnostima (igrama na snijegu, sankanjem, skijanjem...), te izradom suvenira, pjevanjem i slušanjem pjesama koji su karakteristični za taj kraj. Na taj način se kod djece podstiče preduzetništvo.

- Kulturno zabavni

Ostvaruje se nakon večere, organizovanjem različitih tematskih večeri kojima se podstiče dječja kreativnost, samostalnost, javni nastup, druženje i zabava.

4. Zaključak

Nastava van učionice je jedan od najpoželjnijih oblika nastave. Danas, kada tehnologija zauzima sve više mjesta u životima ljudi, važno je s učenicima provoditi što više vremena u prirodi. Ambijentalna nastava ima mnogo prednosti nad nastavom u učionici. Znanje koje se na ovaj način stekne trajnije je, učenici uče praktično, sami otkrivaju, istražuju i opažaju. Izlaskom iz učionica učenici doživljavaju prirodu svim svojim čulima za razliku od nastave u učionici kada učenici prirodu posmatraju u udžbenicima ili na slikama. Učionica na otvorenom može biti: školski vrt, obližnja šuma, livada, park, jezero i slično. Za to vrijeme učenici borave na svježem vazduhu, slobodno se kreću i nisu ograničeni prostorom kao u učionici. Svaki oblik ovakve nastave pozitivno utiče na razvoj socijalnih vještina učenika i na njihovo zdravstveno stanje, bez obzira da li se radi o posjeti, izletu, ekskurziji ili školi u prirodi. Ambijentalna nastava se može planirati u bilo koje godišnje doba jer je za svako od njih dostupno mnogo različitih aktivnosti na otvorenom. Zbog svih gore navedenih prednosti ambijentalne nastave, poželjno je što više i što češće primjenjivati.

5. Izvori I literature

Omerović, M., Zukorlić, M.: *Pedagoške vrednosti škole u prirodi*. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet Institut za pedagogiju i andragogiju i Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu. (2019).

Vilotijević, M. : *Didaktika*. Beograd: Naučna knjiga: Učiteljski fakultet. (2000).

Vilotijević, M., Vilotijević, N. (2008). *Inovacije u nastavi*. Vranje: Učiteljski fakultet.

Anđelković, Stanisavljević-Petrović:(2013).*Učenje i poučavanje van učionice*: Nastava i vaspitanje, 1, 39 - 51.

Ali res samo v naravi lahko spoznavamo drevo?

mag. Urška Frelih Meglič

OŠ Tržič, POŠ Podljubelj, Slovenija, ursa.frelih.meglic@gmail.com

Izvleček

Življenjska okolja učenci lahko spoznavajo na številne načine, izkušnje pa kažejo, da učitelji pri tem največji poudarek dajejo uporabi vida in sluha. V želji po celostnem doživljanju okolja bi morali v naše dejavnosti bolj vključevati spoznavanje preko vseh čutil. Tako bi pri učencih spodbudili aktivno učenje, ki pusti trajnejše znanje. V ta namen so učenci preko čutne poti, s poudarkom na uporabi tipa in vonja, spoznavali drevo. Prepoznavali so posamezne dele drevesa, lesne proizvode in materiale, ki nastanejo pri predelavi lesa. Bosonogi in z zavezanimi očmi so se sprehodili preko treh delov čutne poti in le s pomočjo tipa skušali prepoznati različne materiale. Zanesli so se morali na pomoč sošolcev, saj so bili brez uporabe vida prepuščeni njihovemu vodenju. S tem se je med njimi krepilo zaupanje in medsebojna povezanost. Na ta način je bilo dokazano, da se celostno spoznavanje naravnega okolja da prenesti tudi v notranje prostore učilnic.

Ključne besede: aktivno učenje, čutna pot, drevo

Can we really only get to know a tree in the nature?

Abstract

Students can learn about living environments in many ways, experience shows that teachers give the most emphasis on sight and hearing. Hoping to entirely present the most permanent knowledge, we should include all-sense learning into our activities. In that way, we would encourage a more active way of learning in our students. For that purpose, students were learning about the tree with the emphasis on using touch and smell in our sensory path. They were researching different parts of the tree, products made of wood and materials that are produced in the production of wood. The students were walking over three parts of the sensory path, barefoot and blindfolded and were encouraged to recognize different materials only using touch. They had to rely on their classmate's help because they were guided by them without being able to use their primary sense, sight. This activity built their trust and interconnectedness. In this way, it was proven, that a comprehensive way of learning about nature can be transferred to the inside of a classroom.

Key words: active learning, sensory path, tree

1 Čutna pot

Pri pouku spoznavanja okolja učitelji poskušamo učencem čim bolj približati naše okolje. Izhajati moramo iz predpostavke, da je otrokova radovednost izhodišče za spoznavanje sveta okoli nas in to moramo tudi znati izkoristiti. Ivanuš Grmek in drugi (2009) poudarjajo, da gre tu za kontinuiran proces, ki bi ga učitelji morali le usmerjati

in pri tem ohranjati in spodbujati otrokovo radovednost. Tako nas že učni načrt za spoznavanje okolja (2011) usmerja v spodbujanje osebnega doživljanja učencev in gradnjo pouka spoznavanja okolja na teh temeljih. Pri tem naj bi bil največji poudarek na spoznavanju okolja v neposredni stvarnosti. V mnogih primerih je to težko izvedljivo. Takrat si učitelji pomagamo z najrazličnejšimi učnimi sredstvi, ki približajo stvarnost učencem. Teh učnih sredstev je res veliko, res pa je, da med njimi prevladujejo avdiovizualna sredstva. Ta pri učencih spodbujajo spoznavanje sveta s pomočjo vidnega in slušnega zaznavanja. Ostala čutila (tip, vonj in okus) so prevečkrat zapostavljena. Prav temu pa se izognemo, če učencem postavimo čutno pot.

Čutna ali senzorična pot je skrbno zasnovana postavitev posameznih elementov, ki pri človeku izzovejo uporabo vseh čutil – tipa, voja, vida, okusa in voja. Lahko jo postavimo v naravi ali pa jo pripravimo v notranjosti, kamor prenesemo elemente iz narave. Učenci preko čutne poti lahko hodijo z zaprtimi/zavezanimi očmi ali pa jih imajo odprte. Če dejavnost izvajamo z zavezanimi očmi, se učenci bolj posvetijo sprejemanju sveta okoli sebe z ostalimi čutili in ne le z vidom. Tok naših misli se upočasni, saj nam informacije posredujejo na novo spodbujeni čuti, ki navadno niso primarno poudarjeni pri sprejemanju dražljajev iz okolice. Take dejavnosti so za učence tudi motivacijsko zelo dobro sprejete, saj razbijajo monotonost pouka in pri učencih spodbujajo aktivno učenje. Aktivno učenje namreč učenca celostno, miselno in čustveno aktivira; učenci pri dejavnostih ne uporabljajo le glave, ampak se učijo tudi s pomočjo rok, nog in ob uporabi vseh čutil. Tako učenje nam daje trajnejše znanje ter nam pomaga bolje razumeti sebe in svet (Marentič-Požarnik, 2003).

2 Čutna pot v našem razredu

Želja o predstavitvi drevesa, kot pomembnega dela naravnega okolja, ki nas obdaja, je povzročila nastanek čutne poti o drevesu kar v našem razredu. Drevesa drugošolci spoznavajo pri spoznavanju okolja in velikokrat so jih do izvedbe čutne poti že opazovali v naravi. Tokrat je bilo spoznavanje drevesa popolnoma drugačno. Glavni cilj pri izvedbi čutne poti je bil predstaviti učencem dele drevesa in izdelke, ki jih dobimo iz drevesa, v učilnici. Drevo so učenci spoznavali brez uporabe najpogostejše uporabljenega čutila – vida. Učenci so preko čutne poti hodili z zavezanimi očmi in tako v spoznavanje bolj vključili ostala čutila. V čutni poti so bili vključeni materiali, ki učencem niso povzročali težav pri prepoznavanju.

Drug pomemben cilj pri čutni poti je bil povezan s spodbujanjem medsebojnega zaupanja učencev. Učenci sami so vodili sošolce po čutni poti, jim podajali navodila ter jim pomagali pri težavah, ki so se lahko pojavile ob stiku s posameznimi materiali. Tako se je med njimi gradilo zaupanje in spoznavanje odvisnosti od nekoga.

Čutna pot je bila v razredu razdeljena na tri dele. V vseh treh delih je bil uporabljen material, ki je bil v povezavi z drevesom – šlo je za posamezne dele drevesa ali pa izdelke, ki so nastali ob predelavi lesa.

V prvem delu so učenci s pomočjo tipa ugotavljali, preko katerega materiala hodijo. Pri tem so imeli zakrite oči, preko katerih materialov hodijo pa so ugotavljali s pomočjo bosih nog. Tako so bila v prvem delu čutne poti vključena drva, zmečkan časopisni papir, listje, smrekovi storži, oblanci, vejice in deščice.

Slika 1: Prvi del čutne poti

V drugem delu so ravno tako s tipom, a tokrat z rokami, ugotavljali, kaj tipajo. V tem delu so poleg tipa lahko uporabili tudi vonj in s pomočjo vohanja potrdili svoje ugotovitve. Učenci so v tem delu poti tipali storže, smrekove iglice, semena smreke, lesene palčke in luščine smrekovega storža.

Tretji del je bil namenjen sluhu in okusu. Še vedno z zaprtimi očmi so ugotavljali, kaj proizvaja zvok in ali je ta zvok proizveden s predmetom, ki je povezan z drevesom. V tem delu so učenci proizvajali zvok s pomočjo smrekovih storžev, s trganjem časopisnega papirja in s pomočjo dveh lesenih deščic. Na koncu so okus drevesa spoznali z zaužitjem žličke sirupa iz smrekovih vršičkov.

Najprej so pod vodenjem učiteljice čutno pot prehodile učenke, ki so kasneje prevzele vlogo pomočnic in po čutni poti vodile svoje sošolce in sošolke. Dobile so navodila, kako naj usmerjajo učence in jih opozarjajo na težave pri zaznavanju določenih materialov. Tako so sošolce in sošolke opozarjale na prehitre gibe in možnost zbadanja oziroma bolečin pri hoji čez določene materiale. Ob koncu so učenke spoznale čutno pot še z vidnim opazovanjem. Spoznale so, da so popolnoma vsi uporabljeni materiali povezani z drevesom.

Nato so vlogo vodičk po čutni poti prevzele učenke same. Pred preizkusom čutne poti sošolcem niso dale veliko navodil. Edino navodilo je bilo, da skušajo ugotoviti, ali je material, s katerim so v stiku, kakorkoli povezan z drevesom.

Vodenje po čutni poti je potekalo v zelo sproščenem vzdušju. Učenci so se brez težav zaupali vodstvu sošolk in ob tem uživali. Sproti so komentirali, kaj mislijo da je material, s katerim so v stiku. Prav tako so ugotavljali način, kako je ta material povezan z drevesom.

Slika 2: Spoznavanje sveta z bosimi nogami je lahko tudi malce neprijetno

V prvem delu so učenci imeli največ težav pri prepoznavanju deščic, saj so ves čas hodili po lesenih tleh. Prav tako jim je težave povzročal časopisni papir, saj niso vedeli natančne povezave med papirjem in drevesom. Tudi oblancev veliko učencev ni prepoznalo, zamenjali so jih z listjem. Veliko časa so si bosonogi učenci vzeli tudi pri storžih in vejicah, saj so ob zbadanju le s težavo stopili nanje.

V drugem delu čutne poti so bili materiali za prepoznavanje težji, saj so predstavljali le posamezne dele drevesa. Najmanj težav so imeli pri prepoznavanju storža, pri prepoznavanju ostalih materialov pa je pogosto prihajalo do napak. Najpogostejše so bile te napake pri prepoznavanju delov storža – tako semen kot luščin. Pri prepoznavanju iglic so si pogosto pomagali z vohanjem.

Tretji del čutne poti je bil namenjen proizvajanju zvokov in hkrati tudi sprostitvi učencev. Pomočnice pri vodenju po čutni poti so spodbudile sošolce, da proizvedejo zvok s stvarjo, ki jo imajo v rokah. Pri storžih in palicah so učenci hitro ugotovili, kako proizvesti zvok. Več težav so imeli pri časopisnem papirju, kjer so potrebovali več usmerjanja v trganje ali mečkanje. Na koncu pa so pri tej dejavnosti najbolj uživali in najdlje vztrajali. Za konec so bili učenci nagrajeni še s sladko nagrado – sirupom iz smrekovih vršičkov. Čutno pot so zaključili z uporabo najbolj zapostavljenega čuta – okusa.

Po sprehodu po čutni poti smo se z učenci zbrali skupaj in pregledali posamezne dele poti. Ogledali smo si uporabljene materiale in njihovo povezanost z drevesi. Učenci so sami lahko ugotavljali, koliko uspeha so imeli pri prepoznavanju, odkrili so svoje napake in povezavo med posameznim predstavljenim materialom ter drevesom.

Povedali so tudi svoje navdušenje nad takim načinom dela ter izrazili željo, da bi to še kdaj ponovili.

Seveda se je novica o čutni poti hitro razširila tudi med ostalimi učenci podružnične šole, tako da so jo na koncu preizkusili vsi, vključno z učiteljicami in gospodinjo.

3 Zaključek

Spoznavanje drevesa s pomočjo učne poti je odlično uspelo. Učenci so se ob uporabi večine čutil celostno spoznavali z drevesom in materiali, ki so z drevesom povezani. Njihova motivacija je bila izredno visoka, pripravljenost na malo drugačno delo izredna. Poleg spoznavnih ciljev smo pri izvedbi čutne poti krepili tudi povezanost med učenci. Gradili smo medsebojno zaupanje in odstranjevali strah pred neznanim. Vsi udeleženci so se strinjali, da moramo čutno pot še kdaj ponoviti. Tudi sama sem tega mnenja. Ponovili jo bomo – v razredu ali pa v naravi sami.

4 Viri in literatura:.

- Ivanuš Grmek, M., Čagran, B., Sadek, L. (2009). Didaktični pristopi pri poučevanju predmeta spoznavanje okolja v tretjem razredu osnovne šole. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Kolar, M., Krnel, D., Velkavrh, A. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Pridobljeno 17.1.2018, iz http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf
- Marentič-Požarnik, B. (2003). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Strgar, A. (2013). Čutna pot in otrokovo videnje pomena čutil pri predmetu spoznavanje okolja. Maribor: Pedagoška fakulteta.

And so this is Xmas- international eTwinning project for Young Learners

Agnieszka Czekajło

Kindergarten „Układanka” in Święta Katarzyna Poland

czekajloagnieszka@gmail.com

Abstract

The main aim of this paper is to present the project And so this is Xmas, which was implemented using the eTwinning tool. The research concerned the development of language skills and cultural awareness related to Christmas traditions in different countries among preschool children. The project was implemented between October 2020 and January 2021.

Key words: traditions, project method in preschool education, foreign language acquisition

1 Tasks description:

- Introduction task aims at introducing project partners.
- Creating and sending Xmas postcards task aims at creating and exchanging christmas cards between all project partners.
All partners have to send one Xmas card to each partner in the project.
Taking into account the number of project partners, it is decided that the following countries will send their xmas cards to each other:

Poland- Albania

Poland- Portugal, Hungary

Romania- Turkey

Greece- Armenia

Malta- Slovenia

Montenegro- Albania, Poland

The personalized and hand made by children xmas cards will be addressed to the names of all children and sent by post.

- Creating recipe book of traditional food task aims at creating a recepie book collaboratively. Each country will add their traditional christmas dishes recepies by adding videos, photos and text to twinspace. Children's families will be involved by encouraging them to try out the recepies. The best recepies chosen by the children and their families will find their place in a recepie book of traditional Xmas food, which will be added to twinspace for the project partners.
- Santa's escape room task is an exciting game in which team players (project partners) cooperatively discover clues, solve puzzles and accomplish tasks in their themed rullles to progress and achive a goal together. The final task will

be done during a Zoom meeting with all the partners on the 7th of December, when children will discover the password by collaborative working.

- Silent Night task aims at recording a video of project partners singing xmas carol „Silent night" in their mother tongues and in English. Project partners are to send the recorded videos to the coordinators of the project who will then put one video together and publish it on twinspace
- Creating project's logo This task was proposed by Portugal during the project and welcomed by all of the project partners as it was our final cooperative task. There was a competition for the best project logo created by kids and it was chosen by all the partners during a Zoom meeting by online voting.

2. Pupils involved in the project

For the eTwinning project entitled And so this is Xmas, I invited children from the Kindergarten groups. They are pupils from the three oldest preschool groups, whose names are: Butterflies, Fishies and Foxes. There were 65 children in the project, 25 of whom were from the Rybki group, 25 from the Liski group and the smallest group, the Butterflies, consisted of 15 pupils. I have been working with each of these groups for three years. I have been teaching English since the children started attending kindergarten at the age of three. All groups are unique and have their own strengths.

The Butterfly group is a great challenge for me in terms of discipline during classes. That is why each class I prepare for this group is based on the TPR method, I try to intertwine the classes so that the children can relax and have fun while learning English.

Liskow group consists of 25 children and there are more boys than girls in this group. Three new students have joined the group this school year. At the beginning of the project they were still in the period of adaptation to the new kindergarten environment. So I decided that it would be a good opportunity to involve them in a special way in the initial phases of the project, so that they would feel more confident in their new group. The teacher of the Fox group plays the piano, which is located in the group's room. Thanks to the teacher's love for music, singing and dancing are the children's strong points. This is also how we work on our English classes, so that singing and dancing always come first. The children learn new English vocabulary very quickly which I present through singing. I very often hear from the parents of this group that the children play the songs that we learned together in kindergarten. Often on the playground I can hear songs sung by the children from the Foxes group that I teach in English classes.

The Rybki group is also a 25-person team of very harmonious children. I admit that I particularly enjoy teaching with this group, because thanks to their ideas and modifications to my previously prepared activities, they always inspire and motivate me to create new games and plays. All games that are related to coding work well with this group. The children really enjoy discovering new vocabulary by finding answers to encoded vocabulary. The Rybki group is attended by a boy with special educational needs related to autism. I have known Tymek for 5 years since I worked in the nursery and his ability to remember new English words has always impressed

me. Tom really enjoys my classes as do most of the children in the nursery, he always greets me in English wherever we meet, whether it is the nursery hallway or the local store. The boy really enjoys being my helper during class, which allows him to focus on the activities and so he doesn't get into conflicts with his peers. Tymek understood all the tasks in our project very well. He was interested in the names of the countries from which the children came - partners as they were later called by all the children, he was looking for new information about each country he heard about during the classes.

Each of the above-mentioned groups is unique and different for me, so the project activities were different and we learned many new things from each other. Together we were looking for answers to many questions, which gave us the tasks set out in the project.

When starting the project I presented its goals to the children, teachers and parents of the children in each group. I asked for a written consent to participate in the project. Prior to my direct request and the parents' inquiry, the teachers discussed the possibility of participation in the eTwinning project during the English classes at the parents' meeting in September. The parents were very happy that their children had such an opportunity. They reacted positively to the idea. I received many positive comments from parents and their willingness to help with the project, which later proved to be true. Thanks to the application with Toddlers, through which we can communicate with parents and teachers, I was able to inform parents about the stages of the project and correspond with parents who wanted to know more about the tasks

3. The project method in early childhood education.

The creator of the project method was W.H Kilpatrick The Project Method 1918. He treated this method as the main didactic principle, which was based on the independent work of students. He adhered to the principle that the child can not be passive while performing the tasks that are planned by the teacher. Initially, the project method began to be implemented in the United States. It happened in the first half of the twentieth century, at a time of growing criticism of the traditional school, which functioned according to the recommendations of F. Herbert. Herbert. Some of the many followers of the Kilpatrick shift were H. Parkhurst, P. Petersen, F. Froebel, and J. Piaget.

The project method brings together many different disciplines. It is particularly important when working with young children at preschool or early school age, so that the activities that teachers undertake have an interdisciplinary form. The project method requires students to be independent, teaches responsibility. The teacher in this method is the person who supports the student. The key element is free access to materials necessary for project implementation. The described method differentiates requirements, which means that it serves to individualize the learning process. The student in this method directs his own learning process. The method positively influences integration in a group or class. It teaches solving a problem, which means that the child faces what happens and learns how to deal with the problem. It develops active listening and effective communication, which is one of its most important aspects. Working with the project method strengthens self-esteem.

The project according to Stevenson has four basic characteristics:

1. the acquisition of knowledge should occur through independent reasoning and problem solving rather than through the memorization of knowledge. The project, according to Stevenson, has four basic features: 1. the acquisition of knowledge should occur through independent reasoning and problem solving rather than through the memorization of knowledge.

Pupil's activity aims not only to accumulate knowledge or experience, but also to change the pupil's attitude towards learning. The student learns how he/she can acquire knowledge on his/her own and what is important to him/her.

3. students work on topics that interest them and arise from their natural needs.

4. theoretical solutions are always introduced as needed and result from practical activities

In the methodological guide for teachers, the project method is divided into three main stages: planning, implementation and evaluation of the project. Marta Koterba-Kańczubowska extends these three phases by dividing them into the following phases:

1. initiating the project

2. drawing up the contract

3. choosing the topic

4. division into groups

5. formulation of general and specific objectives of the project

6. preparing a work schedule, task division

7. literature selection and searching of knowledge sources

8. implementation of the project

9. presentation of the project results

10. evaluation

The advantages of working with the project method are:

- development of child's personality

- raising self-esteem.

-learning independence

-True teaching, adapting to the student

- individualization has a direct influence on the increase of the pace of work, higher didactic results, operability, durability of knowledge
- has a positive impact on the non-harmonious development of the child.

In conclusion, the project method is associated with the implementation of key competencies. The teacher implementing the project method listens and observes what is in the center of children's interests. The teacher's role in the project is that of a partner who assists, encourages, stimulates, advises, and observes.

As Katz writes, the pre-school period is extremely important for development. It is the time when the child becomes interested in the world and begins to explore its surroundings. At this time, the child becomes familiar with cognitive tools such as reading and writing and gains motivation to develop and use familiar skills. Therefore, the project method is an ideal learning experience for six-year-old children, the subject of my research.

My research as well as the project are divided into different stages in which an important part is the performance of the task. Therefore, each stage is followed by an evaluation. Referring to this approach, the so-called Task Based Learning (TBL), which is based on the use of the task as the main unit of foreign language teaching, it is an integral part of my project.

References:

M. Kotarba- Kańczugowska. *Working with the project method* ORE. Warszawa 2010r.

E. Torończak. *The educational project method in the educational process*. pod red. M. Szpotowicz *Europejski wymiar edukacji*. FRSE. 2011r. p.12-14.

J.H. Helm, L.G. Katz. *Little researchers. The project method in elementary education*. Wydawnictwa CODN, Warszawa 2003r.

¹ J.C. Richards, T. S. Rodgers. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press. Cambridge 2001r. p. 223.

Appendix:

Santa's escape room task description:

CHRISTMAS is coming!!!

Game prepared for 6 y.o. kids

Time: DEC07

Before the game starts a teacher shows kids a big ribbon hung on the door and informs them about a main, final reward which is hidden there. But first they have to:

1. solve 5 words puzzles, which let them open the envelope with main task to do
2. do the last task from the envelope with a link to a song (the song can be sing acapella, displayed on the projector, listened to on the loudspeaker (depend on possibilities) (clues to the teacher: <https://supersimple.com/how-to-teach-super-simple-songs/how-to-teach-s-a-n-t-a/>)

While everybody is singing for the second, third... time, through the ribbon door, Santa is coming, saying Ho Ho Ho!

Kids work together. A teacher can divide them into smaller groups if it's necessary. Kids task is to solve English words puzzles in which they get to know Christmas English words: SNOWMAN, CHRISTMAS TREE, REINDEER, PRESENTS, SNOWBALLS. From every quested word they have to choose one particular, showed letter and write it down on the opposite site of the puzzle sheet. Five puzzles create a word SANTA and allow kids to open an envelope with a song link <https://supersimple.com/song/s-a-n-t-a/> , which kids sing with the teacher and which prepare them for the main reward - SANTA's visit.

Puzzles consist with 5 parts:

1. affairs
2. QR code
3. Morse'a code
4. masonic code
5. letters code

Every part of a puzzle is laid down in different part of the class, f.e. on tables. Kids can't see what is written before the game starts (envelope, opposite site pages etc.). Every puzzle has its clue but the clue is located somewhere else than together with the puzzle (f.e. glues/scotched to the table, curled up in a roll etc.)

CHRISTMAS is coming!!!

It's winter. Snow is falling down (maybe not ;)). It's cold. We are very happy because we prepare for Christmas!

Your task is to find out the names of 5 main Christmas characters without whom Christmas can't exist, take the exact letter from the answers, put them in task order to open an envelope with a final task and get a final reward!

Ready, steady, go!

GOOD LUCK!

TASK 1:

Solve the word puzzle, take the 1st letter of the answer and write it down on the opposite site of this sheet

+s +n c=w e=m

Answer:

— — — — —

Clue 1:

+s +n c=w e=m

ocean

Task 2

this very special Christmas guest appeared in German homes for the first time more than 400 year ago! Just before it came to Poland it became very popular in England or France. It moved to Polish Christmas homes about 200 years ago. Nowadays it's hard to imagine Christmas without it!

SOLVE SHORT QUIZ AND COLOUR QR CODE.
Use black colour.

1. Santa's favourite reindeer's name is:

- a- Rudolf – colour all 4
- b- Robert – colour all 1

2. Santa lives in:

- a- Russia – colour all 5
- b- Lapland – colour all 8

3. During the winter in Europe:

- a- it's cold – colour all 3
- b- it's warm – colour all 7

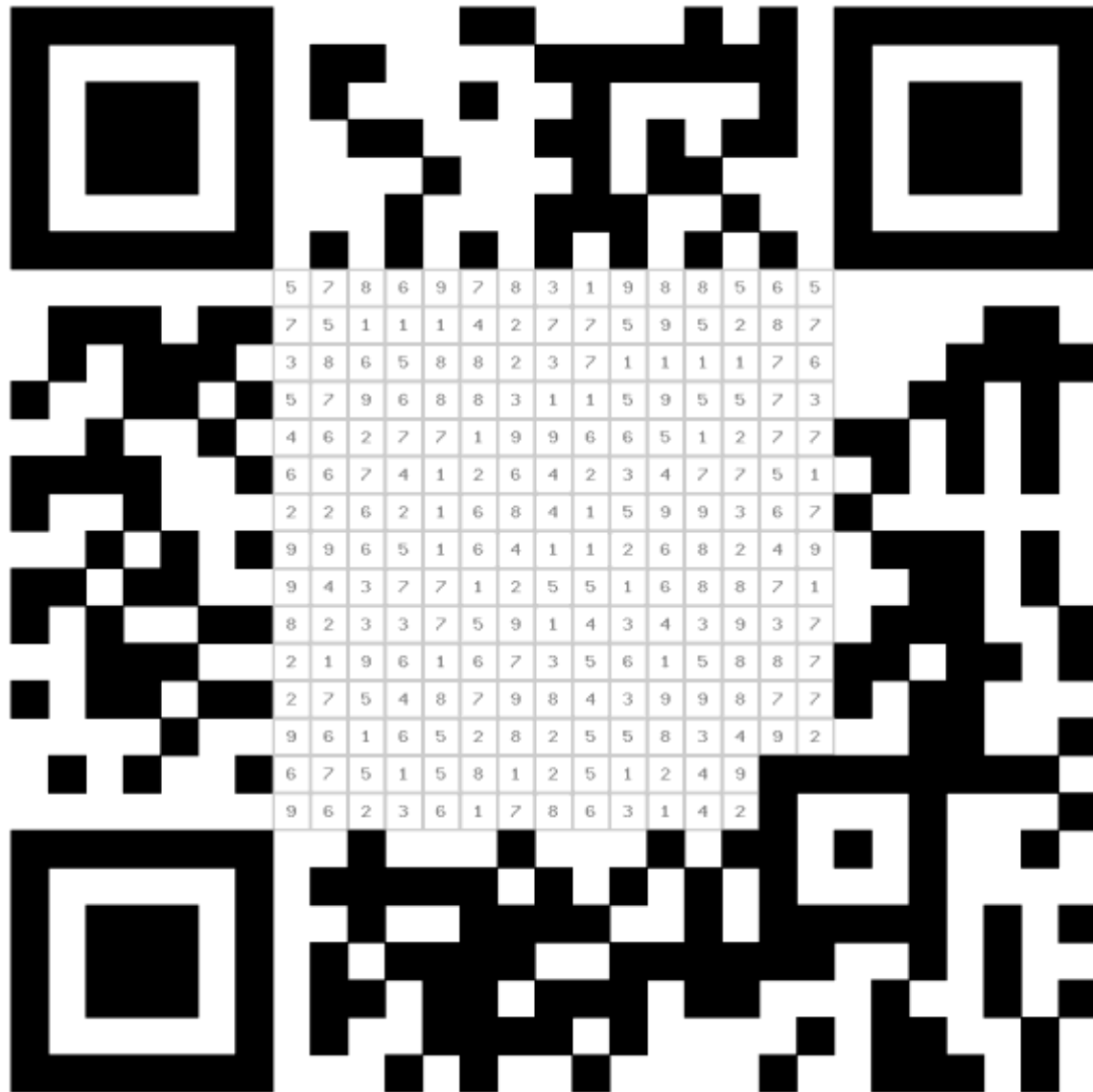
4. Rudolf's nose colour is:

- a- blue – colour all 9
- b- red – colour all 2

5. Santa's beard colour is :

a- purple – colour all 1

b- white - colour all 6

Show your teacher your work – he/she will scan the Qr code and, if the task is correctly painted over, let you know the answer. Write it down here, take the eighth letter and write it on the opposite site of this sheet.

ANSWER:

Teacher's note

Auszumalen sind: 2, 3, 4, 6, 8
NICHT auszumalen sind: 1, 5, 7, 9

odpowiedź:
Christmas Tree / litera A

answer:
Christmas Tree / letter A

Task 3

Santa's sleigh filled with presents is really, really heavy! Can you imagine such a lot of gifts? But Santa has nine wonderful helpers! Each of them has a name and one is very special due to his nose colour!

Their Polish names are: Kometek, Amorek, Błyskawiczny, Fircyk, Pyszałek, Tancerz, Złośnik, Profesorek i Rudolf Czerwononosy.

Their English names are: Comet, Cupid, Blitzen, Dasher, Prancer, Dancer, Vixen, Donner, Rudolph.

English name of the helper is coded with the Morse Code! Decode it, then write the fourth letter from the answer on the opposite site of this sheet.

Please use the clue with the Morse Code.

• - • • - - • • • • - •

ANSWER:

— — — — — — — —

CLUE

International Morse Code

1. The length of a dot is one unit.
2. A dash is three units.
3. The space between parts of the same letter is one unit.
4. The space between letters is three units.
5. The space between words is seven units.

A ● —
B — ● ● ●
C — ● — ●
D — ● ●
E ●
F ● ● — ●
G — — ●
H ● ● ● ●
I ● ●
J ● — — —
K — ● —
L ● — ● ●
M — —
N — ●
O — — —
P ● — — ●
Q — — ● —
R ● — ●
S ● ● ●
T —

U ● ● —
V ● ● ● —
W ● — —
X — ● ● —
Y — ● — —
Z — — ● ●

1 ● — — —
2 ● ● — —
3 ● ● ● —
4 ● ● ● ● —
5 ● ● ● ● ●
6 — ● ● ● ●
7 — — ● ● ●
8 — — — ● ●
9 — — — — ●
0 — — — — —

Teacher's note

REINDEER / letter N

Task 4

We are waiting for them for the whole year! They are big, small, colourful.....

What is this puzzle about? This time you have to use a special code called Mason Code. Use the clue to decode the English name of this surprise!

Take the seventh letter and write it you know where ;)!

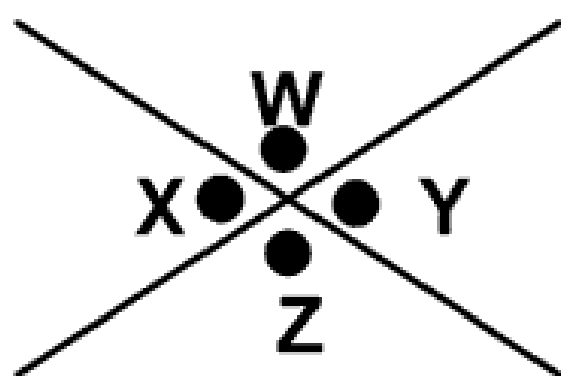
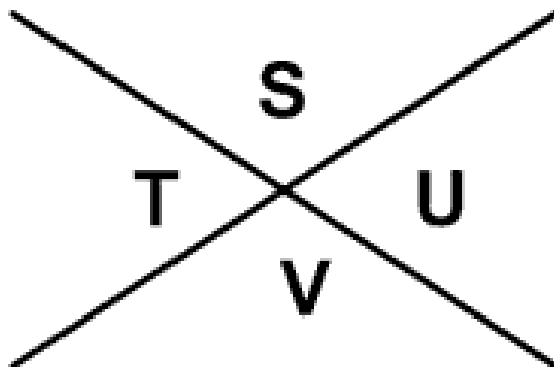
Answer:

— — — — —

CLUE 4

A	B	C
D	E	F
G	H	I

J ●	K ●	● L
M ●	N ●	● O
● P	● Q	● R

Teacher's note:

PRESENT / letter T

Task 5

Is there anyone who hasn't seen the snow??? Snow is cold, wet and great to play! You can make a snow angel, drive down on sledge or ski! You can have a fight! What fight?? Let's find it out!

Decode this word using the clue and write the sixth letter on the opposite site of this page:

24, 26, 9, 14, 15, 19, 6, 6, 24

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
1	1	1	3	1	2	4	2	1	2	1	6	8	2	9	2	2	5	2	1	2	1	1	1	7	1
9	5	7		2	5		1	3	0				6		2		5	4	8	3	6	4	1		0

Answer:

— — — — —

Task 6

Now you are ready to make a magician word from your letters. If you are not sure of it, decode the last puzzle. If your word matches with the one from this puzzle, please call your teacher :)

clue: GA-DE-RY-PO-LU-KI

SGNTG

Answer:

— — — — —

Teacher's note:

5) SNOWBALLS / letter A

6) SANTA

Final activity (sing a song):

<https://supersimple.com/song/s-a-n-t-a/>

Here you can find how to teach:

<https://supersimple.com/how-to-teach-super-simple-songs/how-to-teach-s-a-n-t-a/>)

And surprise: Santa Clause!

Cankar v kamišibaju

Helena Brataševc

Osnovna šola Dobravlje, Slovenija, helena.bratasevec@os-dobravlje.si

Izvleček

Obravnava del Ivana Cankarja je v osnovni šoli skrčena na eno obvezno besedilo v devetem razredu. Učitelji uvrščamo eno od njegovih zbirk na seznane za domače branje, da bi učencem približali njegovo umetnost. Obravnava del po ustaljenih učnih metodah ne privede do želenega znanja in razumevanja. V prispevku je obrazložena priprava kamišibaja iz zbirke črtic *Moje življenje*. Učne cilje dosežemo s pomočjo raznovrstnih učnih dejavnosti: branja, razumevanja, obnavljanja, nastopanja, vrednotenja itd. Dobre strani take obravnave so, da so učenci ves čas zelo dejavni, med seboj sodelujejo; morajo se poglobiti v besedilo, ga obnoviti, razdelati na prizore, ilustrirati, ga predstaviti vrstnikom v govornem nastopu, na koncu pa še vrednotiti svojo in sošolčevo predstavo. Iz izkušnje lahko ugotovimo, da so vsi učni cilji - razumevanje Cankarjevih zgodb, poznavanje življenja, družbenih značilnosti zgodovinskega in literarnega obdobja, književnih oseb in prostora ter znanje o literarni vrsti - doseženi. Zato lahko sklenem, da je uporaba kamišibaja za obrnavo Cankarjevih del zelo primerna.

Ključne besede: Ivan Cankar, kamišibaj, črtica, pisanje, govorni nastop, vrednotenje

Cankar's works through kamishibai

Extract

In Slovene primary school, working on the literal works of Ivan Cankar is reduced to only one text that is obligatory in the ninth grade. The teachers place his works on the required reading lists to make them more familiar to the students. Dealing with his works through the established teaching methods does not bring the desired results and understanding of the works of literature.

In the paper, I present the creation of kamishibai, based on the collection of sketch stories »My life« by Ivan Cankar. We meet the learning objectives through a variety of learning activities: reading, reading comprehension, re-telling, performing, listening, assessing, etc. The advantages of dealing with literature through kamishibai are that the students are active all the time, they work together, they need to immerse in the text, re-tell it, break it up into scenes, present it to peers and assess the presentations of their peers.

From our experience we can say that we met all the learning objectives: understanding the stories, knowing about his life, the social characteristics of the period in history and literature when Ivan Cankar lived, knowing about literal characters and place and the

genre. This is the reason I conclude that the use of kamishibai is appropriate for dealing with the literal works of Ivan Cankar.

Key words: Ivan Cankar, kamishibai, sketch story, writing, oral presentation, assessment

1 Cankar in kamišibaj

1.1 Uvod

Osnovnošolci se z deli Ivana Cankarja poglobljeno srečajo v 9. razredu. Učni načrt za slovenščino namreč Cankarja navaja kot enega od književnikov, ki ga učenci v tem razredu morajo poznati. Učni načrt kot kanon predpisuje obravnavo črtice Bobi, in to je edino Cankarjevo besedilo, ki ga je v osnovni šoli obvezno obravnavati.

Učitelji slovenščine se srečujemo z najrazličnejšimi mnenji o smiselnosti obravnave njegovih del: »Seveda, Cankarja morajo poznati – poleg Prešerna!« »Zakaj brati Cankarja, ko je tako nerazumljiv, zamorjen, objokuje otroštvo, opisuje revščino, izpoveduje krivdo.« To sta le dva pomisleka, ki ju lahko slišimo vedno, ko beseda nanese na znamenitega Vrhničana.

Kakorkoli že: Cankarjev slog, tematike, vrednote, h katerim nagovarja bralca, družbena kritičnost itd. so nesporno vzrok, da osnovna izobrazba vsakega Slovenca zajema vsaj skromno poznavanje njegovih del.

Seveda drži, da časovna odmaknjenost, predvsem pa sodobno razmišljanje, botrujeta večjim ali manjšim težavam v razumevanju: slogovne prvine (besedišče, skladnja) in vsebinski elementi (družbene okoliščine, Cankarjevo socialno stanje in poglobljeno opisovanje občutkov) so marsikateremu sodobnemu najstniku resnična uganka. A če mu omogočimo, da se v besedila resnično poglobi in jih poustvari, zasluži njihovo globino in aktualnost, ki devetošolca globoko nagovorijo.

1.2 Obravnavo snovi s tradicionalnimi pristopi

Ob branju zbirke črtic *Moje življenje* za domače branje sem vedno naletela na negotovanje in predsodke. Učenci so prenehali z branjem hitro po tem, ko so knjigo vzeli v roke; drugi so brali, a se pritoževali, da ničesar ne razumejo, tretji so obnove črtic prepisovali s spleta in podobno. Poskusila sem z glasnim branjem v razredu, poslušanjem zvočnih posnetkov; šla sem se motivacijo s parodičnimi posnetki Cankarjevih črtic – a učinek je bil večinoma enak: brali so brez vživljanja, vsebine so poznali le fragmentarno in nepovezano, niso zmogli najti podobne situacije iz svojega življenja, vrednotenje in povzemanje spoznanj je bilo okrnjeno, poustvarjali smo le s kratkimi sestavki (prvoosebni pripovedovalec, spremenjen konec). Edini znak skromnega razumevanja je bilo vrednotenje: »Joj, žalostna zgodba.« Tako smo običajno ostali le pri literarnoteoretičnem in literarnozgodovinskem poznavanju besedil: pisateljeva letnica rojstva in smrti, poklic, literarna dela, zanimivosti iz življenja ter značilnosti obdobja in sodobniki.

1.3 Kamišibaj

V iskanju uspešnejšega pristopa k obravnavi Cankarjevih del sem obiskovala seminar kamišibaj gledališča pri Jeleni Sitar Cvetko in Igorju Cvetku (gledališče Zapik). Med pripravo lastnega dela s kulturnozgodovinsko tematiko sem ugotovila, da se je potrebno za dobro predstavo poglobiti v zgodbo, si predstavljati osebe, odnose med njimi, okoliščine dogajanja, razbrati, kaj je za potek zgodbe bolj in kaj manj bistveno itd. Samo risanje oziroma ilustracije so (le) najbolj vidni del predstave. S tovrstnim poustvarjanjem sem nameravala doseči cilje predmeta.

1.4 Cilji pri obravnavi besedil s pomočjo kamišibaja

BRANJE

- Razvijajo recepcijske zmožnosti (doživljanje, razumevanje, vrednotenje);
- ločujejo glavne in stranske osebe, prepoznajo osebo, ki jim je blizu, družbeni položaj oseb ter motive za njihovo ravnanje;
- književni prostor in čas: oblikujejo domišljijsko predstavo književnega prostora, ga povezujejo s temo;
- kronološko razvrščajo dogodke, obnovijo dogajanje, ločijo glavno in stransko dogajanje, določajo motive;
- ločijo avtorja besedila od pripovedovalca in prepoznajo prvoosebne in vsevedne pripovedovalca;
- prepoznajo črtico kot kratko pripoved o enem doživetju, zaznavajo prevladujočo atmosfero.

GOVORJENJE

- Govorijo prosto, čimbolj zborna, razločno; upoštevajo jezikovno pravilnost, smiselno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja;
- ovrednotijo svojo vlogo pri pripravi in izvedbi govornega nastopa;
- vrednotijo nastop svojega sošolca in utemeljijo svoje mnenje.

PISANJE

- Pisno obnavljajo zgodbo književnega besedila;
- prizadevajo si za pravopisno, pravorečno, skladijsko in slogovno pravilnost.

Učenci poznajo pojme:

- simbol,
- književna oseba, čas, prostor, dogajanje,
- črtica,
- moderna.

1.5 Kaj je kamišibaj?

Gre za japonsko umetniško obliko pripovedovanja zgodb ob slikah na malem lesenem odru, imenovanem »butaj«. Pripovedovalec lahko slike ustvari sam ali jih naslika kdo drug. Besedilo kamišibaja mora biti strnjeno, kratko, z jasno začrtanim dramatskim

trikotnikom. Gostobesednost ni zaželeno, tudi ne pretirano igranje vsebine. Kamišibajkar je pripovedovalec, ne igralec. Morebitni preobrat na koncu zgodbe je izredno učinkovit. Ilustracije so lahko v različnih tehnikah, najbolj učinkovite so, če na njih ni preveč podrobnosti.

2. Izvedba

Tri tedne pred načrtovanim začetkom izdelave predstave sem učencem naročila, naj preberejo knjigo *Moje življenje*. Najprej naj jo prebere vsak sam.

Po enem tednu sem jih pri pouku prosila, da si med sošolci najdejo osebo, s katero bi radi sodelovali. Namignila sem jim, da bo pri ustvarjanju potrebno tudi slikati. Tudi to je bil en izmed kriterijev izbire. Prosila sem jih, da si do naslednjega dne izberejo en dogodek iz knjige. Skupaj smo knjigo prelistali in našli nekaj primerov (npr. rojstna hiša zgori, mesarjeve klade, »jednaje delj-pomaranča«).

Naslednjo uro sem načrtovala kot presenečenje. Pred uro sem pripravila ustrezen ambient (zatemnjen razred, osvetljen zaprt butaj, pogrnjena mizica). Prislunili so kamišibaju Dobravska kalona. Po končani predstavi so bili motivirani, da tudi sami pripravijo tak nastop. Predstavila sem jim postopek dela:

- priprava besedila,
- priprava scenosleda,
- skiciranje in slikanje,
- priprava in govorni nastop.

4. in 5. šolsko uro so pripravljali besedilo. Pred tem so dobili napotke: besedilo naj ne bo daljše od polovice strani, naj vsebuje različne slogovne postopke: opisovanje, pripovedovanje in dvogovor. Pripovedujejo naj v prvi osebi ednine, kot bi zgodbe pripovedoval Cankar sam. V svojem sestavku naj označijo mesta, ki vplivajo na potek zgodbe. Posebej naj označijo poved, ki predstavlja vrh. Ker izvirna besedila v zbirki nimajo naslovov, so morali izbrano črtico tudi nasloviti. Zadnje dejanje priprave besedila je bila odločitev, katere dele zgodbe bodo ilustrirali (dogovorili smo se za 5 do 7 slik).

Med delom sem predlagala popravke, pogovarjali smo se, kako prikazati čustva, katere motive (simbole) naslikati in podobno. Najpogostejša pomanjkljivost besedil na tej stopnji je bil prevelik obseg sestavkov.

Naslednjih 7 ur so v šoli pripravljali ilustracije. Izbirali so si različne tehnike – flomaster, svinčnik, akvarel, kolaž in barvice. Uporabili so svoje likovno znanje. (V tej fazi izdelave pride v poštev tudi medpredmetno povezovanje z učiteljem likovne umetnosti.)

Po dvanajstih urah dela v šoli so lahko vzeli izdelek domov z namenom, da bi vadili. Ponovili smo kriterije za dober govorni nastop in skupaj pripravili prostor. Določili smo datum za predstave in do takrat so imeli čas za vaje.

Eno uro pred zaključnim nastopom so v razredu vadili. Vsak učenec je lahko povedal svoje mnenje o nastopu sošolca. Do naslednje ure so lahko kamišibaje izboljšali.

Na dan izvedbe je vsaka dvojica po nastopu dobila povratno informacijo od vrstnikov in učiteljice, napisano na za to pripravljenem obrazcu. Tudi končno oceno smo uskladili skupaj.

Po razrednem nastopu so svoje predstave ponovili še večkrat, in sicer v vseh oddelkih od 5. do 9. razreda. V nekaterih razredih so jim vrstniki tudi napisali svoje mnenje. Učenci sami so predlagali, da bi pripravili večer kamišibaja za svoje starše in odzivi na ta dogodek so bili zelo naklonjeni. Vodstvo šole jih je povabilo, da so predstavili svoje izdelke tudi pred srečanjem sveta staršev.

3 Sklep

Vse stopnje priprave kamišibaj predstave zahtevajo poglobitev učenca v besedilo. Razumevanje besedišča in družbenih okoliščin je nujno, prav tako doživljanje in vrednotenje. Po večkratnem branju je potrebno zgodbo kronološko urediti, obnoviti in strniti v kratek sestavek, ga nasloviti, obenem pa ohraniti notranjo napetost izvirnega besedila; iz posameznih prvin je potrebno ustvariti nove povezave in novo umetniško delo. Te dejavnosti pa sodijo na višje taksonomske stopnje nalog (analiza, sinteza in vrednotenje).

Učenci skozi različne aktivnosti priprave predstave spoznavajo Cankarjevo življenje, njegov odnos do učenja, družine, domovine, umetnosti; odkrivajo povezave s svojim notranjim svetom, izražajo svoje razumevanje besedil in vrednotijo delo vrstnikov. Ob koncu obravnave učnega sklopa so zelo dobro poznali avtorjevo biografijo in prebrano delo ter ga brez težav umestili v literarno in zgodovinsko obdobje. Zato lahko sklenem, da je uporaba kamišibaja za obravnavo Cankarjevih del zelo primerna.

4 Viri in literatura

KRAKAR Vogel, B.: Poglavlja iz didaktike književnosti. Ljubljana: DZS, 2004.

Poznanovič Jezeršek, M. idr.: Slovenščina: učni načrt za osnovno šolo (posodobljena izdaja). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2018.

Sitar, J.: Umetnost kamišibaja. Maribor: Aristej, 2019.

Čuječnost v razredu

Simona Bizjak, prof.

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, simona.bizjak@sfpkr.si

Izvleček

Čuječnost v izobraževanju sodi med sodobne pristope poučevanja. Saj spodbujamo kreativno razmišljanje in inovativnost pri otrocih, kritično razmišljanje, obvladovanje čustev in konfliktov ter premagovanje stresa. Urjenje čuječnosti ima pozitivne učinke na otroke. Lažje uravnavajo svoja čustva. Naučijo se biti zbrani. Naučijo se, kako odreagirati v neprijetnih situacijah. Izboljšajo si komunikacijske veščine. So bolj sočutni. Bolj se zavedajo samega sebe in svojih sposobnosti. Lažje uravnavajo stresne situacije. Izboljšajo organizacijske sposobnosti. So bolj optimistični in veseli. Začnejo se zanimati za svoje misli in čustva.

Ključne besede: čuječnost, dihanje, socialna igra, poslušanje, opazovanje

Mindfulness in the Classroom

Abstract

Mindfulness in education is one of the modern approaches to teaching. We encourage children's creative thinking and innovation, critical thinking, managing emotions and conflicts, and overcoming stress. Mindfulness training has positive effects on children. They find it easier to regulate their emotions. They learn to be focused. They learn how to react in awkward situations. They improve their communication skills. They are more compassionate. They are more aware of themselves and their abilities. They manage stressful situations more easily. They improve organizational skills. They are more optimistic and happy. They begin to take an interest in their thoughts and emotions.

Key words: mindfulness, breathing, social game, listening, observation

1 Uvod

Čuječnost pomeni biti buden, prisoten v sedanjem trenutku. Kjer smo z mislimi, tja gre energija. Če so misli vsepovsod, potem gre energija tja. Pozorno dihanje nam pomaga, da se umirimo in sprostim.

2 Kaj pomeni »biti čuječ«?

- Zelo pozoren,
- namenoma,
- z radovednostjo,
- v tem trenutku,
- tukaj in zdaj,
- brez predsodkov in presojanja o tem, ali je nekaj dobro ali slabo,
- s potrpežljivostjo, sprejemanjem, zaupanjem, nenavezanostjo.

2.1 Kako biti tukaj in zdaj?

- Uglasim se s svojimi čuti in tistim, kar prav zdaj čutim v svojem telesu,
- ko prav zdaj opazujem in raziskujem svoj notranji svet, ne da bi sodil o tem ali je nekaj dobro ali slabo,
- ko se osredotočim na nekaj kar poteka v tem trenutku – npr. svoje dihanje, svoje telesne občutke,
- ko sem pozoren in razvijam dobre stvari v svojem življenju in topel občutek, ki mi ga dajejo.

2.2 Gojenje zavedanja lastnega občutenja, sprejemanja – kako?

- Zaznavanje: z vidom, tipom, sluhom, vonjem, okusom.
- Osredotočanje/pozornost/zavedanje: dihanje, telesni občutki, doživetja, zvoke,...
- Opazujemo in raziskujemo: občutke, misli, čustva, vedenja, spodbude/vzgibe...
- Nekritično opazujemo.
- Sprejemamo, kar se pojavi.

2.3 Ključni doprinos čuječnosti

- Razvijanje notranje mirnosti, sproščenosti.
- Boljše telesno zdravje (zmanjšanje telesnih znakov stresa, boljši imunski odziv).
- Polno doživljanje življenja, zavedanje sedanjega trenutka.
- Boljša pozornost, boljši delovni spomin, večja miselna fleksibilnost, jasnost misli.
- Manj tesnobe, depresivnosti, zapletanja v (negativne) misli.
- Manj čustvene reaktivnosti (večja čustvena stabilnost), manj doživljanja stresa.

3 Kaj vse lahko delamo v razredu in na kakšen način?

- Krajše vaje, ki jih lahko izvajamo vsak dan v več različicah,
- daljše vaje in vaje, ki jih izvajamo občasno, igrice s katerimi krepimo posamezne elemente čuječnosti,
- neformalna vadba čuječnosti, ki jo lahko izvajamo vsak dan (čuječnost ob vsakodnevnih opravilih),
- pogovori/debate z učenci, ki se nanašajo na lastnosti, ki jih gojimo pri čuječnosti (prijaznosti / sprejemanja / sočutja / hvaležnosti do sebe in drugih, odpuščanje sebi / drugim, neobsojanja, vprašanja smisla, ... in spremljajoče dejavnosti.

3.1 Pomen lastne izkušnje učitelja

- Lastna korist, priložnost za spremembo v življenju, osebnostno rast in razvoj.
- Razumevanje, zgled.
- Pomen redne vadbe (postopen razvoj).
- Knjige na temo čuječnosti in tečaji čuječnosti.

3.2 Krajše (vsakodnevne) vaje

- Čuječno dihanje
- Čuječno gibanje (vaje ali hoja, tek...daljša izvedba = čuječni sprehod)
- Čuječno poslušanje
- Čuječno spremljanje okolice
- Gojenje povečanega zavedanja ob vsakodnevnih opravilih (hranjenje, umivanje rok, ...)
- Izstopimo iz avtomatizma vsakodnevnega življenja

3.2.1 Čuječno dihanje – različice

- Opazovanje dihanja na trebuhu (z rokami na trebuhu, s plišasto igračo na trebuhu).
- Z oponašanjem zvokov živali ob izdihu (čebela, kača, lev).
- Čuječno dihanje kot rutina "sproščanja in umirjanja" v obliki nekaj minutne dihalne pavze (ko smo jezni/nervozni/preobremenjeni/nas je strah...) – navezovanje stika s sedanjim trenutkom.

3.3 Socialne igre primerne za krepitev pozornosti na občutke v telesu

- Kipe delati (skupine po 5-6)

Učence razdelimo na skupine po 5 ali 6. Poudarimo pomen pozornosti na telo (napetost mišic...). V vsaki skupini določimo otroka, ki meče kipe. Ta prime otroke za roke in jih zasuje naokrog, kolikor more. Učenec obstane tako, kot pristane. Ko metalec naredi vse figure, izbere najlepši kip. Ta postane naslednji metalec.

- Plesna zabava (poljubno število)

pripomočki: umirjena glasba

namen: poslušanje, sproščanje

Otroci zaprejo oči in se ob prijetni, umirjeni glasbi premikajo po prostoru tako, kot jim reče učitelj, npr. hoja naprej, nazaj, plazenje, lazenje, počasno vrtenje ali samo ples po svoje.

- Peter pravi (ali katerokoli poljubno ime, za poljubno število otrok)

Če pred navodilom rečemo: "Peter pravi", morajo učenci to nalogo izvršiti, drugače pa ne.

Tisti, ki se zmoti – izpade. Npr. Peter pravi... pomahaj mi z levo roko, desno oko si pokrij z desno roko, pomigaj s prsti leve roke, začuti in pomežikni z desnim očesom, z levim komolcem se dotakni desnega kolena, začuti palec na desni roki, začuti jezik v ustih... Zmagovalec je tisti, ki do konca ostane v igri.

- Pozdravčki v paru (poljubno število)

Učenci prosto tekajo po prostoru. Pazijo, da se ne zaletavajo med seboj. Če zakličemo: "S hrbtom skupaj!", vsak hitro poišče partnerja. Partnerja se postavita s hrbtoma skupaj, stakneta komolca in naredita počep. Potem lahko spet tečeta naprej. Če pa zakličemo: "Z obrazi skupaj!", se učenca postavita z obrazom drug proti drugemu, primeta se za roke in naredita počep.

Učenci se lahko pozdravijo na različne načine: z boki skupaj, z nožnimi prsti skupaj, z zadnjico skupaj, z lepim pogledom in nasmehom...

Učenci se lahko gibajo na različne načine: skačejo kot kenguru, hodijo kot slon, galopirajo kot konj ...

3.4 Čuječno poslušanje

- Otrokom predvajamo različne zvoke, npr. zvonec, bobenček, pesmico, alarm na telefonu, lahko tudi kakšne posnete zvoke iz narave na zgoščenki.
- Natančno poslušajte zvoke iz okolice. Vaša naloga je, da se nanje osredotočite, torej da pozorno poslušate, kakšni so ti zvoki.
- Miška škrablja, pripomočki: rutica. Učenci sedijo v krogu, sredi kroga sedi učenec z zavezanimi očmi. Določimo enega učenca in ta »poškrablja« z roko po tleh. Srednji pokaže smer, od koder je slišal šum. Če ugane, zamenjata vlogi, sicer ugiba naprej (različica: lahko določimo drugo miško).

3.5 Čuječno opazovanje

- Opazovanje stvari, ki so nove, nenavadne, ki jih do sedaj še niste podrobno opazovali (npr. drevesa, spreminjanje barv, oblaki, vreme, igra svetlobe, občutki na koži).
- Opazovanje zvezd in ostalih nebesnih pojavov (npr. na taboru, šola v naravi,...)
- Na poti domov opazujte in štejte: rdeče avtomobile, ljudi v modri jakni, število hiš z sivo streho...
- Vsak si začetek dneva izbere svojo najljubšo barvo in čez dan spremlja koliko stvari vidi v tej barvi. Lahko jih tudi zapisuje.
- Rdeča luč - stop (poljubno število igralcev)

pripomočki: rdeč in zelen krog iz kartona

Učiteljica kaže na semaforju (iz kartona) rdečo ali zeleno luč. Otroci so vozniki avtomobilov, motorjev, koles, tečejo in se oglašajo z njihovimi značilnimi zvoki. Ustavijo se in utihnejo, ko učiteljica pokaže rdečo luč, ter nadaljujejo ob zeleni luči.

- Promet (poljubno število igralcev)

pripomočki: obroči, znaki, semaforji, piščalka, mize, stoli, kreda ...

Promet poteka po progi, ki jo pripravimo pred začetkom igre. Mize nam služijo kot tuneli, okoli stolov pa je speljana cesta. Pazimo, da igra ni prehitra, zato postavimo semaforje (otrok, ki dviguje na 'križišču' barvne kartončke ali žogice) in znake, ki jih otroci izdelajo sami. (Policisti so lahko tudi otroci, ki zaradi določenega razloga ne sodelujejo pri telesni vadbi).

- Uporaba svoje nedominantne roke - raziskuj

Krepitev pozornosti z uporabo nedominantne roke pri preprostih vsakodnevnih opravilih (npr. metanje/podajanje žoge, hranjenje, pisanje).

Kadar uporabljamo dominantno roko nismo pozorni na opravilo. Ali obstajajo opravila, ki jih lahko bolje opravljamo z nedominantno roko?

- Opazovanje/zavedanje svojega govora

Pozornost na »mašila« pri govoru (pa, aaaaaaaaam, eeeem, a ne...). Učence razdelimo v pare z navodilom, da en dan opazujemo govor drugega. Pozorni smo na mašila, nežno opozorimo, kadar kdo uporablja

mašila.

- Spremenite svoj dnevni okvir (vaja za starejše učence in odrasle)

Ko vas kdo vpraša kako ste, ne odgovorite z izrabljeno frazo: »Dobro.« Ampak si dovolite opaziti kakšno je zares vaše počutje (na hitro preletite vaše telo, misli, čustva....pomislite na to kako poteka dan) in šele nato odgovorite.

3.6 Čuječnost ob vsakodnevnih opravilih

- Hranjenje:

Nekaj uvodnih minut pri vsakem obroku namenimo čuječnemu hranjenju. Čuječno hranjenje: ne govorimo, zelo opazujemo hrano s petimi čutili: vonj, teksturo, izgled, zvoke ko jemo, občutek hrane v ustih.

- Podobno: katerokoli rutinsko opravilo - čuječno umivanje rok, zob, priprava čaja, nalivanje soka...

3.7 Interaktivne meditacijske zgodbe

Napisane so posebej za pomiritev in sprostitvev otroka, vključujejo tudi vaje za raztezanje in sprostitvev, afirmacije oz. pozitivne misli, vizualizacijske vaje.

4 Zaključek

Živimo v sedanjem trenutku, ki je hkrati edini, ki ga imamo, da v njem živimo. Vsak dihanje, vsak korak, ki ga naredimo, je lahko napolnjen z mirom, radostjo, vedrino. Biti moramo

le budni in živeti v sedanjem trenutku. Življenje je namreč zakladnica najlepših stvari, le čuječi moramo biti in s pozitivno naravnostjo vse to doživeti.

5 Viri in literatura

Hanh, T.N.: *Mir v vsakem koraku*. Ljubljana: Iskanja, 2004.

Kabat - Zinn, J.: *Kamorkoli greš, si že tam: Z meditacijo iz spanca avtomatizma v vsakdanjem življenju*. Iskanja, 2011.

Penman, D.: *Čuječnost za ustvarjalnost: kako se prilagajati, ustvarjati in uspevati v ponorelem svetu*. Učila International, 2016.

The Mindfulness Project: *Sem tukaj in zdaj - Ustvarjalna pot k čuječnosti*. Mladinska knjiga, 2016.

Williams, M. in Penman, D.: *Čuječnost – kako najti mir v ponorelem svetu*. Učila, 2015.

Igre: vir: <http://igramose.blogspot.si/p/gibalne-igre.html> Dostopno dne 18.4.2021

Čuječnost pri predšolskih otrocih

Petra Plecity

Vrtec Radovljica, Slovenija, plecity_petra@hotmail.com

Izvleček

Čuječnost oziroma čuječnostna meditacija (angl. mindfulness) pomeni biti tukaj in zdaj, polno prisoten in zavedajoč se v danem trenutku in ne-sojenju temu sledeče se izkušnje (Kabat-Zinn, 2019). Glavni cilj oziroma namen prakticiranja čuječnosti je, ne samo biti pozoren na trenutno gibanje toka zavesti, temveč tudi biti odprt in sprejemajoč do različnih stanj oziroma izkušenj. Te sposobnosti nam pomagajo pri spoznavanju samega sebe in premagovanju stresa (Viglas in Perlman, 2017), obenem pa naj bi krepile tudi zmožnost samoregulacije (Moffitt idr., 2011; Shoda, Mischel in Peake, 1990).

Zmožnost samoregulacije je ena od pomembnejših komponent pripravljenosti otroka na šolo. Gre za sposobnost, ki otroku omogoča nadziranje lastnega vedenja, poveča samozavest in s tem izboljša sprejemanje s strani vrstnikov, ter hkrati vpliva na boljši šolski uspeh in zdravje otroka (Moffitt idr., 2011; Shoda idr., 1990).

Ključne besede: čuječnost, čuječnostna meditacija, prakticiranje čuječnosti, predšolski otroci, samoregulacija

Preschool children and mindfulness

Abstract

Mindfulness or mindfulness meditation means being here and now, fully present and aware at a given moment and not judging the experience that follows (Kabat-Zinn, 2019). The main goal or purpose of practicing mindfulness is not only to be attentive to the stream of consciousness, but also to be open and accepting to all kinds of states or experiences. These features help us find ourselves and fight stress (Viglas and Perlman, 2017) and at the same time, they should strengthen the capacity for self-regulation (Moffitt et al., 2011; Shoda, Mischel and Peake, 1990).

The ability of self-regulation is one of the most important components of child's readiness for school. It is a capability which enables child's control of his/her behavior, increases his/her confidence and by that improves acceptance by peers and at the same time improves school performance and child's health (Moffitt et al., 2011; Shoda et al., 1990).

Key words: mindfulness, mindfulness meditation, practicing mindfulness, preschool children, self-regulation

1 Uvod

Rezultati več raziskav kažejo, da ima prakticiranje čuječnosti pozitivne učinke na različna področja razvoja različno starih otrok. Eden izmed pozitivnih učinkov se kaže v večji sposobnosti samoregulacije, ki otrokom omogoča uspešnejše vključevanje v vrstniško skupino in večjo sprejetost s strani vrstnikov, ter se povezuje z boljšo učno uspešnostjo (Moffitt idr., 2011; Shoda idr., 1990). Na drugi strani, naj bi se nizka stopnja samoregulacije povezovala s pomanjkanjem pozornosti, motnjami pozornosti s hiperaktivnostjo, nizkim šolskim uspehom in tudi odvisnostjo, anksioznostjo ter kasnejšo višjo stopnjo depresivnosti (Moffitt idr., 2011). Samoregulacijo bomo opredelili kot sposobnost nadomestiti takojšen odziv, ki je instinktiven, ne-razmišljujoč in neracionalen, z odloženim. Odloženi odziv od posameznika zahteva premislek in je zaradi tega racionalen in posreden (Razza, Bergen-Cico in Raymond, 2013).

Obdobje malčka in zgodnjega otroštva je obdobje hitrih razvojnih sprememb na različnih področjih razvoja. Zaradi hitrega razvoja možganov in možganske plastičnosti je otrokom omogočeno hitro učenje in dojemanje stvari (Bregant, 2012). Zaradi navedenega se zdi, da bi prakticiranje čuječnosti v zgodnjem otroštvu lahko imelo hitrejša in večja učinka, kot prakticiranje v odraslosti. Zaradi teh domnev, bomo možne učinke prakticiranja čuječnosti preverili pri predšolskih otrocih.

Raziskavo izvajam v okviru magistrske naloge ob zaključku študija Kognitivne znanosti na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

2 Raziskovalno vprašanje

Naša pozornost bo usmerjena predvsem na učinke osem-tedenskega prakticiranja čuječnosti pri predšolskih otrocih starih od pet do šest let. Tovrstne raziskave so izrednega pomena za otroke v predšolskem obdobju, sploh z vidika vedno večjega porasta števila otrok z duševnimi in vedenjskimi motnjami. Od leta 2008 do leta 2015, naj bi na podlagi poročila Nacionalnega inštituta za javno zdravje v Sloveniji (2018) število obravnavanih otrok zaradi možnih duševnih oziroma vedenjskih težav povečalo za 25,7 %. Otroci do pet let so najpogostejše obravnavani zaradi specifične razvojne motnje pri govorjenju in jezikovnem izražanju in zaradi vedenjskih, ter čustvenih motenj (Jeriček Klanšček idr., 2018).

Osnovni vzorec udeležencev bo sestavljen iz dveh oddelkov predšolskih otrok, ki obiskujejo dva javna vrtca. Pred začetkom raziskave bomo preverili izenačenost obeh skupin, na podlagi testa Zavijanje darila, čakanje na darilo (Razza idr., 2013). Otroci bodo stari od pet do šest let. Vključili bomo zdrave otroke, brez znanih kroničnih

obolenj. Velikost vzorca bo 48 otrok, od tega bosta intervencijska in kontrolna skupina predstavljali vsaka po 24 otrok. Vsi otroci obiskujejo celodnevni program javnega vrtca.

V raziskavi bosta sodelovali dve vzgojiteljici in dve vzgojiteljici predšolskih otrok - pomočnici vzgojiteljic. Vzgojiteljici in vzgojiteljici predšolskih otrok - pomočnici vzgojiteljice v intervencijski skupini bomo pripravili osem-tedenski program prakticiranja čuječnosti, osnovan na podlagi teoretskih in empiričnih spoznanj o prakticiranju čuječnosti za predšolske otroke. Program bo overila kvalificirana učiteljica čuječnosti, Vesna Laković van Kempen, pedagoginja in soustanoviteljica projekta v Srbiji, z naslovom Shift Mindful, dare to be human, ki vključuje programe čuječnosti za različne starostne skupine posameznikov. Program bo sestavljen iz osmih tem, med katerimi bodo vsak teden obravnavali eno. O tem, kako in kdaj bodo določene komponente čuječnosti vpeljane v vsakodnevne dejavnosti, se bomo dogovorili z vzgojiteljico in vzgojiteljico predšolskih otrok - pomočnico vzgojiteljice pred začetkom raziskave. Prakticiranju čuječnosti bodo otroci, vzgojiteljica in vzgojiteljica predšolskih otrok - pomočnica vzgojiteljice, dnevno namenili od trideset minut do ene ure. Od tega največji del v jutranjem krogu, kjer bodo vsak teden obravnavali določeno, s čuječnostjo, povezano temo in v času počitka, po kosilu, ko bodo otroci poslušali različne meditativne pravljice. Otroci v intervencijski skupini bodo prakticirali čuječnost približno 200 minut na teden.

Vzgojiteljica in vzgojiteljica predšolskih otrok - pomočnica vzgojiteljice v kontrolni skupini bosta v času raziskave izvajali utečen program po kurikulumu, obenem pa bosta otrokom v času počitka brali različne otroške pravljice. Obe strokovni delavki v aktivni kontrolni skupini bomo prosili za zapisovanje dnevnika dejavnosti, za možnost kasnejše primerjave.

Raziskava bo sestavljena iz treh delov. Prvi del raziskave bo predstavljal test Zavijanje darila, čakanje na darilo (angl. Toy wrap, Toy wait) (Razza idr., 2013), s katerim bomo primerjali sposobnost nadomestitve dominantnega s subdominantnim odzivom otrok v intervencijski in kontrolni skupini na začetku in po koncu raziskave. Test bomo izvedli ob pomoči strokovnih delavk v posamezni igralnici obeh skupin v vrtcu. Test bomo snemali. Za vsakega otroka bomo v povprečju potrebovali pet minut. Test Zavijanje darila, čakanje na darilo se izvaja tako, da otroka posedemo na stol ki je približno tri metre oddaljen od mize s pokritim presenečenjem tako, da je obrnjen stran od nas, pod kotom devetdeset stopinj (kar pomeni, da se otrok lahko obrne v desno oziroma levo in pogleda, kaj počnemo). Pokažemo mu, da imamo zanj presenečenje, ki se skriva pod rjuho na mizi, vendar ga moramo prej zaviti. Otroku povemo, da ko zavijamo darilo, ne sme kukati. Darilo začnemo zavijati tako, da se sliši mečkanje papirja. Ob pričetku mečkanja papirja začnemo meriti latenco »kukanja«: koliko sekund preteče, preden otrok pokuka in pogleda kaj zavijamo. Ko pogleda oziroma ko po eni minuti ne pogleda (latenco kukanja merimo do ene minute), ga presedemo na stol pred mizo in mu pokažemo zavito darilo; gre za zavito odprto škatlo v kateri je presenečenje, ki ga otrok ne vidi, če sedi na stolu). Začne se drugi del testa. Otroku povemo, da bomo skupaj pogledali, kaj se skriva v škatli, torej naj počaka, ker moramo nekaj poiskati v omarah v igralnici. Pretvarjamo se, da imamo drugo delo in se obrnemo stran, da otroka ne gledamo. Medtem beležimo latenco dotika darila: koliko sekund mine, preden se otrok dotakne darila, oziroma pogleda kaj se skriva v

škatli. Potek testiranja je podrobneje opisan v članku Murraya in Kochanske, *Effortful control: factor structure and relation to externalizing and internalizing behaviors* (Murray in Kochanska, 2002). Dominanten odziv v testu bo predstavljal takojšen pogled oziroma dotik darila, medtem ko bo subdominanten odziv tisti, pri katerem bo otrok počakal in ne bo »kukal«, oziroma se ne bo dotaknil darila ter tako dosegel večjo latenco.

Drugi del raziskave bo predstavljal Vprašalnik otrokovega vedenja (angl. *Children's Behaviour Questionnaire- short version*), za otroke stare od tri do sedem let, ki ga bodo starši dobili na dom, ter ga rešili pred začetkom in po koncu raziskave. Vprašalnik je kratka oblika daljšega Vprašalnika otrokovega vedenja, ki sta ga zasnovala Putnam in Rothbart (2006). Avtorji poročajo o ustrezni validaciji vprašalnika (Rothbart, Ahadi, Hershey in Fischer, 2001). Pisno odobritev za uporabo vprašalnika smo pridobili s strani avtorjev. Vprašalnik smo dvojno prevedli in razumevanje pilotno preverili na manjšem vzorcu staršev. Starši v vprašalniku ocenjujejo vedenje svojega otroka na 5-stopenjski odgovorni lestvici Likertovega tipa, in sicer od možnega odgovora sploh ne drži (1) do popolnoma drži (5). Vprašalnik je sestavljen iz treh podlestv; 1) živahnost (primer: »je počasen in ne hiti z odločanjem kaj storiti«), 2) negativno čustvovanje (»se razjezi, ko se mu prepreči izvajanje dejavnosti, ki jo je želel izvesti«) in 3) prizadevni nadzor (»opazi, ko starši oblečejo nekaj novega«). Vsaka podlestvica vsebuje 12 vprašanj (Putnam in Rothbart 2006).

Tretji del raziskave bodo predstavljali odgovori strokovnih delavk iz interventne skupine na vnaprej pripravljen ocenjevalni list za vsakega posameznega otroka. Ocenjevalni list bo sestavljen iz sedmih do največ desetih opornih točk, ki se bodo nanašale na otrokovo vedenje v igralnici pred in po končani raziskavi. Po končani raziskavi bomo z obema posneli intervju o njunem splošnem mnenju o prakticiranju čuječnosti s predšolskimi otroci in o njunih opažanjih glede možnih sprememb vedenja otrok.

3 Zaključek

Interpretaciji rezultatov naše raziskave bomo pridružili rezultate drugih raziskav, katere so preučevale dolgotrajne učinke prakticiranja meditativnih praks in praks čuječnosti na spremembe v vedenju posameznikov. Predstavili bomo učinke uvajanja prakse čuječnosti v način dela v vrtcu in izpostavili morebitne dolgoročne pozitivne učinke na vedenje otrok tako v vrtcu kot v družini.

Pričakujemo, da bodo otroci intervencijske skupine dosegli boljše rezultate pri testu Zavijanje darila, čakanje na darilo po osem-tedenskem prakticiranju čuječnosti; torej, da se bo pokazala statistično pomembna razlika med latenco »kukanja« in dotikanja darila na začetku in na koncu raziskave v primerjavi z kontrolno skupino. Pričakujemo, da bodo starši otrok iz intervencijske skupine doma opazili spremembe v vedenju svojih otrok in bodo otroke na podlestvici živahnosti in prizadevnega nadzora ocenili višje ter na podlestvici negativnega čustvovanja podali nižje ocene v primerjavi z ocenjevanjem vedenja pred prakticiranjem čuječnosti.

Ne glede na pridobljene rezultate v raziskavi, bi bilo zaželeno opraviti raziskavo, ki bi trajala daljše časovno obdobje in ne bi zajemala le otrok v zgodnjem otroštvu, temveč tudi starejše otroke.

4 Viri in literatura

Bregant, T. (2012). *Razvoj rast in zorenje možganov*. Psihološka obzorja/ Horizont of Psychology, 21(2), 51- 60. doi: 10.20419/2012.21.363.

Jeriček Klanšček, H., Roškar, S., Vinko, M., Konec Juričič, N., Hočevar Grom, A., Bajt, M., ...Poldrugovac, M. (2018). *Duševno zdravje otrok in mladostnikov v Sloveniji*. V Jeriček Klanšček H., Roškar S., Vinko M. in Hočevar Grom A. (ur.), NIJZ. Ljubljana.

Kabat-Zinn, J. (2019). *Zdravilna moč čuječnosti*. Ljubljana: Iskanja d.o.o.

Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., ... Caspi, A. (2011). *A gradient of childhood self-control predicts health, wealth and public safety*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 108 (7), 2693-2698. Pridobljeno s <https://www.pnas.org/content/108/7/2693>.

Murray, K. T. in Kochanska, G. (2002). *Effortful control: Factor structure and relation to externalizing and internalizing behaviors*. Journal of Abnormal Child Psychology, 30 (5), 503- 514. Pridobljeno s <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1019821031523>.

Putnam, S. P. in Rothbart, M. K. (2006). *Development of short and very short forms of the children's behavior Questionnaire*. Journal of Personality Assessment, 87 (1), 282- 291. Pridobljeno s https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15327752jpa8701_09.

Razza, R. A., Bergen-Cico, D. in Raymond, K. (2013). *Enhancing Preschoolers' Self Regulation Via Mindful Yoga*. Journal of Clinical and Family Studies, 1. doi:10.1007/s10826-013-9847-6.

Rothbart, M. K., Ahadi, A. S., Hershey, K. L. in Fisher, P. (2001). *Investigations of Temperament at Three to Seven Years: The Children's Behavior Questionnaire*.

Child Development, 72 (5), 1394- 1408. Pridobljeno s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11699677/>

Shoda, Y., Mischel, W. in Peake, P. K. (1990). *Predicting adolescent cognitive and self-regulatory competencies from preschool delay of gratification: Identifying diagnostic conditions*. Developmental Psychology, 26 (6), 978- 986. Pridobljeno s http://depts.washington.edu/shodalab/wordpress/wp-content/uploads/2015/05/1990.PredictingAdolescent_Shoda.pdf

Viglas, M. in Perlman, M. (2017). *Effects of a Mindfulness- Based Program on Young Children's Self- Regulation, Prosocial Behavior and Hyperactivity*. Springer Science + Business Media. Pridobljeno s <https://link.springer.com/article/10.1007/s10826-017-0971-6>.

Delo na daljavo v prvem razredu

Katja Pilih

II. osnovna šola Celje, Slovenija, katja.pilih@slander.si

Izvleček

Zaradi starosti in razvoja učencev v prvem razredu je bilo potrebno dobro razmisliti, kako bo poučevanje na daljavo potekalo. Ker učenci še niso računalniksko usposobljeni in samostojni, je bilo potrebno delo načrtovati tako, da bodo lahko večino stvari opravili samostojno s pomočjo učitelja, ki ni fizično prisoten. Zaradi težav s tehnologijo smo se odločili, da se bomo obrnili na zanesljive in delujoče medije. Za komunikacijo smo uporabili mail, za podajanje snovi smo uporabili YouTube in za videokonference smo uporabili Google Meet. Učiteljice smo učno vsebino predstavile na več načinov. Pri vsaki učni vsebini so imeli učenci zvočno in slikovno podporo učitelja, občasno pa smo se poslužile že obstoječih posnetkov Infodroma in drugih posnetkov pripravljenih za namene izobraževanja. Starši so povedali, da so učenci delo samostojno opravljali. Ko smo se v vrtni v šolo smo pregledali zapiske in usvojeno snov in ugotovili, da so učenci delo na daljavo zelo dobro opravili, saj je bilo znanje zelo dobro.

Ključne besede: delo na daljavo, posnetki, prvi razred, samostojno delo, učenec, učitelj

Remote Learning in the First Grade

Abstract

Due to the age and level of development of pupils in the first grade, we had to put a lot of thought into how to make remote learning the most efficient for them. The pupils are not capable of using the computer on their own yet, which is why the work had to be planned for them to be able to do it independently, with the help of a teacher who is not actually present, but only monitors them remotely through the computer. Due to technological issues, the teachers used reliable and working applications. E-mail was used for basic communication, YouTube for presenting new learning contents and Google Meet for video chats. The teachers presented the learning contents in different ways. Every new topic was supported by audio and video recordings of the teacher, sometimes the teachers also used existing videos on Infodrom and other educational videos. Parents reported that the pupils were able to do most of the work themselves. After coming back to school, the teachers checked the pupils' notebooks and reviewed all the learning contents. They found that the pupils managed remote learning very well. They mostly acquired good levels of knowledge, their projects were finished and exercises were completed. The teachers, pupils and parents were all satisfied with this way of remote learning, although everyone looked forward to returning to their classrooms.

Key words: remote learning, recordings, first grade, independent work, pupil, teacher

1 Uvod

Večina učencev prvega razreda je starih med pet in šest let. Zaradi njihove starosti in razvoja je bilo delo na daljavo potrebno načrtovati na prav poseben način. Potrebno je bilo razmisliti na kakšen način bi lahko učenci izvajali zadolžitve čim bolj samostojno in hkrati dovolj učinkovito (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2021).

Prva stvar, ki se mi je zdela zelo pomembna je bila, da učitelj kljub fizični razdalji še vedno ostane učitelj in ne, da starši prevzamejo učiteljevo vlogo. Zato sem takoj vedela, da mora imeti moj način podajanja snovi zvočno spremljavo, saj moji učenci vseh navodil še ne morejo prebrati sami, kaj šele da bi prebrano tudi razumeli.

Ugotovila sem tudi, da potrebujejo primerno video spremljavo, sploh kadar govorimo o učenju pojmov, dejstev in ostalih stvari, ki so pomembne za nadaljne izobraževanje. To se mi je zdelo zelo pomembno za obravnavo črk, števil, pisanje, branje in računanje.

Hkrati pa sem želela, da je učencem pouk zabaven, igriv, da ostanejo navdušeni nad poukom tudi doma. Vsekakor je bilo potrebno najti nove načine in metode dela, da so učenci ostali motivirani in redno opravljali poslane zadolžitve.

2. Delo na daljavo

Kot učiteljica sem se odločila, da bom učencem nudila stabilnost in način dela, ki jim bo postal rutina. Dnevno so starši dobili povezavo do posnetkov, ki so bili objavljeni na YouTube kanalu. Za objavo na YouTube-bu sem se odločila zaradi dobre podpore, saj je kljub delu na daljavo, portal skozi celotno izobraževanje na daljavo deloval brezhibno. Drugi razlog pa je ta, da si lahko učenci posnetek ogledajo večkrat in ob željenem času. Tudi, če je bilo v družini več otrok in en računalnik, učenci niso bili vezani na določeno uro. Posnetke sem pripravljala na več načinov.

2.1 Snemanje lastnih posnetkov

Pri snemanju posnetkov sem želela, da so posnetki kvalitetni, učinkoviti in kratki. Odločila sem se, da jih bom snemala s kamero GoPro, saj so posnetki kvalitetni, zvok je jasen in prenos posnetkov na napravo je brezžičen.

Sebe sem posnela kadar sem želela učencem jasno predstaviti učno snov, na primer pri obravnavi nove črke ali števila, obravnavi zapisa besed in povedi, branju, predstavitvi geometrijskih teles, računanju...

Slika 1: Obravnava črke

Slika 2: Obravnava geometrijskih teles

2.2 Izdelava PowerPoint posnetkov

Pri izdelavi PowerPoint posnetkov sem želela, da so posnetki nazorni in učencem privlačni.

Za izdelavo PowerPoint posnetkov sem se odločila, kadar sem želela, da učenci poleg moje razlage vidijo tudi slike iz resničnega življenja in kadar smo reševali naloge v delovnem zvezku. Za reševanje nalog iz delovnega zvezka so bila navodila sestavljena zelo nazorno. Učenci so dobili informacijo, kateri delovni zvezek je potrebno odpreti, na kateri strani najdejo naloge, pri vsaki nalogi sem razložila navodilo in kasneje učencem podala tudi povratno informacijo o pravilno rešeni nalogi.

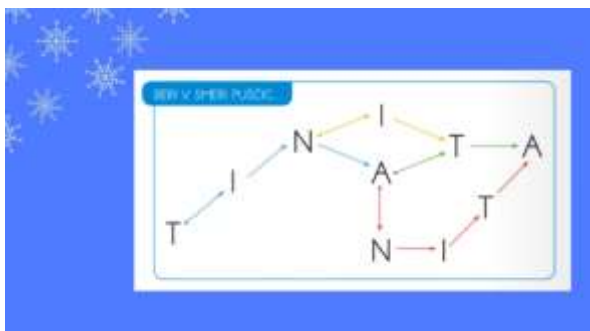
Slika 3: Slikovna podpora snovi

Slika 4: Reševanje delovnega zvezka

2.3 Kombinacija lastnega posnetka in PowerPoint predstavitve

Večina posnetkov je bila združitev lastnega posnetka in posnetka izdelanega v PowerPoint predstavitvi. Kombinacijo sem uporabila zato, ker sem potrebovala tako lastno razlago, kot slikovno podporo slik z interneta ali delovnega zvezka.

Slika 5: Naloga v delovnem zvezku

Slika 6: Učenje branja

2.4 Preverjanje znanja učencev

Skozi celotno izobraževanje na daljavo smo spremljali napredovanje učencev in snov preverjali. Ocenjevali v času na daljavo nismo veliko. Učenci so lahko bili ocenjeni pri spoznavanju okolja in pri slovenščini recitacijo pesmice, kjer so s starši pripravili posnetek in nam ga poslali. Poslali so nam ga samo tisti starši, katerih otroci so se želeli posneti. Ostale smo ocenili, ko smo se vrnili v šolo.

Znanje smo preverjali tako, da so starši delo učencev fotografirali in nam ga poslali ali pa z uporabo različnih aplikacij, ki so že same preverile rezultate učencev. Najprimernejša se mi je zdela liveworksheets. V aplikaciji lahko urediš delovne liste ali kvize, kjer učenci vpisujejo pravilne rezultate in nalogo oddajo. Ko nalogo oddajo, dobi učitelj povratno informacijo, kjer vidi, kako je učenec nalogo rešil. Izpišejo se tudi napake in aplikacija nudi učitelju takojšnjo povratno informacijo o opravljenem šolskem delu učenca (Nerat, 2020).

2.5 Videokonference preko aplikacije Google Meet

Z učenci smo imeli tudi neobvezne videokonference. Povabilo za pridružitve sem poslala staršem. Odziv na videokonferenci je bil dober, saj so se učenci pogrešali in so se želeli videti.

Videokonference so bile zastavljene tako, da smo se z učenci pozdravili, potem pa smo čas posvetili igram, telesni aktivnosti, ponovitvi snovi skozi igro in manjšemu klepetu.

Potrebno je izpostaviti, da so bili moji učenci na videokonferencah precej zadržani. Naloge, ki sem jih pripravila, so sicer lepo delali in sledili navodilom. Ko pa sem jih pozvala, če želijo kaj povedati, so samo pomahali in pozdravili. To je bil tudi razlog, da nisem poučevala preko videokonference, ampak smo jo uporabljali samo za pozdrave, krajše igre in dopolnitev k ostalim zaposlitvam.

2.6 Metoda in oblike pri delu na daljavo

V šoli zelo rada poučujem s pomočjo didaktičnih iger in učenci večinoma usvajajo novo snov in jo ponavljajo skozi gibanje. V šoli smo bili več let vključeni v projekt FIT pedagogike. Zato sem tudi pri poučevanju na daljavo želela, da se učenci učijo na podoben način. Seveda je bilo potrebno didaktične igre in metode prenesti k njim domov (Konda, 2016).

Najbolj suhoparno je delo z delovnim zvezkom, zato sem tudi to poskušala dopolniti z vajami in gibanjem. Učenci so iskali stvari po stanovanju, telovadili s števili, reševali naloge na tleh ali v drugem prostoru, kot so imeli računalnik. S tem so ohranili potrebno koncentracijo in motivacijo za aktivno sodelovanje in izvajanje nalog.

S pomočjo iger so naredili tudi zapise v zvezku. Igre sem razložila tako, da sem sebe posnela med igro in reševanjem. Učenci so tako dobili občutek, kakšna je njihova naloga. Predstavila bom nekaj iger, ki sem si jih izmislila in nekaj FIT iger, ki sem jih prilagodila za delo na daljavo.

- Učencem sem naročila, naj na lepilne lističe zapišejo črke, ki smo se jih že učili. Lepilne lističe naj nalepijo po stanovanju na stvari, ki se začnejo na črko, ki je napisana na lističu (U-ura; T-televizija). Učencem sem narekovala besede, njihova naloga pa je bila, da besedo črkujejo tako, da se dotaknejo lističev po stanovanju, nato pa besedo zapišejo v zvezek. Tako so se med delom gibali, urili spomin in zbranost. Besede so tudi večkrat glaskovali, ne samo med zapisom ampak tudi med gibanjem.

- Učenci zvezek postavijo v drug prostor, kot je računalnik. Na posnetku vidijo račun, ga preberejo in se nato vrnejo k zvezku, ga zapišejo in izračunajo. Tako krepijo svojo koncentracijo in zbranost za delo.

- Učenci so vadili grafomotoriko s pomočjo vzorčkov. Preden so naredili zapis v zvezek, so poiskali vrv. Vrv so najprej oblikovali v enak vzorec, kot je bil na posnetku, nato so po vrvi hodili, in ga s prstom povlekli po vrvi. Nato pa so se lotili dela v zvezku.

Slika 7: Vaja grafomotorike z vrvjo

Slika 8: Vaja glaskovanja in pisanja

3 Zaključek

Skozi celotno izobraževanje sem bila v tesnem stiku s starši. Dnevno so dobivali moja sporočila in povratne informacije. Imeli smo tudi govorilne ure in roditeljske setanke. Tako sem imela povratne informacije o učencih in njihovem delu. Starši so delo na daljavo pohvalili, saj jim je omogočalo fleksibilen urnik, predvsem pa so učenci lahko večino dela opravili samostojno. Snov se jim je zdela količinsko primerna in ravno dovolj zahtevna.

Ko smo z učenci spet prišli v učilnice, sem tudi sama ugotovila, da so učenci večinoma delo dobro opravili, saj je bila snov v zvezkih in tudi delovnih zvezkih rešena in glavna poglavja, ki smo jih skupaj pregledali, so bila pravilno zapisana v zvezku. Znanje učenecv je bilo boljše, kot sem pričakovala. Vsi učenci so poznali obravnavane črke, znali so pisati kratke besede in celo povedi, nekateri so zelo napredovali v branju. Tudi pri matematiki so dobro usvojili računanje in poimenovanje geometrijskih teles. Pri spoznavanju okolja pa so poznali glavne značilnosti različnih obravnavanih tem. Seveda pa je šolanje na daljavo prineslo tudi nekaj težav, ki jih sedaj s trdim delom tudi odpravljamo. Učenci niso posvetili toliko časa in pozornosti pravilnemu zapisu črk in lepopisu. Težje tudi sledijo sestavljenim in daljšim navodilom ter težje se ponovno navajajo na večje število učencev v razredu. Doma so bili pri delu večinoma sami in niso imeli veliko motečih faktorjev. Ugotavljamo pa tudi, da marsikdo potrebuje več potrditve za svoje pravilno narejeno delo, kot so je potrebovali prej.

4 Viri in literatura

Konda, B. (2016). Fit program. Kako motivirati za učenje. Fir Slovenija International: Ljubljana.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: *O osnovni šoli* (splet). 2021. (citirano 14. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.gov.si teme/o-osnovni-soli/>

Nerat J.: *Program interaktivnih delovnih listov* (splet). 2021. (citirano 14. 4. 2021). Dostopno na: <https://podpora.sio.si/liveworksheets/>

Delo v oddelkih podaljšanega bivanja

Barbara Luzar

Osnovna šola Dragotina Ketteja Novo mesto, Slovenija, luzarbarbara@gmail.com

Izvleček

Na vseh osnovnih šolah je podaljšano bivanje namenjeno učencem, ki ostanejo v šoli po pouku do prihoda staršev. Na osnovni šoli s prilagojenim programom, kjer sem zaposlena imajo vsi učenci možnost biti vključeni tako v jutranje varstvo kot podaljšano bivanje - to pomeni učenci od 1. - 9. razreda nižjega izobrazbenega standarda in učenci v posebnem programu vzgoje in izobraževanja do 26. leta starosti. Pri obeh dejavnostih je zelo pomembno, da je organizacijsko ponazorjeno, kako bo potekalo delo. Podaljšano bivanje vsebuje dejavnosti, ki so strokovno vodene in vnaprej načrtovane. Ker učenci s posebnimi potrebami niso samostojni, je še posebej pomembno, da so dejavnosti vodene in vnaprej načrtovane. Na ta način je v času podaljšanega bivanja poskrbljeno tako za njihovo varnost kot tudi za dobro počutje.

Ključne besede: podaljšano bivanje, učenci s posebnimi potrebami, načrtovanje dela, vodenje

Work in divisions of after school care

Abstract

In all primary schools after school care is intended for pupils, who stay at school after class until their parents arrive to pick them up. At a basic school with adapted educational programme where I work, all pupils can attend before and after school care. That include all pupils from 1st up to 9th class of Adapted basic school programme of lower educational standard and all pupils, who are enrolled in Special education programme until they are 26 years old.

Organisation is very important in both - before and after school care. After school care includes activities which are guided and planned in advance. Because children with special needs are not independent, it is even more important that activities are guided and planned in advance. In this way both children's safety and their well-being are being taken care of in after school care.

Key words: after school care, pupils with special needs, organisation of activities, guidance

1. Podaljšano bivanje

1.2. Podaljšano bivanje

Podaljšano bivanje je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki ga šola organizira v okviru razširjenega programa po pouku in je namenjen učencem od prvega do petega razreda (za učence s posebnimi potrebami, za katere je tako določeno z odločbo o usmeritvi, tudi od šestega do devetega razreda). V času, ko se v osnovno šolo vključujejo tudi učenci s posebnimi potrebami, je delo v oddelkih podaljšanega bivanja dobilo nove razsežnosti. Leta 2000 je bil sprejet Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami.

V podaljšano bivanje se učenci vključujejo prostovoljno s prijavo staršev. V tem času se učenci sprostijo, prehranjujejo in ustvarjalno preživljajo svoj prosti čas, pri samostojnem učenju pa večinoma opravijo domače naloge. Podaljšano bivanje je povezano s poukom in z drugimi dejavnostmi, ki potekajo po pouku. Ves čas učence spremlja ustrezno strokovno usposobljen učitelj, ki organizira dejavnosti in učencem nudi potrebno pomoč. Učitelj načrtuje delo v pripravah, ki so mesečne, tedenske ali po tematskih sklopih.

Delo učiteljev je timsko, saj se povezuje z delom učitelja in vzgojitelja, ki poučujeta v razredu, in tudi z drugimi strokovnimi delavci šole. Pomembno je tudi sodelovanje učitelja s starši. Podaljšano bivanje se lahko izvaja v različnem obdobju in trajanju. Običajno traja od 12.30 do 16.45., na naši šoli pa od 11.30 – 16.00. Na šolah obstajata dve organizacijski obliki oddelkov podaljšanega bivanja kot navajata Blažič in Hvastija (2004); to so homogeni in kombinirani oddelki.

Podaljšano bivanje vsebuje štiri dejavnosti, ki so strokovno vodene in vnaprej načrtovane, na te se bom navezala v nadaljevanju.

- Sprostitvena dejavnost, ki je namenjena počitku, sprostitvi in obnavljanju psihofizičnih moči učencev. Sprostitvene aktivnosti naj bi se časovno ujemale z biološko manjšo aktivnostjo učencev. Po možnosti naj bodo organizirane neposredno po kosilu. To je med dvanajsto in štirinajsto uro. V tem času se učenci spočijejo in si naberejo novih moči za delo. Učitelj mora imeti nad učenci stalen pregled (Koncept, 1999, str. 11). Načini dela, s katerimi učitelj dosega cilje, so: igre (športne, družabne, razvedrilne, socialne, rajalne in opazovalne), likovno ustvarjanje, poslušanje glasbe, ogled videoposnetkov, branje, pogovor, sprehod. Učenci skupaj z učiteljem izberejo aktivnosti in prostor.
- Prehrana je dejavnost, v okviru katere poteka priprava na kosilo s poudarkom na kulturi prehranjevanja. V nižjih razredih je treba nameniti pripravi na kosilo kar veliko časa. Učenci se navajajo na prostor in pravila pri jedi, učijo se primerne obnašanja pri jedi v jedilnici, uporabo jedilnega pribora, spoznajo in pridobivajo higienske navade pred in po obroku. Pomembno je, da imajo za kosilo in popoldansko malico dovolj časa. Učencev s hrano ne silimo in upoštevamo posebne navade v družini ter razne diete (Kos Knez, 2002a). Za

učence v podaljšanem bivanju šola organizira tudi popoldansko malico, ki poteka okoli 14.30.

- Ustvarjalno preživljanje prostega časa je sestavni del programa v oddelkih podaljšanega bivanja, ki je namenjen razvedrilu, sprostitvi, počitku in v katerem učenci nimajo učnih obveznosti. Učencem omogoča ukvarjanje z različnimi vsebinami po njihovi izbiri (Koncept, 1999). Aktivnosti potekajo v okviru vsebin in z določenim namenom. Učitelj je animator in ne vodja dejavnosti. Učence lahko motivira za aktivno spremljanje aktualnih kulturnih, umetniških, športnih in drugih dogodkov, ki se jim zdijo zanimivi.
- Samostojno učenje je čas, ki se glede na bioritem učencev začne najmanj eno uro po kosilu. Takrat se učenci večinoma že sprostijo in naberejo novih moči za delo. Na nekaterih šolah imajo podaljšano bivanje organizirano tako, da zaradi opravljanja domačih nalog učenci odhajajo domov po 15. uri. Ta dejavnost poteka na različne načine, ki jih učitelj izbira glede na starostno skupino učencev in posameznike v njej ter njihove razvojne in individualne sposobnosti. Učitelj mora poznati različne oblike, tehnike in metode uspešnega učenja ter možnosti njihovega smiselnega prilagajanja učencem in učnim vsebinam (Koncept, 1999). Ker je vsak učenec posameznik s svojimi individualnimi značilnostmi, mora učitelj to upoštevati. Pomembno je, da na razvoj samostojnega učenja gledamo z vidika razvijanja vseživljenjskega učenja. To pomeni, da je organizacijo in izvedbo samostojnega učenja potrebno razumeti procesno, razvojno in dolgoročno (Krapše idr., 2006).

Kontinuirano in enakopravno sodelovanje je pogoj za timsko načrtovanje dela v razredu in v podaljšanem bivanju (Kos Knez, 1998). Zelo pomembni sta načrtovanje in izvajanje dejavnosti podaljšanega bivanja, saj to ni podaljšan pouk, temveč čas, namenjen prehrani, sprostitvi, druženju, smehu, veselju in športnim, kulturnim in likovnim aktivnostim ter opravljanju domačih nalog. Določene aktivnosti lahko izvaja učitelj sam ali pa v povezavi z zunanjimi ali z notranjimi strokovnimi delavci šole. Če je učitelj pri zaposlitvah aktiven in sodeluje z učenci, jih s tem spodbuja in zadovolji njihove potrebe po ustvarjanju, vse to pa je odločilnega pomena za razvijanje različnih interesov učencev (Kos Knez, 2002a).

2. Podaljšano bivanje na šoli s prilagojenim programom

Osredotočila se bom na delo v podaljšanem bivanju na naši šoli. Na šolskem delu so učenci razdeljeni v dve heterogeni skupini, zato se velikokrat zgodi, da je ena skupina od prvega do četrtega razreda, druga pa od petega do devetega razreda. Pomembno je, da je v vsaki skupini približno enako število učencev. Tudi samo delo se razlikuje v obeh skupinah. Pri najmlajših je veliko več sprostivne dejavnosti in ustvarjalnega preživljanja časa, ker imajo manj šolskih obveznosti. Višji razredi pa imajo dosti več šolskega dela in večina učencev si tudi želi, da se jim pomaga pri utrjevanju snovi za ocenjevanje znanja. Zato imajo manj časa za sprostitev in ustvarjanje.

Na oddelku posebnega programa vzgoje in izobraževanja poteka podaljšano bivanje malo drugače. Ravno tako so razdeljeni v dve heterogeni skupini po stopnjah. V večini imajo sprostitvene dejavnosti, veliko igre, ustvarjalno preživljanje časa, kar tudi zelo radi počnejo, ker niso vezani na šolsko delo kot na oddelku z nižjim izobrazbenim standardom.

2.1. Izvedba podaljšanega bivanja na šoli s prilagojenim programom

Na naši šoli poteka podaljšano bivanje malo drugače kot na rednih osnovnih šolah. Opisala bom delo z učenci iz višjih razredov programa nižjega izobrazbenega standarda, ker sem z njimi delala. Pri nas so učenci, ki imajo težave na mnogih področjih, zato potrebujejo tudi veliko naše pomoči. Delo z njimi si moramo zelo dobro organizirati, drugače nam ne uspe narediti kar načrtujemo. Ko pridejo od pouka, se natančno dogovorimo, kako bo potekalo delo v podaljšanem bivanju, kdaj bo sprostitev, kdaj naloge, edino čas za kosilo je že določen. Razlika je že med skupinama, ker imajo nižji razredi prej konec pouka kot višji razredi. Ker imajo višji razredi dlje pouk, gredo po pouku takoj na kosilo. Po kosilu imajo svoj prosti čas, ki ga izkoristijo različno in je odvisno tudi od vremena. Če je lepo vreme, gredo na igrišče, kjer se dečki zelo radi igrajo igre z žogo, deklice pa se gugajo. V primeru slabega vremena pa se radi igrajo družabne igre (karte, enka, človek ne jezi se, vislice,...). Za sprostitev si vzamejo dobre po ure, nato pa začnejo z nalogami. Pri nalogah je težava, ker imajo po razredih različne naloge, zato v razredu naredimo razpored miz po manjših skupinah, da sedijo skupaj po razredih. Tako naredi več učencev več naloge. Ta način se je zelo dobro obnesel, ker vsak od učencev nekaj zna in lažje rešujejo naloge, sproti pa lahko pomagaš ne samo enemu temveč večim učencem naenkrat. Tisti učenci, ki prej končajo nalogo, se lahko gredo igrati v del razreda, kjer je prostor za družabne igre, ali pa se umaknejo in samo počivajo, se pogovarjajo, lahko si izberejo sebi primerno dejavnost. Pogoji, da se lahko igrajo, pogovarjajo,... je, da se trudijo biti čim bolj tiho, da ne motijo ostalih. Učencem, ki imajo težave pri reševanju nalog in so sošolci prehitri, pomagamo individualno. To so po navadi učenci, ki uporabljajo razne pripomočke pri predmetih (številčne tabele, kalkulatorje), imajo težave z branjem in razumevanjem prebranega, slabo koncentracijo, minimalno motivacijo in potrebujejo veliko stalne spodbude, dodatnega motiviranja, dodatno razlago, pomoč pri branju, razumevanju in razlaganju, da rešijo naloge. Zato včasih traja izdelava domače naloge tudi ves čas podaljšanega bivanja, kar jih zelo utruja, vmes si vzamejo malo odmora za toaleto ali sprehod po razredu in hodniku. Če ostane dovolj časa, potem si lahko izberejo še dejavnosti, ki jih sprostijo. Učenci so zelo različni z različnimi primanjkljaji, zato mora učitelj podaljšanega bivanja obvezno sodelovati z ostalimi strokovnimi delavci na šoli, da je seznanjen z vsem težavami in primanjkljaji, ki jih upošteva pri delu z učencem, da izbere pravo metodo za pomoč pri delu, ki jo uporabljajo tudi ostali učitelji. S tem učencem olajša razumevanje nalog in približa snov, ki jo učenec lažje osvoji in rešuje. Včasih je potrebno zelo malo, da se učencu razjasnijo stvari, včasih pa izčrpaš vse svoje znanje in še ne moreš pomagati. V takih trenutkih pa se kot učitelj počutiš zelo nemočnega, ker želiš pomagati pa ne gre.

3. Zaključek

V podaljšanem bivanju je najbolj pomembno, da se otrok dobro počuti, da je sprejet, da lahko brez strahu pristopi do učitelja in ga karkoli vpraša in prosi, da dobi pomoč, ko jo potrebuje. Pomembno je tudi, da se učitelj poveže s starši učenca in se sproti pogovori o težavah, če se pojavijo, ter da je učitelj povezan tudi z ostalimi strokovnimi delavci, ki pripomorejo pri delu z učencem. Samo na tak način lahko vsi skupaj nudimo optimalno podporo pri funkcioniranju otroka. Zelo pomembna pa je tudi organizacija in priprava na delo, kar mora biti strukturirano, saj se učenci s posebnimi potrebami sami ne zmorejo organizirati, zato je potreben stalen nadzor in vodenje pri opravljanju posameznih aktivnosti.

4. Viri in literatura

Muraus Klemenčič, T. [Vloga učitelja v oddelku podaljšanega bivanja devetletne osnovne šole](#), diplomsko delo, Ljubljana 2011.

Blaj, B., Chwatal, B., Čerpnjak, S., Kos Knez, S., Magolič, L., Murgelj, L., Purgaj, S., Starman, G., Tunko, I.: Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli: razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja (koncept). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2005.

Didaktička sredstva i motivacija učenika u online nastavi

Zorica Čičković

OŠ „Dašo Pavičić”, Crna Gora, zorica.cickovic@os-dpavicic.edu.me

Apstrakt/Rezime

Svakodnevni razvoj digitalne tehnologije mijenja mnoge aspekte našeg života, pa samim tim iziskuje i potrebu za unaprijeđenjem i adekvatnom promjenom vaspitno-obrazovnog rada. Nastavni proces treba da se odvija u veoma fleksibilnom okruženju, sposobnom da predstavi informaciju na više načina, korišćenjem savremenih izvora znanja, odnosno različitih digitalnih nastavnih sredstava. Kako bi se obezbijedila maksimalna fleksibilnost, teži se upotrebi novih, multimedijalnih nastavnih sredstava i kombinovanju računarske, video i mrežne tehnologije. Upotreba savremene, digitalne tehnologije u nastavi, ima za cilj da kod učenika izazove što veću motivaciju, istraživački duh, aktivno učešće i dublju interakciju sa nastavnim sadržajem. Primjena savremene tehnologije u nastavnom procesu, utiče na optimalan psihofizički razvoj učenika i osposobljava ga da stiče znanja i vještine koje će mu biti od velikog značaja za buduće učenje.

Ključne riječi: nastavni proces, digitalna tehnologija, didaktička sredstva, motivacija, interakcija, psihofizički razvoj

Didactic tools and students' motivation in online class

Abstract

Due to the rapid advancement in digital technologies many aspects of our lives are now affected and educational system requires adequate approach to keep up with current trends. Teaching methods should be flexible and able to convey the lesson/message in a number of different forms, utilizing numerous digital tools or didactic methods. For maximum flexibility there is a tendency to combine multimedia tools and applications in terms of video, web and computer technology. Utilization of a current digital technologies helps to motivate and capture students' attention, which then provokes exploration, active and deeper interaction with the topic. Application of modern educational technologies in classroom helps to achieve optimal psychological development in students. It delivers new skills and knowledge that will be very useful in the future studies.

Key words: teaching method, digital technology, didactic method, motivation, interaction, psychological development

1 Savremena, digitalna tehnologija u nastavnom procesu

Tokom poslednje dvije decenije, moderna tehnologija je promijenila mnoge aspekte našeg života, uključujući to kako komuniciramo, kako provodimo slobodno vrijeme i posebno, kako radimo. Usled velike tehnološke revolucije, promijenile su se potrebe

našeg načina življenja i radnog okruženja, a to je iziskivalo i promjenu koncepta sticanja znanja i kvalifikacije djece, kako bi postali uspješni ljudi.

Moderna, digitalna tehnologija, posebno u obliku personalnih računara i Interneta, postala je centar pažnje obrazovne politike i reforme. Primjena savremene tehnologije i metodičke kreativnosti nastavnika u vaspitno-obrazovnom radu, može biti realizovana upotrebom savremenih izvora znanja, digitalnih didaktičkih sredstava. Njihova upotreba utiče na optimalni psihofizički razvoj učenika, kao i na njegovu opštu samostalnost, naročito u pogledu osposobljavanja učenika za buduće učenje.

Upotrebom savremene, informaciono-komunikacione tehnologije u nastavnom procesu, stvara se mogućnost da učenici na zanimljiviji, očigledniji način stiču nova znanja, istražuju, ostvaruju aktivno učešće i dublju interakciju sa nastavnim sadržajem i na taj način razvijaju kritičko mišljenje.

2 Uloga nastavnika u motivaciji učenika za online nastavu

Angažman i zainteresovanost učenika prilikom realizacije online nastave uveliko zavisi i od samog nastavnika. Iako su mnogi učenici naviknuti na virtuelne načine društvenog povezivanja, njihova motivisanost za rad tokom online nastave biće podstaknuta angažovanošću nastavnika kroz različite aktivnosti koje zahtjevaju njegovo planiranje, iniciranje, podsticanje, organizovanje, usmjeravanje, vođenje, modelovanje, praćenje, analiziranje, vrednovanje, korigovanje, i inoviranje toka i dinamike nastavnog procesa. Uloga nastavnika u savremenoj nastavi je sadržana u nužnosti da više koristi savremenu tehnologiju, digitalna didaktička sredstva u cilju bolje očiglednosti i kvaliteta rada kao i u cilju veće motivacije učenika za rad. Nastavnik više nije samo predavač, već i dizajner, producent, specijalista za medije, provajder.

Slika 1: Nastavnik u savremenoj nastavi

Izvor: <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fblog.kamiapp.com%2Fgetting-started-with-online-learning-how-to-provide-remote-learning-during-coronavirus-school-shutdowns%2F&psig=AOvVaw3yuYY1F5PmybwDHDzZrphO&ust=1618405412782000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCLi8762k--8CFQAAAAAdAAAAABAD> (13.04.2021.)

Kako bi motivisao učenike za rad, nastavnik bi trebalo da realizuje nastavu uz pomoć savremenih, multimedijalnih, video i audio nastavnih sredstava.

Ovakvim načinom rada nastavnik može da:

- pravi prezentacije koje sadrže više slika i očiglednih primjera , a manje teksta;
- koristi kratke video i audio materijale prilikom obrade nastavnih sadržaja;
- kreira ankete i kvizove kako bi na kreativan način provjerio znanje đaka;
- koristi specifičnosti savremenih digitalnih platformi putem kojih motiviše učenike na istraživanje, samostalno dolaženje do informacija a samim tim utiče i na razvoj njihovog kritičkog mišljenja;

Nastavnik svakako mora uložiti mnogo više truda u odnosu na tradicionalni način učenja, kako bi učenike motivisao za rad u vremenu moderne, digitalne tehnologije.

3 Didaktička sredstva savremene tehnologije

Nastavna, didaktička sredstva su posrednik između učenika i objektivnog svijeta, u cilju sticanja saznanjnih procesa. Nastavnim sredstvom možemo smatrati ono čime se potpomaže razumijevanje, usvajanje i interpretacija sadržaja nastave učenja. To su svi oni uređaji, predmeti, modeli, slike, makete, crteži koji su proizvedeni, odabrani za potrebe nastavnog procesa. Danas, kako bi se nastava na daljinu realizovala na što kvalitetniji, očigledniji način, nastavnici koriste didaktička sredstva savremene tehnologije.

3.1 Upotreba računara u online nastavi

Danas postoji veliki broj korisničkih programa koji su prilagođeni učenicima osnovnih škola. Upotreba računara u nastavi za vrijeme online učenja, kod učenika utiče na motivaciju, razvija sposobnost logičkog zaključivanja, sposobnost samoizražavanja, sposobnost kritičkog mišljenja, kreativnost i omogućuje saradnju sa drugim učenicima. Nastavni sadržaji se u velikoj mjeri mogu učiniti očiglednijim i razumljivijim. Očiglednost nastave se postiže zahvaljujući tome što računar svojim akustičkim i vizuelnim efektima uspješno aktivira veći broj čula, a na taj način povećava i saznanje sposobnosti učenika.

Slika 2: Multimedijalni i interaktivni digitalni sadržaji

Izvor: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.univariety.com%2Fcareer%2FComputerApplication%2F44102d8f&psig=AOvVaw26FJzmk9C0jUfm_1UMdoWZ&ust=1618412085242000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCIC2-IW9--8CFQAAAAAdAAAAABAg

(13.04.2021.)

Microsoft Office 365 Education je programski paket prilagođen obrazovnim ustanovama koji školama i nastavnicima omogućava da u sigurnom i podsticajnom okruženju efikasno podstiču kreativnost, timski rad, saradničko učenje, komunikaciju i efektivnije realizuju nastavni proces. Microsoft Teams je dio Microsoft 365 programskog paketa za obrazovne ustanove. Ova digitalna platforma omogućuje slobodan dvosmjerni protok ideja, informacija putem četa, audio i video poziva, omogućuje dijeljenje audio i video sadržaja i dokumenata kao i distribuiranje i ocjenjivanje zadataka, kvizova i testova. Teams omogućava učenje putem Interneta koje za učenika može biti jednako podsticajno, angažovano i raznovrsno kao i učenje u učionici. Upravo zbog ove raznovrsnosti, učenici nemaju osjećaj da su na bilo koji način zapostavljeni. Mnogi učenici koji uče online smatraju da čak imaju i više mogućnosti da se izraze i osjećaju da su kvalitetnije povezani sa svojim nastavnicima nego u učionici. Nastavnici mogu različite funkcije i aplikacije Teams-a u potpunosti prilagoditi svom načinu rada.

Digitalni udžbenici su multimedijalni i interaktivni digitalni sadržaji koji prate postojeće štampane udžbenike. Digitalni sadržaji bude znatiželju i motivaciju za učenjem tokom realizacije online nastave. Brojni interaktivni zadaci, edukativne igre, animacije, simulacije i 3D modeli omogućuju učenicima da vizuelizuju i rukuju objektima u virtualnoj stvarnosti, kako bi lakše razumjeli i doživjeli nastavne sadržaje koji se obrađuju. Učenici ne mogu uvijek putovati i posjetiti sve prostore i mjesta o kojima uče. Pomoću virtualne stvarnosti digitalni sadržaji im ta mjesta dovode u prostor u kojem trenutno borave. Panorame su snimljene na odgovarajućim geografskim područjima, što učenicima pruža posebno autentično iskustvo. Kvizovi, pitalice, slagalice i drugi zanimljivi interaktivni zadaci i vježbe, uvijek praćeni zvučnim zapisima, omogućuju učenicima da aktivno učestvuju i uče kroz zabavu. Nastavnik je usmjerivač, vođa koji adekvatnim uputstvima i opcijom „dijeljenje ekrana” vodi učenike kroz date multimedijalne i interaktivne digitalne sadržaje u online nastavi.

3.2 Upotreba interaktivne table u online nastavi

TV časovi su zanimljiv i koristan resurs, ali nikako ih ne smijemo poistovijetiti sa online nastavom. TV časovi su većinom informativne emisije na određenu temu. Informacije koje predavači na TV-u daju učenicima su svakako korisne, ali pitanje je koliko su zanimljive i motivacione za dalji rad. Dakle, TV časove ne smijemo poistovijetiti sa online nastavom, ali su svakako za vrijeme pandemije bili dio online nastave. Nastavnici su se oslanjali na nastavne sadržaje emitovane putem TV-a i iste su obrađivali sa učenicima putem Teams aplikacije.

Predavači na TV-u su koristili interaktivnu, multimedijalnu tablu, kao sredstvo kojim su predavanje i proces učenja učinili atraktivnijim, dinamičnijim i sadržajnijim. Ova tabla

omogućava prikaz video zapisa različitih formata i fotografija u velikoj rezoluciji, primjenu velikog broja edukativnih softvera, kao i uređivanje dokumenata na licu mjesta primjenom različitih softverskih aplikacija. Osjetljiva je na dodir i omogućava trenutno snimanje aktivnosti koja je u toku. Očigledne, dinamične i efikasne prezentacije podstiču motivaciju učenika za aktivnim učešćem u procesu učenja.

4 Zaključak

Konstantan razvoj tehnike i tehnologije nameće stalnu potrebu za unaprijeđenjem tehnologije obrazovanja na svim nivoima. Pojava računara i drugih savremenih, digitalnih nastavnih sredstava, neminovno vodi ka promjenama koje povećavaju kvalitet nastavnog procesa. Cjelokupan proces osavremenjavanja nastave uslovljen je posjedovanjem i korišćenjem odgovarajućih nastavnih sredstava, opreme i uređaja. Danas se znanje uvećava velikom brzinom, što zahtjeva prihvatanje i uvođenje novih oblika, metoda i sredstava učenja. Da bi nastava bila što efikasnija pribjegava se upotrebi novih, multimedijalnih sredstava, koja zadovoljavaju i savremene didaktičko-metodičke principe realizacije nastave. U nastavi gdje su uvedena savremena nastavna sredstva ostvaruje se veća interaktivnost, angažovanje i motivisanost kod učenika, što vodi poboljšanju konačnih ishoda učenja.

U obrazovnoj praksi, istraživanja su pokazala da tradicionalna škola, koja je zasnovana na memorisanju i reprodukciji činjenica, ne može većim dijelom razviti kompetencije kod učenika, potrebne za izazove, tempo i zahtjeve savremenog života. Tehnologija je jedan od najvažnijih resursa u proširenju i nadogradnji sistema za učenje. Sve više se teži pronalaženju novih, optimalnih sistema prilagođenih nastavi. Mogućnost da se ponude multimedijalne, interaktivne, dizajnirane, elektronske obrazovne forme predstavljaju šansu svakom nastavniku i učeniku da mijenjaju obrazovni proces u jednu noviju, kvalitetniju dimenziju.

5 Izvori i literatura

Papić, Ž., Aleksić, V.: *Metodika nastave tehničkog i informatičkog obrazovanja*. Čačak: Univerzitet u Kragujevcu, 2012.

Tomaš, S.: *Digitalne tehnologije kao potpora praćenju i vrednovanju*, Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet, Zagreb, 2018.

Grupa autora: *Uspješno izvođenje online nastave*. Tuzla, BH fondacija Futures e – Academy, 2020.

Vučinić, K., Rakočević, V., Marković, O.: *Osnovne metodičke smjernice za organizaciju i sprovođenje učenja na daljinu u uslovima vanrednih okolnosti*. Podgorica, 2020.

Školsko digitalno okruženje za rad, komunikaciju i učenje: Digitalna škola, Unicef Montenegro, 2020.

Slika 1: www.google.com

Slika 2: www.google.com

Henrieta Herjavec Rubčić

Osnovna škola Ivana Gundulića, Zagreb, Republika Hrvatska, henherrub@gmail.com

SAŽETAK

S obzirom na trenutno epidemiološko stanje u svijetu, neizvjesno je kakav će model poučavanja biti u našim školama. Stoga mrežno poučavanje donosi puno pitanja i nedoumica.

U ovom će članku biti predstavljeno nekoliko digitalnih alata i uvod u njihovu uporabu dobit ćete osnovu za daljnja istraživanja i poboljšanje upotrebe svakog od obrađenih alata. Upoznat ćemo vas s digitalnim alatima i platformama (ALAT BOOKCREATOR I PLATFORMA CLASSDOJO). Pokazat ću vam primjere dobre prakse kako međusobno povezati sadržaj obrađen raznim digitalnim alatima. Izrada digitalnih knjiga - obrada znanstvenog nastavnog sadržaja ili projektni dan za Svjetski dan voda. Upoznat ćete se s nizom jednostavnih digitalnih alata koji se mogu međusobno povezati kako bi se nastavni sadržaj u potpunosti obradio ili samostalno koristio za obradu nastavnog sadržaja. Također, obrađeni nastavni alati mogu se koristiti u provedbi aktivnosti u okviru Erasmus + KA1 i KA2 projekata.

Ključne riječi: mrežna nastava, digitalni alati, digitalni nastavni sadržaji, cjelovita obrada sadržaja, projektna nastava, digitalna komunikacija

Nastava na daljinu ili online nastava donijela je puno novih izazova za učitelje, učenike ali i njihove roditelje.

Dobra suradnja i dobra komunikacija s kolegicama, ali i učenicima i njihovim roditeljima ključ je uspjeha nastave na daljinu. Kako ta komunikacija ne bi bila jednosmjerna, imali smo izravnu i svakodnevnu komunikaciju s našim učenicima, ali i njihovim roditeljima na raznim platformama, jedna od njih je ClassDojo.

Sami smo istraživali i educirali se za korištenje raznih digitalnih alata. Iako je rad u učionici nezamjenjiv, dajem zaista sve od sebe, kao i većina mojih koleg(ic)a, da našim učenicima pružimo što više u ovoj situaciji koja nas je sve zatekla. Priprema za nastavu trajala je trostruko dulje nego za nastavu u učionici. U 92 posto slučajeva učitelji u Republici Hrvatskoj ističu da puno vremena provode pred računalom, 80 posto ih teško odvaja poslovno i privatno vrijeme, 77 posto ih je znatno više angažirano u poslu, a čak 71 posto ih osjeća stres. Stoga smo pripremili nekoliko alata koji mogu online nastavu učiniti atraktivnijom, sadržajnijom te nadasve korisnom. Kao prednosti *online* nastave ravnatelji i nastavnici navode povećanje informatičke pismenosti, više istraživačkog rada i primjenu inovativnih modela učenja. Izostanak socijalnoga kontakta, slabija komunikacija s nastavnicima, teža motivacija i kontrola učenika te posljedice na socijalni razvoj učenika - nedostaci su nastave na daljinu, po mišljenju većine ravnatelja.

Tajna uspjeha poučavanja na daljinu nešto je što vjerojatno već primjenjujete, samo to morate malo usavršiti i upoznati se s nekim od zanimljivih alata i platformi.

Međutim tijekom proteklih nekoliko tjedana u vrijeme Lock downa počela sam mnogo više primjenjivati jednu određenu strategiju i planiram se njome više koristiti u nastavi u učionici, a to su digitalni alati. U nastojanju da u novom virtualnom okruženju poučavanje i učenje održimo visokokvalitetnima, izradili smo zabavne te inovativne načine uključivanja i poticanja svojih učenika. Učenici su postali skloniji uključivanju u nastavu i proaktivniji, čak i oni povučeni, djelotvornije komuniciraju i govore nam što im je potrebno. Samostalniji su, pronalaze načine kako riješiti probleme, surađuju i podržavaju jedni druge. Čini se da u tom virtualnom prostoru postoji nešto što nas mijenja i mijenja naše učenike.

Bilo bi dobro iskoristiti ono što smo naučili uvođenjem pristupa mješovite nastave (*blended learning*) i obrnute učionice (*flipped learning*) među svoje učenike.

Također, možemo uključiti elemente digitalnih igara (*gamification*) kao što su portage za znanjem i dostignuća.

Možemo također usmjeriti učeničku kreativnost potičući ih na stvaranje e knjiga (alat Bookcreator), filmova, stripova (Pixtone, Tony tool) plakata (Canva), animacija, kako bi pokazali svoje znanje i razvijenost digitalne pismenosti i pripadnosti. Sve uradke i aktivnosti možemo postaviti na razrednu platformu ClassDojo koju ja koristim za suradnju s učenicima i roditeljima.

1. CLASSDOJO PLATFORMA

ClassDojo je online sustav za upravljanje učionicom, poznatiji kao CMS ili Classroom Management System koji nastavnicima pomaže u praćenju i bilježenju ponašanja učenika u

stvarnom vremenu i istovremeno učenicima omogućava povratnu informaciju. Većina se

informacija prikazuje javno svim učenicima preko projektora ili pametnih ekrana. Alat je

za cijeli razred kako bi se prepoznalo u kojem se smjeru učenici razvijaju i kako im se može pomoći. Učenici i roditelji na svojim korisničkim računima mogu pratiti napredak i izvještaje o evidentiranom ponašanju na svakom satu, svim aktivnostima u nastavi. Alat se može koristiti preko mrežnih preglednika, a preporučeni su Google Chrome i Mozilla Firefox, ali alat je dostupan i preko drugih preglednika. Postoje mobilne aplikacije za Android i iPhone/iPad uređaje.

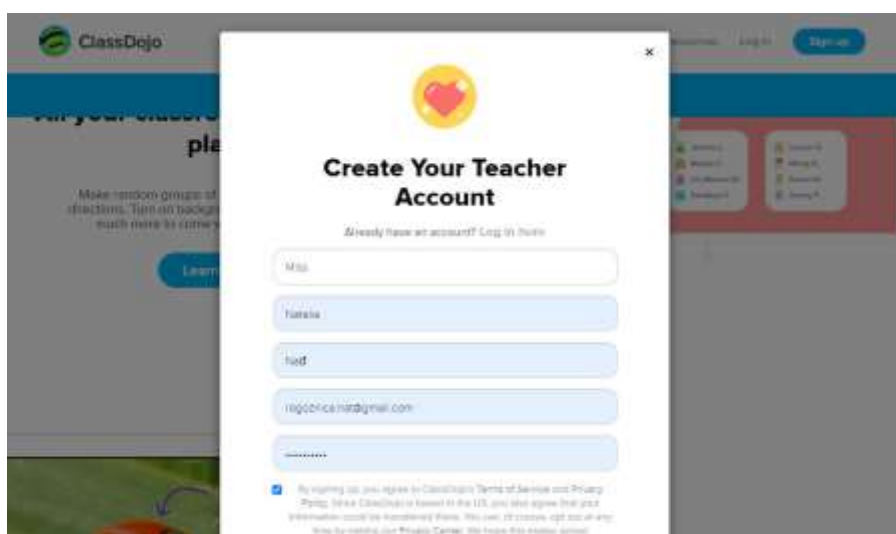
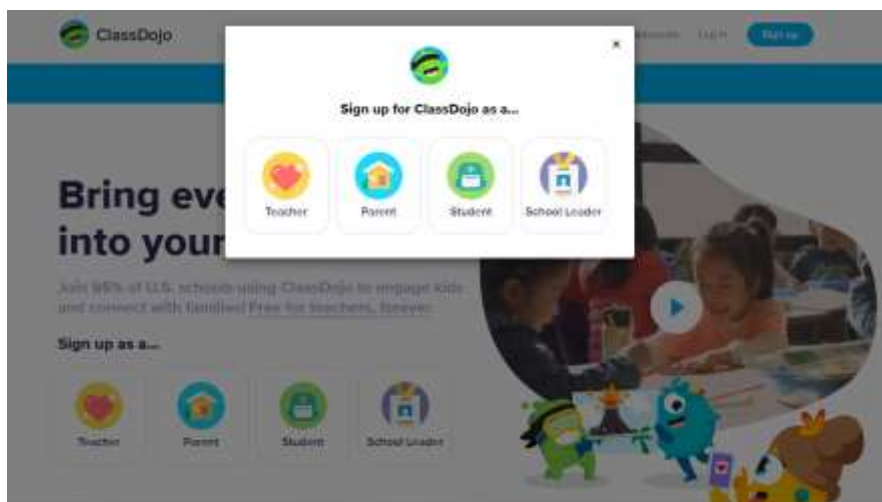
Glavne značajke alata su: zabavan i intuitivan uz jednostavno sučelje, pozivanje roditelja u razred (svaki je učenik povezan sa svojim roditeljem) spremanje kodova za spajanje učenika i roditelja u razred u pdf datoteci u unaprijed definiranom obrascu, arhiviranje razreda, stvaranje razreda jednostavnim koracima komunikacija porukama s roditeljima unutar aplikacije, roditelji zaprimaju dnevni ili tjedni izvještaj o napretku svog djeteta kod dodavanja pozitivnog ili negativnog ponašanja čuje se primjeren zvuk slučajni odabir koji može poslužiti za prozivanje, a sukladno odgovoru dodjeljuje ponaš, moguće je dodati i druge nastavnike (pogotovo ako predaju istom razredu, alat ima podršku na svim jezicima (mrežna i mobilna varijanta)

Stvaranje se razreda razvija u četiri jednostavna koraka:

Prvi korak

Osnovne postavke – odabir ikone razreda (odabir od unaprijed ponuđenih, ne postoji

moгуćnost dodavanja vlastite ikone), dodjeljivanje naziva razreda, odabir godine razreda (vrtić, predškola, od prvog do osmog razreda osnovne škole, od prvog do četvrtog razred srednje škole i mogućnost „drugo“ ako se koristi izvan ovog okvira)

Drugi korak

Dodavanje učenika – dva su načina dodavanja učenika. Ručni upis jednog po jednog učenika (kada se utipka ime učenika, pritisne se tipka „enter“) ili putem naredbe

kopiraj/zalijepi iz dokumenta proračunskih tablica (primjerice Excel) u sučelje alata.

Treći korak

Dodavanje vještina – moguće je definirati dodatne vještine pored već ponuđenih

Dvije su vrste ponašanja „Pozitivno“ i „Treba popraviti“

koji su istovrijedni pozitivnom i negativnom ponašanju. Dodavanjem se novog ponašanja odabire ikona (već ponuđena, ne postoji mogućnost dodavanja vlastitih), dodaje se naziv ponašanja i može se podesiti broj dobivenih bodova. Svako se unaprijed definirano ponašanje može izmijeniti i prilagoditi vlastitim potrebama.

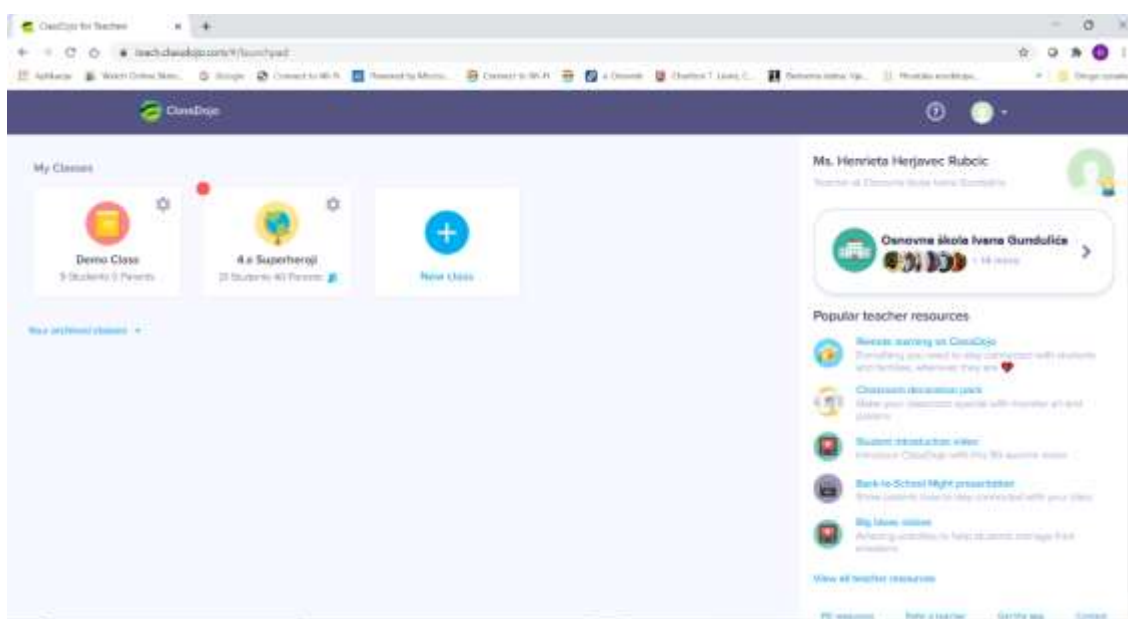
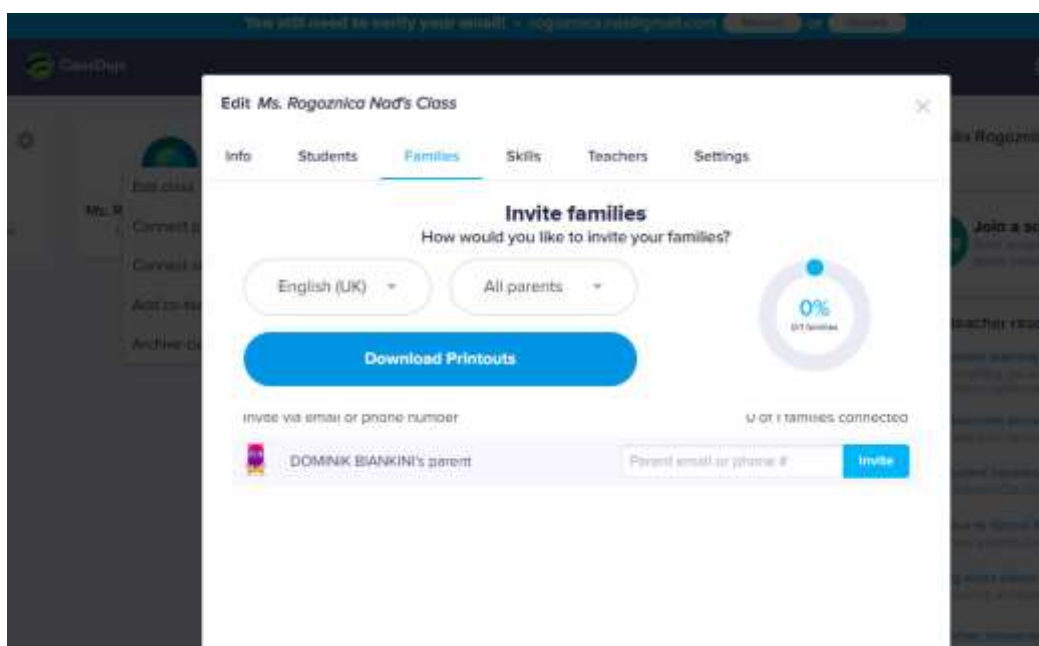

Četvrti korak

Dijeljenje – razred je moguće podijeliti i s roditeljima kako bi mogli pratiti status svoje djece. Kod prijave učenik odabire ulogu Student i unosi korisničko ime za svoj korisnički račun. Nakon što unese korisničko ime sustav će zatražiti unos godina i zaporce. Kada učenik unese potrebne podatke i potvrdi unos, sustav će od učenika tražiti unos razrednog koda koji je dobio od nastavnika i unos *e-mail* adrese roditelja koji mora potvrditi učenikovu prijavu. Učenik ima mogućnost promjene korisničkog imena, zaporce i deaktivacije korisničkog računa. Kod primjene i unosa korisničkog imena učenike se potiče da ne unose svoje pravo ime i prezime što je dodatni korak za osiguranje privatnosti učenika.

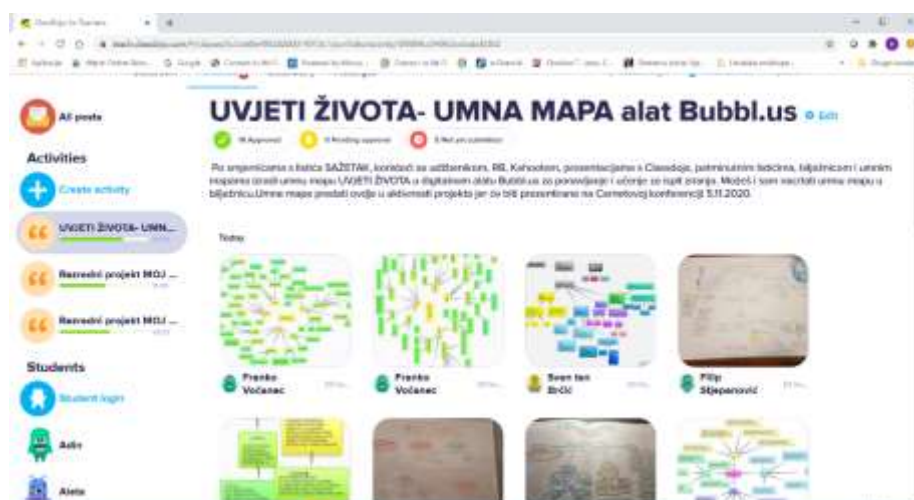
Nastavnik roditelja može povezati s učenikom vlastitim sučeljem, dodajući roditeljevu *e-mail* adresu ili slanjem razrednog koda kojeg roditelj unosi kod prijave. Nakon unosa pristupnog koda, sustav će od roditelja tražiti dodatne informacije: Ime i prezime,

e-mail adresu i zaporku. Nakon potvrde podataka i registracije, sustav će roditelju odmah prikazati status djeteta unutar kartice izvještaja. Kada se učenik prijavi i unese e-mail adresu roditelja, roditelju će se na sučelju prikazati zahtjev za potvrdom učenikovog korisničkog računa. U mom razrednom odjeljenju roditelji svakodnevno prate napredak, dobivaju informacije o aktivnostima koje provodimo u nastavi, komuniciramo putem poruka.

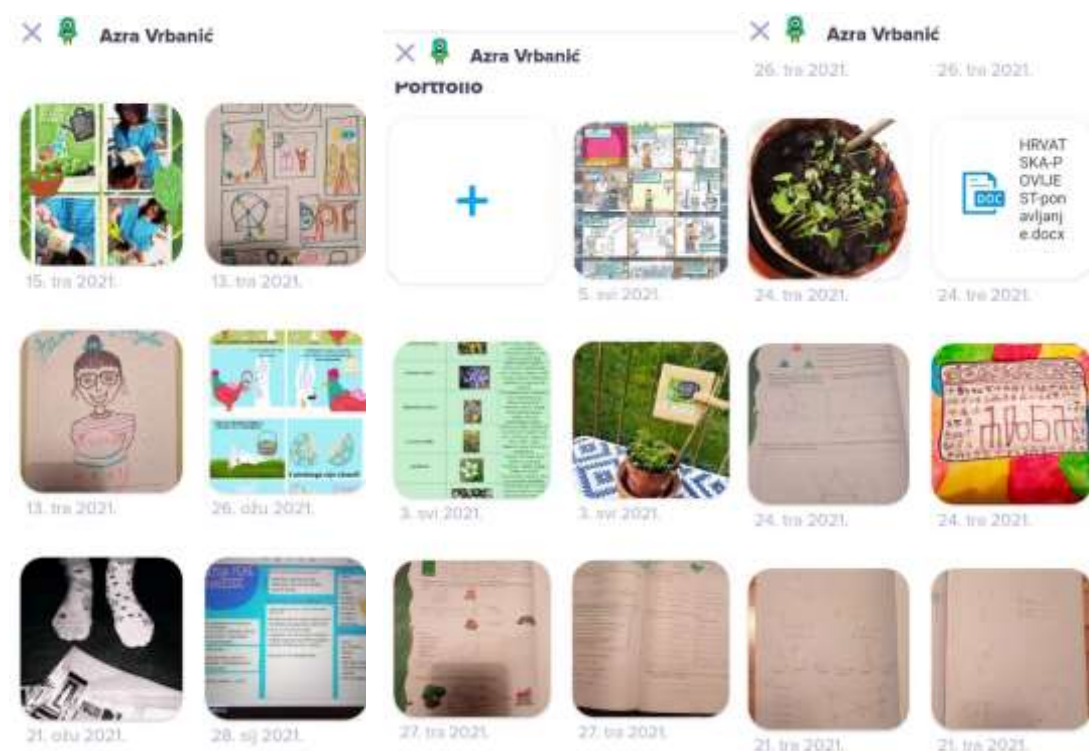

Mogućnosti za organizaciju različitih aktivnosti unutar platforme su brojne.

Postoji dio koji je namijenjen isključivo za otvaranje razrednog projekta kao što prikazuje ovaj primjer na fotografiji. Uvjeti života je bila nastavna cjelina iz kurikuluma nastave Prirode i društva. Učenici su trebali naraviti digitalne umne mape za ponavljanje sadržaja. Koristili su alat Bubbl.us te postavili radove u svoj portfolio. Svaki učenik ima svoj portfolio u koji sprema sve svoje kreativne i pisane uradke.

Portfolio učenika- primjeri

2. BOOKCREATOR

U online nastavi koristila sam se zanimljivim alatom za sažimanje ishoda. Nastalo je nekoliko kreativnih i zanimljivih e knjiga.

Bookcreator je alat namijenjen izradi slikovnica/knjiga u digitalnom obliku.

U radu s učenicima izradila sam knjige likovnih radova, time sam dobila završni produkt, ishode nastavnog procesa Likovne kulture, koji ujedno danas služe drugim učiteljima kao primjer dobre prakse. Bookcreator je također odličan alat za nastavu na daljinu prilikom izrade i analize lektirnih djela. Izraditi možete i autorsku knjižicu ili slikovnicu s ilustracijama i tekstom. Također je moguće dodavati i videozapise ili audiozapise, što slikovnicu čini još lijepšom i zanimljivijom.

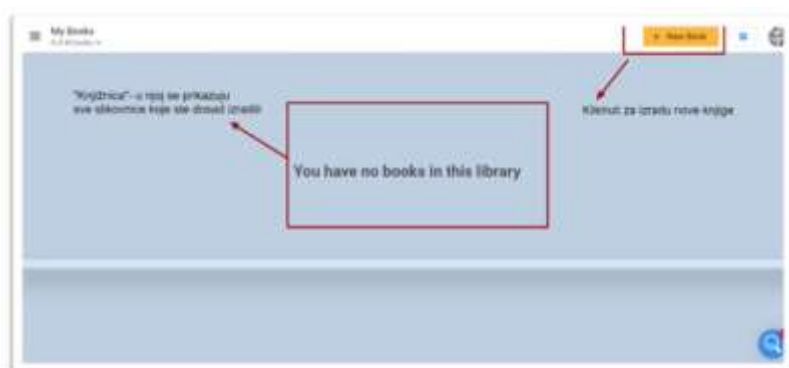
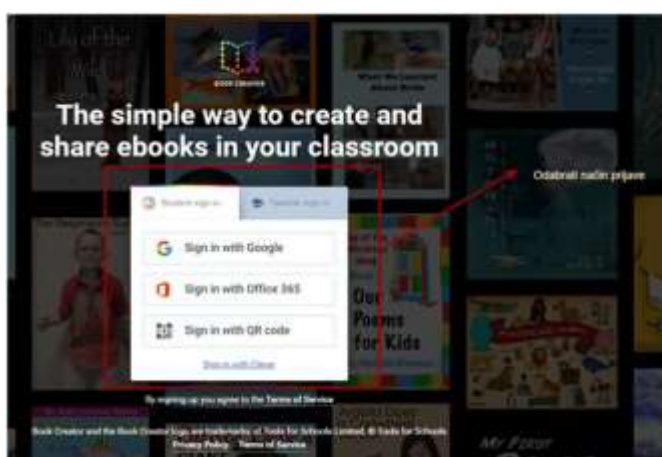
Bookcreator koristimo i za projektnu nastavu. Pokazat ćemo vam primjer dobre prakse jedne slikovnice koja je nastala na temu Voda, a u projektu su sudjelovali učenici gotovo cijele škole.

Kako koristiti alat Bookcreator?

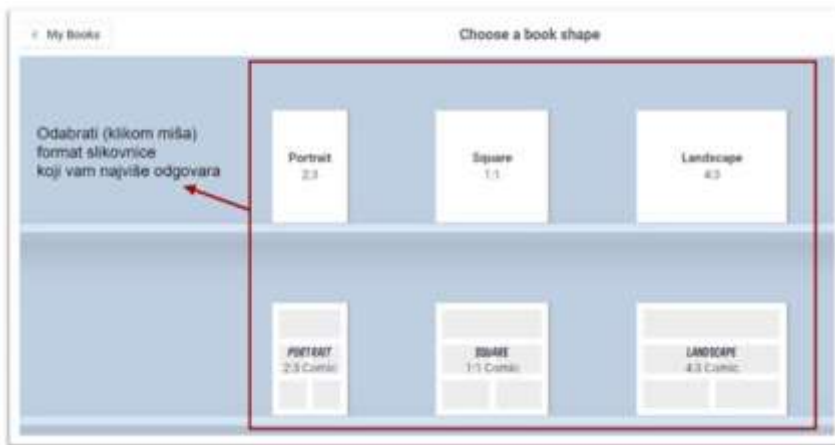
Za početak trebate potražiti ovu poveznicu : <https://bookcreator.com/> u tražilicu vašeg web preglednika. Zatim odaberete prvu, ponuđenu poveznicu (ukoliko kopirate navedeno u tražilicu) te odaberite opciju „Sign in“ (registracija). Nakon toga, pojavit će se tzv.- „library“ (knjižnica- doslovno prevedeno). Na tom mjestu će se pojaviti vaše slikovnice/knjige kad ih izradite (možete izraditi i više različitih „knjižnica“ u koje ćete postaviti svoje slikovnice/knjige).

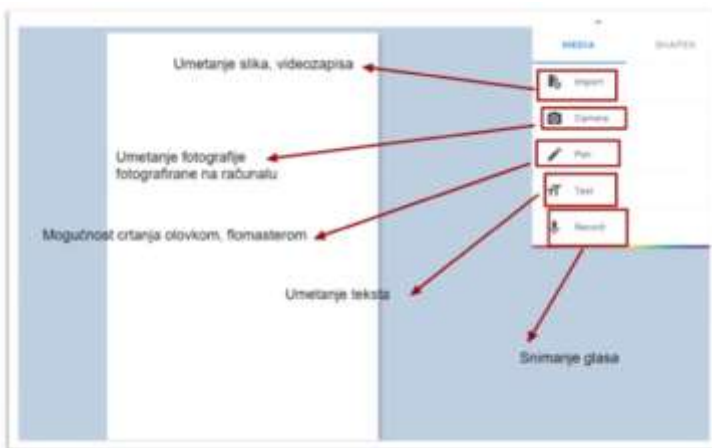
Nakon registracije, pojavljuje se spomenuta „knjižnica“ u kojoj će se nalaziti sve vaše izrađene slikovnice. Osim toga, u zaglavlju se nalazi opcija izrade nove slikovnice (+New Book) na koju trebate kliknuti kako biste izradili slikovnicu/knjigu. Nakon toga, trebate odabrati format vaše slikovnice/knjige. Nakon toga ćete moći ubacivati tekst, slike i videozapise u vašu slikovnicu/knjigu.

Kada odaberete format, otvara se početna stranica slikovnice i time započinje njeno uređivanje.

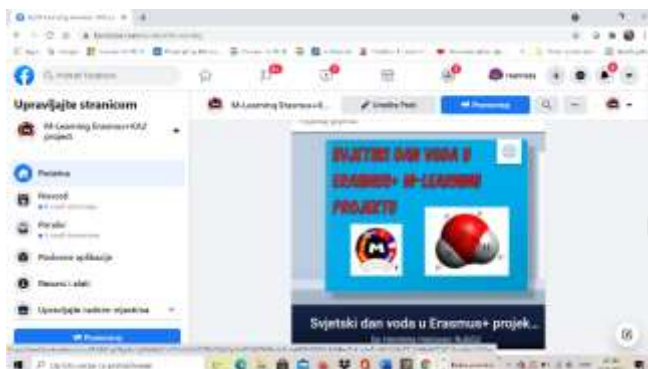
Uređivanje ostalih stranica možete zaočeti klikom na strelice koje se nalaze uz rub ekrana.

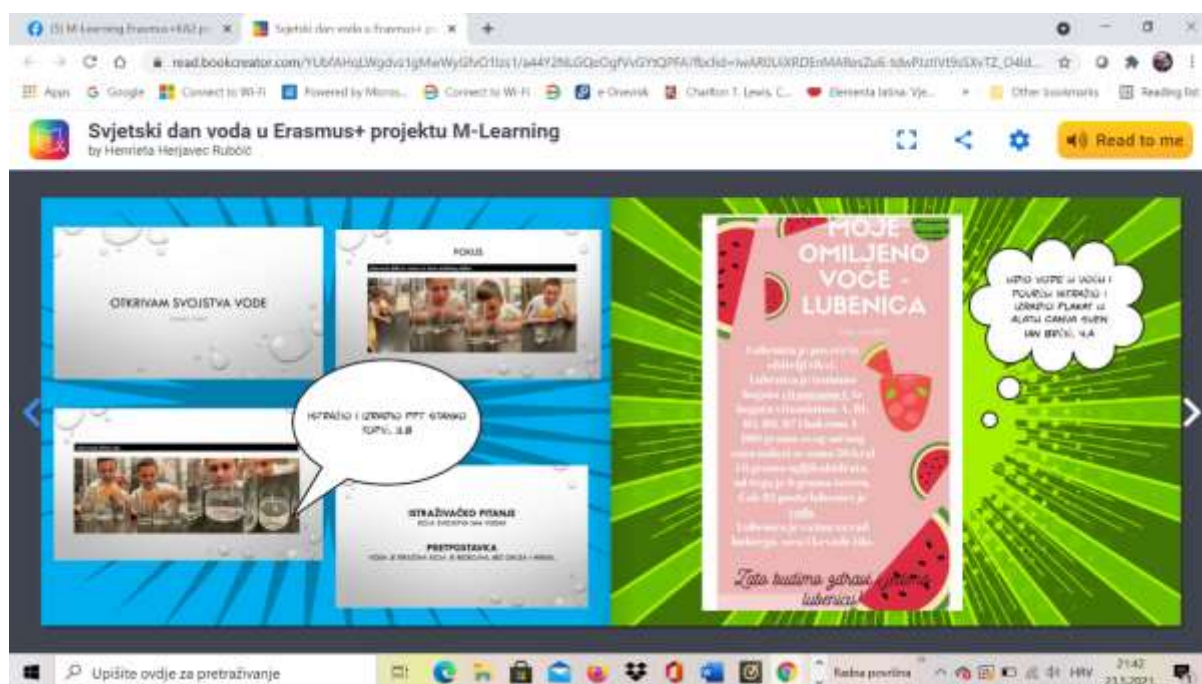

Slikovnicu/ knjigu možete objaviti online i preuzeti poveznicu koja omogućuje drugima pristup. Možete ju preuzeti kao e-knjigu.

Ako ju želite čitati, odaberite opciju „Read a book.“

Primjer- digitalna knjiga nastala u projektnoj nastavi povodom Svjetskog dana voda

Zaključak

ClassDojo I Book Creator su zanimljivi alati koji prećenje učenika i međusobnu komunikaciju dovodi na novu i zabavnu razinu. Prednost je što učenici ne moraju imati korisnički račun kako bi se moglo pratiti njihovo napredovanje za vrijeme online nastave ili nastave u učionici. Od učenika se ne traže podatci poput *e-mail* adrese, odnosno učenik ne mora posjedovati *e-mail* korisnički račun kako bi se registrirao. Potrebno je unijeti kod koji nastavnik stvara (za svakog učenika i njegovog roditelja posebno), odabrati korisničko ime i zaporku za pristupanje.

Novi alati i nova digitalna komunikacija razvili su kod učenika i učitelja nove kompetencije koje nastojima koristiti i dalje u nastavi u učionicama jer je nastava time postala zanimljivija, kreativnija u skladu s novom digitalnom erom. Upravo u vrijeme pandemije s COVID-19 došlo je do susreta tradicionalne nastave s modernim i novim tehnologijama.

REFERENCE

1. Ćukušić, Maja; Jadrić, Mario. 2012. E-učenje: koncept i primjena. Školska knjiga d.d.. Zagreb

2. European Data portal (EDP). 2020. Education during Covid-19; moving towards elearning. <https://www.europeandataportal.eu/en/covid-19/stories/educationduring-covid-19-moving-towards-e-learning>
3. Vizek Vidović, Vlasta. 2005. Obrazovanje učitelja i nastavnika u Europi iz perspektive cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive. Ur. Vizek Vidović, Vlasta. Institut za društvena istraživanja. Zagreb
4. Repozitorij Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
<https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg:530>
5. www. <https://www.classdojo.com/>
6. www. <https://bookcreator.com/>

Digitalni alati u OnLine nastavi

Henrieta Herjavec Rubčić

Osnovna škola Ivana Gundulića, Zagreb, Republika Hrvatska, henherrub@gmail.com

SAŽETAK

S obzirom na trenutno epidemiološko stanje u svijetu, neizvjesno je kakav će model poučavanja biti u našim školama. Stoga mrežno poučavanje donosi puno pitanja i nedoumica.

U ovom će članku biti predstavljeno nekoliko digitalnih alata i uvod u njihovu uporabu dobit ćete osnovu za daljnja istraživanja i poboljšanje upotrebe svakog od obrađenih alata. Upoznat ćemo vas s digitalnim alatima i platformama (ALAT BOOKCREATOR I PLATFORMA CLASSDOJO). Pokazat ću vam primjere dobre prakse kako međusobno povezati sadržaj obrađen raznim digitalnim alatima. Izrada digitalnih knjiga - obrada znanstvenog nastavnog sadržaja ili projektni dan za Svjetski dan voda. Upoznat ćete se s nizom jednostavnih digitalnih alata koji se mogu međusobno povezati kako bi se nastavni sadržaj u potpunosti obradio ili samostalno koristio za obradu nastavnog sadržaja. Također, obrađeni nastavni alati mogu se koristiti u provedbi aktivnosti u okviru Erasmus + KA1 i KA2 projekata.

Ključne riječi: mrežna nastava, digitalni alati, digitalni nastavni sadržaji, cjelovita obrada sadržaja, projektna nastava, digitalna komunikacija

Abstract

With the current epidemiological condition in the world, it is uncertain what the teaching model will be in our schools. Therefore, Online teaching brings a lot of questions and doubts.

In this lecture, several digital tools will be presented and an introduction to their use, you will get a basis for further research and improvement of the use of each of the processed tools. We will introduce you to digital tools and platforms (PADLET, GOOGLE SLIDE, BOOKCREATOR, CLASSDOJO, EDUCANDY QUIZ). We will show you examples of good practice, how to interconnect content processed by various digital tools. Digital book production - processing of scientific teaching content or project day for World Water Day. You will get acquainted with a number of simple online tools that can be interconnected in order to fully process the teaching content or use it independently to process the teaching content. Also, the processed teaching tools can be used in the implementation activities within Erasmus + KA1 and KA2 projects.

Key words: online teaching, digital tools, digital teaching contents, complete content processing, project teaching, digital communication

Nastava na daljinu ili online nastava donijela je puno novih izazova za učitelje, učenike ali i njihove roditelje.

Dobra suradnja i dobra komunikacija s kolegicama, ali i učenicima i njihovim roditeljima ključ je uspjeha nastave na daljinu. Kako ta komunikacija ne bi bila jednosmjerna, imali smo izravnu i svakodnevnu komunikaciju s našim učenicima, ali i njihovim roditeljima na raznim platformama, jedna od njih je ClassDojo.

Sami smo istraživali i educirali se za korištenje raznih digitalnih alata. Iako je rad u učionici nezamjenjiv, dajem zaista sve od sebe, kao i većina mojih koleg(ic)a, da našim učenicima pružimo što više u ovoj situaciji koja nas je sve zatekla. Priprema za nastavu trajala je trostruko dulje nego za nastavu u učionici. U 92 posto slučajeva učitelji u Republici Hrvatskoj ističu da puno vremena provode pred računalom, 80 posto ih teško odvaja poslovno i privatno vrijeme, 77 posto ih je znatno više angažirano u poslu, a čak 71 posto ih osjeća stres. Stoga smo pripremili nekoliko alata koji mogu online nastavu učiniti atraktivnijom, sadržajnijom te nadasve korisnom. Kao prednosti online nastave ravnatelji i nastavnici navode povećanje informatičke pismenosti, više istraživačkog rada i primjenu inovativnih modela učenja. Izostanak socijalnoga kontakta, slabija komunikacija s nastavnicima, teža motivacija i kontrola učenika te posljedice na socijalni razvoj učenika - nedostaci su nastave na daljinu, po mišljenju većine ravnatelja.

Tajna uspješnog poučavanja na daljinu nešto je što vjerovatno već primjenjujete, samo to morate malo usavršiti i upoznati se s nekim od zanimljivih alata i platformi. Međutim tijekom proteklih nekoliko tjedana u vrijeme Lock downa počela sam mnogo više primjenjivati jednu određenu strategiju i planiram se njome više koristiti u nastavi u učionici, a to su digitalni alati. U nastojanju da u novom virtualnom okruženju poučavanje i učenje održimo visokokvalitetnima, izradili smo zabavne te inovativne načine uključivanja i poticanja svojih učenika. Učenici su postali skloniji uključivanju u nastavu i proaktivniji, čak i oni povučeni, djelotvornije komuniciraju i govore nam što im je potrebno. Samostalniji su, pronalaze načine kako riješiti probleme, surađuju i podržavaju jedni druge. Čini se da u tom virtualnom prostoru postoji nešto što nas mijenja i mijenja naše učenike.

Bilo bi dobro iskoristiti ono što smo naučili uvođenjem pristupa mješovite nastave (blended learning) i obrnute učionice (flipped learning) među svoje učenike.

Također, možemo uključiti elemente digitalnih igara (gamification) kao što su portage za znanjem i dostignuća.

Možemo također usmjeriti učeničku kreativnost potičući ih na stvaranje e knjiga (alat Bookcreator), filmova, stripova (Pixtone, Tony tool) plakata (Canva), animacija, kako bi pokazali svoje znanje i razvijenost digitalne pismenosti i pripadnosti. Sve uradke i aktivnosti možemo postaviti na razrednu platformu ClassDojo koju ja koristim za suradnju s učenicima i roditeljima.

1. CLASSDOJO PLATFORMA

ClassDojo je online sustav za upravljanje učionicom, poznatiji kao CMS ili Classroom Management System koji nastavnicima pomaže u praćenju i bilježenju ponašanja učenika u

stvarnom vremenu i istovremeno učenicima omogućava povratnu informaciju. Većina se

informacija prikazuje javno svim učenicima preko projektora ili pametnih ekrana. Alat je

za cijeli razred kako bi se prepoznalo u kojem se smjeru učenici razvijaju i kako im se može pomoći. Učenici i roditelji na svojim korisničkim računima mogu pratiti napredak i izvještaje o evidentiranom ponašanju na svakom satu, svim aktivnostima u nastavi.

Alat se može koristiti preko mrežnih preglednika, a preporučeni su Google Chrome i Mozilla Firefox, ali alat je dostupan i preko drugih preglednika. Postoje mobilne aplikacije za Android i iPhone/iPad uređaje.

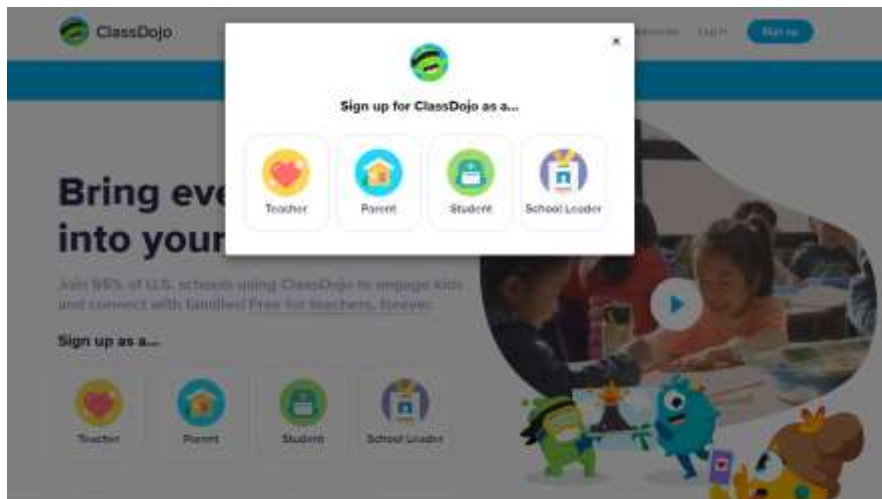
Glavne značajke alata su: zabavan i intuitivan uz jednostavno sučelje, pozivanje roditelja u razred (svaki je učenik povezan sa svojim roditeljem) spremanje kodova za spajanje učenika i roditelja u razred u pdf datoteci u unaprijed definiranom obrascu, arhiviranje razreda, stvaranje razreda jednostavnim koracima komunikacija porukama s roditeljima unutar aplikacije, roditelji zaprimaju dnevni ili tjedni izvještaj o napretku svog djeteta kod dodavanja pozitivnog ili negativnog ponašanja čuje se primjeren zvuk slučajni odabir koji može poslužiti za prozivanje, a sukladno odgovoru dodjeljuje ponaš, moguće je dodati i druge nastavnike (pogotovo ako predaju istom razredu, alat ima podršku na svim jezicima (mrežna i mobilna varijanta)

Stvaranje se razreda razvija u četiri jednostavna koraka:

Prvi korak

Osnovne postavke – odabir ikone razreda (odabir od unaprijed ponuđenih, ne postoji mogućnost dodavanja vlastite ikone), dodjeljivanje naziva razreda, odabir godine

razreda (vrtić, predškola, od prvog do osmog razreda osnovne škole, od prvog do četvrtog razred srednje škole i mogućnost „drugo“ ako se koristi izvan ovog okvira)

A screenshot of the "Create Your Teacher Account" form. The form has a title "Create Your Teacher Account" and a subtitle "Already have an account? Log in here". It contains five input fields: "First", "Last", "Email", "Password", and "Confirm Password". Below the fields is a checkbox labeled "By signing up, you agree to ClassDojo's Terms of Service and Privacy Policy". The background shows a blurred view of the website's sidebar.

Drugi korak

Dodavanje učenika – dva su načina dodavanja učenika. Ručni upis jednog po jednog učenika (kada se utipka ime učenika, pritisne se tipka „enter“) ili putem naredbe kopiraj/zalijepi iz dokumenta proračunskih tablica (primjerice Excel) u sučelje alata.

Treći korak

Dodavanje vještina – moguće je definirati dodatne vještine pored već ponuđenih

Dvije su vrste ponašanja „Pozitivno“ i „Treba popraviti“

koji su istovrijedni pozitivnom i negativnom ponašanju. Dodavanjem se novog ponašanja odabire ikona (već ponuđena, ne postoji mogućnost dodavanja vlastitih), dodaje se naziv ponašanja i može se podesiti broj dobivenih bodova. Svako se unaprijed definirano ponašanje može izmijeniti i prilagoditi vlastitim potrebama.

Četvrti korak

Dijeljenje – razred je moguće podijeliti i s roditeljima kako bi mogli pratiti status svoje

djece. Kod prijave učenik odabire ulogu Student i unosi korisničko ime za svoj

korisnički račun. Nakon što unese korisničko ime sustav će zatražiti unos godina i

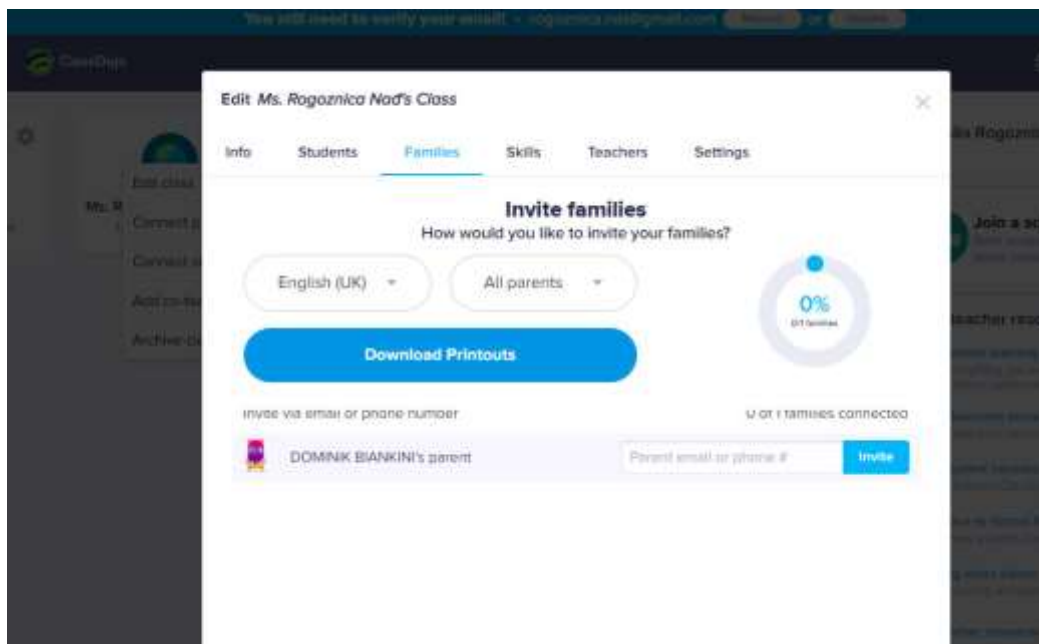
zaporke. Kada učenik unese potrebne podatke i potvrdi unos, sustav će od učenika

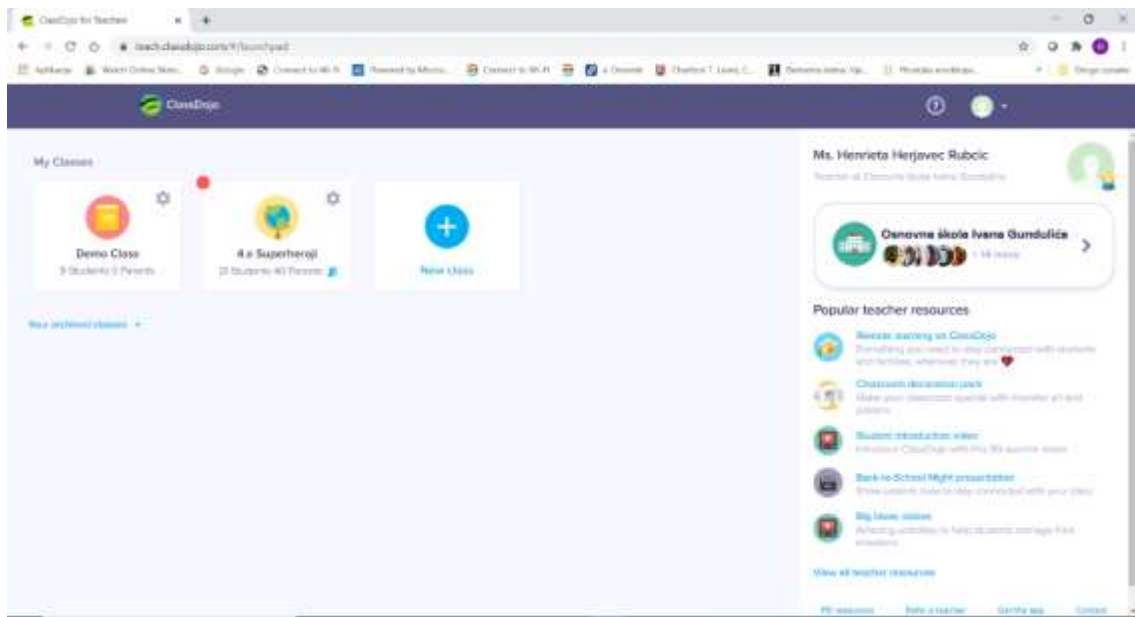
tražiti unos razrednog koda koji je dobio od nastavnika i unos *e-mail* adrese roditelja

koji mora potvrditi učenikovu prijavu. Učenik ima mogućnost promjene korisničkog

imena, zaporke i deaktivacije korisničkog računa. Kod primjene i unosa korisničkog imena učenike se potiče da ne unose svoje pravo ime i prezime što je dodatni korak za osiguranje privatnosti učenika.

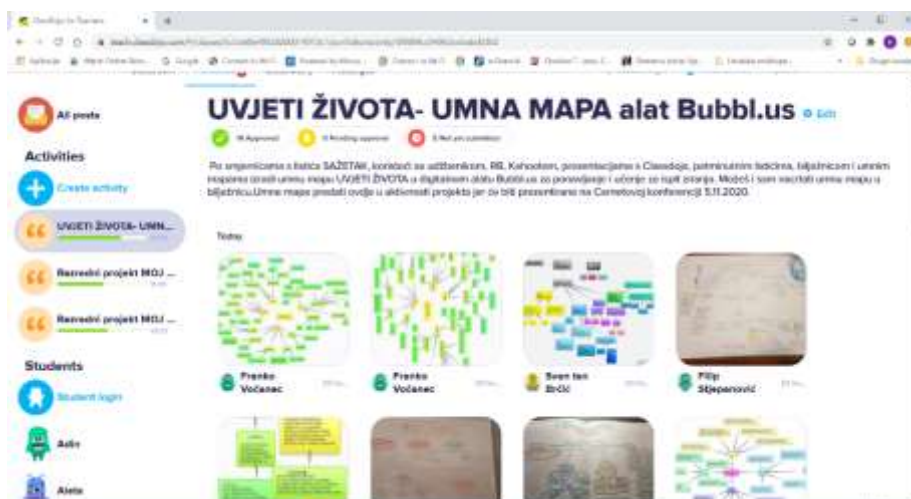
Nastavnik roditelja može povezati s učenikom vlastitim sučeljem, dodajući roditeljevu *e-mail* adresu ili slanjem razrednog koda kojeg roditelj unosi kod prijave. Nakon unosa pristupnog koda, sustav će od roditelja tražiti dodatne informacije: Ime i prezime, *e-mail* adresu i zaporku. Nakon potvrde podataka i registracije, sustav će roditelju odmah prikazati status djeteta unutar kartice izvještaja. Kada se učenik prijavi i unese *e-mail* adresu roditelja, roditelju će se na sučelju prikazati zahtjev za potvrdom učenikovog korisničkog računa. U mom razrednom odjeljenju roditelji svakodnevno prate napredak, dobivaju informacije o aktivnostima koje provodimo u nastavi, komuniciramo putem poruka.

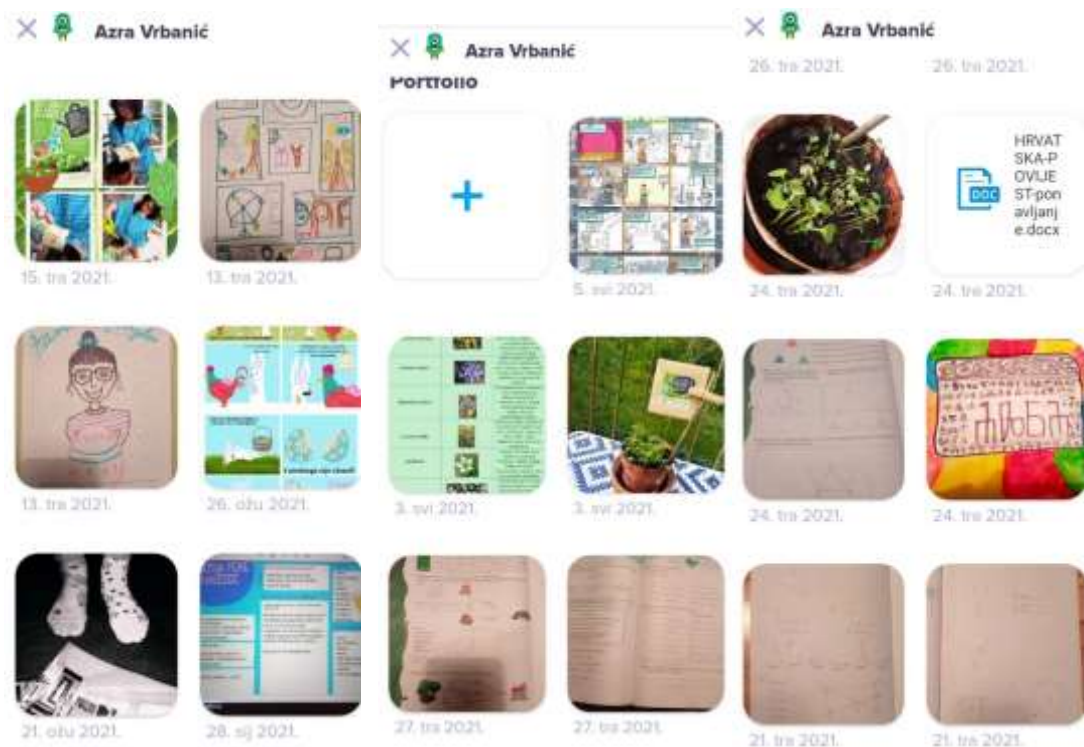

Mogućnosti za organizaciju različitih aktivnosti unutar platforme su brojne.

Postoji dio koji je namijenjen isključivo za otvaranje razrednog projekta kao što prikazuje ovaj primjer na fotografiji. Uvjeti života je bila nastavna cjelina iz kurikuluma nastave Prirode i društva. Učenici su trebali napraviti digitalne umne mape za ponavljanje sadržaja. Koristili su alat Bubbl.us te postavili radove u svoj portfolio. Svaki učenik ima svoj portfolio u koji sprema sve svoje kreativne i pisane uradke.

Portfolio učenika- primjeri

2. BOOKCREATOR

U online nastavi koristila sam se zanimljivim alatom za sažimanje ishoda. Nastalo je nekoliko kreativnih i zanimljivih e knjga.

Bookcreator je alat namijenjen izradi slikovnica/knjiga u digitalnom obliku.

U radu s učenicima izradila sam knjige likovnih radova, time sam dobila završni produkt, ishode nastavnog procesa Likovne kulture, koji ujedno danas služe drugim učiteljima kao primjer dobre prakse. Bookcreator je također odličan alat za nastavu na daljinu prilikom izrade i analize lektirnih djela. Izraditi možete i autorsku knjižicu ili slikovnicu s ilustracijama i tekstem. Također je moguće dodavati i videozapise ili audiozapise, što slikovnicu čini još lijepšom i zanimljivijom.

Bookcreator koristimo i za projektnu nastavu. Pokazat ćemo vam primjer dobre prakse jedne slikovnice koja je nastala na temu Voda, a u projektu su sudjelovali učenici gotovo cijele škole.

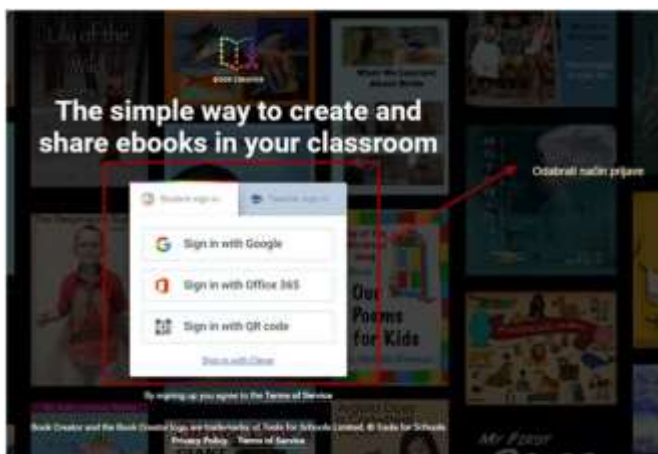
Kako koristiti alat Bookcreator?

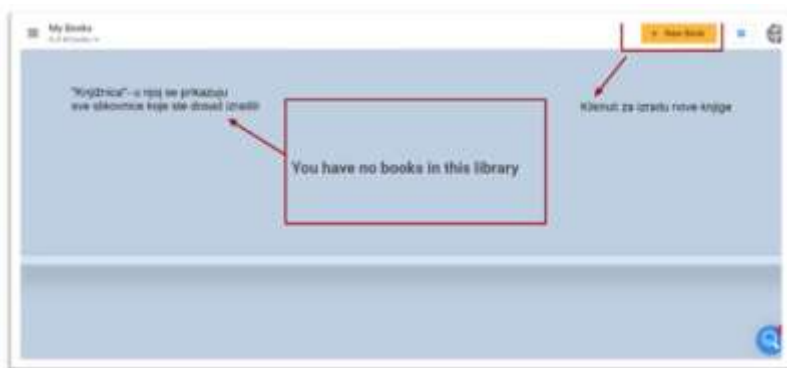
Za početak trebate potražiti ovu poveznicu : <https://bookcreator.com/> u

tražilicu vašeg web preglednika. Zatim odaberete prvu, ponuđenu poveznicu (ukoliko kopirate navedeno u tražilicu) te odaberite opciju „Sign in“ (registracija). Nakon toga, pojavit će se tzv.- „library“ (knjižnica- doslovno prevedeno). Na tom mjestu će se pojaviti vaše slikovnice/knjige kad ih izradite (možete izraditi i više različitih „knjižnica“ u koje ćete postaviti svoje slikovnice/knjige).

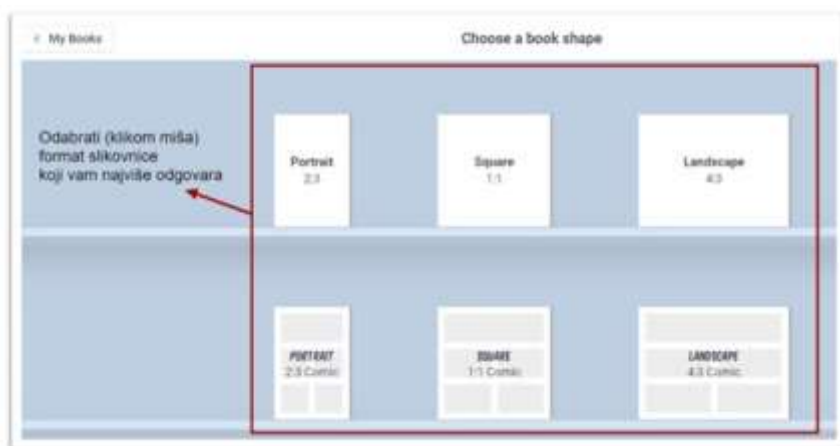

Nakon registracije, pojavljuje se spomenuta „knjižnica“ u kojoj će se nalaziti sve vaše izrađene slikovnice. Osim toga, u zaglavlju se nalazi opcija izrade nove slikovnice (+New Book) na koju trebate kliknuti kako biste izradili slikovnicu/knjigu. Nakon toga, trebate odabrati format vaše slikovnice/knjige. Nakon toga ćete moći ubacivati tekst, slike i videozapise u vašu slikovnicu/knjigu.

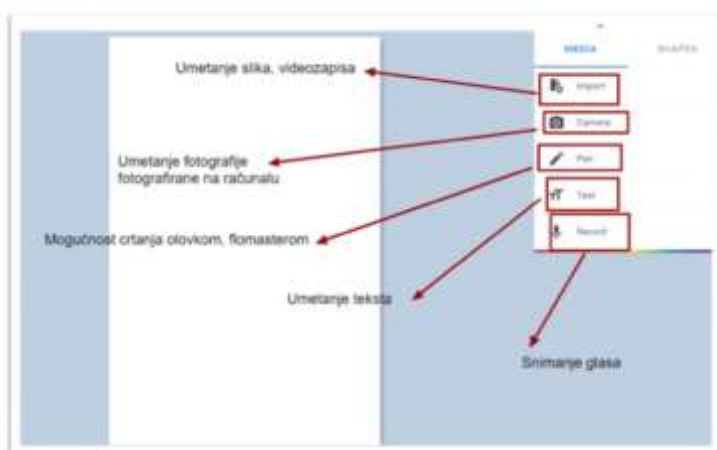

Kada odaberete format, otvara se početna stranica slikovnice i time započinje njeno uređivanje.

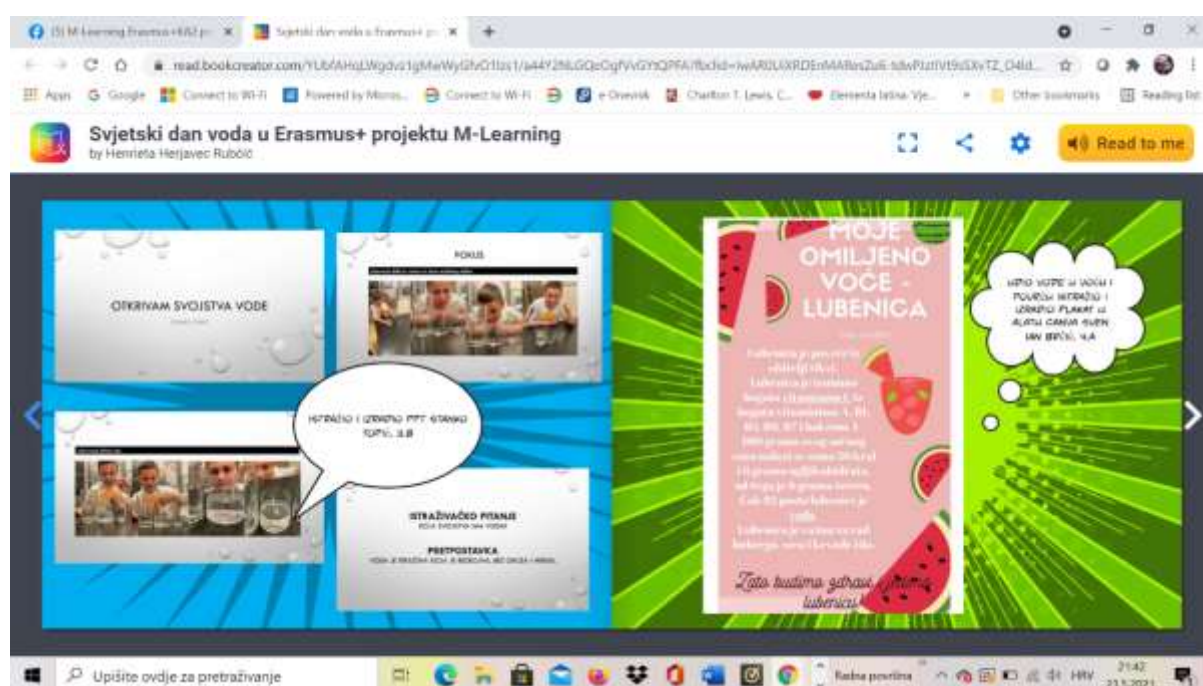
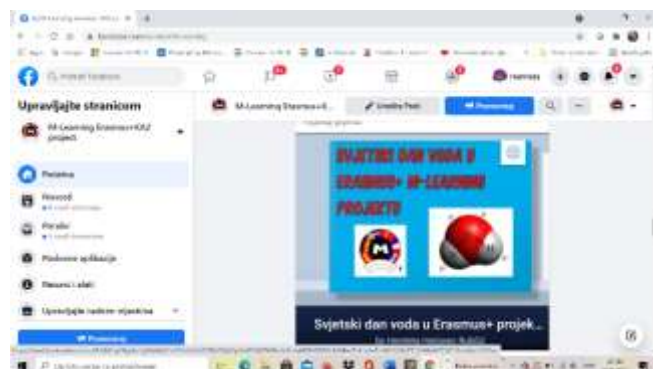
Uređivanje ostalih stranica možete zaočeti klikom na strelice koje se nalaze uz rub ekrana.

Slikovnicu/ knjigu možete objaviti online i preuzeti poveznicu koja omogućuje drugima pristup. Možete ju preuzeti kao e-knjigu.

Ako ju želite čitati, odaberite opciju „Read a book.“

Primjer- digitalna knjiga nastala u projektnoj nastavi povodom Svjetskog dana voda

Zaključak

ClassDojo I Book Creator su zanimljivi alati koji prećenje učenika i međusobnu komunikaciju dovodi na novu i zabavnu razinu. Prednost je što učenici ne moraju imati korisnički račun kako bi se moglo pratiti njihovo napredovanje za vrijeme online nastave ili nastave u učionici. Od učenika se ne traže podatci poput *e-mail* adrese, odnosno učenik ne mora posjedovati *e-mail* korisnički račun kako bi se registrirao. Potrebno je unijeti kod koji nastavnik stvara (za svakog učenika i njegovog roditelja

posebno), odabrati korisničko ime i zaporku za pristupanje.

Novi alati i nova digitalna komunikacija razvili su kod učenika i učitelja nove kompetencije koje nastojima koristiti i dalje u nastavi u učionicama jer je nastava time postala zanimljivija, kreativnija u skladu s novom digitalnom erom. Upravo u vrijeme pandemije s COVID-19 došlo je do susreta tradicionalne nastave s modernim i novim tehnologijama.

REFERENCE

1. Ćukušić, Maja; Jadrić, Mario. 2012. E-učenje: koncept i primjena. Školska knjiga d.d.. Zagreb
2. European Data portal (EDP). 2020. Education during Covid-19; moving towards elearning. <https://www.europeandataportal.eu/en/covid-19/stories/educationduring-covid-19-moving-towards-e-learning>
3. Vizek Vidović, Vlasta. 2005. Obrazovanje učitelja i nastavnika u Europi iz perspektive cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive. Ur. Vizek Vidović, Vlasta. Institut za društvena istraživanja. Zagreb
4. Repozitorij Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg:530>
5. www. <https://www.classdojo.com/>
6. www. <https://bookcreator.com/>

Digitalni alati u OnLine nastavi: Educandy i Padlet

Natalia Rogoznica Nađ

Osnovna škola Ivana Gundulića, Zagreb, Republika Hrvatska,
natalia.rogoznica.nad@gmail.com

Tijekom ožujka prošle godine, kao odgovor svjetskoj pandemiji gotovo sve zemlje svijeta zatvorile su svoja školska vrata. Učenici, učitelji, roditelji, ravnatelji i ostali sudionici školskog života našli su se u potpuno novoj i nesvakidašnjoj situaciji – online nastavi.

Gotovo svi učitelji i učenici, po prvi put su se našli u situaciji, gdje gotovo u trenu moraju postati IT stručnjaci kako bi svojim učenicima omogućili kvalitetno obrazovanje.

Kao jedan od problema, u Republici Hrvatskoj, ali i svijetu javila se nedostupnost tehnologije svim učenicima. Učenici nisu imali laptose ili tablete kako bi mogli pristupiti online nastavi, a kod nekih se javio i problem nedostupnosti internetske mreže (Hobbs, Hawkins, 2020). u Republici Hrvatskoj učenicima su škole, na korištenje, dale tablete koje se koriste u svrhu nastave nastavnog predmeta Informatika te kartice s internetom.

Kad bismo istraživanja saželi u jednu definiciju, učenje se sastoji od osobne komponente i socijalne komponente. Osobna komponenta je ona kako se osoba prilagođava i tumači nove informacije te kako koristi već postojeća znanja za usvajanje i razumijevanje novih. Socijalna komponenta je također dio učenja jer se tijekom razgovora o određenoj temi dijele i nadograđuju znanja i informacije (Pask, 1976).

IT tehnologija proširila je strategije učenja i poučavanja omogućivši im da izađu iz „okvira“ vremena i mjesta. Uz računala i IT tehnologiju, danas se nastava može održati bilo kad i bilo gdje (Khalifa, Kowk, 1999.)

U nastojanju da se u novom virtualnom okruženju učenje i poučavanje održi visokokvalitetnim, učitelji sve češće izrađuju zabavne i inovativne nastavne aktivnosti koje učenike čine aktivnim te motiviranijima. Virtualan prostor uvelike se razlikuje od klasične nastave te nedostaje socijalna komponenta. Upravo zato je učenika potrebno dodatno motivirati te mu pružiti interaktivne sadržaje s povratnom informacijom o uspjehu.

Ove školske godine, u Republici Hrvatskoj, je većina učenika u školskim klupama. Povremeno učenik, razred ili učitelj prati/održava nastavu na daljinu zbog mjera izolacije/samoizolacije. U Republici Hrvatskoj, unatoč trenutnoj situaciji, i dalje je neizvjesno kakav će model nastave biti u školama.

Članak predstavlja nekoliko osnovnih digitalnih alata koji mogu biti korišteni u svrhu poboljšanja *online nastave*.

Ključne riječi: IT tehnologija, online nastava, učenje i poučavanje

Abstract

With the current epidemiological condition in the world, it is uncertain what the teaching model will be in our schools. Therefore, Online teaching brings a lot of questions and doubts.

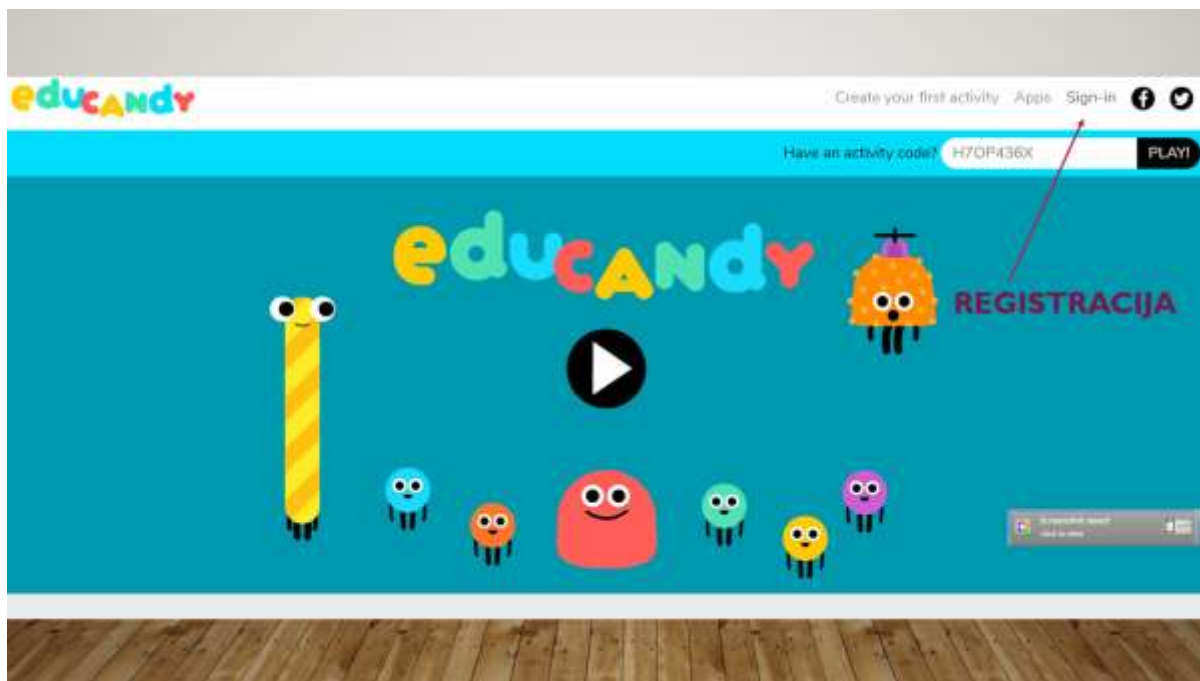
In this lecture, several digital tools will be presented and an introduction to their use, you will get a basis for further research and improvement of the use of each of the processed tools. We will introduce you to digital tools and platforms (PADLET, GOOGLE SLIDE, BOOKCREATOR, CLASSDOJO, EDUCANDY QUIZ). We will show you examples of good practice, how to interconnect content processed by various digital tools. Digital book production - processing of scientific teaching content or project day for World Water Day. You will get acquainted with a number of simple online tools that can be interconnected in order to fully process the teaching content or use it independently to process the teaching content. Also, the processed teaching tools can be used in the implementation activities within Erasmus + KA1 and KA2 projects.

Key words: online teaching, digital tools, digital teaching contents, complete content processing, project teaching, digital communication

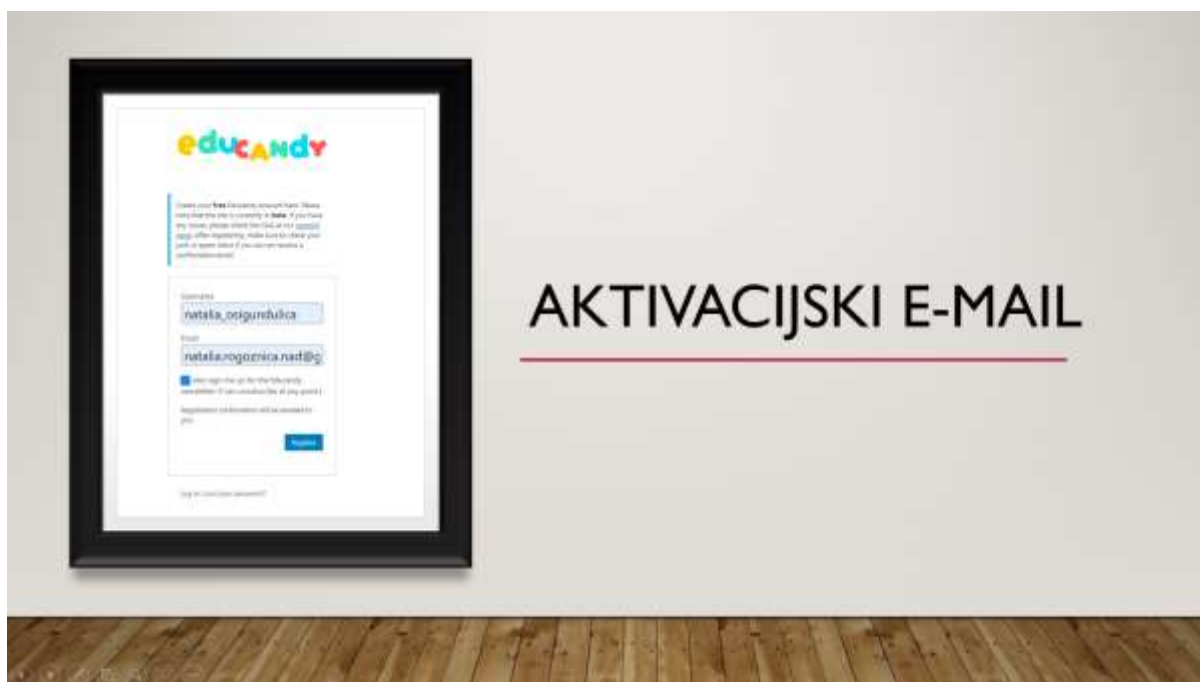

Educandy je web stranica i aplikacija koja na kreativan način kratkim interaktivnim aktivnostima nudi ponavljanje naučenog sadržaja. Učitelj izrađuje igru, a istu tu, bez

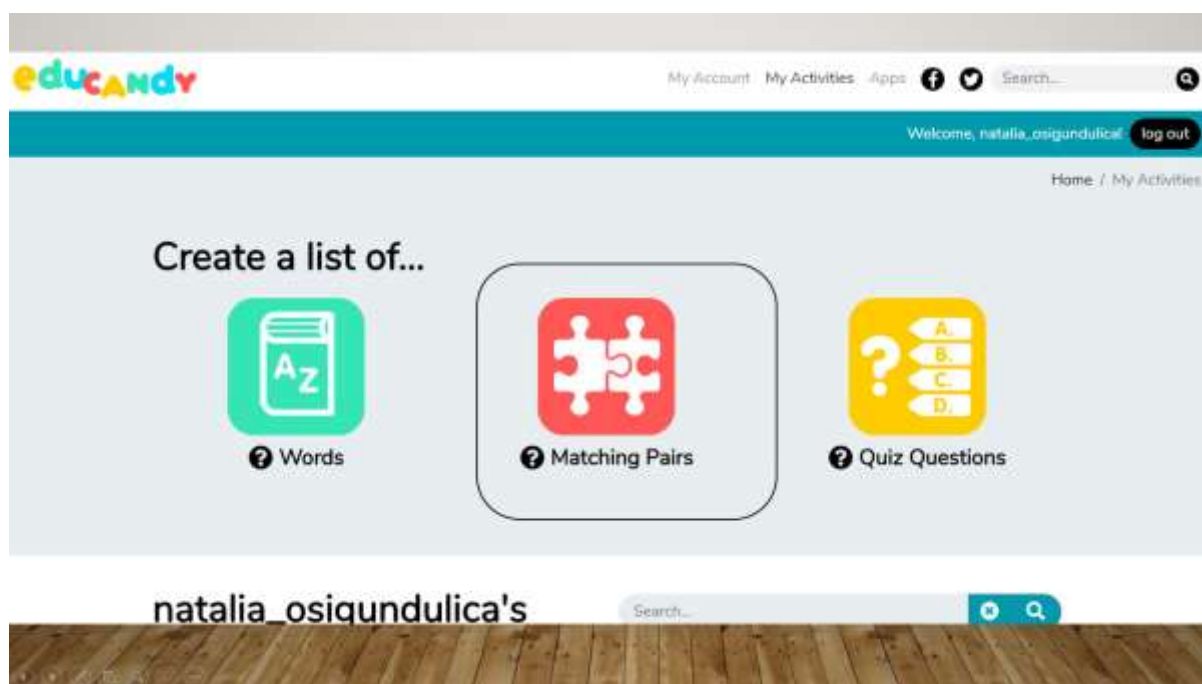
ponovne izrade, može pretvoriti u igru memory, križaljku, vješala... Učitelj svoju igru dijeli putem lozinke ili ju može staviti na svoju razrednu stranicu (Educandy). Postupak izrade vrlo je jednostavan te je prikazan u nastavku članka.

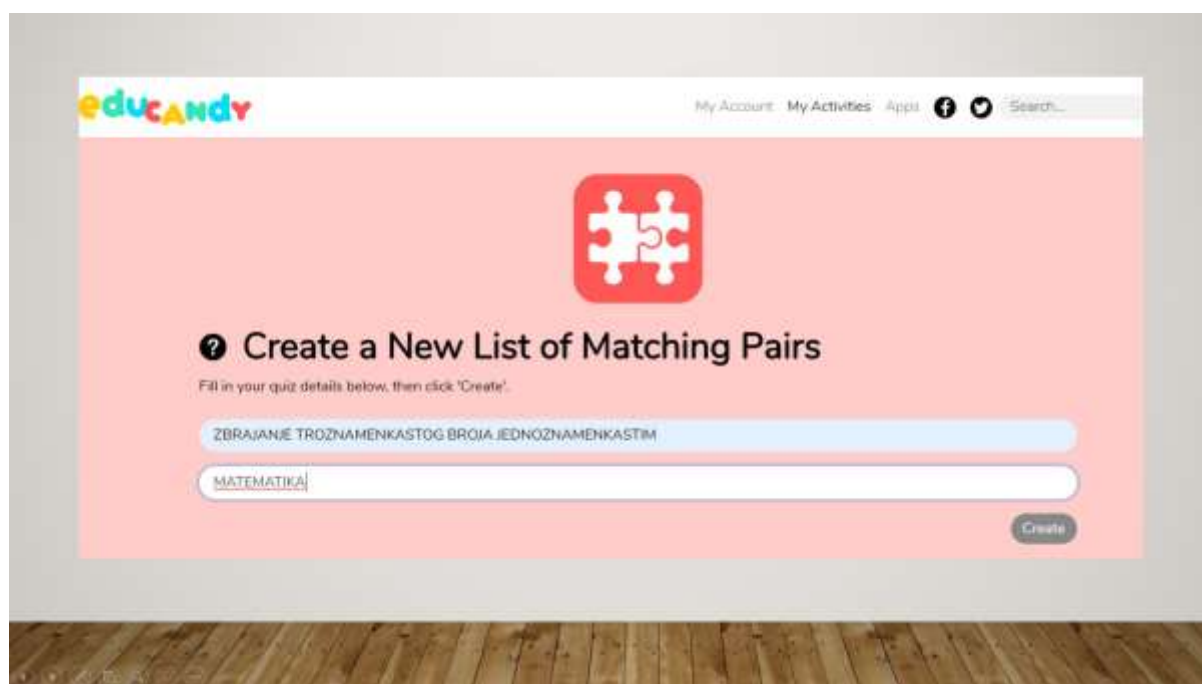
Na www.educandy.com prvi potreban korak je napraviti korisnički račun odnosno registrirati se. Dolaskom na *web* stranicu u gornjem desnom kutu nudi se *Sign-in* opcija.

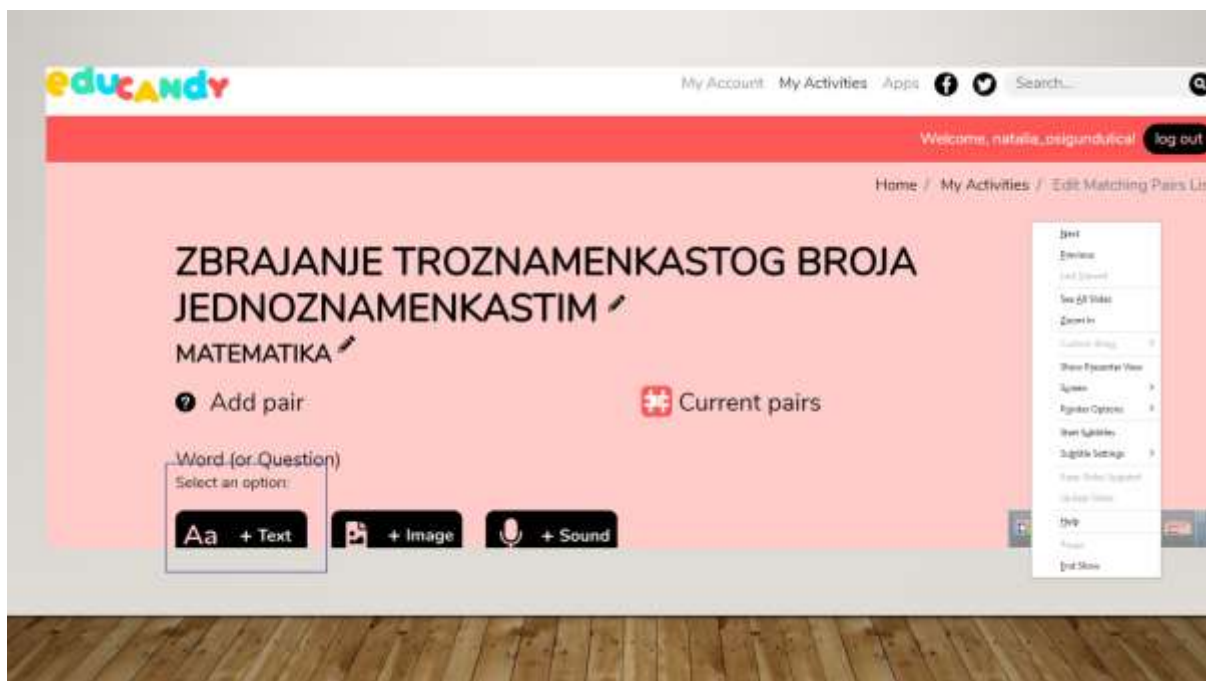
Klikom na *Sign-in* *web* stranica nas dovodi do dijela gdje bismo korisničko ime te upisujemo svoju e-mail adresu na koju ćemo dobiti aktivacijski e-mail pomoću kojeg aktiviramo svoj korisnički račun.

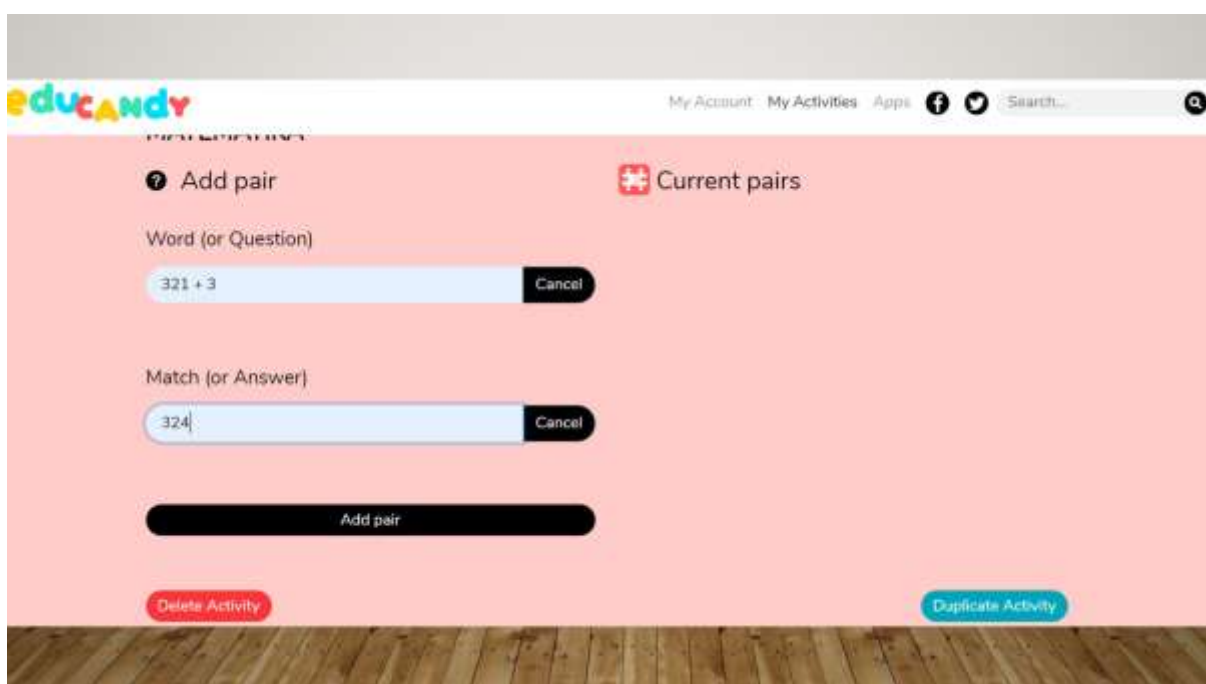
Aktivacijom korisničkog računa dobivamo lozinku te dolazimo do odjeljka My Activities gdje biramo vrstu interaktivnog zadatka. Sve već stvorene igre također se nalaze na ovom dijelu.

Prvi korak u kreiranju igre je naziv aktivnosti te područje kojem pripada. Nakon što je igra nazvana te je napisano područje kojem pripada, kako bi se kreirala igra, potrebno je kliknuti *Create*.

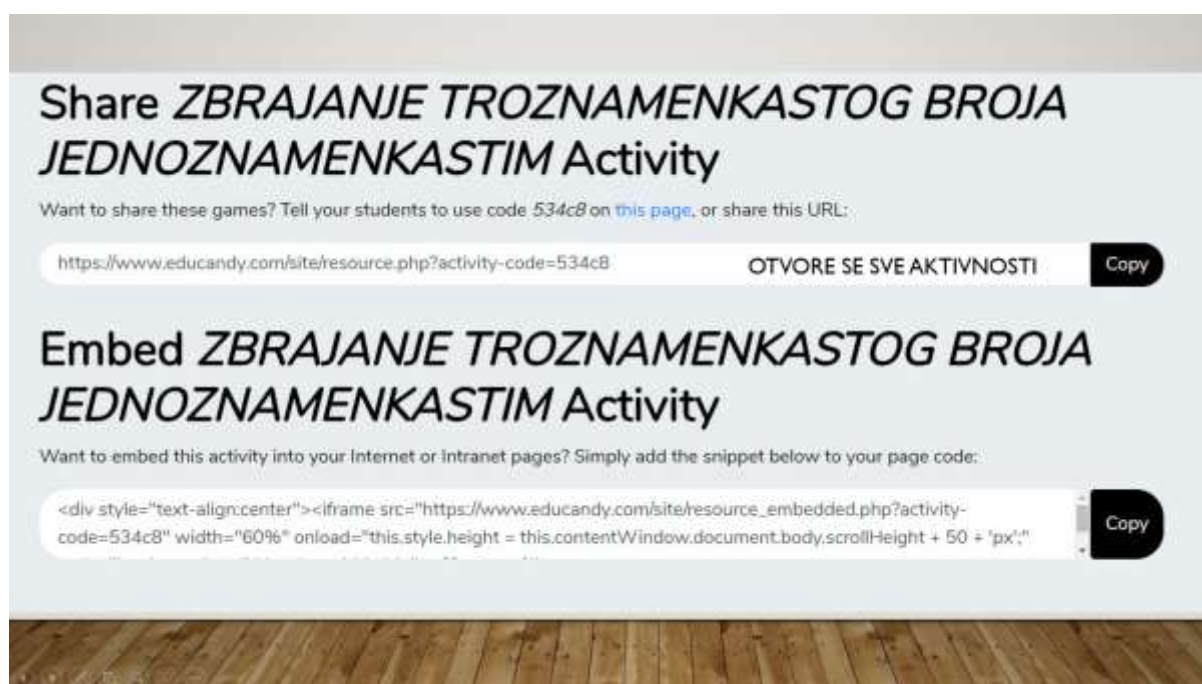
S obzirom na vrstu pitanja kojima želimo provjeriti usvojenost sadržaja biramo ono što nam je potrebno. Najčešće je to tekst (npr. spajanje zadatka i rješenja), ali možemo dodati i sliku/fotografiju te zvuk.

Kao primjer korištena je opcija samo tekst te nastavna jedinica Zbrajanje troznamenkastog broja jednoznamenkastim. Svaki „par“ sastoji se od zadatka i točnog odgovora, a kako bismo dodali zadatak dovoljno je kliknuti na *Add pair*.

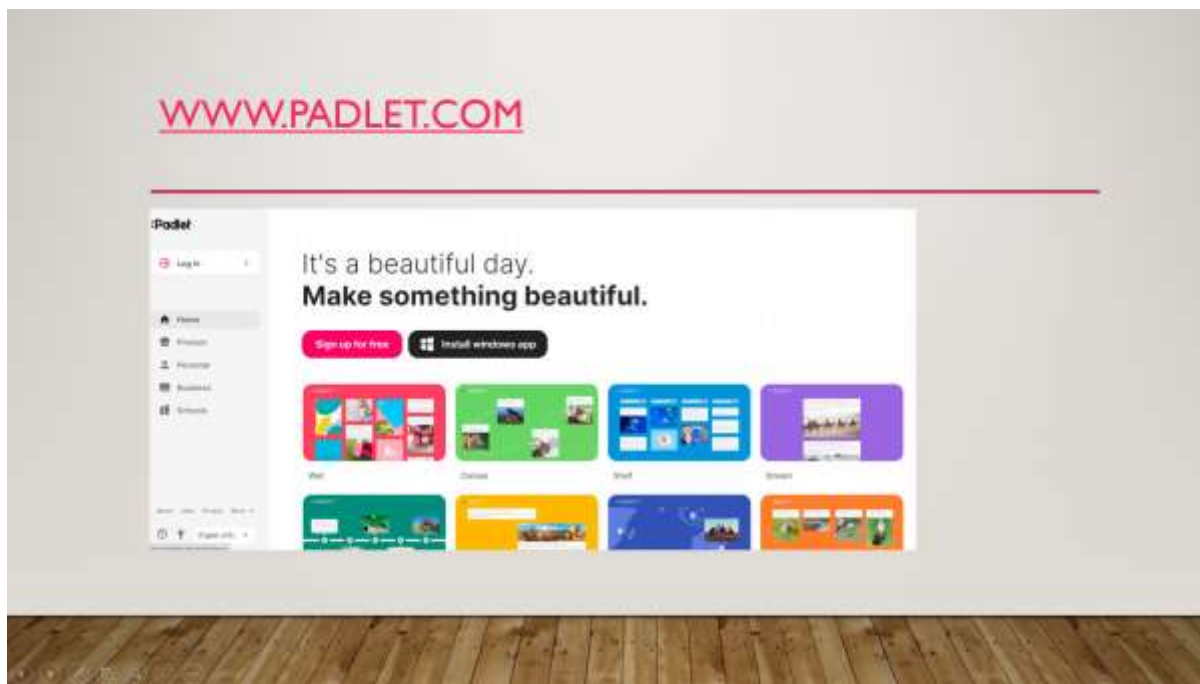
Kad završimo s izradom svih zadataka biramo vrstu igre koju želimo postaviti na web stranicu ili u poslati učenicima.

Kako bismo stavili na svoju web stranicu (npr. Google sites) koristimo *Embed kod*, klikom na *Copy* pokraj koda (ispod *Embed* naslova) te taj kod upisujemo na stranicu. Prilikom prikaza stranice na stranici će se prikazati igra koju smo odabrali.

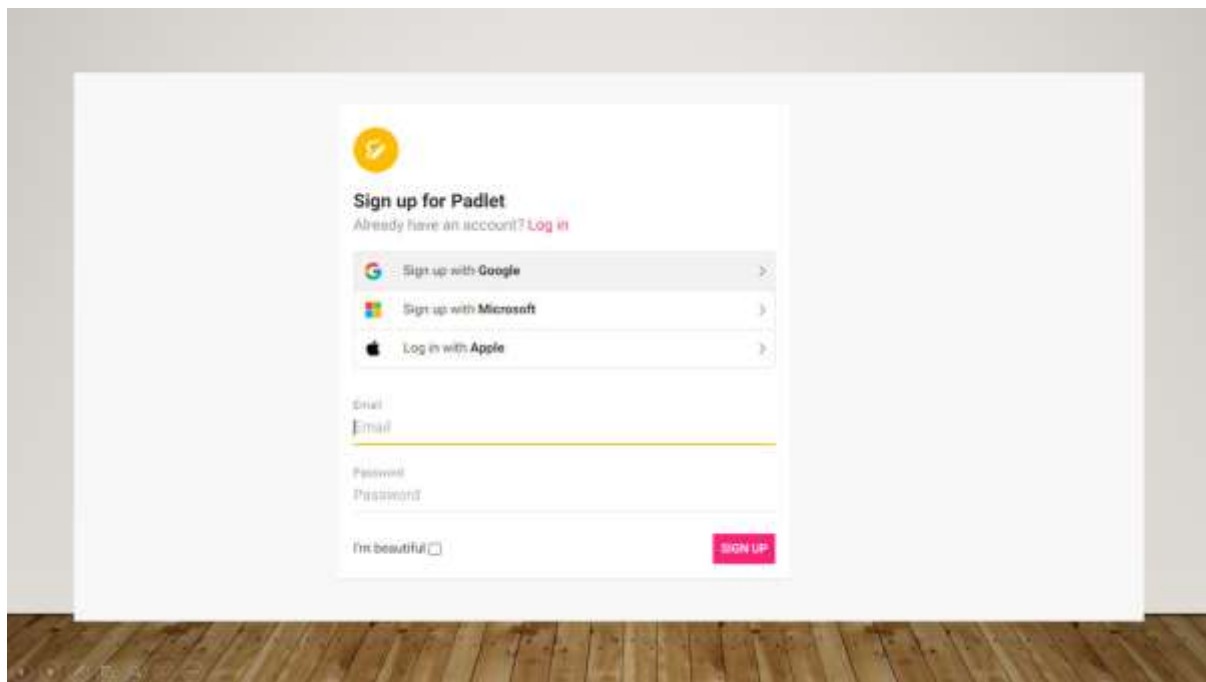
Ako želimo poslati učenicima dovoljno je da dođu na stranicu www.educandy.com te upišu svoju lozinku ili im možemo poslati link koji kopiramo klikom na *Copy*. Ukoliko

se učenicima pošalje link otvorit će im se sve aktivnosti, a ne koju smo mi odabrali te oni biraju vrstu igre.

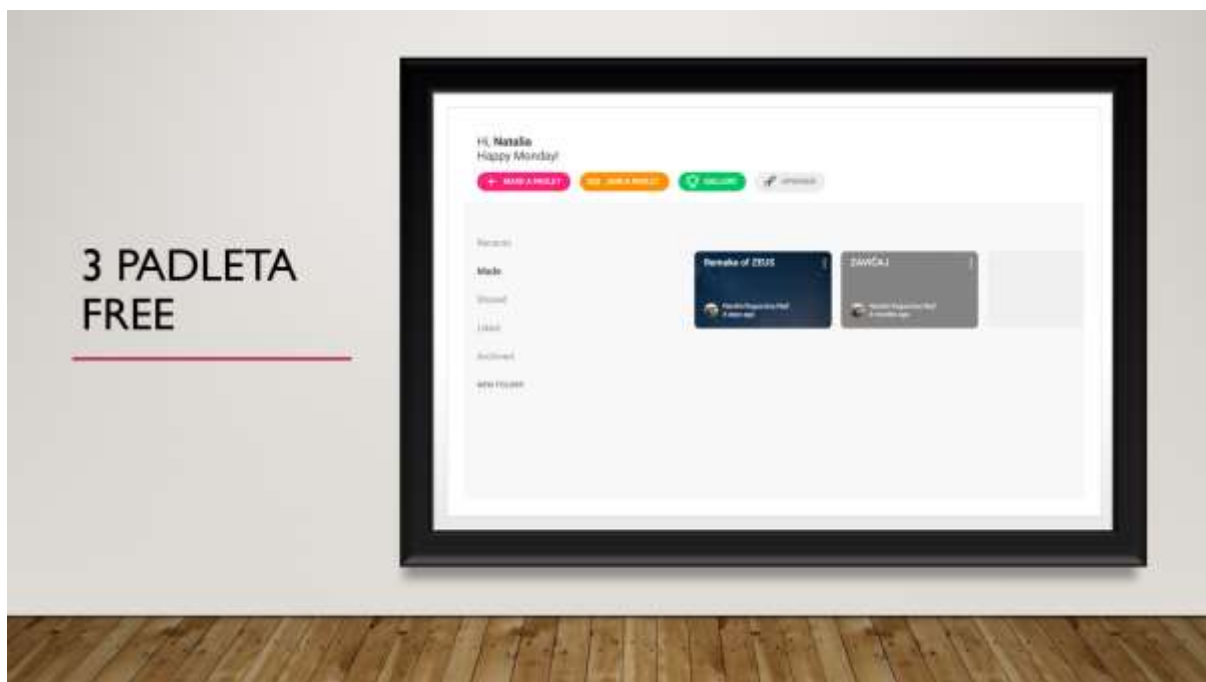

Padlet je platno koje služi kreiranju projekta na kojima je s lakoćom moguća suradnja, a prikaz rezultata je izrazito efektan i jednostavan. *Padlet* veliku pažnju pridaje dizajnu te svakog dana ima lijepu, motivirajuću poruku za svoje korisnike. Trenutno ima oko 5 milijuna korisnika koji *Padlet* koriste i u svrhu portfolija, foruma, edukacijskih planova i sl.

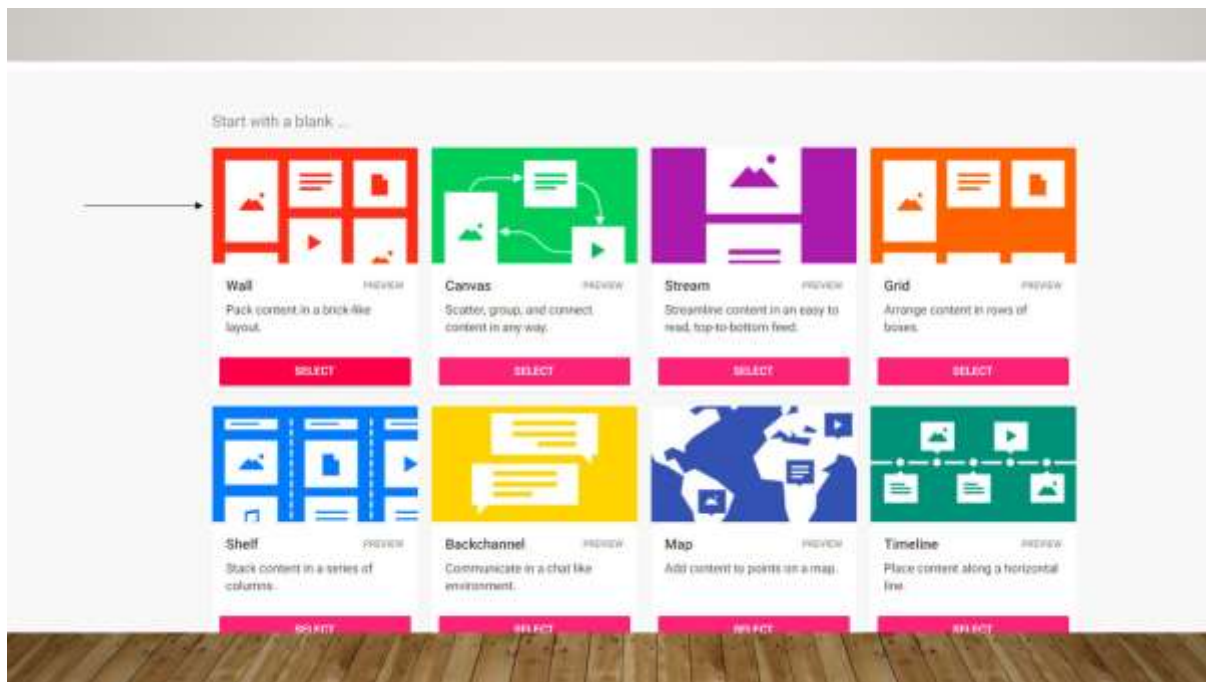
Platforma se plaća, ali je tijekom online nastave učiteljima bilo moguće korištenje platforme potpuno besplatno. S registracijom na platformu svaki korisnik ima pravo na tri besplatna *Padleta*.

Osim potpuno nove prijave, prijava može biti i putem postojećih korisničkih računa (Google, Microsoft ili Apple).

Kad se napravi korisnički račun ili koristi postojeći svoj *Padlet* napravimo klikom na *Make a Padlet*.

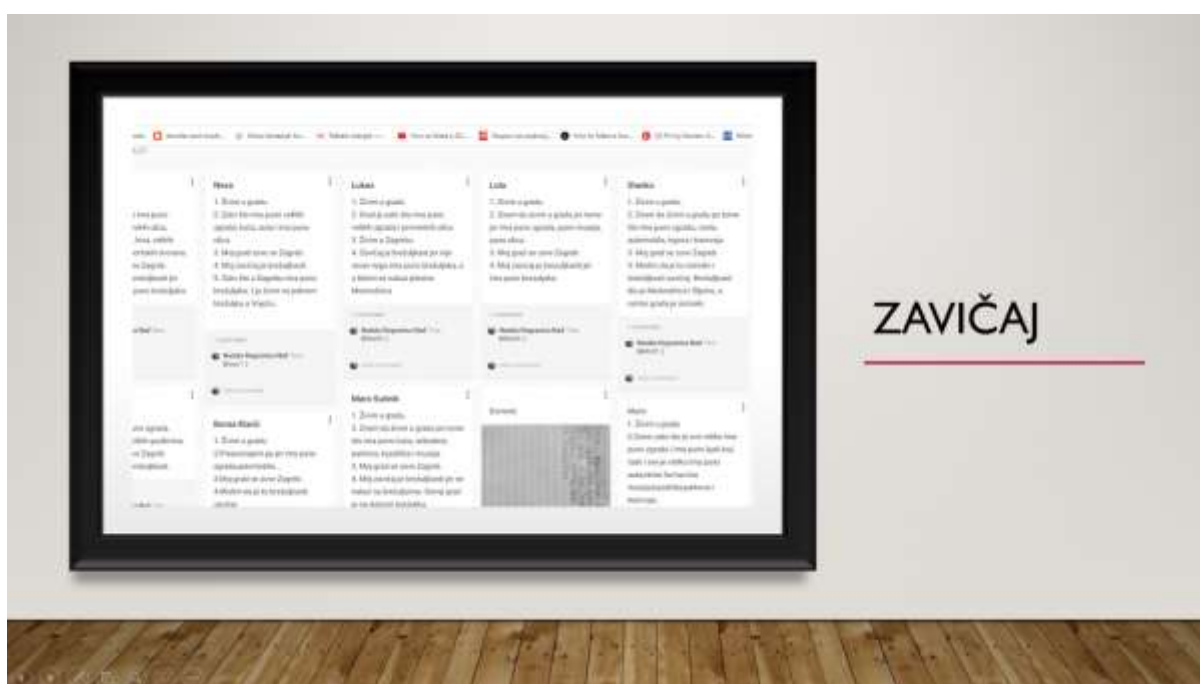
Prema sadržaju biramo izgled *Padleta*. Najjednostavniji je onaj s kombinacijom slika/fotografija i teksta, ali moguće su i druge kombinacije, ovisno o potrebi korisnika.

Kako bi korisnik uredio svoj *Padlet* potrebno je otići u postavke.

U postavkama korisnik imenuje svoj *Padlet*, može odabrati njegovu vidljivost drugima ili ga zaštititi lozinkom. Također moguće je i odabrati naziv u drugom dijelu linka te pozadinu *Padleta*.

U online nastavi *Padlet* se može koristiti za odgovore na postavljena pitanja tako da se učenicima pošalje *link* da mogu pristupiti *Padletu* (ako je *Padlet* privatn uz *link* potrebna je i lozinka).

ON THE TRACES OF THE @NCEINT EUROPE ERASMUS+ KA2 PROJEKT LIKOVNI NATJEČAJ

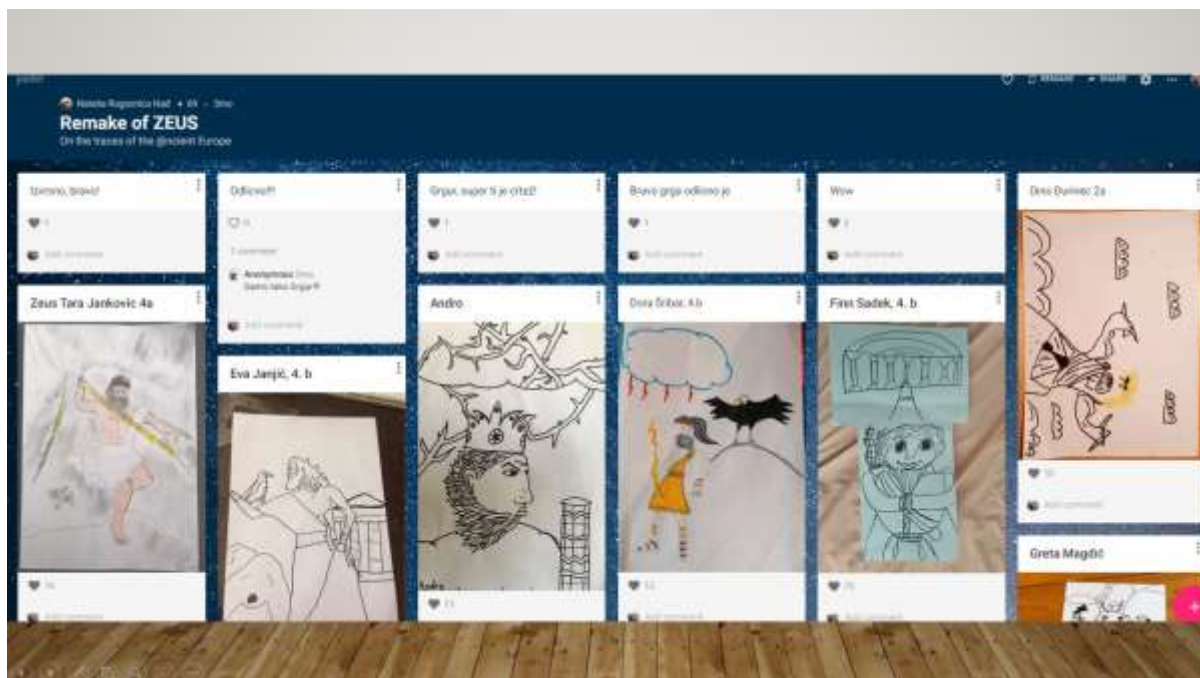
LIKOVNI ELEMENT
CRTA (CIMA)

Što je crta?

Tijekom online nastave u OŠ Ivana Gundulića u Zagrebu *Padlet* je korišten u svrhu provedu Erasmus + projekta, odnosno likovnog natječaja na razini škole. Natječaj je objavljen na školskoj web stranici i školskoj Facebook stranici te je stavljena poveznica na natječaj. Učenici su svoje likovne radove stavljali na *Padlet*, a pobjednici natječaja odabrani su tajnim glasanjem na *Padletu*.

U likovnom natječaju su sudjelovali učenici razredne i predmetne nastave, a birala su se dva Zeusa (razredna i predmetna nastava).

Pobijedili su radovi učenika tadašnjeg trećeg te učenice petog razreda.

Educandy i *Padlet* su dva alata koja su jednostavna za korištenje, a moguće ih je koristiti za mnoge aktivnosti te što je također bitno učenik može izrazito brzo dobiti povratnu informaciju o svom uspjehu. Uz *Educandy* i *Padlet* uzeto je u obzir da učenik nije u svom razrednom okruženju nego da radi samostalno doma, ispred računala i da mu je potrebno pružiti nešto zanimljivo te interaktivno.

REFERENCE:

<https://www.educandy.com/site/index.php>

<https://www.ecml.at/Resources/InventoryofICTtools/tabid/1906/InventoryID/234/language/en-GB/Default.aspx>

Hobbs T., Hawkings L. (2020). *The Results Are In for Remote Learning: It Didn't Work*

Khalifa M., Kwok R. (1999). *Remote learning technologies: effectiveness of hypertext and GSS.*

<https://padlet.com/dashboard>

Pask, G. (1976). *Conversation Theory: Applications in Education and Epistemology*

Vizek Vidović, Vlasta. 2005. *Obrazovanje učitelja i nastavnika u Europi iz perspektive cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive.* Ur. Vizek Vidović, Vlasta. Institut za društvena istraživanja. Zagreb

Dobri virus

Majda Horvat

Osnovna šola Vič, Slovenija, majda.horvat@osvic.si

Izvleček

Krpanka Dobri virus je rezultat praktičnega dela petošolcev pri pouku gospodinjstva, ki je del preteklega leta delno potekal na daljavo. Gre za poskus dviga delovne morale, optimizma in povezovanja med karanteno ločenih učencev. Tekom naloge so ti preko umetnosti (risanje osnutkov svojega Dobrega virusa, zapisovanje njegovih izjemnih lastnosti) osvojili tudi osnove šivanja in vezenja ter se seznanili s tradicijo vezenin in krpank na Slovenskem. V prispevku so opisani posamezni koraki nastanka krpanke Dobri virus (dela doma in v šoli), fotografija končnega izdelka in zapisi nekaterih učencev o tem, kaj njihov Dobri virus zmore. Tematska obarvanost in vseskozi prisotna otroška domišljija je vsakega od Dobrih virusov naredila edinstvenega in nepogrešljivega kot del celote. Naloga je dokaz, da se s pravim pristopom lahko tudi na daljavo doseže dobra produktivnost učencev in vlije dodatnega upanja.

Ključne besede: vezenina, krpanka, delo na daljavo, Dobri virus, povezovanje

Good Virus

Abstract

The Good Virus patchwork is the result of practical work of fifth-graders in home economic lessons during distance learning for a larger part of a last school year. It was an attempt to raise work ethic, optimism and connect students during the separation. During the task and through art they mastered the basics of sewing and embroidery (with the help of drawing drafts of their Good Virus and writing down its exceptional characteristics) while getting acquainted with the traditional culture of embroidery and patchwork in Slovenia. The article describes the individual steps of making a patchwork, a photo of the final product and the records of some students about what their Good Virus can do. The theme and the ever-present children's imagination made each of the products unique and indispensable as part of a whole. The task is proof that with the right approach, interest can be aroused and good student productivity achieved even remotely.

Key words: embroidery, patchwork, telecommuting, Good virus, connecting

1 Temelji praktične naloge

Prispevek začnjam z mislijo: »Koronavirus nas ločuje, dobri virus pa združuje!«, saj sta v njem na kratko strnjena razlog in cilj za praktično vajo, ki smo jo izvedli pri pouku gospodinjstva v 5. razredu.

Ideja za praktično nalogo Dobri virus se mi je porodila, ko sem opazovala naše učence, ki so v korona času pri delu na daljavo doma zrl v svoj zaslon. Tako jim je iz tedna v teden padala motivacija za delo in večina jih je drsela počasi po čustveni lestvici navzdol. Njihov smeh, veselje, radost, optimizem so se spremenili v žalost, jezo, dolgočasje in pesimizem. Njihove odprte drže so se večinoma spremenile v zaprte in nekateri izmed njih imajo še vedno težave z vzpostavitvijo očesnega stika. Razlogov za zaskrbljenost je več kot dovolj.

A kjer so problemi, se skrivajo tudi izzivi in priložnosti. Kaj naj storim? Kako naj jih odtrgam od zaslonov? Kako naj jih prepričam, da jih zunaj čaka narava, katere del so tudi oni, pa vendar so mnogi z njo izgubili stik. Podobna vprašanja smo si med delom na daljavo zastavljali številni učitelji, saj smo se čutili odgovorne in poklicane, da pomagamo naši mladini. Kako naj torej svojim učencem povem, da eden ni nobeden, da smo ljudje socialna bitja, da smo odvisni drug od drugega, da je samozadostnost velika past in da s sodelovanjem pridemo do boljših rezultatov, kot če smo sami za vse. In nenazadnje, kako naj se sporazumevam z njimi, da bi se ob tem le nežno dotaknila njihovih ranjenih oziroma prestrašenih duš? Odgovor je umetnost.

Pred časom sem v eni izmed dokumentarnih oddaj avtorja Petra Josepha (*Duh časa: Premikanje naprej*, 2011) videla tole misel in si jo zapisala:

»V propadajoči družbi mora tudi umetnost, če je iskrena, odražati propad. Če noče prelomiti besede svoji družbeni funkciji, mora umetnost prikazati svet kot spremenljiv. In ga pomagati spreminjati.« (Ernest Fisher)

In prav vsi si želimo, da bi ga spreminjali na bolje. Torej bo umetnost moje orodje v komunikaciji z učenci. Vsak bo izvezel Dobri virus, jaz pa jih bomo sešila v krpanko.

2 Uporabljene tehnike

Vendar pa tu izzivov zame kot za vse ostale učitelje še ni konec. Naloga šole je tudi, da se učenci spoznajo z nekdanjo kulturo, jo ponesejo v sedanji čas in jo na ta način ohranijo za prihodnost. Pri vseh obrteh, ne le pri vezenju, je pomembno, da je za ohranitev potrebno aktivno ukvarjanje z njo. V šoli je priložnosti za to več – ne le pri pouku gospodinjstva, temveč tudi v času podaljšanega bivanja, pri izbirnih predmetih in tehniških dnevih. V petem razredu zato v roke vzamemo šivanke in šivamo, vezemo in mimogrede naredimo še reklamo za izbirni predmet Vezenje.

2.1 O vezenju

Pri vezeninah imamo opravka z zavestnim likovnim snovanjem – torej umetnostno obrtjo. Gre za okraševanje tkanin z najrazličnejšimi vzorci, ki se jih z barvnimi nitmi na različne načine všiva v tkanino. Vezene so se uporabljale za potrebe kmečkega prebivalstva in za bogate mestne naročnike; le-te pa so po videzu, tehnikah in gradivih, ki so bila uporabljena za vezenje, presegala okus kmečkega prebivalstva. Z vezenjem so si vezilje po eni strani krajšale čas, po drugi pa družini zagotovile še skromen dodaten prihodek (Mlakar, 2008).

Vezene so krasile izdelke, ki so spremljali obrede krsta, birme, poroke in drugih verskih praznikov, ter tekstilne izdelke vse do smrti. Današnje vezenje se je po besedah našega etnologa in umetnostnega zgodovinarja Janeza Bogataja (1999) odmaknilo od žlahtnih gradiv in se po vzorčni strani zateklo v nekatere izrazite vzorčne stereotipe. To pa za naš Dobri virus ne velja.

2.2 O krpankah

»Krpanka je sestavljena iz dveh plasti blaga, med katerima je mehko polnilo, ki daje izdelku trdnost in toploto.« (Močnik). Zgornji del je okrasen; ti iz majhnih koščkov tvorijo celoto, ki pa mora biti skladna. Manjši deli so lahko različni tako po vzorcu kot po vrsti tkanine (Močnik). Naša odejica bi torej postala prava krpanka, če bi imela polnilo in na zadnji strani blago.

Krpanke v slovenskem prostoru nimajo take tradicije kot vezene, čeprav so preproste tehnike povezovanja krpic med seboj uporabljali tudi pri nas. Sprva so nastajale zgolj iz materialnih potreb (primanjkovalo je blaga in so zato uporabljali stare kose v novi preobleki),

kasneje in danes pa jih uporabljamo za dekorativne namene (prešite odeje, blazine, okraski na oblačilih, ovitki za knjige, igrače ipd.).

Sicer pa imajo krpanke dolgoletno tradicijo na celotnem evropskem prostoru. Odkritja v Nemčiji pričajo, da so jih izdelovali že v srednjem veku. Največkrat omenjene države so Anglija, Portugalska, Francija in Italija. Na primer na Siciliji so ohranjene prešite odeje iz konca 15. stoletja (Portal ročna dela, brez datuma).

3 Potek praktične naloge Dobri virus

Pa pogledjmo zgodbo nastanka krpanke Dobri virus. Med motivacijo, ki sem jo deloma opisala že v prvem delu prispevka, sem učencem povedala, da za nalogo ne bodo potrebovali veliko časa, ampak veliko ljubezni.

A) Kratek opis dela na domu za učence po navodilih podanih preko videokonference (1. ura):

1. Priprava gradiv in orodja ter pripomočkov za praktično vajo (krpice, šivanke, sukanec ali prejica, gumb, škarje, papir, pisala).
2. Skiciranje osnutkov Dobrega virusa na list papirja ter izbor najlepšega osnutka.
3. Zapisovanje pozitivne moči Dobrega virusa.
4. Izrezovanje enobarvne tkanine v velikosti 15x15 cm z uporabo odsluženih kavbojk ali drugih kosov tkanin.
5. Risanje en centimeter debelega robu na krpici. Ta je kasneje služil pri šivanju krpic v krpanko.
6. Prerisovanje Dobrega virusa na tkanino.

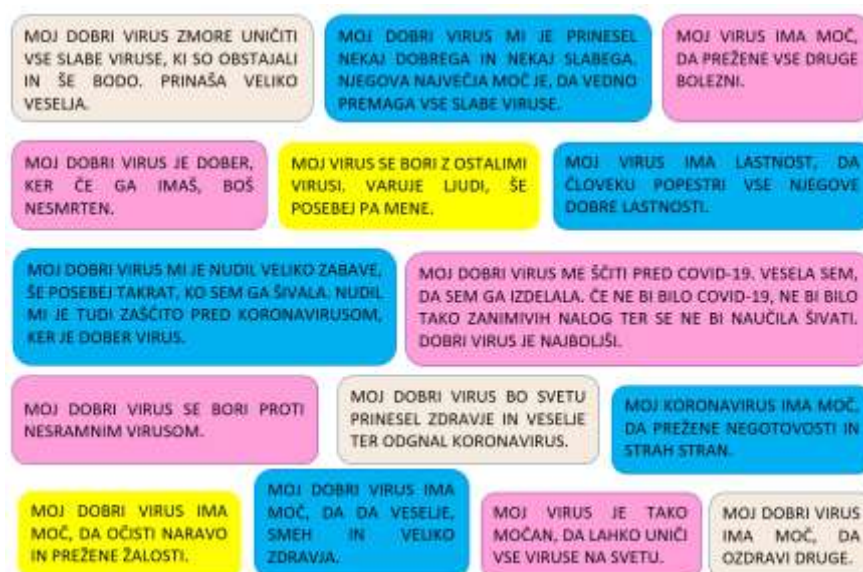
B) Kratek opis dela na domu za učence (2. ura):

1. Izbiranje tehnike vezenja glede na predznanje, sposobnosti in interes – med dvema enostavnima tehnikama vezenja (šivanje sprednjega vboda ali vezenje stičnega vboda). Dovoljena je bila tudi izbira zahtevnejših tehnik.
2. Kratka vaja vezenja na odpadnem kosu tkanine.
3. Vezenje Dobrega virusa po navodilih in z izbrano tehniko.
4. Šivanje vsaj enega gumba na krpico s pomočjo filmčka, ki sem ga našla na YouTube kanalu.

Nekateri učenci so se težko ločili od svojega izdelka, zato so izvezli več krpic, eno za šolo, drugo zase. To so dali kasneje v okvir ali pa jo zalepili v zvezek.

C) Kratek opis dela na šoli (3. ura):

1. Zbiranje izdelkov, kratka predstavitev moči Dobrih virusov ter evalvacija dela.
2. Razvrščanje in sestavljanje krpic v kompozicijo. To delo so opravili učenci, ki so bili izbrani s strani sošolcev.
3. Številčenje krpic z nalepkami, da je krpanka ohranila željeno kompozicijo.
4. Zbiranje in kasneje urejevanje zapisov učencev o moči posameznega Dobrega virusa (slika 1).

Slika 1: Moči Dobrih virusov

Č) Kratak opis dela doma – učiteljici:

1. Ponovno razvrščanje krpic v kompozicijo ob upoštevanju vrstnega reda, ki so ga določili učenci.
2. Šivanje posameznih krpic v krpanko. To delo je bilo kar zamudno, saj imamo na šoli 5 oddelkov 5. razreda, kar pomeni šivanje petih krpank. Pri delu mi je pomagala učiteljica Maša, ki je zelo spretna pri delu s šivalnim strojem. Ob pogledu na mojstrovine je bil najin trud poplačan. Na fotografiji je primer moje krpanke, ki sem jo uporabila za pripravo, da so učenci lažje razumeli, kaj od njih pričakujem. Seveda so njihovi izdelki presegli moja pričakovanja (slika 2).

Slika 2: Krpanka Dobri virus

D) Postavitev razstave v šolski avli.

4 Zaključek

»Eden ni nobeden, vendar pa prav vsak izmed nas šteje,« sem povedala učencem. Svet (in človek v njem) stoji, ker so ljudje med seboj sodelovali, drug drugemu pomagali. In naša krpanka je prav to, je rezultat skupnega sodelovanja. En virus sam še nima dovolj moči, ko pa združimo Dobre viruse med seboj, se vsakemu moč potroji! Če opazujemo vsak izdelek –

krpico Dobri virus – posebej, se morda zdi, da kateri izmed njih ni primeren za razstavo. Vendar če bi izločili samo eno krpico, bi s tem izločili tudi tistega, ki jo je izvezel. Na koncu pa krpice sešite v odejo dobijo novo vsebino. Zdaj je vsaka izmed njih postala nepogrešljiva celota ene družine.

Pesem Toneta Kuntnerja (2020) *Družina* se konča takole:

»Vsi smo eden drugemu luč.
In če le ena od njih ugasne,
ugasne cele družine luč.«

Naj dodam ter končam prispevek s temi besedami: Bodimo drug drugemu luč!

5 Viri in literatura

Bogataj, J.: *Mojstrovine Slovenije*. Ljubljana: Založba Rokus, 1999.

Joseph, P.: *Zeitgeist: Moving Forward* (videoposnetek). 2011. (citirano 10. 2. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=7yQ7K8ISjxc>.

Kuntner, T.: *Družina* (online). 2020. (citirano 9. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://dobrepolje.e-obcina.si/DownloadFile?id=246820>.

Mlakar, M.: *Vezenje v osnovni šoli: učbenik za izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Lepa beseda, 2008.

Močnik, R.: *Krpanke* (online). (citirano 5. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://krpanke.weebly.com/index.html>.

Portal ročna dela. *Zgodovina krpank* (online). (citirano 5. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.rocnadela.si/index.php/sivanje/krpanke-patchwork-quilting/zgodovina-krpank>.

Domišljija na krožniku

Barbara Jaklič

Osnovna šola Vič, Slovenija, barbara.jaklic@quest.arnes.si

Izvleček

Slovenija je dežela mnogih pokrajin z raznoliko preteklostjo, kar je vplivalo na razvoj številnih slovenskih kuhinj. Že od nekdaj so se mize naših babic šibile pod krožniki polnih dobrot. Slednje so bile pripravljene z ljubeznijo, ob njih pa so se cedile sline. Še dandanes gospodinje rade posegajo po njihovih receptih, zapisanih na koščkih, od starosti že porumenelega papirja. Tako se je izoblikovala ideja, kako tradicionalen način priprave kranjske klobase preoblikovati v sodobnejšo jed. Zamisel je sovpadala s kuharskim tekmovanjem Zlata kuhalnica, na katero se je pripravljala skupina treh učencev sedmega razreda, v okviru izbirnega predmeta sodobna priprava hrane. Pri delu je bila spodbujana njihova domišljija in ustvarjalnost. V učilnici za gospodinjstvo so učenci prebirali zbrano literaturo, preoblikovali recepture, se usklajevali, spisali novo recepturo, se urili v praktičnih veščinah in na koncu pripravili estetsko oblikovan krožnik, na katerega so servirali tradicionalno jed v sodobnejši preobleki.

Ključne besede: kranjska klobasa, krompir, artičokina penasta krema, domišljija, ustvarjalnost

Imagination on the plate

Abstract

Slovenia is a country with many regions and a diverse past that has influenced the development of many Slovenian cuisines. For centuries our grandmothers have been preparing a variety of delicious dishes. These were prepared with love and made mouths water. Even today, housewives love to use their recipes written on old yellowish pieces of paper. So we had the idea to transform the traditional way of preparing the Carniolan sausage into a more modern dish. The idea coincided with the Zlata kuhalnica cooking competition, which a group of three students from 7th grade were preparing for as part of the Modern Food Preparation elective subject. Their imagination and creativity were stimulated during the work. In the classroom, the students were reading the collected material, redesigning recipes, coordinating, writing a new recipe, developing practical skills, and in the end prepared an aesthetically decorated plate on which they served a traditional dish in a completely new way.

Key words: Carniolan sausage, potatoes, foamy artichoke cream, imagination, creativity

1 Domišljija in ustvarjalnost hodita z roko v roki

Dogajanje v današnjem času se bistveno hitreje odvija kot v preteklosti. Prav zaradi tega, sta tako domišljija kot ustvarjalnost posameznika izjemnega pomena. T. i. »thinking outside the box« je tako vedno bolj zaželen in cenjena lastnost posameznika.

Beseda domišljija izhaja iz latinske besede imago in pomeni podoba/slika. Vzbudi človekovo ustvarjalnost in zanimanje za dogajanje okoli njega. Z njo dobi vpogled na življenjske situacije z različnih perspektiv. Moč domišljije ima tako v otrokovem razvoju velik pomen, saj vključuje različne miselne procese. Olajša jim soočanje z vsakodnevnimi življenjskimi izzivi (De Laat, b. d.). »Daje jim neomejeno svobodo, da delajo na uresničevanju svojih idej, želja in sanj na način, ki je blizu njim samim« (De Laat, b. d.).

2 Od besed k dejanjem

Navodilo učencem se je glasilo: »Zamislite si jed v sodobni preobleki, v kateri je kranjska klobasa pripravljena v kombinaciji z drugimi živili. Recepturo za šest oseb zapišite in jed pripravite. Estetsko jo servirajte na krožnik. Pri tem uporabite vašo domišljijo in bodite ustvarjalni.«

Skupina se je dela lotila z zbiranjem literature, predvsem različnih kuharskih knjig. O načinu, kako so nekoč pripravljali kranjske klobase, so povprašali tudi stare starše. Sledilo je prebiranje in primerjanje klasičnih receptur priprave kranjskih klobas. Učenci so zagnano brskali po zbrani literaturi in si izmenjevali mnenja. Skupna ugotovitev je bila, da so kranjske klobase v preteklosti najpogosteje skuhal v vodi in jih postregli v kombinaciji s kislim zeljem in z ocvirki zabeljenimi žganci ali pa s tradicionalno slovensko zabelo – zaseko.

Pri brskanju po kuharskih knjigah je otroke najbolj navdušil zapis o pripravi kranjskih klobas v *Slovenski kuharici* iz leta 1912: »Sesekaj drobno 6 kg prašičjega mesa od flama, še bolje od stegna, potrosi nanj 18 dkg soli, 2 dkg solitra in 2–3 dkg stolčenega popra. Precedi potem na meso $\frac{3}{4}$ l vode, v katero si dala glavico stolčenega česna. Vse to dobro mešaj z rokami četrto ure; potem natlači meso v tanka prašičja čreva, naredi klobase ter jih deni za 1–2 dni v dim. Obesi jih potem na zračni, a ne vroči prostor, še bolje pa je, če jih daš v mast, ker tu ti ostanejo celo leto dobre. Kadar jih rabiš, kuhaj jih 1 uro. Gorke daj na mizo s kislim ali praženim zeljem ali s kislo repo, mrzle pa z nastrganim hrenom ali z domačo gorčico. Ako hočeš dati klobase v mast, jih obesi, ko si jih vzela iz dima, za dva dni v zrak, potem jih dobro umij in obriši ter špilje poberi. Nato deni v posodo za mast za 2 prsta dobro stlačene mrzle masti ali zaseke, položi nanjo klobase drugo poleg druge ter deni gor masti, da so klobase pokrite, ter tako naprej. Vsakokrat, kadar deneš novo vrsto, dobro potlači, da ne ostane nič praznega prostora med mastjo. Polno posodo hrani na hladnem prostoru« (Pleiweis, 1912, 81–82).

Slika 1: Uvodna stran *Slovenske kuharice* (1912)

Sledilo je iskanje idejnih zamisli in preoblikovanje receptur. Kot izhodišče je skupini pri zbiranju idej služila metoda »nevihta možganov«¹. Številne izvirne ideje je bilo treba med seboj uskladiti, kar za otroke ni predstavljalo večjega problema. K temu je poleg izredne motivacije najverjetneje prispevalo tudi sproščeno delovno vzdušje, v katerem ni manjkalo klepeta in smeha. Oblikovali so jed, ki se jim je zdela zanimiv izziv, primeren za današnji čas: krompir polnjen s kranjsko klobaso in artičokino penasto kremo kot prilogo. Težava se je pojavila pri količinskem odmerjanju živil. Za nasvet so se obrnili na šolsko kuhinjo. Spisali so recepturo in določili termične postopke (kuhanje, praženje in pečenje).

2.1 Krompir polnjen s kranjsko klobaso

Sestavine za 6 oseb: 6 velikih krompirjev, 4 mlade čebule, 40 g masla, 1 kranjska klobasa, mlet poper, sol, nariban muškatni orešček, 1 jajce, 40 g naribanega parmezana.

Krompir umijemo, položimo v lonec z osoljeno vodo in kuhamo 20 minut. Kranjsko klobaso damo v hladno vodo, pristavimo na ogenj in kuhamo še 10 minut po zavretju. Nato jo ohladimo in narežemo na enakomerno velike koščke. Pripravimo nadev. Čebule očistimo, operemo, na drobno sesekljamo in na hitro prepražimo na maslu. Ponev odstavimo in dodamo na koščke narezano klobaso. Solimo in popramo. Kuhan krompir ohladimo, razpolovimo in polovičke z žlico izdolbemo. Izdolben krompir pretlačimo, dodamo jajce, muškatni orešček in sol. Dobro premešamo. Z nadevom napolnimo izdolbene krompirje. Po vrhu nabrizgamo zmes pretlačenega krompirja z jajcem. Krompirje postavimo v pekač s peki papirjem in 10 minut pečemo v pečici, ogreti na 220 °C. Serviramo z artičokino penasto kremo.

¹ V angleščini brainstorming.

2.2 Artičokina penasta krema

Sestavine: 200 g v olje vloženih artičok, 1 jajce, sredica pol rezine belega kruha, 3 žlice jabolčnega kisa, šopek svežega peteršilja, 40 g masla, sol, poper, oljčno olje.

Pripravimo trdo kuhano jajce. Ohlajenega olupimo in narežemo. S paličnim mešalnikom zmešamo artičoke in grobo sesekljan peteršilj. Dodamo jajce, kruh, ki smo ga predhodno prepojili s kisom, sol, poper in oljčno olje. Dobro premešamo in dodamo še stopljeno maslo. Maso mešamo, dokler zmes ni gladka. Artičokino penasto kremo dodamo h krompirju s kranjsko klobaso kot prilogo.

2.3 Uresničevanje zamisli

Učilnica za gospodinjstvo je prostor, kjer je higiena izjemnega pomena. Tega so se zavedali tudi učenci. Dolge lase so si speli v čop, nadeli predpasnike in si temeljito umili roke. Izbrana živila so zložili na delovno površino. Natehtali so jih in količinsko porazdelili v posodice. Zelenjavo so pred tem oprali. Pripravili so tudi primerno kuhhalno posodo, delovne pripomočke in kuhinjsko orodje. Znotraj skupine se je bilo potrebno organizirati in glede na njihovo predhodno sodelovanje, so se hitro dogovorili, kdo bo prevzel določene zadolžitve. Gospodinjstva učilnica je postala prostor, kjer se je lupilo, sekljalo, pražilo, kuhalo ... Delovna vnema je bila velika in kmalu je v prostoru mamljivo zadišalo.

Izkazalo se je, da so morali učenci določene postopke ponoviti in spremeniti količinsko razmerje med živili. Po treh poskusih jim je uspelo.

Slika 2: Med postopkom priprave jedi

2.4 Estetika na krožniku

Z veseljem se usedemo za lepo pogrnjeno mizo in k estetsko oblikovanemu krožniku. Hranjenje tako ni le zadovoljevanje osnovne fizične potrebe, temveč je posebno gurmansko doživetje, pri katerem sodelujejo prav vsi naši čuti. Tako na nas vplivajo zvočni dražljaji v prostoru, tekstura hrane, njene vonjave, barve, oblike ... Domišljija in ustvarjalnost učencev tudi pri tem delu ni poznala meja. Pripravili so krožnik, prikazan na spodnji fotografiji.

Slika 3: Jed v novi preobleki

3 Zaključek

Skupini treh učencev sedmega razreda, ki je imela nalogo, da klasičen način priprave kranjske klobase preoblikuje v sodobnejšo jed, je uspelo. Moja naloga, ki je bila usmerjanje otrok, se je izkazala za zelo primerno in učinkovito. Poleg tega, da so bili učenci ves čas aktivni, so bili tudi zelo motivirani za delo. Komunikacija in sodelovanje med njimi sta nas vse pozitivno presenetila. Prav tako pa tudi raznolike in zanimive ideje, ki so bile plod njihove bujne domišljije in ustvarjalnosti.

Ob zaključku smo bili vsi zelo zadovoljni in bogatejši za nove, prijetne izkušnje. Pregovor pravi: »Na mladih svet stoji«. Poskrbimo torej zanje, saj bomo skupaj z njimi gradili našo prihodnost.

4 Viri in literatura

Adamlje, S., Kmecl, M., Rajher, Z.: *Slovenska kuhinja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995, str. 36.

De Laat, G. M.: *Zakaj je tako pomembno razvijati domišljijo* (splet). b. d. (citirano 5. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://solanadomu.weebly.com/zakaj-je-tako-pomembno-razvijati-domiscaronljijo.html>.

Grum, A.: *Slovenske narodne jedi*. Ljubljana, Založba Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva, 1976, str. 198.

Merc-Matjašič, K.: *Kuhajmo po domače*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991, str. 148.

Pleiweis, M.: *Slovenska kuharica*. Ljubljana: Katoliška Bukvarna, 1912, str. 81–82.

Simeonović, M., Kuzmanović, Z., Makiedo, L.: *Kuharska enciklopedija: 3200 kuharskih receptov*. Ljubljana: DZS, 1967, str. 129.

Dramska predstava ob učenju tujega jezika

Špela Elizabeta Soklič

Osnovna šola Staneta Žagarja Kranj, Slovenija, spela-elizabeta.soklic@osszkr.si

Izvleček

Otroci večinoma radi nastopajo pred občinstvom že od zgodnje mladosti. Radi pojejo, si izmišljajo plese, svoje predstave in igre vlog v različnih oblikah. Tako vlečejo vzporednice med domišljijo in svetom, v katerem živijo. Angleški dramski krožek privabi različne učence – tiste, ki jim je angleščina blizu, tiste, ki radi nastopajo, pa tudi tiste, ki jim je sam nastop izziv, v katerega so pripravljeni vložiti svoj trud in čas. Delo v dramski skupini spodbuja ustvarjalnost, kreativnost in obenem zahteva sodelovanje med učenci – načrtovanje prizorov, pomoč sošolcem, pripravo in zbiranje rekvizitov ter nenazadnje učenje besedila in njegovo interpretacijo na odru. Sam nastop vključuje tudi spoprijemanje s tremo, nujno sodelovanje v skupini ter tudi doživetje in pripravo premiere (sprejemanje čestitk, priprava pogostitve). V šolskem letu 2018/2019 sem se s skupino četrtošolcev lotila zgodbe Pod medvedovim dežnikom (Under the Bear's umbrella).

Ključne besede: angleščina, gledališče, predstava, dramsko besedilo, pesem, ples.

Children's drama club in English as foreign language

Abstract

Children like to perform for their next of kin, ever since they were very young. They like to sing, dance, and make their own theatre plays of all forms. In this way they create the parallel of their life and the life described in the fairy tales from their children's books. In the primary school the English drama club is a common place for children of all kinds. Some like the English language, some like to perform and on the other hand for some the on-stage performance is an enormous challenge ahead of them, but they are willing to engage and commit their effort and time to overcome it. Commitment in the Drama club grows children imagination and creativeness as well as spirit of the team work. The teamwork is present in the preparation and interpretation of the written script of the drama work, in assisting the colleagues in their work, preparation and gathering of the theatre props, and last but not the least in the learning of the play script and its interpretation on the stage. The on-stage performance is intrinsically linked to the stage freight. Overcoming the stage freight and successfully conducting the theatre opening performance is always concluded with the receiving of well-deserved praises from friends and teachers. In the article we describe the journey of the English drama class of the school year 2018/19.

Key words: English language, theatre, drama club, script, song, dance.

1 Gledališka vzgoja

Obisk gledališke predstave je za otroke poseben dogodek. Učitelji moramo otroke pred samo predstavo seznaniti z bontonom, hkrati pa jim obrazložiti, zakaj je takšno vedenje zahtevano pred (ob prihodu v prostor), med in tudi po predstavi – z namenom, da ne motimo drugih. Bonton obiska predstav zahteva, da se med samo predstavo ne pogovarjamo, povzročamo hrupa, ne jemo in ne pijemo. Vzgoja o kulturnem vedeju se prične že nekaj dni pred ogledom, ko se v razredu pogovorimo, kako se bomo obnašali. Danes je obisk gledališke predstave s starši redkejši dogodek, saj so ga nadomestili kino, televizija, ogledi na »youtubu«, prepogosto pa tudi obisk nakupovalnih centrov.

Z aktivno udeležbo pri predstavi (v obliki nastopanja) učencem odpremo povsem nov svet – svet gledališča. Otroci ob ustvarjanju gledališke predstave spoznajo, koliko dela je potrebnega, da predstava zaživi na odru, kjer poteka preobrazba učenca v popolnoma novo osebo. Osebo, ki se drugače oblači, govori in razmišlja. Torej se vživi v nov svet. Da ta lik učenec oživi, se mora besedilo najprej naučiti, ga tekoče in spretno interpretirati ter te spretnosti pokazati v odrski komunikaciji. Seveda mora pri tem uporabiti tudi svojo domišljijo, da se obenem domisli, kako se lik odzove ter kako se drugi odzovejo nanj. Še bolje, da zna z ostalimi soigralci sodelovati – torej na odru ne predstavlja le svojega lika, temveč zna komunicirati tudi z drugimi. Za to pa je potrebno tudi ustrezno dramsko besedilo.

1.1 Študij predstave

Pri tujem jeziku je dobro uporabljati različna prilagojena dramska besedila. Prednosti je veliko, in sicer preko dramske predstavitve lažje spregovorijo tudi manj komunikativni in bolj sramežljivi učenci, izboljšujejo se govorne spretnosti in tekočnost govora vseh nastopajočih, spodbuja in omogoča se sodelovalno učenje, učenci dobijo priložnost za govorno nastopanje v vsakdanjih življenjskih situacijah, spodbuja se domišljijo v situacijah izven razreda, branje (dramskih besedil), nenazadnje pa tudi razumevanje tujega jezika ter usvajanje fraz. Pri učenju tujega jezika angleščine so nam na voljo tudi različna orodja na svetovnem spletu.

Ratejeva (2015, 1) pojasnjuje, da se »med študijem igre (predstave) med ustvarjalci spletajo posebne vezi, tkejo se vsakovrstni odnosi, saj je gledališka uprizoritev vedno preplet treh prvin – čutnega, čustvenega in racionalnega. Ustvarjanje gledališke uprizoritve terja angažiranost človeškega bitja v vsej njegovi totaliteti in kompleksnosti, kar velja za šolske skupine in ljubitelje kot tudi profesionalne gledališčnike.« Podobno poudarja Ahačičeva (1969, 11), ko razlaga, da se s pravilno gledališko vzgojno metodo pri otroku razvijajo pravilna izgovorjava, lepo izražanje, sproščeno obnašanje in nastopanje, hkrati pa se trudi razvijati svojo domišljijo, iznajdljivost, čut za opazovanje, čustveno dojemljivost, smisel za skupinsko delo, odgovornost in disciplino. To so nedvomno vrline, ki so tudi danes pomembne za vsakršne poklice in so cenjene kot spretnosti, ki jih ima posameznik. Obenem gledališka umetnost združuje vrsto estetskih disciplin: literaturo, deklamacijo, igro, pantomimo, ples, glasbo, umetnost linij, barv, plastike in prostora (prav tam).

Za otroke je ena težjih nalog preiti od mehaničnega šablonskega govorjenja do naravnega in smiselnega govora. Druga velika težava je nesproščenost oz. trema. Dejstvo je, da vsak javni nastop v večji ali manjši meri spremljata psihična napetost in tesnoba, ki se izražata predvsem v telesni nesproščenosti, krčevitosti ali celo trenutni ohromelosti (Ahačič, 1968). To so ene temeljnih spretnosti, na katerih delamo v skupini učencev. Pogosto je način šablonskega govorjenja še prisoten na prvih predstavah; če imamo možnost nastopati večkrat, se le-to manjša, učenci pa napredujejo v naravnem govoru. Trema je pomemben dejavnik, z njo pa se najboljše spopadamo tako, da jo izkusimo in se je ne bojimo, temveč jo obvladamo. Umirjeno, znano in vzpodbudno okolje je pravi prostor, da se preizkusimo ter obvladujemo to napetost. Tu sama prepoznam v veliki meri tudi vlogo učitelja – da o tem spregovori, da ga učenci čutijo kot pomočnika, ki jim bo pomagal izpeljati situacijo, torej s prišepetavanjem, mirnim in vzpodbudnim pogledom ali vzpodbudno besedo med predstavo.

Ratejeva (2015, 3) tudi pojasnjuje, da je »igra demokratična, da vsak lahko igra in improvizira. Vsakomur omogoča, da se lahko uči skozi igranje, igra se dotika in spodbuja vitalnost, vseobsegajoče prebujanje teles in duha, inteligence in kreativnosti, spontanosti in intuicije – tedaj, ko igra prevzame učence/igralce in učitelja/režiserja.« Nekateri učenci radi raziskujejo ter preizkušijo svojo vlogo v različnih situacijah, »učenci, ki so bolj samozavestni,« dodajajo in odvijajo besedilo ali rekvizite, po svoje obračajo in dopolnjujejo osnovno dramsko besedilo (četudi v angleščini!). Drugi imajo radi trden, stalen okvir, v katerem vsakokrat ponovijo svojo vlogo. Je pa zanimivo, kako znajo biti tudi samokritični: sami znajo prepoznati svoje močne točke in ugotoviti, kje potrebujejo še nekaj dodatne vaje oz. pomoči.

Podobno korelacijo je mogoče najti tudi v Učnem načrtu (2012, 6), ki med pomeni usvajanja tujega jezika v prvem obdobju poudarja tudi, da »kakovostno učenje tujih jezikov že od začetka šolanja naprej omogoča otrokom dodatno dimenzijo pri osebnem razvoju in jim daje možnost za celostno učenje jezikov.« Nadalje je pomembno, da pouk poteka v kontekstualiziranih in tematskih področjih, ki so vezana na učenčevo bližino, kar nam gledališka predstava omogoča. Obenem je med splošnimi cilji pomembno tudi »razvijanje učenčevih receptivnih, receptivno-produktivnih in produktivnih jezikovnih zmožnosti/spretnosti« (Učni načrt, 2012, 8). Učenci preko gledališke predstave izkusijo, razumejo in uporabijo jezik v kontekstu simuliranih situacij in v medsebojni komunikaciji.

Še en pomemben element se izkaže pri gledališki uprizoritvi, in sicer je eden od napotkov Učnega načrta (2012, 19), naj bo pouk naravnost »situacijsko, doživljajsko in na komunikacijska dejanja. Vključuje naj celosten, multisenzorni (uporaba vseh čutil) pristop, kar pomeni vključevanje jezikovnih in nejezikovnih elementov (npr. govorica telesa, gestikulacija), s katerimi učenec širi tujejezikovne strukture ter ob tem razvija čustvene, ustvarjalne, socialne in kognitivne zmožnosti«. Vse to skupinske vaje in uprizoritve na odru zahtevajo.

2 Priprava predstave

Pri angleškem dramskem krožku učencev četrtega razreda sem se odločila za slovensko pravljico Svetlane Makarovič: Pod medvedovim dežnikom (Under the Bear's Umbrella). Besedilo pravljice sem prevedla in priredila v dramski tekst, namenjen nižjim razredom osnovne šole. V besedilo pravljice smo skupaj z učenci dodali pesmi, katerih podlaga se ujema z njim že znanimi tradicionalnimi pesmimi (an. nursery rhymes).

Pri izboru dela sem upoštevala, da so vloge čim bolj enostavne in enakovredno razporejene – da je na odru lahko več učencev naenkrat – in da se fraze ponavljajo. Prav tako se mi je zdelo pomembno, da so vloge med seboj različne – da je lisica važna in prevzetna, medved dobrodušen prijatelj, veverica, srna in miška pa vsak svoja osebnost. Značaj je vsaka žival pokazala z uvodnim plesom, izraženim s primernim izsekom instrumentalne podlage Mire Voglar: Živali jeseni. Vsakokrat, ko se je pridružila nova žival, so nastopajoči zapeli in zaplesali pesem v angleščini, kar je poživilo dogajanje. Sama pesem je nastajala med sestavljanjem predstave skupaj z učenci četrtega razreda. Tako smo v osnovno zgodbo poleg dialogov in dramske igre vnesli še petje in ples. Besedilo v angleščini je moralo biti dovolj enotavno in smiselno, da so ga bili učenci sposobni usvojiti. Njihove ideje sem oblikovala na način, da smo jih lahko izvedli ter da je bilo ustvarjeno besedilo smiselno.

3 Zaključek

Učenci četrtega razreda so igrico uspešno izvedli na premierni uprizoritvi pred sošolci in starši, kasneje tudi pred drugimi učenci naše šole. Za izvedeno delo so vsakokrat poželi obilico pohval ter si povečali motivacijo za učenje angleškega jezika, govorne spretnosti, izboljšali so medsebojne odnose in veščine javnega nastopanja. Še posebej sem ponosna, da je sodelovanje v dramski predstavi eni od udeleženk, ki je bila pred tem v medvrstniških odnosih zapostavljena, omogočilo sklepanje trdnih prijateljstev s sošolkami.

4 Viri in literatura

Ahačič, D.: *Mladina na odru*. Priročnik za aktivno gledališke vzgojo na osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1969.

Ratej, I.: *Igralec – gledališče – predstava*. Delovno gradivo za seminar. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 2015.

Učni načrt za tuji jezik v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2012.

Folklorna dejavnost v šoli

Uršula Kavar

OŠ Antona Tomaža Linhartaradovljica, Slovenija, ursa.kavar@gmail.com

Izvleček

Vpliv kulturne dediščine na sodobno življenje je morda večji, kot si predstavljamo, a kulturna dediščina pogosto sama po sebi ni privlačna, zato je pomembno, da so vsebine v šolah učencem predstavljene na zanimiv, mladim dostopen, razumljiv in ustrezen način. Vsebine so zajete pri slovenščini, spoznavanju okolja, družbi, zgodovini, glasbeni in likovni umetnosti, športu pa tudi pri neobveznih izbirnih predmetih, izbirnih predmetih in pri interesnih dejavnostih. Od tega, kakšno znanje ima o ljudski duhovni dediščini učitelj in na kakšen način jo predstavi učencem, je odvisen tudi odnos učencev do nje. V prispevku so predstavljene prvine folklorne dejavnosti in nekaj praktičnih predlogov, kako mladim predstaviti dragoceno zapuščino na primeren, a hkrati kreativen način, s čimer jo lažje ponotranjijo.

Ključne besede: ljudsko izročilo, odrska umetnost, stilizacija, sodelovanje z lokalno skupnostjo, neobvezni izbirni predmet, interesna dejavnost

FOLKLORE ACTIVITY IN SCHOOL

Abstract

The impact of cultural heritage on modern life is bigger than we imagine. Cultural heritage is often not attractive in itself, therefore it is important to present it to pupils in an interesting, accessible, understandable and suitable way. The contents are covered in the lessons of Slovene, nature study, history, music and fine arts, sports, as well as optional electives, electives and extracurriculum activities. The pupils' attitude towards folk spiritual heritage also depends on the teachers' knowledge. The article presents elements of folklore activity and some practical suggestions on how to transfer valuable legacy to young people in an appropriate but at the same time creative way, which is easy to internalize.

Key words: folk tradition, performing arts, stylization, cooperation with the local community, elective subject, extracurriculum activity

1 Uvod

Folklorna dejavnost je področje ljubiteljskega udejstvovanja, je odrska umetnost, ki je večplastna, saj vključuje ples, ki je njena osnova, vokalno in inštrumentalno glasbo ter kostume. Gre za kompleksno dejavnost, ki v preteklosti išče navdih – posamezne in odbrane elemente preteklosti pa postavlja v povsem nove zgodbe, kreacije, koreografije, jih po svoje kontekstualizira, interpretira, pri čemer posega po sodobni odrsko-scenski umetnosti (Ferenc Trampuš 2018).

2 Kompetence za vodenje folklorne dejavnosti

Ker se znotraj dejavnosti prepletajo različne vsebine, naj bi vodja folklorne skupine imel znanje s področja plesa, petja, inštrumentalne glasbe, dramske igre, režije, koreografije in drugih scenskih umetnosti, znati bi moral poiskati ustrezno literaturo oz. pridobiti potrebne informacije na terenu (o šegah, navadah v določenem kraju in času, o ustreznih starih predmetih oz. odrskih rekvizitih, pesmih, plesih, oblačilni dediščini), interpretirati kulturno dediščino, moral bi biti dober organizator (organiziranje dogodkov, koncertov, udeležba na nastopih, festivalih), urejati finančna sredstva za delovanje folklorne skupine, organizirati skrb za folklorne kostume, priskrbeti ali napisati ustrezno glasbeno priredbo, imeti smisel, znanje in ideje za vodenje vaj. Poleg tega naj bi vodja poznal vsaj osnove branja kinetogramov (zapis plesa oziroma gibanja). V šolskem sistemu je malokdo suveren na vseh področjih, zato je priporočljivo, da si vodje folklornih skupin zagotovijo pomoč, saj imajo za to znotraj šole precej možnosti.

3 Prvine folklorne dejavnosti

Folklorna dejavnost zajema poustvarjanje snovne kot tudi nesnovne (vsa znanja, veščine, dejavnosti, vedenja, spretnosti, ustvarjalnost itn.) kulturne dediščine na različnih ravneh; s (po)ustvarjanjem oblačilne podobe, zvočil in glasbil se neposredno vključuje v področje premične kulturne dediščine, s (po)ustvarjanjem glasbe, plesa, ritualov, pripovedništva itn. pa v področja nesnovne kulturne dediščine. Posredno sega še na vrsto drugih področij, kot so zgodovina prava, cerkvena zgodovina, zgodovina gospodarskih dejavnosti in ekonomije, zgodovina družbenopolitičnih gibanj in drugo. Druga plat folklorne dejavnosti je njen velik umetniški potencial. Folklorna dejavnost je razpeta med odbrane elemente preteklosti in sodobno scensko umetnost oziroma se navdihuje v preteklosti, jo pa interpretira, poustvarja, rekonstruira in tudi stilizira (Ferenc Trampuš 2018).

3.1 Ljudski in folklorizirani ples

Oznaka ljudski ples označuje plesno izročilo, značilno zlasti za podeželje. Gre za ples iz preteklosti, ki jih je poznalo predvsem kmečko prebivalstvo. Ljudski ples označuje večino, a ne vseh plesov najširše družbene skupine ljudi, ki so zapisani v različnih zbirkah. Ustreznejši izraz kot ljudski ples je zato plesna kultura. Po splošnem prepričanju naj bi se ljudski ples prenašal iz generacije v generacijo. S tem je razumljen kot nespremenjen, izviral naj bi »iz naroda«. To je zmotno. Ples se je spreminjal z medgeneracijskim prenašanjem in pod vplivom plesnih mojstrov, učiteljev, glasbenikov in drugih. Na današnje predstave o ljudskem plesu vpliva njegova folklorizirana oblika. Ples se postavlja v nov, odrski kontekst, s tem pa se vedno in močno odmika od njegove prvotne oblike (Simetinger 2017).

3.2 Vokalno in inštrumentalno izročilo

Dr. Urša Šivic (2017, 118) piše, da je v preteklosti veljalo, da je ljudska glasba tista, ki nastaja pretežno spontano, je spremenljiva, se prenaša ustno ter je ustvarjalni izraz pretežno kmečkega prebivalstva in glasbeno nešolanih ljudi, a opozarja, da danes glasbeno izročilo ni več razumljeno tako ozko. V koreografijah folklornih skupin lahko uporabimo inštrumente in inštrumentalne zasedbe v načinih med historično rekonstrukcijo in izrazito stilizacijo. Glasbena izvedba in priredba v koreografiji sta

primerni, če ustvarjalci upoštevajo tehnične dejavnike (npr. uglasitev inštrumentov, intonančno točnost, ritmično natančnost ter usklajenost začetkov, prehodov in zaključkov) in upoštevajo zakonitosti odrskega prostora. Enako velja za petje ljudskih pesmi (Šivic 2017, 141–146).

3.3 Kostumska podoba

Folklorne skupine interpretirajo nekdanje oblačenje, a je njihova podoba plod sodobnosti in nikoli ni enaka oblačenju v preteklosti, saj ni mogoče ustvariti popolnih rekonstrukcij, obenem pa morajo folklorniki tudi s kostumi slediti odrskim zakonitostim, ki jim, če ne drugega, omogočajo lažje gibanje po odru (Knific in Šrimpf Vendramin 2017, 147). Prav odrske zakonitosti in sodobna estetska praksa od folklornikov največkrat »zahtevata«, da so na odru urejeni (čistost kostumov, zlikano blago, poravnano oblačilnih dodatkov, primerna pričeska, itd.), četudi takšne urejenosti v nekdanjem oblačenju ni zaslediti.

4 Primeri dobre prakse

4.1 Neobvezni izbirni predmet umetnost – folklorna dejavnost

Neobvezni izbirni predmet umetnost – folklorna dejavnost na OŠ A. T. Linhartaradovljica izvajamo za učence od 4. do 6. razreda. Učenci spoznajo plesno izročilo in kulturo naših prednikov in jo primerjajo s sedanjo. Spoznajo ljudske plesne in s tem razvijajo telesni in glasbeni ritem in obvladovanje telesa. Plesno izročilo poustvarjajo in interpretirajo ter se prek tega ustvarjalno izražajo. Sodelujejo pri pripravi programa za javno prireditev.

4.2 Interesna dejavnost – folklorna dejavnost

Kvalitetna izvedba programa zahteva ustrezno količino vaj, zato ure neobveznega izbirnega predmeta dopolnjujemo z interesno dejavnostjo. V sklopu te obiskujemo različne kraje, kjer nastopamo. Izvedli smo »flash mob« v Radovljici in posneli promocijske filmčke. Učenci se najbolj veselijo nastopov. Kadar nastop dobro uspe, vlada v skupini zadovoljstvo, trud je poplačan. Šolska folklorna skupina je povezava med šolo in lokalno skupnostjo. Člani OFS Č'belce nastopajo povprečno tridesetkrat na leto. Udeležili so se mednarodnih nastopov (festivala v Italiji, na Češkem). Na Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti (JSKD) deluje programsko področje za folklorno dejavnost, v sklopu katerega organizirajo strokovna izobraževanja za vodje folklornih skupin, koreografe, pisce glasbenih priredb, pevce, plesalce itd. Med njimi je tudi folklorni tabor, ki se ga kot mentorica z nekaterimi člani folklorne skupine vsako leto udeležim.

4.3 Intenzivne vaje »Noč v šoli«

Za otroško folklorno skupino Č'belce vsako leto organiziramo intenzivne vaje, ki pa so mnogo več kot to. Dogodek poteka od petka popoldan do sobote zvečer. Otroci imajo plesne vaje, pri profesorici glasbene umetnosti pevske vaje, pri mentorici dramskega krožka dramske vaje, pri šivilji pa se učijo o ustrezni skrbi za folklorne kostume oz. kostume pomerjajo in ugotavljajo njihovo ustreznost. Obiskujejo tudi delavnice, na katerih izdelujejo punčke iz cunj, šivajo gumbe, likajo folklorne kostume, izdelujejo

enostavne ljudske instrumente, zabijajo žeblje in se igrajo ljudske igre. Prespijo v šolski telovadnici ali v dvorani kulturnega društva. Za prehrano poskrbijo šolski kuharji. Poteka tudi zabavni program; učiteljice na obraze slikamo ljudske ornamente, imamo plesno-zabavni večer, za lahko noč pa otroci poslušajo ljudsko pravljico. Zaključek »folklornega vikenda« je produkcija za starše, stare starše in prijatelje.

4.4 Kulturni dan

Za šestošolce organiziramo dogodek, povezan z ljudskim izročilom. Učenci si ogledajo predstavo Al' me boš kej rada 'mela v izvedbi Gledališče za vse z Jesenic, izmenjaje obiščejo plesno in pevsko delavnico, kjer se naučijo ljudski ples sotiš in ljudsko pesem, za zaključek pa sodelujejo pri okrogli mizi o pomenu ljudske zapuščine.

4.5 Turizmu pomaga lastna glava

Folklorna skupina je v preteklem letu s turističnim krožkom načrtovala dogodek »V Radol'ci bo smenj!«, kjer bi obudili preteklost (drugo polovico 19. stoletja v Radovljici). Na prireditvi bi se predstavili okoliški obrtniki, na odru bi se odvijal kulturni program (nastop folklornih skupin), potekale pa bi tudi stare ljudske igre. Dogodka nam zaradi epidemije ni uspelo izpeljati, posneli pa smo promocijski filmček in z njim dosegli prvo mesto na tekmovanju »Turizmu pomaga lastna glava«.

Slika 1: Folklorna dejavnost »v živo«

4.6 Folklorna dejavnost na daljavo

Pri folklorni dejavnosti je bilo delo na daljavo še poseben izziv. Preko videokonference ZOOM smo plesali, spoznavali stare predmete in jih primerjali s sodobnimi, razglabljali o pomenu rekov in pregovorov ter skupaj oblikovali koreografijo. Znanje o kulturni dediščini so učenci pridobivali tudi preko Arnesove spletne učilnice, avtorskih filmčkov in zvočnih posnetkov, interaktivnih orodij Nearpod in Wordwall ter avtorske različice

igre »Brain box«. Ena od nalog učencev je bila tudi, da upodobijo umetniško sliko iz obdobja, ki ga predstavljamo.

Slika 2: Folklorna dejavnost na daljavo

5 Zaključek

Ko sem začela z izvajanjem folklorne dejavnosti, me je kot mentorico žalostilo, da so se nekateri učenci iz folklornikov norčevali. Posledično so učenci v višjih razredih folklorno dejavnost opustili. S pogovori, pomočjo ostalih učiteljev, vključevanjem folklornih točk na šolske proslave, ozaveščanjem o pomembnosti kulturne dediščine in umetnosti, z motiviranjem učencev in zanimivimi aktivnostmi smo dosegli, da je folklorna dejavnost v šoli postala popularna. Interesno dejavnost trenutno obiskuje več kot šestdeset otrok, tudi učenci višjih razredov. Na svoje delovanje v skupini so ponosni in svoje znanje širijo med vrstnike. To pomeni, da smo dosegli namen.

6 Viri in literatura

Ferenc Trampuš, T.: »Česa nas je strah?« *Izzivi sodobnega časa v folklorni dejavnosti*. Osrednja nacionalna okrogla miza v okviru Tedna ljubiteljske kulture, 2018.

Simetinger, T.: *Folklorna dejavnost – med kulturno dediščino in umetnostjo*. Folklornik 10. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, 2014.

Simetinger, T., Šivic U., Knific, B. in Šrimpf Vendramin K.: *Priročnik za folklorno dejavnost*. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, 2017.

Formativno spremljanje sklanjanja samostalnikov moškega spola v času dela na daljavo

Metka Sobočan Sarjaš

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, Slovenija, metka.sobocan@osicl.si

Izvleček

Delo na daljavo ostaja za učence in učitelje osnovne šole velik izziv. S tovrstno obliko poučevanja smo se bili primorani soočiti dokaj nepripravljeni najprej v drugi polovici šolskega leta 2019/2020, na daljavo pa smo poučevali tudi dobršen del tekočega šolskega leta. Učili smo se vsi – učitelji in učenci, slednji ob nezanemarljivi podpori staršev. Samo poučevanje slovenščine na predmetni stopnji je bilo zelo fleksibilno, pestro, raznoliko, obogateno z elementi formativnega spremljanja. Učilnico, ki smo je bili vajeni, smo zamenjali s spletnimi učilnicami, dvosmerno sporazumevanje je potekalo preko videokonferenčnih ur, redkeje preko elektronske pošte. Interakcija med mano in učenci je bila vsakodnevna. Kot zelo dober pokazatelj usvojenega znanja učencev na daljavo se je pokazalo formativno spremljanje. Tako smo s sedmošolci obravnavali sklanjanje samostalnikov moškega spola z elementi formativnega spremljanja. Učenci so bili pri delu samostojni in uspešni, njihovo znanje je bilo usvojeno.

Ključne besede: delo na daljavo, formativno spremljanje, sklanjanje samostalnikov moškega spola, spletna učilnica.

Formative assessment and the declension of masculine nouns during teleworking

Abstract

Teleworking remains a major challenge for primary school pupils and teachers. We were first forced to face this type of teaching rather unprepared in the second half of the 2019/2020 school year. Distance learning remained a good part of the current school year as well. We all learned – teachers and pupils, the latter with the significant support of parents. The teaching of the Slovene language in classes from 6 to 9 was very flexible, varied, diverse, and enriched with elements of formative assessment. The classroom we were used to, was replaced with online classrooms. Two-way communication took place via videoconferencing lessons and at times via e-mail. The interaction between me and the pupils was daily. The formative assessment proved to be a very good indicator of pupils' acquired knowledge in an online learning environment. We discussed the declension of masculine nouns with elements of

formative assessment with seventh graders. The pupils were independent and successful in their work, and their knowledge was acquired.

Key words: teleworking, formative assessment, declension of masculine nouns, online classroom.

1 UVOD

Oblike dela na daljavo so različne, vse pa vključujejo psihološke, socialne, ekonomske, zdravstvene, tehnološke in druge dejavnike, ki vplivajo na uspešnost, rezultate in dosežke tovrstnega dela. Poučevanje na daljavo je gotovo med težjimi izzivi, saj zahteva tako od učiteljev kot od učencev obvladovanje veščin računalniške pismenosti. Upoštevati moramo, da poučujemo učence z različnimi sposobnostmi, kar seveda velja tudi za pouk v razredu, razlike se pojavljajo predvsem v spodbudnem učnem okolju, ki je v razredu enako vsem učencem, doma pa se učenci znajdejo v različno motiviranih učnih okoljih. Da lahko učni proces nemoteno teče kljub poučevanju na daljavo, smo odgovorni vsi – učenci in učitelji. Učenci so naši soustvarjalci učnega procesa. Interakcija med učencem in učiteljem je ključnega pomena pri pridobivanju in usvajanju znanja. Le-tako so naši rezultati zadovoljivi in pričakovani.

Veliko vlogo pri usvajanju snovi, premagovanju vrzeli in zadovoljivih dosežkih učencev ima gotovo formativno spremljanje znanja. Formativno spremljanje poudarja pomen aktivne vloge učenca pri doseganju uporabnega in trajnejšega znanja. In prav pri tem ima v času poučevanja in učenja na daljavo zelo veliko vrednost element formativnega spremljanja, in sicer sprotna in kakovostna povratna informacija.

S sedmošolci smo pri obravnavi sklanjanja samostalnikov moškega spola na daljavo zajeli večino elementov formativnega spremljanja. Tako so bili učenci aktivni soustvarjalci učnega procesa, med katerimi je potekala medvrstniška interakcija. Skozi različne oblike dela (delo v skupinah, sodelovalno učenje) so učenci skupaj usvajali standarde znanja, si med seboj pomagali (»kritični prijatelj«, medvrstniška povratna informacija). Učenci so svoje dokaze usvojenega znanja (pisni izdelki, avdio posnetki) nalagali v spletno učilnico.

1. 1 Kaj je formativno spremljanje

Dylan William (2013, str. 123) pojmuje formativno spremljanje kot »most med učenjem in poučevanjem«, pri tem pa izpostavlja pet »ključnih strategij«:

- razjasnitev, soudeležnost pri določanju in razumevanju **namenov učenja** in **kriterijev za uspeh**;
- priprava takšnih dejavnosti v razredu, s katerimi je mogoče pridobiti **dokaze** o učenju;
- zagotavljanje **povratnih informacij** (tudi od učenca k učitelju), ki učence premikajo naprej;

- aktiviranje učencev, da postanejo **drug drugemu vir poučevanja**;
- aktiviranje učencev za **samoobvladovanje** njihovega učenja.

Formativno spremljanje je proces učenja, ki je opredeljen kot pedagoški dialog, za soglasno skupno učiteljevo in učenčevo spremljanje, kontroliranje in usmerjanje razvoja učenja posameznika, da bi izboljšali učni učinek v procesu učenja in da bi bila sodba o vrednosti naučenega ob koncu učenja čim bolj korektna (Komljanc, 2004).

Torej gre vsekakor za podporo učenju, kjer učenec kot posameznik lahko spremlja svoj proces učenja, načrtuje in prilagodi način učenja svojim zmožnostim in posredno izboljša svoj dosežek. Učitelj je v vlogi usmerjevalca, je opora učencu, saj mu z ustreznimi povratnimi informacijami pripomore h kakovostnemu in trajnejšemu znanju. Spremljanje ni ocenjevanje, temveč vez med učenjem in poučevanjem.

1. 2 Elementi formativnega spremljanja

Formativno spremljanje zajema pet ključnih elementov.

- **Nameni učenja in kriteriji uspešnosti**

Gre za to, da učencem približamo učne cilje z namenom, da jih lažje razumejo. Učne cilje torej preoblikujemo. In takim preoblikovanim učnim ciljem pravimo **nameni učenja**. Zelo dobrodošlo je, da namene učenja oblikujemo skupaj z učenci. Pri tem moramo seveda paziti, da bodo nameni učenja učencem jasni, dosegljivi in realni, zapisani na vidnem mestu (lističi, tabla, plakat, spletna učilnica ...).

Kriteriji uspešnosti pa so povezani z nameni učenja in standardi znanja. Učencem pomagajo odgovoriti na vprašanje, kako vem, da sem dosegel namene učenja. Da je učencem lažje, lahko učitelji pokažemo, kakšen je primer pričakovanega (odličnega) izdelka, da so kriteriji uspešnosti potem učencem bolj jasni, razumljivi. Zelo dobrodošlo je, če jih sooblikujemo skupaj z učenci.

- **Dokazi**

Mišljeni so predvsem kot zbirka podatkov in ugotovitev, ki se nanašajo na dosežke učencev v celotnem procesu učenja. Nudijo vpogled v učenčevo razumevanje in učenje. So različnih vrst – spoznavni (odgovori učenca), psihomotorični (gibalne spretnosti) in afektivni (vrednote, čustva). Vezani so na načrtovane cilje, izhajajo pa lahko iz pogovorov med poukom (vprašanja in odgovori, samovrednotenje, vrstniško vrednotenje ...), opazovanj (avdio, video posnetki, delo v skupinah ...) in izdelkov učencev (digitalne predstavitve, spis, novica ...).

- **Povratna informacija**

Zelo pomemben element formativnega spremljanja je prav povratna informacija, ki izpolnjuje tri temeljne naloge (Razdevšek Pučko, 2004):

- učencu pove, do kod je prišel in katere stopnje znanja je že dosegel;
 - spodbudi ga k iskanju pomanjkljivosti;
 - ponudi mu možnost in pot za njihovo odpravljanje.
- Zelo pomembna je tudi tista povratna informacija, ki pride od učenca k učitelju. Učitelj tako ve, kaj učenci že vedo in lažje načrtuje pouk.
- **Vprašanja v podporo učenja**

Vprašanja morajo biti premišljeno načrtovana, dobro in sistematično zastavljena. Z vprašanji učitelj ugotavlja, kaj učenci že vedo, kaj jih zanima, preverja razumevanje učencev, kako se učijo. Odprta, problemska vprašanja učence spodbujajo k razmišljanju in omogočajo dovolj časa za razmislek, za odgovore.

- **Samovrednotenje in vrstniško vrednotenje**

Ko govorimo o samovrednotenju, mislimo na zmožnost realne presoje lastne uspešnosti. Učenci presojajo o svojih dosežkih na podlagi oblikovanih kriterijev uspešnosti, medtem ko se v procesu vrstniškega vrednotenja učijo sporočati povratno informacijo. In s tem seveda poglobljajo razumevanje kriterijev uspešnosti (Holcar Brunauer idr., 2016).

2 Sklanjanje samostalnikov moškega spola v času dela na daljavo z elementi formativnega spremljanja

V času poučevanja na daljavo smo s sedmošolci med drugim obravnavali sklanjanje samostalnikov moškega spola. Celoten učni proces sem načrtovala skupaj z učenci. Interakcija med nami je potekala preko videokonferenčnih ur (s pomočjo aplikacije Zoom) in preko dela v spletni učilnici. Obravnava snovi je bila podkrepljena z elementi formativnega spremljanja.

2. 1 Potek učnega procesa

Z učenci smo najprej ponovili značilnosti besedne vrste – samostalnika. Ura je potekala preko videokonference. Učenci so se z znaki, ki jih dopušča aplikacija, samostojno vključevali v razgovor, odgovarjali na moja vprašanja, torej sodelovali. Ob tem smo ponovili, katere slovnične kategorije določamo samostalniku. Dve izmed slovničnih kategorij sta tudi spol in sklon samostalnika.

Skupaj z učenci smo določili namene učenja in kriterije uspešnosti. Učence sem pozvala, da skupaj razmišljamo o tem, kaj želim, da bodo po obravnavi te učne snovi znali in kaj oni menijo, da bi morali znati, se naučiti.

Najprej smo o tem razmišljali med videokonferenco, pozneje smo morali svoje zapise oddati v spletno učilnico.

Skupaj smo potem zapisali naslednje **namene učenja**:

- Znam sklanjati samostalnike moškega spola.
- Znam sklanjati tudi posebne samostalnike moškega spola.
- Znam uporabiti pravilno obliko samostalnika moškega spola v povedih in v pogovoru.

Nameni učenja so jim bili dostopni v spletni učilnici. Da smo lahko določili kriterije uspešnosti, so morali učenci najprej ustno dopolniti poved *Uspešen bom, ko bom ...* Njihove dopolnitve sem sproti zapisovana in jim potem oblikovane kriterije uspešnosti naložila v spletno učilnico.

Oblikovali smo naslednje **kriterije uspešnosti**:

Uspešen bom, ko bom ...

- ... poznal/obvladal vprašalnice za sklone.
- ... ves čas aktivno sodeloval pri zoom urah slovenščine.
- ... poslušal učiteljico in sošolce pri sklanjanju samostalnikov moškega spola.
- ... vabil glasno sklanjanje samostalnikov moškega spola, tudi tiste, ki spadajo k posebnostim.
- ... rešil veliko vaj, ki se nanašajo na sklanjanje samostalnikov moškega spola.

Učenci so svoj napredek skozi celoten učni proces pokazali na različne načine (**dokazi**):

- z glasnim sklanjanjem samostalnikov moškega spola pri zoom uri in pri delu v skupini (zoom skupine) s povratno informacijo (učenec učencu in učiteljica učencu);
- z oddanim avdio posnetkom sklanjanja samostalnikov moškega spola v spletno učilnico;
- z rabo pravilne oblike samostalnikov moškega spola v povedih (pisni izdelki učencev, govorni nastopi ...).

Vrstniška povratna informacija je potekala kar med videokonferenčnimi urami. Delo je potekalo po skupinah. Učenci so bili naključno razporejeni v skupine. Seznanila sem jih z besedami – s samostalniki moškega spola, ki so jih sklanjali. Vodja je bil najmlajši član skupine. Skrbel je za to, da so sklanjali prav vsi člani skupine, tudi on sam. Medtem ko je nekdo sklanjal, so ga ostali sošolci poslušali in mu po potrebi pomagali. Če je sklanjanje sošolcu šlo dobro, so ga pohvalili, če je imel težave, so mu pomagali. Svetovali so mu, kako naj vadi, na kaj naj pazi, da bo pri sklanjanju uspešnejši. Sama sem se »sprehajala« med skupinami in opazovala njihovo delo. Po potrebi sem jim kaj svetovala, jih usmerjala. Po delu v skupinah, ko smo se vrnili nazaj v skupno »zoom« učilnico, sem učencem tudi sama podala povratno informacijo.

V spletni učilnici so imeli naloženo nalogo, pri kateri so morali **samoovrednotiti** svoje delo. Učenci so na tak način kritično presodili, kako uspešni so pri sklanjanju samostalnikov moškega spola. Podali so tudi ideje, kako svoje spretnosti izboljšati, da bi dosegli čim boljše in trajnejše rezultate.

3 Zaključek

Poučevanje osnovnošolcev na daljavo je lahko uspešno le, če smo nanj dobro pripravljeni vsi soudeleženci učnega procesa – učenci in učitelji. Formativno spremljanje v podporo učenja je pri tovrstni obliki dela zagotovo v veliko pomoč in korist vsem deležnikom. Omogoča vpogled v zmožnost dojetanja in usvajanja učne snovi učiteljem, hkrati pa je dobra motivacija za samostojno delo učencev, ki ga pouk na daljavo na nek način spodbuja. Pri vsem tem pa igra eno izmed najpomembnejših elementov formativnega spremljanja prav sprotne in kakovostna povratna informacija. Seveda pa je potrebno poudariti dva dejavnika, ki tudi v veliki meri vplivata na dosežke učencev in sem ju kot učiteljica v času dela na daljavo težje spremljala, in sicer čustva in socialna vključenost učencev. Slednjima najlažje in najpomembneje sledimo v razredu, kajti odnos učitelj – učenec naj bi bil živ in ne virtualen.

4 Viri in literatura

Komljanc, N.: *Vrednost povratne informacije v procesu ocenjevanja*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2004.

Wiliam, D.: *Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih*. V S. Sentočnik (ur.), *O naravi učenja*. Ljubljana: ZRSŠ, 2013.

Razdevšek, Pučko, C.: *Formativno preverjanje znanja in vloga povratne informacije*. *Sodobna pedagogika*, l. 55, št. 1, 2004, str. 126–139.

Holcar Brunauer, A. idr.: *Formativno spremljanje v podporo učenju*. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: ZRSŠ, 2016.

Formativno spremljanje znanja z uporabo raziskovalnega modela učenja in poučevanja

Špela Peklar

Evropska šola Ljubljana, Slovenija, spela.peklar@sclj.si

Izvleček

Formativno spremljanje znanja poudarja pomen aktivne vloge učenca pri grajenju kakovostnega in trajnostnega znanja. Ideja, da učitelji učencem znanje vlivajo v glavo, je zastarela. Učencem tak način ne zagotavlja, da bodo tako v času šolanja usvojili znanja, spretnosti ter kompetence, katere bodo v življenju nujno potrebovali. Če učenec aktivno sodeluje pri oblikovanju namenov učenja in kriterijev uspešnosti, torej je v proces aktivno vključen, bolje dojame smisel celotnega procesa, posledično pa v večji meri prevzema odgovornost za lastno učenje. Raziskovalni model učenja in poučevanja učencem ponuja večjo neodvisnost ter dragoceno priložnost boljšega razumevanja in raziskovanja raznovrstnih vsebin. Idealno se dopolnjuje s formativnim spremljanjem znanja, saj pri le-tem učitelj učni proces »le« gosti in z mnogimi preudarnimi vprašanji usmerja učence. Samo načrtovanje poučevanja in učenja z raziskovalnim modelom gre z roko v roki z uporabo raziskovalnega cikla.

Ključne besede: formativno spremljanje znanja, aktivna vloga učenca, prevzemanje odgovornosti, raziskovalni model učenja in poučevanja, raziskovalni cikel

Formative assessment of knowledge using the inquiry-based approach to learning and teaching

Abstract

Formative assessment of knowledge emphasises the importance of the learner's active role in building quality and sustainable knowledge. The idea that teachers impart knowledge into students' heads is outdated and certainly does not guarantee that students will acquire the knowledge, skills and competences they will need throughout their schooling. When learners are actively involved in shaping learning objectives and learning outcomes, i.e. they are actively engaged in the process, they are better able to make sense of the whole process and, as a result, take greater responsibility for their own learning. Inquiry-based approach to learning and teaching offers learners greater independence and a valuable opportunity to better understand and explore a wide range of content. It is ideally complemented by formative assessment, where the teacher "just" hosts the learning process and guides the children with a series of thoughtful questions. The planning of teaching and learning with the inquiry-based model itself goes hand in hand with the inquiry cycle.

Key words: formative assessment, active role of the learner, taking responsibility, inquiry-based learning and teaching, inquiry cycle

1. Formativno spremljanje ter raziskovalni model učenja in poučevanja

Holcar Brunauer (Formativno, 2018) povzema, da gre pri formativnem spremljanju za pedagoški dialog, za soglasno skupno učiteljevo in učenčevo spremljanje, kontroliranje in usmerjanje razvoja učenja posameznika, da bi s tem izboljšali učni učinek v procesu učenja.

Elementi formativnega spremljanja so:

- jasni nameni učenja in kriterij uspešnosti,
- učinkovita vprašanja v podporo učenju,
- učinkovita povratna informacija,
- učenčevo samovrednotenje,
- vrstniško sodelovanje in vrednotenje.

Uspeh posameznega učenca je pogosto lahko odvisen tudi od tega, kako se v šolskem okolju počuti. Zelo je pomembno, da učitelji poskrbimo za varno, sproščeno in spodbudno vzdušje v razredu. Prijetno fizično okolje, red in doslednost, vsekakor pa tudi izbrane metode in oblike učenja ter poučevanja imajo na učence in njihov razvoj velik vpliv.

Sama menim, da je raziskovalni model učenja in poučevanja kot narejen za formativno spremljanje učencev, saj vključuje praktično vse ključne elemente le-tega. Učencem ponuja tudi dragoceno priložnost boljšega razumevanja in raziskovanja raznovrstnih vsebin. To je aktiven pristop k učenju in poučevanju, pri katerem je učitelj »le« gostitelj učnega procesa, ki proces vodi in usmerja, glavno vlogo pa prevzamejo učenci. Temelji na zastavljanju vprašanj, problemskih situacij in scenarijev, ne pa na frontalnem prenašanju znanja od učitelja k učencem (Inquiry-Based Classrooms for Early Childhood Education, 2018). Raziskovalni model učenja in poučevanja uspešno povezuje in nadgrajuje konstruktivistične teorije ter teorije Vigotskega in Piageta. Ker učenci delajo v skupini, poleg strogo raziskovalnega dela krepijo tudi socialne veščine: prevzemajo odgovornost in spoštujejo pravice in dolžnosti do sebe in drugih, sodelujejo ter rešujejo konflikte, aktivno poslušajo in govorijo, prevzemajo različne vloge – včasih sledijo, spet drugič vodijo – ter se prilagajajo skupini. Sodelovalno učenje je učenje v majhnih skupinah, ki so oblikovane tako, da vsak učenec doseže najboljši učinek pri lastnem učenju. Z izmenjavo znanja v skupini pomaga sošolcem, da vsi dosežejo kar najboljše rezultate (Peklaj idr. 2001). Uspešno sodelovalno učenje je zahtevno, ustvarjalno ter vključuje višje miselne procese, v učencih pa vzbuja interes in zadovoljstvo.

2.2 Raziskovalni cikel

Obstaja več različnih modelov raziskovalnega cikla. Sama pri načrtovanju dela, predvsem pri spoznavanju okolja, uporabljam spodaj prikazanega.

Slika 1: Prikaz poteka raziskovalnega cikla (osebni arhiv).

Faza **vprašanja** se začne z učenčevu radovednostjo o svetu, v idealnem primeru lahko celo s postavljanjem njegovih lastnih vprašanj. Tudi če je učitelj tisti, ki zastavi vprašanje, ta faza ni nič manj pomembna, saj v učencih vzbudi zanimanje, jih usmeri in jasno opredeli področje učenja in raziskovanja.

Predznanje je znanje, ki ga učenec že ima, preden se začne o neki temi učiti novih informacij.

Vprašanje naravno vodi v **raziskovanje**, ki naj izkoristi začetno radovednost učencev in jih usmeri k iskanju informacij. Učenci posamič, v parih ali v manjših skupinah zbirajo informacije, proučujejo, eksperimentirajo, iščejo, intervjuvajo. Faza raziskovanja je samomotivacijski proces, ki je v celoti v rokah aktivnega učenca. V tem procesu se učenci urijo tudi v kritičnem presojanju ustreznosti informacij, ki jih zberejo.

Na katerikoli točki med fazami raziskovalnega cikla je vedno čas za **pogovor**. Pogovor in povratna informacija o delu učencev sta ključna tako s strani učitelja, ki vseskozi budno spremlja dogajanje, kot tudi s strani ostalih deležnikov učnega procesa. Skozi pogovor učenci med seboj delijo svoje zamisli ter druge sprašujejo o svojih izkušnjah in raziskavah. Takšna izmenjava znanja omogoča gradnjo skupnega znanja, učencem pa pomaga do boljšega razumevanja pomena svoje raziskave.

V **fazi ustvarjanja** se učenci lotijo naloge, v kateri oblikujejo pomembne nove misli, ideje in teorije, ki razširjajo njihove predhodne izkušnje. V tem koraku učenci uporabljajo višje miselne procese, gre namreč za fazo sinteze in je izjemnega pomena. Učencem ponuja izziv, ki mora biti s strani učitelja zastavljen tako, da ga zmorejo doseči vsi.

Pomemben del raziskovalnega cikla je tudi **faza predstavitve** opravljenega dela. Učencem veliko pomeni, če imajo možnost, da opravljeno delo predstavijo drugim. Navadno so to njihovi sošolci, pri kakšnem večjem projektu pa so to lahko tudi starši

ali pa drugi učenci šole. S pripravami na predstavitev in med predstavitvijo samo se učenci urijo v številnih spretnostih, ki jim bodo koristile tudi kasneje v življenju.

Zadnja faza raziskovalnega cikla, **faza refleksije**, je ravno tako pomembna kot ostale. Zdi se, da je vsaka izmed faz ključna pri zagotavljanju zaokrožene celostne učne izkušnje. Čas refleksije je dragocen čas za umik, notranjo inventuro ter opazovanje in sprejemanje novih odločitev. Kot razredna skupnost si moramo vzeti čas, da se ozremo nazaj na prehojeno pot, na začetna vprašanja, na naše raziskovanje ter na sprejete zaključke. Učenec dodatno lahko samoreflektira tudi o lastni participaciji v procesu, sodelovanju z drugimi, o kompetencah, ki jih je razvijal, ali pa o občutkih, ki so ga prevevali na poti. Vrstniška refleksija učencem daje priložnost, da prevzamejo odgovornost za ocenjevanje dela svojih sošolcev, seveda na podlagi določenih kriterijev. Če so v učni proces vključeni tudi starši, je njihova refleksija učencem dragocena povratna informacija, kakršne v svojem šolanju niso velikokrat deležni.

2. Primer načrtovanja učnega procesa pri predmetu odkrivanje sveta z uporabo raziskovalnega cikla

Učitelju predmet spoznavanje okolja daje idealno priložnost, da pouk organizira izkustveno in zanimivo, predvsem pa učencem relevantno. V našem hitro vrtečem se svetu, kjer smo na vsakem koraku izpostavljeni najrazličnejšim informacijam, želimo učence naučiti, kako razmišljati kreativno, ne pa več toliko, kaj razmišljati.

Sama pouk spoznavanja okolja vedno načrtujem skozi raziskovalni cikel.

4. RAZRED: ENOTA PREHRANA IN PREBAVA

Otrok bi se moral naučiti:

- *na kratko pojasniti, zakaj je prehrana pomembna za telo;*
- *opisati prebavni sistem in poimenovati njegove glavne organe;*
- *opisati povezavo med prehrano in prebavo;*
- *razumeti zdravstvene vidike prehrane in prebave (npr. vpliv različnih skupin živil, kot so sladkor, maščobe, ogljikovi hidrati, beljakovine, vitamini).*

Kot uvod v novo enoto učencem pokažem posnetek brez zvoka <https://youtu.be/ZBZWgrfZFbU>, da vzpodbudim njihovo zanimanje za novo temo. Preveč podrobnosti o njej zaenkrat še ne želim izdati.

Glede na ogledan posnetek skupaj oblikujemo krovno vprašanje, ki bo v prihodnjih štirih tednih vodilo naše raziskovanje. Pri tem učence usmerjam in vodim, da skupaj najdemo ustrezno vprašanje, ki mora biti vezano na cilje v učnem načrtu. Vprašanje zapišemo in postavimo na oglasno desko za predmet spoznavanje okolja, kjer je skozi celotno enoto, in se nanj večkrat obrnemo.

VPRAŠAJ: Zakaj je prehrana pomembna za telo, kako deluje naš prebavni sistem in kakšna je povezava med prehrano in prebavo?

Nato preverim predznanje otrok o temi, s katero začnemo. Tokrat izberem delovni list, ki ga učenci samostojno rešijo toliko, kolikor znajo in zmorejo v tem trenutku (priloga 1).

PREDZNANJE: Učenci izpolnijo delovni list.

Glede na to, kako dobro učenci že poznajo novo snov, načrtujem njihovo nadaljnje delo. Kadar je to možno, cilje smiselno združujem, če se to ne da, pa naredim raziskovalni cikel za vsak posamezni cilj.

- *na kratko pojasniti, zakaj je prehrana pomembna za telo;*

VPRAŠAJ: Zakaj je prehrana pomembna za telo?

RAZIŠČI: Učenci samostojno preberejo besedilo o tem, zakaj je hrana pomembna za telo, spoznajo različne vrste hranil ter novo prehransko piramido. Učenci samostojno odgovorijo na vprašanja, vezana na prebrano besedilo.

POGOVORI SE: Aktivnost »think – pair – share«. Učenci samostojno poiščejo 3 najpomembnejše stvari, ki so jih izvedeli iz branja besedila. V parih predebatirajo izbor in skupaj izberejo dve najpomembnejši stvari, s katerima se strinjata oba člana para. Celoten razred predebatira izbore posameznih parov, nato pa vsi skupaj izberejo eno najpomembnejšo stvar, ki so jo izvedeli iz prebranega besedila.

USTVARI: S pomočjo prebranega besedila, svojih odgovorov in skupne debate o prebranem v parih ali manjših skupinah pripravijo plakat o tem, zakaj je prehrana pomembna za nas.

PREDSTAVI: Izdelane plakate damo na razstavo, pod vsakega pa prazen list papirja. Vsak učenec mora prebrati vsaj tri plakate drugih parov/skupin in na list papirja napisati, kaj se mu je zdelo pri plakatu dobro, pa tudi kakšen predlog za izboljšavo.

OVREDNOTI: Učenci posamič izpolnijo samorefleksijo, pri kateri napišejo 3 stvari, ki so se jim zdele pri delu v skupini uspešne, ter eno stvar, ki bi bila lahko (še) boljša (ang. 3 stars and a wish).

- *opisati prebavni sistem in poimenovati njegove glavne organe;*

VPRAŠAJ: Kateri so glavni organi našega prebavnega sistema in kako le-ta deluje?

RAZIŠČI: Učenci preberejo besedilo na slikovnem prikazu (priloga 2). Nekateri učenci nalogo lahko opravijo samostojno, nekateri pa pri branju potrebujejo dodatno pomoč in vodenje učitelja.

Svoje delo nadaljujejo v spletnem okolju, kjer rešujejo naloge, povezane z obravnavano snovjo. Naloge lahko rešujejo samostojno ali v paru.

Poimenuj: <https://www.uciteljska.net/kvizi/HotPot/naravoslovje/telo/prebavaM.htm>

Kviz: <https://www.uciteljska.net/kvizi/HotPot/naravoslovje/telo/prebavaKv.htm>

POGOVORI SE: Z učenci še enkrat skupaj preberemo besedilo na slikovnem prikazu in se pogovorimo o težjih konceptih. Na modelu človeka pokažemo organe, o katerih so ravnokar brali, da si lahko bolje predstavljajo, kako v resnici izgledajo.

USTVARI: Učenci samostojno poimenujejo glavne dele prebavnega sistema in označijo prikaz (priloga 3). Če pri tem potrebujejo pomoč, si lahko pomagajo z besedilom na slikovnem prikazu (priloga 2). V zvezek za odkrivanje sveta opišejo

prebavno pot svojega najljubšega obroka, pri čemer čim bolj natančno upoštevajo novo usvojeno znanje o prebavni poti.

PREDSTAVI: Drug drugemu preberejo svoj opis.

OVREDNOTI: Učenci svoje znanje ovrednotijo s pomočjo naloge, pri kateri morajo popraviti napake, povezane s prebavnim sistemom. Rezultate si ogledam tudi jaz.

Popravi: <https://www.uciteljska.net/kvizi/HotPot/naravoslovje/telo/prebavaN.htm>

- *opisati povezavo med prehrano in prebavo;*
- *razumeti zdravstvene vidike prehrane in prebave (npr. vpliv različnih skupin živil, kot so sladkor, maščobe, ogljikovi hidrati, beljakovine, vitamini).*

VPRAŠAJ: Kako sta povezani prehrana in prebava?

RAZIŠČI in POGOVORI SE: Skupaj si ogledamo posnetek, ki na humoren način prikazuje, kako se pravilno sedi na stranišču: <https://youtu.be/YbYWhdLO43Q>.

Pogovorimo se o tem, kako lahko sprememba položaja med izločanjem izboljša našo prebavo. Besedilo Malo berilo o iztrebkih (Čarobno črevesje, str. 69) razdelim na krajše odlomke. Vsak učenec dobi en odlomek (diferenciacija glede na bralne spretnosti posameznih učencev), ki ga mora prebrati in nato predstaviti ostalim. S to aktivnostjo (ang. jigsaw reading) kot skupina lahko preberemo obširnejše besedilo, saj vsak prebere le en del besedila, nato pa drug drugemu predstavijo prebrano in se seznanijo z vsebino celotnega besedila.

USTVARI: Učenci sestavijo jedilnik za en dan, upoštevajo novo prehransko piramido in njene smernice ter vse skupaj povežejo še z znanjem o prebavi.

PREDSTAVI: Vsak predstavi svoj jedilnik in utemelji svoje izbire.

OVREDNOTI: V zvezek za odkrivanje sveta samostojno napišejo kratko besedilo o tem, kako sta povezani prehrana in prebava. Ob koncu pisanja narišejo semafor in pobarvajo tisto luč, s katero lahko ovrednotijo svoje znanje o zapisanem (rdeča – te snovi še ne poznam dovolj dobro, oranžna – to snov poznam dokaj dobro, zelena – to snov obvladam).

Ob koncu enote se vrnemo na začetno vprašanje ter preverimo, če smo med našim raziskovanjem zadovoljivo odgovorili na vsa zastavljena vprašanja. Če ugotovimo, da katero izmed vprašanj ostaja odprto, ga dodatno raziščemo ter nanj ustrezno odgovorimo. Če pa smo s stanjem zadovoljni, enoto zaključimo s končnim ocenjevanjem.

Kot je že iz predstavljenih raziskovalnih ciklov razvidno, so naloge pri fazah ustvari in ovrednoti običajno zastavljene tako, da dobro pokažejo sprotne razumevanje in znanje posameznega učenca. Sama velikokrat uporabim sprotne zapise, v katerih podrobneje opredelim znanje učencev, kar mi pomaga podati skupno oceno ob koncu posamezne enote.

3. Zaključek

S pomočjo raziskovalnega modela učenja in poučevanja ter uporabo raziskovalnega cikla lahko dosežemo, da se znotraj učnega procesa splošni cilji in kompetence za vseživljenjsko učenje med seboj povezujejo, dopolnjujejo in poglobljajo. To dosežemo

na smisel in otrokom naraven način. Res je, da morajo vsi deležniki v celoten proces vložiti veliko truda, vendar je na koncu več kot poplačan, zadovoljstvo pa veliko. Učenci so namreč opremljeni za nadaljnje učenje (in življenje) na način, ki bi ga bilo s katerikoli drugim načinom učenja in poučevanja težko doseči v tolikšni meri. Učitelji pa smo lahko zadovoljni, da v središče učnega procesa postavljamo učence ter jih spretno in skrbno vodimo brez očitnega prevzemanja vodilne vloge.

4. Viri in literatura

Bayram, Z., Oskay, O. O., Erdem, E., Ozgur, S. D. in Sen, S.: *Effect of inquiry based learning method on students' motivation* (splet). 2013. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1877042813047277?token=41B6FF0ED5459156C9FCFC8AB0F61D082A5C3522674A2E649BF49E26BAAFD950CB536899BAF3D5D553C0ADFA5DB7596B>.

Dvajset najpomembnejših psiholoških načel za poučevanje in učenje od vrtca do srednje šole (splet). 2016. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na: <https://www.apa.org/ed/schools/teaching-learning/top-twenty-principles-slovenian.pdf>.

Eckhoff, A.: *Guided Inquiry in Early Childhood Teaching and Learning* (splet). 2015. (citirano 20. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://inservice.ascd.org/guided-inquiry-in-early-childhood-teaching-and-learning/>.

Novak, L. idr.: *Formativno spremljanje na razredni stopnji, priročnik za učitelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2018.

Peklaj, C. idr.: *Sodelovalno učenje ali Kdaj več glav več ve*. Ljubljana: DZS, 2011.

Suduc, A.M., Bizoi, M. in Gorghiu, G.: *Inquiry Based Science Learning in Primary Education* (splet). 2016. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1877042815050624?token=4C7C49B78257EA649E9BC2361E614964168E660ED8F443211A19C6967BCAF1236C38B1165BF689AA86695A0651F29B72>.

Učni načrt: Spoznavanje okolja (splet). 2011. (citirano 20. 4. 2021). Dostopno na naslovu: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_s_poznavanje_okolja_pop.pdf.

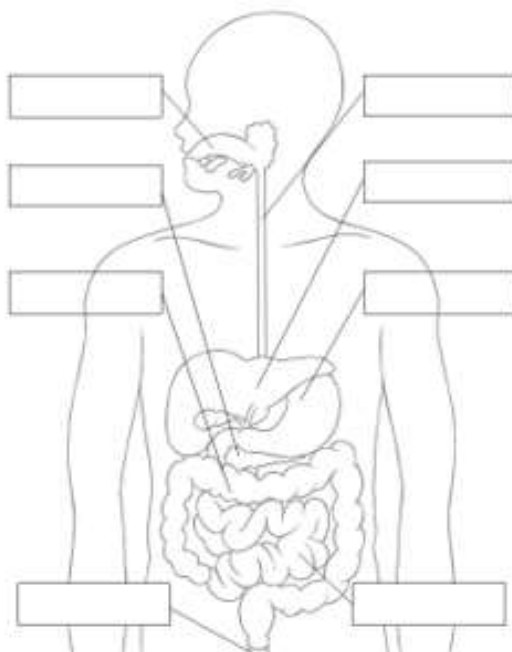
Priloge:

Priloga 1:

PREVERJANJE PREDZNANJA: PREHRANA IN PREBAVA

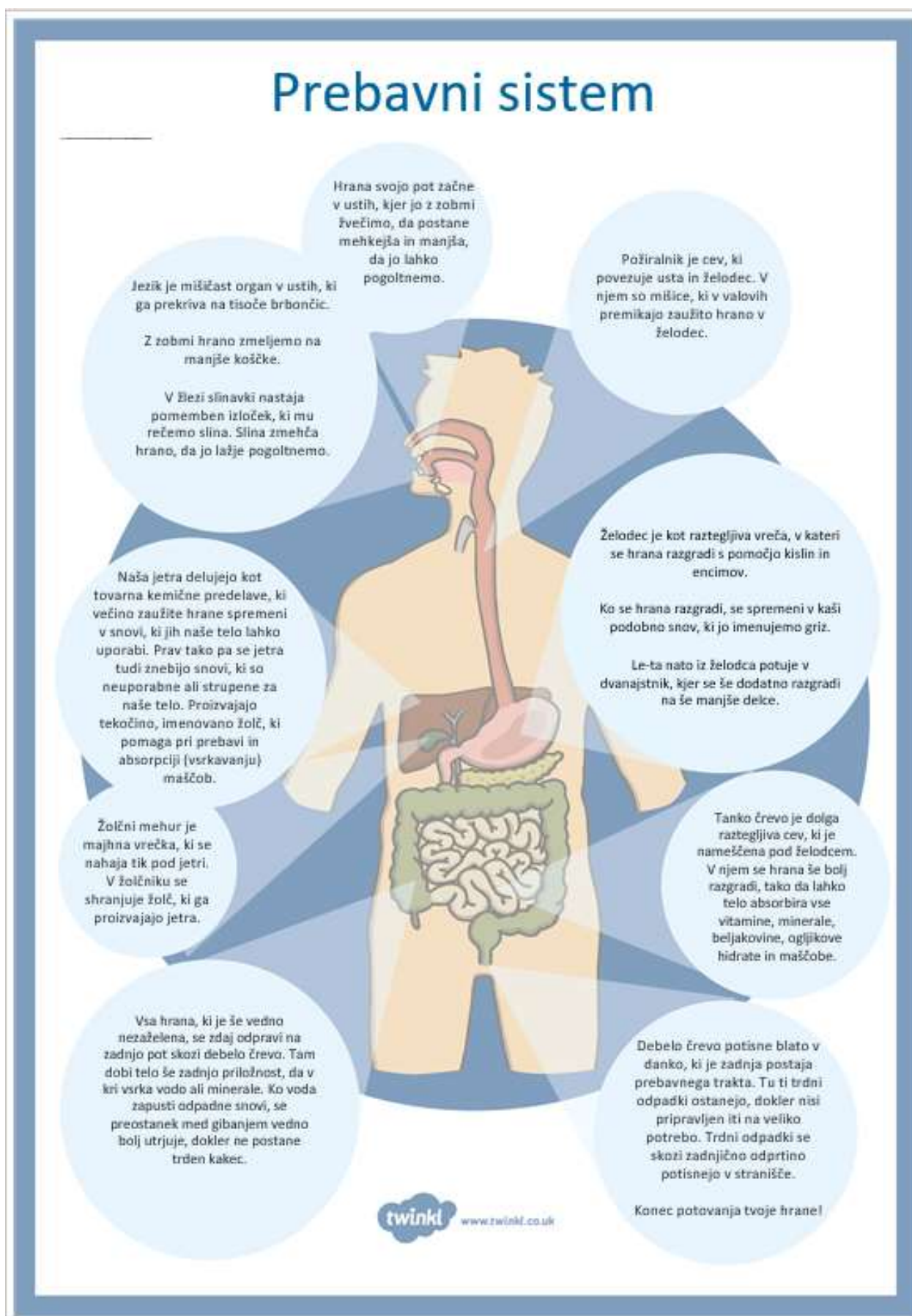
1. Zakaj je prehrana pomembna za telo?

2. Poimenuj glavne organe prebavnega sistema.

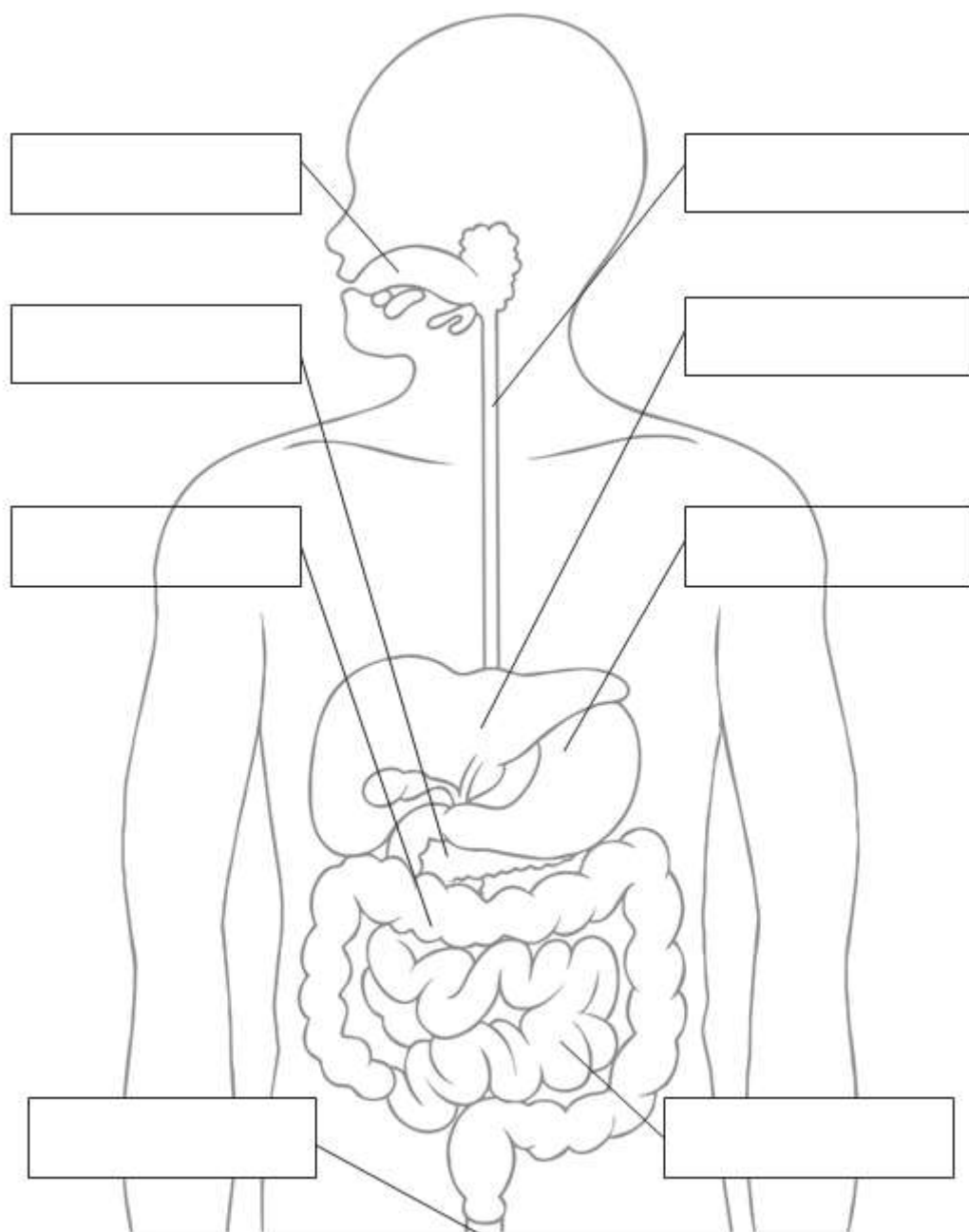

3. Kakšna je povezava med prehrano in prebavo?

4. Kako različne vrste hrane vplivajo na naše zdravje in prebavo?

Priloga 3:

Formativno praćenje znanja

Sanja Ratković

JURC za sluh i govor „Dr Peruta Ivanović“, Kotor, Crna Gora,
ratkoviceva@hotmail.com

Rezime

Ocjenjivanje, praćenje rada, motivacija i davanje povratne informacije učenicima, samo su neki od važnih zadataka nastavnika. Mnogi od njih se mogu uspješno realizovati uz pomoć formativnog praćenja znanja. Formativno praćenje znanja je jedan kompleksan proces koji treba da zauzme više prostora u nastavi. Ono se definiše kao kontinuirani proces koji obuhvata: prikupljanje podataka, vrjednovanje prikupljenih podataka, povratne informacije i korekcije u učenju i poučavanju. U ovom radu se mogu naći informacije o tome: kakav je to način praćenja, koje elemente sadrži, šta treba da ispuni i koje su njegove prednosti u odnosu na druge načine praćenja. Kao nerastavljiv dio toga, rad se bavi i temom formativnog ocjenjivanja, njegovim elementima i dobrim i lošim primjerima. Dobra informisanost i razumjevanje ovakvog načina praćenja i ocjenjivanja doprinose njegovoj lakšoj implementaciji u svakodnevnom radu sa učenicima, a samim tim i boljim rezultatima nastave.

Ključne riječi: formativno, praćenje, ocjena, proces, učenik, povratna informacija.

Formative assessment of knowledge

Abstract

Grading, monitoring of work, motivation and provision of feedback to students are just some of the important teachers' tasks. Many of them can be successfully carried out with the help of formative assessment of knowledge. Formative assessment of knowledge is a complex process, which should be given more space in teaching. It is defined as a continuous process, which includes: data collection, evaluation of collected data, feedback, corrections in learning and teaching. In this paper you can find information about the method of monitoring, its elements, its goal, its advantages over other methods of monitoring. As an indispensable part of this, the paper also deals with the topic of formative assessment grading, its elements, positive and negative examples. Understanding of this way of monitoring and assessment, contributes to its easier implementation in everyday work with students, thus accomplishing better teaching results.

Key words: formative, assessment, grade, process, student, feedback.

1 Ocjenjivanje učenika

Ocjenjivanje učenika je jedan od glavnih zadataka nastavnika. Brojčane ocjene se izvode na kraju klasifikacionih perioda i na kraju školske godine u vidu zaključne ocjene. Međutim, iako ocjena nosi procjenu znanja i učinka učenika, ona treba da sadrži više elemenata od toga. Osim ostvarenosti ciljeva, ocjena treba da da povratnu informaciju

o angažovanju učenika u nastavi, njegovom napredovanju u odnosu na prethodni period, kao i smjernice za dalji rad. Sve to treba prilagoditi samom učeniku i njegovim mogućnostima, što čini ovaj zadatak nastavnika još kompleksnijim. Nije dovoljno da učenik ima povratnu informaciju o svom radu samo nakon testa ili na kraju klasifikacionog perioda, već je potrebno kontinuirano pratiti njegov rad i češće evidentirati njegov učinak. Jedan od načina da se svi ovi, a i još neki zahtjevi ispune, jeste formativno praćenje znanja koje će biti i tema ovog rada.

2 Formativno praćenje znanja

Formativno praćenje znanja učenika je proces redovnog praćenja njegovog napretka u odnosu na prethodni period, blagovremeno informisanje o njegovom trenutnom učinku uz davanje smjernica za otklanjanje nedostataka u učenju i uputstava za dalji rad. Ovakav način praćenja fokusiran je na učenika kao pojedinca i prilagođen je njegovim specifičnostima u cilju oblikovanja njegovih znanja i mogućnosti, bez namjere rangiranja. Smjernice koje učenik dobija ovakvim praćenjem utiču motivišuće na njegov daljnji rad i omogućavaju mu da ima jasnu sliku o svom znanju i koracima koje treba da preduzme da bi postizao bolje rezultate.

Tvorci formativnog praćenja znanja su Pol Blek i Dilan Vilijam iz Velike Britanije. Blek(2002) smatra da formativno praćenje pozitivno utiče na učenje kad učitelj daje kvalitetnu povratnu informaciju učenicima i kada on vrjednuje svoj rad i rad drugih. Sa tim u vezi ključno je da učitelj neprestano prilagođava nastavu saznanjima koja stiče u procesu učenja i da bude pažljiv prema potrebama svakog učenika.

Sastavni dio formativnog praćenja znanja je formativna ocjena, ali ga ne možemo poistovijetiti sa njom. Ono ne treba da postoji samo kao način ocjenjivanja već i da bude sastavni dio procesa nastave i učenja. Redovnim praćenjem postignuća učenika ne dobijamo samo podatke o uspješnosti njihovog rada, već možemo dobiti i povratne informacije o radu nastavnika, a samim tim unaprijediti i poboljšati njegov učinak. Takođe, zahvaljujući ovakvom praćenju, i učenici se mogu uključiti u oblikovanje ciljeva učenja i kriterijuma uspješnosti, tj. formativno praćenje će na taj način pomoći pri uključivanju učenika u proces nastave.

2.1 Elementi formativnog praćenja znanja

Kako bi učenici bili aktivno uključeni u proces učenja, treba ih uključiti od samog početka, pri odabiru ciljeva učenja. To ne znači da nastavnik treba da odustane od propisanog plana i programa, već da, zajedno sa učenicima oblikuje ciljeve učenja, približi ih njihovim interesovanjima i zajedno ih formulišu koristeći se terminima koji su razumljivi djeci. Takođe, zajedničkim radom, potrebno je unaprijed odrediti na koji način će se vrjednovati njihova postignuća, podstaći ih na samoprocjenu, ali i uključiti ih u procjenu drugih učenika.

Elementi formativnog praćenja po Brunaueru (2016) su:

- Ciljevi učenja i kriterijumi uspješnosti. Učenik učestvuje u oblikovanju ciljeva učenja i kriterijuma uspješnosti.
- Dokazi. Dokazi o procesu učenja i znanja se prikupljaju u mapi dostignuća.
- Povratna informacija - učitelj daje povratne informacije učenicima. Te informacije ih usmjeravaju naprijed i podstiču ih na to da jedni drugima daju povratne informacije.

- Pitanja kao podrška učenju. Učitelj sistematično utvrđuje nivo znanja (razumijevanja) za određeni pojam i to uzima u obzir prilikom planiranja aktivnosti i kriterijuma uspješnosti.
- Samovrjednovanje i vršnjačko vrjednovanje. Učenici prosuđuju svoja dostignuća i dostignuća svojih vršnjakana na temelju dogovorenih kriterijuma uspješnosti.

2.2 Prednosti formativnog praćenja znanja

Za razliku od nekih ranijih načina praćenja znanja, koja brojčano rangiraju znanje učenika bez bližeg opisa, formativno praćenje daje i nastavniku i učeniku precizne informacije o nedostacima u učenju. Te nedostatke možemo blagovremeno otkloniti i usmjeriti učenika tako da može da prati nadolazeće gradivo. Takođe, ispravno formulisana formativna ocjena imaće motivišući učinak i podići će samopouzdanje učenika, za razliku od brojčanog ocjenjivanja koja nerijetko imaju suprotan, demoralizujući učinak.

Nekada se praćenje znanja svodilo na ocjenu sa pisane i/ili usmene provjere znanja, koja se izvodila jednom ili dva puta u klasifikacionom periodu. Takve provjere često su dovodile učenike u situacije koje bi kod njih izazivale: napetost, stres i zbunjenost. Formativno praćenje znanja prevazilazi ovaj problem. To je svakodnevni proces koji nije konačan i za cilj ima da pomogne učenicima. Takav proces stvara prijatan ambijent na času i ne izaziva stresne situacije. To je ujedno i način da se premosti jaz između uspješnih učenika i onih sa poteškoćama u učenju. Kada su učenici opušteni, tada mogu bolje da pokažu svoje znanje.

Osim učenika, formativnim praćenjem znanja, i nastavnik će redovno dobijati neke korisne povratne informacije o svom radu koje može iskoristiti u poboljšanju poučavanja.

3 Formativna ocjena

Formativno ocjenjivanje utvrđuje postignuća svakog učenika ponaosob, vodeći se njegovim osobinama i mogućnostima. Kao takvo, ono ne podrazumijeva poređenje uspjeha različitih učenika niti ih klasifikuje, a ne može se ni koristiti kao statistički podatak.

Formativna ocjena je opisna ocjena, bilo usmena ili pismena, koja, po mišljenju Đelić, Maričić i Špijunović(2016), mora da sadrži sledeće elemente:

- Opis postignuća učenika;
- Opis angažovanja učenika u nastavi;
- Preporuke za daljnje napredovanje.

Osim informacija o tome koja je znanja, vještine i navike učenik stekao vazano za neku temu ili ishod, formativna ocjena opisuje i: njegov odnos prema nastavi, učestvovanje u radu, komunikaciju sa ostalim učenicima, talente i interesovanja. Jako bitan element ovakvog načina ocjenjivanja je i povratna informacija nastavnika vezana za daljnje napredovanje učenika.

3.1 Primjeri iz prakse

„Učenik postiže solidne rezultate. Zna da riješi sisteme linearnih jednačina ali ne zna da ih primjeni pri rješavanju tekstualnih zadataka. Radi na času i donosi domaće zadatke. Potrebno je više rada.“

Navedeni primjer jeste opisna ocjena ali ne i formativna, iako bi se reklo da sadrži sve njene elemente. Ova ocjena nije dovoljno precizna, nije jasno šta to nastavnik smatra „solidnim znanjem“, gdje tačno učenik griješi kod rješavanja tekstualnih zadataka i šta to radi na času. Preporuka za dalje napredovanje nije korisna, jer nije jasno na kakvim zadacima treba više raditi. Dobro formulisana formativna ocjena glasila bi:

„Opis postignuća: Dobro vlada osnovnim matematičkim pojmovima i pravilima i zna da ih primjeni u rješavanju sistema linearnih jednačina. Prilikom rješavanja tekstualnih zadataka pokazuje nesigurnost jer ima poteškoća kod „prevođenja“ zadatka na matematički jezik, tj. pri pisanju sistema jednačina koji treba da odgovara tekstu zadatka. Uz pomoć nastavnika razumije greške i ispravlja ih.

Opis angažovanja: Učenik je posvećen učenju matematike, aktivan je na času i redovno ispunjava radne obaveze. Voljan je da radi u paru ili grupi gdje ostvaruje dobru komunikaciju sa drugima. Nedovoljno je samostalan, pa mu je ponekad potreban podsticaj pri individualnom radu.

Preporuka za daljnje napredovanje: Da bi učenik napredovao i otklonio navedene nedostatke u znanju, potrebno mu je pružiti dodatnu podršku u radu na tekstualnim zadacima u vidu pomoći nastavnika ili nekog od učenika koji je to savladao. Može se početi od tekstualnih zadataka na kojima je potrebno primijeniti linearne jednačine, a za one koji se rješavaju primjenom sistema, pomoći učeniku da razumije kako da ih podijeli na smislaone cjeline koje su mu razumljive. Istrajnim radom, učenik može da otkloni ovaj nedostatak.“

4 Zaključak

Iako je formativno praćenje znanja složen proces koji zahtjeva dosta vremena, pa ga nije lako uklopiti u čas, ono je ipak vrijedno toga, obzirom na sve prednosti koje donosi nastavnom procesu. Pomoću njega, osim što je moguće poboljšati postignuća učenika, oni će biti aktivno uključeni u organizaciju procesa učenja, motivisaniji i, što je najbitnije, naučiće se načinima koji će im pomoći poboljšati svoje rezultate. Formativno praćenje znanja doprinijeće stvaranju ambijenta „moderne“ učionice, tj. učionice koja je otvorena za sve učenike, poštujući njihova interesovanja i mogućnosti. Ovakav način, iako nije obavezan u školama Crne Gore, trebalo bi više promovisati i uključivati u rad nastavnika.

5 Izvori i literatura

Holcar Brunauer, A., i dr. *Formativno spremljanje v podporo učenju*. Priručnik za učitelje i stručne suradnike. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za školstvo, 2016.

Đelić J. Maričić S. i Špijunović K.: *Formativna vrednost opisnih ocena u početnoj nastavi matematike*, 2016. Dostupno na naslovu: <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0579-6431/2016/0579-64311601127D.pdf>

Formative assessment

Camelia Buruiana, prof.

Școala Gimnazială Nr 37, Romania, Constanța, camelia.buru@gmail.com

Formative assessment supports learning by providing prompt feedback to students on the stage of achieving the planned learning outcomes and is accompanied by appropriate and individualized guidance.

The Dictionary of Assessment and Research in Education (G. De Landsheere 1979), " marks that evaluation is part of the normal educational process, the "errors" being considered as moments in solving a problem and not as student weaknesses or pathological manifestations"

1 The evaluation

- It is an essential component of the teaching activity;
- It is multicriteria and multi-instrumental;
- It is a regulatory process, it doesn't punish, it doesn't catalog, but it pursues the development of the positive aspects
- It is doubled by permanent self-evaluation
- It is based on curricular performance standards.

An efficient evaluation implies the extension of the evaluation act towards the accentuation of the students' activity.

The most effective methods of strengthening students' activity are determined by teacher's attitude towards the student:

1. Encouraging each student in each lesson leads him/her to understanding that the effort and progress are recognized. He is spoken to in a friendly way, maintaining a benevolent attitude even when the student fails to achieve anything through his own effort.
2. Focusing on a specific student :
 - The students must be appreciated for personal achievement, not for the whole group to which he belongs;

- The praise given should not be based on comparison with other students; Special attention is paid to weak students who need the most appreciation.
- 3. Appreciations on student's work is done in order to determine the student to mobilize in the accomplishment of the work task for the improvement of the abilities.
- 4. Specifying the reason for the appreciation
 - Praise indicates the value of a concrete achievement and must be focused on the theme carried out;
 - It is always mentioned why the praise is offered so as not to be derogatory
- 5. Sincerity in issuing the appreciation
 - the teacher offers praises spontaneously and sincerely;

Formative assessment involves checking performance on smaller sequences of activity. Continuous evaluation allows to know the students' preparation, to identify the shortcomings after each training sequence and offers the possibility to take measures to improve and recover the results of some students, thus being an effective means to prevent lagging behind.

It thus makes it possible to determine whether a student possesses the necessary acquisitions to approach the next task, in a sequential whole.

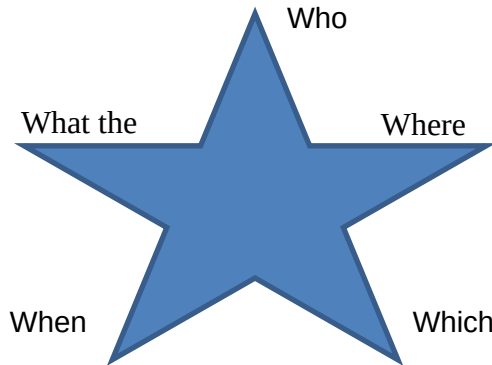
Through this, the formative evaluation constitutes the means of operative regulation of the didactic activity and the prevention of the situations of failure. It is considered a kind of barometer, because it indicates, throughout the training, where the partial results are compared to the projected final ones. Oral, written and practical tests can be used in this type of assessment.

It is not aimed at sanctioning the poor results of the students, no matter how small the progress. It is a process – centered assessment, aimed at rectifying, readjusting and adapting them, improving and optimizing, regulating and self – regulating learning and teaching.

2 Games

Evaluation - game „5minutes”

Stellar explosion - Formulate questions and answers (for a known text)

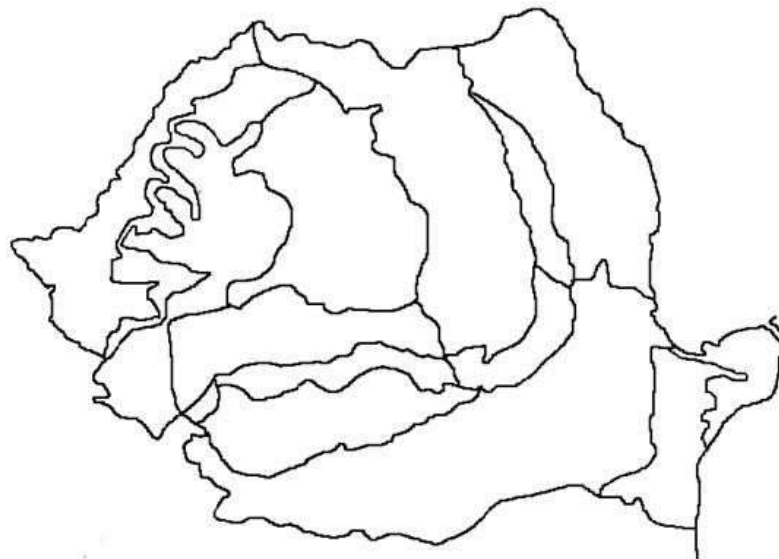

Solve - 15 minutes

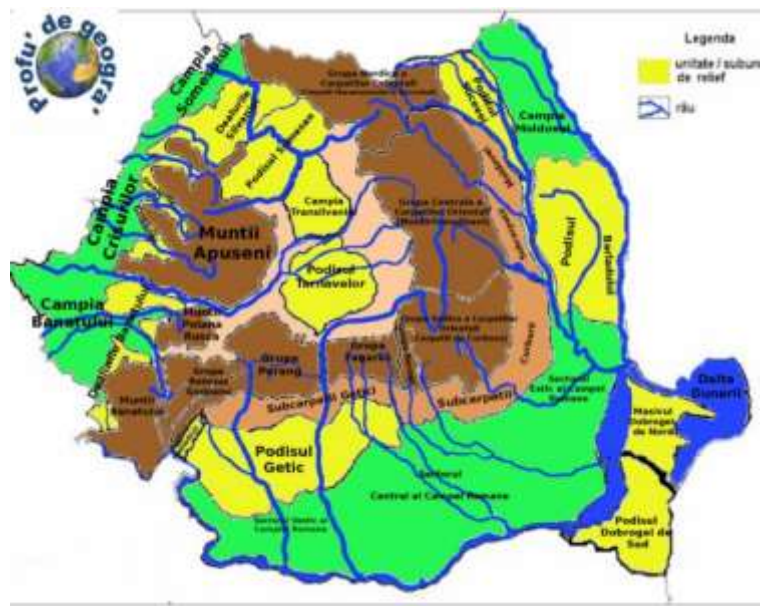
- $600 - 48 + 48 : 8 \times 9 - 50 : 5 : 10 \times 3 =$
- $230 - (100 - 100 : 10 \times 7 + 8 \times 7) =$
- $(100 - 28) : (45 - 36) + (3 \times 8 + 5 \times 5) : 7 =$

Relief forms

Colour the learned relief forms respecting the conventional colors (geography lesson)

The key of the ex .3

3 Bibliografie/ Resources

Landsheere G. "Evaluarea formativă a elevilor și examenele ", E. D.P 1975

Postelnicu C " Fundamante ale didacticii școlare", Ed Aramis București 2001

Formative assessment - LEARNER VOICE Myth or reality?

Učenčev glas v luči formativnega spremljanja – mit ali resničnost?

mag. Lucija Rakovec

svetovalka na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo,
lucija.rakovec@os-jakobaaljaza.si

V prispevku nas vodi razmislek, kdaj kot učitelji naredimo dovolj, da podpremo glas učenca. S tega vidika izhajamo iz filozofije formativnega spremljanja, kjer učenci vedo, kaj se učijo, in kaj morajo storiti, da bodo uspešni, učitelj pa jih pri tem spodbuja preko sodelovanja pri načrtovanju učnega procesa. Pri takih urah imajo učenci možnost za neodvisno učenje, za učenje, kjer pride do izraza njihova individualnost, njihov lasten učni stil in njihove zmožnosti ter interesi, ki se lahko izrazijo tudi v radovednosti in kreativnosti.

Pri tem so zagotovo vodilo pristopi pri poučevanju, ki spodbujajo razvoj t.i. »prečnih veščin 21. stoletja« - ki torej temeljijo na socialnih, komunikacijskih, avtoregulativnih in raziskovalnih temeljih ter samih veščinah razmišljanja.

Na začetku je ključna učiteljeva samorefleksija o tem, kako podpira vse omenjeno in kako išče poti, da učenci lahko na njim ustrezen način pokažejo svoje znanje ter da jih pri tem tudi podpre, da znajo vztrajati tudi takrat, ko učenje postane bolj »naporno«.

V prispevku spregovorimo tudi o moči vprašanj kot sredstva za dvig radovednosti in ustvarjalnosti. Ob tem opozarjamo na pasti, ki spremljajo prepogosta in neustrezno postavljena vprašanja ter vprašanja, pri katerih kot učitelji ne damo dovolj časa za razmislek. Razmišljamo tudi o možnosti vključevanja učencev v samo načrtovanje učnega procesa, v spremljanje lastnega napredka in izhajanja iz idej učencev.

Prav tako razmišljamo tudi o načinih in moči povratne informacije, ki pride od učencev do učitelja, kar mu omogoča vpogled v njihovo razmišljanje in razumevanje podane snovi.

Dotaknemo se tudi moči učitelja kot spodbujevalca socialnih in komunikacijskih spretnosti, ki jih razvija preko medvrstniškega sodelovanja ter s tem doseže tudi mnogo višjo motivacijo za šolsko delo.

Ne nazadnje pa spregovorimo tudi o samoregulaciji kot spretnosti, ki učencu omogoča razmislek o tem, zakaj in kako se uči ter kako ta proces tudi sam izboljša. Ob tem je nujno, da ima učenec realen uvid v svoje napake in možnost, da te pomanjkljivosti tudi odpravi.

Izpostavimo še pomembnost dobrega počutja v šoli kot predpogoja, da lahko nemoteno stečejo tudi vsi ostali procesi (odnosi s sošolci, občutek, da so slišani).

Ob zaključku prispevka pa razmišljamo še o učiteljevi vlogi, da proces učenja ne temelji na reprodukciji temveč na gradnji izkustvenega razumevanja, kjer učitelj učence spodbuja k medsebojnemu sodelovanju, jih posluša in tudi sliši, jim omogoča, da soustvarjajo svoj proces učenja, in ne nazadnje, da učitelj poskrbi tudi za svojo lastno profesionalno rast in socialno-čustveno ravnovesje.

Cilj je dosegljiv preko ustrezne učiteljeve samorefleksije in zavedanja, da je poznavanje strategij že pol poti do cilja.

Gib – prijatelj otroka

Nina Kump Papić

Osnovna šola Stična, Slovenija, nina.kump-papic@os-sticna.si

Izvleček

Smo v času, ko je pri pouku moč zaznati veliko nemirnih učencev. Razlogi za nemir izvirajo iz vsakdanjega življenja, lahko pa so tudi dedno pogojeni. Prispevek Gib – prijatelj otroka temelji na idejah za dele pouka, ko je potrebno pouk prekiniti, ustaviti in učence umiriti, sprostiti ter razbremeniti, hkrati pa motivirati za nadaljnje delo pri pouku v šoli. Opisane in predstavljene so metode in oblike dela, ki so bile prepoznane kot učinkovite pri delu z učenci in prav tako pozitivno sprejete z njihove strani. V članku so predstavljeni in opisani tudi primeri dobre prakse z navodili za izvajanje pri delu. Praktični primeri so črpani iz strokovne literature, nekateri pa so tudi plod lastne iznajdljivosti in kreativnosti. Predstavljena je pozitivna plat raznih načinov motiviranja in njihov učinek na vsakodnevno šolsko delo.

Ključne besede: učenec, nemir, umiritev, učenje, koncentracija

The movement-friend of a student

Abstract

In today's classroom, restless students are a frequent occurrence during the lessons. Reasons for their restlessness can originate from everyday life or can also be a result of inherited behaviour. The article entitled "The movement - a student's friend" is based on ideas for parts of school lessons, when lessons need to be stopped or interrupted in order to calm down the students or when the students need help to relax and be relieved of their obligations and at same time they need to be motivated for further school work. The work methods and forms presented in the article were recognized as effective and were positively accepted by the students. The article also includes some examples of best practice, which are described and supported with manuals for better understanding. Practical examples are taken from professional literature, while some are the result of my own resourcefulness and creativity. The final part of the article presents the positive sides of various motivational techniques and their effect on everyday work.

Key words: student, restlessness, calming down, learning, concentration

1 Eksperimentiranje pri delu z učenci

»Pri poučevanju gre za odnos med učiteljem in učencem – za tisto čudovito vez, ki ne omogoča le učenja, temveč spodbuja celostni razvoj učenca ter ga usposobi za

samostojno, vseživljenjsko učenje in samozavestno udejstvovanje v družbenem življenju. Vsak učitelj želi učinkovito izrabiti čas, ne le zaradi obširnega učnega načrta, temveč zato, da bi spodbujal osebno rast in razvoj učencev. Vsak učitelj sanja o tem, da bi iz dneva iztisnil še kako dodatno minuto za kakovostno delo z učenci.« (Paterson, 2003, 7)

1.1 Oblikovanje dobrega vzdušja in odnosa z učenci

»Dragoceni čas v razredu, minute, ki smo jih zavestno prihranili z marljivo uporabo učinkovitih strategij in tehnik, želimo izkoristiti za učinkovito podajanje šolske snovi, za poučevanje in za omogočanje osebne rasti vsakega otroka. Že ob začetku leta je potrebno oblikovati pozitivno skupinsko naravnost in odnos z učenci, nato pa ju gojiti skozi vse šolsko leto.« (Paterson, 2003, 27)

1.2 Kratkočasni pouk

»Kadar se učenci zabavajo, se učijo hitreje, zapravijo manj časa, zapomnijo si več. Vsega se ne da poučevati v obliki igre, vendar lahko nekatere didaktične dejavnosti tipa igre izboljšajo učno okolje v razredu. Z njimi bomo namreč prihranili čas, ki bi ga sicer zgubili za disciplinske ukrepe in nepotrebno ponavljanje snovi.« (Paterson, 2003, 53). Pouk po različnih pristopih in zanimivih dejavnostih poteka z manj konflikti. Učenci radi in z navdušenjem pristopijo k dejavnostim, ki niso povezane s frontalnim načinom učenja in poučevanja. Marsikaj se naučijo mimogrede, brez da bi to sploh zavestno vedeli.

1.3 Nemirni učenci

Nemirni otroci težko nadzorujejo svoja čustva, imajo občasne izpade jeze in so pogosto razdražljivi. Takšen otrok moti pouk, se ne more koncentrirati in živi v popolnoma svojem svetu. (<https://www.avita.si/kaj-resnicno-potrebujejo-nemirni-otroci/>, 27. 3. 2021)

Ko učitelj na razredni stopnji vstopi v razred, ga običajno pričaka zanimiva slika. Nekateri učenci so nemirni, nekateri agresivni, drugi apatični, nekateri z različnimi stiskami, spet drugi evforični, nekateri v strahu zaradi učnih težav in v takšnem okolju je potrebno poskrbeti za vse učence. Potrebno jih je umiriti in pripraviti na nadaljnje šolsko delo. Pomembno je, da učitelj ostane miren, da ne povzdiguje glasu, pomaga tudi mimika telesa in obraza. Šele ko ima učitelj pozornost vseh učencev, lahko prične z eksperimentalnim učenjem.

2 Učilnica kot delavnica

2.1 Ustvarjalni gib

»Je aktiven pristop učenja in poučevanja raznih vsebin s pomočjo telesa. Opredelimo ga kot pristop, pri katerem otroci z gibanjem izražajo, oblikujejo in ustvarjajo različne učno-vzgojne vsebine.« (Geršak, 2016, 7) »Z njim lahko sproščamo napetosti. Napadalnost, togost in apatija se lahko sprostijo na človeško sprejemljiv način.« (Vogelnik, 1994, 5, 6) »Vključevanje ustvarjalnega giba oziroma plesa v zgodnje otroško obdobje omogoča aktivno učenje in spodbuja otrokove učne potencialne, saj vključevanje plesa oziroma ustvarjalnega giba v vzgoji in izobraževanju doprinese k

otrokovi intelektualni rasti pri različnih področjih, krepi neverbalno komunikacijo, ustvarjalnost, spomin ter združuje kognitivne in telesne ter čustveno – socialne sposobnosti.« (<https://ustvarjalni-gib.weebly.com/novice>, 27. 3. 2021)

Primer dejavnosti: Ustvarjalni gib (ob instrumentalni glasbi) izvedem tako, da se postopno naučimo devet različnih položajev telesa. Vsak položaj točno oštevilčimo z eno izmed števil med 1 do 9. Ko učenci usvojijo vse gibe in jih povežejo z ustrezno številko, si vsak izbere neko zaporedje števil (npr. rojstni datum, hišno številko, pošto številko ...). To številko nato (ob glasbi) prikaže z ustreznimi gibi. Dve številki poveže z nekim posebnim, razbremenilnim gibom. Hkrati ustvarja v gibu več učencev in nastajajo čudovite plesne produkcije.

2.2 Dihalna terapija

»Namen te terapije ni, da bi se naučili neke določene tehnike dihanja, temveč da bi čim bolj sproščeno, neprisiljeno dihali. Večina ljudi namreč diha »prekratko«, njihov dih je »plitek«, površen. Dihalna terapija nas navaja, da začnemo dihati zavestno; vadimo trebušno ali preponsko dihanje tako, da se pljuča dovolj prezračijo, trebušna votlina pa prekrvavi.« (Zagorc, 1997, 13)

2.3 Bansi – gibalne igre s petjem

Bansi so pesmi z zabavnim besedilom. To besedilo prepevajo vsi udeleženci »igre«. Ob izrekanju besedila pa ponavljamo tudi gibe. Namenjeni so sprostitvi, razgibanju in ogrevanju.

Primer bansa: Sodelujoči ponavljajo bans in kažejo gibe: En medvedek je (z levo in desno roko mahamo nad glavo, kot bi mahali z ušesi), ki s kolesom gre (vrtimo mlinček z dlanmi pred popkom) in z repkom mahlja (na levem ALI desnem boku pomahamo z dlanmi), hojladri (z obema rokama pomahamo ob levem ušesu), hojladra (z obema rokama pomahamo ob desnem ušesu). V naslednji ponovitvi spuščamo glasno izreko, gibe pa kažemo. Prvič izpustimo »hojladra«, drugič izpustimo »hojladri, hojladra« ... Ob predzadnji ponovitvi le še kažemo v tišini. V zadnji ponovitvi pa je tako kot pri prvi, izrekamo in kažemo.

2.4 Aktivni odmor

Gre za kratko prekinitev pouka, največkrat na točki, ko so učenci preutrujeni in nemotivirani za nadaljnje delo. Takrat odprem vsa okna v učilnici, da z učenci dobimo v učilnico svež zrak, predvajam glasbo in ob njej izvedemo sklop gimnastičnih vaj. Včasih pa se gibljemo čisto po lastnem občutku. Uporabimo lahko tudi preproste športne pripomočke.

2.5 Zatekanje k drevesu/moč narave

»Drevesa so pomemben del naše dediščine. S svojimi energijami nam pomagajo pri zdravljenju na telesni, čustveni, mentalni, duševni in duhovni ravni.« (<https://sensa.metropolitan.si/osebna-rast/katero-drevo-bi-morali-veckrat-objeti/>, 27. 3. 2021)

Primer aktivnosti: Z učenci pogosto odhajamo v gozdiček poleg šole. Preden vstopimo v gozd zagrnemo zaveso tišine in odgrnemo jo šele po izvedeni dejavnosti, ko se

ponovno srečamo na šolskem igrišču po prihodu iz gozda. Vsak si izbere drevo, ga na široko objame, prisloni uho na njegovo deblo in zapre oči. Takrat v mislih drevesu zaupa svoje skrivnosti/težave, strahove, želje ... Drevo postane njegov prijatelj.

2.6 Gibalna abeceda

Gibalna abeceda vključuje set 26 kartic. To je pripomoček pri igri ali učenju abecede. S pomočjo ilustracij v obliki črk, skozi gibanje in iznajdljivost učenci s svojim telesom tvorijo posamezne črke, iz katerih pa na višji ravni sestavljajo tudi besede. Med delom se učenci umirjajo, sproščajo in razvijajo svojo kreativnost in iznajdljivost.

2.7 Ritem

Ustvarjanje ritma z lastnim telesom je dejavnost, ki privlači večino otrok. Že s tleskanjem, ploskanjem, raznimi udarci z rokami ob telo in topotANJI z nogami pritegnemo pozornost učencev. Ritem kaj hitro pričnejo ponavljati, dodamo lahko celo gibanje. Ko pa lastna glasbila nadomestimo z Orffovimi glasbili, pa smo še bolj zadeli v polno. Učenci začetnih razredov osnovne šole zelo radi igrajo nanje. Tako sem uvedla »gibanje« po ritmu v kvadratu 4X4. Učenci po ritmu skačejo po kvadratu in na določeni točki se vključujejo v gibanje. Hkrati so lahko v kvadratu 4 učenci. Tu se izjemno izkaže tudi sodelovanje, saj morajo biti usklajeni med seboj pri gibanju.

2.8 Afirmacije

»Afirmacija je to, kar pove že sama beseda: potrditev, pritrditev. Afirmacije so običajno kratki stavki v trdilni obliki, ki jih izgovarjamo z namenom, da bi z njimi vplivali na svoje počutje, zdravje, sposobnosti in dosežke v dobrobit sebi ter okolju. Afirmacijo oblikujemo tako, da nam je blizu in nam je naravna. To pomeni, da upošteva, našo temeljno naravo, ki je v nas prevladujoča: voljo, srce, razum, domišljijo in vero." (Škoberne, 2005, 53, 54, 55)

Z afirmacijskimi karticami se pri pouku včasih srečamo že zjutraj. Učenci preberejo misli s kartic, ki so jim namenjene v tem dnevu. Včasih počnemo to frontalno, včasih v parih, kdaj pa kdaj pa tudi zgolj individualno. Učenci si te misli med seboj tudi razložijo, predstavijo. Lepe misli si lahko izrečemo tudi ob koncu pouka, tedna, za lepši dan, vikend.

3 Zaključek

Opazimo lahko, da je število nemirnih učencev v zadnjih letih v porastu. To je odsev trenutne družbe, v kateri so otroci deležni številnih kratkotrajnih, hkrati pa intenzivnih

dražljajev, pogosto tudi neurejenih družinskih razmer, preveč popustljive vzgoje, industrijske prehrane in mnogokrat visokih, če ne celo previsokih, pričakovanj staršev in tudi družbe. Dognano je, da je v prvi vrsti potrebno poskrbeti za notranji mir posameznika, saj le na ta način lahko uspešno deluje v vsakdanjem življenju, kjer je potreben in zaželen in le tako lahko pozitivno vpliva tudi na druge in na lastno aktivnost. Ni potrebno delati posebnih študij in raziskav, ki bi pokazale, kako učinkovite so različne preproste gibalne dejavnosti za učence. Učitelj je tisti, ki mora znati presoditi, kaj bo »ponudil« učencem, kaj jim bo predstavil in kateri je tisti način, ki bo

učence hkrati sprostil in motiviral za nadaljnje delo. Vsi predstavljeni načini so bili preizkušeni v razredu in dobro sprejeti.

4 Viri in literatura

GERŠAK, V.: *Ustvarjalni gib kot celostni učni pristop v osnovni šoli*. Doktorska disertacija. Ljubljana, 2016.

Kaj resnično potrebujejo nemirni otroci. Avita (splet). 2019. (Citirano 27. 3. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.avita.si/kaj-resnicno-potrebujejo-nemirni-otroci/>.

Katero drevo bi morali večkrat objeti. Sensa (splet). 2018. (Citirano 27. 3. 2021). Dostopno na naslovu: <https://sensa.metropolitan.si/osebna-rast/katero-drevo-bi-morali-veckrat-objeti/>.

PATERSON, K.: *Kako lahko poučujem*. Ljubljana: Rokus, 2003.

PERIC, A.: *Gibalna abeceda*. (Igra: Set 26 kartic)

ŠKOBERNE, P.: *Pomlad duše*. Ljubljana: CDK, Zavod za izobraževanje, vzgojo, razvoj in kulturo, 2005.

Utrinki iz seminarja Misliti skozi ustvarjalni gib in ples, JSKD. Ustvarjalni gib (splet). 2013. (Citirano 27. 3. 2021). Dostopno na naslovu: <https://ustvarjalni-gib.weebly.com/novice>.

VOGELNIK, M.: *Ustvarjalni gib*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, 1994.

ZAGORC, M.: *Sprostimo se*. Ljubljana: Fakulteta za šport, 1997.

Glasbene dejavnosti v 3. razredu

Kristina Kern

OŠ Hinka Smrekarja, Gorazdova 16, Ljubljana, e-mail: kristina.kern@quest.arnes.si

Izvleček

Pouk glasbe spada med predmete pri katerih učenci lahko krepijo, poglobljajo znanja z različnih strokovnih področij, tu najdejo možnosti za ustvarjalnost, razvijanje različnih zmožnosti, spretnosti: fino in grobo motoriko, komunikativnost, empatijo in ostala čustva. Zato sem se po dolгих letih dela v 3. razredu odločila, da v pouk glasbe vključim več gibanja, plesa, oblikovanja, tehnik za boljšo čustveno inteligenco. Vse to s pomočjo prepevanja, poslušanja, pripovedovanja, izražanja z besedo, gibom, likovnim ustvarjanjem. Eden od pomembnih vidikov glasbe je njen vpliv na razvijanje občutka domovinske pripadnosti. S tem namenom vsako šolsko leto z učenci 3. razreda prepevamo ljudske pesmi, ki širijo njihova obzorja, prek njih spoznavaajo svojo kulturo in kulturo svojih sošolcev, prijateljev.

Pridobljena znanja, spretnosti prikažemo tudi na zaključni prireditvi, kjer učenci ples, petje, likovne izdelke in deklamacije pokažejo svojim domačim. Glasbene dejavnosti povežemo tudi s poukom slovenščine, matematike, športa in likovne umetnosti.

Ključne besede: ljudska glasba, gibanje, ustvarjanje, medkulturnost, drugačnost.

Abstract

Music lessons are among the subjects in which students can strengthen, deepen their knowledge in various professional fields; here they find opportunities for creativity, development of various abilities, skills: fine and gross motor skills, communication, empathy, and other emotions. So, after many years of working in 3rd grade, I decided to include more movement, dance, design, techniques for better emotional intelligence in my music lessons. All this through singing, listening, storytelling, expression with words, movement, artistic creation.

One of the important aspects of music is its influence on developing a sense of homeland. To this end, every school year we sing folk songs with 3rd grade students, which broaden their horizons, through them they get to know their culture and the culture of their classmates, friends.

The acquired knowledge and skills are also displayed at the closing event, where students show dance, singing, art products and declamations to their family.

Key words: folk music, movement, creation, interculturality, difference.

Uvod

Glasba v mojem razredu je drugačna, saj je drugačna moja skupina: učenci prihajajo iz zelo različnih okolij, iz različnih krajev bivše Jugoslavije. Nekateri učenci živijo v

Sloveniji dve leti, drugi so se tu rodili. Večino ima stare starše še v stari domovini. V tem šolskem letu prvič v moji pedagoški karieri poučujem otroka s Kitajske, ki sta v Sloveniji dve leti.

Oddelek je poseben tudi zato, ker se že dve leti srečujejo z novimi metodami učnega dela oz. z delom na daljavo. Učence sem v šoli pripravljala na tovrstno delo.

Glasba je del skupnosti in posameznika. Tudi v primeru dela na daljavo, preko spoznavanje različnih glasbenih vsebin, ustvarjanj in gibanj smo uspeli obdržati ritem, ki smo ga na začetku šolskega leta načrtovali in si ga zastavili. Učenci so preko različnih ustvarjalnih idej izražali čustva, znanje, mišljenja tudi na glasbenem področju. Pri vsem tem so pomagali starši, stari starši, prijatelji, sorodniki. Spoznavali smo različne ljudske pesmi, pesmi bivše Jugoslavije in Kitajske. Otroci so pri vsem tem sodelovali in se pridno učili. Spoznavali so kulturo, religijo in tudi nove načinov petja, izražanja v glasbi. Določene vsebine sem predvajala preko You Tube. Ves čas smo pri učnem delu za glasbo bili povezani tudi z IKT. Prek zaslonov smo spoznavali domače in tuje dežele, njihove pesmi, plese, običaje.

Namen mojega prispevka je prikazati primere poučevanje glasbene umetnosti in povezovanje učnih vsebin z podobnimi temami drugih predmetov. Učencem, ki prihajajo z drugih držav, želim prikazati korenine naše države in to je glasba. Cilj prispevka je prikazati, kako se učenci naučijo pesmice, spoznajo ljudsko izročilo različnih krajev naše prelepe dežele Slovenije. Preko glasbe, običajev, oblačilne dediščine, pripovedk učenci spoznava pestrost ljudskega izročila. Ob gibanju in ustvarjanju učenci spoznajo novo domovino. Vsi skupaj spoznava svet, delo in običaje na različnih delih zemeljske oble – tako različne in tako podobne.

Teoretična izhodišča

Kot je rekel Charles Darwin: »Glasbo so poznali in razumeli, preden so bile besede izgovorjene.« (Bmwmarine, 2021). Pomembno je, da učenci poleg pesmi spoznajo še različne plese, gibanje in ustvarjanje na drugačne načine. Dandanes ni časa, priložnosti za proslavljanje rojstev, porok, godov. Slovo od mrtvih se je tudi umaknilo za pokopališke zidove. Človek je sam. So sami tudi učenci? Glasba je tista, ki jih seveda tolaži, umiri, nudi počitek, jih poveže z družino in njihovimi vrstniki, ne glede nato od kod prihajajo. Kakšen delež ima šola pri tem, kaj lahko ponudi glasbeni pouk? Otrokom omogoči veliko novega, saj učitelji, strokovnjaki na pedagoškem, psihološkem področju, poskušamo od blizu ali od daleč prikazati nekaj novega, predvsem pa pričarati otroški nasmeh na obrazih. Učencem tudi na daljavo zapojem pesmi Po Koroškem, po Kranjskem, Jaz pa pojdem na Gorenjsko, Lepa Anka kolo vodi, Po jezeru bliz Triglava, Otoček sredi jezera. Tudi na daljavo si voščimo in si zapojemo Kolkr kaplc, tolko let (Učni načrt, 2011).

Zavedam se, da učenci priseljenci pa tudi njihovi starši, stari starši ne poznajo slovenskih pesmic. Zato je še bolj pomembno, da učencem preko glasbe in povezovanje učnih vsebin prikažem različne pesmice in plese. Seveda smo toliko odprti, da tudi mi spoznamo njihove glasbene temelje. Z velikim veseljem jih vključimo v projekt Simbioza, kjer se preko gibanje in plesa povežemo in si med seboj delimo znanje, izkušnje, pesem, igre, izkušnje starejše in mlajše generacije (Učni načrt, 2011). Ob plesu in petju pesmi Bela, bela lilija, Ob bistrem potoku, Rašpla, Rdeče češnje, Abraham, se meje med generacijami izbrišejo. To preprosto gibanje, ponavljanje vedno iste melodije, dotiki z drugimi, drobne nagajivosti narišejo nasmeh na obraz

starim in mladim. Osveži jih, jih žene naprej kljub upognjenemu hrbtu in otrdelim kolenom (Učni načrt, 2011).

V prvi triadi osnovne šole učenci še najbolj razvijajo splošne cilje, ki stremijo k prvinskemu doživljanju glasbe, uživanju ob prepevanju, poslušanju, plesu, skupinskemu igranju in prikazovanju naših, njihovih čustev ter širjenju glasbenih obzorij preko različnosti, drugačnost. Glasba je zato zelo različna, vključujemo jo v druženja, učne ure športa, spoznavanja okolja, slovenščine, matematike ter kot kuliso pri likovnem ustvarjanju. Glasba je lahko didaktična igra, s katero ustvarjamo in urimo znanja (Učni načrt, 2011).

Takšen način poučevanja glasbe predstavlja sredstvo za razvijanje aktivnega odnosa do glasbe. Učenci z glasbo bogatijo svoj notranji svet, doživetja pa izražajo tako besedno kot gibalno, seveda velikokrat likovno.

Praktična izvedba

Kot sem že v uvodu in teoretičnem delu zapisala, smo učitelji zelo fleksibilni in pripravljeni sprejemati različnosti in drugačnosti. Na naši šoli izobražujemo učence različnih narodnosti. Najtežje je, da ti otroci še nimajo usvojenih osnovnih življenjskih navad in še niso spoznali življenja in navad v svoji domovini. S priselitvijo so vrženi v nov življenjski in izobraževalni sistem.

Kot strokovnjakinja na področju vzgoje in izobraževanje glasbo vidim, kot možnost, kjer bi lahko izražali svoje dotedanje življenje in se vpeljali v novo realnost. Skupaj s sošolci, vrstniki bi lahko premagovali predsodke do drugačnih, skupaj iskali odgovore na splošna vprašanja sveta, skupaj razmišljali o razmerah v različnih delih sveta, se učili načel javnega razpravljanja, se enakovredno vključili v razpravo o skupnih zadevah in se privajali na načela razpravljanja in iskali poti k sobivanju. Iz naštetih razlogov sem pri načrtovanju in pripravi novih učnih vsebin v šolskem letu 2020/2021 pripravila različne dejavnosti, aktivnosti za učence, s katerimi bi uspeli povezati različnosti, da bi bolje razumevali drug drugega in spoznali različne kulture iz različnih vidikov.

Med šolskim letom sem pripravila tudi kratko anketo z različnimi vprašanji in sicer:

1. Kdaj ti je GUM najbolj všeč?
2. Ob katerih priložnostih poješ?
3. Kaj pa z domačimi: starši, stari starši?
4. Kaj bi še počel pri urah glasbe?
5. Kdaj poslušaš glasbo?

Največ otrok je na prvo vprašanje odgovorilo, da radi poslušajo nove skladbe, da se radi učijo nove pesmi, da radi prepevajo. Enako število otrok je povedalo, da imajo radi ure, ko ocenjujemo in lahko pokažejo, kaj znajo. Ker je glasba na urniku bolj proti koncu, tudi na koncu tedna, jim je všeč glasba prav zato, ker vejo, da bodo kmalu prosti. Na drugo vprašanje so odgovorili, da največkrat pojejo ob srečanjih s sorodniki in v šolskih odmorih in v podaljšanem bivanju. Nekateri so odgovorili, da pojejo s prijatelji, ob druženjih, drugi pa pojejo samo pri pouku. Na tretje vprašanje je polovica otrok odgovorila, da pojejo s starši in starimi starši. 7 otrok od 20 pa je povedalo, da z odraslimi ne pojejo. Učenci so na četrto vprašanje odgovorili, da bi radi še plesali, igrali

bi na instrumente – kitaro, električno kitaro, ob petju bi se igrali. Mislim, da gre tukaj enostavno za pogrešanje kakršnekoli igre, brez učiteljevega vodenja. In to z glasbo! Odgovori na peto vprašanje so bili zelo enakomerno razpršeni pa tudi zelo jasni. Zapisali so, da pojejo pri zajtrku, ob petkih, pred spanjem, ko jim je dolgčas, v avtu, na rojstnih dnevih, ob igri, ob lepih dnevih, doma s starši, ki imajo radi glasbo, ko nimajo naloge.

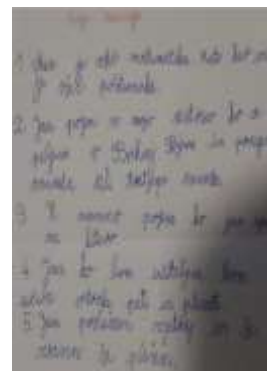
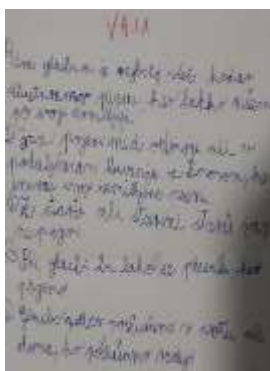
Anketa je pokazala, da je glasba del naših življenj, šola, učitelj ima pomembno vlogo pri razvijanju, usposabljanju. Otroštvo je čas, ko si otrok išče, ustvarja, si razvija sposobnosti, znanja, čustva za nadaljnjo pot. Vsi odrasli, ne samo šola, smo na tej poti zelo pomembni in odgovorni.

Za doseganje ciljev sem poleg različnih dejavnosti pri likovni, športu, okolju, pri vseh predmetih, izkoristila tudi projekt Simbioza. V sproščenem vzdušju, obisku starih staršev smo se skupaj razgibali, zapeli in zaplesali. Šolski prostor ni motil klime, ki jo prinese druženje dveh generacij. Veselje ob druženju, priložnost, da se starim staršem pokažemo in izkažemo z gostoljubnostjo, lepim kulturnim vedenjem, je premagalo tremo, tekmovalnost. Zapeli so stari starši, skupaj z vnuki zapeli in zaplesali. Ni bilo moteče nepoznavanje besedila, ne plesni koraki. Ostalo je le preprosto veselje, pozornost in užitek. Vsekakor bi si takšnega druženja želeli večkrat in tudi nadgradili na različnih področjih.

Primer praktične izvedbe in medpredmetnega povezovanja smo izpeljali pri predmetu spoznavanje okolja. V uvodu sem predvajala Slakovo ponarodelo Prišla bo prišla. Otroška radovednost nas je pripeljala do novih pojmov, ključnih besed. Nismo le obnovili letnih časov, mesecev, z lahkoto smo našteali vse, kar že vemo o svoji preteklosti. Še več, odprla so se mnoga vprašanja. Kdaj, kdo, kje, kako, s čim.... Mimogrede smo ponovili znane ljudske pesmi, se spomnili plesov, zaslišali našo harmoniko.

Nemalokrat je v razredu težko najti čudežno paličico, ki bi motivirala večino učencev. V najhujši zagati si lahko pomagamo s humorjem. Lahko je to primerna šala, otroška nagajivka, risbica vrstnikov, uganka.

Primeri:

Zaključek

Sklepam, da si učenci želijo igro, plesa, zabavo, povezanosti, saj tako krepijo svoj psiho-motorični in socialni razvoj. Pristine glasbe, res da v šolskem prostoru, pa vendarle glasbe za življenje. Ob takih urah ostane brezpredmetno vprašanje, kakšni so bili učni cilji, ali so bili doseženi. Gre za vseživljenjsko učenje, podlago za širjenje, pridobivanje novih znanj, za kvalitetno preživljanje prostega časa, povezovanje s starejšimi, mlajšimi, drugačnimi. Glasba ne pozna meja.

Literatura in viri

Učni načrt (2011). Učni načrt za predmet glasbena umetnost. Pridobljeno na spletu dne 6. 4. 2021. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_glasbena_vzgoja.pdf

Bmwmarine, 2021. Glasbeni citati – 147 znanih navdihujočih citatov o glasbi – april 2021. Pridobljeno na spletni strani dne, 13. 4. 2021. <https://sl.bmwmarine.net/music-quotes-147-famous>

Gozd na obisku v računalnici

Mag. Martina Kern

OŠ Staneta Žagarja Kranj, Slovenija, martina.kern@osszkr.si

Izvleček

Pri neobveznem izbirnem predmetu računalništvo so učenci v bližnjem gozdu fotografirali živali, rastline, ljudi in posneli različne zvoke. Z računalniškimi programi obdelan material so učenci kot like, ozadja in zvoke vnesli v program Scratch. Nato so programirali smešne animacije/igrice z gozdno vsebino. Pri celotnem postopku izdelave so sodelovali v parih. Vsaka dvojica je izdelala popolnoma avtorski izdelek. Sestavljali so lasten scenarij, zgodbo, določali nastopajoče like, ozadja, zvoke. Drug drugemu so se prilagajali in se učili upoštevanja različnih mnenj. Na ta način so dali prosto pot svoji domišljiji, razvijali ustvarjalnost in krepili pozitivno samopodobo. Tovrsten pouk s strani učitelja poteka bolj v smislu mentorstva. V razredu je ves čas ustvarjalni nemir. Vsi smo v izdelavo izdelka vložili veliko časa in dela. Na koncu so učencem oči žarele od zadovoljstva in ponosa, da so bili sposobni popolnoma sami od začetka do konca izdelati računalniško igrico.

Ključne besede: gozd, računalništvo, kreativnost, neobvezni izbirni predmet računalništvo, programiranje, Scratch

Forest on a Visit in a Computing Class

Abstract

At non-compulsory elective subject computing pupils took photographs of animals, plants, people, and recorded various sounds of birds, wind in the nearby forest. Pupils entered the processed material like characters, backgrounds and sounds into the Scratch program. Then they programmed funny animations/games with forest content. During the entire production process they worked together in pairs. Each pair produced a game completely by themselves. They formed their own scripts, stories, decided on the performances, backgrounds, sounds. They were learning to cooperate, adapt and respect different opinions. They gave free way to their imagination, developed creativity and strengthened their positive self-esteem. The teacher's role in this process is more in terms of mentoring. In the classroom, there's always a kind of creative atmosphere. Both pupils and teachers invested a lot of their time and work in making the product. In the end, the eyes of the pupils were glowing with pleasure and pride that they were able to create a computer game from the beginning to the end.

Keywords: creativity, forest and computing, non-compulsory elective subject computing, programming, Scratch

1. Uvod

V dobi informatike je potrebno znati motivirati in navdušiti učence za učenje. Učitelj mora poznati značilnosti učencev, njihove interese in potrebe, se vseskozi izobraževati in prilagajati svoj način poučevanja. Učenci bodo morali biti v nadaljnjem življenju sposobni prepoznati težave in jih znati reševati. Zato jih je potrebno naučiti medosebne komunikacije iz oči v oči in dela v skupini, včasih tudi z osebo, ki jim ni najbolj všeč. Pokazati jim je potrebno, kako selekcionirati informacije in kritično razmišljati. Želijo si pokazati svoje sposobnosti, a jim primanjkuje vztrajnosti. Pogosto si ne znajo določiti ciljev, zato jim jih je potrebno pomagati definirati in jim dati zanimive izzive (Pompe 2016). Z napredkom računalniške tehnologije se vse bolj kaže, da današnje okolje učencem in učiteljem pogosto ne dovoljuje, da bi izrazili svojo pravo naravo. Čez dan preveč sedijo in se zadržujejo v zaprtih prostorih. Zato je pomembno razvijati učenje skozi gibanje, igro in raziskovanje. S tem učenci razvijajo ustvarjalnost in se pri iskanju rešitev učijo razmišljati. Fit-pedagogika se osredotoča na povečano telesno aktivnost pri pouku in izkustveno učenje. Gibanje pomembno vpliva na delovanje človeškega telesa, tudi možganov. S tem se krepi zdravje, izboljša učno okolje in uspeh (Konda, 2007). Gozd pa je naravno okolje in v povezovanju z njim se človek lažje vrača v svoje naravno stanje (Marinšek 2017). Je bolj v stiku sam s sabo, zna premagovati vsakdanji stres in se počuti svobodnejšega in srečnega.

2. Priprava učencev na projektno delo

Cilj projekta je bil izdelati avtorsko računalniško animacijo/igrico z lastnimi fotografijami nastopajočih likov, ozadij in scenarijev. V pouk so bile vključene nekatere metodologije fit-pedagogike in element gozda kot vodilna nit zgodbe v računalniški animaciji/igrici. Poudarek je bil na ustvarjalnosti, razvijanju domišljije in skupinskem delu.

3. Fotografiranje v gozdu

V septembru in oktobru se je pouk iz računalnice preselil v bližnji šolski gozdiček saj je bilo najprej potrebno zbrati slikovno gradivo. Osredotočili so se na rastline in živali (hraste, gabre, grmovja, ciprese, mravlje, vešče, metulje, deževnike, hrošče, pajke, muhe, čebele, kose, vrabce, vrane). Fotografirali so tudi motive in ozadja za svoje igrice (čarobni gozd, pot, živalsko omizje, hlode, brlog, sončni vzhod, oblake, gobe, listje, travo, cvetje, drevje in grmovje ...). Predura je bila zelo primerna, saj je zjutraj v gozdičku še vse mirno in so učenci uspeli fotografirati veverico, šojo, žolno, detelja, kosa in ježa.

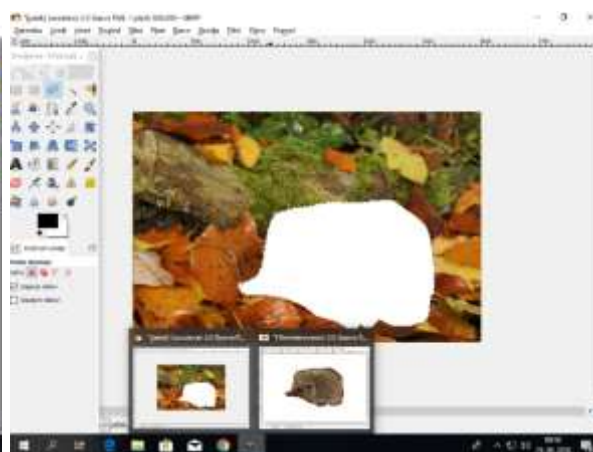
Slika1 in 2: Fotografiranje rastlin in živali v gozdu

4. Urejanje in obdelava slikovnega gradiva

Posneto slikovno gradivo so se učenci najprej naučili prenesti s telefonov, digitalnih fotoaparátov ali tablic na računalnike. Sledila je grafična obdelava slik. Učencem so bili za urejanje slik predstavljeni različni računalniški programi. Vsak par je potem izbral in uporabljal tiste programe, v katerem se je najboljše znašel.

Slika3: Obdelava fotografije - Scratch

Slika4: Obdelava fotografije - GIMP

5. Pisanje scenarijev

Učenci so morali predstaviti zgodbico s smešno gozdno tematiko. V parih so glede na zbran slikovni material izvedli viharjenje možganov in najprej napisali 5 možnih naslovov (npr. Medved v pasti, Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade, Kosmati deževnik, Vampirske vrane, Ježek išče mamo, Komar komarju ne izpije krvi ...) Sestavili so osnutek zgodbe, v katerem so zapisali osnovno idejo, začetek, vrhunec in razplet zgodbe, navedli nastopajoče like in njihove vloge. Napisali so tudi besedilo posameznih likov. Nekateri so uporabili svojo domišljijo in zgodbo za scenarij napisali popolnoma sami. Spet drugi so v šolski knjižnici poiskali literaturo z gozdno vsebino. Iskali so smešne basni, šale, in pregovore o gozdnih živalih, ki bi kot liki lahko nastopale v njihovih igrinah. Nekateri so našli tovrstno gradivo tudi na spletu.

6. Programiranje igrice

Učenci so po spoznavanju osnov programiranja v računalniškem programu Scratch izdelali igrico, v kateri so uporabili avtorske like, motive in ozadja. Glede na želeno vsebino so izbrali bloke z različnimi ukazi za gibanje in komuniciranje živalskih likov. Vstavili so svoja lastna ozadja in jih po scenariju menjali. Vsak učenec je izdelal določen del, nato so pari združili vse skupaj v eno igrico.

7. Predstavitev izdelanih igric

Učenci so proti koncu šolskega leta svoje izdelke predstavili pred celotnim razredom. Naučili so se predstaviti bistvo, saj je imel vsak par na voljo 5 minut. Pri predstavitvi sta morala odigrati svojo vlogo oba učenca v paru. Vsak par je na predstavitev prinesel tudi kak konkreten predmet v povezavi z igrico (pajka v kozarcu, hrastovo vejo).

Slika5: Zaslonska slika končnega motiva – Scratch

8. Prednosti in slabosti tovrstnega pouka

Skupina začetnikov (četrtšolcev) je potrebovala veliko časa za spoznavanje z osnovami algoritemskega razmišljanja in za samo razumevanje programiranja. Obenem pa je bila skupina zelo številčna (27 učencev, v šolski računalnici pa je bilo 22 računalnikov). Tudi delu v parih so se morali dlje časa privajati. Usmerjati jih je bilo potrebno pri določanju opravil posameznikov in skupnih opravil para, pri določanju kratkoročnih in dolgoročnih ciljev.

V drugi skupini so bili večinoma učenci, ki so že leto prej obiskovali neobvezni izbirni predmet računalništvo, zato jim je bil projektni način dela že dokaj poznan. Skupina učencev je bila manjša (16 učencev), zato je vsak lahko delal s svojim računalnikom. Delo v dvojicah jim je bilo všeč, tudi odsotnih skorajda ni bilo. Tako so se zares lahko zanesli eden na drugega, vsak je naredil svoj del naloge, da je delo v paru lahko

nemoteno teklo. Izdelali so zabavno igrico z gozdnim motivom za dve osebi s točkovanjem.

Med dekleti in fanti kakšnih posebnih razlik v fazi programiranja ni bilo. So se pa pokazale razlike predvsem v vsebini igrice. Medtem, ko so dekleta izbirala med pravičnimi in prijaznimi vsebinami, so fantje pogosteje izbirali napadalne živali in prikazali zmago dobrih živali nad hudobnimi. Njihova vsebina je bila nekoliko bolj bojevite narave.

Za učitelja tovrsten način dela predstavlja veliko napora in prilagajanja. V času izvajanja projektnega dela učitelj upošteva potrebe skupine, ugotovi prioritete in spremlja motiviranost posameznikov v skupini. Delo v prvi skupini je bilo zaradi številčnosti in razlik v računalniškem znanju učencev od časa do časa skorajda nemogoče. V drugi skupini pa je bilo delati pravi užitek, saj so si učenci večinoma samoiniciativno zastavljali cilje, iskali poti do uresničitve le-teh, sodelovali med seboj, se ob težavah obrnili na učiteljico, upoštevali njene predloge, jih prilagodili po svoje in na koncu skupaj izpeljali stvar do konca.

9. Zaključek

Učenci učitelje iz dneva v dan postavljajo pred dejstvo, da v teh časih biti učitelj ni enostavno. Stalno izobraževanje in usposabljanje je nujno, da jim pridejo naproti opremljeni z ustreznim znanjem in jim njihovo delo še vedno ostaja zanimiv izziv. Biti morajo sposobni slediti hitrim spremembam in najti prave načine za motiviranje prihajajočih generacij.

Učenci si danes želijo drugačnega pouka. Želijo si zabavnih nalog, ki so jim kos, a jim obenem predstavljajo izziv, možnost izbire, raziskovalno delo na terenu. Tak pouk jim je zanimiv, učenje zunaj učilnice pa je dodatna motivacija, tako za učence kot za učitelja. Vsi skupaj so bolj aktivni in ustvarjalni. V izkustveno učenje vložen trud pa na koncu rezultira v zadovoljstvu, boljši samopodobi učencev in osebni rasti učitelja.

10. Literatura

V prispevku sem uporabila predvsem spoznanja in enoletna opazovanja pri delu z učenci neobveznega izbirnega predmeta računalništvo, s svojim delom pa so zagotovo ustvarili svoj pečat tudi učenci. O gozdu kot učilnici sem prebrala naslednje vire:

Konda, B. (2007). Gibalna/športna aktivnost. 1-8. Pridobljeno s http://www.zdravjevsoli.si/attachments/article/170/GIBALNA_SPORTNA_AKTIVNOST.pdf

Marinšek, G. (2017). *Gozd in gibanje – forest and movement*. Prispevek predstavljen na Mednarodna konferenca Gozd - najlepša in najboljša učilnica. Prispevek pridobljen s <https://www.csod.si/uploads/file/KONFERENCE/ZBORNIK%20-%20GOZD%20NAJLEPSA%20IN%20NAJBOLJSA%20UCILNICA.pdf>

Pompe, A. (2016). Generacija Z: značilnosti generacije, rojene med letoma 1995 in 2010, *CityMagazine* 2016, Pridobljeno s <http://citymagazine.si/clanek/ce-bi-na-videz-logotipov-vplivali-produkti-znamke/>

Roškarič Duh, Z. (2017). *GOZD doživljajsko-pedagoški pristop obravnave učencev z motnjo pozornosti in hiperaktivnostjo - FOREST experiential pedagogical approach to pupils with attention deficit hyperactivity disorder*. Prispevek predstavljen na Mednarodna konferenca Gozd - najlepša in najboljša učilnica. Prispevek pridobljen s <https://www.csod.si/uploads/file/KONFERENCE/ZBORNIK%20-%20GOZD%20NAJLEPSA%20IN%20NAJBOLJSA%20UCILNICA.pdf>

Šolar, J. (2017). *Gozd – okolje, ki vzpodbuja inovativnost in ustvarjalnost forest – Environment which encourage innovativeness and creativity*. Prispevek predstavljen na Mednarodna konferenca Gozd - najlepša in najboljša učilnica. Prispevek pridobljen s <https://www.csod.si/uploads/file/KONFERENCE/ZBORNIK%20-%20GOZD%20NAJLEPSA%20IN%20NAJBOLJSA%20UCILNICA.pdf>

Šlebir Lekan, H. (2017). *Strategija inovativnega učnega okolja (gozd) - The strategy of an innovative learning environment (forest)*. Prispevek predstavljen na Mednarodna konferenca Gozd - najlepša in najboljša učilnica. Prispevek pridobljen s <https://www.csod.si/uploads/file/KONFERENCE/ZBORNIK%20-%20GOZD%20NAJLEPSA%20IN%20NAJBOLJSA%20UCILNICA.pdf>

Igre u nastavi

Autor: Dobrila Kuzmanović

Osnovna škola „France Prešern“, Beograd, Srbija, kdobрила22@gmail.com

Rezime

Život u modernom društvu u kome se u svim sferama koriste napredne tehnologije neosporno vodi i ka osavremenjavanju nastave i samog procesa učenja. Naši učenici su upoznati, veoma često i bolje od nas, sa primenom tih tehnologija. Učenici, koji gledano iz ugla nastavnika i tradicionalne nastave, izgledaju lenjo i nezainteresovano za rad, dok igraju igrice i komuniciraju sa prijateljima putem računara ili pametnih telefona veoma su skoncentrisani i posvećeni. Očigledno je da između onoga što škola nudi ili bolje rečeno načina na koji to nudi, i onoga što privlači učenike postoji veliki jaz. Postoje različiti načini da nastava izađe iz starih, tradicionalnih normi, da se prilagodi interesovanjima učenika i postane im zanimljiva. To je jedini način da nam oni zaista postanu partneri u učenju i aktivno rade na sticanju znanja, znanja koja su trajnija, produktivnija, primenljivija. U ovom radu biće prikazani neki od primera iz prakse.

Ključne reči: učenik, nastavnik, aktivna nastava, igra, primeri iz prakse

Games in Teaching

Abstract

Living in a modern society where advanced technology is used in all aspects of life undoubtedly leads to modernizing teaching and learning as well. Our students use new technology, often more than us. From the perspective of teachers and traditional teaching, our students seem lazy and disinterested for learning. On the other hand, while they play video games and communicate with their friends on their computers or smart phones, they are focused and concentrated. There is a great gap between what school offers or, in other words, the way it is offering and what draws students' attention. There are different ways for teaching to leave old traditional rules and to adapt itself to students' interests and needs, to be up to date and more challenging for them. It is the only way for students to become our partners in learning and actively gain productive, long-lasting and useful knowledge. This paper will show a few examples of teaching practices.

Key Words: student, teacher, active teaching, game, teaching practices

1. Aktivna nastava

„Najveća nada svake zemlje leži u primerenom školovanju mladih.“

Erazmo Rotterdamski

Neprestano slušamo da su deca nezainteresovana za nastavu, da im je škola dosadna, da su prevazišli oblike i metode rada... Šta uraditi po tom pitanju? Učenici nove generacije vezani su za savremene tehnologije, pisana reč im je suviše monotona. Oni žele drugačiji način sticanja znanja, žele brži i aktivniji način dolaska do informacija. Brži način za njih je ujedno i lakši način.

Aktivna škola usmerena je na dete kao ličnost, a ne samo kao učenika. U ovakvoj školi postoji jedan obavezni deo programa i deo programa koji je fleksibilan i varira zavisno od konkretnih uslova nastave. Vodi se računa o interesovanjima dece i učenje se nadovezuje na ta interesovanja. Cilj ovakvog načina rada je razvoj ličnosti, a ne samo usvajanje školskog programa. U aktivnoj nastavi učenici su direktno uključeni u proces učenja. Proces učenja odvija se kroz rad i izvršavanje zadataka, istraživanje i rešavanje problema, ali i kroz lične akcije i aktivnosti.

Naravno, kao i druge metode, i aktivne metode (praktične, radne, manuelne, ekspresivne, socijalne aktivnosti, terenski rad) nailaze na brojne kritike. Najčešće se govori o mnogo utrošenog vremena, nedovoljnom produbljivanju sadržaja, neophodnost tehnički dobro opremljenih škola, više igre i zabave nego učenja... Da bi se sve ovo izbeglo, neophodna je dobra priprema za rad u kojoj se značajan akcenat stavlja na aktivnosti učenika.

Nastavnik, pored organizovanja nastave i vođenja nastavnog procesa, ima i veliku motivacionu ulogu. Nastavnik savremenog društva mora da pronađe nove i neobične načine za prenošenje znanja. Često je važniji način na koji informacije prenosimo nego same informacije. Kako bi učenike naveli na saradnju, nastavnici moraju da ih angažuju da svojim mislima, aktivnostima, pa čak i osećanjima direktno učestvuju u procesu učenja. Na ovaj način učenik postaje aktivan učesnik procesa učenja.

2. Nastavnici i učenici – saradnici u procesu učenja

„Učenje je kao veslanje uzvodno, čim se prestane, odmah se kreće nazad.“

Lao Ce

Narodna poslovice kaže da se čovek uči dok je živ. Verujemo da je istinitost ovih reči najbolje poznata upravo nastavnicima. Da bi nastavnici išli ukorak sa vremenom, a to znači i da bi u vremenu novih i modernih dostignuća pratili svoje učenike, moraju neprestano da uče i da se usavršavaju. Za nastavnike istorije to ne znači samo da moraju da budu u toku novih otkrića ili dostignuća historiografije, već da neprestano traže nove načine kako da ovaj predmet učine lakšim svojim učenicima, ljude iz davne prošlosti približe, a događaje učine razumljivijim.

Savremena nastava istorije ima zadatak da učenicima prenese odabrana znanja uz što više njihovog učešća u nastavnom procesu, pre svega – kroz njihovu aktivnost. Ako se učenici dovoljno motivišu za određenu temu i ako im se na pravilan način predstavi šta se od njih očekuje, njihova aktivnost neće izostati. Posebno ako je pristup radu drugačiji od ustaljenog. Učenici vole kada se nastavno gradivo prikazuje na neki drugačiji način, bilo da je u pitanju obrada ili utvrđivanje. Dovoljno je izaći iz okvira učionice, iz ustaljene prakse i strogog odnosa učenik – nastavnik.

Sposobnost povezivanja različitih izvora informacija, uočavanje veza između različitih oblasti, koncepata i ideja postaje najvažnija veština u procesu učenja. Kako bi mogao ići ukorak sa vremenom i odgovoriti izazovima novog doba, i nastavnik mora da se prilagođava promenama, da neprestano uči i razvija se.

3. Primeri iz prakse

„Moramo promeniti mišljenje prema kome je školovanje ograničeno samo na mlađe životno doba. Kako bi i moglo biti u svetu u kome pola stvari koje čovek nauči s 20 godina više nije istinito u njegovoj četrdesetoj, a pola stvari koje zna s 40 godina nije ni postojalo kad je imao dvadeset.“

Artur Klark

Aktivno učenje može da se sprovodi na najrazličitije načine – od postavljanja pitanja i učestvovanja u debati, do istraživačkog i projektnog učenja. Učenici osnovnih škola posebno vole učenje kroz igru. Ovaj način rada za njih je istovremeno i učenje i zabava. Učenici su aktivniji, postižu bolje rezultate, razvijaju posebne veštine, izražavaju emocije... Ovakav način rada zahteva dodatno angažovanje nastavnika koji mora sve detaljno da isplanirana kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi. U skladu sa interesovanjima i sposobnostima učenika, nastavnik osmišljava različite igre koje može da upotrebi u nastavnom procesu: igru uloga, predstavu, kviz, pogoditi ko sam, iskejp rum... Vreme realizacije može da bude na jednom ili na više časova.

3.1 Iskejp rum (Escape room)

U sklopu projekta „Nikola Tesla – gospodar svetlosti“ učenici su se upoznali sa životom i radom našeg čuvenog naučnika. U projekat su, pored nastavnice istorije, bili uključeni i nastavnici srpskog jezika, informatike i računarstva, fizike, hemije i tehnike i tehnologije. Završni deo projekta predstavljala je igra iskejp rum. U ovoj igri trebalo je da učenici na osnovu primene stečenih znanja reše niz zadataka i tako omoguće sebi izlazak iz zaključane sobe (učionice).

Ključ za izlazak predstavljala je upaljena sijalica, odnosno sastavljeno kolo struje. Da bi mogli da sastave strujno kolo, učenici su morali da pronađu sve delove, a zatim i da uključe računar na kome se nalazila šema koju je trebalo da koriste. Delovi strujnog kola nalazili su se zaključani u učionici, a do ključa su mogli da dođu samo ako reše određene zadatke. Pored znanja iz fizike koja su im bila potrebna za rešavanje zadataka, učenici su morali da znaju detalje iz Teslinog života, njegov rad, kao i ko su bili njegovi slavni savremenici.

U igri iskejp rum učestvuju grupe od pet-šest učenika.

3.2 Igra uloga

Sedam svetskih čuda

Učenici petog i sedmog razreda, sa svojim nastavnicama istorije i biologije, spremili su za učenike četvrtog razreda turističko putovanje po Evropi, Aziji i Africi, a koje se odvijalo u školi. Ovi su učenici, u ulozi turističkih vodiča, povelili četvrtake u obilazak sedam svetskih čuda starog sveta. Sedam vodiča vodilo je sedam grupa u ovu neobičnu posetu. Nastavnici tehnike i tehnologije i likovne kulture napravili su makete Sedam svetskih čuda koje su se nalazile na različitim mestima u školi. Vodiči su imali ulogu da svojim grupama ispričaju nešto o sedam svetskih čuda i da ih povedu do samog mesta gde će im „lokalni“ vodič ispričati priču o samoj destinaciji i odgovoriti na njihova pitanja. Naravno, kao i u svakoj poseti, neizostavno je bilo i fotografisanje. Na ovom putovanju čekao ih je i poneki zadatak: da sklope sliku Zeusa, naprave maketu Artemidinog hrama, uzmu pelcer iz Semiramidinih vrtova i zasade biljku...

3.3 Predstave

Solunci govore

Naša škola je stogodišnjicu Velikog rata obeležila na dostojanstven način, pokazavši time da čuvamo sećanje na naše pretke i da se ponosimo njima. Nastavnice istorije, srpskog i engleskog jezika i jedan učenik sedmog razreda prilagodili su tekst knjige „Solunci govore“ i napravili istoimenu dokumentarnu dramu. Mali glumci i pevači su pred publikom oživeli događaje koji zaslužuju da ostanu u trajnom sećanju našeg naroda. Publika je pored toga mogla da vidi snimke intervjua sa Radomirom Putnikom i Živojinom Mišićem, koje je vodila naša učenica, i da kroz plesni prikaz oseti patnju i tešku sudbinu žena koje su u rat ispratile svoje sinove, muževe, braću...

Ovim radom su ne samo učenici bili aktivno uključeni u saznanja o događajima iz Velikog rata, već i njihove porodice – donošenjem različitih potrebnih rekvizita i prepričavanjem od zaborava sačuvanih porodičnih priča o precima koji su u ovom ratu učestvovali.

U nastavi istorije igra „Pogodi ko sam“ veoma je primenljiva i može često da se koristi. Počinje se od podataka koji su najopštiji o određenoj osobi i ide se ka podacima koji je sve više karakterišu dok učenici ne pogode o kome je reč.

Savremene tehnologije su olakšale i upotrebu igara u nastavi. Na ovaj način one se lakše pripremaju, ali i čuvaju od asocijacija i ukrštenica, preko odgovaranja na pitanja putem kahuta i plikersa, do različitih alata koji učenicima daju mogućnost da kreiraju svoje igre, stripove, slikovnice...

4. Zaključak

U uslovima brzog razvoja u kome živimo i još bržih promena koje se dešavaju neophodno je i da se proces obrazovanja menja, odnosno da se prilagođava zahtevima i potrebama učenika. Škola učenicima najčešće nudi enciklopedijska znanja kroz frontalni oblik rada umesto da ih nauči kako da do saznanja dođu, kako da uče i tumače naučeno, odnosno kako da svoje znanje uspešno primene. Na nastavnicima je sada da svojim angažovanjem i motivacijom utiču na učenike i aktiviraju ih u procesu učenja. Kako bi u tome uspeali, nastavnici moraju da znaju šta učenici vole i da to iskoriste u saznavnom procesu. „Strast tera ljude da uče (i rade) daleko iznad svojih i naših očekivanja. I šta god je naučeno kroz motivaciju strasti retko je ikada zaboravljeno.“ (Prensky, Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning, 2005) Na ovaj način nastavnik je u mogućnosti da sve učenike navede na rad, bilo u timovima ili individualno.

„Dobar nastavnik je i umetnik, jer njegov glas se daleko čuje, njegovo delo traje godinama i predstavlja nepresušni izvor inspiracije. Zato nastavnik treba i mora da pronađe način na koji će najlakše ostvariti svoju misiju prenošenja znanja. Međutim, u toj misiji on nije sam. On je taj koji će otvoriti prozor i ponuditi jedan novi i nepoznati svet, a učenici moraju sami, svojom voljom da kroče u taj svet.“ (Institut za moderno obrazovanje, Nastava kao umetnost, članak, 9. 7. 2018, dostupno na <http://www.institut.edu.rs/nastava-kao-umetnost/>)

5. Literatura

1. Prof. dr Ivan Ilić, dr Ana Pešikan, Slobodanka Antić, *Priručnik za primenu metoda aktivnog učenja/nastave*, 2001.
2. Ana Pešikan, *Treba li deci istorija*, 1996.
3. Marc Prensky, *Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning*, 2005.

Individualen program vadbe za učenke predmetne stopnje v času pouka na daljavo

Jasna Race

Osnovna šola Hinka Smrekarja, Slovenija, jasna.race@quest.arnes.si

Izvleček

Športna vzgoja na šoli pomembno vpliva na razvoj in osebnost mladega človeka. Učenke se v tem obdobju pričnejo zanimati za bolj zdrav življenjski slog. Čas šolanja je idealen, da učenke prevzamejo zdrave navade, kljub mnogim šolskim obveznostim, ki jih v tem obdobju imajo. Če jim uspe najti športno aktivnost, ki jih veseli, bodo lažje tudi kasneje v življenju ostale aktivne. Gibanje je najboljša protiutež dolgotrajnemu sedenju in preživljanju časa za računalnikom. Vloga športnega pedagoga je zelo pomembna. Športno vzgojo moramo oblikovati tako, da učenci z veseljem prihajajo na ure, zato jih moramo spodbujati, motivirati, upoštevati njihove interese in jih vzgajati za samostojno delo. V času pouka na daljavo učenke dobijo navodila za izvedbo individualnega programa, ki traja dva meseca. Poleg praktičnih znanj jim predstavimo tudi teoretična znanja, o pomenu in vplivu posameznih vaj na telo in obvladovanju stresa. Vsaka učenka sestavi svoj načrt vadbe individualno, glede na svoje želje in sposobnosti. Pokazalo se je, kako pomembno je, navajati učenke na postavljanje ciljev in samostojno delo, ki spodbuja pozitivno mišljenje, samozavest in vpliva na zadovoljstvo s samim seboj. Pri tem mora biti učitelj pripravljen na hitro prilagajanje učnih metod in oblik dela, novostim in spremembam, ki nam jih prinaša poučevanje na daljavo. Na ta način bomo v veliki meri prispevali k trajnostnemu razvoju v izobraževanju in življenju.

Ključne besede: šport, gibanje, individualna vadba, samostojno učenje, učenje na daljavo

Abstract

Physical education in high school has a significant impact on the development and personality of a young person. During this period, female students begin to take an interest in a healthier lifestyle. School time is ideal for students to adopt healthy habits, despite the many school obligations they have during this period. If they manage to find a sport activity that makes them happy, it will be easier for them to stay active later in life. Exercise is the best counterbalance to prolonged sitting and spending time at the computer.

The role of the sports teacher is very important. We must design physical education in such a way that students are happy to come to classes. We must encourage, motivate, take into account their interests and educate them to work independently. During the distance classes, students receive instructions for the implementation of an individual program that lasts two months. In addition to practical knowledge, we also present them with theoretical knowledge about the importance and impact of individual exercises on the body and stress management. Each compiles their plan individually, according to their wishes and abilities. The acquired knowledge was especially useful

for the students this school year, in distance learning. I encouraged them to exercise at home and arrange individual program of exercises. It has been shown how important it is to introduce students to goal setting and independent work, that encourages positive thinking, self-confidence and influences on self-satisfaction. In this way, we will make a major contribution to sustainable development.

Key words: sports, movement, individual exercise , independent learning, distance learning

1. Uvod

Tempora belli nulus est respectus. -- "Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo z njimi." Star latinski pregovor najlepše označuje čas v katerem živimo.

Danes športna vzgoja ni le posredovanje športnega znanja in gibalnih sposobnosti, temveč je tudi proces motivacije za zdravo življenje in socializacijo. Dober športni pedagog mora upoštevati razvojne značilnosti in posebnosti učenk. Za nekatere je mogoče šolska športna vzgoja edina vrsta telesne aktivnosti, ki pripomore k izboljšanju negativnih učinkov sodobnega življenja.

V času poučevanja na daljavo smo bili športni pedagogi postavljeni pred velik izziv. Predvidevalo se je, da bo tak način poučevanje potekal dlje časa in bo učinek športne vadbe manjši, kot bi bil pri rednem pouku. Učenkam je bilo onemogočeno ukvarjanje s športom v interesnih dejavnostih in izven šole v klubih ali društvih. Skupinska vodena vadba med urami športa se je sedaj prenesla na individualno vadbo, kjer je učenka individualno pristopala k izvajanju športnih vsebin. Cilj je bil pripraviti učenke za oblikovanje individualnega programa vadbe.

1.1 Glavni del

V času poučevanja na daljavo smo bili športni pedagogi primorani se hitro prilagoditi novemu načinu izvajanja vadbe. Znotraj aktiva za šport smo dali prednost vadbi v naravi in izven časa pouka. Učitelji smo pri učenju na daljavo postali svetovalci in motivatorji učenkam za samostojno delo.

Z vodenjem osebne dnevnika vadbe so učenke same oblikovale svoj program gibalnih aktivnosti in spremljale napredek. Svoje izkušnje in dosežke so si izmenjale z vrstniki, trenerji in učitelji. Enkrat na teden smo učitelji vodili vadbo v živo, drugo ali tretjo uro športa na urniku, pa je bila učenkam dana možnost, da samostojno sestavijo svoj načrt vadbe. Pri tem upoštevajo svoje sposobnosti in želje. V tedenskem izzivu, ki smo ga posredovali učenkam, je bilo potrebno v tabelo vpisat in označit, katere športne aktivnosti je izbrala in koliko časa jih je izvajala.

Učenke so dobivale kratka in jasna navodila, saj je bilo potrebno kar nekaj truda vložiti v računalniško opismenjevanje in dviganje motivacijo za samo izvedbo. Potrebno je bilo razširiti teoretično znanje o gibalnih sposobnostih. Izkazalo se je, da je športno izrazoslovje in poznavanje teorije gibalnih sposobnosti zelo pomanjkljivo. Veliko je bilo usmerjanja in pomoči s strani učitelja, da so učenke ustrezno navedle, katero gibalno sposobnost razvijajo. Konkretno praktično izvedbo so vpisovale v dnevnik, ki smo ga skupaj pregledale. Dnevnik vadbe so oddale med dodeljene naloge v spletno učilnico

»teams« ali poročale v živo prek videokonferenc. Na podlagi popravkov, ki smo jih posredovali učenkam in usmerjanja v pravilno izvedbo gibalnih nalog, so lahko nalogo večkrat ponovile in spremljale svoj napredek. Zadan cilj doseženih 100 točk so primerjale z vrstniki znotraj ali izven razreda.

Individualna vadba učenk žal ni potekala redno, ampak je bila njena izvedba odvisna od razpoložanja in motivacije učenk ter možnosti izvedbe glede na vremenske pogoje. Učenke so bile zelo obremenjene tudi pri drugih predmetih in veliko časa porabile za prebiranje navodil, zbiranjem gradiva in oddajanjem zahtevanih nalog.

Tabela 1: Poročilo o delu na daljavo za dekleta pri predmetu šport

Raz./ št. učenk	Odlično sodelujejo	Delno sodelujejo	Neodzivne
9a	4	3	4
9b	2	6	2
9c	5	2	1
8a	8	1	2
8b	6	4	2
7a	6	6	3
7c	5	6	2
6a	6	2	2
6b	6	1	1
6c	5	4	1

1.2 Dnevnik vadbe

Med poučevanjem na daljavo je z individualno vadbo 75 % učenk doseglo zadan cilj, 100 točk tedensko. Dekleta, ki niso bila vključena v trenažni proces v klubih ali društvih, so se s športom ukvarjale več, kot bi se v času pouka v šoli. Del svojega individualnega programa vadbe so lahko demonstrirale v živo in vodile vadbo za sošolke med rednimi urami športa preko videokonference. Marsikatero učenke pa se niso želele izpostavljati pred kamero in so bile bolj ali manj neodzivne. Na to je lahko vplivala tudi slaba računalniška opremljenost, nižja motivacija za vadbo ali slabe delovne navade.

Tabela 2: primer točkovanje aktivnosti v dnevniku vadbe po dnevih

Vrsta vadbe	točke	PO	TO	SR	ČE	PE	SO	NE	
Pohod v naravi 1 h	10 T						x		10
Tek v naravi 30 min	10 T		x						10
Kolesarjenje 1 h	10 T							x	10
Rolanje 1 h	10 T		x	x					20
Športni trening	10 T				x				5
Poskoki s kolebnico	7 T					x			7
Ples (5 plesov)	7 T	x		x					14

Joga, pilates	7 T				x				7
Vaj za pravilno držo	5 T	x				x			10
Drugo (napiši)	8 T			x				x	16
Skupaj št. točk		12	20	25	17	12	10	20	109

Če se je kot pomanjkljivost individualne vadbe pokazala slabša organiziranost in odgovornost učenk, pa so bile prednosti samostojna izbira aktivnosti, časa in prostora izvedbe. Ker se je vadba v veliki meri prenesla v naravo, so učenke razvijale čut za okolje in ekologijo. Do izraza je prišlo tudi medpredmetno povezovanje:

- Matematika, izračun razdalje teka, pohoda ali kolesarjenja
- Biologija in kemija, poraba kalorij in tekočine
- Glasba popestritev aktivnosti z glasbo
- Zgodovina, obisk zgodovinskih obeležij
- Geografija, spoznavanje geografskih raznolikosti

1.3 Priloga - anketa

Z anketnim vprašalnikom sem pridobila povratne informacije od 60 učenk predmetne stopnje zadnje triade.

1. Koliko časa si se ukvarjala z individualno vadbo na dan?

- Manj kot 1 uro 40%
- 1 do 2 uri 55%
- Več kot 3 ure 5%

Učenke so se v obdobju poučevanja na daljavo v poprečju dnevno dovolj gibale v naravi .

2. Kdo je sestavil dnevnik individualne vadbe?

- Sama 37%
- S pomočjo učitelja 42%
- S pomočjo staršev / trenerja 12%
- S pomočjo interneta 9%

V tem obdobju so se učenke prvič samostojno ukvarjale z organizacijo in izvedbo športnih vsebin in odlično sodelovale z učitelji.

3. Katere vaje si največkrat izbrala?

- Vaje za moč, gibljivost 16%
- Pohod, tek, kolesarjenje 48%
- Jogo, ples ali druge sprostilne oblike vadbe 19%
- Drugo 17%

Učenke so večinoma izbrale enostavne vaje aerobnega tipa v naravnem okolju. Narave je postala velika in dobro opremljena telovadnica.

4. Ali ti je ustrežal individualni način vadbe v času pouka na daljavo?

- Da 52%
- Ne 28%
- Ne vem 20%

Večina učenk je dobro sprejemala individualno vadbo, ki so jo lahko vsebinsko in časovno obogatile po svojem izboru.

5. Ali boš v prostem času nadaljevala z individualno vadbo?

- Da 50
- Ne 15%
- Občasno 35%

Učenkam je individualna vadba postala vrednota, ki jo bodo vključile v prihodnosti.

6. Kaj ti je bilo všeč in kaj si pogrešala pri individualni vadbi?

- Več sem se gibala kot v času rednega pouka
- Samostojno sem izbrala aktivnosti
- Pogrešala sem športne igre z žogo
- Pogrešala sem organizirane treninge
- Pogrešala sem druženje z vrstniki
- Seznanila sem se z jogo in plesom
- Imela sem čas za gibanje v naravi
- Manj je bilo pritiska s strani sošolk
- Učiteljica mi pomagala pri reševanju težav
- Spoznavala sem svoje telo

ZAKLJUČEK

V času poučevanja športa na daljavo sem spremenila komuniciranje z učenkami. Odnos z učenkami je postal bolj oseben, spoznala sem njihova močnejša področja, kjer so se lažje potrjevala in dvigovala samozavest. Odnos se je poglobil s tistimi učenkami, ki so redno sodelovale, žal pa je bilo kar nekaj učenk premalo odzivnih. Cilj je bil, da učenke izdelajo svoj individualni program vadbe na podlagi poznavanja gibalnih sposobnosti. Tedensko so morale s seštevkom primernih vaj doseči 100 točk.

V zadovoljstvo mi je bilo, ko so dekleta, ki so v šoli bile v ozadju, pokazale veselje in interes do športnih vsebin, ki so jih lahko same izbrale. Priprava poligona v lastnem domu, kjer premagujejo različne ovire, je pokazala ustvarjalnost in izvirnost učenk. Pošiljanje fotografij in video posnetkov telovadbe, plesa, teka in kolesarjenja so bile

zame izredno prijetne povratne informacije. Veseli me, da je istočasno prišlo do medgeneracijskega povezovanja v družini, saj so se v tem času člani družine bolj intenzivno povezali in kvalitetno preživljali čas z športnimi aktivnostmi.

Osebnostno sem med poučevanjem športa na daljavo tudi sama strokovno napredovala in izpopolnila svoje znanje. Vadba v živo preko videokonferenc me je v tem času prisilila, da sem dosledno in kontinuirano zbirala vaje za razvoj vzdržljivosti, gibljivosti, moči in koordinacije. Spoznavanje novih pristopov in oblik vadbe z računalniškimi aplikacijami bom uporabljala tudi v bodoče. V tem starostnem obdobju klasičnega poučevanja športa v šoli ne more nadomestiti vadba preko računalnika. Z drugim pristopom smo začeli spreminjati ozaveščenost učenk in zavedanje o pomembnosti vpliva gibanja na telo in zdravega načina življenja, kar smo z individualno vadbo dosegli.

Na podlagi izkušenj bi bilo potrebno v bodoče pri pouku športne vzgoje obravnavati učenke bolj individualno. Pridobljeno znanje in izkušnje bi bilo smiselno v poučevanju športne vzgoje združiti s socialno psihološkimi dejavniki, da bi bila obravnava učenk bolj celovita in učinkovita. To metodo dela bom uporabljala v prihodnje in učenkam ponudila možnost preverjanja in ocenjevanja znanja iz izbirne športne aktivnosti.

LITERATURA

Bizjan, M. (2004). Šport mladim. Ljubljana

Pistotnik, B., (2003). Osnove gibanja. Ljubljana: Fakulteta za šport. Inštitut za šport.

Kovač, M., Bergoč, Š. (2015). Posodobitve pouka v osnovni šolski praksi. Zavod RS za šolstvo.

SLOfit (2020). Upad gibalne učinkovitosti in naraščanje debelosti slovenskih otrok po razglasitvi epidemije COVID-19. Novinarska konferenca, 22. september 2020.

Pridobljeno iz www.slofit.org

Integracija interaktivne table v pouk na daljavo – primer iz prakse

Marko Ljubej

Osnovna šola Hinka Smrekarja Ljubljana, Slovenija, marko.ljubej@quest.arnes.si

Izvleček

V prispevku se dotaknemo uporabe interaktivne table pri učenju na daljavo. Učitelji smo se v času pandemije srečali z prenekaterimi izzivi glede podajanja snovi. Članek predstavi prednosti uporabe interaktivne table pri pouku na daljavo. Kot primer navaja raziskave, ki so pokazale, da so uporabniki, torej učenci, nad uporabo te tehnologije navdušeni. V nadaljevanju orišemo, kako lahko s programsko opremo, na primer ActivInspire Promethean, podajamo snov s pomočjo deljenja ekrana. V tem primeru izročki za učence niso potrebni, saj ekran spremenimo v tabelsko sliko in tablo kot osnovni učiteljev pripomoček prestavimo k otroku domov. Ob koncu ure učitelj zajame zaslon (ang. print screen) in posnetek zaslona deli v spletni učilnici, kjer si ga uporabniki lahko znova ogledajo. V članku prav tako prikažemo primere iz prakse, torej tabelske slike, ki so v času 30-minutnih videokonferenc nastajale pred očmi učencev.

Ključne besede: interaktivna tabla, informacijska tehnologija, učenje na daljavo, IKT, izobraževanje.

Integration of interactive whiteboard into distance learning - case study

Abstract

In this paper, we present the usage of an interactive whiteboard in regards to distance learning. During the pandemic, teachers faced too many challenges regarding the delivery of the material. The article presents the advantages of using an interactive whiteboard in distance learning. As an example, we cite the research that has shown that users, i.e. students, are enthusiastic about the use of this kind of technology. In the following, we outline how software, such as ActivInspire Promethean, can be used to deliver the material through screen sharing. In this case, handouts for students are not necessary, as we change the screen into a blackboard image and move the blackboard as the basic teacher's tool into the child's home. At the end of the lesson, the teacher captures the print screen and shares the screenshot in the online classroom, where users can view it again. The article also shows examples from practice, i.e. tabular images that were created in front of the students during 30-minute videoconferences.

Key words: interactive whiteboard, information technology, distance learning, ICT, education.

UVOD

Leto 2020 je za učitelje prineslo vrsto izzivov, ki jim mnogi niso bili kos. Če nas je pandemija česa naučila, je to zagotovo dejstvo, da nas nič ne sme presenetiti. Učitelji moramo biti kot kameleoni; nenehno spreminjati barve, se prilagajati, se učiti in predvsem poslušati.

Učenje na daljavo, s katerim so se mnogi srečali prvič, ni idealno, a v najtežjih trenutkih lahko tudi tak pouk obrodi sadove, če se učitelj zna prilagoditi, torej v prvi vrsti prisluhniti, kaj njegovi varovanci od njega želijo. V prvi vrsti si želijo stika in bližine.

Učitelji često pozabljamo, da smo v službi javnosti. Ne glede na našo pomembno, nadrejeno in superiorno vlogo se moramo prav učitelji podrediti situacijam, da lahko svojim učencem damo karseda največ.

Menimo, da je veliko slabe volje med učenci in njihovimi starši povzročila prav nezmožnost mnogih učiteljev, ki se učenju na daljavo v preteklem in tekočem šolskem letu niso znali prilagoditi.

Živimo v informacijski dobi. To je doba, ko določene informacije prosto prehajajo po družbenih omrežjih in ostalih spletnih platformah v naše domove, kjerkoli, kadarkoli. Vse to je omogočil nenaden tehnološki napredek, ki so ga naši zanamci, naši učenci, še kako vajeni. Žal pa mu nekateri učitelji niso kos. Na tem mestu je tradicija močno trčila v sodobnost.

V spomladanskih mesecih so prenekateri učitelji oholo spremljali dogajanje okoli sebe, namesto da bi iskali poti, kako otrokom čim bolj in čim hitreje priskočiti na pomoč – torej poučevati. Žalostno je, da smo v časih izzivov v šolstvu zamešali pojem učenja na daljavo in učenja na domu. Vse delo je bilo tako rekoč preloženo na otroke same in na njihove starše, ki za to niso bili usposobljeni niti plačani.

V prispevku ponujamo rešitev, če nas bo v prihodnjem šolskem letu ponovno čakala podobna usoda glede učenja na daljavo.

V besedilu bomo skušali tradiciji priskočiti na pomoč, da bo le uspela dohajati sedanost, ki se vedno bolj izrazito digitalizira in s to digitalizacijo močno posega in spreminja učni prostor. Dovolite mi, da vam predstavim, kako smo se učenja na daljavo, ki kmalu ni bil več problem, temveč rešitev in veselje, lotili pri nas.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Da pouk na daljavo lahko nemoteno steče, potrebujemo več faktorjev, a osredotočimo se le na enega, nad katerim imamo vpliv – to je usmerjena pozornost. Le-to je na daljavo zagotovo težko nadzorovati, saj če imajo otroci kamere izklopljene, njihovih dejanj, obrazov in kretenj ne vidimo. Zato je toliko bolj pomembno, da izberemo snov, ki jih bo pritegnila. Če nimamo izbire, skušamo snov vsaj približati. Vendar kako? Kako pisati na tablo, kako podajati snov oziroma informacije? To je sedaj vprašanje.

Stopiti moramo v korak s časom in se ozreti po novih tehnologijah, ki so nam na voljo. V vsaki eri so bile inovacije, ki jih imajo po nekem obdobju za stalnico.

Ko so leta 1886 izumili prvi avtomobil, je bil le-ta inovacija, kočije na drugi strani pa stalnica, ki so jih sčasoma avtomobili pričeli izpodrivati. V podobnem položaju smo danes učitelji kar se tiče šolske table, ki je od nekdaj veljal za osnovni učiteljev pripomoček. Zelene table, ki so dolgo kraljevale v ospredju, tonejo v pozabo, hkrati pa jih – na primer v času učenja na daljavo – ne moremo privleči domov k vsakemu učencu.

K sreči je tudi tukaj tehnologija naredila velik korak s časom. Izumila je tako imenovane interaktivne table. Morda se v njih skriva rešitev tudi pri pouku na daljavo.

Tehnološki napredek je vedno vplival na naša vsakdanja življenja bodisi v industriji, pri vodenju države, v zdravstvu, v šolstvu in podobno.

Ozrmo se torej, kako je tehnologija spremenila in popestrila šolski svet na področju interaktivnih tabel.

Tehnološka orodja lahko priskrbijo nove metode poučevanja in učenja kot tudi zvišajo učenčevo motivacijo ter odprejo nova obzorja iskanja informacij. (Oigara & Wallace, 2012). Slednja je v svetu lažnih novic še kako pomembna, zato je ključnega pomena, da mlade generacije s sodobno tehnologijo, ki nam je na voljo, izobrazimo, da bodo v poplavi informacij znali iskati resnico in znanje.

Interaktivno učenje vzpodbuja neodvisno iskanje informacij s pomočjo računalniške tehnologije in elektronskih medijev.

Interaktivne table so ena izmed učnih tehnologij, ki vključuje interaktivno izmenjavo izkušenj učencev vseh razredov. Posebej je uporabna celo pri učenju na daljavo.

Podajmo primere (Bell, 2002):

- interaktivna tabla odlično služi kot demonstrativni pripomoček,
- interaktivna tabla je barvito orodje,
- interaktivna tabla neguje mnoge sloge učenja,
- vse starostne skupine učencev se odzivajo pozitivno na uporabo interaktivne table,
- učenje na daljavo je odličen model za uporabo interaktivne table,
- učenci z omejenimi motoričnimi spretnostmi uživajo v uporabi interaktivne table,
- interaktivna tabla je magnet za otroke,
- interaktivna tabla je priročna, ko morajo udeleženci kopirati izročke.

Raziskave kažejo, da interaktivne table igrajo pomembno vlogo pri učenju in poučevanju. Še več, učenci so zadovoljni, ko in če se v pouk integrira interaktivna tabla. Pri uporabnikih negativnih občutkov ni bilo zaznati. Torej, interaktivna tabla ima kot informacijska tehnologija pozitivno vlogo pri modernem pouku. (Buzkan et. al, 2016).

Šole vedno bolj vodi potreba po integraciji informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), da ponudi učna okolja, ki so opremljena z najsodobnejšo tehnologijo in napredkom. Tudi učitelje se spodbuja, da to tehnologijo uporabljajo v razredu (Hsu, 2010). V času pandemije sars-covid-2 se je ta tehnologija še kako izkazala kot uporabno.

Ministrstvo za javno upravo Republike Slovenije se je v različnih stadijih epidemije v Sloveniji zaradi vse bolj zaskrbljujočega epidemiološkega stanja odločilo, da na nivoju države vpelje sistem za delo na daljavo preko vozlišča MS Teams. To je digitalno središče, ki na enem mestu združuje več stvari (pogovore, klepet, vsebine in dokumente). (MJUS, 2020).

S pomočjo omenjene platforme smo v šolah izvajali pouk na daljavo v najbolj kritičnih mesecih epidemije. Vendar sama platforma ni dovolj. Že res, da je omogočila, da so se otroci srečevali drug z drugim in z učiteljem, a ob tem je pomembno še kaj drugega, na primer podajanje snovi.

V Priporočilih učiteljem razrednega pouka za izvajanje pouka na daljavo, ki jih je izdal Zavod za šolstvo novembra 2020, lahko preberemo, da naj bodo učna gradiva in pripomočki pri pouku na daljavo dosegljivi učencem.

Slednje nam je bilo vodilo, da smo pri pouku računalniški ekran uporabili kot pravcato miniaturo šolske table. Prvič – se zdi – je šolska tabla uzrla domače stene učencev. Prodrla je dnevne sobe ali otroške sobe oziroma kjer koli so se učenci tekom pouka pač nahajali. Tablo smo pripeljali otrokom domov, če že otroci sami niso mogli v šolo.

V nadaljevanju bomo na praktičnem primeru predstavili, kako enostavno smo s pomočjo programske opreme ActivInspire Promethean ekran spremenili v učni pripomoček, ki je dihal z nami, in postal nepogrešljiv del naših videokonferenc. V prilogi prav tako prilagam natančna navodila, kako si verzijo programske opreme namestiti na osebni ali šolski računalnik.

2 PRAKTIČNA IZHODIŠČA

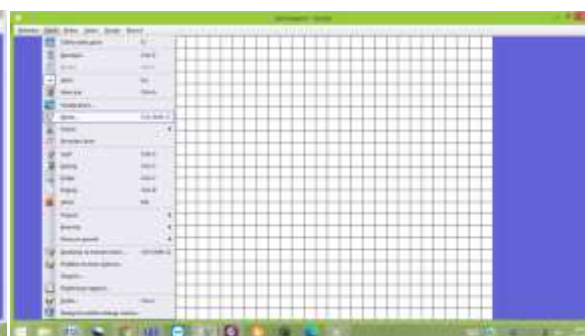
V času učenja na daljavo so veliko slabe volje prinesli prav izročki učiteljev, ki so nastajali v *sterilnem* okolju, to pomeni ne pred otroki, temveč na samem. Otroci so si jih sprva morali – če so imeli možnost – skopirati ali si jih prepisati v zvezek in si jih v nekaterih primeri za nameček še sami razložiti.

Namestitev programske opreme ActivInspire ali katere koli druge, ki omogoča oblikovanje računalniških tabelskih slik s pomočjo interaktivne tehnologije, in učiteljev krhki čut, ki mu pravi, da ga učenci potrebujejo, sta dovolj, da lahko prav vsak otrokom približa še tako težko snov, četudi na daljavo.

Ko torej skličemo videokonferenco, delimo svoj zaslon oziroma ekran in hipoma le-ta postane prostor, kjer pred otrokovimi očmi nastaja nova snov. V ozadju sliši razlago svojega učitelja, pred seboj ima zvezek, v rokah pisalo ter na ekranu snov, ki se je uči. Pokažimo torej primere tabelskih slik, ki smo jih v času 30 minut, kolikor je trajala videokonferenca, ustvarili s pomočjo omenjene tehnologije. Pred vami so zajemi zaslona, uporabljena pa je programska oprema ActivInspire Promethean Limited.

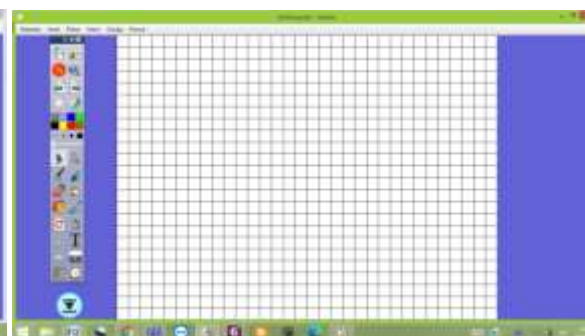
Slika 1 Prvi pogled

Slika 2 Vstavljanje mreže

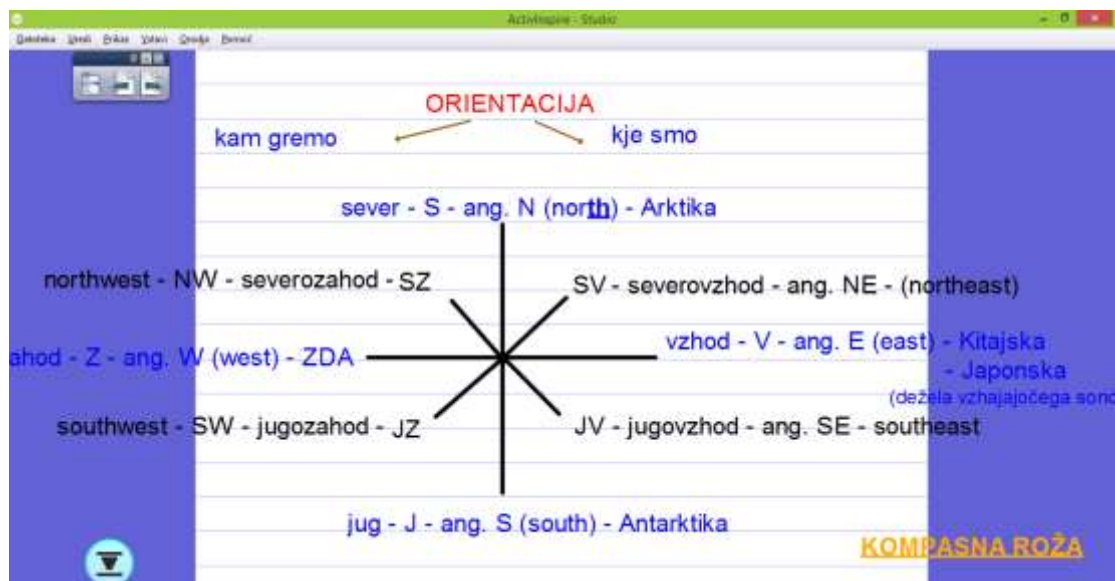

Slika 3 Namestitev mreže

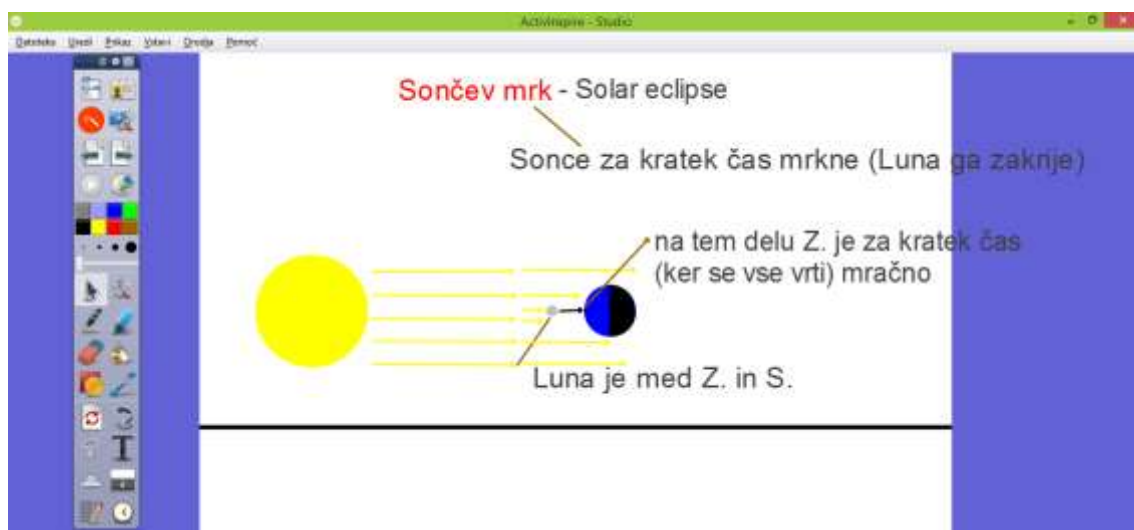

Slika 4 Matematični karo prikaz

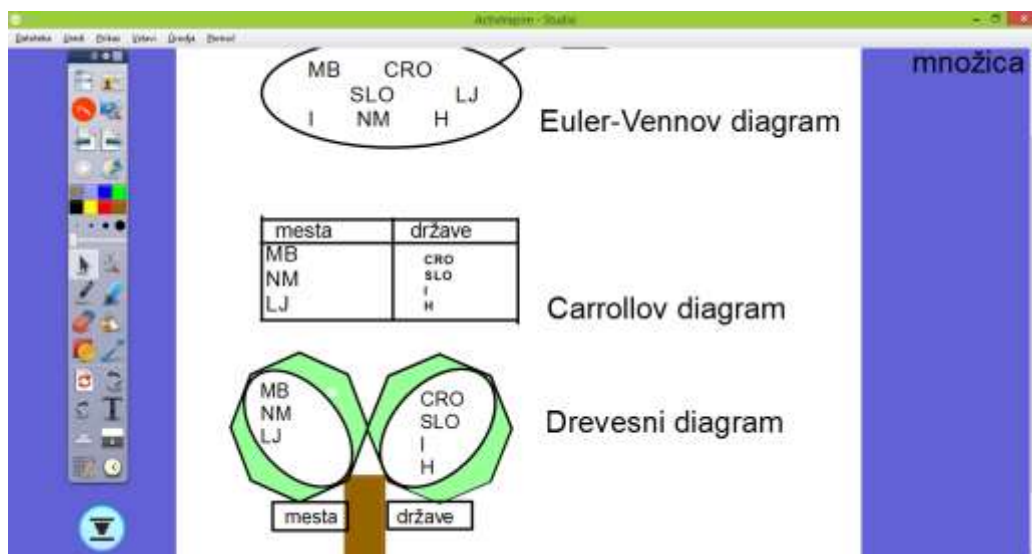
Pomembno je, da se učenci na tabli znajo orientirati. Čeprav nastaja tabelska slika neposredno pred njimi, je pomembno, da otrokom zagotovimo, da se bodo s pomočjo nje znali orientirati tudi v zvezku, kamor navsezadnje tabelsko sliko tudi prenašajo. V ta namen smo s slikami 2, 3 in 4 želeli prikazati, kako na tablo vnesti črtovej.

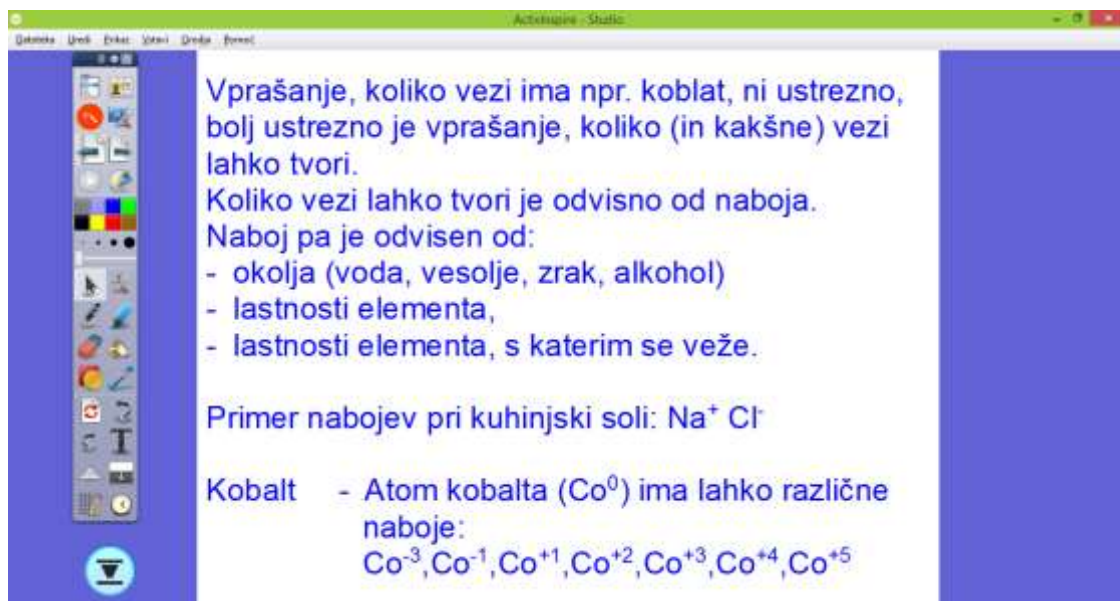
Slika 5 Primer tabelske slike pri predmetu družba

Slika 6 Primer tabelske slike pri predmetu naravoslovje in tehnika

Slika 7 Primer tabelske slike pri predmetu matematika

Vprašanje, koliko vezi ima npr. kobalt, ni ustrezno, bolj ustrezno je vprašanje, koliko (in kakšne) vezi lahko tvori.

Koliko vezi lahko tvori je odvisno od naboja.

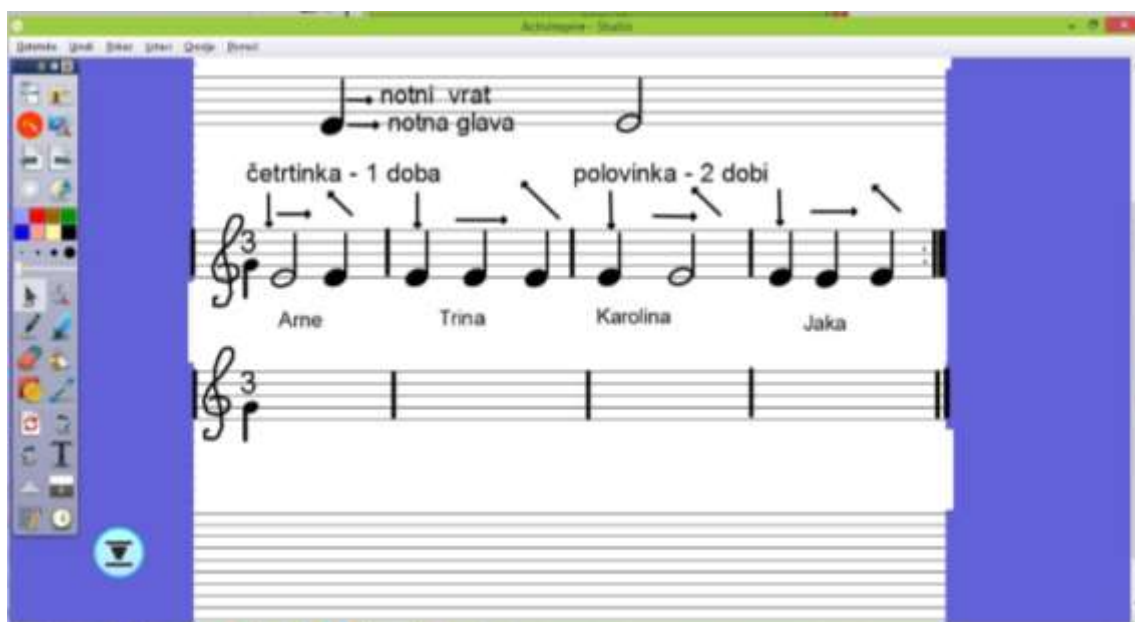
Naboj pa je odvisen od:

- okolja (voda, vesolje, zrak, alkohol)
- lastnosti elementa,
- lastnosti elementa, s katerim se veže.

Primer nabojev pri kuhinjski soli: $\text{Na}^+ \text{Cl}^-$

Kobalt - Atom kobalta (Co^0) ima lahko različne naboje:
 $\text{Co}^{-3}, \text{Co}^{-1}, \text{Co}^{+1}, \text{Co}^{+2}, \text{Co}^{+3}, \text{Co}^{+4}, \text{Co}^{+5}$

Slika 8 Primer tabelske slike pri predmetu naravoslovje

notni vrat
notna glava

četrtnika - 1 doba
polovinka - 2 dobi

Arne Trina Karolina Jaka

Slika 9 Primer tabelske slike pri predmetu glasbena umetnost

3 ZAKLJUČEK

S prispevkom smo želeli dokazati, da je lahko tudi učenje na daljavo užitek, če le učitelj poseže po moderni tehnologiji, ki mu je na voljo. Iz prakse vemo, da so se takega poučevanja lotili tudi starejši učitelji z manj računalniške pismenosti.

Da videokonference ne smejo trajati predolgo, ni potrebno posebej poudarjati, saj tudi v šoli (ali preko kamere) vidimo, kdaj imajo otroci vsega dovolj. Takrat seveda prekinemo delo, jih razvedrilo in razgibamo ter usmerimo v bolj lagodna opravila dneva. Potrebno pa je še enkrat poudariti, da so zgoraj predstavljene tabelske slike nastale v roku 30 minut. Res je, da se mora učitelj pred uporabo table s programom docela seznaniti, a ob navodilih in medsebojni pomoči z računalniško spretnejšimi

kolegi tudi to ni težka naloga. Interaktivno delo ponuja veliko. V tem članku smo predstavili le bistvene fragmente. Vsak pa bo moral znanje nabirati sam – z lastnimi izkušnjami.

4 VIRI IN LITERTURA

Ministrstvo za javno upravo Republike Slovenije (2020). Navodila za uporabo aplikacije MS Teams. Pridobljeno na spletu dne, 11. 4. 2021. <https://ua.gov.si/media/1622/ms-teams-navodila-sestanki.pdf>.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2020). Izobraževanje na daljavo na razredni stopnji. Pridobljeno na spletu dne, 11. 4. 2021. <https://www.zrss.si/novice/izobrazevanje-na-daljavo-na-razredni-stopnji/>.

Buzkan H., Ersoy A. F., Çiço. B., Ceni A. (2016). *The Belief of Teachers and Students on Interactive Board Usage in Secondary Schools: A Case Study of a Private Educational Institution Operating In Albania*. European Journal of Social Sciences Education and Reasearch, 7(1), 146-154. https://www.researchgate.net/publication/318536675_The_Belief_of_Teachers_and_Students_on_Interactive_Board_Usage_in_Secondary_Schools_A_Case_Study_of_a_Private_Educational_Institution_Operating_In_Albania.

Hsu, S. (2010). Developing a scale for teacher integration of information and communication technology in grades 1–9. *Journal of Computer Assisted Learning*, 26(3), 175-189. https://www.researchgate.net/publication/220663085_Developing_a_scale_for_teacher_integration_of_information_and_communication_technology_in_grades_1-9.

Oigara, J. N., & Wallace, N. (2012). Modeling, training, and mentoring teacher candidates to use SMART board technology. *Issues in Information Science and Information Technology*, 9, 297-315. <http://iisit.org/Vol9/IISITv9p297-315Oigara097.pdf>.

Bell, M. A. (2002). Why use an interactive whiteboard? A baker's dozen reasons. Pridobljeno s spletnega mesta <https://www.teachers.net/gazette/JAN02/mabell.html> v sredo, 14. 4. 2021.

Priloga – navodila za pridobitev programa ActivInspire

Program za tablo pred pričetkom videokonference odprete, med konferenco pa obvezno predhodno delite svoj ekran z udeleženci. Preden začnete z videokonferenco, odprite elektronsko tablo. Ko skličete konferenco, boste tablo delili z učenci.

1. Obiščite to spletno stran – kopirajte povezavo v spletni brskalnik.
<https://support.prometheanworld.com/activinspire-download/>
2. Izberite jezik - slovenščina je spodaj levo (predzadnja ikona).
3. Izberite operacijski sistem. Po večini verjetno prva možnost.
4. Ko izberete operacijski sistem, izpolnite osebne podatke. Navedite kar šolski arnesov e-mail.
5. Čisto spodaj obkljukajte le zadnjo možnost.
6. Spodaj se bo pojavil gumb POTRDI. Kliknite ga.
7. Na naslednji strani se vam bodo zahvalili.
8. Obiščite svoj e-poštni predal.
9. Kliknite Prenesi ActivInspire.
10. Spodaj levo se bo prenesel program. Spremljate lahko časovni okvir nalaganja.
11. Kliknite spodaj levo na datoteko Activinspire_sl_win....exe.
12. Morda se bo pojavilo pojavno okno, kjer izberete možnost YES.
13. Počakajte trenutek. Ko se pojavi novo pojavno okno, kliknite NAPREJ.
14. Nato spet NAPREJ.
15. Nato znova NAPREJ.
16. Nato ponovno NAPREJ.
17. Nato izberite SPREJEMAM DOLOČILA LICENČNE POGODBE. Nato zopet izberite NAPREJ.
18. Nato še enkrat izberite NAPREJ.
19. Ne nazadnje izberite NAMESTI. Počakajte, da računalnik naredi svoje.
20. Izberite DOKONČAJ. Morda bo potrebno računalnik resetirati. Če vas vpraša, mu ugodite.
21. Na namizju je ustvarjena ikona s tablo, pisalom in telefonom. Kliknite jo.
22. Pojavilo se vam bo pojavno okno, kjer obkljukate SPREJEMAM POGOJE TE LICENCE.
23. Kliknite 60-DNEVNI PREIZKUS.
24. Kliknite Promethean ActivStudio in NADALJUJ.
25. Dobrodošli v svoji e-tabli.
26. Vrnite se nazaj v svoj e-predal v e-sporočilo, kjer boste sedaj kliknili ActivDriver.
27. Tukaj se zaplete. Odvisno od sistema je potrebno izbrati gonilnik, ki bo omogočal delovanje table tudi po preteku 60-dnevne preizkušnje.
KAKO PREVERITI, ali je 32- ali 63-bitni procesor? Odprite MOJ RAČUNALNIK.
Zgoraj desno bo več možnosti, vi izberete bodisi SYSTEM PROPERTIES ALI SISTEMSKE LASTNOSTI.
V novem oknu preverite številke, ali je 32- ali 64-bitni procesor. Samo preglejte številke, neke boste zasledili bodisi 32-bit bodisi 64-bit Operating System.
Na podlagi zgoraj navedenih številk izberete vrsto ActivDriver-ja. Kliknete nanj. Računalnik ga bo prenesel.
28. Spodaj levo kliknete na novo preneseno datoteko.
29. Kliknite RUN ali ZAŽENI.
30. Kliknite Install.
31. Morda vas bo računalnik prosil za dovoljenje. Izberite YES.

32. Izberite NEXT.
33. Izberite NEXT.
34. Izberite INSTALL. Počakajte, da računalnik naredi svoje.
35. Izberite FINISH.
36. Resetirajte računalnik, da se nastavitve sinhronizirajo.

Izvajanje dodatne strokovne pomoči v času šolanja na daljavo

Alenka Čoh Lombar

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, alenka.coh@sfpkr.si

Izvleček:

V prispevku so predstavljene skupine otrok s posebnimi potrebami. Med otroke s posebnimi potrebami spadajo tudi otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, kamor sodi učenka A. Predstavljene so aktivnosti, ki jih je specialna pedagoginja uporabljala pri delu z učenko. Pri delu na daljavo so aktivnosti potekale preko komunikacije v aplikaciji Microsoft Teams. Opisana je ključna vloga sodelovanja s starši pri delu na daljavo, saj je učenka prvošolka in potrebuje tako pomoč specialne pedagoginje kot pomoč učiteljice kakor tudi pomoč staršev doma. V prispevku so opisane konkretne dejavnosti, ki jih je specialna pedagoginja uporabljala pri delu na daljavo z učenko. Opisane so strategije pomoči pri usvajanju začetnega opismenjevanja. Dejavnosti so bile namenjene predvsem utrjevanju glasov, črk in števil ter računanju do 10. Učenka je pri svojem delu napredovala zaradi dobrega in učinkovitega sodelovanja med mamo, razredničarko in specialno pedagoginjo.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, medsebojno sodelovanje, dodatna strokovna pomoč, Microsoft Teams, strategije pomoči

IMPLEMENTING SPECIAL EDUCATION DURING THE PERIOD OF DISTANCE WORKING

Abstract:

The paper presents groups of children with special needs. Children with special needs include children with deficits in individual areas of learning, which includes Student A. The paper presents activities used by the special educator in working with the student. During the period of distance working, the activities took place via the Microsoft Teams application. The paper describes the key role of cooperating with parents during distance working, because the Student is a first-grader and needs the help of the special educator, the teacher and the parents at home. The paper describes the specific activities which the special educator used during the distance working with the Student. It describes the strategies to help acquire basic literacy. The activities were predominantly aimed at grasping sounds, letters and numbers, and computation up to 10. The Student made progress in her work due to good and effective cooperation of her mother, the class teacher and the special educator.

Keywords: children with special needs, mutual cooperation, special education, Microsoft Teams, help strategies

1 Otroci s posebnimi potrebami

Otroci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, gluhi in naglušni otroci, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, dolgotrajno bolni otroci, otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami in otroci z avtističnimi motnjami¹. Učenka, ki ji nudim dodatno strokovno pomoč, sodi med otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Izraz primanjkljaji na posameznih področjih učenja označuje zelo raznoliko skupino primanjkljajev (motenj), ki se kažejo z zaostankom v zgodnjem razvoju in\ali izrazitih težavah na katerem koli od naslednjih področij: pozornost, pomnjenje, mišljenje, koordinacija, komunikacija, branje, pisanje, pravopis, računanje, socialna kompetentnost in čustveno dozorevanje. Primanjkljaji vplivajo na posameznikovo sposobnost interpretiranja zaznanih informacij in\ali povezovanja informacij ter tako ovirajo učenje šolskih veščin (branja, pisanja, pravopisa, računanja). Težave, motnje pri učenju, ki sodijo v to skupino, so notranje, nevrofiziološke narave in niso primarno pogojene z vidnimi, slušnimi ali motoričnimi okvarami, motnjami v duševnem razvoju, čustvenimi motnjami ali neustreznimi okoljskimi dejavniki, čeprav se lahko pojavljajo skupaj z njimi².

1.1 Uvajanje v delo na daljavo

Na naši šoli smo se odločili, da bomo v primeru šolanja na daljavo delo na daljavo opravljali znotraj Microsoftovega programa OFFICE 365 v aplikaciji Teams. Tako smo vsi strokovni delavci v Teamsih ustvarili ekipe za razrede oz. skupine učencev, ki jih učimo. Na uvodnih roditeljskih sestankih smo starše seznanili z načinom dela ter jim pomagali pri usvajanju programa za delo z učenci na daljavo.

Učenka A. ima težave na področju slovenščine in matematike. Na začetku šolskega leta še ni zmogla slišati glasov v besedi, imela je težave pri usvajanju črk, prav tako je imela težave pri usvajanju števil. Dokler se izobraževanje ni preneslo na splet, sva z učenko izvajale ure dodatne strokovne pomoči (DSP) v šoli trikrat na teden po eno uro. Od novembra dalje so se te ure izvajale preko spleta in sicer v aplikaciji Microsoft Teams. Učenko sem dodelila v ekipo DSP, kamor sem nalagala različne vaje za pomoč. Hkrati sem vzpostavila stik z njeno mamo ter se dogovorila za najin urnik. Dogovorili sva se, da se pokličemo preko Teamsov. Ker je bil urnik v času šolanja na daljavo prilagojen, sva se dogovorili, da se dvakrat tedensko srečamo v živo, enkrat pa bosta z deklico sami izvajali vaje, ki jih bom naložila v ekipo.

2 Pomoč pri slovenščini

Ko sva se z deklico dobili preko Teamsov, je bila zraven prisotna njena mami. Navajam nekaj konkretnih primerov vaj. Za vsako vajo sem delila ekran ter podala navodila za delo. Ob delu preko ekrana je lahko mama takoj vprašala, kar jo je zanimalo. Neposredno in takoj je dobila nasvete in ideje za pomoč deklici. Skupaj sva se tudi odločili, koliko obremenitve lahko deklica prenese. Med urami je bila deklica deležna tudi kratkih aktivnih odmorov, kjer je malo potelovadila. Za delo sem

izbirala takšne vaje, ki so deklico motivirale. Zelo ji je bilo všeč, če se je lahko sama odločila, s katero vajo bo začela. Delo je bilo vedno njej prilagojeno ter je bilo dozirano glede na njene trenutne zmožnosti. Deklica ima namreč težave tudi s pozornostjo in osredotočenostjo, zato je njena učinkovitost pri delu različna. Enkrat je iste naloge naredila pravilno, drugič pa napačno zaradi nihanja pozornosti.

2.1 Primeri dejavnosti – začetno opismenjevanje

VAJA 1

Vir: <https://ucilnice.arnes.si/mod/hvp/view.php?id=1205980>

Cilj: Razvijanje slušne in vidne pozornosti ter razumevanja.

Navodilo: Prebrala bom eno poved. Povej, katero sličico naj povlečem k prebrani povedi.

VAJA 2

Vir: <https://ucilnice.arnes.si/mod/hvp/view.php?id=1241840>

Cilj: Prepozna in poimenuje prvi/zadnji glas v besedi, glaskuje/črkuje besedo.

Navodilo: Poimenuj sliko. Povej, h kateri črki naj povlečem sliko.

Pri tej nalogi lahko slike uporabim tudi za širjenje besednega zaklada. Primer: Učenka izbere sliko s škarjami. Nato poskuša sama sestaviti poved, v kateri uporabi besedo škarje. Če ne gre, ji pomagam z vprašanji. Ko že pozna črke, lahko najprej zapiše besedo, nato pa še poved. Besede in povedi potem tudi prebere.

Deklica je od začetka šolskega leta zelo napredovala in v marcu že bere besede in krajše povedi. Sedaj že počasi razvijava razumevanje prebranega.

3. Pomoč pri matematiki

Deklica je na začetku imela večje težave pri usvajanju števil. Prve ure, še v šoli, sva tako namenili usvajanju predstavljenosti števil. Veliko sva delali s konkretnim materialom – štetje kock, bonbonov, barvic, kamenčkov...; zapis števil; primerjanje števil po velikosti... Za delo sva uporabljali tudi prste. Pokazala sem ji način, kako si lahko s prsti učinkovito pomaga. Ko smo se preselili na splet, sem za vsako vajo delila ekran ter podala navodila za delo. Ob delu preko ekrana je lahko mama takoj vprašala, če jo je kaj zanimalo. Neposredno in takoj je dobila nasvete za pomoč deklici. Deklica pa je dobila takojšnje povratne informacije. Sodelovanje z mamo se je izkazalo za zelo ključno, saj je deklica tako bolje napredovala. Mama se je v tem času zelo trudila in z deklico sta doma zelo dobro delali.

3.1 Primeri dejavnosti – usvajanje števil do 10, besedilne naloge

VAJA 1

Vadim pisanje števil

Vir:

https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/3949167/mod_folder/intro/Pre%C5%A1tej%2C%20pobarvaj%20in%20zapi%C5%A1i.pdf

Cilj: Prepozna in poimenuje številko, vadi poteznost zapisa številke.

Navodilo: Dobro poglej, kaj vidiš. Povej, katera žival je samo ena. Zapiši število. (Ker je imela deklica doma možnost fotokopiranja, je lahko potem na svojem listu pobarvala eno žival ter na drugem listu vadila poteznost zapisa številke.)

VAJA 2

Računam do 10

Vir:

https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/3949167/mod_folder/intro/Me%C4%8Di%20kocke%20i n%20ra%C4%8Dunaj.pdf

Cilj: Prepozna in poimenuje številko, vadi zapis številke, zapiše račune seštevanja/odštevanja do 5/10, izračuna račun.

Navodilo: Učenki povem, naj pripravi dve kocki. Podam navodilo: Vrzi kocki. Povej, koliko pik je na prvi kocki. Zapiši številko. Povej, koliko pik je na drugi kocki. Zapiši številko. Sedaj pa napiši račun seštevanja/odštevanja. Uporabi številki, ki ju imaš zapisani. Izračunaj. (Na tak način lahko vadi tudi velikostne odnose med števili tako, da pove, katero število je večje, manjše.)

VAJA 3

Rešujem besedilne naloge

Cilj: Prebere besedilo/če še ne pozna črk, besedilo preberem jaz, napiše račun in ustno odgovori na vprašanje oz. dopolni odgovor.

KUŽA MURI JE DOBIL VČERAJ 9 KOSTI, DANES PA 3 MANJ.

KOLIKO KOSTI IMA DANES?

RAČUN: _____

ODGOVOR: KUŽA IMA ____ KOSTI.

MUCA COPATARICA JE OTROKOM ODNESLA 4 MODRE IN 5 RDEČIH COPAT.

KOLIKO COPAT JE ODNESLA?

RAČUN: _____

ODGOVOR: MUCA COPATARICA JE ODNESLA ____ COPAT.

KLOVN SMEŠKO JE VČERAJ NASTOPIL 4-KRAT, DANES PA 2-KRAT.

KOLIKOKRAT JE NASTOPIL?

RAČUN: _____

ODGOVOR: KLOVN JE NASTOPIL ____ KRAT.

SKLEP

Delo na daljavo je zahtevalo precej truda in vloženega časa. Ker je bila učenka prvošolka, je za pomoč potrebovala svojo mamo. Se je pa kar nekaj dela z računalnikom naučila tudi sama. Ugotavljam, da je napredek pri učencih viden, v kolikor so pri delu z učencem aktivno vključeni tudi starši. Tako ima otrok občutek, da nam je za njega mar in se tudi sam bolj potrudi pri svojem delu. Kot pozitivno bi izpostavila delitev vaj v ekipo. Tam so vaje namreč ostale in jih lahko učenka še večkrat uporabi za utrjevanje znanja. Saj pravijo... Znanje se utrdi z veliko ponavljanja. Dobro je, da snov ponovimo čim prej po prvem učenju. Veliko bolj učinkovito je, če se z naučeno snovjo vedno znova ukvarjamo, jo ponovimo, tudi brez nekega razloga in jo povežemo z drugimi stvarmi. Če informacije ponavljamo, te iz kratkoročnega, delovnega, spomina prehajajo v dolgoročni spomin. Take informacije so skoraj za vedno zapisane v naših možganih in jih lahko v trenutku prikličemo, ko jih potrebujemo. Če si namreč neke informacije zavestno ne ponesemo v dolgoročni spomin, jo bomo slej kot prej pozabili³.

Viri in literatura

¹ <https://www.zrss.si/usmerjanje-otrok-posebne-potrebe/> (citirano 18.4.2021)

² http://www.ucne-tezave.si/files/2016/10/Navodila_primanjkljaji_podrocja_ucenja.pdf

(dostopno na spletu, citirano 18.4.2021)

³ <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201604152.pdf> (dostopno na spletu, povzeto 18.4.2021)

Jedan prostor – bezbroj mogućnosti

Suzana Milović

Osnovna škola „Dašo Pavičić“, Herceg Novi, Crna Gora, suzana.milovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Svaki nastavni proces ima za cilj što učinkovitiji napredak učenika u usvajanju znanja, vještina i razvijanju sposobnosti. Potrebno je organizovati nastavne aktivnosti kako učenici ne bi nestrpljivo čekali kraj časa, nego sa zanimanjem, kroz igru i rad uživali u nastavi. Učeniku je bitno približiti gradivo kroz praktičnu i kreativnu nastavu. Omogućiti učenicima priliku za što više praktičnog rada, istraživanja, eksperimentisanja čak iako ne ostvare najbolje rezultate. Važno je učiti na greškama i vlastitom iskustvu. Projektima koje razvijaju učenici, učitelji i roditelji podržava se partnerstvo saradnje s porodicom, lokalnom zajednicom, koja je postala inspirativan resurs i mjesto učenja djece. Prostor, u bilo kojem smislu, znači otvorenost za realizaciju zamišljenog.

Ključne riječi: kreativnost, istraživanje, ekperimentisanje, projekat, saradnja

Learning space – an infinite number of oportunities

Primary school „Dašo Pavičić“ Herceg Novi, Montenegro

Summary

The aim of every teaching process is a more effective progress in the students' acquisition of knowledge and skills and in the development of their abilities. It is necessary to organize teaching activities the way students would not wait impatiently for the lesson to end but they would enjoy lessons with interest, through play and work. It is important to bring the materials closer to students through a practical and creative teaching. Make it possible for students to have as much practical work, research and experimentation as possible even though they do not achieve the best results. Learning from mistakes and personal experience is what is important. Projects developed by students, teachers and parents support the partnership of cooperation with family and local community which has become an inspiring resource and a place for children to learn. Space, in any sense, means openness to the realization of imagined.

Key words: creativity, research, experimentation, project, cooperation

1 Kutak za učenje

Na samom početku svog zaposlenja kao učitelja i svemu što sam, vremenom usvajala izdvojila bih kao bitnu karakteristiku upravo prostor u kojem boravimo. Sam način organizacije određenog prostora, konkretno učionice, veliki je izazov za sve, kako učitelje, tako i našu djecu. Prostor u kojem radimo, stvaramo, učimo, je centralno mjesto našeg okupljanja i čini dio naše svakodnevnice. Obrazovni sistem je takav da nam se kao glavni zadatak daje odgovornost i povjerenje kako na najbolji način organizovati prostor u kojem se radi. Informisanjem i praćenjem uvođenja novina i reformi u školski, obrazovni sistem, sve više se susrećemo sa projektnim pristupom

temama, holističkom pristupu, kao i projektnom učenju. Način na koji se pokušava doći do saznanja i usvajanja znanja kod djece, fascinira ne samo njih, naše mališane, već i nas, odrasle. U modernom shvatanju učenja kao stvaranja akcenat je na samim učenicima pred kojima se nalaze zadaci koje treba da riješe. Uloga nastavnika je da ih podstiče i ohrabruje da istražuju, otkrivaju, misle, da se igraju, eksperimentišu, otvoreno iznose i adekvatnim argumentima zastupaju svoje mišljenje. Svoje iskustvo i stečena znanja učenici koriste i povezuju sa novim znanjima, stečenim samostalnim istraživanjem svijeta koji ih okružuje. Često se dešava da budemo ograničeni tokom proces učenja, jer nam se ne daje veća mogućnost za istraživanje ili sprovođenje sopstvenog puta saznanja, a upravo je to ono što je važno. Prostor u bilo kojem smislu, znači otvorenost za realizaciju zamišljenog. Pođimo od naših učionica, koliko su pogodne za realizaciju kvalitetnog rada sa djecom i da li iziskuju već unaprijed utvrđen raspored, ili ipak postoji otvorena mogućnost za izražavanje djece i samim tim, uređivanje učionice? Učionica predstavlja obilježje jedne grupe, razreda koji čini cjelinu. U okviru tog razreda, važno je obezbjediti slobodu svakog pojedinca da izrazi svoja osjećanja i u skladu s tim, doprinese uređenju prostora ili stvaranju određenog kutka u učionici koji će im biti svima važan. Tokom učenja po oblastima, učionica može da nam posluži kao mjesto manipulacije, eksperimentisanja, pravljenja plakatnog panoa na kojem ćemo pratiti proces razvijanja našeg projekta, kao i same rezultate. Učenje kroz upotrebu prostora, ne samo da će djeci izazvati posebnu pažnju, već će dati bogate plodove znanja, utemeljene na manipulativnom, iskustvenom, situacionom angažmanu djeteta. U zajedničkom prostoru je važno da svako dijete osjeti da pripada svojoj grupi, da uživa i ubira plodove samostalnog i zajedničkog rada unutar razreda. U stvaranju novih proizvoda i zajedničkom istraživanju, mi smo djeci partneri, podstičemo ih da zajedno saznamo, eksperimentišemo, zaključujemo. Sugestije ostavljamo po strani, jer nam ograničavanje nije u fokusu. Naši mladi talenti, u bilo kom smislu riječi talenat, su dio naše zajednice kojima se treba pružiti mogućnost da pokažu i budu ponosni na sebe, pa samim tim im obezbjediti mogućnost da se za njihov talenat čuje i zna. Talentovani slikari uvijek mogu uljepšati naš prostor nekim svojim ličnim pečatom ili nečim vezanim za tematiku čitavog razreda, naši nadareni matematičari uvijek mogu napraviti određene matematičke sadržaje na kreativne načine, sportisti, plesači, svi su nam podjednako važni i sve ih posmatramo kao jedinke kada je riječ o ličnim karakteristikama, ali i kao cjelinu. Igra je način na koji se pristupa aktivnosti i uvijek je više od same aktivnosti. Djeca se u igri oslanjaju na realna životna iskustva, pa će kroz igru dolaziti do različitih ideja vezanih za projekat i rekonceptualizovaće ih u igri na stvaralački način. U igri će djeca imati više prilike za isprobavanje, jer su oslobođena realnih posledica svojih postupaka, kao i za razvijanje samopouzdanja da nešto već znaju i umiju da urade i da je prihvatljivo da to urade na drugačiji način i u drugačijim uslovima.

Od posebnog značaja bih izdvojila inspiraciju prirode. Iako prihvatamo tehnologiju i sve njene benefite u procesu učenja, ne zaboravimo da nam je priroda najbliža i najreprezentativnija za bilo koji segment učenja. Načini na koji možemo iskoristiti prirodu, nude na bezbroj mogućnosti za istraživanje, otkrivanje živog i neživog svijeta, razvoj mašte i kreativnosti. Priroda kao prostor za učenje predstavlja priliku za svakoga da se pronade u određenom segmentu interesovanja, kao i da na prirodan i kreativan način dolazi do rješenja. Prirodno je da se spontano, kroz igru ili situaciju, upoznajemo sa različitim temama života, nauke, obrazovanja. Djeci treba omogućiti što češći boravak u prirodi, sardnju s lokalnom zajednicom, posjete muzejima, različitim fabrikama, industrijama, upoznavanje sa svim benefitima lokalne zajednice, ali isto

tako upoznati djecu sa problemima današnjice (zagađenje voda, globalno zagrijavanje, zagađenje vazduha i slično).

1.1 Projektnim pristup učenja do kreativnosti

Potrebno je stvoriti prostor koji nudi sigurnost i osjećaj pripadnosti, koji omogućava da se sam proces vrednuje više od proizvoda i vremenski ne ograničava aktivnost. U projektni pristup učenju integrisane su različite strategije učenja, kao što su učenje kroz istraživanje, učenje kroz igru, učenje zasnovano na imaginaciji, učenje kroz rješavanje problema, iskustveno učenje, situaciono učenje. Projekti omogućavaju djeci da istražuju i da se angažuju u njima smislenim situacijama, u kojima na kreativan način prave veze između prethodnog i novog iskustva. „U projektu zajedno istražuju i uče jedni od drugih i svako daje doprinos svojim autentičnim iskustvom. Različiti načini učešća djece u projektu cijene se kao vrijedan doprinos zajednici učenja. Uspješni projekti su oni koji provociraju kreativnost i stvaralačko rješavanje problema i omogućavaju da se istraživanje razvija u različitim pravcima. Projekti počinju provokacijom za učenje, koju unosi učitelj na osnovu slušanja ideja i pitanja djece; učitelj zatim prati u kojim sve pravcima djeca šire istraživanje. Istraživanje u projektu je uvijek neizvjesno, predstavlja avanturu u učenju za djecu i učitelja i vodi autentičnom ishodu koji odražava njihov proces istraživanja. U projektnom pristupu učenja fokus je na istraživanju u lokalnoj zajednici. U tome učestvuju zajedno djeca i odrasli, učeći jedni od drugih. Na taj način školsko vaspitanje postaje vidljivo u društvenoj zajednici i omogućava integraciju djece u zajednicu.“(Krnjaja, Pavlović Breneselović, 2017.godina, strana broj 8.)

Cilj projekta jeste da poveže različita interesovanja djece, integriše različite oblasti u jednu cjelinu i iskoristi sve što posjeduje za novo saznanje. Svojim prethodnim iskustvom, djeca stečeno znanje primjenjuju u različitim aspektima obrazovanja i otkrivanja.

2 Primjeri iz prakse

Kako do kostima?

Djeca su iščekivala karneval koji je bio najavljen u našem gradu. Tražili smo ideje kakve maske želimo da sklopimo. Nakon razgovora i predloga odlučili smo da na karnevalu budemo „Slatkiši“. Pozvali smo roditelje da nam pomognu oko izrade maski. Potrudili smo se da obezbjedimo potreban materijal. Maske smo napravili od različite vrste papira. Osmislili smo i plesnu koreografiju za karneval. Nakon toga, usledio je karneval, a djeca su imala priliku da vide maske i druge djece. Bili smo ponosni što smo učestvovali u ovom događaju.

Kućica za ptice

Djeca su predložila da napravimo kućicu za ptice. Crtali smo kućicu kakvu bi smo željeli da napravimo. Crteže smo zalijepili na pano i razgovarali o njima. U saradnji sa roditeljima prikupili smo potreban materijal. Odlučili smo da kućica krase arboretum naše škole.

Kutak prijateljstva

U svakodnevnim igrama djece kao i njihovim malim prepirkama, primjetila sam kako vole pronalaziti mjesto gdje mogu da se sakriju, igraju i gdje ih niko ne ometa. Odlučila sam da napravimo kutak prijateljstva. Nakon što smo dogovorili u kom dijelu učionice bi mogao biti kutak, izgradnja kutka mogla je da počne. Odlučili smo da kutak ukasimo crtežima, fotografijama, porukama prijateljstva. Djeca su rado provodila vrijeme u kutku prijateljstva, igrala razne igre, dogovarala o izradi određenih zadataka...

Lampioni

Na poziv organizacije ENO Art event, da učestvujemo u međunarodnom projektu ENO „Life for the Earth“, rado smo se odazvali. Projekat je imao za cilj da istakne važnost očuvanja naše planete. Izradili smo lampione od papira. Svi lampioni širom svijeta, su upaljeni 04.decembra u 17 časova.

Radijska emisija

Jedna od aktivnosti jeste Radijska emisija. Pokušala sam da kroz školsku radio emisiju učenicima približim način funkcionisanja medija i da im ponudim mogućnost kreiranja medijskih sadržaja koji su im prihvatljivi. Uglavnom, teme koje obrađujemo su bitni datumi koji su ustanovljeni na svjetskom nivou.

Atelje izvan zidova

Odlučila sam da sa učenicima na drugačiji način stvorim motivaciju. Napravila sam likovnu radionicu u prirodi. Umjesto klupe na kojoj crtaju u školi, otvara im se prilika da biraju mjesto sjedanja, nisu ograničeni prostorom.

3 Zaključak

U radu sa djecom i tokom njihovog učenja, nastojimo da spontanim putem, bez nametanja, uključimo djecu da samostalnim izborom prihvate određenu temu i na što kreativniji način se upoznaju sa njom, eksperimentišu i zapažaju. Rad u takvim okolnostima pružiće mnoštvo pozitivnih karakteristika u procesu učenja, ali važno je balansirati, pretjerano nikad nije bilo poželjno. Stvaranjem balansa između kreativnog, projektnog učenja i učenja po obrazovnom sistemu, dobijamo odgovorne i uspješne genijalce koji će u daljem razvoju imati mogućnost da postižu što uspješnije rezultate.

4 Literatura

Kaleidoskop Projektni pristup učenju, Živka Krnjaja, Dragana Pavlović Breneselović, Beograd 2017.

Ko pravljice oživijo – interesna dejavnost

Klavdija Debelak

OŠ Staneta Žagarja Kranj, Slovenija, kdebelakk@gmail.com

Pouk v 1. razredu in vzpodbudo k branju pravljič lahko v šoli nadgradimo z interesno dejavnostjo, pri kateri se posvečamo branju in pripovedovanju otroške literature. Za to starostno skupino je najbolj zanimivo branje pravljič. Le-te lahko popestrimo z različnimi poustvarjalnimi dejavnostmi, kot so risanje, ples, glasba, dramatizacija, ustvarjanje lastne knjige, v našem primeru tudi ustvarjanje e-pravljič s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije. Učence je možno z ustrezno motivacijo in vzpodbudami pripeljati do želje po branju tovrstne literature, širjenju besednega zaklada, načinu razmišljanja, sposobnost vživljanja ... Branje pravljič in poustvarjanje sta učinkoviti vzgojni sredstvi, saj otrok skozi vsebine spoznava, doživlja sebe in svet, ki ga obdaja, si nabira izkušnje in se nauči ločevati med pravljičnim svetom ter realnim življenjem.

Ključne besede: branje, premagovanje treme, poustvarjanje, spoznavanje z informacijsko komunikacijsko tehnologijo, izdelava e-pravljič

When fairy tales come to life – extracurricular activity

Teaching in the first-grade and children reading motivation can be extended with the extracurricular activity where we dedicate our time to reading and telling children's literature, in our case – reading fairy tales. These can be diversified with different reproduction activities, such as drawing, dancing, music, drama, creating one's own book, in our case, creating an e-fairy tale with the help of information and communications technology. With appropriate motivation and stimulation there is a great chance for children to start reading fairy tales more willingly and, in addition, expand their vocabulary, ways of thinking and diving into the story. Therefore, reading and reproducing fairy tales is an effective educational tool for a child to discover himself and the world around him, to gain new experiences and to learn to distinguish between a fairy-tale and the real world.

Key words: reading, overcoming stage fright, reproduction, information and communications technology, e-fairy tale production

1. Uvod

Pravljični krožek sem v šol. letu 2018/2019 namenila učencem 1. razredov. Pri krožku smo uporabljali različne knjige, brali pravljice, pesmice in drugo leposlovje ter iskali odgovore na različna vprašanja v poučnih knjigah. Čeprav se tukaj prepletata knjižna in knjižnična vzgoja, je bil poudarek na knjižni vzgoji, saj z njo otrok:

- razvija in bogati govor in prek njega tudi mišljenje ter inteligenco,
- ob pravljičah razvija domišljijo, ta pa ga vzpodbuja k različnim ustvarjalnostim, dobiva informacije z različnih področij,
- ob prebiranju pravljič se ponuja otrokom izkušnja veselja in ugodja,

- skozi poslušanje otrok razvija pozornost in sposobnost vživljanja v druge,
- širi besedni zaklad, prepoznava lastna in tuja čustva,
- se uči samostojno pripovedovati,
- je motiviran za poslušanje,
- lažje obvladuje vsakdanje probleme in situacije, je bolj razgledan, to pa je dobra priprava za šolo in življenje.

Branje literature je prijetno doživetje, saj je v literarnem svetu mogoče uresničiti želje, ki so sicer neuresničljive.

2. Načrtovanje in izvedba interesne dejavnosti

Z organizacijo interesne dejavnosti sem želela učence vzpodbuditi k prebiranju pravljic in jih povezati z idejami, kako lahko pravljice nadgradimo tudi z ostalimi umetniškimi zvrstmi. Preko ustvarjanja po obravnavani pravljici sem jih želela navdušiti k pogostejšemu poseganju tovrstne literature, podoživljanju pravljичnih junakov, ki nastopajo v pravljicah, ugotavljanju, pripovedovanju svojih lastnih čustev, ki so se prebudila v posamezniku ob branju ali pripovedovanju, po samostojnem izražanju, odpravljanju strahu in treme pred vsemi prisotnimi ipd.

Učenci, vključeni v interesno dejavnost, so zato vedno komaj čakali dan, ko so slišali novo pravljico, se o njej pogovarjali in nato še ustvarjali. Zelo pa so se veselili tudi tega, da so izdelke, ki so jih izdelali, odnesli domov.

Naše pravljичne ure so se prve mesece dogajale v učilnici, v kateri so bila tla prekrita s čudežno preprogo, poleg katere je, tako kot v pravljici Aladin, učence čakala čudežna svetilka. Učenci so se posedli na preprogo v krog, zaprli oči in prisluhnili zvoku Orffovega glasbila. Ko je triangel sedemkrat zazvonil, je bil to znak oziroma čas za našo novo pravljico. Dogovorili smo se, da pravljico najprej poslušamo in sproti pogledamo ilustracije. Po končani pravljici smo se o njej vedno pogovorili; o čem je pripovedovala, kdo so bili junaki in kakšno vlogo predstavljajo, ali smo spoznali kakšno novo besedo, katere pomena nismo poznali ali pa smo jo slišali prvič, kakšna občutja so doživljali ob pripovedovanju, ali bi želeli, da se bi pravljica drugače in kako končala ...

Nato je vedno sledilo ustvarjanje, ki so se ga učenci zelo veselili, in me po končanem delu že spraševali, katero pravljico bomo brali naslednjič in kaj bomo ustvarjali.

Slika 1: Poustvarjanje pravljice

Po treh mesecih našega branja pravljic so učenci izrazili željo, da bi lahko naredili in odigrali kratko predstavo za svoje sošolce. Izbrali smo si pravljico o Trnuljčici. Izdelali smo scenografijo, pripravili kostume, si izmislili pesmico, razdelili vloge, se naučili besedilo in zaključni ples ter vse sklope povezali v kratko gledališko predstavo. Nastopali smo za učence prvih in drugih razredov in za starše. Navdušenje tako nastopajočih kot gledalcev je bilo veliko. Učenci so zaradi tega dobili še večjo motivacijo in so si želeli še kaj novega.

Slika 2: Nastop učencev

Med urami pravljic so spoznali tudi vlogo pisatelja, ilustratorja in zato se je naprej porodila želja, da si vsak izdela svojo pravljico.

Z učenci smo izdelali tanke knjige, v katere so ilustrirali svoje zamisli, ideje, izmišljene zgodbe. Po končanem delu mi je vsak posameznik povedal naslov svoje pravljice in ob svojih ilustracijah pripovedoval zgodbo, katero sem zapisala k njihovim ilustracijam. Tako je nastalo 14 novih pravljic. Vse pravljice smo tudi prebrali in bili nad njimi navdušeni.

2.1 Izdelava e-pravljice

Vprašala sem jih, če vedo, kje vse lahko najdemo pravljice in kje jih objavljajo. Skupaj smo našli, da pravljice najdemo v knjigah, učbenikih, revijah za otroke, na računalniku ...

Učenci so izrazili željo, da si pogledamo pravljico na računalniku. Po ogledu smo sklenili, da skupaj izdelamo e-pravljico.

V naslednjih urah smo izdelali načrt za e-pravljico in učenci so dali ideje za naslov. Zapisali smo jih na šolsko tablo in nato z dvigom rok izglasovali naslov, ki je prejel največ glasov. Sledilo je razmišljanje o vsebini pravljice. Ko smo jo dorekli, smo si razdelili odlomke pravljice, na katere je vsak posameznik narisal ilustracijo. Ilustracije smo si skupaj pogledali, jih dopolnili in knjiga je bila narejena.

Sledile so ure spoznavanja z računalniki v naši računalniški učilnici. Ko so prvošolci zagledali toliko računalnikov, so kar zavriskali od navdušenja. Učenci so v treh urah spoznali in se naučili prižgati računalnik, klikniti na ikono za program slikarja in uporabljati orodja v slikarju za risanje. V dveh šolskih urah so svoje predhodno ustvarjene ilustracije na listih prenesli v slikarja oziroma jih tam poskušali narisati približno tako, kot so jih narisali na roko. Nekaj učencev je svoje delo nadaljevalo tudi med šolskimi odmori ali v času igre v matični učilnici, ker so to sami želeli. K ilustracijam sem dodala še besedilo in našo e-pravljico opremila z naslovom in avtorji knjige.

Slika 3: Risanje ilustracij v računalniškem programu Slikar

Knjigo smo skupaj prebrali in si jo ogledali na velikem platnu v razredu. Izdelali smo jo v računalniški aplikaciji ISSUU, katera pretvori datoteke PDF v digitalne publikacije, ki jih je mogoče deliti preko povezav ali vdelati v spletna mesta. V tej obliki sem povezavo dostopa do naše e-pravljice posredovala staršem učencev, ki so bili nad izdelkom navdušeni. Učenci so e-pravljico predstavili tudi svojim sošolcem in kar naenkrat so se želeli tudi ostali učenci vključiti v pravljичni krožek. Žal se je naše šolsko leto že zaključevalo in to ni bilo mogoče.

Učenci krožka so za spomin prejeli še e-pravljico v tiskani obliki ter priznanja za uspešno sodelovanje, ustvarjanje in tekoče branje velikih tiskanih črk. Tudi slednja dejavnost, ki je prišla z vsestransko obravnavo, doživljanjem in ustvarjanjem pravljic skozi igro, me je pri učencih prijetno presenetila. Da bodo otroci na koncu vsi tekoče brali, je bilo nenačrtovano. Našo e-pravljico bi v prihodnosti lahko še nadgradili z glasom, opremili z glasbeno podlago in tako naredili še radijsko igro, za kar pa nam je žal zmanjkalo časa.

Link do e-pravljice: <https://youtu.be/115ZLsrvGzM>

3. Zaključek

Trud, vložen v celoletni projekt interesne dejavnosti Ko pravljice oživijo, mi je bil ne le poplačan z doseganjem zastavljenih ciljev, kot so približati in vzpodbuditi branje in približati učencem pravljice, zgodbe, pesmi v povezavi z ostalimi zvrstmi umetnosti, temveč močno presežen z vidnim celostnim napredkom udeleženih učencev. Rezultati so mi dali zagon za nadaljnje razvijanje tovrstnih dejavnosti, s katerimi dopolnjujemo in bogatimo delo pri pouku. Učenci se posledično naučijo obvladovanja vsakdanjih problemov in situacij ter so bolj razgledani, kar je dobra popotnica za njihovo življenje.

4. Literatura

Bettelheim, B.: Rabe čudežnega: O pomenu pravljic. Ljubljana: Studia humanitatis, 1999.

Računalniška aplikacija ISSUU (online). <https://issuu.pdf-downloader.com/>

Klemenc, S.: Pravljичni krožek kot interesna dejavnost v osnovni šoli. Didakta, letnik 26, 27, (2017), številka 193, str. 41-43.

Korona – priložnost za razvoj eksperimentov doma

Gašper Murn, mag. prof. kem

Gimnazija Škofja Loka, Slovenija, gasper.murn@gimnazija-skofjaloka.si

Izvleček

Kemija je naravoslovna veda, ki močno sloni na eksperimentalnem delu. Tudi učni načrt predvideva, da dijaki v šoli izvedejo nekaj laboratorijskih vaj in pridobijo laboratorijske veščine. V 1. in 2. letniku na podlagi obravnavanih tem pri pouku dijaki naredijo po pet laboratorijskih vaj, v 3. letniku pa imajo dijaki v drugem semestru dodatno uro kemije, pri kateri izvedejo enajst laboratorijskih vaj.

V lanskem šolskem letu nas je situacija prisilila, da smo ostali doma, s čimer smo pri pouku kemije izgubili možnost dela v laboratoriju. Vseeno pa je to obdobje ponudilo priložnost, da o eksperimentih globlje razmislimo in jih prilagodimo tako, da bi jih dijaki lahko izvedli doma. Pri snovanju eksperimentov je bilo potrebno paziti na dostopnost opreme za izvedbo (laboratorijskih pripomočkov), dostopnost kemikalij in varnost dijakov.

Laboratorijsko delo smo tako zapeljali v tri različne smeri: laboratorijska vaja z ogledom videoposnetka eksperimenta, raziskovanjem doma in njegove okolice ter samostojna izvedba eksperimenta doma.

Ključne besede: kemija, laboratorijsko delo, delo od doma, eksperiment doma, naravoslovno-matematične kompetence

Covid-19 – the perfect opportunity to develop home experiments

Abstract

Chemistry is a natural science that relies heavily on experimental work. The curriculum also requires students to perform a few laboratory experiments in school to gain laboratory skills. While students in Years 1 and 2 conduct five laboratory experiments based on the topics covered in class, students have an additional lesson in the second semester of Year 3 in which they perform eleven laboratory experiments.

The covid-19 situation forced us to work from home during the last school year, which meant that students were deprived of performing laboratory experiments in chemistry lessons. Nevertheless, this period offered the perfect opportunity to reflect more deeply on laboratory experiments and adapt them for students to be able to conduct them at home. While planning the experiments, close attention had to be paid to ensure the safety of students and the availability of equipment and chemicals for the implementation of the experiment.

Laboratory work was thus taken in three different directions: laboratory work by watching a video of an experiment, exploring the home and its surroundings, and performing an experiment independently at home.

Key words: chemistry, laboratory work, distance learning, home experiment, scientific and mathematical competences

Uvod

Laboratorijski eksperimenti predstavljajo pomemben dela pouka kemije. Zavedati se moramo, da večina kemijske teorije, ki jo poznamo danes, bazira na eksperimentu, s katerim so teorijo dokazali. Tako je pomembno, da dijaki tudi v šolo določena znanja pridobijo ali nadgradijo z uporabo eksperimentalnega dela. Eksperimentalno delo je predvideno tudi po učnem načrtu.

V šolskem laboratoriju je izvajanje kemijskih eksperimentov enostavno, saj imajo dijaki na voljo potrebno opremo, potrebne kemikalije, poleg tega pa je ustrezno poskrbljeno za varnost in nadzor. Popolnoma drugačna slika je doma, kjer so dijaki z opremo za izvedbo eksperimentov omejeni, imajo omejen dostop do kemikalij, poleg tega pa morajo sami poskrbeti za varnost.

Delo na daljavo v zadnjem letu mi je torej ponudilo možnost razvoja (izven)laboratorijskih vaj, ki jih lahko dijaki naredijo doma, za računalnikom, v domači kuhinji ali z raziskovanjem svojega doma in njegove okolice. V članku bom predstavil tri primere razvoja laboratorijskih vaj, ki so jih dijaki v času dela na daljavo v šolskih letih 2020/21 in 2021/22 naredili doma.

Učni načrt za kemijo in laboratorijske vaje

Učni načrt za kemijo v splošni gimnaziji predvideva, da dijaki v treh letih splošnega gimnazijskega izobraževanja razvijejo »razumevanje soodvisnosti zgradbe, lastnosti in uporabe snovi, razumevanje naravnih procesov in načinov kemijskega proučevanja narave, odgovoren odnos do uporabe snovi, sposobnosti in pripravljenosti zavzetega, odgovornega in utemeljenega ravnanja za zdravje in v okolju (kemijska varnost), eksperimentalnoraziskovalne spretnosti in veščine, spoznavne procese (kompleksno mišljenje), kritično mišljenje in ustvarjalnost. Učna snov kemije v vseh letnikih ponuja nešteto možnosti za izvedbo eksperimentov.« (Bačnik, in drugi, 2021, str. 7)

V 1. letniku se dijaki v drugem semestru spoznajo z energijo kemijskih reakcij. Iz te snovi navadno v šolskem laboratoriju izvedemo laboratorijsko vajo: *Energija kemijske reakcije*. Doma te vaje dijaki samostojno niso mogli izvesti, saj nimajo potrebnih pripomočkov (pipete, analitske tehtnice), merilnih naprav (vernierjevi vmesniki) in nimajo dostopa do ustreznih kemikalij (bakrov sulfat, cink v prahu).

V 2. letniku se dijaki v prvem semestru spoznajo z indikatorji in spreminjanjem barve le-teh v različnih kislih in bazičnih raztopinah. Navadno indikatorje v šoli z dijaki

predelamo preko demonstracijske vaje. Delo na daljavo, preko aplikacije Zoom, na žalost ni omogočalo dovolj dobrega prenosa slike, da bi se barve lepo videle. To vajo sem lahko nekoliko spremenil in so jo dijaki samostojno izvedli doma.

V 3. letniku dijaki pri reakcijah alkoholov spoznajo reakcijo sinteze estrov. V šolskem laboratoriju naredimo sintezo Aspirina (acetilsalicilne kisline), a na daljavo te vaje nismo mogli izvesti, saj terja zahtevno laboratorijsko opremo in kemikalije, ki dijakom niso dostopne. Kraljevo združenje za kemijo (Royal society of Chemistry) iz Združenega kraljestva je vajo *Sinteza Aspirina* oblikovalo v obliko računalniške igre. Tako so lahko dijaki to vajo virtualno izvedli na daljavo.

Kasneje dijaki 3. letnika spoznajo aldehide in ketone. Na to temo v šoli naredimo vajo *Dokazne reakcije za aldehide in ketone*, ki pa ni mogoča za izvedbo doma. To vajo sem zato priredil na podoben način kot vaje za 1. letnik.

Nazadnje, pred koncem šolskega leta, dijaki spoznajo karboksilne kisline in njihove derivate. V šolskem laboratoriju izvedemo vajo *Določevanje karboksilnih kislin z nevtralizacijsko titracijo*. Tudi za to vajo potrebujemo zahtevnejšo laboratorijsko opremo, ki je dijaki nimajo doma. To vajo sem v šolskem letu 2020/21 zapeljal v nekoliko drugačno smer in dijakom zastavil vajo, ki so jo lahko izvedli doma.

Načini izvedbe vaj na daljavo

Izvedba z ogledom videoposnetkov

Vaje za 1. letnik smo izvedli s pomočjo videoposnetkov.

Po postopku, kot ga dijaki sicer uporabljajo za izvedbo laboratorijskih vaj v šoli, sem posnel potek laboratorijske vaje. Posnetke si lahko ogledate na Youtubu, dostopni pa so preko QR kod, ki jih najdete v Prilogi 1.

V posnetku sem dijakom navedel vse potrebne laboratorijske pripomočke, ki so jih morali dijaki zapisati v poročilo. V poročilo so morali zapisati tudi vse kemikalije in jih opremiti z varnostnimi oznakami ter natančno opisati potek dela, glede na ogledan posnetek. Del poročila si lahko ogledate na Sliki 1.

Kemikalije

Iz posnetka preglej kateri dve kemikaliji potrebujemo za 1. del vaje in ju zapiši spodaj. Na splošno poskži narisati list za obe kemikaliji in označi kateri GHS simboli jima pripadajo! (2 točki)

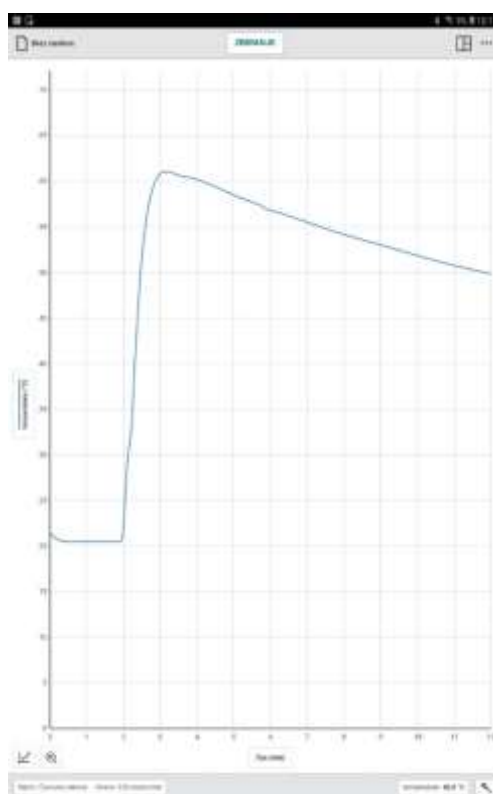
							
K1							
K2							

Potek dela

V nadaljevanju na črte natančno zapišite potek dela, kot si sledi v posnetku. Pazite, da ne izpustite katerega od ključnih korakov! (5 točk)

Slika 10: Del poročila laboratorijske vaje za 1. letnik.

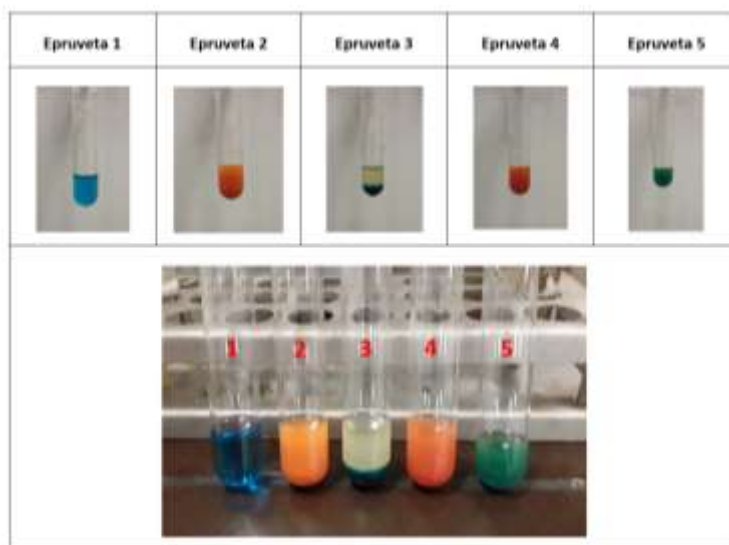
Poleg posnetka in poročila pa so dijaki dobili še grafe (Slika 2), ki so nastali pri merjenju temperature med snemanjem videoposnetkov. S pomočjo videoposnetka in grafa so morali nato dijaki odgovoriti na določena vprašanja in izračunati energije posameznih kemijskih reakcij.

Slika 11: Graf, ki so ga morali dijaki analizirati.

Na podoben način sem izvedel tudi vajo v 3. letniku: *Dokazne reakcije za aldehide in ketone*. Tudi tu sem dijakom v posnetku (Priloga 1) naštel vse potrebne laboratorijske pripomočke in kemikalije, ki so jih morali zapisati v poročilo, kasneje pa izvedel vajo. Po posnetku so morali dijaki zapisati natančna navodila za izvedbo vaje.

V primeru vaje za 3. letnike sem vse pri vaji dobljene rezultate fotografiral in fotografije priložil poročilu (Slika 3), na podlagi njih pa so morali dijaki zapisati opažanja in zaključke.

Slika 12: Dobljeni rezultati eksperimenta za 3. letnike.

Izvedba v virtualnem okolju

V 3. letniku v šolskem laboratoriju izvedemo vajo pri kateri dijaki sintetizirajo Aspirin (acetilsalicilno kislino). V domačem okolju te vaje dijaki niso mogli izvesti, saj zanje potrebujejo zahtevnejšo laboratorijsko opremo (npr. Bühnerjev lij, presesalno erlenmajerico, vakuumsko vodno črpalko) in kemikalije, ki jim niso dostopne (salicilna kislina, anhidrid etanojske kisline, konc. H_2SO_4).

V času dela na daljavo, v šolskem letu 2020/21, sem povsem po naključju naletel na virtualno sintezo Aspirina, ki jo je pripravilo Kraljevo združenje za kemijo (Royal society of Chemistry). Razvili so spletno računalniško igro, ki dijake popelje po sintezi Aspirina in analizi dobljenega produkta. (Royal society of Chemistry, 2021)

Dijaki se skozi virtualno sintezo in naloge spoznajo z Aspirinom kot molekulo, z zgodovino odkrivanja in pridobivanja te substance, z natančnim postopkom sinteze analgetika Aspirina in spoznajo različne laboratorijske prijeme. Dodano vrednost pa predstavlja tudi urjenje strokovnih izrazov v angleščini, saj je celoten eksperiment zasnovan v angleškem jeziku.

Tudi tu sem za dijake pripravil vsa potrebna navodila. Samo vodenje po eksperimentu sem prevedel v slovenščino in ga vključil v poročilo, dodal pa sem tudi nekaj nalog, s katerimi so dijaki povezali znanje pridobljeno v razredu z izvedenim virtualnim eksperimentom.

Dijaki so morali za ta eksperiment oddati dve poročili, poročilo ki so ga dobili v spletni učilnici in poročilo, ki ga samodejno ustvarja virtualni eksperiment in ga lahko dijaki dobijo v obliki PDF dokumenta ob zaključku virtualnega eksperimenta.

Eksperimenti z raziskovanjem doma

Kemija se v mnogih točkah dotika vsakdanjega življenja. V 3. letniku dijaki spoznavajo organske spojine, s katerimi se srečujejo praktično na vsakem koraku življenja. Proti koncu šolskega leta z dijaki obravnavamo snov *Karboksilne kisline in njihovi derivati*, pri kateri spoznajo pomembnejše predstavnike karboksilnih kislin. Na to temo pa naredijo tudi laboratorijsko vajo pri kateri z nevtralizacijsko titracijo določajo vsebnost kislin v različnih živilih (kis, jogurt, limona, med). Za izvedbo nevtralizacijske titracije bi dijaki potrebovali laboratorijsko opremo, ki je sicer nimajo (birete, pipete, erlenmajerice ...). Vaja torej ni primerna za izvedbo doma.

V šolskem letu 2020/21 sem združil nekaj snovi, ki bi jo dijaki obravnavali v razredu in laboratorijsko vajo, v samostojno domače delo. Dijaki so preko vaje doma poiskali produkte, ki imajo na deklaracijah zapisano, da vsebujejo katero od karboksilnih kislin. Te produkte so morali fotografirati, jim v poročilu dodati skeletno ali racionalno formulo kisline, ki jo vsebujejo in napisati sistematično ime te kisline.

Naslednja naloga, ki so jo dijaki imeli, je bila poiskati recept za dve domači čistili pri katerih uporabljamo karboksilne kisline (čistilo za vodni kamen z alkoholnim kisom, čistilo za stranišče z limoninim sokom ...).

V zadnjem delu vaje so dobili dijaki opise karboksilnih kislin, njihove uporabe in nahajališč. Z uporabo spletnih virov in literature so morali iz opisa razbrat katera karboksilna kislina je opisana, zapisati njeno formulo in ime.

Praktični eksperiment doma

Določeni eksperimenti pa so vseeno dovolj enostavni, da jih dijaki lahko na povsem varen način izvedejo doma.

V 2. letniku z dijaki spoznavamo indikatorje – snovi, ki spreminjajo barvo v odvisnosti od pH raztopine. Navadno to vajo v šoli naredimo demonstracijsko pred razredom, vendar nam pouk na daljavo tega ni omogočal, saj preko kamere le težko prikažemo razlike v niansah različnih barv.

Ker so indikatorji tudi nekatera barvila, ki jih srečamo, na primer, v zelenjavi in sadju, sem se odločil, da bodo dijaki sami pripravili indikator in določili približen pH nekaterim produktom doma. Odločil sem se za indikator iz soka rdečega zelja, ki je cenovno dostopen, enostaven za pripravo, poleg tega pa velja za univerzalni indikator, saj spreminja barvo pri vsaki stopnji pH. Dijaki so dobili natančna navodila za pripravo

indikatorja iz listov rdečega zelja in vode. Kasneje je kolega posnel tudi video navodila za izdelavo indikatorja.

Pripravljen indikator so morali dijaki uporabiti na različnih domačih produktih (natančen seznam možnosti je bil priložen vaji) in jim glede na barvo določiti približen pH.

Vse korake izdelave in uporabe indikatorja so dijaki fotografirali s pametnim telefonom in fotografije priložili poročilu.

Zaključek

Čas korone je na naš planet morda prinesel veliko slabega, a tako kot v vsaki stvari se tudi v taki situaciji da najti pozitivne plati. V vzgoji in izobraževanju je korona ponudila priložnost za razvoj samostojnosti dijakov, za razvoj novih pristopov v poučevanju, pri kemiji pa tudi za razvoj samostojnega dela z viri in literaturo in samostojnega eksperimentalnega dela.

Nadgradnja eksperimentalnega dela do te mere, da je bilo izvedljivo doma, je terjalo nekaj prilagoditev. Morda smo na ta način malo zašli od učnega načrta za gimnazije, ki predvideva razvoj eksperimentalnoraziskovalnih spretnosti in veščin. Smo pa na ta način bolj zadostili drugemu cilju, ki ga morda v šoli nekoliko porivamo na stran, ki pravi da dijaki razvijejo razumevanje naravnih procesov in načinov kemijskega proučevanja narave in odgovoren odnos do uporabe snovi, sposobnosti in **pripravljenosti** zavzetega, odgovornega in utemeljenega ravnanja za zdravje in v okolju (kemijska varnost). Poleg tega pa so s samostojnim delom razvijali tudi naravoslovno-matematično kompetenco kompleksnega in kritičnega mišljenja.

Viri in literatura

Bačnik, A., Bukovec, N., Poberžnik, A., Požek Novak, T., Keuc, Z., Popič, H. in Vrtačnik, M.: *Učni načrt gimnazija, Kemija*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 2008.

Royal society of Chemistry: *Aspirin screen experiment* (splet). 2020. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://edu.rsc.org/resources/aspirin-screen-experiment/1644.article>

Priloga 1

QR kode za dostop do videoposnetkov eksperimentov

Laboratorijska vaja za 1. letnik: Energija kemijske reakcije
(1. del)

Laboratorijska vaja za 1. letnik: Energija kemijske reakcije
(2. del)

Laboratorijska vaja za 3. letnik: Dokazne reakcije za
aldehide in ketone

L'Angolino, the school newspaper as a training space

Lorella Romano (Headteacher), **Roberta Franchi** (Italian teacher and director of L'Angolino), **Francesco Mammarella** (English teacher)
Omnicomprehensive Institute of Città Sant'Angelo, Italy, peis00400q@istruzione.it

Abstract: L'Angolino, the newspaper of the Omnicomprensive Institute of Città Sant'Angelo edited by 27 young editors, involves 1347 primary, middle and high school students, 180 teachers, Administration staff, Parents Committee, Educating Community. It was founded, as often happened traditionally for school newspapers, as an information space for didactic-educational activities but it has soon become a modern training space: students learn, in a significant way through interviews, knowledge, skills and disciplinary, transversal, citizenship skills. Through interviews and research, by accessing primary sources that are enhanced in articles, students build "Knowledge". The written, read and interpreted newspaper has a didactic, pedagogical and cultural role, attributable to the discipline of "Media Education". The digital format, in the graphic composition and reading phases, affects the development of cognitive and metacognitive processes, stimulating the re-composition and de-composition of knowledge in a multisensory way. The video interviews allow to broaden the territorial horizons.

Keywords: formation, community, ICT , motivation, innovation, new teaching methodologies.

Chapter 1 "L'Angolino": learning by being part of an Educating Community

"L'Angolino" is the newspaper of the Omnicomprensivo Institute of Città Sant'Angelo, in its third year of publication, edited by an editorial staff of high school students (Linguistics, Human Sciences, Economic-Social, Scientific Sports and Applied Sciences) but this year has also opened to middle and primary school students. The magazine emphasizes the link with the territory, declining the ancient name of the town, Angulum, into a corner of ideas, through which young people observe, interpret and communicate their reality.

1. The newspaper to learn how to understand, to do, to be citizens

The newspaper was first founded as an information tool, aimed at the school and extracurricular community, of didactic-educational activities involving students, but it soon opened the doors to an innovative teaching methodology, to a learning and training environment in which students significantly develop disciplinary and transversal knowledge, skills and competences, also related to active citizenship. How and why is the newspaper a learning space? Students of the editorial staff, through a shared reality task, learn to research, write, debate and argue, reason, combine science and humanism, work in groups. Through interviews and research, by accessing primary sources that are enhanced in articles, students build knowledge of History (relating for example to the Shoah in the editions "Not to forget", January 2020 and "Our responsibility", January 2021; Istrian in the editions "Dalla Memoria al Ricordo", February 2020 and "Pola, farewell", February 2021; to the Renaissance in the "Brothers and Sisters of Italy" edition, March 2021). The keys to access history are

those of micro-stories and the search for traces on the territory (for example, interviews with witnesses of the Istrian exodus, pp. 4-10 edition "Pola, Farewell ", February 2021; interviews on historical traces in Città Sant'Angelo, p. 30 edition "Pola, farewell", February 2021 and pp. 4-6 edition "Brothers and sisters of Italy", March 2021). Italian skills and competences are strengthened in writing and reading activities, as well as in research related to literature (for example, articles on "Dante's Divine Women", pp. 17-22 edition "Fratelli e sorelle d'Italia", March 2021 and on "Dante arrives at the Borgo", pp. 4-5 edition "Read our school", December 2020). Mathematics, Law, Human Sciences are also stimulated, especially in a methodological sense, as can be seen in graphs, statistics and social research (for example, articles "Memory is Commitment", pp. 34-41 edition "Brothers and Sisters of Italy, March 2021). The dimension of Art intervenes in artistic promotion activities (for example "Masks of the Great Class" pp. 30-33, edition "Il Carnevale delle Pigotte", February 2021), as well as that of Sciences (for example, articles "Focus Sciences ", pp. 30-32, edition "Read our School ", December 2020 or those on the green economy, pp. 6-9 edition December 2019) and Sports Sciences (for example, articles "Sport and movement" pp. 6-7 edition "Eppur si muove", April 2020). Religion also intervenes with the promotion of in-depth studies on interreligious dialogue (for example the article "Educating to interreligious dialogue by learning from the pandemic", p. 7 June 2020 edition). Foreign languages are the key through which internationalization is promoted: in addition to articles published in English (for example on pages 24 and 26, "Fratelli e Sorelle d'Italia" edition, March 2021), English is the language through which students open up abroad, as happened with the connection from Austria and India for the interview with Madrouka Rayachi and Amanpreet Droga on interreligious dialogue (June 2020 edition, p. 7), from Brazil for the interview with Dr. Pedro Spinetti (pp. 8-9, edition "The Pigotte Carnival", February 2021), from Canada for the interviews with Josie Verrillo and Joe Cacchione (pp. 8-9, "Brothers and Sisters of Italy", March 2021), from Seattle for the interview with Bryce Foley (p. 15 June 2020 edition). Latin also becomes a cultural key to read the present, in the next issue in which the editorial staff and the students of the afternoon Latin course dialogue with Greece. The work of the editorial staff stimulates the planning of the various classes of the Institute, promoting webquests (on the Shoah in "Our Responsibility" edition, January 2021; on the exodus of Italians in the "Pola, Farewell" edition, February 2021; on the fight against the mafias in the "Brothers and Sisters of Italy" edition, March 2021). The processes become integrated not only from the point of view of learning but also of teaching that enhances cross-curricular skills. Civic education is the heart of Angolino, which promotes education for active citizenship and offers chances to better know and reflect together with the local community. Each edition, which takes place monthly, is in fact dedicated to the study of a civic theme. From the editions "Not to forget" and "Our Responsibility" of January 27 to "From Memory to Memory" and "Pola, Farewell" of February 10 dedicated to the Days of Remembrance, from the edition "Donne ch'avete intelletto d'amore" of 8 March to the "Odore dei professori" of 1 May dedicated to Women's Day and May 1st: the numbers of the newspapers are a secular calendar of community. The value of the process was recognized by the Ministry of Education, with the Special Continuity Award in the national competition "Pola, farewell", live on Rai from Montecitorio on February 10, 2021: "L'Angolino [...], a harmonious, extensive work and well documented, it has the merit of having been able to involve all the age groups present within the Institute, enhancing the skills and abilities of each one in an excellent way. The magazine, which collects all the contributions, is graphically well set up and structured in such a way as to connect the different articles and the different sensitivities in a homogeneous way.

The willingness to reach primary sources is to be appreciated, having the working group organized a videoconference with an exile with the aim of obtaining more complete information which was then very well used ". How and why is the newspaper a community space? First of all, the sense of belonging and identity of the school community is promoted. The students, belonging to different high school classes and addresses, within the editorial staff during extra-curricular hours, discuss, work in groups, get to know the activities carried out by the school, the organizational dynamics of the Institute, through interviews with the Headmaster, the President of the Parents Committee, the Commissioner ad acta, other students, teachers, the Administration Director, the librarian (see for example articles pp. 12 and 13, edition "Read our school", December 2020). Furthermore, the fences within the school orders are overcome: from school year 2020/2021 some middle school students have joined the editorial team. Finally, the whole school becomes a widespread editorial office. The newspaper enters curricular teaching: from school year 2020/2021 the editorial staff of the "L'Angolino of kids" was set up, curated by teachers and pupils of the fifth grade classes of Primary School, in a classroom-laboratory born from the need to remodel the classes into working groups, to respond to safety needs of Covid 19. Furthermore, the first classes of the Scientific High School take care, in the context of Italian curricular teaching, two sections ("Distant but close" and "Music and Culture") through which they know and become an active part of the school community, thus balancing the condition of physical isolation due to the pandemic. All classes also actively participate, developing webquests and reading the newspaper. L'Angolino also stimulates the promotion of a sense of belonging to the territorial community: students, through interviews with the Mayor (for example article from p. 1 edition June 2020), with the President of the Municipal Council (for example article from p. 1 edition "To not forget", January 2020), to economic and cultural operators (for example article p. 7 edition "Women who have intellect of love", March 2020), to citizens (for example article pp. 4-5 edition "The mask and identity", February 2020), to witnesses (for example articles p. 5 edition "From Memory to Memory", February 2020 and pp. 4-10 edition "Pola, goodbye", February 2021) and through research on the physical and symbolic places of the territory (see for example article pp. 8-9, edition "From Memory to Memory", February 2020) explore the complexity of the relationships in which they live. At the same time, they return information and incentives for reflection to the extracurricular community, so that everyone can know and recognize themselves as members of a community that has an identity.

Chapter 2 The digital "Corner"

The newspaper is published on social channels: on the "Piazza di Ninive", that is the Facebook page "Bertrando Spaventa", and on the school website.

2. The newspaper to promote digital skills and to overcome territorial barriers through technologies

By composing and reading L'Angolino in digital format, specific and complex cognitive processes are promoted, educating to the recomposition of knowledge and sensory channels. The constant bombardment of information makes the level of attention and concentration weaker. With L'Angolino, we try to teach children and adults the need to build a new cognitive model: to understand how to develop the same level of attention on more traditional and digital media. The skills, the connected competences change

the cognitive processes, the emotional impacts if read or written on a paper and linear basis or in an electronic format. In dealing with the editorial plan of the newspaper, students learn to take into account the characteristics of digital writing. The digital educational contents produced highlight multiple forms of sharing and interpersonal collaboration. The QR-codes in each issue promote a type of learning "anywhere and anytime" whose contents are not required but convey the demand of the reader, as a way of connecting between experienced reality and digital content, facilitating understanding and deepening. The multimedia conveyed involves multiple sensory channels and active processing by the reader. The graphic organization of the contents (texts, photos, drawings, graphics, QR-code, tag cloud) stimulates the composition of multisensory stimuli through digital multimedia. Furthermore, starting from the lockdown, from March 2020, the entire editorial process has been restructured in a digital key, enhancing the contributions of technologies. During the DAD, to balance the isolation, the editorial staff of L'Angolino reorganized itself into online meetings that gave life to the special edition of April 2020 "School at a distance: yet it moves" with which all the experiences of Distance learning that were involving small and large students. In addition, online interviews have become opportunities for meeting which are open to everybody. This is what happened, for example, with the interview with the Head of Epidemiology at the Pescara Hospital (from page 1, June 2020 edition). In addition, during the DAD, the editors promoted webquests aimed at the entire school community, stimulating education in research and the reworking of digital resources. Through remote interviews it was also possible to intercept distant realities, even beyond national borders, whose video recordings are stored and shared, in the QR-codes published in each edition, allowing the reader to mend the process experiences (from the interview to the article). The reader himself, therefore, has the opportunity to break down and reassemble the processes, for example by comparing the article "Educating to interreligious dialogue while also learning from the pandemic", p. 7 June 2020 edition " edition.

<https://drive.google.com/file/d/169Ggx31s2lCCzxBUI6jR0QieSWxk2RHN/view>
https://www.youtube.com/watch?v=JU5KLoO2c_g&feature=emb_logo

Finally, the editors themselves became communicators of the experience on the social channels of the Ministry of Education, in the episode dedicated to L'Angolino of the "Le Scuole" Ministerial project.

3 Conclusions

The newspaper is a space for didactic-educational growth, the value of which proved to be enhanced during the pandemic, acting as a stimulus for motivation, curiosity, interest, sense of community in young people at a time when forced distance reduces physical relationships. In the midst of the difficulties of the Covid-19 pandemic, the path proposed by the editorial staff of L'Angolino was significant as it showed all the students, families, teachers of the Omnicomprehensive Institute a different way of doing school, of learning together and with others, how we can overcome fear, anxiety and fear through the light of solidarity. In addition to promoting solidarity initiatives (for example with the Pigotte Carnival, in collaboration with Unicef), the newspaper stimulates the sense of solidarity understood as sociality inherent in the value of community. The value of the newspaper, during the lock down, was also recognized by the Piancastagnaio "Penne Sconosciute" Award: "A simple magazine in its

structure, as it is linear, decisive, direct and very concrete as regards the graphics and the choice of colors, images and photographs inserted. At the same time, it is a complex project in terms of content, because it is rich in information, interviews, collections, testimonies of a certain stature that help the reader to understand reality and to answer many questions. The newspaper demonstrates the great communicative need of young people which arose especially during the period of the lock down. The students felt the obligation to give voice to their ideas and emotions through this tool and they succeeded in a great way because they created a newspaper full of authenticity, topicality, life. The section of tag clouds is interesting, in which the quarantine experience is visually expressed with colors, words, images and graphic signs that strike the eye and heart of the reader; but the work done on the works of the past is also noteworthy, that is an intelligent and thorough reworking of the great classics to interpret the present with a mature and conscious judgment. The thirst for sociability, here, is satisfied”.

4 Bibliography

-L'Angolino, Dicembre 2019

https://drive.google.com/file/d/1SqZ4xZ5iGKR_ToCubr7V35fIRWLkJ7cj/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Per non dimenticare*, gennaio 2020

https://drive.google.com/file/d/1DE3NK4NdNPll4l_WdR2BxhGuH1gsZynm/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Dalla Memoria al Ricordo*, Febbraio 2020

https://drive.google.com/file/d/1WOXIZcp_aQYSP9Av92OK0UpNt0m7c6xc/view?usp=sharing

-L'Angolino, *La Maschera e l'Identità*, Febbraio 2020

<https://drive.google.com/file/d/1wcK8ewJel3ZnILRleKofvsFP-gxukW43/view?usp=sharing>

-L'Angolino, *Donne ch'avete intelletto d'amore*, Marzo 2020

https://drive.google.com/file/d/1B5YYl2LwQnKy_IBXqIX-0UXmFEIZ_uCM/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Eppur si muove*, Aprile 2020

<https://drive.google.com/file/d/1n4wM9Z0mtfmoxACsFk6TPV7TlgFYyQwe/view?usp=sharing>

-L'Angolino, *Gli odori dei mestieri*, Maggio 2020

https://drive.google.com/file/d/1Ufh6CgTFp9VlwcZti0cwfb_LAEST_05/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Italia mia, benché 'l parlar sia indarno*, Giugno 2020

https://drive.google.com/file/d/1tD_A1FxiUQt_qX6HVorDj5vE374Gq_FY/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Tutti a Scuola*, Novembre 2020

<https://drive.google.com/file/d/1tNxO7ASVqdX-kZN9yrlhJru2EuUEToF2/view?usp=sharing>

-L'Angolino, *LeggiAMO la nostra Scuola*, Dicembre 2020

https://drive.google.com/file/d/1HDDG8YtcQ857w8kHq0PNKznJHt_Cpe4L/view?usp=sharing

-L'Angolino, *La nostra Responsabilità*, Gennaio 2021

<https://drive.google.com/file/d/1BD7V4MMAjpEqCiqNu7WVnWMjdwgcsLbM/view?usp=sharing>

-L'Angolino, *Pola, addio*, Febbraio 2021

<https://drive.google.com/file/d/13qUEqNsMq1yghOezWlpLPHf1yFzCD0v4/view?usp=sharing>

-L'Angolino, *Il Carnevale delle Pigotte*, Febbraio 2021 https://drive.google.com/file/d/1p-l78RwpPQjupGOz_VH8V54ikRZWvV0j/view?usp=sharing

-L'Angolino, *Fratelli e Sorelle d'Italia*, Marzo 2021

https://drive.google.com/file/d/1UvrEMKuM_FjrzbxixXzYXiZEAWD3KomY/view?usp=sharing

-Sito web Istituto Omnicomprensivo Città Sant'Angelo

<https://www.omnicomprensivocsangelo.edu.it/il-nostro-giornale/>

-Attestato di premiazione Concorso “Penne sconosciute”, 2021

[https://drive.google.com/file/d/1XYMtRpBqwDLRm-](https://drive.google.com/file/d/1XYMtRpBqwDLRm-bLn0G1j2TYmw0s2Tk3/view?usp=sharing)

[bLn0G1j2TYmw0s2Tk3/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1XYMtRpBqwDLRm-bLn0G1j2TYmw0s2Tk3/view?usp=sharing)

-Ministero dell'Istruzione, Premiazione Concorso *Pola, addio*, 10 Febbraio 2021

<https://m.youtube.com/watch?v=kOas9stohXk>

-Ministero dell'Istruzione, video *Le Scuole*, gennaio 2021

https://drive.google.com/file/d/1GjYr1Rxvds_ZYm1vvosxkhc3Ccmzu_ux/view?usp=sharing

-Roberta Franchi, *Scuola e Territorio come Comunità Educanti*, Febbraio 2021

https://drive.google.com/file/d/1UuYEzpN-ZNvKngsVNBit5_hMbz7SbDeY/view?usp=sharing

Magic Word

Karabacak Nevşan

Milli Zafer İlkokulu Odunpazarı, Eskişehir, Türkiye, nevsan2000@gmail.com

Kuş Senen

Eskişehir İbrahim karaoplanoglu primary school, eTwinning project for primary schools, senenkus@gmail.com

English is the most taught foreign language in nearly all countries from primary level and onward. In 2009, 10,73% of students enrolled in primary education in the EU were learning English. Teachers at primary schools, in curriculum component, teach the basic of English for most of the time. One of the basic English materials that the students learn is the list of words with their meaning glossaries known as vocabulary (Brown and Hatch, 1995). According to Gower, Philips and Walters (2005), vocabulary is even more important than grammar because, especially in the early stages, students learn the basic words they need in order to communicate. Wilkins (1972, as cited in Thornbury,2002)reports that “you can say very little with

grammar, but you can say almost everything with the words. The teaching of vocabulary can be manifested by learning simple subjects, such as things around us, name of fruit, animals, sport, game and giving instruction. This might not be easy because most of the students learn English for the first time. In fact,a sense of fun can make language more powerful. As the students’ ages are not appropriate for theoretical lessons, they should learn the language in a funnier and more enjoyable way. We had an e-Twinning project "Magic Words" is for this aim of learning vocabulary with games.

The project is rewarded with European e-Twinning label. We used both tangible games and e-games in the activities. As project teachers we usually communicated each other and cooperated with each other via whatsapp, e-mail, and webinars. We used web 2.0 tools as learningapps, quizlet,voki. We had chance to share our decision and decided together.

In "Magic Words" one of our activity was related with cultural objects which belong to our city. Thus our students were aware of different city from different countries. In addition they had magic friend to speak English. If you need more information you can research on e-Twinning page with its name.

In global world sharing own experiences with each other and deciding together make teachers better in profession. Teachers can change the world, let’s do it with new projects.

Mali kuhar

Mojca Debeljak

OŠ Orehek, Kranj (PŠ Mavčiče), Slovenija, mojca.debeljak@osorehek.si

IZVLEČEK

Kuhanje je eno izmed opravil, ki je sestavni del družinskega življenja. Današnji tempo življenja, obremenjenost v službi, organiziranost doma... močno vplivajo na družinske odnose in kakovostno preživljanje časa. Kuhanje je zagotovo ena izmed možnosti za ustvarjanje prijetnih trenutkov, poleg tega pa otrok pri tem krepí določene veščine. Pri kuhanju se neformalno uči, krepí motorične spretnosti, komunikacijske in vodstvene sposobnosti, organizacijske sposobnosti, uči se reševati težave, razvija bralno in matematično pismenost, pridobiva samozavest in občutek za odgovornost. Zavedajoč se vsega tega, se na podružnični šoli Mavčiče, izvaja interesna dejavnost Mali kuhar, ki omogoča prvošolcem in drugošolcem krepitev vseh teh veščin. Posebnost dejavnosti pa je »kuhanje brez kuhanja«.

KLJUČNE BESEDE: interesna dejavnost, kuhanje, razvijanje veščin, prvošolec, drugošolec, učenje, zabava

A LITTLE CHEF

ABSTRACT

Cooking is one of the chores, which is a component part of every family. A way of life nowadays, workload, organisation at home... have a major affect on family relationships and spending quality time. Cooking is definitely one of the options for creating some pleasant moments. Furthermore, a child becomes stronger at certain skills. Cooking includes an informal learning. A child is also getting stronger at motoric abilities, communication and leadership skills, organizational abilities, he learns how to solve problems, develops reading and math literacy, gains self-confidence and a sense of responsibility.

Being aware of all that, there is an after-school activity called A little chef, in Mavčiče school, which enables first and second grade pupils to develop all these skills. The speciality of the activity is »cooking without cooking«.

KEY WORDS: after-school activity, cooking, developing skills, first grade pupil, second grade pupil, learning, entertainment

1. UVOD

Otroštvo je čas namenjeno raziskovanju, odkrivanju novih stvari, učenju, osvajanju novih veščin in spretnosti. Vse to pa naj bi otroci dosegali preko igre.

Tudi kuhanje je eno izmed opravil, ki je sestavni del našega življenja in, ki se ga otroci lahko naučijo preko igre oziroma na zabaven način. Ob današnjem življenjskem tempu lahko čas za kuhanje izkoristimo za krepitev medsebojnih odnosov v družini, pri katerem pa otroci razvijajo tudi pomembne veščine, ki jim bodo koristile nadalje v življenju. Pri kuhanju lahko na prijeten način kakovostno preživljamo čas z otroki.

Na naši podružnični šoli v Mavčičah (OŠ Orehek, Kranj) že nekaj let poteka kuharski krožek. Sama ga vodim za učence 1. in 2. razreda. Posebnost naše dejavnosti pa je v tem, da učenci pripravljajo jedi, pri katerih je uporaba štedilnika nična oziroma minimalna.

2. OPREDELITEV INTERESNE DEJAVNOSTI

Šole organizirajo interesne dejavnosti v sklopu razširjenega programa, saj so pomemben del vseživljenjskega učenja. Otrokom se na ta način omogoči, da odkrivajo svoje interese, jih tudi razvijajo, hkrati pa koristno preživljajo svoj prosti čas. Velik poudarek je na razvoju na učnem in socialnem področju, ko učenci razvijajo produktivno mišljenje, so miselno in čustveno aktivni, se osebno razvijajo, razvijajo spoštovanje, medsebojno sodelujejo in posledično gradijo na medosebnih odnosih. [1]

3. KUHANJE - ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

Določene veščine v življenju se otroci naučijo s časom ter z izkušnjami. Takšne veščine se razvijajo skupaj s posameznikom in so ključne za kakovostno vključevanje v družbo, pa tudi za uspešno delo pri samostojnem in ekipnem delu. To so tako imenovane mehke veščine, ki se razvijajo z mnogimi dejavnostmi, tudi s kuhanjem.

NEFORMALNO UČENJE

Kuhanje je aktivnost, ki pri otrocih spodbuja samoiniciativnost, domišljijo, ustvarjalnost... Gre za novo pridobljeno znanje, do katerega pridejo preko zabavne aktivnosti. Kuhanje je lahko tudi odličen uvod na otrokovi poti k samostojnosti.

MOTORIČNE SPRETNOSTI

Rokovanje z nožem (rezanje, sekljanje, strganje, lupljenje), odmerjanje, mešanje, posipanje, vlivanje, gnetenje... so postopki, ki pri otrocih spodbujajo fino motoriko in koordinacijo med očesom in roko.

KOMUNIKACIJSKE IN VODSTVENE SPOSOBNOSTI

Določanje nalog, izražanje zahtev in želja, dogovarjanje z drugimi, kadar kuha več oseb, razlaganje, opazovanje napredka... pri otrocih krepi komunikacijo, bogati besedni zaklad in retoriko. Vse to pa, na primer v šoli, vpliva tudi na sodelovanje pri skupinskem delu, na splošno klimo, tudi na odnose med otroki in učitelji.

ORGANIZACIJSKE SPOSOBNOSTI

Pri najmlajših otrocih bo organizacijo in vodenje (pripravo posod in živil, zaporedje pri postopku kuhanja) sprva prevzela odrasla oseba, postopoma pa lahko omenjene naloge začnejo otroci izvajati sami, tako da poiščejo recept, po katerem bi želeli kuhati, pred kuhanjem pripravijo nakupovalni seznam, v trgovini poiščejo določene sestavine. Vse to so izkušnje, ki jih bodo pripeljale do napredovanja in spoznanja, da je za vsako delo potreben trud, poleg tega bodo dobili zagon in bodo motivirani za ostale aktivnosti, ki se jih udeležujejo.

SPOSOBNOST REŠEVANJA TEŽAV

Kuhinja je prostor, kjer so nepredvidljive situacije stalnica. Potrebno je hitro odločanje, reagiranje, prilagajanje na nastalo situacijo... in pri tem otroci krepijo svojo sposobnost reševanja težav. Pomembno pa je tudi, da jih vsi problemi ne odvrnejo od nadaljevanja, saj večkrat, ko bodo v podobno neugodnem položaju, jih le-ta ne bo ustavil, temveč se bodo prilagodili in nadaljevali z delom.

BRALNA IN MATEMATIČNA PISMENOST

Branje receptov zahteva ogromno napora za otroke, saj je potrebna tako bralna kot tudi matematična pismenost: pretvarjanje prebranih navodil v samo izvedbo, seštevanje sestavin, odmerjanje teže oziroma količine tekočin (pretvarjanje merskih enot), določanje primerne razmerja surovin in pa sledenje času, ki je potreben za pripravo posamezne jedi.

PRIDOBIVANJE SAMOZAVESTI IN OBČUTKA ZA ODGOVORNOST

Samostojna priprava jedi bo otroke privedla do večje samozavesti. Pohvala za opravljeno delo jih bo spodbudila za vztrajanje, poleg tega pa se bodo počutili spretni in koristni. Kuhanju oziroma pripravljanju jedi pa sledi pospravljanje, ki jim bo dalo občutek odgovornosti, saj morajo vedeti, da je na koncu treba pomiti posodo, jo obrisati in pospraviti nazaj na svoje mesto. Poleg tega bodo s kuhanjem hrano začeli ceniti, saj bodo ugotovili, da hrana ni zastoj in da je z njo potrebno primerno in ekonomično ravnati. [2], [3]

4. INTERESNA DEJAVNOST MALI KUHAR

Pred leti sem sprejela izziv, da bi na naši podružnični šoli izvajala interesno dejavnost kuhanja. Zakaj izziv? Kot prvo, podružnična šola ima »razdeljevalno kuhinjo«, saj nam hrano pripeljejo iz bližnjega vrtca, ki je tudi del naše šole. Vse to pa pomeni, da jedilnica ni opremljena tako kot, na primer, učilnica gospodinjstva, ki je namenjena tudi učenju kuhanja. Drugi izziv pa so bili prvošolci in drugošolci, še nevešči dela v kuhinji, kar je pomenilo, da bomo s pripravljanjem jedi krepili predvsem že omenjene veščine.

Tako sem morala pobrskati po svojih receptih ter na medmrežju, za recepte, ki bodo v veliki meri zdravi, zanimivi, primerni za najmlajše učence, predvsem pa okusni. Poleg tega sem hrano naročala preko šolske kuhinje, kar je pomenilo, da je bilo občasno potrebno pri določenih sestavinah recepte tudi prilagoditi.

Z učenci smo se srečevali tedensko po eno šolsko uro, sprva v eni skupini, kasneje, zaradi velikega števila vpisanih, pa v dveh skupinah. Veseli me, da so se na krožek vpisali tako deklice kot tudi dečki. Prvo uro smo namenili pogovoru o obnašanju v kuhinji, o higieni pri pripravljanju jedi, varnem ravnanju s kuhinjskimi pripomočki, izdelali pa smo tudi pogrinjek. Dogovorili smo se, da bomo pripravljali tako sladke (kokosove kroglice, čokoladna mousse torta brez pečenja, domače energijske ploščice, sadna kupa...) kot tudi slane jedi (prijazne gosenice, liptaver, solata za zabavo, štručke presenečenja...). Tako so učenci vsak teden vedeli kakšne vrste jed jih čaka.

Zadnji del naše ure pa smo namenili tudi »pisanju« recepta. Glede na to, da so bili prvošolčki na začetku svoje opismenjevalne poti, sem recepte temu primerno prilagodila, in tako smo pisali recepte s pomočjo »piktogramov« (slika 1).

Slika 1: Recept za kremasto piškotno kupo

Postopek priprave jedi, ki je bilo navadno daljše besedilo, sem jim napisala na računalniku, natisnila in so si ga prilepili na recept. Pri tem je potrebno poudariti, da je moralo biti besedilo kratko, razumljivo in napisano z velikimi tiskanimi črkami, da so ga lahko učenci kasneje (pre)brali sami.

Pri pripravljanju sladkih in slanih jedi, so se učenci naučili tudi rokovati z električnimi kuhinjskimi pripomočki (slika 2).

Slika 2: Mešanje sladke smetane

Predvsem pa so veliko rezali in sekljali (slika 3), pa tudi merili in tehtali sestavine (slika 4)... Zelo pomembno se mi zdi tudi to, da so se medsebojno povezali in se zabavali.

Slika 3: Rezanje suhega sadja in sekljanje oreškov

Slika 4: Tehtanje moke

5. ZAKLJUČEK

Otroci zelo zgodaj, že v igri, posnemajo dogajanje v kuhinji z delanjem potičk iz peska, »kuhanjem« v otroški kuhinji, pripravljanjem čajanke..., zato se mi zdi pomembno, da pri učencih in njihovih »prvih korakih« v svet kuhanja nisem imela velikih pričakovanj, temveč sem jih le usmerjala, jim sproti pojasnjevala, jih spodbujala in na koncu tudi pohvalila. Učenci so radi pripravljali jedi, kar je pripomoglo tudi k temu, da so jih z veseljem in ponosom pojedli ali vsaj pokusili, pa čeprav bi se v domačem okolju verjetno temu upirali in četudi jed ni bila vedno estetsko popolna.

6. VIRI IN LITERATURA:

[1] M. Kolar.: Interesne dejavnosti za 9-letno osnovno šolo [Elektronski vir]: program osnovnošolskega izobraževanja: koncept\nosilka projekta Metoda Kolar. - 1. izd. - Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008. [Povzeto: 2. 4. 2021] Dostopno na naslovu: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Interesne_dejavnosti.pdf.

[2] Učenje kuhanja ima za otroke številne prednosti (online). [Povzeto: 3. 4. 2021]. Dostopno na naslovu: <https://prehrana.si/clanek/470-ucenje-kuhanja-ima-za-otroke-stevilne-prednosti>.

[3] Kuhanje je za otroke edinstvena šola za življenje (online). [Povzeto: 3. 4. 2021]. Dostopno na naslovu: <https://www.delo.si/novice/slovenija/kuhanje-je-za-otroke-edinstvena-sola-za-zivljenje/#>.

Mali raziskovalci pri podaljšanem bivanju

Andreja Kolar

OŠ Ormož, Slovenija, andreja.kolar@osormoz.si

IZVLEČEK:

Zaradi živahne, radovedne skupine otrok, v kateri izvajam podaljšano bivanje, in zaradi svojega predmetnega področja sem začela z izvajanjem eksperimentalnega dela v podaljšanem bivanju v okviru etape sodelovalnega učenja. S tem referatom predstavljam eksperimentalno delo v učilnici z učenci 2. razreda in »medvrstniško« eksperimentiranje, kjer učenci podaljšanega bivanja izvajajo poskuse z učenci izbirnega predmeta Poskusi v kemiji iz 8. in 9. razreda. To zahteva učiteljevo natančno in dobro strukturirano učno pripravo ter zlasti njegovo ustrezno strokovno usposobljenost in prilagodljivost v različnih situacijah. Z aktivnostmi, prilagojenimi razvojni stopnji učencev, ter zagotovljeno varnostjo omogočimo učencem v podaljšanem bivanju učenje z lastno aktivnostjo, izboljšanje praktičnih spretnosti ter veščin. Tako lahko lažje razumejo pojave in procese, ki se odvijajo v naravi. Izkustveno učenje in eksperimentalno delo zagotavljata, da pridobljeno znanje ostane trajno in predvsem uporabno v vsakdanjem življenju.

Ključne besede: eksperimentalno delo, izkustveno učenje, »medvrstniško« učenje, vsakdanje življenje, trajno znanje

Little Scientists on extended stay

ABSTRACT:

Because of an energetic and curious group of pupils I take care of in after-school care and my subject field expertise I began the implementation of experimental work into my after-school care. This was all done in the scope of collaborative learning. In this seminar I will present the experimental work in the 2nd grade classroom and "cross-peer" experimentation where 2nd grade children in after-school care do experiments together with older 8th grade pupils taking the optional course Chemistry Experiments. This type of collaboration is dependent on well-structured and precise teaching preparation, appropriate teacher qualifications, and his/her adaptability. With the adaptation of activities tailored specifically to the developmental stage of the children we ensure an opportunity for them to learn through their own activity and improve their practical skills and know-how. This result in them understanding natural processes and phenomena much easier. Experiential learning and experimental work help to ensure long term memory retention and ensure that the gained knowledge stays useful in everyday life.

KEYWORDS: Experimental Work, Experiential Learning, »Interlinear« Learning, Everyday Life, Permanent Knowledge

1 Uvod

Otroke je potrebno čim prej vključevati v vnaprej organizirano raziskovanje, saj otrok skozi raziskovalno aktivnost pridobi osnovne izkušnje za svoj telesni in duševni razvoj. Pri tem otroci postanejo željni novega učenja in so bolj kreativni, kar je bistvenega pomena za njihovo osebno uspešnost v prihodnosti. Pri tem je pomembno, da je učitelj strokovno podkovan, da zna odgovoriti na vsako vprašanje učenca oz. postavlja ustrezna vprašanja in učenca tako usmerja, vzpodbuja, vodi in pomaga, da otrok oblikuje lastne zamisli in ideje (Petek, 2010). Aktivno spoznavanje in raziskovanje zakonitosti in postopkov kjer je prostor za kreativnost je v bistvu izkustveno učenje. Izkustveno učenje ima poseben pomen pri razvijanju vedoželjnosti, kulture dela in sodelovanja med ljudmi (Tomić, 2003).

2 Podaljšano bivanje

Podaljšano bivanje je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki ga organizira šola. Učenci se vanj vključujejo prostovoljno s prijavo staršev. Biti mora strokovno vodeno in mora vsebovati naslednje elemente: samostojno učenje, sprostitev dejavnost, ustvarjalno preživljanje časa in prehrano. Cilji podaljšanega bivanja se prepletajo in nadgrajujejo s cilji pouka. Vsebine izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih ciljev pouka ob upoštevanju interesov, potreb, želja učencev in njihovih staršev.

Na šoli imamo kar 8 skupin podaljšanega bivanja. Sama izvajam podaljšano bivanje v 2. razredu, v skupino je vključenih 18 učencev. Skupina je zelo živahna, raznolika in radovedna. Delo s skupino je zelo pestro, zanimivo in nudi velik izziv učitelja. Učenci so pri delu glasni in živahni. Iskala sem rešitev, kako bi te učence motivirala, povezala, vzpodbudila njihovo kritično mišljenje, izkustveno učenje in komunikacijo. Po izobrazbi sem učiteljica biologije in kemije, zato sem seveda iskala rešitve s svojega področja. Osredotočila sem se na izkustveno učenje: eksperimentalno delo.

3 Učilnica kot eksperimentalnica

Etapo sodelovalnega učenja izvajamo v času od 13.40 do 14.30. V tem času je že prosta učilnica kemije, zato izvajamo poskuse v tej namenski učilnici. V času, ko moramo upoštevati ukrepe NIJZ, pa postane eksperimentalnica kar matična učilnica učencev podaljšanega bivanja.

V prvih tednih novega šolskega leta je pogovor nanese na preživljanje poletnih počitnic, kopanje v bazenu in v morju. Tako je nastala prva ideja o poskusu, ki smo ga izvedli naslednji dan. V dve čaši smo nalili vodo. Prvo čašo smo poimenovali bazen, v drugo čašo smo dodali sol in jo poimenovali morje. Nato smo v obe čaši dali jajce in to jajce je predstavljalo učenca. Skozi vodeni razgovor smo razložili pomen poskusa, zakaj je jajce v navadni vodi potonilo in zakaj plava v slani vodi. Povezali smo vsakdanje življenje z eksperimentalnim delom, hkrati pa sem dala poudarek tudi komunikaciji. Ti učenci so želeli govoriti vsi naenkrat. Z nenehnim opozarjanjem in prekinjanjem dela smo prišli do konca izvajanja, istočasno pa smo sprejemali pravila pri podaljšanem bivanju. S tem delom sem še vzpodbudila njihovo radovednost. Vprašanja so kar nizali drugega za drugim (npr. »Kaj bi se zgodilo, če dodamo samo majhno žličko soli, Kaj se zgodi, če damo 10 žlic soli ...«). Tako so učenci sproti načrtovali nadaljevanje poskusa in dobivali rezultate. V tem delu se mi je zdelo seveda smiselno, da z delom nadaljujemo, čeprav prvotno tega nisem načrtovala. Učenci so med praktičnim delom razmišljali, kreirali, načrtovali nove izzive in povezovali vsebine. Fošnarič in Katalinič (2012) pravita, da si otroci s pomočjo takšnih izkušenj in izkušenj, ki so jim izpostavljeni neposredno, oblikujejo podobo razumevanja sveta, v katerem živimo. Če jih pri tem pravilno usmerjamo, bosta njihovi razumevanje in doživetje naravoslovja krajši, lažji in globlji.

S primerno vsebino vedno dosežemo, da je naravoslovje vpeto v okolje, v katerem otroci živijo in se gibljejo. Učenci odkrivajo, doživljajo in spoznavajo svoje okolje, hkrati pa krepimo miselne sposobnosti in skrbimo za osebni razvoj. V tem stilu nadaljujemo in vedno znova najdemo tematiko iz vsakdanjega življenja, na katero se osredotočimo. Pri praktičnem delu poskrbim, da učenci izvajajo eksperimente z naravnimi materiali, s svetlobo in temo, z zvokom, barvami, s temperaturo in težo, da pridobivajo čim več izkušenj o naravnih pojavih, ki jih obkrožajo. Vsa svoja opažanja si običajno zabeležijo. Učenci jih narišejo v posebno oblikovano mapo, ki smo jo oblikovali v ta namen. Vsak učenec ima lastno mapo s svojim imenom. V to mapo narišejo posamezne poskuse.

3.1 Eksperimentalno delo

Eksperimentalno delo je proces, s pomočjo katerega učenci razvijajo praktične veščine in razumevanje naravnih pojavov. Posebna pozornost je namenjena procesu eksperimentalnega raziskovanja. To pomeni, da je pot do rešitve problema bolj pomembna od same rešitve (Banko in Božič, 2013).

Fošnarič in Katalinič (2012) opredeljujeta eksperimentiranje kot delo oz. neposredni stik s konkretnim materialom, na podlagi katerega lahko otroci izvajajo skoraj vse naravoslovne postopke (opazovanje, beleženje opažanj, primerjanje, opisovanje, merjenje), s čimer razvijajo in urijo svoje spretnosti. Na nek način je eksperimentiranje na stopnji konkretnih operacij temeljni postopek za razumevanje procesov in pojavov v naravi. Eksperimentalno delo je torej pristop k učenju, pri katerem učenci z lastno aktivnostjo in s konkretnim gradivom razvijajo in izboljšujejo praktične spretnosti in veščine. Tako lahko lažje razumejo pojave in procese, ki se odvijajo v naravi.

3.2 Medvrstniško eksperimentiranje

V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju učence 8. in 9. razreda poučujem tudi izbirni predmet Poskusi v kemiji. Ti učenci izvajajo poskuse samostojno. Občasno pa k sodelovanju povabimo učence podaljšanega bivanja. Sodelujejo učenci različnih starosti, zaradi česar sem to poimenovala medvrstniško eksperimentiranje. Izbiro poskusov skrbno načrtujemo in prilagodimo razvojni stopnji učencev. Upoštevamo načelo, da naj bo snov po zahtevnosti le malo nad trenutno učenčevo miselno zahtevnostjo. Če se učencu ni potrebno potruditi, ni vzpodbude za njegov kognitivni razvoj. Vedno izpostavimo tudi varnostni vidik. Varnost zagotavljamo na treh ravneh: varnost do sebe, drugih in pripomočkov. Učenci izbirnega predmeta najprej opišejo izvajanje eksperimenta, kaj je pomembno in kako so poskrbeli za varnost sebe, drugih in pripomočkov. Nato poskus izvedejo in predstavijo ostalim učencem izbirnega predmeta. Ko so dovolj suvereni v izvajanju, pa načrtujemo izvajanje z učenci podaljšanega bivanja. Starejši učenci se radi vživijo v »učitelja«, ki uči in poučuje mlajše učence. Mlajši učenci pa jim sledijo; v njih vidijo starejše vzornike.

4 Zaključek

V šoli je potrebno otrokovo aktivnost in radovednost spodbujati in ohranjati, zato moramo pri pouku načrtovati tiste učne dejavnosti, ki so za učence zanimive in hkrati prilagojene njihovim razvojnim značilnostim. Ena izmed dejavnosti je eksperimentalno delo. Učitelj naj delo skrbno načrtuje in organizira tako, da lahko učenec razvija svoje zamisli in hkrati odkriva nova spoznanja s pomočjo eksperimentalnih rezultatov. Za boljše razumevanje naravoslovnih zakonitosti jih moramo povezati s primeri iz vsakdanjega življenja.

Otroško mišljenje je močno usmerjeno na zaznave. Učence veliko bolj jih zanimajo in privlačijo pojavi, pri katerih so spremembe dovolj hitre in dobro zaznavne. Zelo radi zaznavajo spremembe z različnimi čutili. Opažam, da postajajo učenci vedno bolj umirjeni, upoštevajo pravila, dogovore in komaj čakajo na naslednje izvajanje eksperimentov. Na dan, ko izvajamo poskuse, učenci ostajajo, po dogovoru s starši, dlje pri podaljšanem bivanju. Tudi odziv oziroma povratna informacija staršev je pozitivna. Ko se srečamo na hodniku, me učenci sprašujejo o poskusih in taki trenutki mi dajejo potrditev, da je vključevanje eksperimentalnega dela prava odločitev in hkrati dejstvo, da izvajanje podaljšanega bivanja s strani učitelja predmetnega pouka zagotavlja pestrost vsebin, ki jih lahko zagotavlja učitelj s specifikami svojega predmetnega področja.

5 Viri in literatura

Tomić, A.: *Izbrana poglavja iz didaktike*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, 2003.

Petek, D.: Spoznavanje nekaterih pojmov preko naravoslovnih poskusov. *Revija za elementarno izobraževanje*, letnik 3, številka 1. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, 2010.

Fošnarič, S. in Katalinič, D.: Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti otrok na področju naravoslovja. Maribor: Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, 2012.

Banko, J. in Božič, S. (2013). Ocenjevanje eksperimentalnega dela. Pridobljeno 3. 4. 2021 iz http://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Posodobitve%20pouka%20v%20osnovno%C5%A1olski%20praksi%20FIZIKA%20CD/vsebina/3_poglavje/3_01/OcenjevanjeEksperimentalnegaDela.pdf.

PRILOGA

Slika 1: Plavanje jajca, olje je lažje od vode

Slika 2: Mapa z risbami učencev

Slika 3: Čarovnije s suhim ledom

Medkulturno povezovanje za boljše znanje

Tanja Müller

OŠ Franceta Prešerna, Slovenija, anja.muller@sfpkr.si

Izvleček

Naslov projekta je "Medkulturno povezovanje za bogatejše znanje". Glavni cilj projekta je motivirati učence, za samostojno in odgovorno učenje in jim omogočiti bolj aktivno vlogo pri pouku ter prevzem odgovornosti nad lastnim učenjem. Projekt temelji na poslanstvu šole, da postane pravo vključujoče okolje, ki bo poskrbelo za potrebe, interese in sposobnosti vseh otrok. Šola je zelo raznolika glede na socialno-ekonomsko in medkulturno ozadje učencev. Šola skuša razvijati tako njihovo znanje kot socialne veščine. Učitelji šole so izrazili prepričanje, da je veliko prostora za izboljšanje dosežkov teh učencev z reorganizacijo poučevanja, vključevanja novih metod in učenja na bolj oseben način in z uporabo IKT orodij, ki bodo tako učiteljem kot tudi učencem nudila več samostojnosti, motivacije in zadovoljstva.

Ključne besede: sodelovanje, projekt, motivacija, poučevanje

Intercultural cooperation for enriched education

Abstract

The project title is "Intercultural cooperation for enriched education". The main goal of the project is to bring the students taught according individual education plans to the center of teaching whereas they are often on the margins of the teaching process. The project is based on the mission of the school to become a really inclusive environment which will cater for the needs, interests and abilities of all the children. The school is very diverse in the respect of the social, financial and intercultural background of the students. They are given the support in their learning as well as in their upbringing. The teachers of the school expressed belief that there is a lot of space to improve the achievements of those student through organising teaching and learning in more personalized way and using ICT tools which will offer more independence, motivation and satisfaction to students as well as to the teachers.

Key words: cooperation, project, motivation, teaching

1 Uvod

Šola se nahaja v mestu Kranj, ki se trenutno srečuje s problematiko priseljencev iz šibkega socialnoekonomskega okolja. Matični šoli sta pridružena še podružnična šola ter vrtec. Kar 20% vseh otrok, ki obiskujejo šoli in vrtec prihaja iz družin, ki niso slovenskega izvora. Zavedamo se, da je raznolikost, ki je na šoli prisotna, predvsem

prednost, ki je očitno še ne znamo dovolj dobro izkoristiti. Učitelji si kljub vsemu prizadevamo vrednote spoštovanja, strpnosti, poslušanja, dialoga, razumevanja in empatije prenašati tudi na naše učence. Priseljencev iz drugih držav zaznavamo iz leta v leto čedalje več. Strokovni delavci šole smo zaradi tega precej obremenjeni, saj so se naenkrat na šoli začele pojavljati težave, ki jih pred leti nismo zaznali, vsaj ne v tolikšnem številu. Učenci priseljenci potrebujejo v povprečju dve leti, da se naučijo slovenskega jezika v obsegu, da so sposobni slediti razlagi pouka. Za učence tujce šola organizira tečaj slovenščine, ki ga vodijo naši učitelji poleg svojih rednih in drugih delovnih obveznosti.

Veliko trenj nastaja tako med slovenskimi kot priseljenjskimi učenci. Šola sodeluje tudi s pobratenimi šolami iz Beograda, Banja Luke in Herceg Novoga. Opažamo čedalje več nezanimanja naših učencev za sodelovanje s partnerskimi šolami, saj vse težje dobimo učence, ki bi želeli na izmenjavo na pobratene šole, oziroma še težje dobimo učence/njihove starše, ki bi bili pripravljeni gostiti učence iz partnerskih šol.

Na šoli smo si zadali cilje, s katerimi bi želeli pridobiti izkušnje o delu s priseljenci v multikulturnih razredih, spoznati nove metode in oblike za prepoznavanje in preprečevanje nasilja ter primere dobrih praks uporabiti v razredu. Želimo zmanjšati medvrstniško nasilje, povečati toleranco med učenci, promovirati sodelovanje z vrstniki iz drugih držav.

2 Načrtovanje dela

Na šoli smo sestavili strokovni tim, ki v šolski prostor vnaša različne aktivnosti in priložnosti za izboljšanje problematike in razvoj šole. Odločili smo se, da proučimo različne že uspešne metode dela in dobre prakse. Šola je pridobila evropska sredstva za projekt mobilnosti in izobraževanja šolskega osebja (Erasmus+ KA101). V prihodnjih dveh letih bo nekaj učiteljev naše šole odšlo na aktivnost sledenja na delovnem mestu (job shadowing) na partnersko šolo iz Malte. Šola se srečuje s problematiko priseljencev, ki jo uspešno rešuje. Pogost pojav na tamkajšnji šoli je, da je večina učencev v posameznem oddelku tujcev in le manjšina Maltežanov, ponekod je v oddelku le en učenec, ki je po rodu Maltežan, vsi ostali učenci pa so drugih narodnosti. Na Malti je zelo raznolika struktura prebivalstva, kjer sta tudi dva uradna jezika. Menimo, da bi njihove izkušnje na področju dela z učenci različnih narodnih struktur veliko doprinesle k uvajanju dobre prakse dela s tujci tudi pri nas.

Nekaj učiteljev pa bo na šolo prineslo različne izkušnje z drugačnim pristopom poučevanja, ki jih imajo na Finskem. Šola izvaja predšolski in šolski program, kar je podobno strukturi naše šole, saj ima tudi naša šola ob podružnični šoli tri oddelke vrtca različnih starostnih skupin. Šola ponuja poleg rednih vsebin tudi pester izvenšolski program. Njen glavni poudarek je na dobrem počutju vseh deležnikov, tako učencev kot tudi zaposlenih. Učitelji pri svojem delu uporabljajo različne metode dela, ki imajo za posledico dobre rezultate njihovih učencev. Šola je tudi del mreže digitalnih šol skupaj še s sedmimi evropskimi šolami (Digital Schools of Europe www.digitalschoolsofeurope.eu), ki je odprta tudi za nove partnerje.

Da bi pedagoško praško še bolj uspešno razvijali, smo se odzvali tudi povabilu Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in se priključili projektu Ustvarjanje učnih okolij za 21. stoletje, s katerim želimo pridobiti znanja za izvajanje pouka po načelu formativnega spremljanja.

3 Izvedba različnih aktivnosti

Nekatere načrtovane aktivnosti so se zaradi epidemiološke situacije prestavile, določene smo izvedli na daljavo. Ponudile pa so se nam tudi nove priložnosti za sodelovanja, predvsem mednarodna. Nekaj aktivnosti pa smo uspeli izvesti že pred poučevanjem na daljavo.

3. 1. Obisk mladoletnikov brez spremstva

Nekaj učencev naše šole se je odzvalo prav posebnemu povabilu, ki smo ga prejeli na druženje z mladoletniki brez spremstva, ki so nastanjeni v Dijaškem domu v Postojni.

Dopoldan smo se podali polni vprašanj in negotovosti na pot. Zanimalo nas je ali znajo mladoletniki, ki nas bodo sprejeli, že kaj slovenskega jezika, znajo dobro angleško, se bomo mi znali pogovarjati v angleščini, o čem bo tekel pogovor,...

Pričakala nas je skupina fantov, po videzu sodeč, srednješolcev, ki so nas z zanimanjem in sprva z zadržanostjo sprejeli v svoj dom. Že takoj kmalu se je izkazalo, da bo dan prav prijeten in zanimiv, saj so nam tamkajšnje strokovne delavke pripravile pester in zabaven dan. Po prvih spoznavnih igrah, so se vsi počutili že veliko bolj sproščeno in se kaj hitro in brez zadržkov spoprijateljili. Imeli smo priložnost spoznati vrstnike iz Afganistana, Libije, Zahodne Sahare, Eritreje, Sirije in Sierra Leona.

Pozitivno smo bili presenečeni, kako dobro slovensko znajo nekateri fantje, drugi spet odlično angleško, tako da komunikacija ni predstavljala nobenih ovir. Kaj hitro smo vsi spoznali, da nas povezuje glasba in šport ter podobne želje za našo skupno prihodnost. Ob koncu smo imeli skupno kosilo, si izmenjali darilca ter izrazili željo, da se kmalu ponovno srečamo, naslednjič kar pri nas v Kranju, ko bodo razmere seveda to dopuščale.

4.1 Evropski dan jezikov

Vsako leto na šoli praznujemo tudi Evropski dan jezikov. Dan, ko praznujemo jezikovno raznolikost v Evropi in spodbujamo učenje jezikov. Različne aktivnosti potekajo v mesecu septembru, vključimo tudi jezike, ki niso uradni jeziki evropske unije. Preko eTwinning projektov smo si z učenci iz različnih evropskih držav izmenjevali razglednice, se učili osnovnih izrazov in pesmi v tujih jezikih. Učenci naše šole, katerih materni jezik ni slovenščina, so imeli priložnost naučiti svoje sošolce nekaj besed v svojem jeziku. Po šolskem radiu smo med odmori poslušali različne tuje pesmi, izvedli smo nagradne uganke, poslušali dvojezične zgodbe, pripravili jezikovno razstavo. V sklopu Frankofonskega festivala, so si nekateri učenci ogledali francoske filme. V

sodelovanju s Francoskim Inštitutom v Ljubljani je naše učence obiskala francoska lektorica, s katero so imeli francosko jezikovno delavnico v okviru projekta La France Voyage.

Slika 13: Evropski jezikovni kviz

Slika 14: Frankofonski festival

4.2 eTwinning

Šolska partnerstva eTwinning so zagotovo odlična in enostavna priložnost za sodelovanje z vrstniki iz drugih držav. V dvoletnem projektu Intercultural Rhythm and Music so učenci preko glasbe spoznavali druge kulture, običaje in razvijali večjezičnost. Skupaj s partnerji v projektu smo praznovali Evropski dan jezikov.

Naučili smo se zapeti pesmi v drugih jezikih (turščina, makedonščina, italijanščina,...) ter naučili partnerje pesmi v slovenskem jeziku. Tujim učencem smo predstavili slovensko himno. Prav tako so učenci v predprazničnem času peli praznične (božične) pesmi. Vsi skupaj smo tudi zapeli pesem *We are the world* ter se pogovorili o bogastvu in prednostih življenja v medkulturnem okolju, sprejemanju drugačnosti in kako lahko mi kot posamezniki pripomoremo k boljši prihodnosti. Izvedli smo skupno uro angleščine, kjer smo se učili jezikovnih lomilcev. Pri delu v projektu smo uporabljali različna ikt orodja, izvajali spletne ankete, snemali video in avdio posnetke. Izdelovali so lastna glasbila ter druge likovne izdelke. Pri učencih smo skušali razvijati raznotere inteligentnosti, iskati posameznikova močna in šibka področja.

Čas šolanja na daljavo je tudi priložnost za povezovanje s šolami širom Evrope. Prvi razredi smo se povezali s prvošolci iz različnih držav in si v tem predprazničnem času izmenjali božične voščilnice ter spoznali nekaj običajev, ki jih imajo v posameznih državah ob Božiču in novem letu. Učenci so imeli skupno učno uro angleščine z vrstniki iz Malte in Poljske. Vsi sodelujoči pa smo se dobili tudi na skupnem božičnem Zoom srečanju, kjer smo rešili skrivnostno uganko, zapeli božične pesmi, na koncu pa je otroke obiskal tudi Božiček.

Slika 3: Božično Zoom srečanje

Slika 4: Učenje jezikovnih lomilcev

Dejavnosti izvajamo tudi v skladu s cilji s projekta Erasmus+ Mednarodno povezovanje za bogatejše znanje ter eTwinning projektom And so this is Xmas.

4.3 Lampedusa projekt

Na povabilo italijanske šole Istituto Omnicompresivo Citta' Sant'Angelo smo skupaj z njimi sodelovali v projektu Porte d'Europa – Premiazione Lampedusa, pod pokroviteljstvom Italijanskega ministrstva za izobraževanje. Skupaj z italijanskimi učenci so naši učenci ter dijaki naše sosednje gimnazije ustvarjali skupno zgodbo, ki so ji skupno dali naslov A Journey to a Better Tomorrow na temo migracij, dostojanstva, sodelovanja. Imeli smo več skupnih srečanj na daljavo. Naša zgodba je bila ena izmed zmagovalnih, tako da se bo nekaj slovenskih in italijanskih dijakov udeležilo zaključnega svečanega srečanja na Lampedusi. S partnersko šolo iz Italije pa v prihodnje načrtujemo izmenjavo naših in njihovih učencev.

4.4 Young Hopes of Africa – Mladi upi Afrike

Pred nekaj leti smo na šoli menjali stare mize, stole ter nekaj računalnikov, a šele v prejšnjem letu so ti predmeti prišli do novih uporabnikov. Prvotno smo želeli predmete poslati v šolo v Gvineji Bissau, a se je vse skupaj zapletlo s prevozom in dokumenti. Po naključju smo izvedeli, da kapitan Miro Hafner organizira zbiralno akcijo, s katero je v dveh dneh zapolnil zabojnik z različnimi predmeti, ki so bili namenjeni v sirotišnico v mestu Freetown v Sierra Leonu. S to pošiljko so tudi naši predmeti prišli v prave roke in bodo zagotovo služili še kar dolgo.

Kapitan Miro Hafner je pred desetimi leti samoiniciativno pomagal ustanoviti organizacijo YHA - Young Hopes Africa - Mladi upi Afrike, kjer skrbi za več kot 250 otrok sirot, starih od 2 do 13 let. Kot je zapisal gospod Hafner, ljudje radi pomagamo in pomoči, ki prihaja v Afriko, je veliko, a žal se ta pomoč na svoji poti nemalokrat pogubi v rokah brezsrdnežev, ki od tega potem kujejo dobiček. Prav zaradi tega smo prešernovci še toliko bolj zadovoljni, da nam je čezoceanski podvig uspel.

Verjamemo, da smo s svojim delovanjem prispevali vsaj nekaj skromnega k boljšemu življenju vseh. Kaplja v morju, bi kdo rekel, a kot pravi kapitan Hafner: "Iz česa so sestavljeni širni oceani? Iz samih kapelj!"

4.5 Evropska vas

Šola se je na povabilo druge šole v regiji priključila ostalim šolam v regiji v projektu Evropska vas. Vsaka izmed sodelujočih šol predstavi dve do tri države Evropske unije. Osnovna ideja projekta Evropske vasi je spodbujanje spoznavanja različnih kultur, raznolikosti in s tem učenje sprejemanja drugačnosti ter krepitev zavedanja lastnih korenin. Vrednost projekta je bila zagotovo tudi povezanost vseh učencev in učiteljev, njegova časovna ter predmetna/področna neomejenost. Delo v projektu bi naj bilo vpeto v redno šolsko delo ter ob Dnevu Evrope predstavljeno na javni kulturni prireditvi. Na takšen način smo se vse šole povezale in zgradile evropsko vas.

Šola se je v okviru šolskega projekta povezala z veleposlaništvu različnih držav, tujimi lektorati ene izmed slovenskih fakultet, tujimi študenti. Sodelovali smo tudi z različnimi društvi ter drugimi posamezniki ki predstavljajo izbrani državi.

5 Zaključek

Vključevanje šole v različne mednarodne aktivnosti, zagotovo pripomore k razvoju šole, učence spodbuja h krepitevi lastne vrednosti, ponuja priložnosti za učenje medkulturnosti, tujih jezikov, jih spodbuja h kulturi gostoljubja in solidarnosti. Poleg tega so vse te aktivnosti nadaljnji korak v procesu internacionalizacije šole, na kateri nenehno delamo, tako da se lahko naši učenci odprejo svetu in postanejo odgovorni državljani, vključujoči in spoštljivi do drugih kultur.

Tudi strokovni delavci šole imajo priložnost za lasten strokovni razvoj, širitve različnih kompetenc, razvijanje svoje prakse poučevanja.

6 Viri in literatura

Izobraževanje in usposabljanje v tujini. Erasmus+ KA101. Mobilnost učencev/dijakov in osebja v splošnem šolskem izobraževanju. Pridobljeno 15.4.2021 s <https://www.cmepius.si/mednarodno-sodelovanje/moznosti-sodelovanja/erasmus-ka1/erasmus-ka1-se/>

L'Istituto di Città Sant'Angelo selezionato nel concorso Lampedusa Porta D'Europa. *Giornale di Montesilvano*. Pridobljeno 15.4.2021 s <https://www.giornaledimontesilvano.com/24730-citta-sant-angelo-il-liceo-rappresenta-l-abruzzo-a-lampedusa>

Mladi upi Afrike – YHA Young Hopes of Africa. Pridobljeno 12. 4. 2021 s <http://www.yha-hafner.com/>

Mednarodno sodelovanje in projekt Art@Heart

Maja Tolo

Osnovna šola Antona Tomaža Linhartaradovljica, Slovenija, tolo.sola@gmail.com

Izvleček

S pomočjo evropskih sredstev (Erasmus+) je na OŠ A. T. Linhartaradovljica od 2017 do 2019 potekal mednarodni projekt Art@Heart. V njem je sodelovalo šest šol iz petih držav, in sicer Avstrije, Francije, Hrvaške, Slovenije in Španije. Projekt Art@Heart je spodbujal raziskovanje in razvoj novih strategij učenja in poučevanja, osredotočal pa se je na tri področja: ART (UMETNOST) – dejavnosti, ki vključujejo slikanje, ročna dela, glasbo, folkloro, dramatizacijo, @ (IKT-veščine) – medsebojno povezovanje in uporaba različnih orodij in mobilnih aplikacij, HEART (SRCE) – vse, kar zadeva dobro počutje, zdravje, hkrati pa razvija jezik in kulturno identiteto mladih evropskih državljanov. Mednarodno sodelovanje in projektne dejavnosti so omogočale razvijanje različnih kompetenc in veščin, kot so medkulturne, jezikovne, IKT, ozaveščanje vseživljenjskega učenja in pridobivanje osnovnih življenjskih spretnosti, razvijanje timskega dela in medsebojnih odnosov, ustvarjalnosti idr.

Ključne besede: Erasmus+, mednarodni projekt, učenje, kompetence, veščine

International collaboration and the Art@Heart project

Abstract

The international project Art@Heart funded by EU (Erasmus+) took place at A. T. Linhart Radovljica Primary School, Slovenia, from 2017 to 2019. There were six partner schools from five EU countries: Austria, France, Croatia, Slovenia and Spain. The project "Art@Heart" was a stimulus for exploring and developing new teacher-learner strategies through a threefold focus on: ART - activities involving painting, craftwork, music and drama, @ - ICT skills, international collaboration and using different tools and mobile applications, HEART - everything concerning well-being and health while developing language learning and cultural identity as a young European Citizen. International collaboration and project activities enabled the development of various competencies and skills (such as intercultural, linguistic, ICT), raising awareness of lifelong learning and acquiring basic life skills, developing teamwork and interpersonal relationships, creativity, etc

Key words: Erasmus+, international project, learning, competencies, skills

1 Vizija šole in mednarodno sodelovanje

OŠ Antona Tomaža Linharta Radovljica že več let razvija vizijo šolske politike, s katero bi oblikovali učinkovit načrt trajnostnega razvoja, ki bi zagotavljal kakovostno vzgojno-izobraževalno delo, ki bi vključevalo motivirane deležnike in sodelovanje v mednarodnih mrežah šol in drugih izobraževalnih ustanovah.

Dolgoročna vizija šolske politike vključuje internacionalizacijo šole, skrb za visok nivo kompetenc, razvoj veščin in dvig motivacije zaposlenih za nenehno strokovno izpopolnjevanje ter mednarodno sodelovanje.

Povečati želimo mednarodno sodelovanje, vzpostaviti trajnostne mednarodne mreže učiteljev in šol, s katerimi bi sodelovali v različnih formalnih in neformalnih projektih. Stremimo k trajnostnim spremembam, ki bi dosegle čim večji krog ljudi znotraj šole, sodimo namreč med večje osnovne šole v Sloveniji z okrog 1000 učencev in več kot 100 zaposlenih, hkrati pa si prizadevamo za razvoj takih praks, ki bi bile prenosljive tudi na druga področja, npr. izven vzgoje in izobraževanja.

Mednarodno sodelovanje z načrtovanjem in izvedbo različnih projektov ter izmenjava izkušenj omogočajo hitrejše doseganje zastavljenih ciljev. Vzpostavljamo mrežo učiteljev in organizacij po Evropski skupnosti, s katerimi razvijamo in izmenjujemo primere dobre prakse. Sodelujemo tudi z indijsko šolo Piali Ashar Alo.

Eden izmed uspešnih projektov, ki smo ga izvedli s pomočjo evropskih sredstev, je bil tudi Art@Heart.

Slika 1: Logo projekta Art@Heart (avtorica logotipa Marta Marki, fotografija osebni arhiv M. Tolo)

Slika 2: Logotip programa Erasmus+

Vir: <https://www.helixhelezon-courses.com/erasmus-2021-2027/> (19. 4. 2021)

1.1 Začetek projekta Art@Heart

Projekt je nastal na podlagi potreb, ki so jih izrazili učitelji in učenci iz vseh sodelujočih šol. Osnovna ideja za Art@Heart se je porodila na e-Twinning kontaktnem seminarju Using eTwinning in KA2 School-To-School Partnerships od 1. do 3. septembra 2016 v Štířinu pri Pragi, na katerem so učiteljice iz Avstrije, Češke, Hrvaške in Slovenije napisale osnutek projektnih dejavnosti, ki so se kasneje razvile v mednarodni projekt v okviru programa Erasmus+, v katerem sta sodelovali tudi šoli iz Francije in Španije.

Slika 3: Logotip eTwinninga

Vir: etwinning.net (19. 4. 2021)

V projektno mrežo so se povezale:

- Volksschule Strass kot koordinatorska šola (AT),
- Zakladni skola a materska skola Didaktis s.r.o, ki je zaradi administrativno-tehničnih težav kasneje iz projekta izstopila (CZ),
- Osnovna škola Ivana Gundulića Zagreb (HR),
- Ecole de La soie (FR),
- Jesuïtes Sarrià-Sant Ignasi (ES),
- Volksschule St. Nikolai ob Drassling (AT) in
- Osnovna škola Antona Tomaža Linhartaradovljica kot pobudnica projekta.

Šole so oblikovale projektne time in določile koordinatorje, ki so analizirali potrebe zaposlenih in učencev, določili cilje in načrtovali projektne dejavnosti, s katerimi bi sledili svoji viziji. Na razpisu za dotacijo Erasmus+ so bili uspešni, tako da so za projekt prejele evropska sredstva.

2 Projekt Art@Heart

Ideja za projekt se je porodila na radovljiški šoli, nadgradili pa smo jo na srečanju Using eTwinning in KA2 School-To-School Partnership v okviru projekta eTwinning oziroma kontaktnega seminarja v septembru 2016 na Češkem.

Dejstvo, da so nekateri učitelji (s)poznali v živo ali pa predhodno sodelovali v projektih v okviru programa VŽU Comenius, je predstavljalo odskočno desko za nadaljnje sodelovanje in razvijanje idej, ki so vključevale ustvarjalnost, zdrav življenjski slog, medkulturnost ter smiselno in racionalno (upo)rabo tehnologije.

Projekt se je osredotočil na potrebe učencev in učiteljev ter se dotaknil evropskih in svetovnih zadev, kot so zdrav življenjski slog, razvijanje jezikovnih in medkulturnih kompetenc ...

Spodbujal je raziskovanje in razvoj novih strategij učenja in poučevanja, osredotočal pa se je na tri področja, tako kot to nakazujejo že besedi in znak iz naslova Art@Heart:

- ART (UMETNOST) – dejavnosti, ki vključujejo umetnost, ustvarjalnost, slikanje, ročna dela, glasbo, folkloro, dramatizacijo,
- @ (IKT-veščine) – dejavnosti, ki spodbujajo medsebojno povezovanje in uporabo različnih orodij in mobilnih aplikacij za namen učenja in doseganje projektnih ciljev,
- HEART (SRCE) – vse, kar zadeva dobro počutje, zdravje, hkrati pa razvija jezik in kulturno identiteto mladih evropskih državljanov.

Kot izhodišče za umetniški del projekta je bil med partnerskimi šolami izveden natečaj za logotip, izbrano pa je bilo likovno delo, ki je najbolj simboliziralo projekt.

Mednarodno sodelovanje in projektne dejavnosti so omogočale razvijanje različnih kompetenc in veščin, kot so medkulturne, jezikovne, IKT, ozaveščanje vseživljenjskega učenja in pridobivanje osnovnih življenjskih spretnosti, razvijanje timskega dela in medsebojnih odnosov, ustvarjalnosti idr.

Učitelji so se seznanili z drugimi šolskimi sistemi, si izmenjali izkušnje, primere dobre prakse, učne metode in gradiva. Izboljšalo se je njihovo stališče do profesionalnih, osebnih in socialnih spretnosti v povezavi z (ob)šolskimi dejavnostmi in različnimi metodami dela z učenci. V projektne dejavnosti so bili vključeni tudi nekateri starši, člani lokalne skupnosti in različne organizacije. Vse to je pozitivno vplivalo na motivacijo in učenje sodelujočih učencev in širše. Povečalo se je zanimanje za spoznavanje kulturne raznolikosti, ozaveščanje pomembnosti vseživljenjskega učenja ter razvoja ključnih kompetenc in različnih veščin. Eden izmed ciljev je bil, da bi bili učenci čim bolj usposobljeni za življenje v moderni družbi, da bi se razvili v samoiniciativne in aktivne državljane.

Projekt smo redno evalvirali, spremljali smo njegov napredek, v kolikšni meri so bila dosežena naša pričakovanja, ter načrtovali nadaljnje dejavnosti, ki bodo pripomogle k uresničevanju vizije šole. Skozi projektne dejavnosti so deležniki v šolskem okolju in izven njega razvijali različne prečne/mehke veščine in kompetence. Pridobljene izkušnje in nova znanja so pozitivno vplivala na strokovni in osebni razvoj učiteljev, ki so svoje znanje in izkušnje prenašali na učence.

V dveh letih smo izvedli veliko dejavnosti, nekatere so bile večje, druge spet manjše, vse pa so bogatile šolski vsakdan in pripomogle k motivaciji za učenje, spoznavanje svoje in drugih kultur ipd.

Med drugim smo:

- izbrali logotip (zmagovalni logotip iz Zagreba, avtorica učenka Marta Marki);
- pripravili slovensko »kulturno škatlo« in raziskovali škatle iz drugih držav;
- izvedli ekskurzije v Zagreb in sprejeli zagrebške učence in učitelje v Radovljici;
- izvajali dopisovanje med učenci;
- si izmenjevali likovna dela in organizirali razstave;

- organizirali virtualni obiske partnerskih šol (preko spletnih strani, e-gradiv ipd.);
- sodelovali na mednarodni razstavi »Let's explore Europe« v Zagrebu pod pokroviteljstvom Hiše Evrope;
- večkrat uprizorili gledališko predstavo »Planetino kommt« v nemščini;
- ustvarjali tako imenovani Land art - umetnost v naravi iz narave (na Radovljiški Gozdni učni poti, na šolskem vrtu, na Obli gorici ...);
- izvedli jezikovno ekskurzijo v Strass v Avstriji;
- urejali zbirko gradiv v spletni učilnici TwinSpace na eTwinningu;
- ustvarili in izvajali projektno himno Art@Heart
- in izpeljali zaključno prireditev v Strassu konec maja 2019.

Projektni logotip in himna Art@Heart sta nas spodbudila k razmišljanju, da bi tudi naša šola morala imeti celostno podobo. Tako smo za začetek zasnovali šolsko himno. Besedilo zanj je napisala Jana Arnež, glasbo pa Eva Čeh.

Na šoli s pomočjo evropskih sredstev in v okviru programa Erasmus+ trenutno teče projekt Vključevanje medkulturnosti v osnovno šolo, ki pa je zaradi trenutnih epidemioloških razmer že nekaj časa precej okrnjen. V času, ko lahko izvajamo le virtualne mobilnosti, sodelujemo s šolami prek eTwinninga in različnih platform; izmenjujemo izkušnje, gradiva, primere dobrih praks, ideje, na ta način pa bogatimo šolski vsakdan, pouk na daljavo in pozitivno vplivamo na osebni in profesionalni razvoj.

3 Zaključek

Projekt Art@Heart, v katerem so sodelovale šole iz Avstrije, Hrvaške, Francije, Španije in Slovenije, je prispeval h krepitvi internacionalizacije institucije in pozitivno vplival na strokovni razvoj sodelujočih in širše. Udeležencem je zagotovil osebni in profesionalni razvoj ter hkrati vplival na dvig motivacije za učenje med učenci, tako da je bil cilj dosežen. Pozitivne spremembe so opazne predvsem na področju timskega dela, komunikacijskih veščin in medkulturnih kompetenc. Na podlagi predstavitve, uporabe in prenosa pridobljenih znanj v šolski vsakdan se je pozitiven doprinos projekta razširil na institucijo kot celoto. Skupine učiteljev na šoli so uvedle nove metode in prakse dela, kot npr. več sodelovalnega in projektnega dela, spoznavanje drugih kultur, povezovanje z drugimi šolami, predvsem iz tujine. Tako so se vzpostavile trajnostne mreže, s katerimi sodelujemo še danes. Učitelji in učenci sodelujejo s šolami, s katerimi so sodelovali v projektu Art@Heart, ter šolami iz Velike Britanije, Nizozemske, Slovaške, Italije, Grčije, Litve ... Organiziranih je bilo nekaj izmenjav učencev ali strokovnih ekskurzij, ki so se jih udeležili učenci in učitelji, virtualnih mobilnostih, sploh v zadnjem letu zaradi epidemioloških razmer in omejitev, v zadnjih letih pa se je povečalo tudi število eTwinning projektov.

Mednarodna mreža učiteljev nudi podporo in predstavlja neprecenljivo zakladnico idej, znanja, izkušenj ter primerov dobre prakse, še posebej v zadnjem letu, ko smo se znašli v drugačnih razmerah in smo pouk morali izvajati na daljavo.

4 Viri in literatura

Vodnik za prijavitelje Erasmus+ (splet) (18. 4. 2021).

Dostopno na naslovu https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/default/files/erasmus-plus-programme-guide_sl.pdf

Slika 1: Vir: projektni arhiv (avtorica logotipa Marta Marki)

Slika 2: Vir: <https://www.helixhelezon-courses.com/erasmus-2021-2027/> (pridobljeno 19. 4. 2021)

Slika 3: Vir: etwinning.net (pridobljeno 19. 4. 2021)

Medpredmetno učenje na prostem

Nataša Gaberc Pintarič

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, Podružnica Cven, Slovenija,
natasa.gaberc@quest.arnes.si

Izvleček:

Učenje na prostem ponuja mnoge priložnosti, še posebej za celostno poučevanje, ki je zgrajeno s povezovanjem med šolskimi predmeti. Motiviran učenec se pri takšnem pouku uči paralelno razmišljati, kar je v svojem bistvu tudi praktični sistem razmišljanja. Pri pouku na prostem, ki temelji na medpredmetnem poučevanju, se ne dosega samo učni cilji, temveč tudi procesni ter prilagoditvene spretnosti. Takšno učenje ponuja možnosti za ustvarjalne ideje in razvijanje lastnega uma. Z načeli učinkovitosti, konstruktivnosti, spoštovanja, samoizpopolnjevanja in svojim lastnim prispevkom se dosega cilji, ki so ena najbolj dolgotrajnih življenjskih radosti. Narava sama ponuja spodbude in sili k razmišljanju, postavljanju vprašanj in iskanju odgovorov. Odgovornost učitelja je, da vsaj pri pouku v šoli omogoči druge načine učenja, veliko gibanja in poudari izkustveno učenje ter išče priložnosti za učenje na prostem.

Ključne besede: pouk na prostem, medpredmetno poučevanje, kreativnost, izzivi, motivacija

Cross-Curricular outdoor education

Abstract:

An outdoor education offers many opportunities, in particularly for the method of wholesome teaching which is based on a cross-curricular combined teaching. A motivated student learns to think parallel with this type of education, which is actually the practical means of thinking. Not only the curricular goals are achieved with an outdoor education implementing cross-curricular connections, but also processor and adjustment skills. This type of learning offers opportunities for creative ideas and the development of one's own mind. With the efficiency, constructiveness, respect and self-fulfilment principles and one's own contribution, goals can be achieved which is one the life's long lasting joys. The nature offers incentive and forces into thinking, questioning and searching for answers. The teacher's responsibility is to, at least in classes, enable other principles of learning, a lot of physical activity, to stress learning based on experience and to find chances for learning outdoors.

Key words: outdoor education, cross-curricular education, creativity, challenges, motivation

1 Uvod

Pred sodobnega učitelja se v tem času, še posebej v času epidemije, postavljajo novi izzivi. Eden izmed največjih izzivov je zagotovo drugačen način poučevanja. Sodobna

tehnologija, ki so ji izpostavljeni zaradi trenutnih razmer, učinkuje na otroke tako, da hitro zadovoljijo njihove potrebe in s tem postajajo vedno bolj pasivni. Te informacije so velikokrat popačene in neustrezne. Otroci so v večini prikrajšani za globlja emocionalna doživetja, ki jih pa zagotovo lahko ponudi učenje na prostem.

Učni proces je uspešen le, če se uresničuje z različnimi metodami. Pri izbiri posamezne metode naj učitelj daje prednost tistim metodam, ki omogočajo miselno aktiviranje učencev in jih aktivno vpletajo v oblikovanje spoznavnega procesa (Ivanuš Grmek idr., 2009). Spodbujanje naravne radovednosti, aktivno delovanje in dojemanje sebe ter sveta okoli sebe bi morala biti prednostna naloga vsakega učitelja. Zunanje okolje otroka spodbuja k reprodukciji znanja in uporabi tega znanja v različnih avtentičnih okoliščinah. Izkusveno učenje ima poseben pomen pri razvijanju vedoželjnosti, kulture dela in sodelovanja med ljudmi (Tomić, 2003). Znanje, ki ga ljudje na tak način pridobivamo, je veliko bolj trajno in dobi smisel. Ko načrtujemo učenje na prostem, je naloga učitelja, da je otrok aktiven. Otroci imajo vključena vsa čutila, doživljajo pozitivna čustva in spontano razvijajo socialne veščine.

2 Prednosti podružnične šole

Podružnična šola Cven z vrtcem Cven je enota Osnovne šole Ivana Cankarja Ljutomer. Šola in vrtec stojita v osrednjem delu vasi Cven. Vaški prostor omogoča še več priložnosti za delo na prostem. Na šolskem dvorišču je urejeno športno igrišče, učilnica na prostem s pokrito streho, prostor za igrala, šolski vrt, peskovnik, sadne grmovnice, v bližini pa je še športni park, gozd in gramozne jame.

Na šoli imamo 3 oddelke, 2 kombinirana (1. / 2. in 4. / 5.razred) in enega samostojnega (3. razred).

Sama poučujem v kombiniranem oddelku 1. in 2. razreda. Poučevanje v kombiniranih oddelkih učiteljice same usmerja k povezovanju, diferenciaciji, možnosti za sodelovanje, spodbujanju naravne radovednosti, inovacijam, timskega delu, učenju drug od drugega in nadgrajevanju znanja.

V iskanju rešitev, kako bi šolskemu igrišču, ki je v osnovi prilagojeno razvijanju motoričnih in športnih spretnosti, dodali možnost poučevanja na prostem, smo učiteljice, ki na šoli poučujemo, same izbrale nekaj talnih vzorcev, ki jih je zunanji izvajalec po naših idejah narisal na asfaltirano šolsko igrišče. Vsi talni vzorci so prazni, saj s tem omogočajo večjo izbiro nalog in spodbujajo kreativnost ter inovativnost. Pot do gozda, ki je tudi učno okolje, pa sama po sebi ponuja neštete možnosti za učenje in nas s svojim spreminjanjem skozi letne čase uči za življenje. Učenje na prostem spodbuja naravno radovednost učencev, kritično mišljenje in komunikacijo.

3 Učni dan na prostem

Izhodišče priprave dneva na prostem je zagotovo motiviranje učencev za radovednost, vedoželjnost, poglobljanje in povezovanje znanja. Že obstoječe talne slike na igrišču sem izbrala za povezavo med matematiko, slovenščino in spoznavanjem okolja. Sama sem s kredo narisala še drevesni prikaz. Osnova za načrtovanje je bila določena iz ciljev za 1. in 2. razred osnovne šole iz tematskega sklopa Živa bitja. Učenci naj bi prepoznali, poimenovali in primerjali različna živa bitja, med njimi poiskali razlike in podobnosti, predvsem pa utrdili zavest, da so živa bitja soodvisna od drugih živih bitij in od nežive narave. Med samim procesom učenja se pogloblja znanje o tem, kaj ljudje in druga živa bitja potrebujejo za življenje. Pri matematiki sem uporabila tematski sklop Logika in jezik. Učenci so z razporejanjem sličic, ki sem jih pripravila, oblikovali množice glede na lastnost, ali je nekaj živo ali neživo. Sami so ubesedili kriterij razvrščanja in ustrezen prikaz (drevesni in stolpčni prikaz, delo v mreži in z gosenco). Ob aktivnem delu so utrjevali matematične izraze. Pri predmetu slovenščina so učenci v osnovi razvijali poimenovalno zmožnost s poimenovanjem bitij, pojmov in predmetov na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami ter razvijali zmožnost samostojnega zapisa besed. Ob aktivnem delu pa se je izkazalo, da so bili usvojeni še mnogi drugi cilji, ki so jih učenci ob koncu dneva sami prepoznali in ubesedili.

3.1 Šolsko igrišče kot priložnost za povezovanje znanja

Sličice s predmeti, živalmi, ljudmi, rastlinami in pojmi so bile osnova za praktično delo. Najprej si je vsak učenec izbral eno sličico, ki jo je opisal. Učenci so sami predlagali, katere vsebine bi se iz teh sličic lahko učili pri predmetu spoznavanja okolja in matematiki. Razporejanje v prikaze je bila prva ideja, saj smo to že počeli. Sami so tudi takoj povedali, da bi bilo potrebno izbrati lastnost, po kateri bi razporejali. Našteli so veliko možnosti (po velikosti, barvi, užitnosti, gibanju, življenjskih okoljih, trdoti, iz česa je zgrajena, ali se oglašča, ima krila, ...). Ker smo pri spoznavanju okolja obravnavali temo živo in neživo, smo se skupaj odločili, da bomo preverili, ali so to znanje usvojili. Učenci so pripravili kriterije za razporejanje in jih zapisali na list. Za živo so določili naslednje kriterije in jih razložili:

- raste (opisali so kako raste rastlina, žival in človek),
- rabi hrano (našteli so, kako in s čim se živa bitja hranijo in kje dobijo hrano),
- rabi vodo (opisali so, kje živa bitja dobijo vodo),
- * zrak (opozorili so na posebnost pri vodnih živalih, dihanje),
- se razmnožuje (opisali so načine razmnoževanja pri rastlinah, poimenovanje mladičev),
- se konča (povedali so, da vsako živo bitje nekoč konča svoje življenje – umre, pogine, zgnije, se posuši).

Skupaj smo zapisali lastnost razporejanja najprej v drevesni prikaz (živo, neživo). Pri mreži smo določili samo eno lastnost – neživo. Znanje se izkazuje s polaganjem sličic

in zapisom besede v mrežo. Pri gosenici smo prav tako določili samo eno lastnost – živo. Primerno sličico položi na gosenico in zraven zapiše z besedo. Pri stolpčnem prikazu smo na željo učencev spet skupaj določili lastnost razporejanja. Učenci so želeli razporejati živali s sličic (je žival, ni žival). Ponovili smo lastnosti, ki veljajo za živali, ne glede na življenjsko okolje, v katerem žival živi.

Za spodbuditev sem postavila vprašanje, ali bi lahko živa bitja razporejali po dveh lastnostih in po katerih. Učenci so ponovno našli veliko idej (živo - neživo ter leti - ne leti, je v vodi - ni v vodi, je veliko – ni veliko, je na kmetiji – ni na kmetiji, je modre barve – ni modre barve, ...). Skupaj smo sprejeli odločitev, da bodo razvrščali po lastnosti živo – neživo in rdeče – ni rdeče.

Na slikah je bilo veliko plodov rastlin, zato smo sprejeli sklep, da plodove lahko postavijo med živa bitja, če znajo poimenovati drevo ali grm, na katerem plod zraste.

Za vsako postavljeno sličico si lahko v krog, ki so ga narisali s kredo, postavijo kamenček in sami preverjajo, koliko sličic so razporedili.

Ob koncu so ob pospravljanju sličic s prirejanjem (sličica – kamen) ugotovili, ali so pravilno šteli sličice in koliko sličic so razporedili. Število so zapisali.

Med samim procesom dela so učenci sproščeno in zelo motivirano opravljali naloge. Nezanemarljivo pa je tudi dejstvo, da so se pri tem ves čas gibali. Ob težavah, največ jih je bilo pri zapisu besed, so se posluževali učenja drug od drugega. Zelo izraženi sta bili medsebojna pomoč in razvijanje socialnih veščin ter kolegialna kritičnost ob pojavu napak.

3.2 Gozd kot neomejena učilnica

Pot v gozd in gozd sem izbrala za povezavo med športom, glasbeno umetnostjo in likovno umetnostjo. Sledila sem ciljem iz učnega načrta (učenci izboljšujejo svojo gibalno učinkovitost, oblikujejo pozitivne vedenjske vzorce, upoštevajo načela varnosti, tečejo, poslušajo in razmišljajo o zvokih v naravi, z zvoki posnemajo stvari in živali v gozdu, opazujejo in primerjajo zglede črt v naravi, se spontano likovno izrazijo, izkazujejo sposobnost opazovanja, v likovni izdelek vnašajo podrobnosti, sami iščejo likovne materiale).

Pravila za pohod do gozda smo ponovili, preden smo šli na pot. Učence sem spodbudila, da opazujejo naravo in okolico ter prisluhnejo zvokom, ki jih bodo spremljali na poti. Razmislijo naj, kdo proizvaja zvok in kako bi se ga dalo posnemati. Učenci so spet sami podali idejo, da bi lahko razporejali zvok glede na to, ali ga ustvari živo ali neživo bitje.

V gozdu si je vsak učenec poiskal svoj prostor in prisluhnil še zvokom gozda. Po poslušanju so pripravili koncert s posnemanjem vseh zvokov, ki so jih slišali.

Za sprostitev po koncertu sem dala pobudo za prosto gibanje po gozdu. Nekaj učencev je tekalo, drugi so posnemali gibanje živali, spet drugi so hodili in raziskovali.

Zadnja naloga v tem dnevu na prostem je bila likovno ustvarjanje. Posedli smo se na šture, podrte hlode in naredili načrt za delo. Učenci so sami podajali predloge, kako in iz česa bi se dalo narediti likovni izdelek. Da bi v učencih spodbudila čim več kreativnosti in samostojnosti, sem pustila, da sami po svojih zmožnostih ustvarijo nek likovni izdelek in se tako sproščeno likovno izrazijo. Opozorila sem samo na pomen varovanja okolja.

Učenci v tem procesu poučevanja niso bili samo prejemniki znanja, ampak tudi aktivni udeleženci.

Likovne izdelke, ki so nastali, smo si skupaj pogledali in jih ovrednotili glede na prepoznavni motiv. Poimenovali smo tudi uporabljene pripomočke.

Učenci so s povzemanjem, kako so preživeli dan na prostem in kaj vse so se naučili s tekom v šolo, zaključili dan.

5 Zaključek

Učenje na prostem zahteva od učitelja, da vidi otroka in deluje v skladu z njegovo naravo. Z vzgajanjem lahko vplivamo, da otroci postanejo čuteča bitja, ki bodo znali biti radovedni, željni znanja in učenja, spretni in socialno aktivni. Zunanji svet ponuja nešteto dražljajev, ki jih ob usmerjanju lahko spremenimo v proces učenja za življenje. Pri izgradnji otrokovega uma ima okolje veliko vlogo. Kot učiteljica imam odgovorno nalogo, da otrokom zagotavljam čutilne dejavnosti in skrbim, da niso samo opazovalci.

Na podlagi medpredmetnega dneva na prostem lahko po izjavah učencev (kdaj bomo spet imeli tak dan, tudi sam bom šel z družino v gozd, danes sem bil odličen v pisanju besed, kako lepo je v gozdu, opazil sem prve listke na bukvi in hrastu, med poslušanjem sem prepoznal več vrst ptic, odlično mi je šlo razporejati, jutri bom peljal starša v ta gozd in jima pokazal svoj likovni izdelek, ...) zaključim, da smo uresničili vse zastavljene cilje. In še mnogo več nenačrtovanih.

V takšnem dnevu se gradi pozitivna samopodoba, mišljenje, občutek zase in druge, vrednote in ideje ter seveda še veliko več.

Naj za konec dodam še, da so učenci sami predlagali, da s seboj vzamemo vrečo in na poti do gozda ter v samem gozdu pobereмо smeti. S tem kažejo odnos do narave in se zavedajo, da lahko sami prispevajo k boljšemu in bolj zdravemu okolju. V takih trenutkih je lepo biti učiteljica.

5 Viri in literatura

Tomić, A.: *Izbrana poglavja iz didaktike*. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete, 2003.

Ivanuš Grmek, M., Čagran, B. in Sadek, M. *Didaktični pristopi pri poučevanju predmeta spoznavanje okolja v tretjem razredu osnovne šole*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2009.

Interaktivni učni načrt (splet.) 2020. (citirano 1. 4. 2021). Dostopno na naslovu: [Digitalni učni načrt \(augmentech.si\)](https://digitalni.ucni.nacrt.augmentech.si/)

de Bono, E.: *Priročnik pozitivne revolucije*. Velenje: IPAK, 2005.

de Bono, E.: *Paralelno razmišljanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, 2018.

Rajović, R.: *Kako z igo spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, 2016.

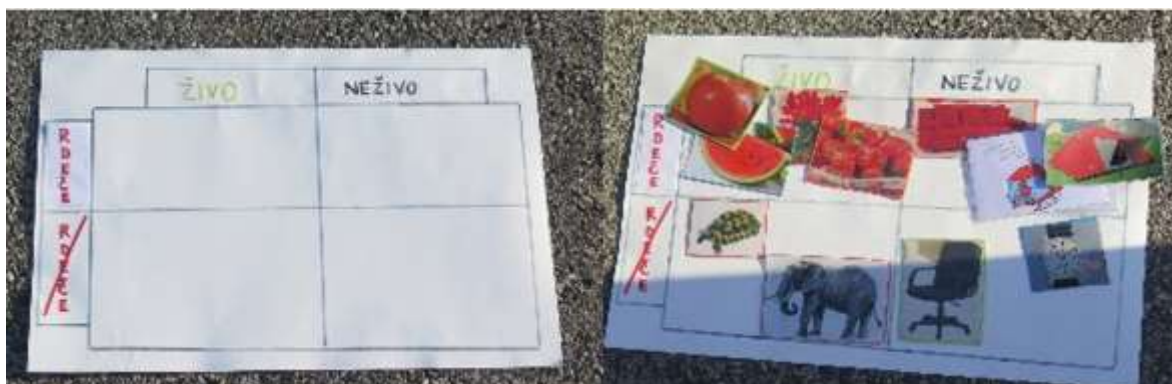
Priloga

Slika 1: Kolaž različnih prikazov (drevesni, stolpčni, mrežni in z gosenico)

Slika 2: Kriteriji za razporejanje (preprosti zapis)

Slika 3: Tabela za razporejanje z dvema lastnostma

Slika 4: Prirejanje sličic s kamenčki in zapis s številom

Slika 5: Pot v gozd

Slika 6: Likovno ustvarjanje

Slika 7: Likovni izdelki

Slika 8: Tek v šolo

Mogućnost kreativnog izražavanja u učionici

Mirjana Simović

OŠ „Dašo Pavičić”, Herceg Novi, Crna Gora, mirjana.simovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Djeca u najnižem uzrastu izražavaju kreativne potencijale na različite načine. Učitelj je temelj svakog učenika, on je pokretač učenika koju su kreativni i podstiče ih na kritičko mišljenje. Kreativne osobe su originalne i domišljate. Svoju kreativnost izražavaju na bezbroj mogućnosti. Učionica treba biti podsticajno mjesto, klupe razmještati često, uređenjem panoa, izrađivanjem plakata kao i opremljenost savremenom tehnologijom. Od bitnog značaja su kreativne tehnike koje podstiču učenike na divergentno mišljenje, da daju mnogo različitih odgovora. Kreativnost kod djece se mora njegovati od najranijeg doba, jer se smatra da svako dijete posjeduje kreativne potencijale. U vaspitno obrazovnim ustanovama kreativnost se ne podudara sa nastavnim planom i programom. Kreativnog učenika treba podržati i kada odstupa od nastavne teme, a učitelj ima važan zadatak da prepozna kreativnog učenika. Za podsticaj svakog djeteta jako je važno da su uključeni porodica i škola.

Ključne riječi: dijete, učionica, učitelj, roditelj, kreativnost, stvaralaštvo, podsticanje

Possibility of creative expression in the classroom

Abstract

The children at the youngest age express creative potentials in different ways. The teacher is the foundation of every student, he is the mover (initiator) of students who are creative and encourages them to think critically. The Creative peoples are originals and ingenious. They express their creativity in multitude possibilities. The classroom should be a stimulating place, the benches should be arranged often, by arranging billboards, making plaques as well as being equipped with modern technology. The creative techniques that encourage students to think divergently, to give many different answers, are essential. The creativity in children must be nurtured from the earliest age, because it is believed that every child has creative potential. In educational institutions, creativity does not coincide with the curriculum of education. The creative student should also be supported when he deviates from the teaching subject, and the teacher has an important task to recognize the creative student. It is a very important stimulus of every child that the family and the school are involved.

Keywords: child, classroom, teacher, parent, creativity, stimulus.

1 Teorijski dio

Ovu temu sam odabrala zbog vlastite motivisanosti i želje da djeca u najnižem uzrastu svoje kreativne potencijale izraze na različite načine. Smatram da su učitelji temelj svakog učenika i da utiču na formiranje njihove ličnosti. Nastavu treba prilagoditi

učenicima, podstaći ih na kreativno i kritičko mišljenje. Učitelji rade na ličnom usavršavanju pohađajući razne seminare i stičući razne kompetencije. U današnje savremeno doba, kada je učenicima dostupna savremena tehnologija, dolazi do smanjenja upotrebe klasične nastave. Dolazimo do pitanja kako istu poboljšati, približiti učenicima i podići na viši nivo, pomoći učenicima i motivisati ih. Nastavu učiniti efektnijom i raditi na tome da razviju svoje potencijale. Jedno od rješenja je kreativnost učitelja i kreativnost samih učenika.

1.2 Teorijski pristup kreativnosti

Za kreativnost možemo reći da je stvaranje novih i originalnih ideja. Za kreativne osobe kažemo da su originalne, domišljate, znaju improvizovati i stvarati svoja umjetnička djela. Inspiraciju dobijaju iz svoje mašte i slobode izražavanja.

Kreativnost se može izraziti na bezbroj mogućnosti kao što su: stvaranje literarnih radova u kojima djeca izmišljaju priče vodeći se fantazijom, stvaranje likovnih radova, crtanja, slikanja raznim tehnikama, organizovanje izložbi u učionici, učešće na raznim likovnim radionicama, muzičke radionice, mali hor, izrada rukotvorina od različitih materijala za razne tematske praznike.

Učitelj u učionici kreira okruženje koje je podsticajno razmještanjem klupa, uređenjem panoa, izrađivanjem plakata, opremljenost učionice i korišćenje savremene tehnologije u nastavi. U realizaciji kreativne i kvalitativne nastave, učitelji pridavaju pažnju učenicima prilikom njihovog kreativnog izražavanja.

1.3 Kreativne tehnike i metode

U učionici je potrebno stvarati pedagoške situacije koje će podsticati na kreativnost. Od velikog značaja su kreativne tehnike kojima je svrha i cilj podstaći učenike na divergentno mišljenje i obezbijediti im da izraze svoje kreativne potencijale.

Najčešće prisutne kreativne tehnike i metode u vaspitno obrazovnom procesu su: oluja ideja (rješavanje kreativnog problema), šest šešira (tehnika paralelnog mišljenja), mape uma, memorijske kartice, dramatizacija, rad u paru, rad u grupi i slično. Učenici su na ovaj način podstaknuti na kreativno izražavanje, uvažava se njihovo različito mišljenje i neobične ideje, osluškuju se njihovi interesi, daju im se izazovniji i kreativniji zadaci. Učitelj je itekako svjestan važnosti kreativnog izražavanja, kako vlastitog tako i kreativnog izražavanja učenika.

2 Shvatanje kreativnosti

Nekada davno smatralo se da samo rijetke osobe imaju "dar" kreativnosti i pod tim se podrazumijevao neobičan talenat. Međutim, danas se smatra da svako dijete posjeduje kreativne potencijale, na kojima trebamo raditi od najranijeg doba. Kada je riječ o djeci, nas obavezuje i Konvencija o pravima djeteta, koja u članu 29. kaže da obrazovanje djeteta bude usmjereno na: razvoj djetetove ličnosti, talenta, mentalnih i fizičkih sposobnosti do njihovih krajnjih mogućnosti, što znači da dijete ima pravo na besplatno i kvalitetno obrazovanje u cilju razvijanja njegove ličnosti i talenta. Istraživanja su pokazala da učenici bolje i lakše uče pomoću različitih kreativnih ideja tj. kroz igru. Svako dijete najbolje uči kroz igru i često dobijaju najkreativnije ideje baš kada su opušteni. Jako je važno djecu naučiti da razmišljaju pozitivno, da neuspjeh ne gledaju kao grešku, već priliku da shvate neke nove stvari na drugačiji način. Jako je važno djeci dozvoliti da pogriješe. Ken Robinson je rekao: „Ako niste spremni da pogriješite, onda nikada nećete smisliti ništa originalno.“

2.1 Činioci koji utiču na kreativnost

- Kreativni pojedinac (njegove intelektualne osobine i osobine ličnosti);
- Kreativni misaoni proces ;
- Kreativna situacija i
- Kreativni proizvod.

3 Kreativnost u učionici

Alber Ajnštajn je više cijenio maštu od memorisanja. Možemo se pohvaliti i tehnološkom napretku koji djeci pruža nove mogućnosti za učenje. Svjedoci smo i da tehnologija može postati smetnja i zbog toga učitelji moraju da pronađu ravnotežu između slobode i odgovornosti.

Kreativni proces se ne podudara sa nastavnim predmetima koje učenici izučavaju. Često se dešava da na času matematike dijete dobije likovnu inspiraciju i kada želi da prenese ideju na papiru, dolazi do ometanja nastave, a kreativni učenik vidi kako dolazi do ometanja njegove slobode izražavanja i kreativnosti. Ili na primjer, na času maternjeg jezika kada djeca treba da stvaraju literarni rad, vrlo je teško da svi učenici dobiju inspiraciju u datom trenutku. Lično sam imala primjer u učionici. Učenik koji je talentovan za stvaranje poezije, najmanje je bio inspirativan kada zadam temu na času. Inspiracija je spontano dolazila, kada radimo i pomenemo neki pojam, on u tom trenutku svoju ideju iznese na glas i uvijek mu bude dozvoljeno da prenese na papir, da ideja "ne pobjegne".

Učitelji znaju napraviti neke greške kada je u pitanju dječija kreativnost. Često se stavlja u paraleli koeficijent inteligencije i mjerenje kreativnosti. Testovi inteligencije se zasnivaju na konvergentnom mišljenju – tačnim odgovorima, dok se pri mjerenju kreativnosti polazi od divergentnog mišljenja tj. mnogo različitih odgovora. Za podsticaj u vaspitno obrazovnoj ustanovi jako je važno da budu uključeni porodica i škola.

Učitelj ima jako važnu ulogu prilikom prepoznavanja i promovisanja kreativnog izražavanja kod učenika:

- Učitelj treba obezbijediti djeci pozitivnu okolinu u učionici, u kojoj se osjeća sigurno, slobodno i prihvaćeno.
- U kreativnim odjeljenjima učitelj ohrabruje učenike i zadaje izazovnije zadatke.
- Učitelj treba razumjeti i predstaviti zadatu kreativnu aktivnost i svojom kreativnošću ne bi trebao umanjiti kreativnost kod svakog pojedinca.
- Komentari koji se upućuju učeniku bi trebali biti promišljeni i voditi računa da što manje prosuđuju kreativno stvaralaštvo svakog učenika.

4 Kako se može realizovati dječja kreativnost?

Dijete već od svoje druge – treće godine polako ulazi u svijet novih saznanja, u svijet mašte, od različitih igračaka i predmeta u kući stvara kreativne kombinacije. U predškolskom uzrastu jako je važno djetetu omogućiti rad s plastelinom i glinomolom, što razvija dječiju motoriku.

Razvijanjem kreativnog mišljenja u školi, učenici se podstiču na stvaralaštvo. Kod djece treba njegovati potrebu za stvaralaštvom. Zbog obimnog gradiva, često kreativni učenici ne mogu doći do izražaja. U školama postoji mogućnost kreativnog izražavanja, a to su časovi kad učitelji često imaju slobodu da odstupe i da jedan radni dan pretvore u kreativni dan na plaži. Neko od učenika pravi kulu od pijeska ili neke druge oblike po želji, slaganje kamenčića - vježba koncentracije i razvijanje fine

motorike, teren za mini golf, idealna prilika za pravljenje foto iluzija, razna umjetnička djela od školjki, oslikavanje kamenčića, iks-oks na pijesku i kuglanje s pješčanim čunjevima. Svoje stvaralaštvo učenici mogu iznijeti na vannastavnim aktivnostima, koje su utemeljene na slobodi i unutrašnjoj motivaciji učenika, može se itekako doprinijeti očuvanju i njegovanju kreativnosti kod učenika.

5 Zaključak

Svako dijete je kreativno biće. Kreativnost je važan ljudski faktor, važno ga je njegovati u vaspitno obrazovnom procesu. Uz pomoć učitelja i roditelja treba razvijati i njegove potencijale. Nastava treba biti prilagođena kreativnim učenicima, time ih podstičemo na kreativno i kritičko mišljenje. Motivisati ga na istraživanje, iznošenja svojih ideja, potruditi se da klima u odjeljenju bude prijatna i opuštena, ohrabrivati učenike, nuditi im na časovima razne aktivnosti i unijeti kreativne i savremene tehnike i metode u nastavi. Svjedoci smo da je napredak u svakom smislu cilj modernog vremena, a on se postiže razvijanjem stvaralaštva. Važno je krenuti od samog početka, od najranijeg doba, sa podsticanjem i razvijanjem kreativnosti. Kreativnost je nemoguće objasniti jednom definicijom, ali možemo reći da je kreativnost stvaranje novih ideja i pojmova. Bitna odlika kreativne nastave jeste i poznavanje učenikove ličnosti. U radu škole naglasak bi trebalo staviti na njegovanju samostalnih, kreativnih, kritičkih i inovativnih ljudi, a to se postiže razvijanjem kreativnosti i mašte kod učenika na samom početku njihovog školovanja. Učitelji su svjesni važnosti kreativnog izražavanja, kako ličnog tako i učenikovog izražavanja u učionici. Na taj način djeca će uz bezbroj mogućnosti biti kreativna u nastavi.

6 Izvori i literature

Maksić, S.: *Podsticanje kreativnosti u školi*. Beograd: 2006.

Balažević, E.: *Kreativnost u nastavi*. Zagreb: 2012.

Moj dom je lahko učilnica

Maša Primožič

OŠ Škofljica, Slovenija, masa.primozic@os-skofljica.si

Izvleček

Spomladi 2020 so se šole v mnogih državah sveta, zaradi širjenja epidemije virusa COVID-19, tako rekoč čez noč zaprle. Potrebno je bilo preiti na poučevanje na daljavo. Učitelji so morali v kratkem času sprejeti odločitev, na kakšen način bodo komunicirali s starši in učenci ter na kakšen način bodo učencem podajali učno snov za šolanje na daljavo. Razhod v znanju dela z računalnikom in poznavanju računalniških orodij med učitelji je bil velik. Učitelji so po svojih najboljših močeh podajali učencem gradivo za učenje na daljavo. V prispevku bo predstavljeno delo z učenci tretjih razredov v osnovni šoli v času drugega vala epidemije COVID-19. V delu bo opisan način, kako so učenci dostopali do gradiva za posamezne učne predmete v spletni učilnici. Predstavljeno bo učiteljičino video gradivo, objavljeno v YouTube kanalu, ustvarjeno s pomočjo programa Microsoft PowerPoint in programa Microsoft Photos. Kot primer dobre prakse bo predstavljen potek šolskega dne na daljavo v času zaprtja šol.

Ključne besede: šolanje na daljavo, spletna učilnica, gradivo za učenje, snemanje gradiva, objavljanje gradiva, delo z učenci, Zoom video srečanja.

My home can be classroom

Abstract

In the spring of 2020, schools in many countries around the world closed practically overnight due to the spread of the COVID-19 virus epidemic. It was necessary to move to distance learning. Teachers had to make a decision in a short time on how to communicate with parents and students and how to provide students with distance learning material. There was a great discrepancy in computer skills and knowledge of computer tools among teachers. Teachers did their best to provide students with distance learning materials. This paper will present the work with third grade students in primary school during the second wave of the COVID-19 epidemic. It will describe how students accessed material for individual subjects in the online classroom. Teacher's video materials were posted in the YouTube channel, created using MS PowerPoint and MS Photos and will be presented in this paper. As an example of good practice, she will present the course of a school day during distance learning.

Keywords: distance learning, online classroom, learning material, recording material, publishing material, working with students, Zoom video meetings.

1. Šolanje na daljavo

V tednu pred 16. 3. 2020 nihče prav zares ni verjel, da se šole v Sloveniji lahko čez noč zaprejo. Na dan odločitve, da se šole zaprejo za 14 dni, se je za učitelje pričel nov način dela z učenci, saj smo bili primorani najti poti, kako z učenci ohraniti stik ter kako kakovostno in razumljivo podati snov za učenje na daljavo. Tudi sama v tej nastali situaciji nisem bila izjema, saj sem bila v precepu;

- Koliko snovi dnevno podati učencem?
- Na kakšen način učencem podati snov?
- Kaj narediti, da bodo starši čim manj obremenjeni z otrokovimi šolskimi zadolžitvami?
- Kako preveriti, ali so učenci opravili zadane naloge? ...

Odgovore na nekatera vprašanja sem našla v priporočilih Zavod republike Slovenije za šolstvo (2020).

Ker sem čutila potrebo, da učencem podam kvalitetno gradivo za delo doma sem se, tako kot ostali učitelji, ki so vložili dodaten trud (Gudmundsdottir in Hathaway, 2020, 244), naučila delati z nekaterimi novimi računalniškimi orodji ter nadgradila znanje pri že poznanih računalniških orodjih.

Učitelj je oseba, ki izobražuje in pomaga učencem pri pridobivanju in utrjevanju znanj in spretnosti. V času zaprtja šol učitelj pred seboj ni več imel učencev. Potrebno je bilo najti ustrezne komunikacijske poti, preko katerih se jim je približal tudi na daljavo. Za uspešno poučevanje z uporabo informacijskih orodij je potrebno proučiti načine poučevanja in učenja ter najdi pravo pot integracije tehnologije v pedagoški kontekst (npr. Baker et al., 2018).

2. Spletna učilnica

Ob vnovičnem zapiranju šol jeseni 2020, sem za podajanje učne snovi na daljavo uporabila Moodlov sistem za vzpostavitev spletne učilnice, ki je v Sloveniji najbolj zastopan. Spletna učilnica je osnovna [aplikacija](#), ki se jo v [spletnem izobraževanju](#) uporablja izključno za administracijo, dokumentacijo, sledenje in poročanje med izobraževalnim procesom (povzeto po: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Moodle>). Moodlov sistem za vzpostavitev spletne učilnice je preprost, zato sem lahko v kratkem času oblikovala e-učilnico za svoj oddelek tretjega razreda. Učilnico sem ustvarila z namenom, da bi učenci lahko doma opravljali šolsko delo čim bolj samostojno in, da bi bilo gradivo za šolanje na daljavo zbrano na enem mestu. Hitro sem ugotovila, da je oblikovanje navodil in objavljanje le-teh v spletni učilnici hitro in enostavno.

V spletno učilnico se lahko zapisuje besedilo, vstavlja video in avdio posnetke, vstavljajo povezave, posname kratek film ... Sama sem se v največji meri posluževala naštetih možnosti. Okolje spletne učilnice je za tretješolce dokaj monotono, saj omogoča le osnovno oblikovanje besedila (tri debeline, tri velikosti, podčrtano). Mnogo navodil sem oblikovala v Wordovem dokumentu, jih izrezala z orodjem za izrezovanje in prilepila kot sliko v spletno učilnico. Poleg besedil, povezav, avdio in video posnetkov so bile pogosto slike, ki so učilnico naredile bolj igrivo.

Do vsega gradiva za delo doma so učenci dostopali iz šolske spletne strani. Za vstop v učilnico našega razreda, je bilo potrebno vpisati ključ/geslo. Ob vstopu so učenci najprej zagledali okno z obvestili (Slika 1).

OBVESTILA

RADOVEDNOST

PRIMER ŠALE DNEVA →

Jesen je, listje pada z dreves.
 »Daj, hitro obleci pižamo, čaka nas zimski počitek,« pravi veverica svojemu možu veveričku.
 »Ne rabim pižame. Letos bom ostal buđen vso zimo.«
 »Zakaj pa to?« Se začudi veverica.
 Veveriček pa ji pojasni: »Hočem odkriti,
 kdo listje obesi nazaj na drevesa.«

8. 20

JUTRANJI KROG: <https://arnes-si.zoom.us/my/jut>

10. 00 - 12. 00

UČENJE Z UČITELJICO LILI: arnes-si.zoom.us/my/lil

ČETRTEK ob 10. 00

ISP z učiteljico MARJETO: <https://arnes-si.zoom.us/my/mar>

Slika 1: Pogled – obvestila

Tam so našli večinoma stalne informacije, kot so:

- Povezava na Zoom srečanja za jutranji krog.
- Povezava do dodatne strokovne pomoči in individualne strokovne pomoči.
- Povezava do dodatne pomoči učiteljice podaljšanega bivanja.

Okno z obvestili je bilo namenjeno tudi razvedrilu otrok. Tam so našli dnevne uganke, rebuse in dnevne šale.

Pod obvestili so bila poglavja, ki so bila poimenovana z imenom dneva in datumom (primer: ČETRTEK, 14. 1. 2021). V tem poglavju so učenci videli našete predmete z vsebinami, ki so bile na urniku v tem dnevu. (Slika 2).

ČETRTEK, 14. 1. 2021

- SLJ – Deželi večnega ledu DZ/77, 78
- MAT – Deljenje z 2 DZ2/8
- SPO - Življenjska okolja DZ/39, 40
- LUM - Kolaž (trganka)- Pingvin, beli medved

Slika 2: Pogled – poglavje (ČETRTEK, 14. 1. 2021) z ustvarjenimi predmeti za določen dan

Ko je učenec kliknil na posamezen predmet, se je odprlo okno s krajšimi ali daljšimi navodili za delo pri tem predmetu (Slika 3). Pri pisanju navodil sem želela biti čim krajša in razumljiva. Pomembne besede v navodilih sem zapisala s krepko pisavo. Navodila za delo so navadno spremljale tudi slike.

LUM - Kolaž (trganka)- Pingvin, beli medved

Današnje likovno ustvarjanje je povezano z uro SLJ.

Danes boš s kolažem slikal **ali** belega medveda **ali** pingvina.

POVEZAVA DO
VIDEO POSNETKA

Vsa navodila za delo najdeš v posnetku:

<https://youtu.be/t3HhOaqsOT4>

Prijetno ustvarjanje!

Tvoj izdelek bom z veseljem objavila v galeriji. Pošljite mi ga!

Slika 3: Pogled – odprta ura LUM - navodila za delo z video posnetkom

Zeleno obarvana povezava je omogočala učencu, da je z enim klikom odprl razlago nove snovi, navodilo za delo, vaje za ponavljanje, poučni film, zvočni posnetek ali povezavo do drugih vsebin. Učenec se je iz ogleda teh vsebin s puščico nazaj vedno znova vračal v spletno učilnico, kar je omogočalo enostavno prehajanje tako med predmeti, kot tudi med posnetki in vsebinami v učilnici. Novo učno snov, ki so jo morali učenci zapisati v zvezke, sem oblikovala v Wordovem dokumentu (Slika 4). Nekatere zapise, predvsem miselne vzorce, pa v programu Slikar.

V karo zvezek zapiši novo snov.

Deljenje z 2

14. 1. 2021

$2 : 2 = 1$	, ker je	$1 \cdot 2 = 2$
$4 : 2 = 2$	, ker je	$2 \cdot 2 = 4$
$6 : 2 = 3$	, ker je	$3 \cdot 2 = 6$
$8 : 2 = 4$	, ker je	$4 \cdot 2 = 8$
$10 : 2 = 5$	, ker je	$5 \cdot 2 = 10$
$12 : 2 = 6$	, ker je	$6 \cdot 2 = 12$
$14 : 2 = 7$	, ker je	$7 \cdot 2 = 14$
$16 : 2 = 8$	, ker je	$8 \cdot 2 = 16$
$18 : 2 = 9$	, ker je	$9 \cdot 2 = 18$
$20 : 2 = 10$	, ker je	$10 \cdot 2 = 20$

Množenje in deljenje sta obratni računski operaciji.

Slika 4: Pogled – primer zapisa snovi v zvezek pri MAT

2. 1. Priprava video in drugih gradiv za učence

Video gradiva

V času šolanja na daljavo se mi je zdelo zelo pomembno, da učenci dobijo razlago nove učne snovi na povezavi, kjer si jo lahko večkrat ogledajo. V ta namen sem snemala video posnetke z učno snovjo in jih objavljala v YouTube kanalu. Video gradivo sem snemala s pomočjo programov PowerPoint in programa Microsoft Photos. Microsoft PowerPoint je [predstavitveni program](#), ki omogoča multimedijske predstavitve na diapozitivih. Predstavitve, ki so narejene iz diapozitivov lahko vsebujejo [fotografije](#), [besedilo](#), [animacije](#), [zvoke](#), povezave na druge diapozitive ali povezave na [spletne strani \(https://sl.wikipedia.org/wiki/Microsoft_PowerPoint\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Microsoft_PowerPoint). Sama sem vnaprej ustvarjenim diapozitivom s slikovno in besedno razlago snovi in uporabljenimi animacijami na koncu dodala še svoj glas in nato razlago shranila v mp4 obliki. Takšno razlago posnetka sem naložila v svoj YouTube kanal po sledečem postopku:

- Ustvari.
- Naloži video posnetke.
- Izberi datoteke.
- Da, vsebina je namenjena otrokom.
- Nenaveden.

Po končanem postopku, je bil posnetek shranjen v mojem YouTube kanalu. Nato je bilo potrebno povezavo kopirati v spletno učilnico in razlaga je bila pripravljena za učence. Do posnetka so dostopali na povezavi v spletni učilnici. Tako objavljenega posnetka, ni mogoče najti v splošnem iskalniku YouTubea.

Primer posnetka narejenega s programom Microsoft PowerPoint:

[Neznani člen - iščem odštevanec](#)

Kadar sem želela učencem podati navodila za delo ali predstaviti postopek, sem uporabila program Microsoft Photos. Program omogoča hitro stvaritev preprostega filma, ki ga sestavimo iz posnetih fotografij in/ali video posnetkov. Program omogoča dodajanje preprostih animacij, besedil, glasbe ter drugih učinkov. Posnetke sem shranila v mp4 obliki ter jih po enakem postopku, kot je opisan zgoraj, shranila v svoj YouTube kanalu in povezavo objavila v spletni učilnici.

Primer posnetka narejenega s programom Microsoft Photos:

[Stopnjevanje pridevnika](#)

V času šolanja na daljavo sem v mojem YouTube kanalu objavila 93 video posnetkov.

Druga gradiva

Pri poučevanju na daljavo sem uporabljala tudi program Google Forms. To je programska oprema za upravljanje anket. S pomočjo tega programa sem oblikovala preverjanja znanja, učne liste in tedenske preglede opravljenih nalog za učence. Program je zelo uporaben, saj nastavitve ustvarjalcu (učitelju) naloge omogočajo, da učenec po opravljeni vaji dobi svojo nalogo samodejno popravljeno, hkrati pa rešeno nalogo dobi tudi učitelj, ki ima tako vpogled v pravilnost učenčevega dela doma. Učenci so vsak teden dobili na povezavi v spletni učilnici povezavo do Googlovega obrazca, v katerem so bile navedene vse naloge posameznega tedna (Slika 6).

OPRAVLJENO DELO 9. TEDEN (11. 1. - 15. 1. 2021)

Spoštovani starši, učenci in učenke!

Učenci, spodaj so našteje naloge, ki so bile podane za delo doma za ta teden. Vaša naloga je, da najprej vpišete svoje ime in priimek. Prosim, da pri vsakem predmetu poključate, kaj ste naredili. Odprite zvezke in delovne zvezke in res poključate le tisto, kar ste naredili. Zmenjeno?

* **Zahtevano**

IME IN PRIIMEK *

Vaš odgovor

SLOVENŠČINA

- ☐ SLJ - Pravljica Ema Pipifilipi B/116, 117.
- ☐ SLJ - Učim se učiti DZ/74, narek.
- ☐ SLJ - Spoznali smo DZ/75, Preverim svoje znanje DZ/76: NALOGO SEM POSLAL UČITELJICI.
- ☐ SLJ - Deželi večnega ledu DZ/77, 78: BRANJE IN ODGOVORI NA VPRAŠANJA.
- ☐ SLJ - Škrat Dobrošin: BRANJE PESMI, PREPIS PESMI V ZVEZEK.

UČENEC JE S KLIKOM V OKENCE OZNAČIL, DA JE NALOGO OPRAVIL

Slika 6: Pogled – tedenski pregled opravljenih nalog v aplikaciji Google Forms

V tem obrazcu so morali učenci pokljukati opravljene naloge in obrazec, s klikom na pošlji, poslati nazaj meni. Tako sem imela pregled nad tem, koliko nalog je posamezni učenec opravil.

3. Delovni dan tretješolcev na daljavo

Delovni dan v času šolanja na daljavo se nam je pričel ob 8. 30 uri, ko smo se z učenci dobili v jutranjem krogu na Zoom povezavi. Srečanja so potekala vsak dan in zaželeno je bilo, da se vsi učenci srečanj redno udeležujejo. Prva dejavnost v jutranjem krogu je bila rešitev dnevne uganke, rebusa ali komentiranje šale dneva. Po kratkem pogovoru smo z učenci ob deljenem zaslonu pregledali dnevna navodila za delo, objavljena v naši spletni učilnici. Učence sem opozarjala na pozorno branje in na pomembne podatke v navodilih za delo. Predstavila sem jim povezave do posnetkov snovi. Spodbujala sem jih, da si posnetke, za boljše razumevanje snovi, pogledajo večkrat. Učenci so imeli takrat možnost vprašati, kar niso razumeli. Navada je bila, da smo v tem času skupaj pregledali tudi del nalog iz prejšnjega dne. Po končanem srečanju so učenci pričeli z delom doma. Ob 10. 00 so imeli učenci, ki so bili doma sami ali tisti, ki snovi niso razumeli, možnost, da se povežejo na Zoom povezavo učiteljice podaljšanega bivanja. Ta je učencem nudila dodatno razlago snovi in pomoč pri reševanju nalog.

4. Zaključek

Izkazalo se je, da je šolanje na daljavo zelo zahtevno, tako za učitelja, kot tudi za učence in njihove starše. V tem obdobju je bilo za veliko učiteljev zabrisano razlikovanje med delom in prostim časom. To je bilo še toliko bolj občutno pri učiteljih, ki smo usklajevali šolanje lastnih otrok na domu in šolanje učencev na daljavo (Larsen, 2020).

Po odzivih staršev in znanju učencev po povratku v šolo, sem ugotovila, da se je način dela, po katerem sem učence poučevala na daljavo, obrestoval.

Ugotovitve ob povratku v šolo:

- Večina učencev je šolske naloge opravila zelo dobro.
- Zadane naloge so opravili skoraj v celoti.
- Posamezniki so si občasno navodila priredili po svoje.
- Nekateri učenci so opravili kakšno nalogo površno.
- Učenci so popustili pri natančnosti pisanja.
- Povprečje prve ocene po šolanju na daljavo pri matematiki je znašalo 4,6.
- Povprečje prve ocene po šolanju na daljavo pri slovenščini je znašalo 4,5.

Učenci so tudi na daljavo ohranjali kondicijo za učenje, kar je omogočilo lahek prehod iz šolanja na daljavo na šolanje v šoli.

5. Viri in literatura

- Baker, P. J., Goodboy, K. A., Bowman, D. N., Wrightb, A. A.: Does teaching with PowerPoint increase students' learning? A meta-analysis. Computers & Education Volume 126, 2018, str. 376-387. Dostopno na naslovu: <https://fec995e0-e9e9-4d0a-b8e6->

cf3abee74c48.filesusr.com/ugd/d373c2_25663a68eb3b4c91ad6a18a184e6be2d.pdf.

- Gudmundsdottir, G. B., Hathaway, D. M.: 'We always make it work': Teachers' agency in the time of crisis. *Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 2020, str. 239–250. Dostopno na naslovu: https://www.researchgate.net/profile/Greta-Gudmundsdottir/publication/341881696_We_Always_Make_It_Work_Teacher_s'_Agency_in_the_Time_of_Crisis/links/5ed7e4e2299bf1c67d35aaac/We-Always-Make-It-Work-Teachers-Agency-in-the-Time-of-Crisis.pdf.
- Larsen Viksveen, I.: Hjemmeskole under korona: Lærerne brukte mer tid på å forberede undervisningen. 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/lererne-brukte-mer-tid-paa-forberede-undervisningen>.
- Microsoft PowerPoint [online]. 2021. Wikipedia, the free encyclopedia. [Povzeto 17. apr. 2021; 15:14]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Microsoft_PowerPoint.
- Moodle [online]. 2021. Wikipedia, the free encyclopedia. [Povzeto 1. mar. 2021; 19:45]. Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Moodle>.
- Podpora učiteljem za izobraževanje na daljavo. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana. 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.zrss.si/novice/podpora-uciteljem-za-izobrazevanje-na-daljavo-2/>.

Motivacija učenika za rad na daljinu

Marko Vučković

Osnovna škola „Dašo Pavičić” Herceg Novi, Crna Gora
marko.vuckovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Svakodnevni napredak tehnike i tehnologije zauzimaju sve više aspekata života, velike promjene u današnje vrijeme trpi i obrazovanje. Od ranih dana djeca imaju pristup tehnologiji i ona im postaje svakodnevica. Postavlja se pitanje kako motivisati učenike da koristeći svu tu tehnologiju uče na daljinu? U školi ćemo često čuti da je neko manje ili više motivisan da uči i napreduje. Motivacija u učenju je ključna za postizanje dobrih rezultata. U ovim trenucima kada se nastava odvija online posebno je teško učenicima da održe motivaciju za rad kod kuće. Ne može se poreći da je tehnologija postala ključni dio modernog obrazovanja. Tehnološka dostignuća doprinijela su i konstantno doprinose povećanoj efikasnosti učenja. Tableti, računari, pametni telefoni učinili su nastavnicima i učenicima život mnogo lakšim. Učenje na daljinu je nastalo mnogo prije nego što bi pomislili. Utemeljivač učenja na daljinu bio je Issac Pitman, učitelj stenografije. Sa učenjem na daljinu on je počeo još davne 1840. Godine.

Ključne riječi: .Učenje, motivacija, učenik, nastavnik, nastava na daljinu.

Abstract

Technology is progressing and improving rapidly and it is taking many aspects of life, whereas education is being impacted by it dramatically. From early ages children have the access to technology and it is a great part of their everyday lives. So, there is a question how to motivate students to study remotely while using all the technology given?

We often hear that some students are more or less motivated to study and progress. Motivation in studying is very important in getting results. While distant learning these days, it is very hard to keep students motivated to study at home. It is undeniable that technology became the key part of modern education. Technological breakthroughs contributed and they still do to better studying efficiency. Tablets, PCs, smart phones made teachers' and students' lives much easier. Distant learning developed sooner than we thought. The founder of distant learning is Isaac Pitman, stenography teacher. He started distant learning in 1840.

Key words: Learning, motivation, student, teacher, distant learning.

1. ZNAČAJ MOTIVACIJE ZA UČENJE

Svaki učenik posjeduje sposobnosti kojima raspolaže, pored toga, motivacija je jedan od najznačajnijih faktora uspjeha u učenju. Naročito je bitno motivisati učenika koji nastavu pohađa od kuće. Pod motivacijom za učenje podrazumijeva se stanje u kojem individua iskazuje interesovanje, volju za učenjem, ima motiv da nešto uči i nauči. Kada je učenik motivisan, uloženi trud i stepen razmišljanja tokom učenja je veći,

koncentracija je povećana i samim tim rezultat će biti bolji. Za nastavnika je veoma važan zadatak da kod učenika podstakne unutrašnju motivaciju. Nastavnik je obavezan da učini sve da bi motivisao učenike za učenje. Povoljna emocionalna klima i radno okruženje će uticati da nastava ne bude monotona i da se učenik podstakne na učenje. Kao i svi drugi faktori, i nastavni sadržaji mogu na učenike da utiču pozitivno i negativno. Ukoliko su nastavni sadržaji učenicima zanimljivi, učenici će ih lakše usvajati, a to će ih potom bolje motivisati za dalji rad. Savremene promjene izazvane napretkom tehnologije dovode do promjene položaja i uloge nastavnika u vaspitno – obrazovnom procesu. Takve promjene zahtijevaju i stalno usavršavanje programa i aktuelizaciju sadržaja, primjenu moderne obrazovne tehnologije, kao i same kompetencije nastavnika. Većinu osoba sa visokim motivom postignuća karakteriše visok stepen samopouzdanja i lične odgovornosti. U svakoj aktivnosti one nastoje da prate i pokažu znanje.

1.1. SAVREMENA NASTAVNA SREDSTVA I NJIHOVA PRIMJENA

Pod nastavnom tehnologijom podrazumijeva se primjena različitih organizacionih oblika nastave, nastavnih sredstava, nastavnih metoda i sl. Ukoliko cjelokupna nastava obiluje kombinovanjem koje je racionalno, i smjenjivanjem adekvatnih oblika rada, metoda uspjeh je zagarantovan. Kada govorimo o savremenim nastavnim sredstvima podrazumijevamo nastavna sredstva koja su novijeg datuma, čiju primjenu je omogućio napredak informaciono-komunikacionih tehnologija i razvoj računarske tehnike. Tu uglavnom ubrajamo audio, vizuelna, audiovizuelna sredstva čijom primjenom se postiže daleko veći efekat u učenju. Računar kao pomoćno nastavno sredstvo je neizaostavan kada govorimo o savremenim nastavnim sredstvima, bez njega ne bi bila moguća primjena multimedija i hipermedija koje omogućavaju učenicima lakše snalaženje i pojednostavljene apstraktnog. Pored računara tu su neizostavni tablet uređaji i pametni telefoni koji u mnogome olakšavaju proces izvođenja nastave, a naročito kada govorimo o nastavi na daljinu. U mnogome pomažu i didaktički softveri pomoću kojih trenutno izvodimo nastavu. Kao primjer ću navesti digitalne udžbenike koji su od prošle godine dostupni svim prvacima u Crnoj Gori kao i njihovim roditeljima. Svjedoci smo da današnja djeca provode mnogo vremena ispred računara i telefona, zašto ne iskoristiti njihovu zainteresovanost da kroz igru i nauče?

2. MOTIVACIJA ZA UČENJE NA DALJINU

Za sve što radimo u životu potrebna je motivacija. Najviše smo motivisani za aktivnosti koje se podudaraju sa našim željama i strastima. Možda više nego bilo šta drugo, učenje shvaćeno u užem smislu, kao školska dužnost, za većinu učenika predstavlja problem. Kako da motivišemo učenike? Postoje dva tipa motivatora: spoljašnja motivacija i unutrašnja motivacija. Kada je riječ o unutrašnjoj motivaciji mišljena sam da je ona pravilna jer tada učenik uči da bi učio. Tu je prisutan interes pojedinca da nauči i tada postignuti uspjeh u učenju predstavlja vlastitu nagradu. S druge strane, spoljašnja motivacija leži izvan same aktivnosti učenja i predstavlja sredstvo da se postigne neki cilj. Na učiteljima je veliki zadatak motivisati učenika dok radi od kuće. Svojim skromnim radnim iskustvom uviđam da djeca najbolje uče kada im je zanimljivo te se stoga trudim da većinu aktivnosti koje obavljam sa njima budu zanimljive i interesantne kako bih uticao na njihovu unutrašnju motivaciju. Vrlo je važno planirati u nastavi na daljinu, u tom planiranju bitno je da plan bude realan. Preambiciozni planovi

koji se ne mogu ispuniti izazvaće nezadovoljstvo i smanjiti motivaciju. Postavljanje ciljeva takođe može da bude motivacija za učenika. Cilj koji je veliki i vremenski udaljen treba razbiti na manje i lakše dostižne ciljeve. To će obezbijediti da se do malih uspjeha dolazi češće, što djeluje motivišuće, a svaki cilj do koga učenik stigne približava ga velikom cilju. Potrebno je biti strpljiv i istrajan.

2.1. PREDNOSTI UČENJA NA DALJINU

Nema apsolutno nikakve sumnje da se sve veći broj obrazovnih institucija odlučuje upravo za opciju nastave na daljinu. Naravno, tu postoje određene prednosti, ali isto tako i mane. Brzinski razvoj svaremene tehnologije utiče i na to da učenje na daljinu postaje vodeći način u obrazovanju. S obzirom na to da je trenutno aktuelna pandemija korona virusa u velikoj mjeri promijenila navike mnogih ljudi, to se definitivno odrazilo i na učenje. U odnosu na „tradicionalni” pristup učenju, učenje na daljinu pokazuje sljedeće prednosti:

- Učenici uče nezavisno, vlastitim tempom, na mjestu i vremenu koje sami odaberu;
- Vlastiti tempo – učenici prelaze materijal za učenje onom brzinom i onoliko puta koliko žele;
- Omogućuje cjeloživotno učenje;
- Mjesto učenja može se odabrati;
- Prevazilaženje nemogućnosti da posjećuju tradicionalnu nastavu zbog privremenih ili trajnih fizičkih problema;
- Samoorganizovanje vremena za učenje;
- Samostalno učenje i interakcija (omogućuje da nastavnicu uče od učenika koji samostalno traže izvore informacija);
- Pitanja se postavljaju slobodnije;

2.2. NEDOSTACI UČENJA NA DALJINU

- Nedostatak/izostanak ličnog kontakta među učesnicima
- Nedostatak socijalizacije među učenicima;
- Potreban visok stepen aktivnosti i disciplinovanosti učenika;
- Problemi vezani uz tehnologiju;
- Nedostatak savremene tehnike
- Može javiti osjećaj usamljenosti i izdvojenosti zbog nedostatka kontakta uživo;
- Dizajnu i izradi interaktivnih i multimedijalnih sadržaja potrebno je posvetiti posebnu pažnju.

3. MOTIVACIJA I NASTAVNI SADRŽAJI

Vrlo je bitno da nastavne sadržaje pripremimo da budu zanimljivi i na isti takav način ih prezentovati i predočiti djeci. Nastavni sadržaji ne privlače sve učenike jednako na isti način. Kao jedan od principa uspješnog motivisanja možemo istaći povezivanje učenikovih interesovanja sa onim što učimo u školi. Nastavni sadržaji treba da budu dovedeni u korelaciju sa ostalim predmetima kako bi se jasno uočilo bitno od nebitnog.

Zanimljive aktivnosti, ukrštenice, asocijacije, anegdote i šale koji su povezani sa sadržajem izazvaće u dovoljnoj mjeri prijatne emocije i „uvući” ih u temu.

4. ZAKLJUČAK

Primjenljivost ovakvog oblika učenja je zaista široka i može se primijeniti u mnogim aspektima života, u ovom slučaju u školskim ustanovama. Primjena učenja na daljinu dana sima velikog udjela u sistemu obrazovanja shodno razvoju tehnologije. Dok za mnoge stvari prostor i daljina mogu predstavljati problem, to nije slučaja sa nastavom na daljinu i to je jedno od prednosti izvođenja takve vrste nastave. Ona omogućava učeniku da uči, da se usavršava u bilo kom trenutku i na bilo kom mjestu. Neophodno je pomenuti i određene nedostatke koje sa sobom nosi učenje na daljinu. Nedostatak ličnog kontakta može dovesti do otuđenosti i asocijalnosti učenika. Problemi vezani za tehnologiju takođe mogu predstavljati prepreku ka ostvarivanju cilja. Nastava na daljinu mora biti pažljivo planirana, sa jasno utvrđenim ciljevima, bogata primjerima i prijemčiva za oko učenika, naročito kada govorimo o učenicima nižeg uzrasta. Ono što su započeli osnivači ovog učenja na čelu sa Isakom Pitmanom danas otvara mnoga vrata rušeći brojne prepreke koje se u klasičnom obrazovanju i školstvu mogu pojaviti. Ključ za motivaciju pretstavlja stvaranje uslova da svaki učenik doživi uspjeh u radu na zadacima. Način za podsticanje povoljnih motivacionih uvjerenja o sopstvenoj kompetenciji sastoji se u dobrom planiranju i stvaranju. Učenike treba ohrabrivati da postavljaju više ciljeve, pri čemu treba voditi računa da ti ciljevi ne budu previsoki kako ne bi dovelo do neuspjeha.

5. IZVORI I LITERATURA

M. Čukanović Karavidić, S. Karavidić, J. Bajčetić, Elektronsko obrazovanje
Lj. Đurović, Lj. Grujić (2008): Učenje na daljinu
Z. Lalović, Naša škola, metode učenja/nastave u školi, Podgorica

My work experience with the young Refugees

Vassilia Genitsariotou, Greece, vasogenit@hotmail.com

My name is Vassilia (vasogenit@hotmail.com) and I come from Greece and especially from the island of Lesbos, an island at the North East Aegean Sea 1,5 miles from the coast of Turkey. In August -September 2015 a big refugee and humanitarian crisis happened and we saw the results in the society of our island. A lot of boats (50-60 per day) were arriving to our islands. Hundred of refugees were standing at the port with their families. They put their tents on central roads and they were sleeping there. Our life changed a lot. It was very difficult for people of Mytilene to have a normal life as they had before. They couldn't walk; they couldn't go to their jobs or go out because the streets, the squares and the parks were overcrowded. They were everywhere..We woke up one day and we thought that either we live in a city of the Middle –East either the war came at our place! Finally, around October of 2015 many NGO's came at the island and helped a lot at this situation. They organized their accommodation and they ensured better condition of living for them.

First of all they created the “Moria”Refugee Camp. (**Mória Reception and Identification Centre**), was the largest refugee camp in Europe until it was burned down in September 2020. It was located outside the village of “Moria” near [Mytilene](#), our hometown. Enclosed with barbed wire and a chain-link fence, the military camp served as a European Union “hotspot”. There, the refugees found a place to live for some months or a year till they go to the mainland of Greece or to other European countries to build their lives again. The refugees were people from Syria, Afghanistan, Iran, Iraq, Bangladesh, Pakistan and some countries of Africa like Somalia, Congo, Ivory Cost, Morocco, Algeria and others, who came to Europe seeking for a better future, for them and their children. The single adult men were

obligated to stay at the Moria Camp until their cases and their papers get checked in order to travel in other European Country.

But, families with young children and babies or unaccompanied minors, had a better treatment. UNCHR, with the contribution of other local NGO's, placed families and the minors into houses and apartments and they gave them many benefits such as medical care, education, cloths, better food, and a lot of activities to do.

Inside each house were living at least 20 unaccompanied minors from different countries of Asia and Africa. The majority of them were boys, but there are 1-2 houses in the center of the town with unaccompanied girls. In each house were working for them: A social-worker, a psychologist, a teacher and 4-5 care takers. All of them were working with patience and understanding to children's special needs and they were doing their best to make the children feel safe and sound. Many minors were feeling that they were living in a family and many times they were calling "mummy" their care takers. Sometimes, the cohabitation between the minors was not easy at all. There were many conflicts between the nationalities because of their different cultures.

The minors had different educational backgrounds also. Some of them were illiterate and they couldn't or they didn't have the chance to go to school due to the war or due to poverty in their countries. But, on the other hand, there were minors who had a very good level of English. Some of them they learned English listening to English and American music or by watching Hollywood movies. Some teenagers were very ambitious. They had dreams and they wanted to move to Germany, France, Norway, Sweden or Finland and start a new life there!

My daily program as teacher was: English language lessons, Greek language lessons and Geography. Sometimes were given lessons concerning everyday life routine like shopping from the super market or visiting the post-office of the town in order to make the minors part of our community and make them feel comfortable and useful members of our society.

I organized some projects also concerning ' Human Rights ':

Načrtovanje in izvajanje predšolskih dejavnosti na daljavo v zasebnem vrtcu Fridolin

Tadeja Zupanc

Zasebni vrtec Fridolin, Slovenija, deja.zupanc@gmail.com

Izvleček

V prispevku predstavljamo najprej načrtovanje dela na daljavo, ki smo ga izvajali v zasebnem vrtcu Fridolin v času prvega zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov. Opisujemo kako smo se vzgojiteljice pristopile k procesu načrtovanja na ravni vrtca in na ravni skupine starejših predšolskih otrok. Nato predstavimo tudi nekaj izbranih dejavnosti, ki smo jih izvedle na daljavo in smiselno sodijo na posamezna področja kurikula za vrtce: jezik, umetnost, matematika, narava. V sklepnem delu referata predstavljamo tudi krajšo refleksijo kakovosti dela na daljavo, ki smo jo tudi sicer opravile strokovne delavke vrtca v času svojih internih evalvacijskih srečanj.

Ključne besede: vrtec, predšolska vzgoja, področja dejavnosti, refleksija, delo na daljavo

Planning and implementation of remote preschool activities at the private kindergarten Fridolin

Abstract

In the first part of the paper, the planning of remote preschool activities carried out in the private kindergarten Fridolin during the first closure of educational institutions is briefly described. It is explained how educators approached the planning process at the institutional level as well as at the level of the particular group of older preschool children aged 5-6. Additionally, some of the activities performed remotely are also described, according to the various domains of Slovenian preschool curriculum: language, art, mathematics, nature. In the concluding part of the paper, a brief evaluative reflection on the quality of remote activities is presented. The evaluations were carried out continuously during short online staff meetings on a daily and weekly basis.

Key words: kindergarten, preschool education, activity domains, evaluation, remote education

Uvod: kako smo se lotili načrtovanja dejavnosti na daljavo?

V marcu 2020, ob prvi razglasitvi epidemije, si nihče od zaposlenih v našem vrtcu ni natančno predstavljal, kaj pomeni zaprtje vzgojno-izobraževalnih ustanov, kdaj se bomo spet srečali in kako bo delo v tem času potekalo (če sploh bo). Ker je osnovnošolsko izobraževanje v Sloveniji obvezno, je bilo logično sklepati, da bodo osnovne šole prejele smernice za izvajanje izobraževanja in pouka na daljavo. Toda vrtci so v nekoliko drugačnem položaju, vključenost otrok vanje ni obvezna, zato je bilo pričakovati, da bo za delo s predšolskimi otroki na daljavo v večji meri pomembna angažiranost samih ravnateljic in vzgojiteljic. V vrtcu Fridolin smo prvo srečanje na daljavo z otroki izvedli 19. marca 2020, le nekaj dni po prvem zaprtju vrtca. Pred tem smo se vsi strokovni delavci sestali z direktorico vrtca na online sestanku, kjer smo razpravljali, kako bomo aktivnosti načrtovali in izvajali. Dogovorili smo se, da bodo srečanja z otroki potekala vsak dan ob 9. uri, ko je v vrtcu tudi sicer potekal jutranji krog. Nato smo se sestale še vzgojiteljice v svojih matičnih skupinah, kjer smo načrtovale potek srečanj na tedenski ravni, razmišljale o možnostih izvajanja dejavnosti po Kurikulu za vrtce (1999) in si razdelile naloge (posredovanje povezave staršem do srečanja, navodila za prijavo v Zoom ipd.). Direktorica vrtca je poskrbela za pisno privolitev staršev otrok, ki so želeli sodelovati v srečanjih.

Kako so potekale dejavnosti na daljavo: primer dela s skupino starejših predšolskih otrok

V skupini otrok, starih 5-6 let, smo stremeli k temu, da smo izvajali dejavnosti po Kurikulu (prav tam). Vsako načrtovano srečanje smo ustrezno strukturirali (pesmica, pogovor, krajša vodena dejavnost in predlog za domačo dejavnost) in pripravo nanj zapisali v google drive dokument, tako da smo imeli vsi vpogled v dejavnosti in jih po potrebi dopolnjevali ali spreminjali. Glede na načrtovano in izvedeno dejavnost smo pripravili tudi predlog za nadaljnje dejavnosti, ki jih lahko otroci izvajajo samostojno ali skupaj s starši doma. Prav tako smo se dogovorili, katera od izvajalk (v skupini namreč delujemo 3 strokovne delavke) bo na posamezen dan vodila dejavnost na daljavo in katero področje kurikula bo tisti dan v ospredju: tako smo točno vedele, kdaj smo na vrsti, in smo se lahko tudi same ustrezno pripravile.

Strokovne delavke smo se med seboj dogovorile, da pričnemo vsako srečanje s pesmijo, ki smo jo peli tudi v jutranjih krogih v vrtcu. Na prvem srečanju smo se z otroki dogovorili tudi za najbolj osnovno pravilo, in sicer dvig roke, ko je otrok želel nekaj povedati ali izraziti. Seveda je bilo na prvih nekaj srečanjih teh dvigov manj, saj so bili otroci bili navdušeni nad tem, da smo se videli preko računalnika in se niso toliko ozirali na to, ali so bili poklicani. Sicer pa smo poskrbeli, da je prav vsak otrok na srečanjih dobil tudi priložnost, da je pokazal ali pa povedal, kar je želel. V kolikor je bil otrok zadržan, smo ga vzgojiteljice spodbujale z vprašanji, npr: Kaj se igraš? Si že pojedla zajtrk? Med samim srečanjem smo si med seboj pomagale v primeru tehničnih težav, opazovale smo vključenost otrok in skrbele za čim bolj nemoten potek dela (npr. z regulacijo hrupa).

V tem času smo v vrtcu izpeljali tudi tri mini projekte:

- Razveselili smo stanovalce lokalnega doma starejših občanov z risbicami, ki so jih zanje narisali otroci.
- izvedli smo mini projekt »Lov za medvedi«, pri čemer smo spodbudili starše in otroke, da so na okenske police nastavili plišaste medvedke, ki so jih lahko mimoidoči preštevali. Apelirali smo tudi na ostale strokovne delavce v Facebook skupini *Vzgojiteljice in vzgojitelji predšolskih otrok*, da se pridružijo akciji.
- Obeležili smo svetovni dan knjig, tako da je vsaka strokovna delavka prebrala pravljico in jo posnela, nato pa smo vse pravljice v mp3 obliki posredovali otrokom in njihovim staršem.

Nekaj primerov na daljavo izvedenih dejavnosti

V nadaljevanju povzemamo nekaj primerov dejavnosti, s katerimi smo skušale strokovne delavke dosegati cilje z različnih področij Kurikula za vrtce. Opisali bomo dejavnosti s področij jezika, narave, umetnosti in matematike.

Jezik

Po začetnih pozdravih in kazanju risbic je sledila zgodba o čarovnici (s pomočjo powerpointa), pri kateri so otroci sodelovali tako, da so lahko poljubno nadaljevali pripoved. Otroka smo poklicali po imenu, ta pa je izbral nadaljevanje zgodbe, tako da je izbral sličico (svojo izbiro je povedal z besedo). Nekaterim otrokom je med tem pošla koncentracija ali pa so odšli stran (a se nato praviloma tudi vrnili nazaj). Otrokom smo pripravili tudi igro Čarobna vreča: vodja aktivnosti je imela pri sebi vrečo, iz katere je jemala po en predmet, ga opisovala, otroci pa so ugibali, kateri predmet opisuje. Nato smo vloge obrnili in k aktivnosti opisovanja spodbudili tudi otroke: povabili smo jih, da so v stanovanju poiskali en predmet in ga opisali, ostali pa smo ugibali, za kateri predmet je šlo.

Z opisano dejavnostjo smo med drugim dosegali naslednja cilja iz Kurikula: otrok doživlja in spozna verbalno komunikacijo kot vir ugodja, zabave in reševanja problemov; otrok se ustvarjalno izraža v jeziku.

Narava

Sinhronizirali smo pravljico *Who sank the boat*² in se z otroko pogovorili o vsebini. Zastavili smo jim nekaj vprašanj, npr: Kdo je potopil čoln? Katere živali so bile v čolnu?

Nato smo napovedali eksperiment in otroke nagovorili, da potrebujemo njihovo pomoč - vsi so se strinjali, da bodo pomagali. Pred kamero smo jim pokazali vrč z vodo in čajno žličko. Vprašali smo jih: Ali menite, da bo žlica plavala? Se bo potopila? Otroci so izrazili svoje domneve, nato pa smo naredili preizkus. Ponovili smo ga z več različnimi predmeti: s frnikolo, gumico, majhnim kamnom, velikim kamnom, plastičnim zamaškom, kovancem, žogico iz papirja, koščkom kartona. Napovedi otrok so bile večinoma pravilne, le pri papirju sta samo dva otroka napovedala, da bo plaval. Ob

² Dostopna je na: <https://www.youtube.com/watch?v=ZpFWuHSDftQ>

tem so razmišljali, zakaj se predmeti potopijo ali plavajo. Cilj iz Kurikula, ki smo ga s to dejavnostjo dosegali, je bil zlasti: otrok odkriva in spoznava lastnosti predmetov.

Umetnost

V jutranjem srečanju so otroke pozdravile nogavične lutke in ne vzgojiteljice (kot so bili vajeni). Vsaka lutka je vzgojiteljicam tudi ponagajala: ena je pojedla vse sladkarije, druga je nastavila pred vrata pajka, tretja pa je izklopila budilko. Lutke so skozi improviziran pogovor navezale stik z otroki. Dejavnost smo zaključili tako, da so lutke zaslišale korake in dejale, da prihajajo vzgojiteljice! Hitro so se od otrok poslovile, vzgojiteljice pa smo se pojavile na zaslonu. Obisk lutk je bil otrokom všeč, veliko so se smejali, se odzivali na njihova vprašanja in dejanja. Otroci so na koncu vzgojiteljicam povedali, kakšne vse norčije so počele "neke živali", ki so bile na obisku. Z dejavnostjo smo skušali dosegati zlasti naslednja cilja: negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet; doživljanje in spoznavanje umetniških jezikov in njihovih izraznih lastnosti.

Matematika

Najprej smo otrokom pokazali zapis števil od 1 do 10 in sicer v obliki predmetov, živali. Otroke smo spodbudili, da poiščejo, katero število se je skrivalo v labodu, kužku, jabolku (števila so bila zapisana z rdečo barvo). Sledila je igra spomin, pri kateri so otroci še naprej prepoznavali in utrjevali simbolni zapis števil. Vsak otrok je imel priložnost, da je povedal, katero kartico želi pogledati, in sicer tako, da je povedal število od 1 do 16. Izkazalo se je, da vsi otroci ne poznajo števil, večjih od deset, zato so jim nudili pomoč mi ali starši. Tudi s to dejavnostjo smo dosegali cilj iz Kurikula: otrok rabi imena za števila.

Po srečanjih

Strokovne delavke smo se po vsakem srečanju z otroki sestale tudi na krajšem evalvacijskem sestanku, prav tako na Zoom-u. Opravile smo refleksijo izvedenih dejavnosti, odzivov in sodelovanja otrok, pa tudi ostalega dogajanja. Nato smo svoje refleksije in ključne evalvacijske ugotovitve tudi zapisale in jih dokumentirale s fotografijami ali video posnetki. Za snemanje dejavnosti smo seveda v vrtcu pridobili soglasja vseh staršev, posebej pa smo bili pozorni, da smo video in slikovno gradivo uporabljali samo za interne namene. Nastale fotografije in videoposnetke smo vključili tudi v predstavitveni video *Moj dan v vrtcu*, ki so ga prejeli otroci in njihovi starši ob zaključku šolskega leta.

Refleksija izkušenj z delom na daljavo

Delo s predšolskimi otroki na daljavo je deloma potekalo skladno z načrtovanimi cilji in dejavnostmi, potrebne pa je bilo tudi veliko prilagodljivosti in bolj neposrednega sodelovanja s starši (ki so morali pogosto sodelovati skupaj z otroki). Pridobili smo nekaj dragocenih izkušenj. Sprva smo načrtovali skupne sestanke vseh zaposlenih z direktorico vrtca na tedenski ravni (kjer smo izmenjali ideje za aktivnosti, naša

opazanja, se dogovorili za nadaljnjo organizacijo). Kasneje, ko je delo steklo brez večjih težav, smo se dogovorili, da jih organiziramo le še po potrebi.

Predloge dejavnosti za popoldansko delo so otroci upoštevali različno, glede na interes, inspiracijo in seveda pripravljenost staršev. Ker med starši in otroki ni bilo večjega odziva, priprava premišljenih predlogov pa je terjala tudi kar nekaj časa, smo v času drugega zaprtja vrtcev to aktivnost opustili. Starši otrok, ki so izdelke (risbice, videoposnetke) vendarle pripravili samoiniciativno, so nam te posredovali po e-pošti, ki smo ga ustvarili v ta namen.

Dejavnosti, izvedene na daljavo, ocenjujemo kot zanimivo izkušnjo, iz katere smo strokovne delavke veliko pridobile. Poleg tega, da smo se naučile uporabljati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, smo se urile tudi v različnih načinih izvajanja dejavnosti in bile ustvarjalne pri motiviranju otrok. V veliko pomoč so nam bile spletne strani, ki so omogočale (brezplačen) dostop do najrazličnejših gradiv (Založba Zala, Twinkl.com, Lutkovno gledališče Ljubljana, Zavod EN-KNAP itd.).

Opazile smo, da je bila nekaterim otrokom jutranja prisotnost na srečanjih odveč (včasih je kdo jedel, odhajal in prihajal, se pogovarjal z družino), spet drugi so jih (po besedah staršev) nestrpno pričakovali. Včasih, četudi razmeroma redko, se je primerilo tudi, da smo na srečanju več časa porabile za "umirjanje" in motiviranje otrok, pri katerih je bilo razvidno, da niso imeli interesa za poslušanje (na primer: pravljice). A velja vendarle upoštevati starost (5 do 6 let) in razvojnopsihološke značilnosti predšolskih otrok, s katerimi smo vodile dejavnosti na daljavo, frontalno in včasih tudi brez neposredne prisotnosti staršev, kar pomeni, da je bila otrokom prepuščena popolna izbira, kaj bodo medtem počeli. Včasih so bila tako naša srečanja razigrana in klepetava, drugič zaspala in umirjena, tretjič kaotična in hrupna. V skupinski refleksiji smo sklenili, da je kljub temu vsakršna dejavnost doprinosi tistemu otroku, ki zanje pokaže interes.

Opravili smo tudi refleksijo na ravni vrtca, kjer smo poudarili, da so srečanja namenjena zlasti ohranjanju vezi in stika (med otroki samimi ter med otroki in vzgojiteljicami), ne pa toliko samim aktivnostim. Ob povratku v vrtec je nas pričakalo presenečenje: starši so skupaj z otroki iz naše skupine pripravili video, s katerimi so se nam zahvalili za ves trud v času zaprtja vrtca, pri čemer so sodelovali tudi otroci, katerih starši se sicer niso odločili za to, da bi otroka vključili v dejavnosti na daljavo.

Sklep

V referatu smo prikazali načrtovanje in potek dejavnosti, ki smo jih v zasebnem vrtcu Fridolin izvajali na daljavo s skupino starejših predšolskih otrok in so potekale preko platforme Zoom. Predstavili smo tudi krajšo refleksijo, sestavljeno iz naših opažanj, izkušenj in odzivov otrok in njihovih staršev. Menimo, da so bila srečanja tako za otroke kot njihove starše na splošno zanimiva in so prispevala k ohranjanju stikov med siceršnjim zaprtjem vrtca. Po prvotni negotovosti smo v vrtcu razvili svoj pristop k izvajanju dejavnosti na daljavo, ki se je razmeroma dobro obnesel. Delež udeležениh otrok na srečanjih v času prvega zaprtja spomladi 2020 je bil visok, razlog za to pa je najbrž mogoče pripisati dejstvu, da je bila za vse nas ta izkušnja nova in neznana. Kasneje, ob drugem (in tudi daljšem) zaprtju, ki se je zgodilo v oktobru 2020, je bilo

opaziti, da otroci niso bili več tako izrazito motivirani za sodelovanje na daljavo, osip otrok je bil iz meseca v mesec večji, zato smo z olajšanjem pričakali tudi ponovno odprtje vrtca. Neposrednega medsebojnega stika, druženja in pedagoškega dela v vrtčevskem okolju pač ne more nadomestiti noben virtualni prostor.

Viri in literatura

Allen, P. : *Who sank the boat* (videoposnetek). 1982. (citirano 18. 4. 2021) Dostopno na naslovu: <https://www.youtube.com/watch?v=ZpFWuHSDftQ> .

Kurikulum za vrtce, Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. 1999. Dostopno na naslovu: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>

Narava je naša najbogatejša učilnica

Tjaša Sajovic

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, tjasa.sajovic@sfpkr.si

Izvleček

Matematika je pomemben in ključen člen vsakodnevnega življenja, ki povezuje različna predmetna področja in s svojo naravo pomaga vsakemu posamezniku razumeti in živeti v okolju, ki ga obdaja. V zadnjem času vse več raziskav kaže, kako pomembno je gibanje celega telesa za razvoj in delovanje možganov. Otroci na razredni stopnji se najlažje učijo skozi igro, saj so za delo bolj motivirani. Človek se igra skozi vse svoje otroštvo. Igra je nekaj nujno potrebnega. Z njo otrok izživi svojo domišljijo in se skozi njo nauči marsikaj novega. Ob igri se otroci sprostijo, zabavajo, poleg tega pa neprisiljeno usvajajo in utrjujejo svoje znanje. V razredu se vzpostavijo boljši medsebojni odnosi med učenci, vzdušje je bolj sproščeno in učenje zanimivejše. Učilnica na igrišču je zanimiv učni prostor, ki ponuja nove izkušnje učenja, hkrati pa omogoča pouk brez sedenja.

Ključne besede: otrok, igra, matematika, gibanje, učenje v naravi

Nature is our richest classroom

Abstract

Math is an important and key part of everyday life which connects different subject fields and with its nature it helps individuals to understand and live in the environment, that surrounds them. Lately more and more studies show, how important whole-body movement is for the development and normal brain function. For children in the first five-year period learning through play is the easiest, because they are more motivated for learning. We play through all our childhood. Playing is necessary. With it a child enjoys imagination and learns many new things. While playing children relax, have fun, and spontaneously assimilate and refresh their knowledge. It helps to establish better mutual relationships between students in a classroom, the atmosphere is more relaxed and learning more interesting. An outdoor classroom is an interesting learning space, which offers new learning experiences and makes lessons without sitting possible at the same time.

Key words: child, play, math, movement, learning in nature

1. Uvod

Do vstopa v šolo je igra glavna aktivnost otrokovega življenja. Šola, ki je naklonjena otroku, ne more biti brez igre, ker je to temeljna potreba otrok. V začetku šolanja se veliko časa nameni igri in nabiranju znanja preko nje. V igri raste ustvarjalnost,

samostojnost in veselje do učenja. Učenje v obliki igre naj bi za otroke predstavljalo sprostitev, učne vsebine pa bi utrjevali brez prisile in sproščeno. Kljub temu, da je za izdelavo didaktičnih iger potrebno vložiti veliko truda, časa in energije, je ves trud povrnjen z navdušenjem, ki ga pokažejo otroci ob uporabi teh iger.

2. Igra

Igra je dejavnost, ki je značilna za otroštvo, a so ji naklonjeni tudi odrasli. Omogoča vsestranski razvoj otroka. Skozi igro otrok spoznava svet okoli sebe in se nauči marsikaj koristnega, kar bo potreboval v nadaljnjem življenju.

Pomembne so naslednje vrednosti igre:

- **učna vrednost:** skozi igro otrok dobi izkušnje in znanje. Preko nje razvija svoje psihične sposobnosti, mišljenje, navade, premaguje čustva, se usposablja, da se podredi določenim pravilom, navaja se na določeno aktivnost, napor.
- **vzgojna vrednost:** v igri otrok pridobi mnoge moralne vrednote. Skozi igro se razvija prijateljstvo, pomoč, potrpljenje. Otrok mora kontrolirati samega sebe, da zadrži napade besa in negativna čustva.
- **socialna vrednost:** otrok se skozi igro pripravlja na delo v skupini, za sodelovanje, oziroma se nauči dajati in prejemati.
- **igra kot vir preučevanja otrok:** tako kot poteka celostni vpliv skozi igro na otroka, tako nam nudi povratne informacije o otroku. Skozi igro lahko ob dobrem opazovanju spoznamo otrokov značaj, njegove spoznavne sposobnosti, emocionalni in socialni prostor. Zelo pogosto jo uporabljajo kot terapevtsko sredstvo. Če dobro opazujemo otrokovo ravnanje v prosti domišljiji ali v tematiki igre, ko igra razne vloge, lahko spoznamo njegove resnične probleme in napetosti.
- **igra kot vir zabave:** otrok se preda domišljiji, svojim interesom, je spontan, če se igra sam, v dvojce ali v skupini.

2.1 Pomen učenja in igre na prostem

Pouk na prostem je organizirano učenje, ki poteka zunaj učilnice. Lahko ga najdemo na najrazličnejših lokacijah: v okolici šole, v parkih, v mestih, na kmetijah, v živalskih in botaničnih vrtovih, v muzejih, gledališčih, galerijah...

Učenci danes preživljajo večino svojega časa v zaprtih prostorih. To velja tako za šolo kot za dom. Aktivnosti na prostem pomembno prispevajo k zdravemu razvoju osebnosti.

Otroci imajo zunaj dovolj prostora za tekanje, skakanje, plezanje, za ustvarjanje velikih risb v pesku, blatu, postavljanje ogromnih skulptur iz škatel. Pri tem dihaajo svež zrak, srkajo sončno energijo, krepijo mišice. (Hohman, Weikart 2005).

Zunanje okolje vpliva na razvoj socialnih sposobnosti. Spodbuja interakcijo med otroki in tudi med otroki in odraslimi.

Za celostno učenje je potrebno bogato učno okolje, ki omogoča in spodbuja domišljijo, zabavo, pustolovščino, humor, pozitivno komunikacijo in igro. Pri tem sodelujejo vsa otrokova čutila. Otrok je pri samem delu bolj pozoren, učenje pa je zato bolj zanimivo in učinkovito.

Za pouk na prostem obstaja veliko različnih razlogov:

- omogoča učencem realno, pozitivno izkušnjo,
- izboljša fizično in mentalno zdravje učencev,
- poveča motivacijo, navdušenje, samozavest; manj je težav z motnjami pozornosti,
- izboljša vedenje učencev v razredu (timsko delo, povezanost skupine itd.),
- poveča ročne spretnosti, koordinacijo, ravnotežje; manj je poškodb,
- izboljša učne dosežke,
- omogoča socialni razvoj (sodelovanje, zaupanje itd.),
- spodbuja individualne učne metode,
- poveča skrb in odgovornost za okolje (vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj),
- omogoča medpredmetno povezovanje.

Pri izvedbi pouka na prostem se srečamo tudi s pomanjkljivostmi: vreme, spremljevalci otrok, materialne omejitve in natrpanost učnih načrtov.

2.2 Primeri iger v naravi

Vzorci

Otroci iz naravnih materialov oblikujejo različne ponavljajoče vzorce. V nižjih razredih otroci opazujejo slikovne vzorce, ki jih lahko oponašajo z gibanjem (mucek – roke gor, se pretegne; miška – se skrije v luknjo). Kasneje to lahko spremenimo in prikažemo tudi z liki.

Enaki vzorci

V škatli so kartončki z vzorčki (liki). Vsak otrok povleče kartonček z vzorcem in pleše ob glasbi. Ko glasba utihne, vsak poišče par svojega vzorčka.

Enake oblike

Učitelj ima v roki štiri različna telesa (kocka, kvader, krogla, valj). Otroci stojijo v krogu, od otroka do otroka potuje žogica. Ko zaslišijo znak stop, mora otrok z žogico pogledati, katero telo kaže učitelj. Nato pove, kateri predmet je enake oblike.

Simetrija

V naravi poiščejo predmete, liste, plodove, cvetove. Natančno si jih ogledajo. V parih s pomočjo ogledal primerjajo en del lista z drugim in ugotavljajo, če so simetrični. Nato na asfaltno površino v razpredelnico polagajo liste glede na kriterija simetričen, ni simetričen.

Liki, telesa

Igrajo se igrico Steci do predmeta, ki ima ploskev okrogle, trikotne, pravokotne oblike. Pri tem je določeno pravilo, koliko učencev se lahko postavi k istemu predmetu. Igra se lahko igra tudi na izpadanje.

Črtni prikaz

Na igrišču poslušajo zgodbo. Otroci z vejicami, listi, kamenčki štejejo, kolikokrat se pojavi posamezna žival. Nato na listu s črtnim prikazom in s številko prikažejo število dreves, letvic v ograji, oken pri dvorani...

Z avtomobilčki do cilja

Na igrišču je na tleh narisana mreža ter označeni polji start in cilj. En otrok potuje z avtomobilčki od starta do cilja po navodilih, ki mu jih daje drugi otrok (npr. en kvadrata desno, 2 gor). Kartončka start in cilj lahko tudi premikamo.

Številke v zgodbi

Vsak otrok dobi kartonček s številom do 10. Učitelj pripoveduje zgodbo, v kateri nastopa čim več števil. Naloga igralcev je, da čim hitreje vstanejo, ko zaslišijo svojo številko.

Dopolnjevanje do 10

Otroci stojijo v krogu. V sredini je napisano število 10. Podajajo si žogico. Prvi pove število od 0 do 10 in poda žogo naslednjemu. Ta mora ujeti žogico in povedati število, ki skupaj z 8 da število 10.

Številski trak

Na ploščadi je narisanih dvajset kvadratov. Otroci si sami zastavljajo naloge in zapisujejo račune. (Stojiš na 5. kvadratu. Skoči 6 kvadratov naprej. Pove račun in ga izračuna.)

Prijateljice žabice

Vsak otrok v žabico napiše število od 1 do 10. Žabe se radi družijo in regljajo. Ko se dve srečata, skupaj zaregljata vsoto števil.

Vsota 20

Vsak otrok dobi kartonček s številom do 20. V parih se poiščejo tisti, ki tvorijo vsoto 20.

Igrajmo se s kartami

Vsaka skupina po štiri dobi kupček igralnih kart od 1 do 10 (40 kart). Karte premešajo in si jih razdelijo. Igrata po dva skupaj. Karte imata na kupčku pred sabo. Vsak odpre eno karto. V paru seštejeta vsoto števil. Pobere par, ki ima višjo vsoto.

Večje, manjše, enako

Dvignemo dva kartončka, na katerih sta zapisani števili. Če je med števili znak večji, stojijo, če je manjši, počepnejo, če je znak enako, pa odročijo roki.

Velikostni odnosi

Otroci dobijo barvne kartončke s števili do 100. Tisti, ki imajo enake barve kartončkov, se poiščejo med seboj. Na tla položijo števila in vmes postavijo ustrezne znake (večji, manjši, je enako).

Poštevanka

V parih hodijo po kartončke, na katerem so na primer 3 vrste po 7 žogic. Zapišejo ustrezen račun množenja.

Štafetne igre

Učenci so razdeljeni v skupine. Postavijo se za črto. Vsaka skupina ima v košarici račune poštevanke. Prvi steče do košarice, vzame račun, ga izračuna in gre do rezultatov. Ščipalko pritrdi na pravi rezultat.

Stotični kvadrat

Otroci so razdeljeni v skupine. Učitelj pove račun, prvi v skupini teče do stotičnega kvadrata in na ustrezno številko položi kartonček. Tisti, ki je hitrejši, skupini pribori točko. Lahko delajo tudi v paru.

Številski izrazi

V parih povlečejo kartonček z rožicami, na katerem so posamezne rože prekrite. Otrok zapiše ustrezen račun in ga izračuna ($5 \times 3 - 2$).

Moja številka

Učenci stojijo v krogu. Iz čarobne vrečke povlečejo številko. Številke se lahko ponovijo. Učiteljica zakliče posamezno številko in vsi učenci, ki imajo to številko, stečejo okrog kroga in nazaj na svoje mesto (3D 5E, $56 : 7$, $36 + 9 \dots$).

Računi do 100

Otroci delajo v parih. En otrok povleče kartonček z računom do 100. Zapisan račun prikaže z deseticami in enicami. Ko izračuna, drugi otrok to število poišče na stotičnem kvadratu. Nato vlogi zamenjata.

Najvišja hišna številka

Vsak igralec vrže tri kocke. Iz dobljenih pik/števil sestavi najmanjše/največje število.

Problemske naloge

V naravi poiščemo ustrezne predmete in zastavimo problemske naloge.

Koliko letvic imajo 3, 5, 8 klopi?

Koliko takih klopi bi lahko izdelali iz 48 letvic?

3. Zaključek

Učenje v naravi je aktiven pristop k učenju. Prednost je, da učitelj učenje približa učenčevim vsakdanjim problemom. Učenci aktivno in samostojno raziskujejo probleme in izzive v vsakdanjem življenju. Pri učenju so tudi gibalno aktivni in pridobivajo pozitiven odnos do narave. S tako obliko pouka so otroški možgani bolj aktivni. Zaradi koordinacije in ravnotežja, ki ju zahteva gibanje, bolj usklajeno delujeta obe možganski polovici. Zaradi povečanega dotoka krvi se aktivira večja kapaciteta možganov, kar ugodno vpliva na sposobnost pomnenja in koncentracije. Učenje preko igre in gibanja na prostem učence dodatno motivira za delo. Med seboj več sodelujejo in si pomagajo ter razvijajo še druge socialne veščine. Pri taki obliki pouka sta učenje preko igre in gibanje na prostem otroke dodatno motivirala za delo. S takšnim načinom poučevanja so si otroci učno vsebino bolj zapomnili, zapomnitev je bila dolgotrajnejša, priklic informacij pa hitrejši.

4. Viri in literatura

- Hohman, M. in Weikart, D. P.: *Vzgoja in učenje predšolskih otrok. Primeri aktivnega učenja za predšolske otroke iz prakse*. Ljubljana: DZS, 2005.
- Peterlin, K.: *Učenje matematike v naravi*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2014.
- Kotnik, K.: *Spoznavanje matematičnih pojmov v naravnem okolju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2017.
- Štrukelj, P. (2020). *Skozi igro se učimo*. Pridobljeno s <http://igramose.blogspot.com/>

Ocenjevanje na daljavo pri predmetu šport

Jan Filipič

Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer, Slovenija, jan.filipic@quest.arnes.si

Izvleček

Vzgojno izobraževalni proces se je zaradi pojava novega virusa COVID-19 moral prilagoditi delu na daljavo preko različnih informacijskih komunikacijskih tehnologij. Posledično so se učitelji lotili prenove že sprejetih in potrjenih letnih delovnih načrtov šole za šolsko leto 2019/2020. Nastal je nov izraz »ocenjevanje na daljavo«, ki je bil pri predmetu šport naravnano na vsebine iz orientacije. Pri vsakem poglavju posredovane snovi so učenci prejeli povratno informacijo o njihovem izkazanem znanju. Tako so vedeli, katero poglavje orientacije so usvojili in katero naj še utrdijo. Kriteriji znanja so bili glede na razmere prilagojeni in posplošeni. Po 4-tedenskem usvajanju in utrjevanju snovi je sledilo 10-dnevno obdobje ocenjevanja orientacije. S prejetimi navodili so poiskali njim najbližjo kontrolno točko in se odpravili do nje, kjer so s fotografijo in rešeno anketo potrdili svojo prisotnost na točkah. Delež učencev na ocenjevanju je bil skoraj 100-odstoten, njihova uspešnost pa je bila prav tako velika. Učenci so bili s tovrstno obliko dela navdušeni v želji, da bi jo ponovili še kdaj.

Ključne besede: pouk na daljavo, ocenjevanje, orientacija, kontrolne točke, gibanje v naravi, anketa.

Homeschool Grading at sports education.

Abstract

Learning process had to adapt due to COVID-19 pandemic, through different information and communication technologies. Therefore, teachers had to adapt already confirmed yearly education plans for school year 2019/2020. A new expression "Homeschool Grading" was introduced. In case of sports education, it was mostly focused on orientation exercises. At each chapter of learning material students received feedback on their demonstrated knowledge. That way they knew which chapter of orientation they were good at and what they still need to learn. The criteria were adapted and simplified depending on current situation. After a 4-week learning and training period a 10-day testing period was introduced. With received instructions they searched for their nearest checkpoint, went to it, and proved their presence with a photo and a survey. Share of students at the grading was almost 100%, and their success rate was very high as well. Students were very happy and enthusiastic about this kind of exercises and were always willing to repeat it.

Key words: homeschool, grading, orientation, checkpoints, physical activity, nature, survey.

1 Uvod

Ob pojavu novega virusa COVID-19 so se običajne in utečene navade hipoma spremenile. Pravzaprav se ni vedelo, kaj nas čaka in kako se učinkovito spoprijeti z virusom. Vzgojno izobraževalni proces, izhajajoč iz učnih načrtov, kot tudi ostale veje javnih služb in gospodarstva, so se zaradi pojava novega virusa COVID-19 morala prilagoditi delu na daljavo preko različnih kanalov informacijske komunikacijske tehnologije (ZRSŠ, 2020, 3-4). Nastale razmere so predstavljale dodaten izziv, ki je od vseh deležnikov vzgojno izobraževalnih ustanov zahteval še več iznajdljivosti, prilagodljivosti in strpnosti kot sicer, obenem pa ljudem jemal še več energije in časa, zato da bi bilo delo, za katerega so bili pozvani, opravili kakovostno. Fijavž (2011) navaja, da je za uporabo informacijskih komunikacijskih tehnologij potrebno ustrezno znanje, brez katerega so omenjene tehnologije skoraj neuporabne, zato so tako za učence kot učitelje v času pandemije potekala projektna usposabljanja oziroma izobraževanja.

Po priporočilih Ministrstva za šolstvo, znanost in šport ter Zavoda za šolstvo Republike Slovenije so se učitelji morali lotiti prenove že sprejetih in potrjenih letnih delovnih načrtov šole za šolsko leto 2019/2020 (MIZŠ, 2020). S postopnimi učnimi oblikami in metodami dela so učenci skozi različne stopnje učnega procesa usvajali učno snov ter se pripravljali na zaključno fazo, to je ocenjevanje znanja. Zato se je načrtovano ocenjevanje pri predmetu šport s področja orientacije, z glavno željo po ohranitvi orientacijskih vsebin in veščin, preoblikovalo v dejavnost, ki bi učencem preko uporabe računalnikov v povezavi s svetovnim spletom zagotovilo, kar se da razumljivo ter dojemljivo predstavitev učne snovi (Kovač, 2005 in Jurak idr., 2007). V začetnem načrtu je bila namreč predvidena orientacija v okolici šole, vendar se zaradi pandemije ni mogla izvesti v takšni obliki, zato se je po usklajevanju aktiva učiteljev športa prilagodila in se prenesla v poučevanje na daljavo (ZRSŠ, 2020, 3-4).

2. Metode in oblike dela

Ocenjevanje pri predmetu šport je za učence in učenke iz 4., 6., 7., 8. in 9. razreda v šolskem letu 2019/2020 potekalo v mesecu maju. Vseh učencev skupaj je bilo 227. Glavni cilj iz vsebin orientacije je bil, da učenci znajo brati digitalne zemljevide in določiti kontrolne točke s pomočjo danih koordinat. Navodila in vse v zvezi s snovjo iz orientacije so učenci dobivali po že utečenih kanalih elektronskega sporočanja. Da bi bila snov učencem predstavljena kakovostno, je poučevanje potekalo po stopnjah učnega procesa (Kovač, 2009). Za kakršnakoli vprašanja in nejasnosti so se učenci obračali na dotičnega učitelja športa prav tako preko elektronskih sporočil. Reševanje nalog se je izvajalo s pomočjo storitev Microsoft one drive, Google obrazci-predstavitve in Google maps (Issuu, 2020). Pri nekaterih vajah so bili v pomoč dodani tudi videoposnetki primerov natančnega reševanja nalog.

2.1. Posredovanje snovi (20.–24. aprila 2020)

V tej stopnji posredovanja učne snovi so učenci prejeli teoretična izhodišča iz orientacije. Torej, kaj orientacija sploh je, kako in na podlagi česa se lahko orientiramo. Z dodatno izbirno nalogo so se učenci lahko tudi seznanili in preizkusili v mobilni aplikaciji Geocaching, pri kateri s pomočjo zemljevida iščejo skrite zaklade po bližnji in daljni okolici.

Primer naloge je dostopen na naslovu:

<https://drive.google.com/file/d/1LL0AutaNa772tBBKiTNJ3KlgyDjG84mB/view?usp=sharing>

2.2. Posredovanje in utrjevanje snovi (4.–8. maja 2020)

Učenci so se seznanili s pomenom koordinat in kako jih uporabljati v spletnih zemljevidih. Reševali so naloge v 3 sklopih. V prvem so zapisali, kateri objekt se nahaja na podanih koordinatah, v drugem so s pomočjo videoposnetkov zapisali približne koordinate kontrolnih točk in v zadnjem so določenim objektom v mestu Ljutomer pripisali koordinate. Naloga za učence 4. razredov je bila sestavljena zgolj iz videoposnetkov, s pomočjo katerih so zapisali lokacijo kontrolnih točk.

Primer naloge je dostopen na naslovu:

<https://docs.google.com/presentation/d/196AxKGGxiKtagS0p8INgCKpynCMLagUCtX37ohU1MWc/edit?usp=sharing>

2.3. Utrjevanje in preverjanje snovi (11.–15. maja 2020)

Poglavje je bilo namenjeno pripravi na ocenjevanje (natančno seznanitvijo kriterijev uspešnosti), utrjevanju in preverjanju snovi skozi različne naloge. Te so bile sestavljene iz zapisa koordinat s priloženega videoposnetka, iskanja kontrolnih točk iz podanih koordinat in iskanja koordinat iz podanih kontrolnih točk. Tako kot pri prejšnjem poglavju, so učenci 4. razredov s pomočjo videoposnetkov zapisali, kje v mestu Ljutomer in bližnji okolici se nahajajo kontrolne točke.

Primer naloge je dostopen na naslovu: <https://docs.google.com/presentation/d/1NI2UKR-agvzQndyMZyrPjDQXTA-vNMI7uvAAYa1LYOw/edit?usp=sharing>

2.4. Ocenjevanje snovi (19.–28. maja 2020)

Ocenjevanje je potekalo 10 dni. Učenci so v tem obdobju, kadarkoli so želeli, lahko dosegli kriterije znanja oziroma uspešnosti. Prejeli so koordinate večih kontrolnih točk, jih vnesli v digitalni zemljevid, se odpravili na eno izmed poljubnih kontrolnih točk, se tam poslikali in rešili anketni vprašalnik. Tega so lahko izpolnili takoj ob kontrolni točki s skeniranjem QR kode ali vpisom URL povezave doma. K navodilom so bila dodana tudi varnostna navodila. Učenci 4. razredov so namesto koordinat prejeli videoposnetke, iz katerih so določili lokacijo kontrolne točke.

Kriteriji uspešnosti so bili sledeči (vsak izpolnjen kriterij je bil ovrednoten z 1 točko):

- izbrati in poiskati eno od kontrolnih točk,
- do kontrolne točke prispeti aktivno,
- ob kontrolni točki narediti fotografijo,
- odgovoriti na vprašanja kontrolne točke,
- poslati fotografijo na učiteljev elektronski naslov

Primer naloge je dostopen na naslovu:

https://docs.google.com/presentation/d/1acrzVYGZbZJJmidjeNA5m3OJt6_e6xJXylczhXsxO0/edit?usp=sharing

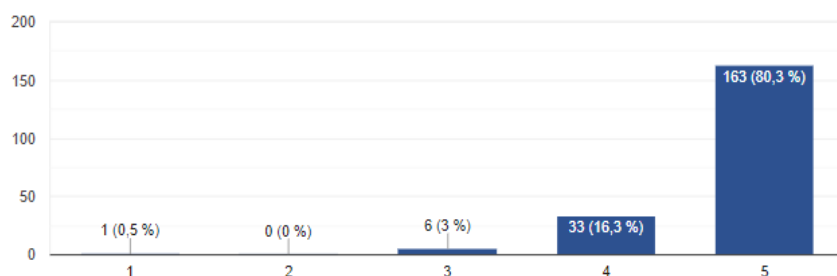
3. Zaključek

Učenci so se na ocenjevanje odzvali v različnih časovnih okvirjih. Nekateri so kriterije dosegli že po nekaj dneh, drugi so jih šele zadnji dan, tretji pa so rok za oddajo nalog zamudili. Slednji so kriterije dosegli v naknadnem roku in svojim sošolcem predstavili še seminarsko nalogo na temo orientacije. Kot je že bilo omenjeno, je eden izmed kriterijev bila izpolnjena anketa, s katero se je ugotavljalo ali je ozaveščenost o pomenu zdravlja in gibanja pri učencih zadostna. Na sliki 1 so predstavljeni rezultati anketnega vprašalnika, ki kaže na to, da vsaj 70 % učencev meni, da so prehrana, gibanje in nasploh zdravje za njih zelo pomembne vrednote življenja.

Delež učencev na ocenjevanju je bil 100-odstoten, če ne upoštevamo deklet, katerim v večini zaradi zadostnega števila ocen te naloge ni bilo potrebno opravljati kot ocenjevanje. Uspešnost pri usvajanju kriterijev znanja je bila prav tako zelo velika, saj je bila povprečna ocena vseh 4,9. Učenci so bili s tovrstno obliko ocenjevanja in obliko dela navdušeni ter izrazili željo, da bi iskanje kontrolnih točk ponovili še večkrat.

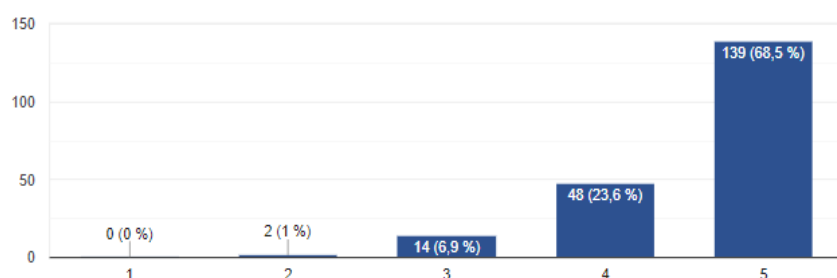
Pravijo, da je zdravje največja vrednota. Oceni, koliko tebi pomeni zdravje.

203 odgovori

Oceni, kako pomembna je prehrana za tvoje zdravje.

203 odgovori

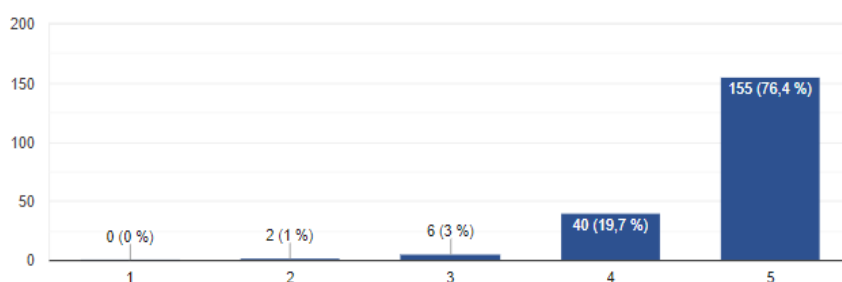

Zapiši svojo najljubšo jed (5 najpogostejših odgovorov).

1. Špageti
2. Pica
3. Testenine
4. Tortilja
5. Hamburger in čufli

Oceni, kako pomembno je gibanje za tvoje zdravje.

203 odgovori

Zapiši svoj najljubši šport (5 najpogostejših odgovorov).

1. Nogomet
2. Odbojka
3. Košarka
4. Kolesarjenje
5. Ples in badminton

Slika 15: Rezultati anketnega vprašalnika

4. Viri in literatura

Fijauž, M.: *Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri pouku športne vzgoje*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2011.

Issuu. *Cool, awesome and educational! Orienteering at school ages 6-15*. 23. 1. 2020, str. 8. (citirano 12. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://issuu.com/byorienteering/docs/cool_book_ages6-15_english_web_final

Jurak, G., Kovač, M., Starc, G. in Strel, J.: *Informacijsko komunikacijske tehnologije pri pouku športne vzgoje*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2007.

Kovač, M.: *Didaktika športne vzgoje*. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2009.

Kovač, M.: *Uporaba IKT pri načrtovanju športno vzgojnega procesa*. Šport mladih, 14 (2005), str. 36.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. *Sklep o ukrepih za nemoteno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovnih šolah v šolskem letu 2019/2020*. 17. 4. 2020.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. *Interaktivni učni načrti* (splet). 2020. (citirano 12. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. *Izobraževanje na daljavo v posebnih razmerah*, 2020, str. 3-4.

Priloge

Anketni vprašalnik (dostopno na naslovu: <https://forms.gle/oTcEgefZ2hh3gdF7A>)

1. Pravijo, da je zdravje največja vrednota. Oceni, koliko tebi pomeni zdravje.

Nič mi ne pomeni ¹
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Zelo veliko mi pomeni

2. Oceni, kako pomembna je prehrana za tvoje zdravje.

Sploh ni pomembno ¹ ² ³ ⁴ ⁵
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Zelo pomembno

3. Oceni, kako pomembno je gibanje za tvoje zdravje.

Sploh ni pomembno ¹ ² ³ ⁴ ⁵
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Zelo pomembno

4. Zapiši svojo najljubšo jed.

-
5. Zapiši svoj najljubši šport.
-

Opismenjevanje na daljavo

Andreja Šuštar Konc

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, andreja.sustar@sfpkr.si

Izvleček

Opismenjevanje poteka skozi daljše časovno obdobje. V zgodnjem otroštvu se otroci seznanjajo z branjem in pisanjem spontano in neformalno, z vstopom v šolo pa se prične proces formalnega opismenjevanja, ki poteka načrtno in sistematično. Začetno opismenjevanje je najbolj pomembna faza v tem procesu. Otrok se v tej fazi pripravlja na branje in pisanje, sistematično obravnava in utrjuje črke ter se uri v tehniki branja in pisanja. V prvem razredu osnovne šole učenci spoznajo veliko tiskano abecedo. Zaradi epidemije smo bili v letošnjem šolskem letu primorani pričeti z obravnavo velikih tiskanih črk na daljavo. To je predstavljalo poseben izziv za učitelje, učence in starše, ki so svojim otrokom tekom pouka na daljavo stali ob strani. V prispevku sem predstavila opismenjevanje in metode, preko katerih so učenci usvajali velike tiskane črke.

Ključne besede: opismenjevanje, pouk na daljavo, slovenščina, velike tiskane črke, prvošolci

Online literacy

Andreja Šuštar Konc

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, andreja.sustar@sfpkr.si

Abstract

Literacy requires longer period. From the early childhood children are getting familiar with reading and writing spontaneously and informal, but when they enter school the formal systematic literacy begins. The initial literacy is the most important in this process. A child is preparing to read and write, systematically learns the letters and practices their reading and writing. In the first grade of primary school, pupils learn the capital letters. Because of the epidemic, we had to teach those letters online, which was a huge challenge for the teachers, pupils and their parents, who encouraged and helped their children during online classes. In my paper, I introduced literacy and methods, which I used with pupils while learning capital letters.

Key words: literacy, online teaching, Slovene language, capital letters, first graders

1 Uvod

V letošnjem šolskem letu smo prvošolce hkrati s klasičnim opismenjevanjem tudi računalniško opismenjevali. Z računalniškim opismenjevanjem smo pričeli že septembra, ko je pouk potekal v šoli. Učencem smo občasno naložili kakšno nalogo v aplikacijo, za katero smo se na ravni šole dogovorili, da jo bomo uporabljali, če bo prišlo do zaprtja šol. Učitelji smo se že v lanskem šolskem letu izobraževali za Office 365. Starše učencev smo v letošnjem šolskem letu s tem seznanili na uvodnem roditeljskem sestanku. Preko praktične delavnice smo jih vpisali v račun njihovih otrok in jih naučili uporabljati aplikacijo Teams. Preko te aplikacije je v času zaprtja šol potekal pouk na daljavo v obliki videokonferenc. Preko te aplikacije smo komunicirali tudi v obliki sporočil. Vanjo smo učitelji zapisovali snov, ki smo jo obravnavali, prilepili fotografije in povezave do učnega gradiva. Tako so lahko učenci dostopali do učnega gradiva in nadoknadili zamujeno snov, če so bili kakšen dan odsotni pri pouku preko videokonference. V času, ko je pouk potekal na daljavo, smo se z učenci vsako jutro srečali pred kamero ob isti uri, kot smo pouk pričenjali v šoli. Pouk pred kamero je vsakodnevno potekal po urniku, le učne ure so bile nekoliko krajše, kot v šoli. Med učnimi urami smo imeli tudi odmore. Na začetku dela na daljavo smo se z učenci pogovorili o funkcijah, ki jih aplikacija omogoča oziroma o tistih, ki so bile pomembne za nas (mikrofon, kamera, dvignjena roka). Nujen je bil tudi pogovor o bontonu. Dogovorili smo se, da med učnimi urami ne bomo jedli in pili, ter odhajali stran od ekrana in da bomo vsi imeli vklopljeno kamero ves čas pouka. Učenci so hitro usvojili vse potrebno, da je pouk na daljavo potekal nemoteno, seveda pa so večini otrok stali ob strani starši. S pomočjo spletnega orodja, ki smo se ga naučili uporabljati, so se nekateri učenci povezovali in družili tudi izven pouka. Takšen način komuniciranja jih je zelo pritegnil, saj so v času karantene zelo pogrešali socialne stike.

2 Opismenjevanje

Opismenjevanje je proces, pri katerem se posameznik usposobi za branje in pisanje najrazličnejših besedil in si z njimi v vsakdanjem življenju pomaga ter jih zna uporabljati. Branje in pisanje gresta z roko v roki in sta torej neprecenljivega pomena. Sta veščini, ki nam, poleg govorjenja in poslušanja, omogočata preživetje v novodobnem svetu.

Pozorni moramo biti na izbiro primerne metode in postopka opismenjevanja, uravnoteženo moramo razvijati vse štiri sporazumevalne spretnosti (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje).

Pisanje se v komunikacijskem modelu razvije kot zadnja sporazumevalna dejavnost. Pisanje je obratna dejavnost od branja. Otrok mora glasovni znak pretvoriti v dogovorjeno vidno podobo. Pri tem ne gre le za mehanično preoblikovanje ene simbolne oblike v drugo, pač pa gre tudi za procese ustvarjalnosti, črkovanja, poznavanja in upoštevanja slovničnih pravil, možnost izbiranja ustreznih besed itd.

Pisanje je kompliciran proces, ki združuje optično zaznavanje, optično pomnjenje, povezovanje in usklajevanje pisalnih gibov z gibi organov govora. Od kvalitete vseh teh procesov so odvisne individualne razlike pri pisanju. Nekateri otroci pišejo lepo in tekoče, brez velikega truda, drugi pa tudi z veliko vaje težko oblikujejo lepše črke in zmanjšajo pritisk prstov.

Temeljna faza v procesu opismenjevanja je začetno opismenjevanje, ki traja celotno vzgojno-izobraževalno obdobje in obsega pripravo na branje in pisanje (predopismenjevalne sposobnosti), sistematično obravnavo posameznih črk in njihovo utrjevanje (velike in male tiskane črke, male in velike pisane črke) ter kasneje razvijanje in urjenje tehnike branja in pisanja. V devetletni osnovni šoli je začetno opismenjevanje opredeljeno kot faza procesa za pridobivanje funkcionalne pismenosti.

V didaktiki začetnega opismenjevanja zasledimo dva najpogostejša pristopa, tj. fonetični in celostni pristop. Fonetični pristop temelji na abecednem principu in je eden izmed najpogostejše preučevanih stvari pri začetnem opismenjevanju. Razprave, kateri pristop izbrati, imajo že dolgo zgodovino. Danes se avtorji strinjajo, da je abecedni princip (vzpostavitev asociativne zveze črka – glas) ključni element začetnega učenja branja in pisanja. Za učenje te povezave pa lahko izberemo različne metode in postopke opismenjevanja.

3 Obravnava velikih tiskanih črk na daljavo

Pri predmetu slovenščina smo v decembru pričeli z obravnavo velikih tiskanih črk. Običajno je obravnava ene velike tiskane črke potekala dve šolski uri. Cilji so bili, da učenci:

- pravilno izgovarjajo določeni glas,
- za določeni glas določijo mesto v besedi,
- spoznajo črko za določeni glas,
- določeni glas zapisujejo z veliko tiskano črko v dogovorjeni smeri, obliki in velikosti,
- pri pisanju upoštevajo in utrjujejo smer pisanja, pravilno držo telesa, položaj roke, ki piše in tisti, ki ne piše, pravilno držo pisala

V vsaki začetni uri, ko smo imeli opismenjevanje in smo se lotili obravnave velike tiskane črke sem učencem za motivacijo prebrala pravljico iz knjige Črkovnjak ali iz knjige Zgodbe od a do ž. Včasih sem jim prebrala tudi pesmico o določeni črki iz knjige Črke na vrtiljaku. V pravljici so učenci slišali veliko besed na črko, ki je bila na vrsti za obravnavo in so vedno hitro ugotovili, katero črko se bomo učili. Po prebrani pravljici smo najprej iskali besede, ki se začnejo na dano črko. Ko je učencem zmanjkalo idej, smo si za vsako črko, ki smo jo obravnavali pogledali prezentacijo, v kateri so bile slike stvari, ki se začenjajo na določeno črko in s tem dopolnili naš nabor besed.

Nato je sledila demonstracija zapisa črke in razlaga. Pravilno poteznost črke smo si ogledali tudi v video gradivu. Učenci so najprej zapisovali črko s prstom po zraku, s prstom po mizi. Sledil je zapis v brezčrtne zvezke, kamor smo jo s svinčnikom napisali

na veliko, čez celo stran. Ta zapis so pokazali pred kamero, da smo ugotovili pravilnost in natančnost zapisa. Napisano črko so nato prevlekli z vsemi barvicami oziroma vsaj z desetimi. Na ta način so vadili poteznost črke. Poleg črke so narisali vsaj pet stvari, ki se začnejo na dano črko. Ko so učenci končali z risanjem so izdelek pokazali pred kamero in našteali kaj vse so narisali. Po tej dejavnosti smo se igrali gibalno igrice, v kateri sem počasi naštevala besede, učenci pa so počepnili, če so v besedi slišali dano črko in vstali, če dane črke v besedi ni bilo.

V naslednji uri slovenščine smo obravnavano črko zapisali tudi v črtni zvezek. Preden smo se lotili zapisovanja črke, smo najprej ponovili besede, ki vsebujejo dano črko in določili, ali je le-ta na začetku besede, na koncu ali v sredini. Nato smo si razgibali prste. Največkrat smo to storili s pomočjo pesmice Kje je palček ali s pomočjo pesmice Igramo se. Nato smo naredili nekaj grafomotoričnih vaj. Ko smo se lotili zapisovanja črke v črtni zvezek smo vsako črko najprej zapisali čez dve vrstici. Črko smo ponavljali do konca vrstice, med posameznimi črkami smo delali za en prst presledka. V naslednji vrstici smo črke podpisovali, oziroma smo pazili, da so bile lepo poravnane tudi v stolpcih, ne le v vrsticah, da je bil izgled estetski. Tak zapis smo naredili v treh vrsticah. Temu je sledilo zapisovanje čez eno vrstico, ki smo ga tudi ponovili trikrat. Nato je sledilo zapisovanje besed iz že znanih črk. Na koncu vsakega zapisa smo iz že znanih črk zapisali eno poved. Učenci, ki so bili spretnejši pri pisanju in so hitreje končali, so lahko na koncu zapisali še kakšno svojo besedo in nam jo pokazali.

Pri pisanju sem učence stalno opozarjala na pravilno držo telesa, pravilno držo svinčnika in na pravilno sedenje. Pravilna drža pisala je pri začetnem opismenjevanju izredno pomembna. Pravilno držo svinčnika oziroma pincetni prijem smo se z učenci učili že na začetku šolskega leta, ko je pouk potekal v šoli. Pomembno je, da držijo svinčnik s palcem in kazalcem in ga naslonijo na sredinec. Roka, ki ne piše naj bo položena na mizo tako, da je komolec naslonjen na mizo in drži zvezek, da se ne premika. Učenci morajo glavo držati pokonci. Razdalja med zvezkom in očmi naj bi bila približno dolžine dveh svinčnikov.

Pri pouku na daljavo je slabost v tem, da učitelj ni fizično prisoten in ne vidi učenčevega pisanja, ampak le končni zapis. Učitelj tudi ne more popravljati črk, ki so nepravilno ali nenatančno zapisane, ampak lahko le opozori učenca, na kaj naj bo pozoren, kje naj bo bolj pazljiv in natančen. Prav tako je težko popravljati njihovo sedenje, ki se ga ne vidi tako kot v šoli. V šoli imamo mize in stole prilagojene velikosti učencev, doma večina učencev tega nima.

Enak zapis, ki smo ga naredili med poukom slovenščine pred kamero, so učenci nato ponovili samostojno za domačo nalogo. Učenci, ki so bili dela z računalnikom bolj veščji in ki so to želeli, so mi pošiljali tudi fotografije svojih domačih nalog. Tega nisem izrecno zahtevala, saj se mi je zdelo, da bi bila to dodatna obremenitev za starše. Ostali učenci so naslednji dan pokazali svojo domačo nalogo pred kamero.

4 Zaključek

V prispevku sem želela prikazati, da je tudi pri pouku na daljavo možno izpeljati učne ure po učnem načrtu in doseči zastavljene cilje, če smo računalniško opismenjeni. S takšnim načinom dela smo učitelji z učenci po učnem načrtu predelovali snov in učenci pri nalogah niso ostali prepuščeni sami sebi in poučevanje ni pristalo na plečih staršev. Opismenjevanje na daljavo ni idealno, a kljub temu lahko obrodi sadove. Pri pisanju največ težav povzroča grafomotorika. Zato je pomembno, da pri učencih postavimo dobre temelje in da učitelji poznamo strategije in metode, po katerih bomo vsakega posameznika z vajo in utrjevanjem naučili pisati.

5 Viri in literatura

Golli, D. (1991) Opismenjevanje v 1. razredu. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Gregorič, B., Kokalj, T. (2003) Črke na vrtiljaku. Ljubljana: Grlica.

Kovač, P. (1982) Zgodbe od a do ž. Ljubljana: DDU Univerzum.

Marussig, J. (2006) Črkovnjak. Ljubljana: Genija.

Pečjak, S. (2009) Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Zrimšek, N. (2003) Začetno opismenjevanje – Pismenost v predšolski dobi in v prvem razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Organizacija izobraževanja na daljavo na OŠ Franceta Prešerna Kranj

Aleš Žitnik

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, ales.zitnik@sfpkr.si

Izvleček

Uspeh pouka na daljavo v obeh valovih, spomladanskem v šolskem letu 2019/20 in 2020/21, je bil v veliki meri odvisen od tega, na kakšni stopnji so bile razvite kompetence učiteljev o uporabi učne tehnologije in programov, ki podpirajo pouk v šoli. Odvisen od tega, kako je ravnatelj skrbel za nabavo IKT, kakšno strategijo nabave je imel. Kdo vse je bil še v to vpet. Kako daleč so bili razviti postopki digitalizacije procesov in administrativnih postopkov v šoli. Naj si bo vodenje šole ali pa administriranje, spremljanje in izvajanje pouka. V prispevku opisujem, kako smo od pomladi 2020 do danes organizirali in izpeljali pouk na daljavo v obeh valih, ko so bile šole zaprte. Kako in kaj smo počeli prej, med obema valoma in kako ocenjujem delo na daljavo. Iz prispevka bo jasno, zakaj navodila Ministrstva za šolstvo, znanost in šport in Zavoda za šolstvo niso bila za nas primerna za implementacijo izobraževanje na daljavo. Morda so primerna za občasne odsotnosti otrok zaradi bolezni, vrhunske športnike ali otroke na potovanju, ki ne morejo sproti slediti pouku, pač pa si organizirajo delo sami, ko imajo zaradi aktivnosti, terapij ali treningov čas.

Ključne besede: izobraževanje na daljavo, Office365, MS Teams, OneNote organizacija pouka

Organization of distance learning at the France Prešeren Primary School in Kranj

Abstract

The success of distance learning in both waves, the spring in the 2019/20 school year and the autumn wave in 2021/21 school year, depended to a large extent on the level at which teachers' competences on the use of learning technology and use of school programmes. It depends on how the principal took care of the purchase of ICT, what kind of strategy he had. Who else was involved? How far have the procedures for digitising processes and administrative procedures in school have been developed. Whether it's running a school, or administering, monitoring and conducting lessons. In

my paper, I describe how, we organised and conducted distance learning in both waves when schools were closed. How and what we've done before, between, and how I rate distance work now. The paper will explain why the instructions of the Ministry of Education, Science and Sport and the Institute for Education were not suitable for us to implement distance education. They may be suitable for occasional absences of children due to illness, top athletes or children on the trip who are unable to follow the lessons, but organise their own work when they have time due to activities, therapies or trainings.

Key words: Distance learning, Office365, MS Teams, OneNote, Lesson organization

1. Pred prvim valom

Sredi aprila 2021 smo se po februarski vrnitvi že navadili in prešli na rutinsko poučevanje, z enim krajšim lockdownom v prvem tednu aprila in pod strogimi pogoji, ki jih narekuje pandemija. V nadaljevanju prispevka bom opisal postopke, ki smo jih izvajali, da smo ustvarili pogoje za uspešno izvedbo izobraževanja na daljavo na naši šoli. Da je izobraževanje na daljavo prešlo iz klasičnega na videz gladko, so morali biti urejeni materialni pogoji za delo že v normalnih pogojih in doseženo poznavanje programskih orodij na določeni stopnji.

IKT opremljenosti in digitalizaciji namenjam pomembno pozornost. Niz dejavnosti je, ki jih je moč digitalizirati in na ta način olajšati delo zaposlenim, predvsem pa učiteljem omogočiti pripravo na delo od doma, standardizirati obrazce in postopke, urediti arhiviranje in obveščanje. Ustrezne strojne in programske podpore s strani državnih institucij je malo ali pa je sploh ni. Soočamo se z nizom popolnoma nezdržljivih portalov, ki so vez z različnimi deležniki, ki urejajo naše delo. Primoran sem bil skozi svojo dolgoletno prakso iskati možnost in rešitve, da smo si glede na materialne zmožnosti uredili primerno okolje za vsa področja. Vsako ministrstvo ali celo po področjih znotraj imajo sicer digitaliziran del poslovanja, a je tako po izgledu kot načinu uporabe popolnoma nezdržljivo z drugimi ministrstvi. Država nimam poenotenega načina komunikacije.

Delo na daljavo je bil za znaten delež učiteljev že način dela, vendar v povezavi s pripravo na delo. Nekaj učiteljev je uporabljalo spletne učilnice Moodle, večina pa šolski LNM strežnik, do katerega so dostopali preko oddaljenega dostopa (RDP). Tu hranijo vsa gradiva za pouk in na njem so izdelovali priprave. Do svojih gradiv dostopajo od doma ali iz različnih učilnic.

Na naši šoli je že nekaj časa standard, da imamo v vsaki učilnici računalnik, povezan v 1GB internet, interaktivno tablo s projektorjem in dobre zvočnike. Zadnje leto pa še dodatna spletna kamera, ponekod tudi dve. S tablicami so se nekateri učitelji že srečevali v okviru projektov, zadnji je Pedagogika 1:1. Na predmetni stopnji je standard tudi tablica, ki jo uporabljajo tudi nekateri učitelji na razredni stopnji. Že nekaj časa imamo kakovostno brezžično povezavo (EDUROAM), da te tablice lahko s pridom

uporabimo po celi šoli. Dva kompleta pa sta na razpolago za delo z učenci. Na matični šoli imamo dve računalnici, na podružnici pa eno manjšo.

Učitelji so se usposabljali za uporabo naprav na krajših seminarjih znotraj zavoda v obliki izmenjave dobrih praks, nekaj pa smo imeli zunanjih predavateljev. Največkrat pa izmenjava informacij in znanj med zagnanimi posamezniki. Učitelji so že uporabljali spletne učilnice, enim so bile osnova za delo z učenci, drugi pa so se prijavljali v šolsko zbornico ali spletne učilnice aktivov. Najbolj pa se nam je obrestovalo usposabljanje za delo v Office365 v septembru 2019. Nobeden ni slutil, da bomo te veščine že čez pol leta uporabili za izobraževanje na daljavo.

2. Prehod na izobraževanje na daljavo

Izkazalo se je, da so bili vsi dovolj dobro usposobljeni za prve korake izobraževanja na daljavo. Prvi ponedeljek pouka na daljavo so se pred začetkom pouka vsi javili v MS Teams spletni konferenci, ki smo jo organizirali za začetek dela. Prvi dnevi pouka na daljavo so bili za vse stresni. Na skupni delovni konferenci zadnji petek pouka v šoli so dobili navodila za delo: razredna stopnja v eAsistentu in predmetna stopnja v MS Teamsih. Demonstriral sem jim vstop v obe aplikaciji in jih zadolžil, da to pokažejo učencem na razrednih urah, ki smo jih organizirali za ta dan. Vsi smo bili zaradi pričakovanj zelo vznemirjeni in pod stresom, a so učitelji nalogo izpeljali odlično in smo že prvi teden pričeli z aktivnostmi v živo v ekipah in kanalih MS Teams. Vsem učencem smo razdelili uporabniška imena in gesla. Razredna stopnja je imela dvoje računov, za eAsistent in MS Teams, predmetna pa samo za MS Teams. Ker sem računal, da bodo učenci razredne stopnje potrebovali pomoč staršev, sem se odločil, da razredna stopnja izvede izobraževanje v spletnih učilnicah eAsistenta. Pri učencih predmetne stopnje te bojazni ni bilo.

Ostale strokovne delavce sem razporedil za individualno pomoč otrokom. Vsakemu smo prevezali eno od šolskih telefonskih števil na njihove osebne mobilne telefonske številke. Številke smo objavili na spletni strani šole in učenci ali starši so jih lahko za dopolnilni pouk ali kako drugo pomoč neposredno poklicali. Kasneje so jih klicali tudi preko MS Teamsov.

Prva dva tedna smo se poleg rednega pouka z učitelji sestajali skoraj dnevno in se učili rabe programov. Nekateri učitelji so sami preučili napredno rabo eAsistenta in MS Teamsov in so vse posebnosti in kasneje tudi novosti v programih razlagali na teh dnevniških sestankih.

Sproti je nastajala spletna stran z video vodiči in navodili o rabi aplikacij, namejena našim učencem in učiteljem, ki pa so jo, kot smo izvedeli kasneje, uporabljali tudi drugi za svoje delo. Pri snemanju vodičev je sodelovalo kar nekaj učiteljev, ki so poglobljeno raziskovali možnosti aplikacij.

3. Organizacija pouka v prvem valu

Po dveh tednih so se izoblikovala pravila dela in počasi je pouk stekel po prilagojenem urniku, ki sem ga naredil. Časovno smo zmanjšali dolžino učne ure v živo za tretjino, tudi število ur na teden smo zmanjšali. Navodilo je bilo, da se tudi obseg snovi prilagodi na temeljne vsebine in raje to utrdi. Prilagodili so se kriteriji ocenjevanja, kar so vodje posameznih aktivov tudi zapisali. Začenjali smo ob 9.00 z individualnimi urami, potem imeli največ 4 ure pouka, vse ostale dejavnosti so se izvajale v času po pouku od 12.00 do 13.00, ko je bilo konec dejavnosti za učence. Po posameznih predmetih se je število vseh aktivnosti sorazmerno zmanjšalo in tudi dejavnosti po pouku je bilo manj.

08.00-08.30	8. razred				
08.30-09.00	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek
09.00-09.30	IND	IND	RU	IND	IND
09.30-10.00	TJA	MAT	BIO	SLO	TJA
10.00-10.30	SLO	GEO	SLO	MAT	ZGO
10.30-11.00	MAT	KEM	TJA	FIZ	ŠPO
11.30-12.00	DKE	LUM	TIT	IND	GUM
12.00-13.00	Individualna pomoč, bralna značka ...				
13.00 ---->	Učenje				

Slika 1: Primer prilagojenega urnika za osmi razred v prvem valu

Začetek tretjega tedna je prinesel pomembno strateško dilemo. Ali nadaljujemo z vsakim razredom v svoji ekipi in znotraj posameznih ekip organizirano po posameznih predmetih, ali začeti na novo in organizirati vsak predmet v svojo ekipo. Po posvetu z nekaterimi učitelji sem se odločil, da ohranimo obstoječ način dela z enim razredom v ekipi in predmetih v kanalih. V drugem valu smo to spremenili in že v izhodišču organizirali vsak predmet v svoji ekipi in so se potem učitelji in učenci enostavno samo vklopili v obstoječo spletno konferenco in izvajali uro. Brez posebnih najav in sklicev po obstoječem urniku.

Posebna skrb je bila namenjena učencem s posebnimi potrebami, ki so sicer imeli opremo in jo relativno dobro tudi uporabili, a zaradi izostanka neposrednega stika počasi in težko napredovali. Nekateri učenci tujci so se normalno vključili v pouk na daljavo, obiskovali pouk za tujce in sodelovali pri delu, niso pa bili zaradi specifik prav uspešni, medtem ko je bila znatna skupina tujcev brez opreme in kljub želji, da sledijo, smo jih le počasi opremljali z opremo in jim omogočali povezavo v internet. V prvem valu smo 64 učencem priskrbeli opremo za spremljanje pouka preko različnih donatorjev, del pa naše, ki je nismo potrebovali. Nakupili smo le dodatne kamere in wifi USB ključke.

Glede na zaznano problematiko smo prilagajali tudi pravila dela na daljavo in smiselno tolmačili pravila šolskega reda. Prenos dela iz učilnice na splet smo po vseh plateh samo smiselno prilagajali. Vsa navodila smo sproti shranjevali v ustrezne kanale učiteljske ekipe, na spletu in SharePointu.

Svojo prisotnost so učitelji vsakodnevno evidentirali v sistemu Špica, opravljeno delo pa v eAsistentu.

4. Med prvim in drugim valom

4. 1. Stanje po prihodu k pouku v šolo

Anketa med učenci po prihodu je pokazala, da smo stiske in težave otrok relativno uspešno ublažili. Nastala pa je občutna luknja v znanju, ki je do konca leta ni bilo moč pokrpati. Vsebine, razporejene skozi šolsko leto, so že v normalnih pogojih za marsikoga prenatrpane, in vsak izpad določenih snovi pomeni, da bo to zelo težko nadomestiti. Verjetno večina otrok to zmore, vseeno pa smo vedeli, da bo tega v naslednjem letu več in da bo to težko izpeljati za vse.

Učitelji na razredni in na predmetni stopnji so načrtovali, koliko učne vsebine se bo dalo nadoknaditi jeseni. Naloga učiteljev je bila, da pregledajo, katere vsebine bo potrebno naslednje leto še obdelati in katere ponovno temeljito ponoviti.

4. 2. Strojna oprema

Po prvem valu je bila računalniška oprema ravno tako iskana kot maske in razkužila. V času po prvem valu smo nabavili veliko opreme, predvsem spletne kamere in nekaj prenosnikov za učitelje. Naročeni so bili novi mini računalniki za računalniško učilnico, zato so je že v novembru sprostilo 28 računalnikov, ki smo jim dodali spletne kamere in po potrebi wifi ključke in jih donirali učencem. Nabavili smo dodatna fiksna in fleksibilna stojala za dodatne spletne kamere za učitelje, s katerimi so prenašali slike iz svojih zvezkov, knjig ali listov na namizje otrok. Za posamezne računalnike pa še SSD diske, RAME in drugo opremo, s katero smo opremljali računalnike za učence in učitelje. Z znanjem so se pojavile tudi potrebe po drugačni in boljši opremi.

4. 3. Izobraževanje strokovnih delavcev

Poleg vseh ostalih izobraževanj je bilo potrebno vse znanje, ki so ga predvsem uspešnejši učitelji akumulirali med prvim valom, sprostiti in ga deliti z vsemi na šoli. V ta namen smo organizirali interni posvet in delavnice in nekatere uspešnejše rešitve so kolegi pokazali tudi ostalim. Veliko je bilo tudi individualnih izmenjav.

Relativno dobro se je izkazal eAsistent s svojimi spletnimi učilnicami, predvsem starši so lažje nadzorovali delo otrok, potrebno pa je bilo poenotiti delo na ravni šole. Vsi učitelji razredne stopnje so uporabljali spletne učilnice v eAsistentu, za videokonference pa MS Teamse, medtem ko je predmetna stopnja že v celoti vse dejavnosti izvajala v okviru Office365. Izkazalo se je, da so otroci uspešno dostopali do aplikacij v okviru omenjenega paketa in ga kompetentno uporabljali. Zaradi dobrih izkušenj in

kompleksnosti orodja MS Teams sem se odločil, da bodo tudi na razredni stopnji prešli na enoten sistem odlaganja gradiv in delo v tem okolju. Bilo je nekaj zadržkov pri nekaterih učiteljicah, da je prezahtevno, da so sedaj že navajeni na spletne učilnice v eAsistentu. To je bil pravzaprav edini argument, ki pa je le delno utemeljen, ker so že vsi uporabljali MS Teamse, nekateri četrti in peti pa tudi OneNoteClassroom in bi bilo le-tega potrebno dodati v MS Teamse in je vse na enem mestu. Predvsem je popolno skladišče vseh datotek, dokazil na enem mestu. Poleg tega so v večini primerov vsi uporabljali programe Office365, Power Pount, Excel, Word, nekateri pa tudi Forms in analitiko. Zelo enostavno pa se je dalo integrirati tudi ostale vsebine s spleta, predvsem YouTube, Kahoot ...

Priučitev tudi ni bila posebej zahtevna, opravili smo jo skupaj na delovni konferenci in s pomočjo tistih, ki so to že uporabljali. Učitelje sem zadolžil, da v začetku septembra opravijo čimprejšnje uvajanje otrok v računalniški učilnici in da se pripravijo na praktično predstavitev staršem na roditeljskih sestankih, da bo morebiten prehod na delo na domu čimbolj enostaven in da si s starši razdelimo delo.

4. 4. Priprava na drugi val na razredni in predmetni stopnji po pričetku pouka jeseni

Učiteljice so s tem, ko so same izvedle izobraževanje za starše na roditeljskih sestankih, pomirjujoče delovale na starše, zbudile zaupanje in pokazale svojo kompetentnost za delo, ki so ga že čez dober mesec pričele opravljati. Bilo je nekaj idej, naj bi to izvedel računalničar, a s tem bi staršem poslali precej dvomljivo sporočilo, da je to prezahtevno, da se s tem ubada samo računalniška stroka, ne pa da gre za normalne uporabniške programe, ki jim je kos vsak. Zato sem vztrajal pri tem, da to opravijo same. Je pa imela vsaka učiteljica na teh roditeljskih sestankih pomoč ali kolegice ali učitelja računalništva, na nekaterih pa sem bil prisoten tudi sam. Predvsem kot pomoč pri reševanju morebitnih tehničnih težav v smislu povezave na šolsko omrežje, prijave v okolje Office365 in podobno. Nekateri starši so prinesli svoje prenosnike, ostali pa so delali na šolskih prenosnikih. Vsebinski in metodični del je bil strogo v domeni razredne učiteljice. Starši so se v veliki večini sestankov udeležili. Kljub temu da so časovno presegli vse dosedanje sestanke, so pohvalili in bili veseli predstavitev. Kakega odpora, da je morda prehitro, da pretiravamo, ni bilo. Očitno je bilo v zraku pričakovanje, da bomo kmalu prešli na delo na daljavo.

V prvem mesecu pouka smo imeli že nekaj učencev in oddelkov v karanteni. Za posameznike smo organizirali prenos v živo iz učilnice in izkušnja je bila pozitivna. Učitelji ob tem niso imeli posebnih pomislekov, za učence pa je bila to priložnost, da so poslušali snov. Kljub temu da je bilo delo precej okrnjeno, so imeli bistveno več informacij in so lahko sledili vsebinam. Ko so bili v karanteni oddelki, je bil pouk organiziran po urniku, ni bilo nobenih prilagoditev, niti časovnih niti vsebinskih, da smo lahko lovili snov, ko so se vrnili. Učitelji so se selili iz učilnice v učilnico in ko je bil na vrsti razred v karanteni, se je učitelj priklopil v ekipo razreda, ki ga je imel na urniku in opravil uro. Poleg tega, da smo izvajali dnevne vsebine in sproti razlagali snov, smo vplivali na to, da so otroci ohranili dnevno rutino. Zjutraj so morali vstati, se urediti in

se pripraviti na šolo. Učitelji so v tem času občasno še naložili vsebine na splet v OneNote, tako da so imeli vsebine shranjene za kasneje.

5. Drugi val in izobraževanje na daljavo

Ob najavi prehoda na delo in na osnovi izkušenj iz prvega vala in karanten v tem šolskem letu sem se odločil, da urnika ne bomo prilagajali. Zakaj ne, bom pojasnil še v nadaljevanju. Sem pa priporočil učiteljem, ker je bilo nekaj pripomb, da so ure predolge, naj se odmori podaljšajo tako, da se šolska ura skrajša na začetku in na koncu za pet minut. Lekcije naj trajajo do pol ure, z vsemi elementi sicer normalnih ur. Predvsem je bilo moje priporočilo, naj jemanje nove snovi ne traja dlje kot 10 do 15 minut in naj se, če se da, čim večkrat ponavlja. O preverjanju in ocenjevanju še nismo govorili, pričakovali smo krajšo prekinitev pouka v živo. Urnika nisem prilagajal. Tudi skupin nivojev nismo spreminjali zaradi pričakovanja krajše zapore. V skupinah ga nismo pričeli izvajati od začetka leta zaradi mehurčkov, ki jih je priporočila zdravstvena stroka.

Ob prehodu na delo na daljavo smo na začetku vsi delali iz šole. Kakšna je oprema učiteljev na domu, nisem imel natančnega pregleda. Glede na izkušnje iz karantene posameznikov in oddelkov sem presodil, da je nujno poskrbeti za to, da se ohrani dnevna rutina vseh udeležencev procesa. Že samo dejstvo, da so otroci doma in imajo v večini primerov ugodne pogoje, kar pomeni, vsaj eno napravo, preko katere lahko neposredno spremljajo pouk v živo. Težje pa rešujejo naloge na napravah, ki niso računalnik. Telefon je bil tako minimalni standard in precej otrok je preko telefona in aplikacije MS Teams spremljalo pouk. Pomen frontalne razlage, posebej pa dodatno individualne razlage, se je že v prvem valu izkazal za pomemben metodični element pouka na daljavo. Učenci naj bi spremljali pouk neposredno in le izjemoma bi ure snemali in nalagali dodatna gradiva, da bi potem lahko samostojno delali. Izkušnja iz prvega vala je bila, da kljub temu da smo imeli relativno veliko ur v živo, naloženega veliko didaktičnega materiala, se nekateri tega niso niti dotaknili. Nekako jih je bilo potrebno motivirati za sprotno delo. Da si bodo sami organizirali dan in delali, ko bodo razpoloženi, iz izkušenj prvega vala ni bilo smiselno računati.

Spremljanje v živo in sprotno zapisovanje v zvezke se je izkazalo kot bistveno bolj uspešno. Učenci, ki so to počeli, niso imeli tako velikih lukenj v znanju, kot tisti, ki tega niso. So pa bili zvezki slednjih prazni, ravno tako tudi glave. Ugotovili smo, da so učenci, ki so na katerikoli napravi spremljali pouk, zapisovali in po potrebi naloge v zvezkih fotografirali in odložili v OneNote, ali kako drugače poslali dokazila učitelju, če so bile tehnične težave, prenesli drugi val bistveno bolje kot ostali. Hitro smo ugotovili, da bi morebitno snemanje lekcij ali celih ur pomenilo abstinenco otrok, zanašali bi se na to, da bodo pogledali naloge kasneje, in naredili naloge, ko bo čas. In to kljub temu da so imeli dopoldne ves čas samo za šolo. Že zato bi bilo tako navodilo morda nesmiselno in bi otroke naravnost sililo v to, da zadolžitve odlagajo na kasnejši čas. Verjamem, da bi nekateri v vsakem primeru zadolžitve opravili, a je bolje, da jim mi organiziramo ta čas tako kot v šoli, kot pa da se o tem sami odločajo. Kot že omenjeno, je telefon popolnoma primeren za spremljanje v živo. Čas dopoldne

je tudi sicer namenjen pouku in je tako popolnoma primeren, da takrat otroci opravijo vse aktivnosti. Tudi s stališča staršev so imeli otroci strukturirano dnevno zaposlitev in zadolžitve preko celega dopoldneva. Za dodatno delo popoldne praktično ni bilo potrebe, če so sproti spremljali pouk in opravljali naloge sproti. Večina staršev je bila zaposlena in se mi že v začetku ni zdelo potrebno, da bi nanje prenašali odgovornost, povezano s poučevanjem, če le lahko na omenjen način ustvarimo dovolj dobre pogoje za delo na daljavo. Seveda pa brez nadzora ni šlo, ampak s strani staršev ni bilo pripomb in so pohvalili tak način dela, predvsem pa so se lahko posvetili svojim aktivnostim v času, ko so bili otroci v »šoli«, nekateri starši pa v »službi«.

Kaj kmalu smo ugotovili, da bolj kot se popušča pri dejavnostih, manjši je odziv učencev. Snemanje ur ni smiselno, ker sili večino otrok, da prelagajo dejavnost na nek čas, ki si ga potem ne vzamejo. Nalaganje gradiv je tudi nesmiselno, če učenec ne sliši razlage. Samo navodila, kaj naj naredijo, pa nesmiselno, ker jih le majhen odstotek otrok razume in potem uspešno naredi. Je bil pa to dober motiv za večino, da so bili prisotni in poslušali pouk, ker so vedeli, da bodo sicer ostali brez navodil. Seveda so učitelji, ki so uspešno snemali lekcije in jih nalagali na spletne platforme, poželi vse občudovanje, a se meni zdi bolj pomembno, da so bili vsak dan, vsako uro z učenci in jim nudili živo razlago in sprotne pojasnila.

6. Vračanje v učilnice

Tako kot smo se pripravili na začetek izobraževanja na daljavo, smo se pripravili tudi na konec. Prehod za učence predstavlja spremembo v dnevni rutini. Zaradi rednega dela vsak dan pa ni bila, vsaj kar se časa in razporeditve dela tiče, prenaporna za večino otrok. Seveda je večji problem predstavljalo upoštevanje Covid pravil, nošenje maske, omejitev na zaprt prostor in neudobne stole. Domače okolje je privilegij, kar se tiče udobnosti, večje mobilnosti med uro, skoka do hladilnika ali podobnih izletov, ki jih v razredu ni moč izpeljati brez tega, da se zmoti pozornost vseh. Zaradi izraženega strahu v anketi, ki smo jo naredili, da bo veliko pisnih in ustnih ocenjevanj, je bil narejen razpored pisnega preverjanja in ocenjevanja po posameznih predmetih. Seveda sem za analogijo uporabil sklep ministrice, da se število ocen razpolovi in sem določil tedne, kdaj se bo izvajalo ocenjevanje po posameznih predmetih. S tem, da so imeli temeljni predmeti prednost. Eno ocenjevanje na teden. Učitelji so si lahko med seboj termine izjemoma zamenjali, ker je bilo nekaj ocenjevanj že napovedanih vnaprej.

Vse to, kar smo počeli, so po koncu drugega vala ocenili tudi starši. V času od jesenskih počitnic jeseni do 25. januarja prva triada in ostali od 15. februarja. Marsikdo je bil dnevno prisoten pri pouku z enim ušesom in so spremljali delo učiteljev in ga na koncu ocenili zelo dobro s pismi pohvale. Dobro oceno dela so podali tudi na svetu staršev. Morebitna preobremenjenost, počasnejši tempo, še večja prilagodljivost, na kar vse so nas opozarjali v Strokovnih usmeritvah in priporočilih za delo s strani Zavoda za šolstvo in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, v ocenah staršev ni bilo omenjeno.

Ugotavljamo pa, da je večina otrok, ki je redno sodelovala pri pouku, ohranila dnevno rutino in s tem tudi primerno kondicijo. Tisti, ki so se na različne načine izogibali prisotnosti, ugašali kamere, očitno kdaj počeli pred kamero druge stvari, niso bili med njimi. So pa zaradi posegov učiteljev, ki so zaradi opozarjanja prekinjali razlago, ovirali oziroma motili delo drugih. Učenci, ki so si želeli spremljati razlago, so ukrepanje učiteljev navajali kot pomembno težavo pri pouku na daljavo in jo ocenili kot nesmiselno, če nekdo ni dovolj motiviran. So se pa z učenci, ki so imeli težave s pozornostjo in motivacijo, ukvarjali najprej razredniki, v primeru neuspeha pa svetovalna služba. Veliko je bilo opravljenih dodatnih individualnih ur razgovorov. Vse to so opravili svetovalni delavci na šoli, učitelji dodatne strokovne pomoči, javna delavka in vodja projekta Popestrimo šolo ter spremljevalka gibalno oviranih otrok, ki so bili tudi v tem valu organizirani kot v prvem valu. Manj je bilo popravil računalnikov in težav s programi. Očitno so se tudi starši opremili z dovolj opreme in boljšo povezavo v internet. Tudi oprema, ki je šla otrokom iz šole, je bila prilagojena temu, da je omogočala enostavno pomoč na daljavo.

7. Zaključek:

Na podlagi izkušenj kolegov, odziva otrok in staršev ocenjujem, da je bilo delo v času izobraževanja na daljavo za pogoje, ki jih imamo, uspešno. Smo pa v pričakovanju NPZ, ki bodo pokazali, kakšno je dejansko znanje otrok. Navodila za organizacijo pouka, kot ga je priporočal Zavod za šolstvo in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport za pogoje, kot smo jih imeli na šolah za izpeljavo, po moji oceni niso bila primerna. Zagotovo so primerna za krajše odsotnosti posameznikov zaradi bolezni, na popotovanjih, pripravah vrhunskih športnikov, ali ko otroci ne morejo iz različnih razlogov slediti lekcijam. Imeti morajo veliko motivacijo za samostojno delo takrat, ko si lahko ali morajo sami razporejati čas. Le tega pa je bilo v izobilju. V primeru pa, ko je to masovno in traja nedoločen čas, je smiselno organizirati pouk po urniku z obvezno prisotnostjo pri urah in sprotne sodelovanju. Prilagoditi je potrebno pravila dela in ustvariti tehnične in materialne pogoje učencem in učiteljem. Vse pa podpreti z ustreznimi gradivi in sprotno pomočjo učiteljem, učencem in staršem. Teh je resnično nastalo veliko in učitelji so ga delili med seboj. Tu pa so bila navodila primerna in uporabna s strani Zavoda za šolstvo.

Predvsem je potrebno ravnatelje usposobiti za uporabo spletnih orodij tako za administrativno delo v šoli kot na daljavo. Če ravnatelj nima ustreznega znanja in vpogleda, kaj je možno, potem se ne more pravilno odločiti. Zato je potrebno usposobiti tudi ROiDe, da bodo dobro poznali orodja, ki omogočajo racionalno in enostavno delo v šoli ali izobraževanja na daljavo, da bodo organizirali ali izvajali usposabljanja in pri tem učinkovito svetovali ravnatelju. Nenazadnje je zagotovo na šoli skupina učiteljev z izraženimi spretnostmi rabe programov, ki se lahko oblikuje v ad hoc skupino ali pa stalno spremlja in svetuje ravnatelju. pri odločitvah.

Končno je potrebno že urediti enoten sistem vodenja od Ministrstva in Zavoda za šolstvo do srednjih, osnovnih šol in vrtcev. Ne samo za enostransko komunikacijo z šolami, pač pa kot vhodni portal do vseh postopkov, ki so povezani z dejavnostjo za vse udeležence. Udeleženci procesa naj imajo en enoten uporabniški račun od vrtca do fakultete, na kar se vežejo vsi programi, ki jih zagotavlja država. Z njim naj

dostopajo preko aplikacij do vsega, kar podpira odraščanje in vsakodnevne aktivnosti. Dostopi, registracije, prevozi, prehrana, knjižnica, plačevanje in vse ostalo, kar je za mladostnike pričakovano.

8. Viri in literatura

Kalin, J. Skubic Ermenc, K. Mažgon, J. (2021). Izzivi vodenja šole v času izrednih razmer: Ljubljana: Sodobna pedagogika Letnik 7: Posebna številka

Gradiva v podporo poučevanju na daljavo | SIO Rešitve: <https://podpora.sio.si/gradiva-v-podporo-poucevanju-na-daljavo/>

Strokovne-usmeritve-Navodila-ZRSS.pdf (sio.si): (2020): <https://sio.si/wp-content/uploads/2020/03/Strokovne-usmeritve-Navodila-ZRS%C5%A0.pdf>

Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19, Modeli in priporočila: https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Covid_19

Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji: Dostopno na naslovu: https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/IzobrazevanjeNaDaljavo_Dec2020

Zavašnik, M., Dominko, C. In Zupančič, J. (2020). Na kaj mora naj bo ravnatelj pozoren pri vodenju izobraževanja na daljavo? Dostopno na naslovu: http://sizr.si/files/SR_Prispevek2020_K4.pdf

Posameznik in družba v obdobju distance, Studio ob 17h, RTVSLO, 27. jul. 2020, Dostopno na naslovu: <https://4d.rtv slo.si/arhiv/studio-ob-17h/174708605>

Pravila izobraževanja na daljavo OŠ Franceta Prešerna: Dostopno na naslovu http://www.sfpkr.si/slike/2021/Pravila_InD.pdf

Interna pomoč pri uporabi programov za izobraževanje na daljavo: Dostopno na naslovu: <http://www.sfpkr.si/Oblak365.asp>

Podaljšano bivanje kot izziv

Petra Smrdel

Osnovna šola Prestranek, Slovenija, petra.senkinc@quest.arnes.si

Izvleček

Podaljšano bivanje organizira osnovna šola v okviru razširjenega programa. Učitelji večinoma niso visoko motivirani za delo v oddelkih podaljšanega bivanja. Nekaterim pa lahko le-to s svojo specifičnostjo predstavlja izziv. V primerjavi z delom razrednega učitelja ima mnogo prednosti, vendar le za izkušenega učitelja. Ukrepi in omejitve, ki jih je potrebno upoštevati zaradi omejevanja širjenja novega korona virusa, so prinesli mnoge spremembe tudi v delo v oddelkih podaljšanega bivanja. Nekatere izmed njih so pozitivne in učitelju olajšajo delo. Potreba po hitri prilagoditvi novi situaciji in šolanju na daljavo je učitelje prisilila v nove načine dela z učenci. To zahteva od učiteljev mnoga nova znanja, predvsem s področja uporabe izobraževalno komunikacijske tehnologije. Učitelji podaljšanega bivanja so v času šolanja na daljavo prevzeli nove naloge in med drugim postali pomočniki ostalim učiteljem.

Ključne besede: podaljšano bivanje, izziv, svoboda, omejitveni ukrep, pouk na daljavo

Extended stay as a challenge

Abstract

The extended stay is organized by the primary school as part of an extended program. Teachers are generally not highly motivated to work in extended stay departments. For some, however, this may present a challenge with its specificity. It has many advantages over the work of a class teacher, but only for an experienced teacher. The measures and restrictions that need to be considered to limit the spread of the new coronavirus have also brought many changes to work in extended stay wards. Some of them are positive and make the teacher's job easier. The need to adapt quickly to the new situation and distance learning forced teachers into new ways of working with students. This requires a lot of new knowledge from teachers, especially in the field of application of educational communication technology. Extended-stay teachers took on new tasks during distance learning and, among other things, became assistants to other teachers.

Key words: extended stay, challenge, freedom, restrictive measure, distance learning

1 Podaljšano bivanje, kot ga opredeljuje Koncept

Podaljšano bivanje je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki jo šola organizira po pouku in je namenjena učencem od 1. do 6. razreda. V podaljšano bivanje se učenci vključujejo prostovoljno s prijavo staršev v okviru pravil, ki jih določa šola. Podaljšano bivanje mora biti strokovno vodeno (Blaj idr. 2005).

Cilji podaljšanega bivanja se prepletajo in nadgrajujejo z vzgojno-izobraževalnimi cilji pouka. Vsebine podaljšanega bivanja izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih ciljev pouka ob upoštevanju interesov, potreb in želja učencev in njihovih staršev. Vsebine in cilji podaljšanega bivanja se realizirajo skozi program, ki vsebuje 4 temeljne dejavnosti: samostojno učenje, sprostitevno dejavnost, ustvarjalno preživljanje časa in prehrano.

Učencem je v okviru podaljšanega bivanja treba:

- zagotoviti vzpodbudno, zdravo in varno psihosocialno in fizično okolje za razvoj in izobraževanje;
- omogočiti redno, samostojno in uspešno opravljanje obveznosti za šolo in jim v primeru potrebe nuditi ustrezno strokovno pomoč;
- omogočiti skupno načrtovanje in izbiranje aktivnosti in s tem sooblikovanje programa posamezne dejavnosti;
- omogočiti razumevanje pomena vednosti in znanja za odraščanje in osebni razvoj;
- omogočiti razumevanje pomena kakovostnih odnosov v skupini vrstnikov za dobro počutje in skupne dosežke (Blaj idr. 2005).

Šola organizira podaljšano bivanje glede na potrebe staršev. Vsaka šola sama izoblikuje model podaljšanega bivanja glede na okoliščine in materialne možnosti, urnik pouka in želje staršev (Blaj idr. 2005).

2 Delo v oddelku podaljšanega bivanja

Le malo je učiteljev, ki poučujejo v oddelku podaljšanega bivanja zato, ker si to želijo. Večina je takšnih, ki ne uspejo dobiti prostega delovnega mesta da bi poučevali v razredu, po mnogih šolah pa razredni učitelji v dogovoru z vodstvom šole rotirajo in vsakih nekaj let »pristanajo« v podaljšanem bivanju. Razlog za to je najbrž negativen ugled in slabše spoštovanje učiteljev podaljšanega bivanja.

Sama sem po vrnitvi s porodniškega dopusta po mnogih letih razredništva dobila priložnost preizkusiti se v vlogi učiteljice podaljšanega bivanja. To mi je predstavljalo izziv. Delo v podaljšanem bivanju ima namreč zame veliko prednosti v primerjavi s poučevanjem v razredu in vlogo razrednika.

Pogosto se preveč poudarja izobraževalno vlogo šole, zato je prav podaljšano bivanje priložnost, da se več pozornosti nameni gibalnemu, socialnemu in emocionalnemu razvoju otrok.

Učitelj podaljšanega bivanja mora biti pozoren na razloge, zakaj so otroci vključeni v podaljšano bivanje. Veliko staršev vpiše otroka v PB zaradi varstva, saj so v času PB

še v službi in nočejo, da bi bili otroci sami doma. Pomemben je tudi izobraževalni vidik, saj otroci v času PB opravijo domače naloge ter utrjujejo in poglobljajo pri pouku pridobljena znanja. To počnejo pod strokovnim vodstvom.

Učenci naše šole se zelo radi vključujejo v PB, saj imajo v tem času veliko možnosti za druženje s sošolci. Najraje imajo različne gibalne aktivnosti, ki se odvijajo v času sprostivne dejavnosti, ter dejavnosti, ki jih učitelj organizira v okviru ustvarjalnega preživljanja prostega časa.

Razredni učitelj je ves čas pod pritiskom. Preobsežen učni načrt ga sili v neprestano hitenje, pri tem pa mora nemalokrat spregledati nekatere potrebe in želje otrok. V podaljšanem bivanju se mora učitelj sicer držati letnega načrta dela, ki ga pripravi preden pozna otroke ter njihove želje in interese. Vendar pa je pri tem veliko bolj svoboden, saj ga ne zavezujejo standardi znanja in ocenjevanje. Tako lahko določenemu tematskemu sklopu, za katerega učenci pokažejo večji interes, nameni več časa. V povezavi s tem organizira dejavnosti, pri katerih učenci radi sodelujejo in uživajo. Učitelj ima večjo možnost prilagajati se tudi vsakodnevnim željam, potrebam in razpoloženju učencev ter njihovi trenutni pripravljenosti za delo. To mu daje občutek svobode.

Za vsak tematski sklop oziroma temo lahko učitelj v podaljšanem bivanju sproti prilagodi dejavnosti, s pomočjo katerih zasleduje zastavljene cilje. Pri tem so mu glavno vodilo interesi in potrebe učencev. To je zagotovilo, da bodo učenci radi delali in pri delu uživali. Učitelj lahko v večji meri prisluhne samemu sebi, upošteva tudi svoja močna področja in interese ter izkazuje ustvarjalnost. Več časa lahko nameni vključitvi v različne projekte in natečaje. Razredni učitelj je v tem pogledu veliko bolj omejen.

3 Podaljšano bivanje v času omejitvenih ukrepov

V zadnjem letu, ko nam življenje kroji Covid-19, se je delo v podaljšanem bivanju zelo spremenilo. Pred tem smo imeli na šoli večinoma heterogene oddelke PB, sedaj to ni več mogoče, saj morata po priporočilih Nacionalnega inštituta za javno zdravje pouk in podaljšano bivanje potekati v t.i. mehurčkih. Zato imamo oblikovane homogene oddelke, v katerih je manjše število učencev in bistveno lažje delo. Glede na to, da so v eno skupino vključeni zgolj učenci istega razreda, učitelju ni treba pripravljati aktivnosti za različno stare otroke. To bistveno olajša predvsem potek samostojnega učenja. Ker vsi učenci istega oddelka podaljšanega bivanja s poukom zaključijo istočasno in se interesne dejavnosti ne smejo izvajati, poteka delo v podaljšanem bivanju nemoteno, saj so od konca pouka do odhoda domov v skupini prisotni isti otroci.

Seveda nam upoštevanje omejitvenih ukrepov delo tudi otežuje. Sprostivne dejavnosti večinoma organiziramo na zunanjih površinah šole, ki si jih moramo sedaj skrbno deliti ali pa uporabljati v različnem času. Učenci so se težko privadili da se ne smejo mešati z otroki drugih skupin, saj imajo tam brate, sestre ali prijatelje, s katerimi se popoldne družijo. Omejitve moramo upoštevati tudi pri uporabi športnih pripomočkov, didaktičnih in družabnih iger ter igrač. Veliko več časa posvetimo higieni rok in prostorov.

Zaradi organizacije dela v t.i. mehurčkih v podaljšano bivanje ne moremo več sprejeti vseh učencev. Zato smo starše četrtošolcev in petošolcev prosili, naj njihovi otroci odhajajo domov čim prej po pouku oz. s prvim avtobusom. Vsi so to upoštevali. Zato smo te učence vključili v varstvo vozačev, ki se zaključijo ob 13.30. Tako smo ure podaljšanega bivanja prerazporedili. To nam zagotavlja dovolj ur za izvajanje podaljšanega bivanja v skladu s priporočili in omejitvami stroke za učence prvega triletja.

4 Delo učitelja podaljšanega bivanja v času pouka na daljavo

V času pouka na daljavo smo na naši šoli učitelji PB zbirali in objavljali različna gradiva, ki pa niso smela »dišati« po šoli. Vsi smo namreč enotnega mnenja, da učencev ob vseh šolskih obveznostih ne smemo še dodatno obremenjevati, saj to ne bi bilo smiselno. Tako smo na strani BEG PRED UČENJEM objavljali gradiva v petih sklopih: Ustvarjamo, Kuharija, Glasba in ples, Igre, Natečaji.

V sklopu Ustvarjamo so našli ideje otroci, ki radi ustvarjajo iz odpadnih in drugih materialov.

V Kuharijah smo objavljali preproste recepte za vse bodoče kuharske mojstre.

V posebnem sklopu smo nizali ideje za različne igre.

Učence smo povabili tudi na natečaje, ki so bili aktualni v tem času.

V sklopu Glasba in ples pa so lahko ideje poiskali učenci, ki jih zanima to področje.

Hitro se je nabralo veliko idej, tako da je vsak učenec, ki je imel željo oziroma potrebo po »ustvarjalnem preživljanju prostega časa« lahko našel nekaj zase. Seveda so vse to opravljali učenci prostovoljno. Povabljeni pa so bili, da svoje »stvaritve« fotografirajo in pošljejo učiteljem. Fotografije smo objavljali v posebni mapi »Domači mojstri«. Tukaj smo objavljali tudi fotografije drugih izdelkov, ki so nastali pri pouku na daljavo. To, da so učenci lahko videli svoje izdelke in izdelke sošolcev na spletni strani, jih je še dodatno motiviralo za delo. Kasneje je učiteljica likovne umetnosti pripravila tudi virtualno razstavo izdelkov naših domačih mojstrov.

V času poletnih počitnic smo se učitelji usposobili za uporabo spletnega orodja Microsoft Teams. V mesecu septembru je računalničarka v sodelovanju z razredničarkami predstavila to orodje učencem, na roditeljskih sestankih pa tudi staršem. Učenci so občasno dobivali preko tega orodja tudi naloge, saj je bil naš cilj, da bi ga znali kar najbolje uporabljati. Tako smo jeseni pouk na daljavo prenesli na spletno orodje Microsoft Teams, kjer ima vsak oddelek svojo ekipo, v kateri učitelji objavljajo vse v povezavi s poukom na daljavo. Svoj prostor je dobila tudi ekipa Beg pred učenjem, kjer še vedno objavljamo zanimive aktivnosti, med katerimi lahko vsakdo najde nekaj zase: povezave do lutkovnih, gledaliških predstav in pravljič, povezave do različnih video delavnic, čarovnij, spletnih razstav, festivalov, obvestila o kulturnem in športnem dogajanju, zanimivostih, predavanjih ...

Učitelji podaljšane bivanja smo bili v času šolanja na daljavo zadolženi tudi za nudenje učne pomoči šibkejšim učencem. Razdelili smo si razrede in v dogovoru z razredniki oblikovali seznam učencev, ki so učno šibkejši oz. potrebujejo pri delu na daljavo več pomoči učitelja. Te učence smo vsak dan poklicali po videoklicu preko spletnega orodja Microsoft Teams. Z njimi smo opravljali naloge, ki so jih učitelji objavili, včasih pa tudi vadili določeno učno snov, ki je posamezniku povzročala težave. Učenci so bili zelo odzivni. Radi so delali ob naši pomoči. Tudi starši so bili pomoči zelo veseli in ob vrnitvi v šolo so mnogi pokazali hvaležnost za naš trud in doprinos k boljšim rezultatom dela na daljavo.

5 Zaključek

Biti učiteljica (razrednega pouka) ni le poklic, je nekakšen način življenja, ki z leti lahko vodi v preutrujenost, naveličanost ali celo izgorelost. Upoštevati je treba, da opravljamo učiteljice še mnoge druge vloge, ki jih nemalokrat podredimo svojemu poklicu. Zato je prevzeti delovno mesto učiteljice podaljšane bivanja odlična priložnost, da se za nekaj časa nekoliko razbremenimo, umaknemo mnogim pritiskom in si dovolimo delati nekoliko bolj svobodno.

Novi korona virus in upoštevanje vseh ukrepov v povezavi z njim nas je precej omejil in zahteva mnoge spremembe pri našem delu. K sreči pa nam nekatere od teh sprememb delo tudi olajšujejo.

6 Viri in literatura

Blaj, B., Chwatal, B., Čerpnjak, S., Kos Knez, S., idr.: Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2005. Dostopno na naslovu:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugikonceptualni-dokumenti/Podaljsano_bivanje.pdf.

Nedeljko, N.: Mnenje učiteljev in staršev o delu v oddelkih podaljšane bivanja. Maribor: Filozofska fakulteta, 2011. Dostopno na naslovu:

<https://dk.um.si/Dokument.php?id=28381>.

Poštevanka v 3. razredu – poučevanje na daljavo s konkretnimi primeri v razredu.

Igorcho Angelov

OŠ Hinka Smrekarja, R. Slovenija, igorcho.angelov@guest.arnes.si

Izvleček

Učenje poštevanka v 3. razredu predstavlja izziv tako za učitelja, kot tudi za učence in njihove starše. Še večjo težavo predstavlja spoznavanje množenja z večjimi faktorji, še posebno učenja deljenja in deljenja z ostankom.

Da bi svojim tretješolcem poenostavil učenje poštevanka, sem zanje pripravil nekaj didaktičnih iger in pripomočkov. Za učno delo na daljavo sem za vsako poštevanko, množenje in deljenje, pripravil pptx predstavitev z različnimi animacijami in dodatki. Deljenje z ostankom sem učencem predstavil v šoli.

Za učenje poštevanka preko igre sem izdelal cvetove z večkratniki. Poštevanko smo se učili tudi preko igre z vlakom in z nizanjem perlic. Deljenje z ostankom so otroci spoznali preko konkretnih primerov, za katere sem uporabil trše barvne kartone in slamice. Učenci so se v majhnih skupinah učili poštevanko in deljenje z ostankom ter med seboj delili izkušnje in znanje.

Znano je, da se učenci na pamet naučijo poštevanka do avtomatizacije, samo razumevanje poštevanka pa je bolj kompleksno. Včasih se zgodi, da učenec zna povedati koliko je 2×3 , ne zna pa tega predstaviti s konkretnimi primeri. Iz tega razloga je zelo pomembno, da učitelji uporabljamo konkretne primere, s katerimi bomo poenostavili učenje poštevanka.

V prispevku predstavljam didaktična gradiva in učno delo v 3. razredu pri učenju poštevanka.

Ključne besede: poštevanka, deljenje se ne izide, didaktični pripomočki, didaktična igra.

Abstract

Learning multiplication in 3rd grade is a challenge for both the teacher and the students and their parents. An even greater problem is learning about multiplication by larger factors, especially learning to divide and divide by the remainder.

To make it easier for my third graders to learn multiplication, I have prepared some didactic games and aids for them. For distance learning work, I prepared a pptx presentation with various animations and add-ons for each multiplication and division. I introduced didactic games to the students at school.

To learn the multiplication through the game, I made flowers with multiples. We also learned multiplication by playing with the train and stringing beads. The children learned about division with leftovers through concrete examples, for which I used harder cardboards and straws. They learned in small groups and shared experiences and knowledge with each other.

It is known that students memorize multiplication to automation, but understanding it is more complex. Sometimes it happens that a student knows how to say what 2×3 is, but he does not know how to present it with concrete examples. For this reason, it is very important that teachers use concrete examples to simplify the learning of the subject.

In this article I present didactic materials and teaching work in the 3rd grade for teaching multiplication.

Key words: multiplication, division does not work out, didactic accessories, didactic game.

Uvod

Veliko učencev ima v današnjem času težave z učenjem poštevanka, tako množenja, kot tudi deljenja. Največje težave opaža pri učenju in razumevanju deljenja z ostankom. Zame poštevanka predstavlja izziv učenja in poučevanja matematike na razredni stopnji, še posebno v 3. razredu. Iz tega razloga se vsako leto pripravljam različno, odvisno od matematičnih sposobnostih učencev v oddelku.

V tem šolskem letu smo morali z učenci zaradi dolgotrajnega dela na daljavo utrditi določene vsebine. Tako smo najprej utrdili seštevanje in odštevanje do 100, potem smo začeli z obravnavanjem poštevanka. Poučevanje poštevanka je zaradi epidemije do vrnitve v šolo najprej potekalo na daljavo, nadaljevali smo v šoli.

V šoli smo si vzeli čas za ponavljanje, utrjevanje in učenje novih poštevank, ki jih nismo uspeli obravnavati na daljavo. Spoznali smo tudi najtežji del poštevanka v 3. razredu, deljenje z ostankom.

Namen prispevka je prikazati konkretni način učenja poštevanka, to je množenja, deljenja ter deljenja z ostankom v 3. razredu osnovne šole. Cilj prispevka je olajšati učenje poštevanka s pomočjo didaktičnih pripomočkov.

1 Teoretična izhodišča

Poštevanka je ena od najpomembnejših aritmetičnih znanj, zato je potrebno, da se jo učenci naučijo do avtomatizacije. Uvrščamo jo k množenju, ki predstavlja matematično operacijo, kjer množimo med seboj dve števki od 0 do 10. Učenci v 3. razredu spoznajo poimenovanje členov v računski operaciji množenja in deljenja ter znake, ki jih pri računanju uporabljajo (Naggar Smith, 2008).

Učenci se množenja in deljenja pri poštevanki lahko učijo preko praktičnih primerov, ki jih spodbujajo k razmišljanju in osmišljanju pri avtomatizaciji posamezne poštevanka. Učenci, ki imajo učne težave na področju matematike, imajo tudi težave z aritmetiko,

kar predstavlja še dodatne težave pri priklicu aritmetičnih dejstev in postopkov pri spoznavanju poštevance. Učenci so v takšnih primerih pri učnem delu počasni, ne zapomnijo si natančnih navodil, spreminjajo strategije oz. uporabljajo napačne načine dela in ne glede na trening, ki ga lahko opravljajo, lahko prikličejo napačni rezultat iz dolgoročnega spomina (Kavkler, 2007). Iz tega razloga je potrebno oblikovati inovativne in ustrezne strategije učenja poštevance, s katerimi se bodo njihove učne težave zmanjšale oz. odpravile. (Naggar Smith, 2008).

Po priročniku za matematiko se učenci naučijo zapisovanja vsote enakih seštevancev v obliki zmnožka in jo izračunajo, spoznajo nove izraze faktor in zmnožek ter vedo, da v računu množenja faktorja lahko zamenjamo. Poleg tega se v 3. razredu nadgradi učna snov množenja in deljenja preko konkretnih in grafičnih primerov. Pri deljenju z ostankom je pomembno, da spoznajo, da se deljenje ne izide vedno in da znajo zapisati račune deljenja z ostankom. Matematična terminologija se po priporočilih v 3. razredu še ne uvaja (Medved Udovič & othr, 2014).

Po digitaliziranem učnem načrtu in učnem načrtu za matematiko morajo učenci 3. razreda doseči naslednje učne cilje in standarde znanja:

- usvojijo zmnožke v obsegu 10×10 do avtomatizma,
- do avtomatizma usvojijo količnike, ki so vezani na poštevanko,
- spoznajo vse pojme, povezane z množenjem in deljenjem (ZRSŠ, 2020).

2 Praktična izvedba

Matematika je zahtevna, veliko učencev ima težave z spoznavanjem in tudi predelavo matematičnih informacij. Nekateri učenci nimajo količinskih predstav oz. pri učnem delu niso spoznali ustrezne učne strategije za učenje seštevanja in odštevanja, poštevance, delov celote in podobno. Tu ima pomembno vlogo učitelj, ki učence nauči različne strategije učenja in pri učnem delu uporablja inovativne oz. ustrezne metode, načine in oblike učnega dela za čim bolj poenostavljen in jasen pouk.

Da bi učenci avtomatizirali poštevanko tako, kot zahteva učni načrt za matematiko za devetletno osnovno šolo, je potrebno trdno delo, predvsem pa utrjevanje in ponavljanje. Učitelj mora biti zelo fleksibilen in pripravljen na spreminjanje strategij ter vnašanje inovativnih idej, s katerimi bo učencem pomagal do lažjega usvajanja učne snovi. Zelo pomembno je iskati nove vire in literaturo ter predstavljati nove ideje s katerimi bo učitelj učence motiviral. Učenci so pogosto na začetku navdušeni nad poštevanko, kasneje pa se izkaže, da se pri višjih faktorjih začnejo pojavljati težave, ki se sčasoma stopnjujejo, prihaja do težav s priklicem pravilnega rezultata pri računanju. Takšne težave so še bolj izrazite pri učencih z učnimi težavami na področju matematike.

V tem šolskem letu sem za učenje matematike pripravil veliko različnih didaktičnih pripomočkov. Za delo na daljavo sem za vsako poštevanko pripravil pptx predstavitev. V nadaljevanju je prikazan primer poštevance števila 4. Za motivacijo sem vedno dodal še zanimive vzorčke in animacije, ki so učence nasmejali.

Npr.:

Slike št. 1: Poštevanke števila 4, na daljavo

Za učenje večkratnikov in poštevance sem pripravil več didaktičnih pripomočkov, ki sem jih predstavil učencem na učni uri.

Na fotografiji št. 1, predstavljam didaktično igro Pokrivanka. Na leseno tablo sem izdelal stotni kvadrat. Potem sem iz barvnega tršega papirja pripravil še mešane račune množenja. Učenci pri delu razmišljajo, katero število je potrebno prekrito pri določenem računu množenja. Učenci lahko igrajo v paru ali skupini. Igro lahko pripravimo tudi kot tekmovanje. Cilj tekmovanja je, da učenec pokrije čimveč rezultatov v določenem času.

Fotografija št. 1: Pokrivanka

Fotografija št. 2: Cvetni večkratniki

Pri drugi igri (Fotografija št. 2), sem iz barvnega tršega papirja izdelal cvetove na katerih so večkratniki določenega števila. Pri igri se cvetni listi premešajo, učenci morajo pravilno sestaviti cvet. Tudi pri tej igri imamo lahko tekmovanje v parih ali v skupini. Učenci tekmujejo tako, da iščejo večkratnike. Tisti učenec, ki prvi sestavi cvet je zmagovalec.

Fotografija št. 3: Večkratniki – vlak

Za tretjo igro (Fotografija št. 3), sem iz tršega barvnega kartona pripravil vlak z vagoni. Na vagone sem napisal večkratnike poštevanke 7 in večkratne poštevanke 3. Učenci pri tej igri pravilno razvrščajo večkratnike določene poštevanke.

Četrta fotografija predstavlja spoznavanje poštevanke števila 3 preko konkretnega primera.

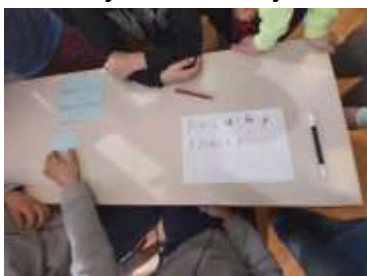
Za ta namen sem pripravil vrvice in perlice različnih barv. Učenci nizajo perlice na vrstico in na ta način izdelujejo različne primere poštevanke

Fotografija št. 4: Poštevanka števila 3

V nadaljevanju predstavljam učenje deljenja z ostankom preko konkretnih primerov. Učence sem razdelil v več manjših skupin. V skupine sem vključil učence z različnimi učnimi zmožnostmi. Najprej sem učno snov predstavil tako, kot je bilo načrtovano po letni pripravi, potem sem pripravil različne barvne kartone in različne slamice. Vsaka skupina je najprej dobila barvne kartone. Naloga učencev je bila, da iz kartončkov, ki so jih dobili sestavijo različne račune, kjer bodo dobili rezultat in ostanek.

Učenci so zelo razmišljali in med seboj sodelovali. Tako sem uspel formativno spremljati njihov učni napredek. Ves čas sem jih nadzoroval in jim sproti svetoval. Učenci so med seboj izmenjevali različna mnenja in sestavljali različne račune.

Fotografije št. 5, 6, 7 in 8: Skupinsko delo

Za utrjevanje snovi smo na podoben način uporabili slamice. Učence sem ponovno razdelil v več manjših skupin, kjer so učenci sodelovali in sestavljali različne račune tako poštevanke množenja, kot tudi deljenja in deljenja z ostankom.

Učno delo je potekalo z velikim navdušenjem.

3 Zaključek

V prispevku sem na kratko predstavil nekaj didaktičnih iger in pripomočkov, ki so lahko učiteljem v pomoč pri učnem procesu. Didaktične pripomočke lahko učitelji izdelajo sami, jih predstavijo svojim učencem in z njimi poenostavijo učenje poštevanke.

Moje mnenje je, da so se učenci ob uporabi opisanih didaktičnih pripomočkov sprostili z veseljem sodelovali med seboj. Obenem so izmenjevali izkušnje, mnenja in znanja predvsem pa krepili socialne odnose v razredu. Učenci so se učili drug od drugega in krepili kognitivne zmožnosti.

Sklepam, da je učenje preko igre in z didaktičnimi pripomočki zmanjšuje stres pri učenju poštevanke in izboljša psihofizični razvoj učencev.

4 Viri in literatura

Kavkler M. (2007). Specifične učne težave pri matematiki. V: Kavkler, M. (ur.), Košak Babuder, M. (ur.). *Učenci s specifičnimi učnimi težavami: skriti primanjkljaji-skriti zakladi*. Ljubljana. Društvo Bravo.

Naggar Smith, N. (2008). *Teaching foundation mathematics: a guide for teachers of older student with learning difficulties*. New York: Routledge.

Učni načrt, (2011). *Program osnovnošolskega izobraževanja. Matematika*. Pridobljeno na spletni strani dne: 5. 4. 2021. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_matematika.pdf

ZRSŠ, (2020). *Interaktivni učni načrt. Matematika*. Pridobljeno na spletni strani dne 6. 4. 2021. <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>

Dr. Medved Udovič U., & othr. (2014). *Priročnik Mladinske knjige založbe za učitelje v 3. razredu osnovne šole. Matematika*. Ljubljana: Mladinska knjiga. Pridobljeno na spletu dne 6. 4. 2021.

Poučevanje na daljavo pri športni vzgoji

Jan Jelen

ŠC Nova Gorica – Gimnazija in zdravstvena šola, Slovenija, jan.jelen@gmail.com

Izvleček

Poučevanje na daljavo je lahko zelo težavno, saj se v tem obdobju mladostniki srečujejo s povečanim stresom, tako zaradi vsakodnevnih obremenitev, zaradi sprememb, ki so vezani na drugačen način dela in učenja, kot tudi zaradi vseh vrst tehnoloških »pomagal«, s katerimi se mladostniki bolj ali manj uspešno spoprijemajo. Fizična aktivnost odigra prav v tem času odločilno vlogo. V analizi samotestiranja smo ugotovili, da je bilo pri mladostnikih, ki so redno izvajali naloge po programu, zaznati boljše fizično in psihično zdravje. Imeli so občutek, da so nekaj naredili zase in za svoje telo, imeli so več energije, manj so bili prehlajeni in podvrženi virozam, pri pouku na daljavo so imeli boljšo koncentracijo in **lažje** so sledili šolski snovi, samopodoba in samospoštovanje se jim je izboljšalo.

Ključne besede: mladostnik, motivacija, stres, športna vzgoja, učenje na daljavo.

Distance Learning in Physical Education Classes

Abstract

Distance learning can be very difficult for adolescents because they are exposed to increased stress during this time, both due to the daily workload, changes related to a different way of working and learning, and all kinds of technological aids that adolescents use more or less successfully. Physical activity plays a crucial role at this time. When analyzing the self-testing, we found that adolescents who regularly performed tasks according to the program had better physical and mental health, adolescents felt they were doing something for themselves and their bodies, they had more energy, they had fewer colds and viral diseases, they had better concentration in distance learning and it was easier to follow the school material classes; also their self-esteem and self-confidence improved.

Keywords: adolescent, distance learning, motivation, physical education classes, stress.

1 Uvod

Gibanje in premikanje lastnega telesa sta ključna za zdravje in preživetje. Vrsta bolezni je neposredno povezana z neaktivnostjo (negibanjem), saj je sedeči način življenja neposredno povezan z razvojem srčno-žilnih bolezni, rakom na debelem črevesju, diabetesom, boleznimi mišičevja in sklepov ter z drugimi boleznimi. Po nekaterih raziskavah je telesna neaktivnost, takoj za kajenjem, glavni vzrok za smrtnost. Ljudje so dandanes vedno bolj ozaveščeni o pomembnosti gibanja in športno-rekreativnih

dejavnostih, a ker je za spremembo življenjskega sloga posameznika potrebno veliko truda in motivacije, je kljub vsem negativnim učinkom takega načina življenja še vedno prisoten velik delež gibalno neaktivnega prebivalstva. V času epidemije z novim virusom in z vsemi omejitvami ter delom na daljavo, torej v času pretežno sedečega načina življenja, je delež gibalno neaktivnega prebivalstva še toliko večji.

2 Spodbujanje otrok in mladostnikov pri športnih aktivnostih in športni vzgoji

Učitelj športne vzgoje pomembno vpliva bodisi na pozitivno bodisi na negativno stališče učencev in dijakov pri športni vzgoji. Različne raziskave (npr. Solmon in Carter, 1995) nam povedo, da prav vedenje učitelja športne vzgoje v največji meri vpliva na stališče učencev do gibanja in športne vzgoje nasploh. Na oblikovanje pozitivnega stališča vplivajo tudi pogoji, ki jih imajo učenci / dijaki pri športni vzgoji, in vzpodbudna, pozitivna klima ter izbira vsebin in različnih vadbenih površin pri pouku športne vzgoje. Če je športna vzgoja vsebinsko raznovrstna in omogoča učencem / dijakom takšne ali drugačne izzive, v katerih se lahko dokazujejo in preizkušajo svoje sposobnosti in veščine, potem učenci in dijaki oblikujejo in utrjujejo pozitivno naravnost do gibanja in športnih aktivnosti. K izboljšanju pozitivnega stališča učitelj pripomore še s pohvalo, z vzpodbudno besedo ali s svojim zgledom in z gibalno spretnostjo, ko učencem / dijakom demonstrira določene prvine. Če so težje izvedljive, znajo ceniti njegov trud pri izvedbi.

2.1 Poučevanje pri športni vzgoji pri pouku na daljavo in motiviranje učencev / dijakov

Cilj vsakega učitelja športne vzgoje je prebuditi v učencu / dijaku notranjo motivacijo. To pomeni, da z različnimi in zanimivimi vsebinami, ki jih prilagodi glede na mladostnikove sposobnosti in veščine, vzpodbudi zanimanje za delo in športno aktivnost ter mu z njimi poveča raven zadovoljstva. Pouk športne vzgoje na daljavo poteka malo drugače kot v šoli. Vse vrline, ki so značilne za dobrega učitelja športne vzgoje v šoli, koristijo tudi učitelju, ko poučuje učence / dijake od doma. Ker učitelj neposrednega stika z njimi nima, jih pri poučevanju na daljavo težje motivira, zato morajo biti vsebine še toliko bolj skrbno izbrane, njihova izbira pa mora biti še bolj prilagojena posamezniku in njegovim sposobnostim. To je za učitelja veliko težje narediti od doma kot pri poučevanju v šoli. Poučevanje od doma je za učitelje relativno nova situacija, s katero so se prvič srečali marca 2020 in od njih zahteva prilagodljivost in nov pristop k poučevanju. Pri drugih predmetih se je učenje od doma prestavilo v virtualni svet (pred računalniške ekrane), pri športni vzgoji pa so se učitelji trudili, da učence / dijake z različnimi nalogami za vzdrževanje in razvijanje motoričnih in funkcionalnih sposobnosti (hitrost, moč, gibljivost, ravnotežje, koordinacija, natančnost in vzdržljivost) spodbudijo, da naredijo nekaj zase, za dobro počutje in zdravje ter tako vsaj za uro ali dve prekinejo sedeč način dela pred računalnikom.

Kako poučevanje na daljavo poteka? Vaje in naloge so prilagojene učenčevim / dijakovim sposobnostim in zmožnostim, tako po vsebini kot tudi glede na prostorske možnosti izvajanja. Komunikacija poteka preko spletnih učilnic in elektronske pošte, kjer dobijo pripravljeno gradivo in navodila v obliki teksta, slike ali video posnetka. Po opravljeni nalogi svojo aktivnost / dejavnost potrdijo tako, da pošljejo sliko, posnetek

opravljene naloge, poti, vadbe ... Učitelji športne vzgoje popestrijo program z različni izzivi, npr. tako, da učenci / dijaki zbirajo število prehojenih, pretečenih, prekolesarjenih kilometrov, opravljenih sklec, počepov, trebušnjakov (vaje za trebušne mišice) itd. Enkrat na teden poteka srečanje preko video konference (Zoom-a), kjer se z učitelji pogovarjajo o tem, kako napredujejo, kaj bi lahko izboljšali, kako se počutijo ... Učitelji spremljajo njihov napredek, jih pohvalijo, se pogovarjajo o problemih in težavah, če so, in jih poskušajo na različne načine motivirati, da so pri športni vzgoji na daljavo še bolj aktivni. Nekateri učitelji imajo na teh srečanjih tudi različne oblike vadb (joga, vaje za povečanje moči in vzdržljivosti, sprostitvene tehnike, dihalne vaje, vaje za razvoj gibljivosti itd.). Učenci / dijaki vsak teden v svoj dnevnik zapisujejo splošne informacije glede opravljenih vaj / vadb, njihov opis in analizo ter počutje ob vajah / vadbi. V nadaljevanju sledi nekaj oblik vaj, vadb in izzivov, s katerimi lahko pri učencih / dijakih dvignemo raven notranje motivacije.

2.2 Samotestiranje

Samotestiranje smo z dijaki najprej opravili v šoli. Kasneje (doma) so ga dijaki izvajali 1x tedensko ter rezultate vpisovali v tabelo, da so lahko spremljali napredek. Vadili so lahko vsak dan ali vsaj 3x na teden. Samotestiranje je bilo sestavljeno iz šestih različnih vaj (plank, sklece, upogib trupa, počep ob steni, predklon trupa, vojaški poskoki).

2.2.1 Plank

Pravilna izvedba: V opori na pokrčenih rokah in na prstih nog zadržimo vodoravni položaj trupa, tako da so noge, zadnjica, hrbet, vrat in glava v isti ravnini (povezava do posnetka v literaturi).

Naloga: Postavi se v pravilen položaj in vključi stoparico; ko ne moreš več držati pravilnega položaja (ni telo v popolni ravnini), je test končan. Lahko ga izvajaš na komolcih ali na rokah, pomembno je, da je položaj pri vsakem preverjanju enak. Rezultat vpiši v sekundah.

Koristi: Plank pomaga pri krepitvi »jedra« telesa, trebušnih mišic, mišic ramen in hrbta.

2.2.2 Sklece

Pravilna izvedba: V opori na rokah in na prstih nog izvajamo sklece tako, da so noge, zadnjica, hrbet, vrat in glava v isti ravnini (povezava do posnetka v literaturi).

Naloga: Preštej število pravih ponovitev.

Koristi: Sklece so ene najosnovnejših, a hkrati najučinkovitejših vaj za gradnjo močnega zgornjega in srednjega dela telesa.

2.2.3 Upogib trupa

Pravilna izvedba: Leže na hrbtu upognemo trup tako, da se ramena in zgornji del hrbta odlepijo od podlage. Glava in vrat sta v podaljškem trupu (povezava do posnetka v literaturi).

Naloga: Preštej število pravih ponovitev.

Koristi: Trebušnjaki so odlična vadba za izboljšanje moči in tonusa (napetosti tkiva) abdominalnih (trebušnih) mišic.

2.2.4 Počep ob steni

Pravilna izvedba: S hrbtom, naslonjenim na steno naredimo počep do pravega kota v kolenskem in kolčnem sklepu ter zadržimo položaj (povezava do posnetka v literaturi).

Naloga: Koliko časa zdržiš v pravilnem položaju?

Koristi: Počep ob steni je odlična vaja za krepitev mišic zadnjice, stegenskih mišic in mečnih mišic.

2.2.5 Predklon trupa

Pravilna izvedba: Predklon trupa izvedemo tako, da so noge v kolenskem sklepu iztegnjene in s prsti ali dlanmi poskušamo doseči tla.

Naloga: Opiši, do kod prideš z rokami (npr. cele dlani imam na tleh, s konicami prstov se dotaknem tal, z rokami pridem do kolen, pod kolena, do gležnjev ... ipd.).

Koristi: Z vajami za razvoj gibljivosti pri predklonu trupa raztezamo celo zadnjo stran telesa.

2.2.6 Vojaški poskoki

Pravilna izvedba: Stopala postavimo v širino ramen, roke so ob telesu. Iz tega položaja se spustimo v globoki počep, tako da se s prsmi dotaknemo kolen in roke postavimo na podlago pred seboj. Nato se z nogami odrinemo, skočimo nazaj, tako da telo iztegnemo v položaj za sklece. V naslednjem koraku stopala spet potegnemo k sebi oz. skočimo nazaj v položaj počepa, iz tega položaja pa se nato eksplozivno odrinemo visoko navzgor in pri tem vzročimo roke. (povezava do posnetka v literaturi).

Naloga: V posnetku je celotna izvedba vojaških poskokov (počep, skleca in poskok). Opraviš število ponovitev, ki jih zmoreš ob pravilni izvedbi.

Koristi: Vojaški poskoki so vaja, ki še danes velja za eno boljših krepilnih vaj.

2.2.7 Analiza samotestiranja

Večina dijakov je redno izvajala vaje, nekateri dijaki pa so se vajam poskusili izogniti in so tabelo izpolnjevali, ne da bi vaje opravili, kar smo ugotovili s preverjanjem po vrnitvi v šolo; pri slednjih testiranje ni pokazalo nobenega napredka, nekateri dijaki so celo nazadovali. Pri dijakih, ki so vadili po programu in se 1x tedensko testirali (kar je bilo zabeleženo v tabeli), smo po vrnitvi v šolo opazili viden napredek. Tisti dijaki, ki so vaje po programu izvajali vestno in redno, je bil napredek zelo opazen, pri tistih, ki so jih izvajali občasno, pa je bil manj opazen. Dijaki, pri katerih je bil viden napredek, so povedali, da so imele vaje veliko pozitivnih učinkov na njihovo počutje, splošno moč, voljo do učenja in na zdravje. Nekaj jih je navedenih spodaj:

- boljše fizično in psihično zdravje,
- preprečevanje prekomerne telesne teže in hujšanje,
- boljše počutje,
- občutek, da imajo več energije,
- izboljšanje imunskega sistema (manj prehladov in viroz),
- lažje sledenje in pomnjenje šolske snovi na video konferencah,
- boljša koncentracija pri učenju in domačih nalogah,
- manj stresa,
- izboljšanje samospoštovanja in samopodobe.

3 Zaključek

Poučevanje pri športni vzgoji pri delu na daljavo ni enostavno. Sposobnosti športnih pedagogov stopijo v veljavo, če se le-ti znajo prilagoditi novemu načinu poučevanja. Kako v času učenja na daljavo pri športni vzgoji motivirati učence / dijake, da bodo redno in vestno opravljali zadane naloge in se ukvarjali z neko športno-rekreativno dejavnostjo tudi med prostim časom, je vprašanje vsakega športnega pedagoga. Če se jim bo znal prilagoditi, jim prisluhniti in glede na njihove želje ter v skladu z učnim načrtom izbirati športne vsebine, ob tem pa biti sposoben prisluhniti vsakemu posamezniku in prilagoditi vaje njegovim sposobnostim, bodo učenci / dijaki pri izvajanju športnih aktivnosti bolj motivirani in bodo stopali po poti zdravja in dobrega počutja!

4 Viri in literatura

Bratanić, M. in Maršić, T. (2005). Povezanost motivacije učenika s gledištima o nastavniku. *Napredak*, 146 (3), 300-313.

Počep ob steni. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=-0Q7Lds7B8A>.

Sklece. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=bSmP2X1ARlc&feature=youtu.be>).

Solmon, M. A. in Carter, J. A. (1995). Kindergarten and first-grade students' perceptions of physical education in one teacher's classes. *Elementary School Journal*, 95, 355-365.

Upogib trupa. Pridobljeno s https://www.youtube.com/watch?v=tmAn_jzDqhM&feature=youtu.be).

Vojaški poskoki. Pridobljeno s https://www.youtube.com/watch?v=ICoAKz5LWmE&feature=emb_logo.

Poučevanje prvošolcev z video vsebinami

Marko Curk

Osnovna šola Branik, Slovenija, marko.curk@os-branik.si

Izvleček

S šolanjem na daljavo se je začelo nepoznano obdobje tako za učitelje, celoten šolski sistem kot tudi za starše in njihove otroke. Za učitelja so se spremenile metode in oblike dela ter poučevanja. Prav poseben izziv pa je bil za učitelja prvega razreda. Ker prvošolci še niso znali brati, se je pojavilo vprašanje, na kakšen način podati nova znanja, da bi bili starši čim manj vključeni v učni proces. Učitelj je učne vsebine spretno podajal preko video posnetkov, ki so učence sistematično vodili skozi učne ure in jih navajali na samostojno opravljanje šolskih obveznosti. Tak način dela je od učitelja zahteval veliko ustvarjalnosti, poznavanja in obvladovanja različnih računalniških programov ter veliko ur priprav, snemanja in montiranja video vsebin. V prispevku so navedeni in obrazloženi konkretni primeri video posnetkov.

Ključne besede: primeri dobre prakse, prvošolci, samostojnost, šola na daljavo, video učne vsebine

Teaching first graders through video

Abstract

With distance learning started an unknown period for teachers and the entire school system, as well as for parents and their children. Teachers had to change and adjust their teaching methods and forms. This presented a very special challenge for the first-grade teacher. As the first-grade pupils couldn't read, the question occurred how to pass on new knowledge and keep parents as less involved as possible. The teacher presented the learning content successfully through videos, which systematically guided pupils through the lessons and introduced them to the independent school work. This way of teaching required a lot of teacher creativity, knowledge, and mastery of various computer programs as well as many hours of preparation, recording, and video editing. In the article are presented and explained concrete examples of videos.

Key words: examples of good practice, first graders, independence, distance learning, video learning content

1 Uvod

V letošnjem šolskem letu 2020/21 so prvošolci prvič prestopili prag šole. Začelo se je spoznavanje s sošolci, učitelji, strokovnim, administrativnim in tehničnim osebjem šole, z načinom dela v razredu in ustvarjanje pozitivnega odnosa do šole. Učenci so usvojili prve učne vsebine in se pripravljali na za njih težko pričakovano učenje računanja in spoznavanje velikih tiskanih črk, posledično učenja branja. Žal pa se je po dveh mesecih zaradi epidemije šola zaprla in prisiljeni smo bili ostati doma ter učence šolati na daljavo. Začel se je proces, pri katerem je bila tehnološka podpora celostno in načrtno vpeta v vzgojno-izobraževalni proces, kar je omogočalo izvajanje učnega procesa ob fizični ločenosti učitelja in učenca (Bregar, Zagmajster in Radovan, 2020). Poleg vseh težav prilagajanja učiteljev in učencev na poučevanje na daljavo, nam je največji problem predstavljalo vprašanje, kako podati učno snov učencu, ki se še ni učil črk, kaj šele da bi znal brati. Pisnih navodil za izvedbo učnega procesa nismo posredovali, ker bi s tem v vlogo učitelja postavili starše. Želeli smo, da je vključevanje staršev v učni proces kar se da minimalno, saj je otrok tisti, ki se šola in ne starši. Namen prispevka je predstaviti in opisati primere različnih video vsebin, preko katerih je učenec samostojno opravljal šolske obveznosti.

2 Tehnična priprava na delo na daljavo

Po preučevanju različnih spletnih učilnic, ki smo se jih posluževali v prvem valu epidemije, smo se učitelji naše šole odločili, da bomo uporabljali Arnesovo spletno učilnico Moodle.

Ker uporaba Moodle spletne učilnice zahteva nekaj računalniškega znanja, smo na šoli organizirali tehniški dan za učence in njihove starše z namenom, da bi bili ob morebitnem ponovnem šolanju na daljavo ustrezno pripravljeni. Staršem prvošolcev smo predstavili različne možnosti uporabe spletne učilnice. Učenci prvega razreda so se najprej naučili upravljanja z računalniško miško, kasneje pa spoznali celoten postopek od zagona računalnika do prihoda v spletno učilnico in odpiranja datotek.

Po tehniškem dnevu smo se z učenci enkrat tedensko odpravili v računalniško učilnico, kjer smo utrjevali pridobljeno računalniško znanje, ob tem pa z reševanjem različnih interaktivnih delovnih listov ponavljali učno snov.

Da bi učenci posredovana tehniška znanja prenesli v domače okolje, smo učitelji ob koncu delovnega tedna v spletno učilnico dodali video vsebine, ki so si jih učenci lahko ogledali čez vikend.

3 Učenje s pomočjo video učnih vsebin

V času šolanja na daljavo smo znanje posredovali preko video in avdio posnetkov ter na Teams videokonferenčnih srečanjih. V vseh treh oblikah smo stremeli k učenčevi samostojnosti opravljanja šolskih obveznosti in odgovornosti do šolanja. V

nadaljevanju bomo podrobneje predstavili primere podajanja učnih vsebin preko video posnetkov, ki so učence vodili skozi učno uro.

Učitelji učence navajamo, da so samostojni pri upravljanju sebe in pri šolskih obveznostih. Pred začetkom šolanja na daljavo, smo staršem poslali natančnejše informacije, kako bo poučevanje potekalo. Izpostavili smo, da bomo snov podajali v video oblikah, in sicer tako, da bodo učenci v učnem procesu samostojni, saj kot pravita Juhant in Levč (2011) se otroci stežka navadijo in naučijo samostojnosti in odgovornosti, če njihove dolžnost namesto njih opravljajo starši. S tem načinom dela smo želeli starše razbremeniti, učence pa opolnomočiti in jim pri samostojnem opravljanju nalog omogočiti doživljanje uspeha in zadovoljstva.

Samostojno opravljanje nalog prvošolcev smo dosegli tako, da smo:

- učence že v času pred šolanjem na daljavo naučili upravljanja z video posnetkom (uporaba oznake za pričetek in nadaljevanje predvajanja ter oznake za premor video posnetka);
- vsa navodila jasno in jedrnatno podali v video obliki;
- učence v video posnetku opozorili na zaustavitev predvajanja, ko so morali opraviti dogovorjeno nalogo (npr. priprava pripomočkov za nadaljnje delo, odpreti delovni zvezek na določeni strani, reševanje naloge ...);
- v video posnetku po zastavljenem vprašanju pustili krajši premor za ustni odgovor;
- primere opravljanja nalog prikazali s konkretnimi materiali.

3.1 Slovenščina

Učna enota: [Končni glas v besedi](#)

Video je pripravljen tako, da z učencem preko igre najprej ponovimo zadnjo osvojeno učno snov (prvi glas v besedi). Sledi razlaga nove učne vsebine (končni glas v besedi) in utrjevanje le-te. V prvi vaji učenec po podanih navodilih, ugotavlja besede, ki se končajo na določen glas. Po opravljeni vaji nadaljuje s posnetkom in si ogleda učiteljeve primere s pomočjo sličic. Pri drugi vaji se učenec igra s konkretnim materialom – rumene kartice s sličicami, ki jih mora razvrstiti v skupine glede na zadnji glas v besedi. Sočasno spremlja posnetek in preverja svoje ugotovitve. Nazadnje učitelj učenca vodi od odpiranja delovnega zvezka na določeni strani do reševanja nalog. Po podanih navodilih in razlagi ob reševanju primera, učenec v videu pritisne na pavzo in samostojno dokonča nalogo. Ob zaključku posnetka učitelj z obrazložitvijo reši vse primere, učenec pa ob tem preverja svoje rešitve.

Učna enota: Različne črke v dvojicah besed

Učna snov je predstavljena v PowerPoint-ovi predstavitvi. Je vizualno privlačna in vsebuje veliko različnih animacij, ki po korakih vodijo učenca k samostojnemu delu. Na začetku je razlaga nove snovi na treh različnih primerih. Učenec spozna, da če v dvojici besed zamenjamo eno črko, lahko nastane nova beseda (npr. vrat-brat). Sledi učenčevo delo. Učitelj izgovori dvojico besed (slušna zaznava), besedi se izpišeta

(vidna zaznava) in učenec prepozna kateri črki sta različni. Rešitev preveri s klikom na določen znak, ki v dvojicah besed pobarva različni črki. Reševanje primerov učenec nadaljuje s klikom na utripajoč znak. Osvojeno snov utrdi z reševanjem nalog v delovnem zvezku. Do predvidene naloge ga vodi učitelj tako, da pove katere barve je delovni zvezek, pokaže in pove številko strani ter slikovno prikaže celotno stran. Za vsako nalogo v delovnem zvezku učitelj prebere navodilo in reši le vzorčni primer, ki je učencu podlaga za nadaljnje samostojno reševanje nalog. S tem se izognemo goljufanju učenca, ki bi lahko izpisane rešitve prepisal. Rešene naloge starši fotografirajo in pošljejo v spletno učilnico, kjer učitelj preveri pravilnost in poda povratno informacijo.

Učna enota: [Bratec in sestra \(ženski par moškemu\)](#)

Video je animirana risanka. Zgodba se začne, ko se sredi ulice srečata deklica Maja in deček Jure. Ker sta se šele spoznala, sta si želela spoznati njune družinske člane. Dogovorila sta se, da si družinske člane predstavita v zaporedju, da ženski sledi moški par in obratno (npr. teta-stric). Zgodba se nadaljuje, ko se oba animirana lika igrata igro ugotavljanja ženskega para moškemu in obratno pri poklicih in živalih. Učenec na ta način spoznava oziroma utrjuje učno snov. Ob koncu zgodbe se deklica poslovila od dečka, deček pa odpre delovni zvezek in naroči učencu reševanje nalog.

Učna enota: [Manjšalnice](#)

Video razlaga manjšalnic se dogaja v gledališki predstavi čarodeja Manjšalčka. Slednji na hudomušen način s pomočjo pomanjševalnega stroja velike stvari začara v majhne (npr. žoga-žogica). Predstava se zaključi s skupnim reševanjem naloge v delovnem zvezku.

3.2 Matematika

Učne enote: Seštevanje in odštevanje do 5

Učni sklop računanja do 5 vsebuje različne video predstavitve na konkretni, slikovni in simbolni ravni. Naloga učenca pri računanju na konkretni ravni je, da sočasno z učiteljem tudi sam s konkretnim materialom izvaja računske operacije. Učitelj in učenec uporabita tudi »desetiček«, kot didaktični pripomoček pri računanju do 10. Na simbolni ravni je v učnih urah med drugim predstavljen tudi video računanja s pomočjo prstov. Vsi videi učenca po korakih usmerjajo k samostojnemu opravljanju nalog. Učitelj napove katere pripomočke bo učenec potreboval v nadaljevanju, zato učencu naroči, da zaustavi video in omenjene potrebščine pripravi ter nadaljuje z ogledom videa.

Učna enota: [Števila do 5 – utrjevanje](#)

V videu so na zabaven način podana navodila za delo učenca v karo zvezku.

3.3 Spoznavanje okolja

Učna enota: Družine so različne

Video je narejen v h5p vtičniku, ki omogoča avtomatsko zaustavitev videa, ko to želimo (npr. ko mora učenec po navodilih opraviti določeno nalogo). Učitelj najprej predstavi različne vrste družin, njihove značilnosti in družinska razmerja. Nato s podobnimi primeri ponovi učno snov. Sledijo vprašanja za učenca, ki se nanašajo na njegovo družino. Po vsakem vprašanju je v videu daljši premor namenjen odgovoru učenca. Sledi utrjevanje, pri katerem učenec skladno s slišanimi navodili poimenuje vrsto družine ali družinsko razmerje ter ustrezno sličico povleče na določeno mesto. S klikom na moder gumb »Preveri«, učenec preveri pravilnost svojega odgovora. Za tem se video avtomatsko predvaja do naslednjega primera.

3.4 Šport

Prizadevali smo si, da bi z izvirnostjo in raznolikostjo vsebin spodbudili učence (in tudi starše, ki pomembno vplivajo na pogled otroka na zdrav življenjski slog) k veselju do gibanja. Vsebine so bile podane na drugačen, bolj zanimiv in učenecem privlačen način ter prilagojene za izvedbo v domačem okolju. Nastalo je veliko video posnetkov in drugih interaktivnih gradiv, za katere je šola prejela nagrado Naj športna šola na daljavo. Več o vsebinah in načinu podajanja učne snovi smo predstavili v strokovnem članku z naslovom Šport malo drugače, objavljen v zborniku 2. konference Učitelj učitelju učitelj.

4 Zaključek

Šola na daljavo je bil izziv, ki nas je spodbudil k iskanju novih idej in raziskovanju drugačnih pristopov poučevanja s smiselno uporabo tehnologije, ki lahko ob pravilni uporabi predstavlja spodbudo in podporo učnemu procesu (Siekierska, 2015). Za prvošolce smo učne vsebine podajali preko video posnetkov. Nazorno so morali prikazati učno snov, biti časovno omejeni zaradi vzdrževanja učenčeve pozornosti, zajeti so morali bistvene elemente učnega procesa, biti zanimivi in raznoliki ter spodbujati učenčevo aktivnost in samostojnost. Takšen način poučevanja je od nas zahteval ustvarjalnost in veliko število ur snemanja in računalniške obdelave video vsebin z različnimi programi. Ustreznost poučevanja na daljavo preko video posnetkov smo preverili pri starših. Glede na pridobljene povratne informacije smo ugotovili, da je delo potekalo nemoteno. Učenci so bili vedno bolj samostojni in vešči pri šolskem delu in upravljanju z računalnikom ter so v večini osvojili učne cilje, kar smo preverili ob vrnitvi v šolo.

5 Viri in literatura

Bregar, L., Zigmajster, M. in Radovan, M.: *E-izobraževanje za digitalno družbo*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2020. Dostopno na naslovu: E-izobraževanje za digitalno družbo | Andragoški center Republike Slovenije (acs.si).

Juhant, M. in Levč, S.: *Varuh otrokovih dolžnosti ali nehaite se ukvarjati z otrokovimi pravicami!* Mavčiče: Čmrlj, komuniciranje in ustvarjalnost, 2011.

Siekierska, E.: *The book of Trends in Education 2.0*. Gdznia: Young Digital Planet SA a Sanoma Companz, 2015.

Poučevanja šaha na daljavo v luči projektov šole 21. stoletja

Silvan Baša

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, silvan.basa@quest.arnes.si

Izvleček

Spremembe so stalnica v življenju vsakega organizma, tudi družbe. Šola počasi sledi hitrim spremembam družbenih navad in potreb. Usmerjevalci izobraževanja se trudijo opolnomočiti strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju, da bi le ti znali učence vzgojiti in izobraziti za potrebe današnjega časa. Zgolj izobraževanje strokovnih delavcev je premalo, saj je sledenje šole družbenim spremembam preobsežna naloga, da bi jo na ta način rešili. Potrebno je vzpostaviti nove modele vzgoje in izobraževanja, ki bodo zagotavljali fleksibilnost in hitro odzivanje na družbene spremembe. Aktivna udeležba učencev v procesu vzgoje in izobraževanja je ključnega pomena. Na potrebe sedanjega časa delno odgovarjajo projekti Podjetnost, gradnik zaupanja mladih (POGUM), Inovativna pedagogika 1:1 in Formativno spremljanje za krepitev glasu učenca. Vsi trije projekti spreminjajo okostenelo paradigmo vzgoje in izobraževanja. Koncept projektov se zaseje v pore modela sodobne šole. Primer tega je prikazan v primeru dobre prakse pri poučevanju šaha v osnovni šoli.

Ključne besede: Poučevanje šaha na daljavo, projekt POGUM, inovativna pedagogika, formativno spremljanje, šah, veščine podjetnosti

Distance chess teaching in the light of 21st century school projects

Extract

Changes are a constant in the life of every organism, including society. The school is slowly following the rapid changes in social habits and needs. Education leaders are trying to empower teachers so that they can upbringing and educate students for today's needs. Mere training of professionals is not enough, as following the school to social change is too extensive task to solve it in this way. It is necessary to establish new models of education that will provide flexibility and rapid response to social change. The active participation of students in the process of upbringing and education is crucial. The needs of the present time are partially met by the projects Entrepreneurship, a building block of youth trust (POGUM), Innovative pedagogy 1: 1 and Formative monitoring to strengthen the voice of the student. All three projects are changing the ossified paradigm of upbringing and education. The concept of projects is sown in the pores of the modern school model. An example of this is shown in the case of good practice in teaching chess in primary school.

Key words: Distance chess teaching, POGUM project, innovative pedagogy, formative monitoring, chess, entrepreneurship skills,

1 Opredelitev projektov

Pri predstavljenem primeru poučevanju šaha na daljavo so bila upoštevana načela in cilji treh projektov, katerih cilj je opolnomočiti učence in učitelje za izzive hitro spreminjajoče se evropske kulture 21. stoletja.

1.1 Projekt POGUM

“**PO**djetnost, **G**radnik za**U**panja **M**ladih” je projekt Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, ki ga finančno podpirata Ministrstvo Republike Slovenije za izobraževanje, znanost in šport ter Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Glavna cilja projekta POGUM sta razvijanje, in uporaba celovitega modela podjetnosti v osnovni šoli in odprtega prehajanja med osnovno šolo in okoljem ter izobraževanje učencev in strokovnih delavcev na področju razvijanja kompetence podjetnosti. Smisel projekta je omogočiti razumevanje kompetence podjetnosti (EntreComp) šolarjem in strokovnim delavcem, da bi jo lahko uspešno implementirali v učni proces obveznega kurikula ter skozi druge dejavnosti, ki jih šola izvaja v času šolanja šoloobveznih otrok. Pomembno je, da kompetence podjetnosti in inovativnosti postanejo del kulture okolja. Projekt POGUM je konceptualno zasnovan na veščinah podjetnosti, ki jih razvijamo na treh področjih: ideje in priložnosti, uporaba virov in prenosa idej v prakso – akcije.

V področje idej, zamisli in priložnosti sodijo veščine odkrivanje priložnosti, ustvarjalnosti, vizije, vrednotenja zamisli ter etnično in trajnostno mišljenje.

V področje virov sodijo veščine samozavednja in samoučinkovitosti, motiviranosti in vztrajnosti, aktiviranja virov, finančne in ekonomske pismenosti ter pritegnitve drugih.

V področje prenosa idej v prakso sodijo veščine prevzemanja pobude, načrtovanja in upravljanja, obvladovanja negotovosti in tveganj, samodelavanja in izkustvenega učenja.

Razvijanje posameznih veščin podjetnosti temelji na didaktični izvedbi pouka, kar pomeni, da je delo razvojnih timov projekta osredotočeno na razvoj didaktičnih strategij, ki spodbujajo kompetence podjetnosti in inovativnosti.

1.2 Model formativnega spremljanje za krepitev glasu učenca

Model formativnega spremljanje je gonilna sila, ki podpira boljše izobraževalne izkušnje za vse učence (Hayward 2019). Grigorenko (1998) navaja, da gre za ključni koncept, ki postavi pod vprašaj zamisel, da se učenci učijo linearno. Ravno nasprotno, učenci, ki imajo podporo okolja, se v prostoru med osvojenim znanjem in razumevanjem ter med veščinami premikajo naprej in nazaj, vstopajo in izstopajo iz svojih občutkov samozaupanja in zmožnosti, vse dokler ne zgradijo novih oblik neodvisnega delovanja. V tem kontekstu se formativno spremljanje ukvarja s prepoznavanjem »cvetov« ter skupaj z učencem, poskuša ugotoviti, kako bi lahko ti cvetovi postali sadovi. (Hayward 2019). Načelo šole 21. stoletja zatrjuje, da se mora učenec v šoli dobro počutiti, kar pomeni, da rad hodi v šolo, je slišan, prevzema odgovornost, ve da zmore in si upa. Drugo načelo je, da učenec načrtuje, kar vključuje, da učenec soustvarja pouk, ima nove in zanimive zamisli, išče izzive in se trudi. Tretje načelo govori o sodelovanju, kar pomeni, da učenec prisluhne drugim in jih upošteva,

predlaga kaj bi lahko bilo pri pouku drugače in sošolce pohvali. Četrto načelo je zanimanje učenca, ki je radoveden, postavlja vprašanja, lahko izbere načine, kako bo izkazal svoje znanje in je vztrajen. Zadnje načeli je razmišljam – učim se, kar zajema sosledje znam, razumem, naredim, uporabim. Učenec ve, da so napake priložnost za učenja in ve kaj in zakaj se uči ter kdaj bo uspešen.

Model formativnega spremljanje za krepitev glasu učenca temeljita na petih pedagoških načelih: Nameni učenja in kriteriji uspešnosti, dokazi, kakovostne povratne informacije vprašanja v podporo učenju ter samovrednotenje in vrstniško vrednotenje. Namene učenja in kriterije uspešnosti ob učitelju sooblikujejo učenci. Z različnimi dokazi in izdelki učenec izkazuje doseganje svojih osebnih ciljev. Povratne informacije se nanašajo na kriterije uspešnosti, spodbujajo razmišljanje učencev in učence usmerijo k izboljšanju dosežkov. Pravilne in napačne odgovore na vprašanja učitelj uporabi pri razvijanju razumevanja učencev, pri tem da, učitelj na odgovore počaka vsaj nekaj sekund, vsak učenec pa se zaveda, da je povabljen k razmisleku in odgovoru na zastavljeno vprašanje. Med potekom učnega procesa učenci spremljajo in vrednotijo lastni napredek ob tem, pa si sošolci med sabo podajajo kakovostne in vzpodbudne povratne informacije.

1.3 Inovativna pedagogika 1:1

Cilji projekta Inovativna pedagogika 1:1 so razvijanje Kompetenc 21. stoletja, razvoj nove kulture učenja podprte s tehnologijo, kjer je učenec v središču. Izobraževanje učiteljev je ključnega pomena za uspeh projekta zato implementacija inovativne pedagogike zahteva usposabljanje učiteljev. Uporaba IKT tehnologije pri pouku, kar pomeni vpetost tehnologije v vse sestavine izobraževalnega procesa.

Kompetence 21. stoletja, ki so podprte v projektu so predvsem ustvarjalnost s samouravnavanjem, sodelovanje in kritično mišljenje, ki rezultira uspešno reševanje problemov. V okviru digitalnih kompetenc za državljane, ki so sredstvo za vseživljensko učenje, so v okviru projekta podprte kompetence informacijska pismenost, komuniciranje in sodelovanje ter izdelovanje digitalnih vsebin.

Bloomovo digitalno taksonomijo je zasnoval Andrew Churches in zajem šest taksonomskih stopenj. Pomnjenje je najnižja taksonomska raven, druga stopnja je razumevanje, tretja uporaba, četrta analiziranje in peta vrednotenje. Najvišja stopnja je ustvarjanje.

2 Uporaba digitalnih aplikacij pri pouku šaha na daljavo

Uporaba digitalnih mobilnih aplikacij pri pouku, odpira paletu možnosti učenja in poučevanja v šoli 21. stoletja. Tudi z njihovo uporabo dosegamo cilje ki jih zasledujejo omenjeni projekti.

2.1 Spletna aplikacija Chess.com

Chess.com je spletna aplikacija, ki je namenjena spletnemu igranju in učenju šaha. Uporabljajo jo začetniki in šahovski mojstri. Omogoča prijavo in izvedbo spletnih turnirjev, reševanje šahovskih uganek, učenje šahovskih strategij in analizo igre. Uporabnik lahko posluša šahovske lekcije ali igra proti računalniku. Omogoča spremljanje spletnih šahovskih partij v živo. Objavljena je tabela in točkovanje šahistov in arhiv odigranih partij. Šahovske uganke so razporejene po težavnosti in temah.

Zavihek učenje ponuja lekcije iz otvoritev, strategij, taktik, končnic in igre mojstrov. V Razdelku analiza lahko uvozimo že odigrano partijo ali postavimo željeno pozicijo in jo analiziramo. Tukaj najdemo tudi šahovske članek, videoposnetke, vaje za orientacijo na šahovnici, knjigo otvoritev in iskalnik mojstrskih iger. Aplikacija ponuja tudi množico drugih možnosti, ki za samo poučevanje niso bistvenega pomena

2.2 Mobilna aplikacija SmallFish

SmallFish je odprtokodna mobilna aplikacija, ki uporablja šahovski motor Stoskfish z oceno približno 3300+ in je ena najmočnejših mobilnih šahovskih aplikacij. Najpomembnejše lastnosti aplikacije so sprotna grafična analiza igre preverjanje napak, analiza več možnih potez, notacija potez, uravnavanje zahtevnosti motorja za analizo in igro, predlogi za igro, izvoz in uvoz igre PGN, shranjevanje igre. Aplikacija omogoča poljubno postavitev pozicije in nadaljevanje igre z analizo.

2.3 Spletna mobilna platforma Office 365

Spletno platformo Office 365 je razvilo podjetje Microsoft. Z velikim številom aplikacij je uporabno tako v gospodarstvu kot tudi izobraževanju.

Pri poučevanju šaha na daljavo sta uporabni predvsem dve aplikaciji Office-a 365 in sicer aplikacija Teams in aplikacija OneNote.

Aplikacija Teams omogoča spletni klepet in videoklic z enim ali več uporabniki, deljenje datotek, deljenje zaslona, oblikovanje in upravljanje ekip uporabnikov, dodeljevanje nalog, ki jih lahko oblikujemo v Office aplikaciji Forms, uporabo koledarja in sklicevanje sestankov ter veliko drugega. Aplikacijo lahko razširimo z dodatki drugih aplikacij, ki jih ponuja Office 365.

OneNote je aplikacija, ki je namenjen sodelovanju med učiteljem in učencem, ali skupino učencev in tudi med učenci samimi. Omogoča ustvarjanje zapisov, deljenje in urejanje datotek ter njihovo organizacijo.

3 Poučevanja šaha na daljavo

Tak način dela zahteva dobro pripravo na dejavnost, posebej še v luči vključevanja ciljev treh projektov.

V drugem letniku izbirnega predmeta šah – šahovsko kombiniranje učni načrt predmeta predpisuje spoznavanje osnovnih prostorskih delovanj na šahovnici – šahovske kombinacijske prvine. V tem sklopu učenci spoznajo šahovske kombinacijske prvine kot so varovanje, odmik, delovanje na polja, uničenje odvek in zavlek, izpraznitev polja, ustavitev in sprostitev kmeta, odprtje, podaljšanje in presekanje linije.

Pri delu so vključeni vsi ključni cilji in postopki omenjenih projektov, ki so zapisani zgoraj.

Pri pouku na daljavo preko aplikacije Teams morajo imeti učenci ves čas prižgane kamer, da komunikacija lažje in bolje poteka. Učni sklop se začne s ponovitvijo že osvojenih šahovskih znanj z metodo pogovora, postavljanja vprašanj in odgovorov, pri katerih učenci ne dvigujejo rok. Ponovitev osvojene snovi se izvaja tudi z igro šaha v živo z uporabo aplikacije Chess.com. Učitelj seznani učence z novo snovo, ob tem učenci razmišljajo o standardih znanj in kriterijih uspešnosti, ki se jih dokončno oblikuje

v interakciji učenci – učitelj, pri tem je pomembno, da se le te zapiše v aplikaciji OneNote

V osrednjem delu učnega sklopa učitelj razloži in demonstrira obravnavano stvarino s pomočjo učnih listov, ki jih prikazuje preko deljenja zaslona v aplikaciji Teams in svojo razlago podkrepi z aplikacijo Chess.com, ki omogoča prosto postavitev pozicije na šahovnici. Ko učitelj z vprašanji in učnimi nalogami ter semaforjem razumevanja ugotovi, da učenci razumejo šahovske kombinacijske prvine, učenci začnejo sestavljati svoje primere nalog iz obravnavane snovi. Tako iščejo rešitve za doseg boljšega znanja. Ustvarijo nove naloge za utrjevanje znanja in jih samovrednotijo, pripravijo take naloge, da jih bodo zmogli rešiti sošolci in bodo uporabne za naslednje generacije. Pri sestavi nalog uporabljajo že osvojeno znanje ter razvijajo motiviranost in vztrajnost. V tiskani in spletni literaturi iščejo primere uporabnih nalog. S sošolci se dogovorijo za sodelovanje pri izdelavi nalog in si pomagajo s spletnimi in tiskanimi viri. Prevezemajo pobude pri sestavi nalog. Pri sestavi nalog uporabljajo aplikacijo Chess.com. Naloge oddajo v OneNote v prostor za sodelovanje v obliki PGN datoteke, kar omogoča, da do nalog dostopajo vsi učenci.

V zaključnem delu učnega sklopa učenci rešujejo naloge sošolcev in podajajo povratne informacije o nalogah, na podlagi katerih je potrebno naloge popraviti.

4 Zaključek

Vzgoja in izobraževanje sta ključnega pomena za obstoj družbe, kakršno poznamo danes v evropskem prostoru. Vzgoja in delno tudi izobraževanje je bilo še nedolgo tega večinoma v domeni razširjene družine otroka. Zaradi družbenih sprememb, ki so se zgodile v zadnjih sedemdesetih letih so te naloge prevzeli vzgojno-izobraževalni zavodi v katere nekateri otroci vstopijo že v prvem letu svojega življenja. V njih otroci preživljajo večino časa in zato je izjemnega pomena, da ravno ti zavodi otroke dobro vzgojijo in izobrazijo, čeprav ima ključno vlogo za zdrav otrokov razvoj še vedno njegova družina. Projekti POGUM, formativno spremljanje za glas učenca in inovativna pedagogika 1:1 pri otrocih razvijajo najbistvenejše: socializacijo in življenska znanja.

5 Viri in literatura

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. ur.: O naravi učenja. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo, 2013. (citirano 10. 4. 20121). Dostopno na naslovu: <https://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>

Flogie, A. in Aberšek, B.: Inovativna učna okolja – vloga IKT. Maribor: Zavod Antona Martina Slomška, 2019.

Flogie, A. ur.: Inovativna pedagogika 1:1 (splet). 2017-2020. (citirano 18. 4. 2021). Dostopno na naslovu <https://www.inovativna-sola.si/>

Hayward, L.:Formativno spremljanje v podporo učenju in pot k vključevanju. v Vzgoja in izbraževanje, 2-3, 2019, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo,

2019Holcar Brunauer, A.: Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Holcar Brunauer, A.: Glasu učenca na pot, v Vzgoja in izbraževanje,2-3, 2019, SRSŠ

Krapše, T.: Pogum (splet). 2021. (citirano 10. 4. 20121). Dostopno na naslovu:
<https://www.zrss.si/projekti/projekt-pogum/#dejavnosti-ki-sledijo>

Pouk na daljavo – Obravnava umetnostnega besedila s pomočjo video posnetka

Mojca Fuchs Lukežič

OŠ Marije Vere Kamnik, Slovenija, mojca.lukezic@os-marijevere.si

Izvleček

Zadnji dve šolski leti je zaradi epidemije velik del pouka potekal na daljavo. Učitelji so bili prisiljeni prilagoditi in spremeniti način poučevanja. Kot primer dobre prakse so se izkazale video učne ure, kjer učitelj s pomočjo učenke, ki jo igra igralka Anja Bezlova, posname učno uro, ki je v več fazah zelo podobna pouku v učilnici. Prednost videoposnetka je objava na kanalu Youtube, saj si ga učenec lahko ogleda kadar koli, kolikokrat želi, učni snovi sledi v lastnem tempu. Najprej so bile posnete učne ure jezika, veliko bolj zahtevno je bilo posneti učno uro književnosti, ob tem pa načrtovati aktivnosti učencev, da ne le poslušajo in zapisujejo, ampak tudi samostojno analizirajo besedilo. Prav tako je učitelj moral biti pozoren na dolžino posnetka, ki ni smela presegati 15 minut, saj daljšim posnetkom učenci ne sledijo.

Ključne besede: pouk na daljavo, slovenščina, pouk književnosti, video učna ura, umetnostno besedilo

Online learning – Discussing a literary text with the help of a video

Abstract

In the last two academic years, a large part of the lessons was, due to the epidemic, transformed to online teaching. Teachers had to adapt and change the way of their teaching. In this respect, video lessons have proven as an example of good practice. In those videos, a teacher, with the help of a student, played by the actress Anja Bezlova, records a lesson, which, in several phases, portrays a lesson taught in a classrooms setting. The possibility of posting these videos on a Youtube channel, where students can re-play them, as many times as needed at their own pace, is of great advantage. The first recorded lessons were language lessons. Much more challenging proved to be the recordings of literature lessons, where planning student's activities does not only involve listening and writing, but also independent text analysis. Furthermore, a teacher must pay attention to the maximum length of the recording, which should not exceed 15 minutes, as students fail to follow any longer recordings.

Key words: distance learning, Slovene, literature lesson, video lesson, literary text

1 Uvod

Zadnji dve šolski leti je zaradi epidemije velik del pouka potekal na daljavo. Učitelji smo bili prisiljeni prilagoditi in spremeniti način poučevanja. Če nas je prvi val epidemije ujel nepripravljene, smo drugi val pričakali pripravljeni. V prvem valu smo dobili neprecenljive izkušnje, ki smo jih v drugem valu uporabili. Veliko je k temu pripomogla (samo)evalvacija pouka na daljavo po prvem valu. Ugotovila sem, da so učenci najbolj pogrešali učiteljevo razlago, da so ob pasivnem načinu pouka (kvizi, samostojno delo v učbeniku, elektronske prosojnice, učni listi ...) najtežje poiskali motivacijo za učenje.

Zato smo se učiteljice slovenščine na OŠ Marije Vere v Kamniku v drugem valu epidemije priključile kamniškemu projektu Kamera teče!, katerega nosilci so bili Dom kulture Kamnik, Mladinski center Kotlovnica in KD Priden možic z glavnim pobudnikom Goranom Završnikom. Osnovna ideja je projekta je bila, da posnamemo razlago snovi, do katere učenci preko kanala Youtube dostopajo kadar koli. MC Kotlovnica nam je nudil tehnično podporo, Dom kulture Kamnik prostore za snemanje, Goran Završnik pa svoj čas za snemanje.

2 Video učne ure jezika

Prve posnete učne ure so bile ure jezika. Pred snemanjem video posnetka je za učitelja zelo pomembna predpriprava. Nujno je, da zelo sistematično pripravi gradivo za snemanje. Mi smo uporabili elektronske drsnice, na katerih so bili ključni podatki, miselni vzorci, razpredelnice.

Ko sem se postavila pred kamero, se je začela učna ura. Skušala sem poustvariti dogajanje pri pouku. Učence sem pozdravila, jim povedala kaj zanimivega in napovedala učno snov. Sledila je razlaga učne snovi, pri kateri sem uporabljala že vnaprej pripravljene elektronske prosojnice in tablo. Učence sem z razlago vodila skozi učno snov. Ker morajo pri pouku učenci delati tudi samostojno, so samostojno delali tudi ob video posnetku. Učencem sem dala navodila, kako rešiti nalogo, nato jih prosila, naj pritisnejo na pavzo. Ko so nalogo rešili, so pritisnili nadaljevanje predvajanja videa in dobili mojo razlago rešene naloge ter ugotovili, ali so nalogo rešili pravilno ali ne.

Stati pred kamero in poskušati uprizoriti pouk kot v razredu je za kamero neveščega človeka zelo naporno, nevsakdanje, saj smo učitelji navajeni, da nas učenci prekinajo in kaj vprašajo. Zato smo učnim uram dodali »učenko«. V videoposnetkih za 6. razred je sodelovala klovnesa Rose, pri videoposnetkih za 7., 8. in 9. razred pa učenka Izabela. Oba lika je uprizarjala igralka Anja Bezlova. Ta lik je meni kot učiteljici pripomogel, da sem ustvarila dvosmerno komunikacijo. Klovnesa Rose ali učenka Izabela sta morali odgovarjati na moja vprašanja, samostojno rešiti kakšno nalogo, hkrati pa sta v učno uro vnesli razvedrilo. Izabela je bila zelo radovedna učenka, ki je želela razumeti prav vse, klovnesa Rose pa je želela učno snov razumeti zelo plastično, konkretno.

Zelo dobro je morala biti načrtovana tudi dolžina posnetka, da učenci niso izgubili koncentracije. Ugotovili smo, da posnetek ne sme biti daljši kot 15 minut. Nato sem posnetek naložila na Youtube kanal, povezavo pa prilepila v spletno učilnico. To je učencem omogočilo, da so sami načrtovali, kdaj in kolikokrat si bodo posnetek

predvajali. Potek učne ure so lahko prilagajali svojemu delovnemu tempu, po potrebi posnetek ustavili, da so si naredili zapiske. Sledila je učna ura samostojnih vaj, kjer je učenec utrjeval novo učno snov. Naslednja učna ura je bila učna ura v živo (ZOOM ura), kjer smo preverili rešitve, učencem nudili dodatno razlago in odgovorili na morebitna vprašanja.

Slika 1: Zakulisje snemanja (osebni arhiv)

3 Video učne ure književnosti

Večji izziv so bile učne ure književnosti. Pomembno je, da tudi pri pouku na daljavo pri obravnavi novega umetnostnega besedila sledimo 7 fazam:

- uvodna motivacija,
- napoved besedila in njegova umestitev,
- interpretativno branje,
- premor po branju in izražanje doživetij,
- razčlenjevanje besedila,
- sinteza in vrednotenje,
- nove naloge. (Krakar Vogel, 2004, 79)

Za 7. razred sem posnela učno uro, pri kateri smo obravnavali ljudsko pripovedko Ajda in Slovenci.

3.1 Uvodna motivacija

Učence sem najprej pozdravila, predstavila učenko Izabelo, ki je z menoj v virtualni učilnici, in prešla na uvodno motivacijo. Učence za kamero in Izabelo sem povprašala, na koga ali kaj se spomnijo ob beseda ajda. Po nekaj trenutkih tišine, ki so učencem omogočali, da tudi sami odgovorijo, je Izabela naštel svoje asociacije. Ker je omenila tudi igralko Ajdo Smrekar, se je ponudila priložnost, da ponovimo pravila velike in male začetnice. Seveda so bili odgovori Izabele vnaprej načrtovani in dogovorjeni, saj sem le-tako lahko imela ustrezne elektronke prosojnice, s katerimi sem še vizualno podprla povedano.

Slika 2: Uvodna motivacija (osebni arhiv)

3.2 Napoved besedila, njegova umestitev in interpretativno branje

Sledila je napoved besedila in njegova umestitev. V tem delu posnetka sem ves čas obrnjena k učencem in povem, da bomo v tej uri spoznali ljudsko pripovedko Ajda in Slovenci. Obrnem se k Izabeli, ki mi razloži, kaj pomeni, če je besedilo ljudsko. Njena razlaga je grafično prikazana na zaslonu, učence pa znak »Zapis v zvezke« usmerja, kaj morajo zapisati v svoj zvezek.

Po mojem mnenju je pri pouku na daljavo največji primanjkljaj interpretativno branje, ki pa je zelo pomembna faza.

Interpretativno branje je glasno, semantično ustrezno, čustveno izrazno, estetsko branje literarnega besedila pri pouku, ki spodbuja estetsko doživljanje pri učencih, s čimer se poveča tudi zanimanje za literaturo. Pri učencih se ob takem branju aktivira doživljajsko poslušanje, ki je nepogrešljiv del celostnega bralnega pouka. (Krakar Vogel, 2004, 87-89)

V prvem valu sem interpretativno branje skušala izvesti v učni uri v živo preko platforme ZOOM, vendar se je izkazala za neučinkovito zaradi tehničnih pomanjkljivosti, koncentracije učencev ...

Čeprav Krakar Vogel (2004) pravi, naj le redko branje učitelja zamenja posnetek, sem se v drugem valu pouka na daljavo odločila, da besedilo na posnetku prebere igralec Goran Završnik, da bi učenci bili deležni estetskega in čustveno izraznega interpretativnega branja. Hkrati pa se z branjem nekoga drugega spremeni dinamika posnetka, učenci lahko lažje ohranjajo koncentracijo.

Slika 3: Interpretativno branje Gorana Završnika (osebni arhiv)

3.3 Premor po branju in izražanje doživetij

Po interpretativnem branju Gorana Završnika je na posnetku nekaj trenutkov tišine, da učenci lahko uredijo svoje misli. Pri pouku v učilnici nato učence spodbujam k izražanju doživetij, prvih misli, na video posnetku pa je to najbolj okrnjena faza, saj odziva učencev ne morem slišati, zato svoje mnenje, vtise podeli le Izabela.

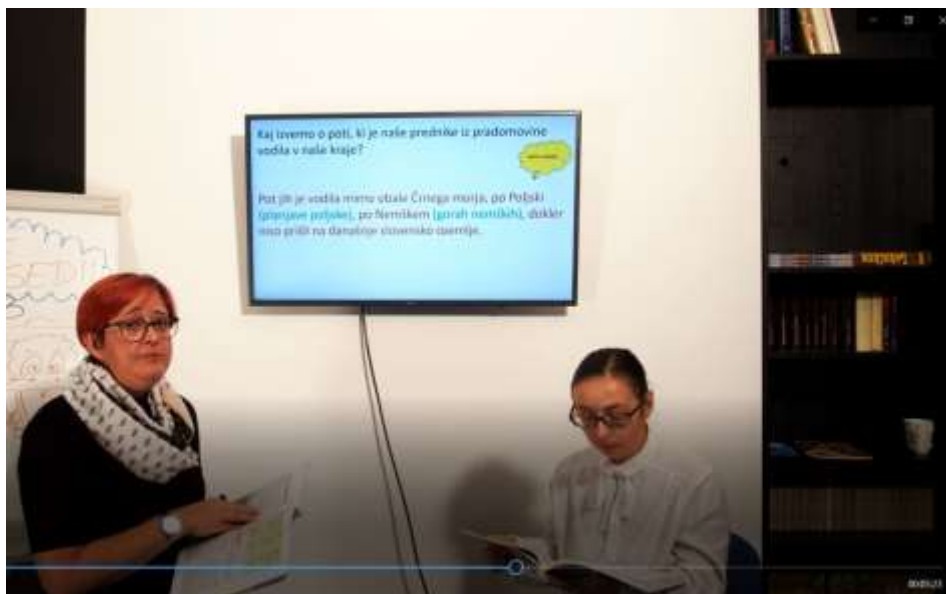
3.4 Razčlenjevanje besedila

V tej fazi učenec ob ponovnem branju razčlenjuje besedilo, opazi tudi prezrte sestavine besedila in s tem bolj kompleksno dojame literarnost besedila ter popolnejše in bogatejše doživlja leposlovje, tudi vadi in ponotranji analitične postopke in pridobi pojmovne aparate za poimenovanje in razvrščanje besedilnih sestavin in lastnega razumevanja. V ospredju je besedilo in njegovo razumevanje. Učenci pridobivajo literarno znanje (sestavine literarnega dela, vsebinske in oblikovne sestavine njegove literarnosti). (Krakar Vogel, 2004, 91-100).

V tej fazi učence za kamero in Izabelo prosim, da v besedilu najdejo neznane besede. Prosim jih, naj pritisnejo na pavzo in s posnetkom nadaljujejo, ko bodo besede izpisali. Zaradi več let izkušenj precej dobro predvidevam, katerih besed učenci ne bodo razumeli. S pomočjo elektronske prosojnice jih skupaj z Izabelo razloživa, učencem pa naročim, če je še kakšna beseda, ki je niso razumeli, mi lahko napišejo sporočilo v spletni učilnici oziroma bomo razložili na učni uri v živo (ZOOM učna ura).

Sledi ponovno branje besedila, ki ga učenci opravijo samostojno, posnetek pritisnejo na pavzo. Po branju pa odgovorijo na vprašanja, ki jih imajo na zaslonu.

Ko učenci nadaljujejo z ogledom posnetka, z Izabelo odgovoriva na zastavljena vprašanja o besedilu. Ves čas razlage lahko učenci tudi vizualno sledijo razlagi na ekranu.

Slika 4: Razčlemba besedila (osebni arhiv)

Po fazi razčlenbe besedila se posnetek zaključi, saj bi sicer bil predolg, učenci bi izgubili motivacijo in koncentracijo. Fazo sinteze in vrednotenja izvedem na učni uri v živo (ZOOM učna ura), saj lahko hkrati preverjam usvojeno znanje. Naslednja učna ura pa je namenjena samostojnemu delu, in sicer ustvarjalno pisanje razlagalne pripovedke.

4 Zaključek

Sem mnenja, da ni načina in orodja, s katerima bi lahko enakovredno nadomestili pouk v učilnici. Dodana vrednost takega pouka je učitelj, ki ves čas bdi nad delom učencev. Na daljavo to nikakor ni mogoče. Smo pa v danih okoliščinah s posnetimi učnimi urami vsaj približno pouk poskusili prestaviti v dom učencev. Z vedenjem, da ima tak način prednosti in pomanjkljivosti. Prednost video učne ure je vsekakor to, da se učenec lahko ob posnetku uči kadar koli, pogleda ga lahko večkrat, ob njem ponavlja, utrjuje. Pritisk na tipko pavza mu omogoča, da lahko učenje izvaja v lastnem tempu. Vsekakor pa učitelj nima moči, da učenca nadzoruje, če si je posnetek res ogledal in ob njem samostojno delal, ali pa je zahtevano samo prepisal v zvezek.

Že med samim poukom na daljavo so učenci (in starši) pohvalili tak način dela in tedensko načrtovane ure pouka (ogled posnetka, ZOOM učna ura, samostojno delo). Bili so mnenja, da smo z video posnetkom res ustvarili občutek pouka, skoraj tako kot da so v učilnici.

Video učne ure so bile v danih okoliščinah zelo dobra rešitev, kako učencem podati dobro in nazorno razlago učne snovi, hkrati pa smo ustvarili bazo kvalitetnih posnetkov, ki bo uporabna tudi v času pouka v šoli.

5 Viri in literatura

Krakar Vogel, B: Poglavja iz didaktike književnosti. Ljubljana: DZS, 2004.

Pouk na prostem

Marija Majer

2. OŠ Slovenska Bistrica, Slovenija, marija.majer@2os-slb.si

Izvleček

Pouk na prostem postaja vedno večja vrednota v šolskem prostoru, saj dandanes otroci tako v šoli kot doma vedno več časa preživijo v zaprtih prostorih. V tem in delno v preteklem šolskem letu učenci ob računalnikih ne preživljajo le prostega časa, temveč se s pomočjo informacijsko-komunikacijskih tehnologij tudi izobražujejo. Na naši šoli letos sistematično organiziramo aktivne odmore za učence od 1. do 9. razreda v učilnici na prostem. Učenci se med aktivnim odmorom fizično in psihično spočijejo, zato so pri naslednjih urah pouka bolj zbrani. Trudimo se, da čim več namenskih dni izvedemo v naravnem okolju v bližini šole. Zelo lepo urejena učilnica na prostem v neposredni okolici šole nam pri vseh predmetih omogoča kakovostno in izkustveno učenje izven zaprtih prostorov. K vse pogostejšim uram rednega pouka na prostem nas vabijo šolski sadovnjak, travnik, zeliščni vrt, visoke grede, mlaka, travnato igrišče z igrali in prostor za socialne in kolektivne igre.

Ključne besede: učilnica na prostem, aktivni odmor, izkustveno učenje, motivacija, medpredmetno povezovanje

Outdoor lessons

Abstract

Outdoor lessons are becoming an increasingly important value in the school environment, as nowadays children spend more and more time indoors, both at school and at home. In this and partly in the past school year, students not only spend their free time at computers, but also get education with the help of information and communication technologies. This year, our school systematically organizes active breaks for students from 1st to 9th grade in the outdoor classroom. Students rest physically and mentally during the active break, so they are more focused in the next lessons. We try to spend as many theme days as possible in the natural environment near the school. A very nicely arranged outdoor classroom in the immediate vicinity of the school allows us to provide quality and experiential learning indoors in all subjects. The school orchard, meadow, herb garden, high beams, puddles, a grass playground with playgrounds and a space for social and collective games invite us to more and more regular hours of regular outdoor lessons.

Keywords: outdoor classroom, active break, experiential learning, motivation, interdisciplinary connection

1 Pouk na prostem

Osnovni pomen poučevanja in učenja na prostem je izkustveno učenje, saj učenci aktivno sodelujejo v učnem procesu. Pouk na prostem je organizirano učenje zunaj šolskih stavb, ki lahko poteka na najrazličnejših lokacijah v okolici šole (Skribe Dimec, 2014). Bunting (2006) pravi, da je izkustveno učenje proces, v katerem učenec zgradi znanje, spretnosti in vrednote s pomočjo direktne izkušnje. Takšno učenje vodi od neposredne udeležbe v določeni aktivnosti do pridobljenega znanja in uporabe tega znanja v neki novi življenjski situaciji. Pri tem je pomembno, da učitelj pozna stopnjo otrokovega razvoja in ji prilagodi dejavnosti na prostem. Zunanji prostor naj poteši otrokovo potrebo po raziskovanju in hkrati zagotovi varen kraj za nove izzive in tveganja. Učenje v zunanjem prostoru učencem omogoča drugačno izkušnjo učenja kot v notranjih prostorih (večjo telesno aktivnost, bogate senzorične dražljaje, neposredne izkušnje z vremenom ipd.).

Cornell (1994) meni, da je pomembno, da se učitelj pri poučevanju na prostem drži naslednjih načel, ki so osnova za spoštovanje otrok in narave:

- učite manj in delite svoje občutke z otroki,
- bodite odprti, sprejemljivi,
- otrokovo pozornost takoj usmerite,
- najprej opazujte in izkusite, šele nato spregovorite o stvari,
- doživljanje naj preveva občutek radosti.

Dobre ure pouka na prostem lahko načrtujejo učitelji, ki dobro poznajo svoje učence, so fleksibilni in znajo izkoristiti priložnosti, ki se na prostem pojavijo. Prav tako morajo imeti učitelji jasna in realna pričakovanja do svojih učencev. Pomembno je vse učence vključevati v situacije, v katerih imajo priložnost, da prevzamejo odgovornost za svoje delo. Dobro medpredmetno načrtovanje pouka na prostem širi znanja in spretnosti učencev.

2 Aktivnosti na prostem

Skribe Dimec (2014) loči dva pristopa k pouku na prostem – samostojno učenje in vodenno učenje. Pri samostojnem učenju učitelj učencev ne usmerja k dejavnostim, temveč jim dopusti, da sami raziskujejo in odkrivajo. Pri vodenem učenju pa učitelj določi dejavnosti, ki jih bodo učenci v določenem času in prostoru izvajali. Te

dejavnosti lahko trajajo od nekaj minut (motivacija, kratka naloga) do celega dneva ali več dni (ekskurzija, naravoslovni dan, šola v naravi). Pri izvajanju pouka na prostem ima učitelj dve možnosti:

1. Pripravi lahko dejavnosti, ki potekajo zunaj in vključujejo uporabo naravnega okolja (v okolici šole) za pridobivanje novega znanja ali utrjevanje znanja (na primer: prinesi nekaj, kar se začne na črko ...).
2. Pripravi lahko dejavnosti, ki potekajo zunaj, a bi lahko nespremenjene potekale tudi v učilnici, na primer reševanje učnih listov (Skribe Dimec, 2012).

3 Vrste pouka na prostem

Na naši šoli imamo možnost izvajanja pouka na več mestih zunaj šole. Najpogosteje izvajamo pouk v UČILNICI NA PROSTEM v neposredni bližini šole. V šolski učilnici na prostem so nameščene klopi (hlodi) v obliki črke U, kamor se lahko posede večja skupina učencev.

V sklopu šolske učilnice na prostem so tudi ŠOLSKI VRT, SADOVNJAK in TRAVNIK, kjer imamo štiri visoke grede, zeliščni vrt, nekaj sadnih dreves (jablane, češnje, murve, hruške), kompostnik, hotel za žuželke in mlako. Na šolskem vrtu imajo učenci možnost pridobiti znanje o vrtnarjenju in ekološki pridelavi hrane. S tem ko učenci zaužijejo hrano z grede ali pridelano zelenjavo uporabijo v šolski kuhinji, se ozaveščajo o pomenu samooskrbe in zdravem načinu prehranjevanja. Travnik nudi izkušnjo opazovanja in raziskovanja travniških rastlin in žuželk v neposredni bližini šole, hkrati pa je prostor za druženje in igro.

EKSKURZIJE ponujajo nešteto možnosti za medpredmetno povezovanje in sodobne načine poučevanja, kot sta projektno ter raziskovano delo. V. Družinec Pilko (2015) ekskurzijo opredeljuje kot poučen izlet s točno določenim namenom. Na naši šoli izvajamo ekskurzije v okviru dni dejavnosti in so vključene v letni delovni načrt. Vsaka ekskurzija je tematsko in ciljno opredeljena ter prilagojena predznanju in razvojni stopnji učencev. Izpostavljam primere izvedbe treh namenskih dni, ki jih že nekaj let izvajamo z učenci prve triade kot zaključne ekskurzije v bližnjo okolico šole. V ta namen se povežemo z lokalnimi kulturnimi društvi ter zunanji izvajalci in ljubitelji slovenske kulturne dediščine, ki nam predstavijo posamezna opravila in igre iz naše preteklosti. Namenski dnevi so izvedeni v pristnem naravnem okolju. Tako učenci prvih razredov postanejo pastirji (Pastirjev dan), drugošolci spoznajo delo mlinarja (Mlinarjev dan), tretješolci pa se srečajo s kovačem (Kovačev dan).

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (Šola v naravi, 2017) ŠOLO V NARAVI opredeljuje kot organizirano obliko vzgojno-izobraževalnega dela, ki poteka strnjeno tri ali več dni izven prostora šole. Na naši šoli izvajamo šole v naravi v tretjem, petem in sedmem razredu. Učenci tako spoznajo različne pokrajine po Sloveniji. V šolah v naravi si otroci pridobijo veliko izkušenj ter se bolj povežejo med seboj in z učitelji, saj preživijo nekaj dni brez staršev.

V našem šolskem prostoru se lahko pohvalimo tudi z GOZDNO UČNO POTJO, imenovano Močeradova pot v gozdu Črnc v Slovenski Bistrici. Na učni poti lahko sledimo odtisom nežnih močeradovih nog. Simbolno so vtisnjene v debla dreves in nas vodijo po poti. V gozdu Črnc izvedemo marsikateri namenski dan z učenci od 1. do 9. razreda; tam se srečamo z lovcom, gobarjem, raziskujemo potok Črnc, proučujemo drevesa, podrast in gozdna tla. Če je dan deževen, zagotovo naletimo tudi na močerada. V gozdu je prisotnih veliko različnih živalskih vrst; srečamo lahko ptice, srnjad, dvoživke in žuželke.

4 Dobra praksa pouka na prostem

Zelo lepo urejena učilnica na prostem v neposredni okolici šole nam pri vseh predmetih omogoča kakovostno in izkustveno učenje izven zaprtih prostorov. K vse pogostejšim uram rednega pouka na prostem nas vabijo šolski sadovnjak, travnik, zeliščni vrt, visoke grede, mlaka, travnato igrišče z igrali in prostor za socialne in kolektivne igre.

4.1 Aktivni odmori v učilnici na prostem

V letošnjem šolskem letu smo se odločili, da bomo z vsemi učenci izvajali aktivne odmore na prostem. Na šolskem urniku imamo dva daljša odmora; po prvi šolski uri 15-minutni odmor in po drugi šolski uri 20-minutni odmor. Tako se lahko vsi učenci na različnih lokacijah okrog šole razgibajo in nadihajo svežega zraka. Učence razporedimo tako, da ne prihaja do druženja med razredi. S tem se držimo priporočil Nacionalnega inštituta za javno zdravje (čas epidemije bolezni covid-19). Sama izvajam daljši aktivni odmor po drugi šolski uri. Učenci ta odmor z veseljem pričakujejo. Odmor izvedem vodeno ali pa se učenci prosto igrajo v učilnici na prostem. Za vodene dejavnosti običajno izberem igre, pri katerih se učenci veliko gibljejo. Naša učilnica na prostem nam omogoča raznolike poligone med visokimi gredami, kamni, drevesi in ob živi meji. Učenci imajo zelo radi poligone z ovirami. Velikokrat jih sami pripravijo, saj so tako tudi bolj motivirani in aktivni. Ko imamo aktivni odmor na območju, kjer so šolska igrala, se učenci radi spuščajo po toboganu, se gugajo, igrajo v mivki, plezajo po plezalih in igrajo nogomet.

4.2 Pouk v učilnici na prostem

Glede na to, da je letos v veliki meri potekal pouk na daljavo in da so otroci veliko časa preživeli v zaprtih prostorih, sem se odločila, da bomo del pouka izvajali v naši učilnici na prostem. Učenci so nad takšnim delom navdušeni in bolj motivirani za pouk. Dejavnosti, ki jih opravimo zunaj, vedno medpredmetno povežem. Učenci se tudi več gibljejo kot pri pouku v klasični učilnici.

V nadaljevanju bom predstavila dejavnosti, ki sem jih izvajala s prvošolci na prostem pri različnih predmetih. Dejavnosti so bile izvedene kot utrjevanje učne snovi po vrnitvi v šolo. Izbirala sem različne metode in oblike dela, učenci pa niso le ponavljali učne snovi, temveč so se tudi družili, sodelovali in si pomagali. Delo je potekalo v sproščenem vzdušju.

SLOVENSKI JEZIK sem medpredmetno povezala s SPOZNAVANJEM OKOLJA (vremenski pojavi in delo na vrtu). Tako smo utrjevali pojme glas, črka, beseda in poved. Dejavnosti, ki smo jih izvedli:

- Poišči predmet, rastlino, pojem, ki ga vidiš ali občutiš in se začne na določen glas.
- Iz naravnega materiala sestavi določeno črko (obrezane veje, gladki kamenčki).
- S kredo po tlakovcih zapiši črke po nareku, preberi zapisane črke.
- Preberi besede ali kratke povedi na lističih in poišči posamezne pojme v učilnici na prostem (skupinam razdelim lističe z besedami, npr. vrt, drevo, greda, motika, veja, trava, ohrovt, veter, sonce ...).

MATEMATIKO sem medpredmetno povezala s ŠPORTOM. Učenci so bili zelo motivirani in so zelo spretno in hitro računali, saj je bila igra tekmovalna. Na ploščate kamne sem zapisala račune v številskem obsegu do 10. Učenci so se razdelili v 4 skupine po 5 učencev. Nato smo se igrali štafetne igre:

- Učenec, ki je pravilno izračunal račun, je lahko kamen obdržal. Zmagala je skupina z največ kamni.
- Pri drugi igri so urejali kamne, na katerih so bila zapisana števila (od kamna z največjim številom do kamna z najmanjšim številom). Zmagala je najhitrejša skupina.
- Pri tretji igri smo gradili stolp s kamni (od kamna z najmanjšim številom do kamna z največjim številom). Zmagala je skupina z najvišjim stolpom.

Pri GLASBENI UMETNOSTI smo peli že poznane banse (Lubenica okrogla debela, En medvedek je, Tukaj sem in jaham konja) in se igrali ljudske igre (Abraham 'ma sedem sinov, Bela lilija), ki jih imajo učenci zelo radi in služijo kot sprostitvena dejavnost.

Za konec smo pri LIKOVNI UMETNOSTI s kredami poslikali visoke grede in kompostnik.

Učenci so bili zelo aktivni, tekmovalni in močno motivirani za delo. Po dnevu, preživetem v učilnici na prostem, so povedali, da jim je dan zelo hitro minil, da bi se lahko vsak dan učili zunaj, da so se zabavali in da je bilo odlično.

5 Zaključek

Aktivni odmori in izvajanje pouka na prostem zelo dobro vplivajo na psihofizično počutje učencev. V naravi so sproščeni, aktivni, nadihajo se svežega zraka in se izkustveno učijo. Učenci ne potešijo samo potrebe po gibanju, temveč tudi po druženju, opazovanju in raziskovanju.

6 Viri in literatura

Bunting, C. J. (2006). Interdisciplinary teaching through outdoor education. Champaign, Human Kinetics.

Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom. Celje: Mohorjeva družba

Družinec Pilko, V. (2015). Izkustveno učenje – ekskurzije. Zbornik prispevkov: 6 mednarodni strokovni simpozij Civilna družba in šolski sistem Celje, 15 -16 oktober 2015 (190 -200)

Program osnovna šola. Šport: Učni načrt. (2011). Pridobljeno 10.4. 2021 s svetovnega spleta: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf

Skribe – Dimec, Darja (2012) *Pouk na prostem v ledeni deželi – na Islandiji*. Naravoslovna solnica, 17 (1). str. 12-17.

Skribe – Dimec, Darja (2014) *Pouk na prostem*. V: Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Spoznavanje okolja. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 79-83.

Pouk na prostem in tablični računalnik

Marjana Strgar

OŠ Škofljica, Slovenija, marjana.strgar@guest.arnes.si

Izvleček

V bodoče bo potrebno otroke pripraviti na spoprijemanje z novodobnimi izzivi, zato so spremembe pri učenju in poučevanju nujnost. Majhen virus je pedagoške delavce »k sreči« prisilil v izbire novih učnih metod in strategij. Raziskave že kažejo, da so izkušnje udeleženi v šolanje na daljavo večinoma manj prijazne. Vedno bolj se kaže težnja po preživljanju časa v naravi in po usvajanju znanja na prostem. Hkrati je virus tudi nevede dvignil uporabo sodobne tehnologije na višji nivo. Prihaja čas, ko bo uspešen tisti, ki bo znal v svoje pedagoško delo vnašati sodobne pristope in preko njih kvalitetno posredovati znanje. Namen prispevka je spodbuditi učenje na prostem v povezavi z uporabo tabličnega računalnika. Predstavljene so raznolike ideje, kako tretješolce naučiti orientiranja v naravi na konkreten in privlačen način. Poučne in igrive dejavnosti v naravi so nadgrajene z izdelavo preproste animacije v Stop motion studiu, kar je motivacijo otrok ves čas ohranjalo na visoki ravni.

Ključne besede: učenje na prostem, tablični računalnik, sodobni pristop, orientacija, motivacija.

Outdoor learning and tablet computers

Marjana Strgar

OŠ Škofljica, Slovenija, marjana.strgar@guest.arnes.si

Abstract

In the future children will have to be prepared to deal with challenges of modern times thus changes in learning process and imparting knowledge are a necessity. A small virus has »fortunately« pushed pedagogical workers to choose new learning methods and strategies. Researches already show that experiences of those involved in distant home learning are mostly less kind. More and more there is an aspiration of spending time in nature and acquiring knowledge in the open air. At the same time the virus has unknowingly pushed the use of modern technology on a higher level. The time will come when teachers who know how to incorporate modern principles into their pedagogical work with quality presented knowledge, will be more successful at their work. The purpose of the article is to encourage outdoor learning in addition to use of

tablet computer. Different ideas are presented on how to teach orienteering in nature to third graders on a concrete and appealing way. Instructive and playful activities in nature are upgraded with making a simple animation in Stop motion studio which kept motivation of the children on a high level all the time.

Keywords: outside learning, tablet computer, modern approach, orienteering, motivation.

1 Uvod

Vsi se zavedamo, da so spremembe pri učenju in poučevanju nujnost. Raziskave kažejo, da se učenje na daljavo ne more kosati z učenjem v razredu ali celo z učenjem na prostem. Tudi smiselno vključevanje sodobne tehnologije v pouk ima vedno večjo vrednost. V nadaljevanju so najprej predstavljena teoretična izhodišča, ki so me vodila pri poučevanju na prostem, podprtim z uporabo tabličnih računalnikov. Oboje je pravi magnet za otroke in v opisani kombinaciji predstavlja uspešen model pouka, kjer učenci razvijajo odgovornost, sodelovanje, ustvarjalnost in veselje do dela. Praktični primeri dejavnosti sledijo mojim ciljem, da tretješolce naučim orientacijskih veščin do te mere, da znajo narisati zemljevid bližnje okolice šole ter natančno opisati svojo pot od doma do šole.

1.1 Pouk na prostem in sodobni pripomočki

Pouk na prostem postaja vedno bolj uveljavljen pojem znotraj šolskega sistema. Omogoča enkratno priložnost za učna okolja z večjo intenzivnostjo gibanja. Ob učenju še izraziteje pridejo do izraza čutne izkušnje. Kot kažejo raziskave, aktivnosti v naravi in gibanje pozitivno vplivajo na zdravje, motoriko in učenje. Seveda pa od učiteljev pouk na prostem zahteva kompleksnejše priprave, kot so jih morda vajeni.

Šabjaničeva (2018) meni, da najboljše učne ure načrtujejo učitelji, ki so izkušeni na področju pouka na prostem. Učitelji, ki poznajo svoje učence, vedo, kako se bodo učenci odzvali v novih situacijah, ki so zanje izziv. Poučevanje na prostem je najboljše, ko so učitelji fleksibilni in znajo izkoristiti priložnosti, ki se pojavijo.

Ena takšnih priložnosti, ki sem jo sama izkoristila, je nadgradnja omenjenega načina pouka z uporabo tabličnega računalnika. Otroci danes namreč odraščajo ob sodobni tehnologiji. Melanšek (2018) ugotavlja, da se v zadnjem času v okviru domačih in mednarodnih projektov zelo spodbuja večja raba informacijske in komunikacijske tehnologije v učnem procesu. Od učiteljev se tako pričakuje ustrezna usposobljenost, digitalna pismenost ter pozitivna naravnost do tehnologije.

Tisti, ki jim to ne predstavlja ovir in so vešči uporabe sodobnih pripomočkov, bodo pouk občasno popestrili z vključevanjem le-teh. Pri tem je takoj na začetku treba natančno opredeliti pogoje njihove rabe, da ne postanejo zgolj moteč element.

2 Praktični primeri

V nadaljevanju navajam nekaj aktivnosti, ki sem jih v času epidemije po aprilski vrnitvi v šole izvedla s tretješolci v naravi. Obravnavali smo temo površje, orientacija in opis poti s pomočjo različnih točk v naravi. Znanje, ki so ga pridobili v naravi, so dokazovali s sodobnimi pripomočki v razredu.

2.1 Dejavnosti v naravi in z računalniško tablico

2.1.1 Fotografiranje pokrajine

Po uvodni uri spoznavanja značilnosti površja smo se z učenci podali na hrib blizu šole, od koder se razprostira lep razgled na naš kraj. Učencem sem naročila, naj s svojim očesom naredijo »fotografski posnetek« okolja. Ko so zagledali motiv, ki se jim je zdel zanimiv, so s palcem in kazalcem oblikovali pravokotnik, navidezno zajeli delček pokrajine, jo posneli in »shranili«. V parih so si predstavili svoje posnetke, pri čemer sem jih spodbudila, naj uporabljajo pojme o površju (ravnina, gričevje, hribovje) ter hkrati že natančneje opredelijo, kje kaj vidijo (na sredini je drog za električno napeljavo, desno od polja je travnik, ob gozdu so ...).

2.1.2 Igra Opazovanja

Z učenci smo se naučili nekakšno izštevanko Gledam, gledam, glej še ti, nekaj zelenega me bode v oči. Ob poimenovani barvi smo ugotavljali, kaj ima vodja igre v mislih, oz. katera točka ob fotografiranju mu je še posebej pritegnila pozornost. Vsi smo opazovali naravno in umetno okolje pred seboj ter ugibali, kaj je tisto, kar si je vodja igre zamislil. Tako so učenci nevede postali pozorni na številne podrobnosti, ki jih navadno ne bi opazili.

2.1.3 Risanje preprostih zemljevidov

Nato smo začeli z oblikovanjem preprostih zemljevidov. Vsak je na list papirja narisal opazovano pokrajino, načrt opremil z naslovom in preprosto legendo s simboli za najpogostejše objekte in površine. Učenci so si za lažje risanje vnaprej izbrali nekaj točk (grad, cerkev, železnica ...), ki so bile ključne za podrobnejše risanje zemljevida. V manjših skupinah so pogledali, kakšni zemljevidi so nastali in skušali ugotoviti ključne točke na sošolčevem zemljevidu. S pomočjo vprašanj sem spodbujala komunikacijo v skupini, vrednotenje izdelkov ter predloge za izboljšavo. Izmed narisanih zemljevidov so izbrali tistega, ki je bil najbolj dovršeno izdelan. Nato se je po skupinah začelo zbiranje naravnega materiala (kamnov, storžev, listja, lubja, plodov ...) za postavitve makete izbranega zemljevida.

2.1.4 Sestavljanje pokrajine iz naravnih materialov

Vsaka skupina je dobila podlago (večji karton), ki jo je postavila na raven teren in na njej iz nabranega materiala oblikovala maketo pokrajine. Učenci so pri postavljanju uživali. Ko so vsi končali z delom, so člani skupine vse svoje zemljevide razporedili okrog makete, da so lahko druge skupine ugibale, kateri zemljevid ustreza maketi. Večjih težav tu ni bilo. Naša sklepna ugotovitev je bila, da morajo biti kartografi pri svojem delu zelo natančni in precizni.

2.1.5 Igra Usmerjanje

Sledila je igra, kjer so se učenci razdelili v pare. Eden v paru je usmerjal drugega z navodili, kam naj se obrne in koliko korakov naj naredi v določeni smeri (npr. tri korake naprej, dva v desno ...). Tako je moral »poslušalec« s pomočjo »usmerjevalca« vrniti naravni material skupine nazaj v gozd. Vlogi sta po določenem času zamenjala. Izraza levo in desno smo nadgradili s stranmi neba. S pomočjo kompasa sem otrokom na plakat narisala vetrovnico. V vseh štirih glavnih smereh neba smo določili ključne točke, ki smo jih v določeni smeri videli (npr. na severu je trgovina, na jugu je ...). Z igro Pokaži smer smo si strani neba dobro zapomnili. Ko je vodja povedal smer neba, so morali učenci z roko pokazati v tisto smer.

2.1.6 Opis poti

Sledila je še zadnja aktivnost, preden smo se podali nazaj med štiri stene. Pari so dobili opis poti in nalogo, da ugotovijo, kam jih pripelje pot. Na ta način so utrjevali branje z razumevanjem, hkrati pa so razvijali tudi prostorsko predstavljivost. Večinoma so hitro ugotovili, da jih opis pripelje k šoli. Med potjo nazaj so ustno opisovali pot do šole tako, da je nekdo zastavljal vprašanja (npr. Kam bomo zavili?), drugi pa je nanja odgovarjal.

2.1.7 Aplikacija Stop motion studio na tabličnih računalnikih

Po vrnitvi v razred sem otroke motivirala z idejo, da bi se naučili opisovati poti s pomočjo »risanke«. Po začetnem čudenju sem predstavila primer risanke Janko gre k Metki. Naredila sem jo v preprosti animaciji Stop motion. Tehnika prikazuje nežive predmete v gibanju. Ob neprekinjenem predvajanju zaporedja fotografij se ustvari navidezno gibanje. Predmete za vsak posnetek posebej previdno v majhnih presledkih premikamo v zelene položaje. Predvajane v zaporedju tako vidimo, kot da se gibljejo. Pomembno je, da si pri montaži slike sledijo v pravilnem sosledju in da med fotografiranjem ne premikamo pripomočkov.

Učenci so v naslednjem tednu s pomočjo tabličnega računalnika ustvarili »risanko« z opisom poti. Za preprosto stojalo pri fotografiranju premikajočega predmeta (človeka) smo uporabili večjo narobe obrnjeno škatlo, pod katero so bile predloge različnih poti in izrezana figurica. Na vrh škatle smo položili tablični računalnik, ki je skozi luknjo v škatli zajel ustrezen kader. Učenci so skrbno poslušali razlago o delovanju Stop motion animacije, nato pa so se po parih izmenjevali pri tablici. Medtem ko so nekateri fotografirali in animirali figuro, so drugi pisali opise poti v zvezek. Po dveh dneh preizkušanja so učenci namesto predlog uporabili svoje skice poti od doma do šole in svoje figure. V enem tednu so vsi s pomočjo sošolca posneli tudi zvočni opis svoje poti od doma do šole. Sami so se spodbujali in izboljševali svoje opise z ustrezno smerjo (levo, desno) ter vključevali točke, ki so pripomogle k natančnejšim opisom. Kot zaključek našega dela so učenci svoje prvotne opise poti od doma do šole napisali še enkrat. Pri zvočnem snemanju opisa na tablico so se namreč veliko bolj potrudili kot pri samem zapisu. Z novimi opisi smo bili vsi bolj zadovoljni, saj so bili natančnejši.

3 Zaključek

Izvedba pouka na prostem z uporabo tabličnega računalnika zahteva učitelja, ki je naklonjen takemu načinu dela.

Učencem pa prinaša neprimerno več in globlje usvojenega znanja. Štembergerjeva (2012) namreč pravi, da si zapomnimo:

- 20 % tega, kar slišimo,
- 30 % tega, kar vidimo,
- 50 % tega kar vidimo in slišimo,
- 70 % tega, kar slišimo, vidimo in o čemer tudi govorimo ter
- 90 % tega, kar slišimo, vidimo, o čemer govorimo, kar smo doživeli ali naredili.

Lahko rečem, da so bile dejavnosti na prostem in s tabličnim računalnikom uspešne. Učenci so dosegli cilje, ki jih najdemo v interaktivnem učnem načrtu za spoznavanje okolja (2020): orientirali so se v okolju (glede na znane objekte), pridobili temeljne pojme v zvezi s pokrajinskimi značilnostmi okolice šole, se naučili risati, uporabiti različne vrste skic in zemljevidov ter spoznali glavne smeri neba. Pri učenju so bili aktivni, ustvarjalni, tudi kritični. Razvijali so odgovornost, sodelovanje in kazali veselje do dela. Menim, da je tak način dela večini učencem pomagal tudi do globljega znanja.

4 Viri in literatura

Melanšek, M.: *Uporaba mobilnih telefonov pri eksperimentalnem delu pouka kemije*: magistrsko delo. Univerza v Mariboru: Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Oddelek za biologijo, 2018.

Šebjanič, E.: *Primeri dobre prakse pouka na prostem v slovenskih vzgojno-izobraževalnih ustanovah*: magistrsko delo. Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta (splet). 2018. (citirano 11. 4. 2021). Dostopno na naslovu: http://pefprints.pef.uni-lj.si/4983/1/Eva_%C5%A0ebjani%C4%8D_Magistrska_KON%C4%8CNA_%E2%80%93%93_LEKTORIRANA.pdf

Štemberger, V. (2012). *Šolsko okolje kot čutno okolje ali pouk zunaj*. Razredni pouk: revija Zavoda RS za šolstvo, 14 / (1/2), 84—90.

Zavod RS za šolstvo. *Interaktivni učni načrti*. (splet). 2020. (citirano 16. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>

Povezivanje znanjem – Dvije Škole, dvije učionice, jedan čas

Samira Nukić

OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“, Sarajevo, FBiH, Bosna i Hercegovina,

<mailto:mnuvic.samira@gmail.com>

Aleksandar Rajić

OŠ „Pale“, Pale, RS, Bosna i Hercegovina, <mailto:mrajicaco@yahoo.com>

Sažetak

U vremenu kada različitosti još uvijek razdvajaju, imperativ Škole mora biti poštovanje, prihvaćanje i uvažavanje bogatstva različitosti. Forma izražavanja i način da budemo ljudi je zasnovana na znanju, otvorenosti, komunikaciji i slobodi mišljenja, savjesti i uvjerenju. U cilju unapređenje međusobnog dijaloga i promovisanja kulturnih raznolikosti, četiri Škole iz BiH i Srbije su došle na ideju potpisivanja Protokola o saradnji i partnerstvu. Planirane aktivnosti se realizuju kroz razmjenu iskustava i primjera dobre prakse. Jedan od inovativnih primjera saradnje između Škola, konkretno, dvije Škole iz Pala i Sarajeva, jeste upravo i tema rada. Ovaj rad je nastao kao produkt promišljanja njegovih idejnih tvoraca, koji su se vodili zajedničkom idejom jačanja međusobnih veza i širenja vidika učenika, razbijanjem predrasuda i povezivanjem mostovima pravih vrijednosti. Motiviranost realizatora je ključna, kao i razvijeni stavovi da ne postoje granice u razmjeni znanja i inovacija. Od inovativne ideje do njene realizacije, put je popločan dobrom voljom, prijateljskom komunikacijom i razumijevanjem, obostranim aktivnim radom do zajedničkog cilja. Časovi će biti realizirani u realnom vremenu, u dvije Škole, dvije učionice, s dvije nastavnice i dva odjeljenja, ali s istom Nastavnom jedinicom i zajedničkom pripremom nastavnika. U digitalnom dobu u kojem živimo, profesionalna komunikacija više nije ograničena, i odvija se svakodnevno putem mnogih digitalnih kanala u sklopu mrežnih servisa i sistema. Konkretno za ovu aktivnost korištena je Google Classroom platforma za udaljeno učenje. Nakon praktične primjene ideje, slijedit će refleksija, rezultati i slikovni prikazi samih časova.

Ključne riječi: bogatstvo različitosti, uvažavanje, partnerstvo, razmjena znanja, inovacije, zajednički čas, udaljeno učenje, povezivanje

Knowledge connection- Two Schools, two classrooms - one class

Samira Nukić

Elementary School "Mehmedalija Mak Dizdar", Sarajevo, FBiH, Bosnia and Herzegovina

Aleksandar Rajić

Elementary School "Pale", Pale, RS, Bosnia and Herzegovina

Abstract

At the time when differences are still separating people, the School's imperative must be to respect, to accept and to appreciate the richness of diversity. The form of expression and the way to show that we are open-minded human beings is based on knowledge, openness, communication and freedom of thought, conscience and belief. In order to promote mutual dialogue and cultural diversity, four schools from Bosnia and Herzegovina and Serbia came up with the idea of signing a Protocol about Cooperation and Partnership. Planned activities are realized throughout the exchange of experiences and examples of good practice. The specific topic of this project is the innovative example of cooperation between the Schools, two Schools from Pale and one school from Sarajevo. This work is made as a product of reflection of its creators, who were guided by the common idea of strengthening mutual ties and broadening students' horizons, breaking down prejudices and connecting bridges of true values. The crucial thing of this project is the motivation of the implementers as well as the developed attitudes that there are no limits in the exchange of knowledge and innovations. From an innovative idea to its realization, the path is paved with good will, with friendly communication and with understanding. The mutual, active work to a common goal. The classes will be realized in real time, in two Schools, two classrooms, with two teachers and two classes, but with the same Teaching Unit and the common teacher training. In the digital age in which we live, the professional communication is no longer limited, and takes place on a daily basis throughout many digital channels, within network services and systems. We use The Google Classroom distance learning platform for this specific activity. After the practical application of the idea, there will be the reflection, and the pictorial representations of the classes themselves

Keywords: richness of diversity, appreciation, partnership, knowledge exchange, innovation, class, distance learning.

Pravljčna noč – spodbujanje branja

Helena Brezar

Osnovna šola Marije Vere Kamnik, Slovenija, helena.brezar@os-marijevere.si

Izvleček

Zanimanje za branje je pri osnovnošolcih v veliki meri pogojeno z bralno kulturo družine in zadnja leta v višjih razredih močno upada. Prav je, da tako učitelji kot tudi starši pri otrocih skušamo na različne načine vzbuditi notranjo motivacijo za branje, torej željo po branju, ki je veliko bolj učinkovita kot pa zunanja motivacija – branje zaradi koristnih posledic. V prispevku je opisan projekt Pravljčna noč v knjižnici, ki se s četrtošolci že nekaj let izvaja na OŠ Marije Vere. S pozitivno izkušnjo branja, delavnic, sodelovanja ter malo drugačnega preživljanja časa v šolski knjižnici jim učitelji in knjižničarka skušajo dati pozitivno izkušnjo ter s tem vzbuditi zanimanje za branje, literaturo in s tem povezane dejavnosti.

Ključne besede: spodbujanje branja, pravljčna noč, bralna kultura, bralna pismenost, knjižnica

A Fairytale Night – Motivation for Reading

Abstract

Reading interest among primary school students is largely conditioned by their family's reading culture and has recently been declining sharply in the upper classes. Both teachers and parents should try to stimulate the children's internal motivation for reading (the desire to read), as it is much more effective than external motivation (reading for the sake of benefits).

The article describes Pravljčna noč v knjižnici (A Fairytale Night in the Library), a project which has been carrying out with the fourth graders at OŠ Marije Vere for several years. With the positive experience of reading, workshops, cooperation and discovering a different way to spend time in the library, the librarian and the teachers try to create a positive experience and stimulate their interest for reading, literature and related activities.

Key words: reading motivation, A Fairytale Night, reading culture, ready literacy, library

1 Uvod

»Knjiga je orožje, vzemi jo v roke,« je rekel znameniti nemški besedni umetnik Bertold Brecht. Vsi diktatorji so že od antike naprej ugotavljali, da je najlažje vladati nepismeni in neizobraženi množici, zato so bile knjige skozi stoletja najhujši sovražnik diktaturam. Ljudem so na različne načine skušali omejiti dostop do knjig, vendar so ljudje vedno našli način, da so brali.

Bralna kultura je pomemben del kulturno-umetnostne vzgoje in kulturne pismenosti. Ko govorimo o razvoju bralne kulture, mislimo na različne oblike spodbujanja branja in razvijanja bralčeve potrebe po branju ter na dojemanje branja kot vrednote. Govorimo o razvoju interesa za branje, pozitivnih stališč do branja, pozitivnih emocij ob bralnih dejavnostih ter pojmovanja branja kot vrednote, ki bogati človeka, mu pomaga pri oblikovanju identitete in je zanj nujna, saj omogoča in spodbuja vseživljenjsko učenje. Bralna kultura ima ključno vlogo pri razvoju bralne pismenosti, ki zajema vse jezikovne dejavnosti: zmožnost izražanja, poslušanja, razumevanja govornih in pisnih besedil, s tem pa vključuje tudi spoznavanje in dojemanje literature. Bralna pismenost je ključni element bralne kulture, bralna kultura pa je temelj bralne pismenosti.

Strokovnjaki poudarjajo, da je dosežena stopnja posameznikove bralne pismenosti močno odvisna od njegovih sposobnosti, hkrati pa tudi od njegove motivacije za branje in od bralne kulture. (Bucik, I., Požar Matijašič, N., Pirc V., 2011)

2 Motivacija za branje

Učenci berejo z različnimi nameni – za razvedrilo in učenje. Berejo različne vrste bralnih gradiv, umetnostna in neumetnostna besedila. Poleg dobro razvite tehnike branja je dobro razumevanje in pomnjenje prebranega odvisno tudi od številnih drugih dejavnikov, ki jih lahko s psihološkega vidika razdelimo v kognitivne (spoznavne) in motivacijske dejavnike.

Med kognitivnimi dejavniki, ki najbolj vplivajo na bralno razumevanje, so predznanje bralca, besedišče in bralne strategije. Strokovnjaki že dolgo opozarjajo, da zgolj védenje bralca o bralnih strategijah in načinu njihove uporabe pri branju ni zagotovilo, da bo te strategije tudi uporabljal; da bi se to zgodilo, mora biti namreč primerno motiviran.

Za branje lahko otroka motivirajo notranji in zunanji dejavniki. Za prvo velja, da spodbuja otroka k branju, ker ima sam željo po branju. V tem primeru branje otroku predstavlja užitek. Zunanjo motivacijo za branje sestavljajo zunanji dejavniki, ki otroka spodbujajo k aktivnostim (na primer pohvala drugih). Otrok bere zaradi posledice, ki jo prinaša branje in ne zato, ker bi ga branje veselilo.

Pomembno je torej, da spodbujamo notranjo motivacijo za branje, če želimo, da bodo razvili dalj časa trajajoč interes za branje. Notranjo motivacijo spodbujamo predvsem tako, da otrok pri branju aktivno sodeluje, da se za branje počuti kompetentnega in da ob branju doživlja pozitivna čustva. (Bucik, I., Požar Matijašič, N., Pirc V., 2011)

Raziskave ugotavljajo, da se na splošno danes bere manj, kot se je bralo v preteklosti. Pri tem mislimo predvsem na umetnostna besedila. Vzroki za to so verjetno tudi drugačen tempo življenja, prisotnost računalnikov in telefonov v vsakdanjem življenju, s katerimi si krajšamo čas.

Učenci najraje berejo knjige po svojem izboru in priporočilu sošolcev, izbirajo jih glede na naslov in izgled naslovnice. Radi imajo tudi priporočila učiteljev in knjižničarjev.

Vzgojitelji v vrtcih in učitelji v šolah, knjižničarji in starši smo otrokom zgled bralcev, pokazati jim moramo, da v branju lahko uživajo, ter nanje prenesti sporočilo, da je branje lahko prijetno, zabavno, pomembno in koristno.

3 Pravljična noč v knjižnici

Šole k spodbujanju branja pristopajo na različne načine. Učenci branje najpogosteje povezujejo le s slovenščino, z domačim branjem in/ali dolgotrajnostjo. Da bi to prepričanje razblinili, na naši šoli za četrtošolce že več let izvajamo projekt Pravljična noč v knjižnici. Ta ne prinaša le branja, ampak z njo želimo učencem omogočiti, da knjižnico doživijo na malo drugačen način, da se v njej počutijo dobro in jo posledično večkrat obišejo. V ospredje postavljamo druženje ob branju, igrah in ustvarjanju. Predstavljena dejavnost jim omogoča doživljati branje kot nekaj posebnega in prijetnega, to pa spodbuja razvijanje pozitivnega odnosa do leposlovja in branja.

Pravljično noč pripravljamo knjižničarka, učiteljica četrtošolcev ter učiteljica slovenščine s predmetne stopnje. Učenci se tako поблиže spoznajo tudi z učiteljico, ki jih še ne poučuje, mogoče pa poučuje njihove starejše brate ali sestre, kar ponosno povejo. Ker z učenci skupaj doživimo pozitivno izkušnjo, lahko rečem, da je naš drugi stik – v 6. razredu, ko se ponovno srečamo, takrat v razredu, pozitiven, saj se radi spominjajo te noči.

S pripravami na Pravljično noč v knjižnici pričnemo že nekaj tednov pred izvedbo, ko se knjižničarka, učiteljica četrtošolcev in učiteljica slovenščine s predmetne stopnje dobimo ter iščemo ideje in načrtujemo dejavnosti. Vsako leto je pravljerna noč malce drugačna. Izberemo si različne teme, ki jih prilagodimo tudi času (npr. če pravljerna noč poteka v decembru, je tema božično-novoletna, spomladi smo se spomnili pomladanskih praznikov in ljudskih običajev), spoznavali smo slovenske avtorje, pravljice, govorili smo tudi o čustvih in sprejemanju drugih ...

Pravljično noč izvedemo trikrat, z vsakim razredom posebej. Razred se s tako izkušnjo še bolj poveže, sploh ker temo prilagodimo razredu, njihovim zanimanjem in klimi. Tudi učenci imajo včasih predpriprave na pravljerno noč. Ko je bila tema slovenski avtorji, smo v razredu predhodno izvedli anketo, katere avtorje poznajo, čigava dela so že brali. Pred pravljerno nočjo, ki jo bom podrobneje opisala, smo prav tako naredili anketo o najbolj priljubljenih knjigah Primoža Suhodolčana.

Na pravljerno noč so povabljeni vsi učenci četrtyh razredov, saj je ravno spodbuda k branju naš cilj. Ker je to dogodek, ki ga še niso doživeli in se ga veselijo že od začetka leta, se odzovejo skoraj brez izjem.

Pravljična noč v knjižnici poteka od poznih popoldanskih ur do naslednjega dopoldneva. Najprimernejši dan je zato petek.

Dejavnosti Pravljične noči v knjižnici lahko razdelimo na več delov:

Sprejem

Učenci pridejo običajno v šolo malo pred 18. uro, na hodniku odložijo nahrbtnike, blazine in spalne vreče, ki so jih prinesli s seboj, ter se udobno namestijo na foteljčke in blazine v knjižnici. Ta del večera je namenjen medsebojnem spoznavanju, predstavitvi zanimivih knjig, ki so jih prebrali in jih prinesli s seboj, predstavitvi rezultatov ankete, ki so jo izvedli. Ugotovili smo, da so za Primoža Suhodolčana slišali vsi učenci, skoraj vsi so tudi že brali njegove knjige. Najbolj priljubljene so slikanice Petra Nosa, knjigi Ti kanta požrešna in Pica je kraljica! iz zbirke Pozor, pravljice! Nekaj učencev je prebralo tudi knjigo Košarkar naj bo.

Nato spoznamo temo večera, književno delo, o katerem bo tekla beseda, knjižničarka ali učiteljica pa prebere odlomek ali dva.

Slika 1: Uvodni pogovori (osebni arhiv)

Opisano pravljčno noč smo posvetili Primožu Suhodolčanu in njegovim delom. Knjižničarka jim je na kratko predstavila življenjepis ter knjige, ki jih je napisal. Povedala je tudi, katere najdejo v šolski knjižnici in ugotovili smo, da imamo skoraj vse njegove knjige. Učiteljica je za začetek zabavnega večera prebrala nekaj zgodb o Petru Nosu.

Dejavnosti

Učence zaradi lažje organizacije razdelimo v več skupin in pripravimo več dejavnosti. To je osrednji del dogajanja. Včasih dejavnosti izvajamo tudi v sosednjih razredih, da se ne motimo med seboj, učenci pa se po določenem času zamenjajo. V tem času likovno ustvarjajo, iščejo skriti zaklad, berejo, poslušajo zgodbe, pripovedujejo, dramatizirajo, rišejo zemljevid avtorjev, iščejo podatke o knjigah in avtorjih, se igrajo pantomimo, izdelujejo plakate, igrajo kviz ...

Tokrat smo izvedli lov na skriti zaklad. Preko ugank in knjižničnega znanja je vsaka skupina prišla do svoje knjige Primoža Suhodolčana ter nalog, povezanih s knjigo. Ukvarjali smo se s knjigami Živalski vrt Petra Nosa, Živalske novice, Veliki bum bum čigum in Goran – legenda o zmaju.

Slika 2: Sestavljanje platnice (osebni arhiv)

Po dejavnostih si vzamemo čas za pozno večerjo, ki jo pripravimo v učilnici za gospodinjstvo, kjer četrtošolci še niso bili in je tudi zato ta svojevrstno doživetje. Včasih večerjo pripravijo starejši učenci izbirnih predmetov, povezanih s kuhanjem.

Ogled filma

Po večerji se učenci umijejo, preoblečejo v pižame ter knjižnico spremenijo v spalnico. Udobno se namestijo v spalne vreče in si ogledajo film ali risanko, ki se navezuje na izbrano temo. Ogledali smo si film Košarkar naj bo. Sledi spanje.

Slika 3: V pričakovanju filma (osebni arhiv)

Dopoldanske dejavnosti

Pospravljanju sledi jutranja telovadba ter zajtrk. Nato se vsi zberemo v knjižnici, kjer skupine predstavijo rezultate dela prejšnjega večera, izrazijo svoja mnenja in doživetja. Po 10. uri se poslovimo.

Da ne pride do nevšečnosti, je o dogodku treba obvestiti vodstvo šole in hišnika, ki zaklene šolo v soboto dopoldne, vodjo prehrane, da pripravi vse potrebno za zajtrk in večerjo, varnostno službo.

Potrebno je pridobiti pisno dovoljenje staršev za udeležbo učencev na dogodku ter za učence seveda pripraviti vabila. Dogodek knjižničarka pride predstaviti v razred in razdeli vabila ter prijavnice.

4 Zaključek

Cilj Pravljične noči v knjižnici je, da mladi udeleženci izkusijo branje književnega besedila kot prijetno doživetje oziroma užitek, ki omogoča in spodbuja tudi različne jezikovne in druge ustvarjalne odzive posameznika ter različne družabne dejavnosti v skupini. V dogodek se trudimo vključevati čim več medpredmetnih povezav ter se prilagajati aktualnim dogodkom. Odzivi učencev so pozitivni. Za opisano pravljino smo si Primoža Suhodolčana izbrali z razlogom – njegov obisk smo načrtovali za zaključek bralne značke, ki pa je zaradi pouka na daljavo žal odpadel oziroma se je prestavil za eno leto.

5 Viri in literatura

Bucik, I., Požar Matijašič, N., Pirc, V. *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Elektronski vir. 2., dopolnjena izdaja. Elektronska knjiga. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2011.

Dostopno na naslovu: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf> (7. 4. 2021)

Primer dobre prakse – male pisane črke na daljavo

Bojana Šergan

Osnovna šola Lava Celje, Slovenija, bojana.sergan@gmail.com

Izvleček

Opismenjevanje je sestavni del in pomemben korak na poti izobraževanja. S sistematičnim opismenjevanjem se učenci srečujejo skozi celotno prvo vzgojno - izobraževalno obdobje. Po sistematičnem razvijanju predopismenjevalnih zmožnosti učenci spoznajo najprej veliko tiskano abecedo. Glasove zapisujejo s črkami, zapisujejo zloge, krajše in nato daljše besede. V drugem razredu spoznajo male tiskane črke, nato pa še male in velike pisane. Delno so bili učenci opismenjeni v preteklem šolskem letu. Tudi v tem šolskem letu se je del opismenjevanja izvajal na daljavo. Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse pri obravnavi malih pisanih črk na daljavo ter hkrati opozoriti na prednosti in slabosti takšnega poučevanja. Tovrstno poučevanje je poseben izziv tako za učitelja, za učenca in tudi za starše, saj učenci pri tej starosti kljub vsemu potrebujejo pomoč staršev oziroma odrasle osebe.

Ključne besede: opismenjevanje, pisanje, mala pisana črka, učenje na daljavo, prednosti in slabosti

AN EXAMPLE OF GOOD PRACTICE – LOWER-CASE CURSIVE LETTERS IN TERMS OF DISTANCE TEACHING AND LEARNING

Abstract

Literacy teaching is a constituent part and an important step towards education. Pupils deal with systematic literacy teaching throughout the first educational period. After developing pre-literacy abilities systematically, pupils get to know the upper-case block alphabet. They write phonemes in letters, they write syllables, then short and long words. In the second class they get to know the lower-case block letters first and lower-case and upper-case cursive letters afterwards. In the past school year pupils partially dealt with literacy teaching. In this school year a part of literacy teaching was carried out in terms of distance teaching and learning. The purpose of this article is to present an example of good practice in dealing with lower-case cursive letters in terms of distance teaching and learning and to point out the advantages and disadvantages of such teaching. Distance teaching and learning is a special challenge for a teacher, a pupil, as well as for parents, since pupils at this age, despite everything, need the help of their parents or an adult.

Key words: literacy teaching, writing, lower-case cursive letter, distance teaching and learning, advantages and disadvantages

1 UVOD

Oktobra leta 2020 smo bili v manj kot letu že drugič soočeni s poučevanjem na daljavo. Ob prvi situaciji, ki se nam je zgodila, smo bili pri tovrstnem načinu poučevanja negotovi in zaskrbljeni. Vendar so nam pridobljene izkušnje pomagale pri poučevanju

na daljavo ob drugem valu epidemije. Po Keeganu (1996) je izobraževanje na daljavo »oblika izobraževanja, za katero je značilno, da sta učitelj in študent večinoma ločena, da izobraževalni proces organizira izobraževalna organizacija, da izobraževalni proces poteka s pomočjo različnih medijev ter da izobraževalna organizacija študentom nudi možnost dvosmernega komuniciranja in organizira občasna študijska srečanja. Izobraževalni proces se izvaja individualno. Omogoča sodelovalno učenje in s tem uporabo sodobnih socialnih omrežij.« (str. 50).

V nadaljevanju bo predstavljeno opismenjevanje v 2. razredu. S katerimi izzivi smo bili soočeni, kaj je bilo dobrega in tudi, kje smo naleteli na ovire ter kako smo jih premagali. Zagotovo je poučevanje v prvem in drugem razredu precej specifično, saj so učenci na začetku opismenjevanja. Nemogoče je pričakovati povsem samostojno delo. Potrebna je podpora in pomoč staršev ter pravilna usmeritev in spodbuda učitelja.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Ropičeva (1996) pojasni razliko med terminom opismenjevanje, ki pomeni, da otroka poučujemo brati in pisati, medtem ko termin opismeniti pomeni, da otroka naučimo brati in pisati.

Ropičeva, Jelovškova in Frančeškinova (2001) v priročniku za učitelje in vzgojitelje Danes rišem, jutri pišem, predstavijo osnove pisanja. Učencem je potrebno najprej pokazati pravilno telesno držo pri pisanju ter jih opozoriti na morebitne nepravilnosti. Zelo pomembna je pokončna drža glave, roka, s katero pišemo, pa naj bo položena na mizo. Nasprotna roka je postavljena tako, da je komolec prislone na mizo in drži list ali zvezek, da se ne premikata. Otrok mora glavo držati pokonci. Razdalja med očmi in površino, na katero piše, naj bo približno 30 centimetrov.

V razredu ugotavljamo, da učenci zelo radi sedijo tako, da imajo noge pokrčene na stolu. Prav tako zelo radi spodvijejo na stol vsaj eno nogo, glavo pa si podpirajo s tisto roko, v kateri ne držijo pisala. Pomembno je, da sta velikost mize in stola primerna učenčevi velikosti. V šolo prihajajo učenci, ki se v rasti lahko zelo razlikujejo, zato je prav, da poskrbimo za ustrezno višino miz in stolov za vse učence. V prvi vrsti pa je potrebno vse učence opozarjati na pravilno sedenje. Utrjevanje že usvojenih pisanih črk pa pripraviti tudi tako, da učenci utrjujejo v gibanju.

Različni avtorji navajajo tudi pravilno držo pisala. Avtorici Frančeškinova in Ropičeva (1999) priporočata, da pisalo držimo približno dva prsta nad konico. Držimo ga naslonjenega na sredinec in držimo s palcem in kazalcem. Mezinec, zunanji rob dlani in del podlahti se morajo dotikati lista oziroma mize, palec in kazalec pa vlečeta pisalo in tako za njim nastaja sled – črta. Gibe izvajamo le v komolcu in rami. Zgornji del svinčnika je obrnjen proti desni in stran od rame. Izkušnje z držanjem pisala so za proces opismenjevanja zelo pomembne.

Bavčar in Lavrenčič (1995) opozarjata, da je za ustrezen prijem pisala in izvedbo grafomotoričnih vaj potrebno, da ima otrok osvojen pincetni prijem. Potrebno je izbrati ustrezno pisalo, ki ne ovira pri pisanju in ne preusmerja njegove pozornosti.

V praksi opazujemo, da imajo nekateri učenci z držo pisala precejšnje težave, saj so pisalo nepravilno držali še v predšolskem obdobju in to držo ponotranjili. Kljub pomoči

in opozarjanju, pri vseh učencih te težave ne uspemo odpraviti ali pa z zelo veliko truda in ob pomoči staršev. V ta namen so v pomoč različni triki in pripomočki, a drža pisala hkrati zahteva predvsem polno mero učenčeve doslednosti in samokontrole.

Avtorici Frančeškinova in Ropičeva (1999) zapišeta, da šele, ko je usvojena pravilna drža pisala, lahko začnemo postopoma uvajati uporabo različnih vrst pisal. Izkušnje kažejo, da bi bilo najbolj smiselno pričeti z uporabo krede, nato voščene barvice, flomastra, nato z uporabo suhe barvice in na koncu svinčnika. Pri vseh navedenih pisalih mora biti ustrezna dolžina, da jih učenci lahko pravilno držijo.

2.1 MALE PISANE ČRKE

Golli (1991) razloži metodični postopek pri spoznavanju in pisanju posameznih pisanih črk. Metodični postopek je podoben kot pri pisanju tiskanih črk, vendar je pri pisanih črkah še bolj pomembno, da sta v besedo vključeni ena ali dve črki. Glavni pomen pisanja je povezanost črk v besedi. Besedo najprej napišemo z malimi tiskanimi črkami in nato z učenci ugotavljamo, kako bi se jo dalo napisati hitreje, pri tem pa bi uporabili le eno potezo. Pri vsem tem je glavno, kolikšna je povezanost in da pri zapisu ostanejo vse pisane črke čitljive. Pri ponavljanju in utrjevanju pisanih črk se bolj osredotočimo na besede, kot na posamezno črko. Učenci pri postopku pisanja posnemajo učiteljičino pisavo. Zato mora učiteljica sama za šolsko rabo pisati popolnoma vzgledno normirano pisavo. To je del njene poklicne sposobnosti. Pri zapisovanju učenci razmišljajo ali je ta vezava najkrajša, ali povezani črki ostajata čitljivi, ali so črke enako velike, poteze vzporedne, ovali res ovali.

3 MALE PISANE ČRKE NA DALJAVO

Učenje malih pisanih črk na daljavo predstavlja poseben izziv, saj učitelj ni fizično prisoten in težko spremlja učenca in njegovo pisanje. Iz končnega zapisa ugotavlja, kako uspešen je bil učenec pri delu. Zelo pomembno je, da so v šoli razvite osnove pisanja, ki zajemo pravilno držo telesa pri pisanju, položaj glave in roke, položaj trupa in nog, položaj roke, ki piše, položaj prstov, lista mize, pa tudi primerno svetlobo ob pisanju. Če učenec vse te osnove pisanja upošteva, potem bo tudi pisanje lahko steklo v najboljši meri.

Pri obravnavi malih pisanih črk, smo imeli srečo, da smo postavili dobre temelje in nekaj črk obravnavali že v šoli pred pričetkom šolanja na daljavo. Učenci so tako usvojili rutino učenja črk. V šoli smo malo pisano črko vedno izpeljali iz male tiskane črke in iskali podobnosti med njima. Malim tiskanim črkam smo dodajali ročice in tako povezali črke v besedo. Poudarili smo poteze pisanja od spodaj navzgor ter od desne proti levi. Učenci so črko, kasneje tudi izbrano besedo, zapisali na veliko. Pisali so s prstom po zraku, na tablo, na papir večjega formata, s kredami po asfaltu. V skupinah so črke pisali po zdrobu, s prstom na hrbet svojega sošolca. Ko so predelali vse postaje, so lahko odšli črko zapisat z nalivnim peresom v zvezek.

Ob tem smo poudarili, kako mora biti črka zapisana, na kaj morajo biti še posebej pozorni. Po zapisu črk, so sledile besede z že poznanimi črkami. Z večanjem števila črk, so se večale tudi možnosti zapisovanja besed in tudi povedi. Po končanem zapisu, so učenci narisali vzorec in zaključili obravnavano črko. Pri urah utrjevanja zapisa črk in besed, smo kar nekaj časa namenili, da učenci utrjujejo ob gibanju. V praksi to

pomeni, da jim na primer po učilnici prilepimo besede in povedi zapisane z malimi pisanimi črkami. Učenec se sprehodi do izbrane besede, jo prebere, mora si jo zapomniti, pride do svojega delovnega prostora in besedo zapiše. Nato gre do naslednje besede in vajo ponovi. Učenci se lažje skoncentrirajo na dano nalogo, obenem urijo branje in spomin. Pri slovenščini ne uporabljajo delovnih zvezkov, le učbenik. S tem so manj obremenjeni glede reševanja v delovne zvezke in ure poskušamo izpeljati čim bolj razgibano, zanimivo in prijetno.

Ko se je poučevanje selilo na daljavo, se je s tem spremenilo tudi poučevanje. Pri poučevanju na daljavo je bilo potrebno najti način, kako učencem približati spoznavanje in učenje črk. K sreči je bil proces pridobivanja črk v šoli že precej avtomatiziran, zato se je vse skupaj nekoliko lažje selilo na daljavo. Običajno pri spoznavanju črk izhajamo iz glasov, zato je bil prvi korak pri spoznavanju črk iskanje besed na dani glas. Sledila je demonstracija zapisa črke ter razlaga. Demonstracijo zapisa so prejeli v obliki video gradiva, ponovitve pa tudi preko video konferenčnega sistema. Učenci so si zapis lahko večkrat ogledali. Črke so potem, podobno kot v šoli, zapisovali s prstom po zraku ali po tleh, po mizi, na velik list in šele nato v zvezek z vmesno črto. Pri tem učitelj nima vpogleda na učenčevo držo telesa, držo pisala in druge pomembne dejavnike, ki vplivajo na zapis. Učenci in učitelj so prepuščeni zaupanju staršev, ki predstavljajo vez med učencem in učiteljem. Uspešnemu zapisu črk sledi zapis besed in povedi. Iz zapisa učencev učitelj razbere ali učenec morda preveč pritiska, ali je svinčnik ošiljen ter ali so oblike in poteze črk pravilne. Razbere tudi, kdo ima težave z obračanjem črk, izpuščanjem črk ter z orientacijo v črtovju. Pri tovrstnem delu je podajanje sprotne povratne informacije učitelj - učenec še bolj pomembna. Učitelj mora podati kakovostno povratno informacijo, ki je v učencu v pomoč, da lahko sproti odpravlja napake, ki so prisotne pri njegovem zapisu. Učenca je potrebno na nek način pohvaliti za opravljeno delo in trud ter ga pozitivno motivirati, da je naslednjič pri delu bolj natančen in dosleden. Pogosto je učencu cilj, da nalogo opravi čim hitreje, ne glede na kvaliteto. Tukaj se lahko učitelj posluži enega izmed elementov formativnega spremljanja – samovrednotenje, kjer učenec vrednoti lastno pisavo. Starši in spodbudno domače okolje so pri vseh učencih ključ do uspeha, da učence pravočasno usmerijo na pravo pot ob napotkih učitelja.

4 ZAKLJUČEK

Opisumenjevanje je osnova za nadaljnje učenje. Opismeniti učenca je učiteljevo poslanstvo in ena izmed najpomembnejših dejavnosti prvega triletja. Otroci so v začetnem obdobju zelo vedoželjni in se želijo čim prej naučiti branja in pisanja. Komaj čakajo, da spoznajo veliko tiskano abecedo. Potem nestrpno pričakujejo, kdaj se bodo učili pisanja malih tiskanih črk, zato jih nekateri že sami raziskujejo. Ko to obvladajo, se mnogi že podpisujejo s pisanimi črkami in z nalivnim peresom. Zelo so ponosni, ko jim to uspe. Seveda so med njimi razlike v lepopisju, pravopisu in vztrajnosti ter doslednosti. Pri spoznavanju črk v šoli ima učitelj nadzor nad celotnim dogajanjem in lahko takoj ukrepa, pomaga, svetuje in usmerja. Pri poučevanju na daljavo se vez med učiteljem in učencem nekoliko razrahlja, saj učitelj vidi le končni izdelek, iz katerega ugotavlja, kako uspešen je učenec. Sploh pri mlajših šolarjih, so pomemben člen starši, ki otroku nudijo takojšnjo pomoč in oporo. Zelo pomembna je tudi sprotna povratna informacija učitelja, ki pohvali dobro in daje predloge za izboljšanje, če je to potrebno.

Sprotna povratna informacija je najučinkovitejša, če je podana na licu mesta. Vsakič smo se pri poučevanju na daljavo naučili nekaj novega, kar nam bo ostalo vse življenje kot opomin na to, da je učenje v šoli zares pomembno in da učenci potrebujejo učitelja ob sebi. Učitelja, ki stoji učencem ob strani, jih usmerja, ki z jasno in natančno povratno informacijo vsakemu posamezniku pomaga, da je pri svojem delu še uspešnejši in motiviran za nadaljnje delo. Ni pomembno le, da se učimo, temveč, da se naučimo in da naučeno znamo uporabljati. Prav tako kot je pomembno, da učence do zaključka prve triade opismenimo.

5 VIRI IN LITERATURA

Bavčar, H., Lavrenčič, A.: *MOS: vaje motorike, orientacije in smeri*: priročnik za učitelje in starše. Ajdovščina: Osnovna šola, 1995.

Frančeškin, J., in Ropič, M.: *Danes rišem, jutri pišem*: delovni zvezek za opismenjevanje v 1. razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Rokus, 1999.

Golli, D.: *Opismenjevanje v 1. razredu*. Novo mesto: Pedagoška obzorja, 1991.

Keegan, D.: *Foundations of distance education*, 3 izdaja. London: Routledge, 1996, str. 50.

Ropič, M., Jelovšek, U. M., Frančeškin, J.: *Danes rišem, jutri pišem*: priročnik za učitelje in vzgojitelje v 1. razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Rokus, 2001.

Primerjava filtracije vode med kraškim in rečnim površjem z vidika izlitja kerozina v nesreči tovornega vlaka pri Hrastovljah – delo na daljavo

Matic Močnik

Gimnazija Škofja Loka, Slovenija

matic.mocnik@gimnazija-skofjaloka.si

Izvleček

Junija 2019 je prišlo do nesreče mednarodnega tovornega vlaka, ki je prevažal cisterne, napolnjene s kerozinom. Izlitje je v Dolu pri Hrastovljah je ogrozilo zajetje pitne vode za vse obalne občine. Do nesreče je prišlo na kraškem površju, kjer ima voda slabše samočistilne sposobnosti, tako da je Agencija Republike Slovenije za okolje šele po šestih mesecih neprestanega nadzora in testiranj zaključila, da razliti kerozin zajetja pitne vode ni dosegel. Z dijaki izbirnega maturitetnega predmeta geografija smo v času dela na daljavo izvedli eksperiment, pri katerem smo naredili dva prečna prereza tal, in sicer za kraški in rečni tip površja. S pomočjo kalne vode smo v obeh profilih preverili zmožnost filtriranja nevarnih snovi, preden onesnaženje doseže podzemno vodo ali podtalnico. Dokazali smo, da je bila nevarnost onesnaženja pitne vode na mestu nesreče resnično velika, pri podobni nesreči na rečnem reliefu pa najverjetneje večina razlite nevarne snovi podtalnice ne bi dosegla.

Ključne besede: nevarno razlitje, filtracija, kraški tip površja, rečni tip površja, pitna voda, eksperiment

Comparison of water filtration between the karst and river surfaces in the light of the kerosene spill in the freight train accident in Hrastovlje – distance learning

Abstract

In June 2019, an international freight train carrying tanks of kerosene was involved in an accident. The spill in Dol pri Hrastovljah threatened the drinking water reservoir for all coastal municipalities. The accident occurred in the karst terrain where the self-cleaning capacity of water is poor, which is why it took six months of continuous monitoring and testing for the Environment Agency of the Republic of Slovenia to conclude that the spilled kerosene had not reached the drinking water reservoir. During the period of distance learning, we conducted an experiment with geography graduates by making two cross-sections of the soil – both karst and river surfaces. Using muddy

water, we tested the ability of both cross-sections to filter out hazardous substances before contamination reaches groundwater. We have shown that the risk of drinking water contamination was truly high at the accident site, and that if a similar accident had occurred in a river terrain, most of the spilled hazardous substances would most likely not have reached the groundwater.

Key words: hazardous spill, filtration, karst surface, river surface, drinking water, experiment

Nesreča tovornega vlaka pri Hrastovljah

V nedeljo, 25. junija 2019, se je na železniški progi med Koprom in Ljubljano pred železniško postajo Hrastovlje zgodilo iztiranje mednarodnega tovornega vlaka, ki je prevažal cisterne z vnetljivo tekočino, in sicer z letalskim gorivom kerozin. Kot je bilo kasneje ugotovljeno, je do iztiranja prišlo zaradi zloma kretnice, kar je povzročilo, da je šest vagonov oziroma cistern iztirilo in je zaradi bočnega drsenja prišlo do predrtja rezervoarja ter posledično do iztekanja kerozina. Po podatkih Službe za preiskovanje letalskih, pomorskih in železniških nesreč ter incidentov na Ministrstvu za infrastrukturo je ob nesreči prišlo do izteka približno 7600 litrov letalskega goriva. Ker je do nesreče prišlo na vodovarstvenem območju zajetja pitne vode za območje Obalno-kraške statistične regije, je obstajala neposredna nevarnost, da pride do onesnaženja Rižanskega vodovoda, kar bi pomenilo, da bi primorske občine Ankaran, Izola, Koper in Piran ostale brez glavnega vira pitne vode (Končno poročilo o železniški nesreči v Hrastovljah, 2020).

Takoj po nesreči tovornega vlaka je Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO) začela s spremljanjem stanja voda na izviru reke Rižane in v njenem zaledju. S pomočjo kemijskih analiz vode so spremljali in določali prisotnost mineralnih olj ali drugih v vodi topnih sestavin kerozina, ki bi lahko onesnažile pitno vodo. Glavni problem, ki je bil izpostavljen ob izlitju nevarne snovi, je dejstvo, da gre za kraški tip površja, kjer je zaradi kemičnega raztapljanja apnenca prisotna značilna poroznost površja in se pojavlja podzemno pretakanje vode. Ob izlitju nevarne snovi na kraškem površju obstaja velika verjetnost, da ta ponikne in tako onesnaži podzemne vodne vire (Agencija Republike Slovenije za okolje, 2020).

Dobrih šest mesecev po nesreči tovornega vlaka v Dolu pri Hrastovljah je ARSO podal poročilo, da je bila pitna voda za obalo glede kerozina ves čas varna in da do onesnaženja Rižanskega vodovoda zaradi izvedenih preventivnih ukrepov ni prišlo (Agencija Republike Slovenije za okolje, 2020).

1 Delo na daljavo v času epidemije covid-19

Vlada Republike Slovenije je 12. marca 2020 razglasila epidemijo novega koronavirusa in sprejela ukrepe za zaježitev širjenja okužbe. Eden izmed teh ukrepov je bilo tudi zaprtje vseh vzgojno-izobraževalnih ustanov s ponedeljkom, 16. marca 2020. To je pomenilo, da se je učni proces preselil na platformo Zoom in začelo se je t. i. poučevanje na daljavo (Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa, 2020).

Z dijaki četrtega letnika, ki so za svoj maturitetni predmet izbrali geografijo, smo se odločili, da bomo kljub dani situaciji, ki je onemogočala izvedbo klasičnega terenskega dela, izvedli naravnogeografsko vajo v sklopu internega dela ocenjevanja pri maturi iz znanja geografije. Za temo smo si izbrali nesrečo tovornega vlaka v Dolu pri Hrastovljah in dorekli, da bomo na praktičen način s pomočjo eksperimenta, ki simulira filtracijo vode na kraškem ali rečnem površju, analizirali oziroma primerjali, kakšne bi bile posledice takšne nesreče, če bi se izlitje nevarne snovi zgodilo na Kranjsko-Sorškem polju.

2 Navodila za izvedbo eksperimenta na daljavo

Zaradi specifične situacije, ki je onemogočala pouk v živo, sem se odločil, da eksperimentalne terenske vaje izvedemo na daljavo preko platforme Zoom. Vsem dijakom sem poslal teoretično zasnovo eksperimenta in seznam potrebnih stvari, ki jih bodo pri izvedbi eksperimenta potrebovali (Priloga 1). V pripravi na eksperiment so dijaki postavili hipotezo, v kateri so predvidevali, kakšni bosta hitrost in učinkovitost filtracije na simuliranem kraškem ali rečnem površju. Vsak dijak je izvedel eksperiment sam na svojem domu ob spremljanju in podajanju navodil preko platforme Zoom (Slika 1). Na koncu smo primerjali hitrost in uspešnost filtracije obeh filtrov, ki sta simulirala kraško in rečno površje, in potrdili oziroma ovrgli hipoteze, ki so jih podali dijaki na začetku eksperimenta.

Po opravljenem eksperimentu, v katerem smo dokazali, da je filtracija vode bolj učinkovita na rečnem kot kraškem površju, smo zadevo še aktualizirali glede na nesrečo tovornega vlaka v Dolu pri Hrastovljah in prišli do zaključka, da je bila nevarnost za onesnaženje pitnega vira za Obalno-kraško regijo zelo velika. Kot je pokazal eksperiment, je hitrost prenosa skozi kraški vodonosnik izredno velika. Tako je bil ob izlitju poleg hitrega in pametnega odziva intervencijskih služb prisoten tudi kanček sreče. Kerozin je na območju še vedno prisoten, saj so odstranili zgolj 1000 litrov iz zgornjih zemeljskih plasti. Ostale količine kerozina naj bi se ujele v žepe kraškega reliefa na globini do 30 metrov (Cerin, 2020).

3 Teoretična zasnova eksperimenta filtracije vode na kraškem in rečnem reliefu

Kraški vodonosniki so območja, ki jih prekrivajo karbonatne kamnine (apnenec in dolomit). Ta območja so podvržena kemičnemu preperevanju ali koroziji. Ker so kamnine v veliki meri razpokane in pretrete, pride do zelo hitrega pronicanja deževnice v notranjost površja in posledično do kraških podzemnih voda. Zaradi prepustnosti kraškega površja je odtekanje vode s površja relativno hitro, hkrati pa je zaradi pomanjkanja različnih plasti filtracija vode precej majhna, kar v primeru izlitja nevarnih snovi potencialno ogroža kraške podzemne vode (Kogovšek, Petrič, Ravbar, 2021).

Na drugi strani imamo vodonosnik z medzrnsko poroznostjo, ki ga najdemo v ravnih delih rečnih dolin, ki so debelo obloženi s kvartarnimi naplavinami (prod, pesek, melj). Tukaj je pronicanje deževnice bistveno upočasnjeno, hkrati pa je samočistilna sposobnost vode na takem vodonosniku bistveno višja kot na primeru kraškega vodonosnika. Za simulacijo obeh tipov vodonosnika (kraški in prodni vodonosnik) je potrebno narediti filter, s pomočjo katerega lahko ob opazovanju ocenimo hitrost in kvaliteto filtracije kalne vode.

Za kraški vodonosnik smo naredili filter, v katerem so bili zgolj večji kosi kamenja, kar omogoča, da so med njimi prazni prostori, ki ponazorijo razpokanost kraškega površja (Slika 2 in 4).

Za vodonosnik z medzrnsko poroznostjo smo naredili filter, ki je vseboval več plasti. Uporabili smo pesek, prodnike, zemljo, konglomerat, brečo, mivko. Z razporeditvijo plasti smo se poskušali čim bolj približati dejanski geološki sestavi Kranjsko-Sorškega polja (Slika 3 in 4).

Ko smo izdelali oba filtra, smo vzeli večji kozarec vode in v njem zmešali nekaj zemlje ali mivke, da je voda postala kalna. Pod vsak filter smo postavili steklen kozarec, nato pa 1/3 kalne vode zlili čez en filter, 1/3 čez drugi filter in 1/3 pustili v kozarcu za primerjavo s filtrirano vodo. S pomočjo štoparice smo merili čas, ki ga je voda potrebovala za pot skozi filter. Nato smo z metodo opazovanja kvalitativno ocenili in primerjali stopnjo in hitrost filtracije enega in drugega filtra.

Slika 1: Oba filtra in pripravljena kalna voda.

foto: Manca Bohinec

Na podlagi rezultatov eksperimenta lahko zaključimo, da je filtracija vode na simuliranem kraškem površju bistveno hitrejša in manj učinkovita kot filtracija vode na simuliranem rečnem površju, kjer je počasnejša in bolj učinkovita. Iz tega lahko

Slika 2: Kraški relief.
foto: Lana Jarc

Slika 3: Rečni relief.
foto: Lana Jarc

Slika 4: Kraški relief.
foto: Manca Bohinec

Slika 5: Rečni relief.
foto: Manca Bohinec

sklepamo, da je samočistilna sposobnost vode bistveno večja na rečnem površju. To pomeni, da bi bila nevarnost za onesnaženje podtalnice v primeru izlitja nevarnih snovi bistveno večja na kraškem kot rečnem površju. To velja tudi za posledice takšnega onesnaženja.

4 Sklep

Poučevanje na daljavo je marsikaterega učitelja prisililo, da pogleda izven svojih okvirjev oziroma da stopi iz svoje cone udobja in zapelje pouk na nekoliko drugačen, lahko rečemo tudi inovativen način. Situacijo, v kateri smo se znašli zaradi epidemije koronavirusne bolezni, moramo obrniti sebi v prid in dijakom približati vsebine bolj v smislu izkustvenega učenja. Izkustveno učenje je namreč tisto, ki dijakom omogoči trajnejšo usvajanje učne snovi. Na podlagi tega sem se odločil, da dijakom predstavim aktualno temo, ki je bila povezana z nesrečo tovornega vlaka v Dolu pri Hrastovljah, in jo povežem z enostavnim eksperimentom filtracije vode, ki ga je večina dijakov zagotovo že spoznala v osnovni šoli. Na tak način so dijaki na lastne oči in s pomočjo lastne izkušnje opazili razliko med kraškim in rečnim reliefom in tako preko deduktivnega sklepanja prišli do konkretne situacije, kjer jim usvojeno znanje pomaga tudi pri razumevanju specifične situacije, kot je izlitje kerozina na območju Rižanskega vodovoda.

5 Viri in literatura

Agencija Republike Slovenije za okolje (21. 1. 2020) Varovanje vodnega vira za Obalo po nesreči vlaka v Dolu pri Hrastovljah.

<https://www.arso.gov.si/novice/datoteke/042288-21012020%20SJ%20Kerozin%20kratko.pdf>

Spletno mesto GOV.si (12. 3. 2020) Slovenija razglasila epidemijo novega koronavirusa. <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/>

Spletno mesto GOV.si (22. 4. 2020) Končno poročilo o železniški nesreči v Hrastovljah. <https://www.gov.si/novice/2020-04-22-koncno-porocilo-o-zelezniski-nesreci-v-hrastovljah/>

Cerin, M. (25. 6. 2020) Primorske novice. Kerozin se še vedno pretaka pod površjem. <https://www.primorske.si/2020/06/25/kerozin-se-se-pretaka-pod-povrsjem>

Kogovšek, J., Petrič, M., Ravbar, N. (15. 4. 2021) Kraške vode. <https://www.razvojkraša.si/si/voda/106/article.html>

GEOGRAFSKA TERENSKA VAJA

Primerjava filtracije talne vode na kraškem in rečnem reliefu s pomočjo eksperimentalnega terenskega dela

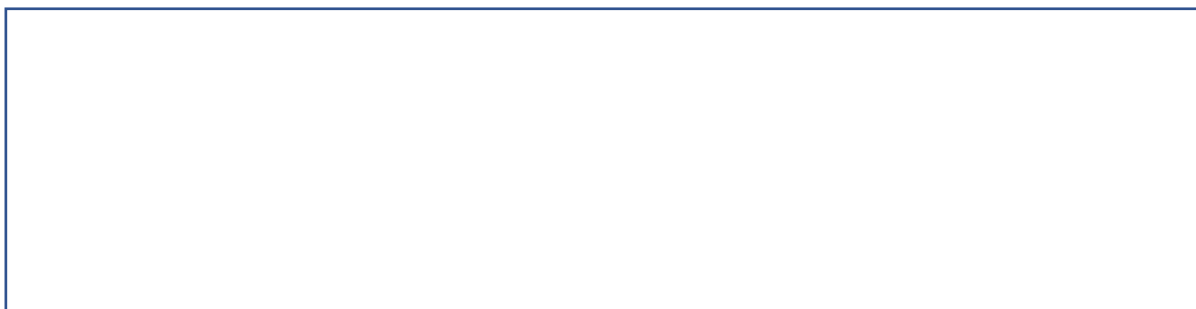
Cilji vaje:

- ovrednotenje nesreče tovornega vlaka in iztekanja kerozina v Hrastovljah;
- analiza filtracije vode skozi kraški vodonosnik;
- analiza filtracije vode skozi prodni vodonosnik;
- primerjava in ocena stopnje ogroženosti za onesnaženje podtalnice na Kranjsko-Sorškem polju.

NAVODILA ZA IZVEDBO EKSPERIMENTA

V roke vzameš dve prazni plastenki, ju obrneš na glavo in jima odrežeš spodnji del. Prvo plastenko napolniš z večjimi kamni, ki morajo imeti ostre robove (gručč). S tem se bo v plastenki ustvarilo veliko praznega prostora in to bo simuliralo razpokanost kraškega površja. Drugo plastenko napolniš v točno določenem zaporedju: prodniki, manjši kamni, pesek, mivka in zemlja. S tem simuliramo rečno površje Kranjsko-Sorškega polja. Obe plastenki postavi na glavo v steklen kozarec. Nato v večji kozarec nalij vodo in vanjo zamešaj dve veliki žlici mivke, da voda postane kalna. 1/3 vode iz kozarca zlij na filter, ki predstavlja kraško površje. Pri tem meri čas hitrosti filtracije vode. Postopek ponovi in zlij 1/3 vode na filter, ki predstavlja rečno površje. Pri tem meri čas hitrosti filtracije vode. Ko se vsa voda prefiltrira, v ravno vrsto položi vse tri kozarce in kvalitativno oceni učinkovitost filtracije. Celoten eksperiment fotografiraj in slike prilepi v dokument.

PROSTOR ZA SLIKE

1. Ovrednotenje nesreče tovornega vlaka in možne posledice iztekanja kerozina v Hrastovljah
2. Analiza filtracije vode skozi kraški vodonosnik (hipoteza + opis eksperimenta + rezultat + slika)
3. Analiza filtracije vode skozi prodni vodonosnik (hipoteza + opis eksperimenta + rezultat + slika)
4. Primerjava stopnje ogroženosti za onesnaženje podtalnice glede na rezultate eksperimenta
5. Na podlagi eksperimenta oceni možnost ukvarjanja z intenzivno obliko kmetijstva na kraškem površju.

Primjena Adobe Photoshop-a (izborni predmet) u nastavi

Nada Orbović

OŠ „Luka Simonović“ – Nikšić, Crna Gora, nada.orbovic@os-lsimonovic.edu.me

Rezime/Abstract:

Razvoj savremenog društva, a samim tim i razvoj informacionih tehnologija, omogućava modernu organizaciju nastave. Potrebno je koristiti nove metode i nove didaktičke materijale, kako bi se nastava poboljšala i osavremenila, a samim tim postala i interesantrija učenicima. Cilj takve nastave je da učenici iz nje usvoje što više znanja koja će im biti korisna u daljem životu i da na što lakši način savladaju gradivo. U ovom radu će biti predstavljena široka primjena Adobe Photoshop-a kao izbornog predmeta u nastavi, kao i šta ovaj računarski program omogućava učenicima i nastavnicima. Ovaj rad treba shvatiti kao pomoć učenicima i nastavnicima za obradu postojećih kao i za izradu novih fotografija, flajera, plakata, geografskih karata, odnosno za njihovo prikazivanje i pripremu za štampu, ali i za pripremu karata za digitalizaciju korišćenjem nekih drugih programa koji kombinuju rastere formirane u Photoshop-u i vektorske podatke.

The development of modern society, and therefore the development of information technologies, enables modern organization of teaching. New methods and new didactic materials need to be used, in order to improve and modernize teaching, and therefore become more interesting to students. The goal of such teaching is that the students adopt from this type of teaching as much knowledge as possible that will be useful to them in their future life and to master the construction as easily as possible. Throughout this work will be presented the broad use of Adobe Photoshop as an electoral subject in teaching, as well as what this computer program enables students and teachers. This work should be understood as help for students and teachers for processing existing photographs, as well as new photographs, flyers, posters, geographical maps, or possibility to show and prepare them for printing, but also to prepare tickets for digitization using some other programs that combine the reliever formed in Photoshop and vector data.

Ključne riječi: Nastava, učenik, nastavnik, računar, Adobe Photoshop

Uvod

Adobe Photoshop ili skraćeno samo Photoshop je kompjuterski program za obradu fotografije. Najpoznatiji programi za obradu fotografije su: Adobe Photoshop, Pixlr, Photo Pos Pro, Gimp i mnogi drugi.

U ovom programu možemo da mijenjamo slike ili da pravimo nove počevši od praznog platna za crtanje odnosno čistog lista papira, File - New. Pod pojmom mijenjanje slike, File – Open, podrazumijevamo: rezanje i rotiranje slika (prilagođavanje dimenzija), dodavanje i uređivanje teksta, rad sa Camera RAW datotekama, prilagođavanje boje (promjenu boje), izrada kolaža, promjenu formata, rezolucije i slično, a možemo i kreirati novu sliku sastavljenu od dva ili više djelova.

Alatke koje koristimo u Photoshop-u su: Move tool, Rectangular Marquee tool, Free select tool, Fuzzy select tool, Crop tool, Unified transform, Warp transform, Bucket fill tool, Paintbrush tool, Eraser tool, Clone tool, Smudge tool, Paths tool, Text tool, Color picker tool, Zoom tool itd.

Ovim programom se uče vještine kao što su:

- Kreiranje različitih dizajnova, kroz integraciju slika, teksta i drugih elemenata zajedno u jednom dizajnu;
- Obrađivanje fotografija, mijenjanjem boje, osvjetljenja i kontrasta;
- Dodavanje ili uklanjanje drugih dijelova koji ne postoje na originalnoj datoteci;
- Dizajniranje blogova, sajtova i foruma direktno iz Photoshop-a u novijim verzijama;
- Kreiranje gifova i pravljenje jednostavnih izmjena na video snimcima takođe u novijim verzijama.

Primjena Adobe Photoshop-a

Adobe Photoshop, program za obradu slika, veoma koristi mnogim naukama u njihovom proučavanju. Jedna od tema koju obrađujemo na časovima izborne nastave je primjena Photoshop-a u nastavi uopšte i kreiranje flajera na teme po slobodnom izboru učenika. Jedna od tema koja se obrađuje je “Digitalno nasilje – stop digitalnom nasilju” što je grafički prikazano na slici 1. Izradom flajera na temu “Digitalno nasilje – stop digitalnom nasilju” promoviramo upotrebu digitalnih tehnologija u procesu učenja jer je evidentno da djeca vole da koriste digitalnu tehnologiju i računarski softver i da bi to trebalo iskoristiti i uputiti ih na pravi način. Glavni cilj je da se učenicima, nastavnicima i roditeljima poveća svijest o novim oblicima nasilja i rizicima koji nastaju usljed porasta upotrebe digitalnih uređaja i interneta, kao i prenošenje znanja i vještina pomoću kojih će se nasilje spriječiti i preporuke za djecu i odrasle za bezbjedno korišćenje digitalnih uređaja i interneta.

Slika 1: Flajeri na temu “Digitalno nasilje – stop digitalnom nasilju”

Na izornoj nastavi, učeći Adobe Photoshop povezujemo Photoshop sa ostalim oblastima vaspitno obrazovnog rada - integrativna nastava, i na taj način učimo djecu da na zanimljiv način, praktično kroz igru usvoje i savladaju teška školska gradiva.

Obrađujemo temu “Rješavanje problema i kodiranje mikrobitem”, kako bi učenici naučili da kritički misle. Cilj uvođenja Mikro:bit-a u nastavni proces je uvođenje algoritamskog načina razmišljanja i problemskog pristupa u različite nastavne predmete i vannastavne aktivnosti a sve sa namjerom da djeca iskažu kreativnost i steknu nove digitalne vještine. Na slici 2. su prikazani flajeri urađeni u Photoshop-u na temu “Rješavanje problema i kodiranje mikrobitem”:

Slika 2: Flajeri na temu “Rješavanje problema i kodiranje mikrobitom”

U programu Adobe Photoshop - obrada slike i fotografije, kreiramo i flajere na temu „Nediskriminacija i prevencija nasilja i zaštite djece sa posebnim obrazovnim potrebama”, kako bi učenici viših razreda podijelili flajere učenicima nižih razreda i time svoja znanja prenijeli mlađim generacijama (vršnjačka edukacija), sa ciljem da se učenicima nižih razreda približi i što više objasni pojam “Nediskriminacija”, što je grafički prikazano na slici 3.

Slika 3: Flajeri na temu „Nediskriminacija i prevencija nasilja i zaštite djece sa posebnim obrazovnim potrebama”

U višegodišnjem radu sa djecom, učeći ih Photoshop, shvatila sam da u ovom programu najviše vole da kreiraju flajere, koristeći se različitim alatkama. Nakon kreiranja flajera, dijele ih učenicima drugih razreda (najčešće mlađima - vršnjačka edukacija) i osjećaju da rade nešto korisno i dobro, a na taj način povezuju ono što su naučili sa svakodnevnim životom. Tu su još i reklame, obavještenja, pozivnice, čestitke i sl.

Primjena Adobe Photoshop-a u geografiji

Adobe Photoshop izuzetno koristi geografiji, jer uz pomoć ovog programa mogu da se vrše razne obrade - manipulacija sa kartama i stvaranje specijalnih efekata na geografskim kartama. Geografske karte su veoma značajne za proučavanje predmeta geografije (zemljine površine), jer karta predstavlja umanjenu sliku Zemljine površine.

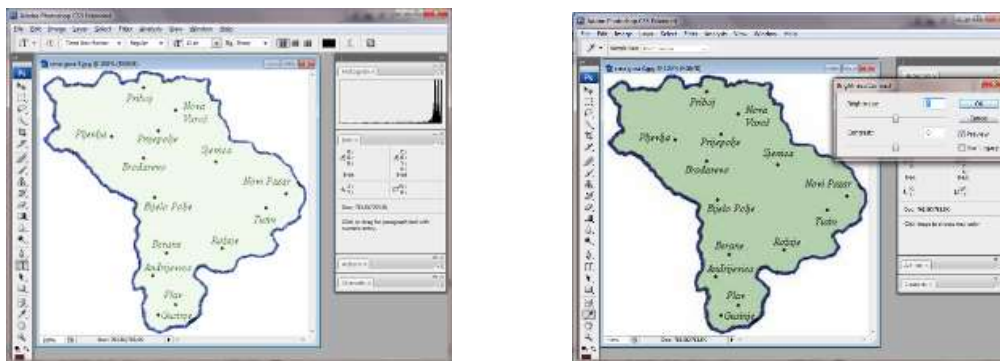
Adobe Photoshop sadrži veliki broj opcija za obradu slika koje se koriste u geografiji, kao što su:

- Promijena veličine karte – alatke Image Size;
- Promjena podloge i smještanje karte u odnosu na podlogu - alatka Canvas Size;
- Selektovati, kopirati dio karte i prebaciti ga na drugu kartu - alatke Polygonal Lasso Tool ili Magnetic Lasso Tool, Copy – Paste;
- Isjeći dio karte – alatka Crop Tool;

- Transformacija karte - alatka Transform (Scale, Rotate, Skew, Distort, Perspektiva);
- Filtriranje fotografije odnosno karte – alatka Filter (Artistic, Blur, Distort, Noise, Render, ...);
- Korekcija kontrasta i osvjetljenja – alatka Image Adjustments Brightness/Contrast;
- Podešavanje oštrote karte – alatka Sharpen Tool;
- Zamjena boje na karti – alatka Image Adjustments Replace Color ;
- Retuširanje karte – alatka Clone Stamp Tool;
- Unošenje teksta na karti – alatka Horizontal Type Tool, Vertikalni Type Tool;
- Spajanje dvije ili više karata ili dijelova karata kako bi napravili novu kartu za određeno područje – kombinacija rada sa Layer-ima, alatke Crop Tool i alatke Move Tool;
- Korekcija karte – alatka Auto Levels i mnoge druge mogućnosti.

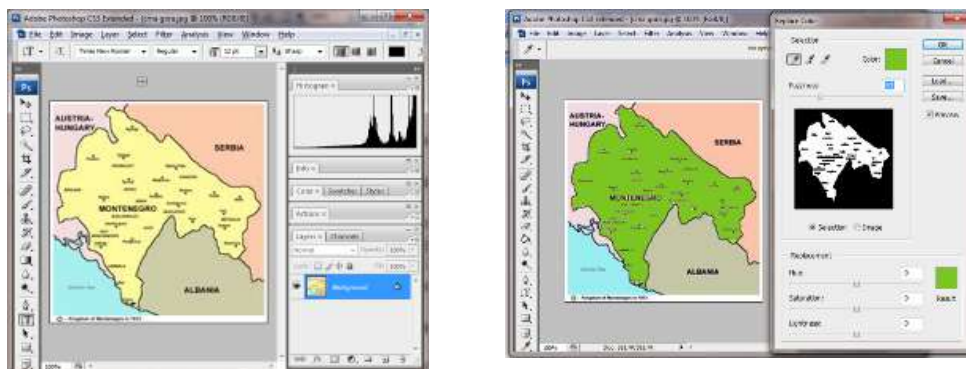
Sada ćemo pogledati nekoliko karti obrađenih u programu Adobe Photoshop i na njima ćemo jasno vidjeti koje su korekcije vršene.

1. Ako je vaša karta presvijetla, potamnite je u paleti Brightness / Contrast

Slika 4: Potamnjenje presvijetle (jedva vidljive) karte

2. Ako želite da promijenite boju selektovanom dijelu karte, koristite alatku Image Adjustments Replace Color

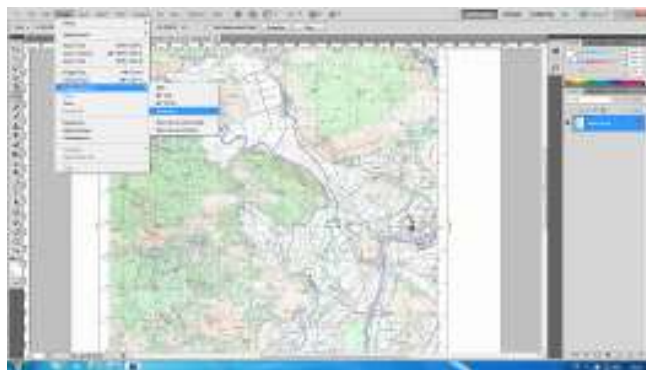
Slika 5: Promjena boje selektovanom dijelu karte

3. Ako želite da isječete dio karte koristite alatku Crop Tool

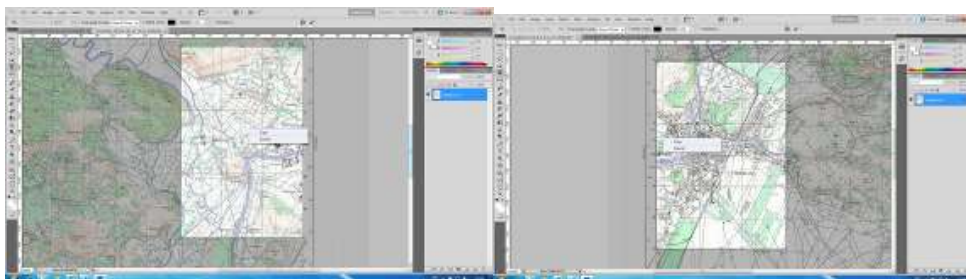
Slika 6: Isjecanje dijela karte

4. Ako želite da napravite novu kartu koja zahvata područje prikazano na dvije ili više karata:
 - otvorite karte koje želite spojiti;
 - koristeći alatku Ruler Tool, a zatim Image, Image Rotation, Arbitrary, izravnajte karte po ivicama koje se spajaju;

Slika 7: Izravnavanje karte po ivicama koje se spajaju

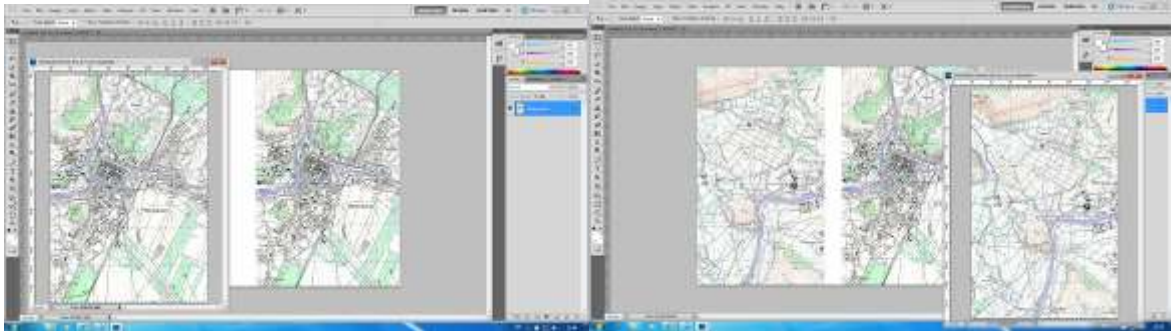
- zatim koristeći alatku Crop Tool isjecite djelove karata koje treba spojiti;

Slika 8: Isjecanje djelova karata koje treba spojiti

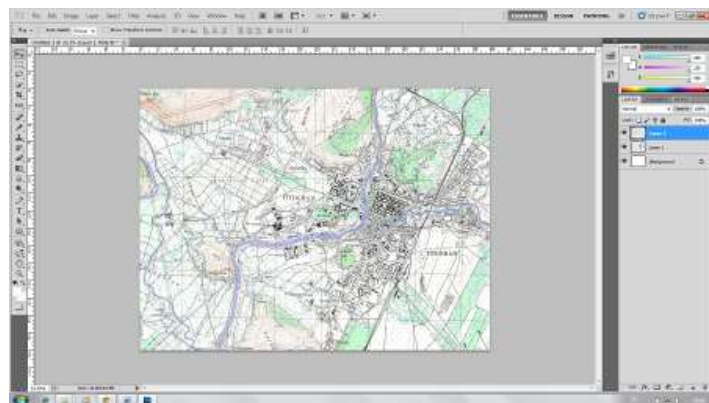
- zatim otvorite novi crtež (File - New) kome ćete podesiti odgovarajuću veličinu i rezoluciju;

- koristeći opciju Select All, a zatim alatku Move Tool prenesite isječene djelove karata (kropovane) na novi crtež;

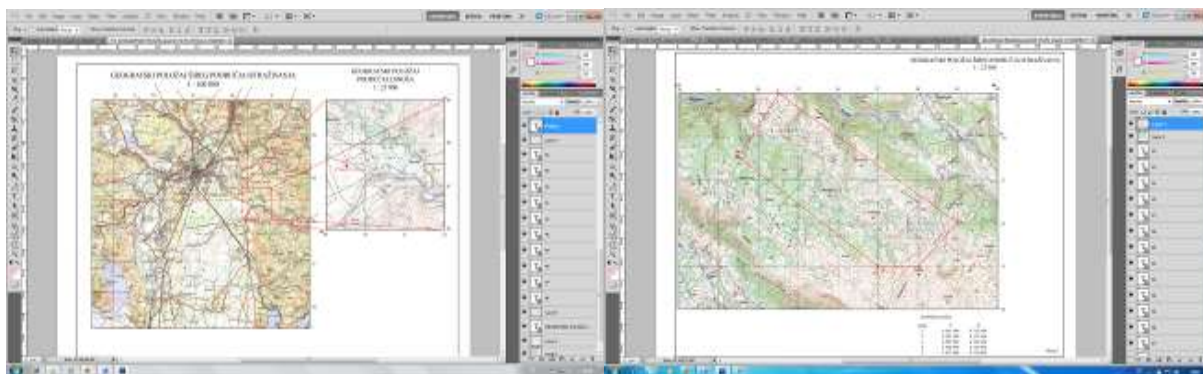
Slika 9: Prenosnje isječenih djelova karata (kropovane) na novi crtež

- isječene djelove karata spojiti koristeći alatku Move Tool, pri čemu treba voditi računa da je moguće pomjerati samo dio karte koji se nalazi u selektovanom Layer-u (treba da bude uključena opcija Window - Layer ili desnim klikom na karti koju želite pomjerati selektujete Layer).

Slika 10: Spajanje isječenih djelova karata koristeći alatku Move Tool

5. Ako želite, isječeni dio karte ili spojenu kartu, dalje možete obrađivati dodavanjem: Naslova, Legende, Gaus-Krigerove mreže i koordinata, kao i ograničavanje određenog područja koristeći razne opcije kao što su Pencil Tools, Horizontal Type Tool, Move Tool...

Slika 11: Obradivanje dijela karte

Zaključak

Možemo zaključiti da je Adobe Photoshop rasterski program i kao takav služi za prikazivanje i obradu slika. Kvalitet slike (karte) zavisi od rezolucije, odnosno broja piksela po jedinici površine (pixels/inch; pixels/cm), što se može podesiti korišćenjem komande Image, Image Size.

Adobe Photoshop ima široku primjenu u nastavi, za obradu postojećih kao i za izradu novih fotografija, odnosno za njihovo prikazivanje i pripremu za štampu, ali i za pripremu fotografija za digitalizaciju korišćenjem nekih drugih programa koji kombinuju rastere formirane u Adobe Photoshop i vektorske podatke (koordinatni sistem).

Evidentno je da djeca vole da rade u Photoshop-u i da bi to trebalo iskoristiti i uputiti ih na pravi način. Možda više vremena raditi s njima nudeći im razne teme i sadržaje, naučiti ih kako će nešto korisno uraditi i saznati. Cilj primjene ovog programa u nastavi je da učenici iz nje usvoje što više znanja koja će im biti korisna u daljem životu i da na što lakši način savladaju gradivo.

U svakom slučaju, ako se na pravi način upute i upoznaju sa mogućnostima Photoshop-a, a to je posao nas nastavnika, naučiće i sami da ga koriste i na taj način će kvalitetnije provoditi vrijeme za računarom. Ako već provode sate i sate družeći se sa računarima, neka to urade koristeći ih u prave svrhe a ne samo za igranje igrica i povezivanja preko društvenih mreža.

Izvori i literatura:

- Klain K. - Adobe Photoshop7; Internet Biznis Centar – Podgorica, 2005.
- Egić V., Gambiroža D. - Adobe Photoshop; Računarska Grafika – Beograd 2004.
- Bonham-Carter, G. F. - Geographic Information Systems for Geoscientists: Modelling with GIS - New York, 1994.
- Naučite Photoshop sami, dostupno na naslovu: <http://pdfknjige.net/knjiga.php?pdf=photoshop-tutorial-knjiga>
- Makecode okruženje, dostupno na naslovu: <https://makecode.microbit.org/#editor>

Primjena informaciono – komunikacionih tehnologija u nastavi

Biljana Banićević

OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", Crna Gora, biljana.banicevic@hotmail.com

Rezime

Zahtjevi modernog doba i razvoj informacionih tehnologija zahtijevaju promjene u čitavom društvu, pa tako i u procesu nastave. Uvođenjem informacionih tehnologija u nastavni proces prevazilaze se nedostaci tradicionalne nastave. Pored brojnih nedostataka tradicionalne nastave, ne smije se zaboraviti ni na njene prednosti. Pozitivna karakteristika tradicionalne nastave jeste razvijanje individue u socijalnom okruženju, što se ne smije izgubiti iz vida uvođenjem informacionih tehnologija u nastavu. Upotreba informacionih tehnologija može poboljšati učenje svih učenika, kako onih sa slabijim sposobnostima, tako i onih sa nadprosječnim sposobnostima. Jedna od osnovnih karakteristika savremene nastave u kojoj se upotrebljavaju informacione tehnologije jeste mogućnost motivacije učenika i njihove samostalnosti u radu. Učenici više nisu objekti u nastavi, sada su misaono aktivni i učestvuju u svom obrazovanju.

Ključne riječi: učenik, nastava, nastavnik, tehnologija, inovacija,...

Application of information and communication technologies in teaching

Abstract

Demand of modern age and development of information technology require changes and innovations in the society as well as in the teaching world. Introduction of modern technology into teaching system can overcome the traditional way of working at schools. Although there're numerous flaws of traditional teaching we mustn't forget its good sides. The advantage of traditional teaching is maturing of individual into social environment which shouldn't be avoided while introducing modern technology can help, both, better and worse students and improve their knowledge. One of the characteristic of modern teaching is possibility of motivating students and developing their independence in learning. Students are not passive observers anymore. They are using their thinking skills and they are actively involved in learning.

Key words: student, teaching, teacher, technology, innovation,...

1 Pojam informaciono - komunikacionih tehnologija

Informacione tehnologije je zajednički naziv za izučavanje sredstava, postupaka i metoda za upravljanje, čuvanje, obradu, prenos i prezentaciju podataka i informacija.

Informaciona tehnologija (IT) je pojam kojim opisujemo djelove (hardversku opremu) i programe (softver) koji nam omogućavaju pristupanju, preuzimanju, organizovanju i predstavljanju informacija elektronskim putem (računari, skeneri, baze podataka,...) .

Komunikaciona tehnologija (KT) je pojam kojim opisujemo telekomunikacionu opremu pomoću koje možemo informacije slati, primiti, tražiti i pristupiti im. Školovanje bi se trebalo sprovoditi upotrebom savremene informaciono – komunikacione tehnologije, kako bi učenici izlaskom iz škole bili sposobni za samostalno usavršavanje. Poznavanje i korišćenje IKT-a u savremenom svijetu predstavlja jedan od osnovnih elemenata pismenosti i kulture čovjeka. Nema sumnje da upotreba računara u znatnoj mjeri olakšava učenje i rad. Razvoj IKT-a proteklih desetak godina donio je značajne promjene u obrazovanju.

2 Primjena informaciono - komunikacionih tehnologija

Osnovni cilj je u nastavi da se informacione tehnologije koriste i primjenjuju u smjeru emancipacijskog razvoja učenika. Primjena računara, naročito u razrednoj nastavi, budi interesovanje svih učesnika nastavnog procesa zbog svoje sposobnosti da olakša i poboljša komunikaciju između nastavnih sadržaja i učenika, kao i između nastavnika i učenika i na relaciji učenik – učenik. Na taj način se podstiče svestraniji razvoj učenika, znanja i vještine koji se stiču su trajniji i primjenljiviji. Ako se posmatraju učenici, njihovo okruženje, način života, težnje, interesovanja, uočava se velika razlika između učenika danas i prije dvadeset godina. Danas su učenici izloženi različitim multimedijalnim sadržajima koji se nalaze na svakom koraku. Učenici su preplavljeni informacijama, a njihova pažnja usmjerena je na različite sadržaje. U takvom okruženju neophodno je unaprijediti i inovirati nastavu kako bi učenicima postala prihvatljivija, korisnija i interesantnija. Za prihvatanje i razumijevanje IKT – a potrebno je više godina, što može biti isuviše dugotrajan proces. Treba iskoristiti iskustva drugih zemalja, angažovati stručnjake koji se tom tematikom bave duži niz godina, da obuče naše kadrove koji će znati u kom smjeru da organizuju napredak informaciono – komunikacionih tehnologija.

3 Informaciono– komunikacione tehnologije u učenju i podučavanju

Informaciona i komunikaciona tehnologija daju dobru osnovu za djelotvornu i kreativnu upotrebu znanja. Osposobljavanje i školovanje mladih ljudi danas, ne smiju izostaviti IKT iz procesa obrazovanja. Primjena tehnologija dovela je društvo u takav položaj, da se IKT vještine uz znanje čitanja, pisanja i računanja počinju smatrati elementarnom pismenošću. Škole su bile izuzete od ove informacijsko tehnološke revolucije. One su većim dijelom ostale nepromijenjene, uprkos brojnim reformama i povećanju broja računara i umrežavanja istih. Sagledavajući stanje kakvo je bilo prije nekoliko godina i sada, gotovo da se ništa nije promijenilo. Problem se ne nalazi u velikom očekivanju od IKT u obrazovanju, već leži u činjenici, da potpuna i kvalitetna primjena IKT u organizaciji nastave, zahtijeva temeljne promjene, počevši od okruženja u kome se odvija nastava i učenje, bilo kojeg predmeta. U procesu nastave, potrebno je izvršiti radikalne promjene u metodologiji i organizaciji nastave. U većini škola se primjenjuje tradicionalni način rada, uz manje pomake u korišćenju IK tehnologija. Posljedica toga jeste spori napredak, koji je često vezan za ekonomski razvoj pojedinih država. Primjena IKT u nastavi nije samo tehničko pitanje. Integracija informaciono komunikacionih tehnologija u nastavni proces, povlači za sobom pitanje stručnosti profesora. Osposobiti i stručno usavršavati učitelje, pripremati ih za proces cjeloživotnog učenja, praćenja trendova i čestih promjena u informacionim i komunikacionim tehnologijama je neizostavan proces koji se ne može zaobići.

Budući nastavnici bili bi sposobni:

- za sprovođenje obrazovnih projekata iz područja primjene IKT u učenju i podučavanju ;
- za dijagnostiku i vrednovanje znanja pomoću IKT ;
- za oblikovanje okoline za učenje primjerene razvojnoj dobi učenika (kompetentnim korišćenjem IKT u nastavi) ;
- za podsticanje samostalnog učenja ;
- za vrednovanje i odabir obrazovne programske podrške za različita područna znanja ;
- za nastavak samostalnog usavršavanja ;

3.1 Moderne tehnologije u modernom društvu

Teoriju, da će računar i računarske mreže (Internet) dovesti do kraja klasične škole, i da je budućnost u daljinskom učenju najbolje negira primjer klasičnog i kućnog bioskopa (gledanje filmova) . Kao što dobro znamo, osamdesetih godina prošlog vijeka su se pojavili uslovi gledanja filmova u domovima. Ti uslovi su bili brzo i jeftino presnimanje kaseta i pojavljivanje velikog broja videoteka. Danas ti uslovi su skoro jednaki sa uslovima bioskopa (gledanje filmova na velikim ekranima, 5.1. zvučni sistemi) . Ali znamo da bioskopi nisu nestali. Psiholozi tvrde da ljudi u bioskop ne idu samo zbog gledanja filmova, nego i zato da emocionalno dožive film sa više stotina ljudi. Zbog sličnih razloga neće nestati klasično obrazovanje ili klasično radno mjesto, jer će računar i Internet naći svoju primjenu, kada imamo nekakve neočekivane probleme i ne možemo da odemo na radno mjesto. Ali ljudi će tražiti i dalje međuljudske odnose koje pruža radno mjesto. Efekat videokonferencije će ostati nizak, ako u pozadini tih konferencija nema klasičnih konferencija, konsultacija, ili barem telefonskih razgovora i e – mail komunikacija. PC računari u školama u sve većoj mjeri se koriste, ne samo kao objekat, nego kao okolina učenja. Nastavnici moraju da znaju da koriste računar, ne samo kada se pripremaju za nastavni čas, nego i u toku časa. Moraju da posjeduju osnovna informatička i telekomunikaciona znanja. Samo takav nastavnik može da priprema učenika za izazove informacionog društva, u kome i sam živi. Nastavnik mora znati koristiti i služiti se sa beskrajnom količinom informacija. Za prikupljanje tih informacija, osnovno sredstvo je računar i moderni telekomunikacioni sistemi. A najznačajniji izvor informacija je internet, kao svjetska računarska mreža. Internet je izvor beskrajnih informacija u obliku slika, teksta, video snimaka i multimedije, koje možemo da koristimo u nastavnom procesu.

4 Zaključak

Zahtjevi modernog doba i razvoj infomacionih tehnologija zahtijevaju promjene u čitavom društvu, pa tako i u procesu nastave. Uvođenjem informacionih tehnologija u nastavni proces prevazilaze se nedostaci tradicionalne nastave. Na kraju možemo zaključiti da IKT predstavlja važan segment uspješnosti u procesu modernizacije nastave i učenja i da se nadamo da će osnovne škole više učiti na ovaj način, te da će znanja biti kvalitetnija i trajnija. Ne smijemo zaboraviti da uvođenje IKT-a kao faktora uspješne diferencijacije i individualizacije u nastavi zahtijeva prethodno rješavanje prioritetnih problema u vezi sa ostvarivanjem neophodnih uslova koji se prvenstveno odnose na kompjuterizaciju nastavnog procesa. Savremena informaciona tehnologija i njeno postepeno uvođenje u nastavni proces potiskuje tradicionalni način rada u

kome su nastavnik i udžbenik jedini izvori informacija. Ovim se znatno mijenja uloga nastavnika u nastavnom procesu. Nastavnik postaje organizator, savjetnik, evaluator. Promjena uloge nastavnika zahtijeva od njega nova znanja i sposobnosti u oblasti korišćenja novih tehnologija, a sve u cilju podizanja kvaliteta nastave.

5 Izvori i literatura

Sotirović, V.: *Informatičke tehnologije*. Zrenjanin: Tehnički fakultet "Mihajlo Pupin", 2004.

Bandur, V. i Potkonjak, N.: *Pedagoška istraživanja u školi*, Beograd: Učiteljski fakultet, 1997.

Mandić, D.: *„Didaktičko – informatičke inovacije u obrazovanju“*, Mediagraf, Beograd, 2003.

Primjena interaktivnih tehnologija u nastavi

Jovana Vučković

Osnovna škola „Orjenski bataljon” Bijela, Herceg Novi, Crna Gora

jovana.miljanic@os-orjbataljon.edu.me

Rezime

Jedan od osnovnih pravaca promjena u savremenoj nastavi predstavlja primjenu novih interaktivnih metoda učenja. Interaktivna nastava se zasniva na interpersonalnom kooperativnom odnosu učenika na času. Njome se prevazilaze mnoge slabosti tradicionalne nastave. Nadogradnja tradicionalne nastave je svakako interaktivno učenje. Svjedoci smo svakodnevnog napretka tehnike i tehnologije te je nemoguće zamisliti dan bez korišćenja savremenih aparata. Većina današnje djece koristi računare, tablete, pametne telefone i slično. Škola za 21. vijek i obrazovanje u 21. vijeku nezamislivo je bez uređaja poput računara, tableta, pametne table i drugih tehnoloških uređaja. Teži se ka tome da učenici postanu što više aktivno uključeni u proces sticanja znanja kako bi naučeno mogli da primijene. U interaktivnoj nastavi nastavnik je inovator, organizator, njegova aktivnost na času ogleda se u usmjeravanju učenika na saradnju i korišćenje različitih izvora znanja.

Ključne riječi: učenik, nastavnik, interaktivna nastava, nastavna sredstva, metode učenja.

Abstract

One of the elementary directions of changes represents applying new interactive methods of learning. Interactive teaching is based on interpersonal and cooperative relationship among students in teaching process. This is the way to overcome disadvantages of traditional teaching methods. The upgrade of traditional teaching is certainly interactive learning. We are witnessing the daily progress of techniques and technology and it is impossible to imagine a day without using modern devices. At the present time most of the children use computers, tablets, smartphones, etc. In the 21-st century school and education aren't imaginable without devices like computers, tablets, smart boards or other technological devices. There is a tendency for students to become as actively involved as possible in the process of acquiring knowledge so that they can apply what they have learned. In interactive teaching a teacher is an innovator, an organizer, his activity in class is reflected in directing students to cooperation and using different sources of knowledge.

Key words: student, teacher, interactive teaching, teaching tools, learning methods.

1. INTERAKTIVNE TEHNOLOGIJE

Interaktivne tehnologije se zasnivaju na dvosmjernoj komunikaciji. Interaktivna tehnologija omogućava višesmjernu komunikaciju koja se odvija između korisnika i uređaja-tehnologije. Ove tehnike imaju zadatak da aktivnost prenesu sa nastavnika na učenika, da pomognu učenicima da zajedno uče, rješavaju zadatke i vrednuju rad. Sve ovo dovodi i do promjene u ulozi nastavnika u

nastavnom procesu. U interaktivnoj nastavi nastavnik je inovator, planer, medijator, organizator, njegova aktivnost na času ogleda se u usmjeravanju učenika na saradnju i korišćenje različitih izvora informacija. Višesmjerna komunikacija pretpostavlja učesnike koji su aktivno uključeni u kreiranje novih sadržaja, takođe je omogućeno da se brzo dobijena povratna informacija provjeri. Kao primjer mogu navesti Microsoft forms, koji nam omogućava brzu povratnu informaciju kao i uvid u to koliko učenika je uradilo postavljeni zadatak. Neke od tehnologija koje omogućavaju interaktivnost su:

- Računari;
- Tableti;
- Pametni telefoni;
- Pametne table;

Računari se mogu koristiti za razne namjene učenja i poučavanja. Pomoću računara mogu se obavljati samostalne i grupne vježbe, takođe se mogu koristiti za ponavljanje gradiva kroz interaktivne testove koje je učitelj pripremio. Svakako učenici računare mogu koristiti za pretraživanje materijala koji su im potrebni za nastavu. Za izradu radova, postera, plakata.

Tableti su uređaji veoma slični pametnim telefonima. Praktični su za korišćenje, učenici ih mogu koristiti prilikom kretanja npr. na nastavi koja se odvija van učionice. Naročito su pogodni za korišćenje digitalnih udžbenika. Instaliranjem raznih aplikacija, tablet postaje vrlo dobra interaktivna tehnologija za primjenu u nastavi.

Pametni telefon predstavlja interaktivnu tehnologiju koju posjeduje većina učenika. Puno je načina kako se pametni telefon može koristiti. Za brze provjere znanja, prikupljanje i razmjenu podataka, povratnih informacija, razvijanje kreativnosti i kritičkog mišljenja. On se najčešće koristi za pretraživanje podataka, fotoaparat, video kamera, diktafon i sl.

Pametna tabla sa računarom poveže se putem usb kabla, a zatim uz pomoć računara upravlja koristeći prst ili posebne olovke. Ona radi na principu optičke tehnologije. Posebna prednost pametnih tabli je kvalitet prezentovanja sadržaja i jednostavnost rukovanja. Rukovati mogu i učenici i učitelji. U odjeljenju gdje se koristi pametna tabla, povećava se interaktivnost i saradnja među učenicima. Pomoću pametne table moguće je dodavati bilješke u sadržaj, a video materijale i slike koje prikazujemo pomoću pametne table moguće je označiti i istaknuti ono što je bitno. Koristi se u nastavi da motiviše učenike i pospješuje saradnju među učenicima.

1.1. PRIMJENA INTERAKTIVNIH TEHNOLOGIJA U NASTAVI

U školama je donedavno preovladavao tradicionalni način predavanja koje karakteriše mehaničko reprodukovanje i usvajanje činjenica. Učenici su bili pasivni, slušali su učitelja, a nastavna pomagala su se koristila u maloj mjeri. Nasuprot tradicionalnoj nalazi se interaktivna nastava. Mnogi autori smatraju tehnologiju neizbježnom u nastavnom procesu. U digitalnom vremenu tabla i kreda ne mogu zadovoljiti potrebe nastavnog procesa. Prenos informacija između učenika međusobno, i učenika i učitelja zasniva se na obrazovnim tehnologijama. Tu se prije svega podrazumijeva korišćenje računara u nastavi, tableta, pametnih telefona i pametnih tabli. Mnogi pedagozi prihvatili su da pametne table obogaćuju nastavu na vizuelan i auditivan način, te se tako podstiče motivacija i koncentracija učenika. Kao primjer primjene interaktivne tehnologije navešću čas iz prirode i društva koji sam realizovala sa učenicima trećeg

razreda. Tema časa bila je prošlost. Na ovom času učenici su imali i ulogu istraživača novinara gdje su uz pomoć pametnih telefona i tableta intervjuisali svoje bake i djedove o načinu života u prošlosti. Materijal koji su zabilježili prezentovan je pomoću pametne table. Najinteresantniji dio časa im je bio upotreba pametne table, prilikom otvaranja polja, rješavanja asocijacija, klasifikacije predmeta na staro i novo.

1.2. INTERAKTIVNO UČENJE.

Interaktivno učenje predstavlja inovaciju, modernu metodu rada koja je pogodna da se primjenjuje na svim uzrastima. Ovaj efikasan način prezentovanja podrazumijeva korišćenje napredne tehnologije u nastavi i obezbjeđuje kvalitetnije rezultate i bolje ocjene u odnosu na tradicionalnu nastavu. Za razliku od takozvanog pasivnog učenja zastupljenog u tradicionalnoj nastavi, tokom koje učenici samo posmatraju proces učenja i slušaju informacije, interaktivno učenje od njih traži odgovor, tj. aktivno učešće u nastavi. Kod interaktivnog učenja naglasak je na „prenošenju akcije” sa nastavnika na učenike koji se osposobljavaju da zajednički uče i da zajedno ostvaruju ciljeve učenja, na obradi i primjeni naučenih nastavnih sadržaja. Interaktivno učenje utiče na podizanje nivoa motivacije u odjeljenju, na razvoj saradnje između učenika i većoj odgovornosti učenika za nastavni proces jer su učenici u situaciji da samostalno usaglašavaju svoje stavove, preduzimaju zajedničke akcije, uče se toleranciji koristeći medije i druge izvore znanja. Branković i Mandić navode da je „interaktivno učenje u nastavi, bez obzira o kojem je nivou riječ, najefikasnije u grupama. Jedino se u grupi ostvaruje potpunija međuzavisnost njenih članova. Ta međuzavisnost sa pedagoškog aspekta ispoljava se kroz podjelu rada, usmjerenosti ka cilju (rješavanju problema) te kroz ostvarivanje grupnog vođstva”.³ U ovakvoj nastavi učenici su odgovorni za demonstraciju naučenog-znanja, dok su nastavnici odgovorni za planiranje, učenje koristeći tehnologiju. Upotrebom you tube osim audio snimaka tu su i brojni obrazovni sadržaji koje koristim kao motivaciju za neku aktivnost ili sadržaj, ali i za ponavljanje gradiva. Učenicima gledanje videa bude interesantno a takođe preferiraju video isječke koji su informativni, humoroistični i zanimljivi.

2. UČENJE U TRADICIONALNOJ I INTERAKTIVNOJ NASTAVI

Razvijanje nauke, tehnike, tehnologije i društvenih odnosa došlo je do transformacije tradicionalne u savremenu školu. U savremenoj školi učenik bira sam program, za razliku od tradicionalne u kojoj je program isti za sve. U savremenoj školi nastavnik usmjerava i savjetuje učenika, stvara od njih naučnike, mislioce i slično. Daje im prostor da pod njegovim nadzorom samostalno dolaze do novih trajnijih znanja. Da bi nam nastava bila savremena neophodne su brojne inovacije nastavnih planova i programa, koji su zastarali i preopširni.

Tabela 1: Razlike između tradicionalne i interaktivne nastave

UČENJE	
TRADICIONALNA	INTERAKTIVNA
Mehaničko – doslovno	Smisljeno
Verbalno	Multimedijsko, praktično
Konvergentno – logičko, deduktivno	Divergentno – stvaralačko
Učenje uz minimum pomagala	Samostalan rad učenika na izvorima znanja

³ Branković i Mandić (2003. Str. 98)

Preovlađuje frontalni rad	Rad u malim grupama, timska nastava, individualna

3. ZAKLJUČAK

S razvojem tehnologije dolazi do njenog sve intenzivnijeg implementiranja u obrazovne ustanove, što je vidljivo kroz uvođenje računara, pametnih tabli, tableta, elektronskih udžbenika i drugih uređaja. Poslednje vrijeme u nastavnom procesu veliku ulogu zauzima interaktivna tehnologija koja pronalazi mnoštvo primjena. Iz svog ličnog iskustva mišljenja sam da ovakav način rada blizak učenicima i okolini u kojoj se nalaze kada nijesu u školi. Upotreba interaktivne table u nastavi služi mi za pravljenje prezentacija iz većine predmeta, a najčešće iz prirode i poznavanja društva. Kao prednost ovakvog rada ističem ekonomičnost i zainteresovanost učenika. Pored power point prezentacija navodim i pametnu tablu koja stavlja učenike u aktivan položaj. Umjesto da sjedi, sluša i gleda, učenik crta, piše i upravlja prikazom na table. Nastava uz upotrebu interaktivne tehnologije podrazumijeva složen postupak koji stavlja učenika u okolnosti koje su autentične životnim i vodi ka trajnijem upotrebljivom znanju. Zbog sve bržeg napretka u području interaktivne nastave i njene povezanosti sa društvenim promjenama i obrazovanjem, njena upotreba u nastavi predstavlja područje koje zahtijeva konstantna istraživanja. Moramo biti svjesni njenih prednosti, ali još više biti svjesni nedostataka jer način njenog korišćenja ima uticaj na sve učesnike nastave, od načina rada učitelja do stavljanja povoljnih ili nepovoljnih uslova za učenje učenika.

4. IZVORI I LITERATURA

Brankovic, D. ,Mantić, D. (2003) Metodika informatičkog obrazovanja sa osnovama informatike. Banja Luka: Filozofski fakultet

Laketa, N. ,Vasiljević, D. (2006) Osnove didaktike. Užice: Učiteljski fakultet

Mandić, D. (2003) Didaktičko-informatičke inovacije u obrazovanju. Beograd

Mandić, D.,(1997) Obrazovna informaciona tehnologija-inovacije za 21. vek. Beograd

Pripovedovanje s pomočjo piktogramov

Alenka Likar

Osnovna šola Stražišče Kranj, Slovenija, lenka.likar@gmail.com

Izvleček

Učenci na razredni stopnji se v prvih letih šolanja šele uri v pripovedovanju zgodb in nekateri imajo težave pri zapomnitvi zaporedja dogodkov. Slike oz. piktogrami so jim pri tem lahko v veliko pomoč. Otrokom z učnimi težavami obnova pravljice za bralno značko velikokrat predstavlja težavo, ki jo lahko zelo hitro odpravimo ravno s pripovedovanjem ob piktogramih. Obenem pa se tudi učijo, kako na tak način lažje osvojiti snov, katero se morajo naučiti. Še posebej to velja za učence, ki jim ustreza vizualni tip učenja. Zelo prisrčna in otrokom ljuba igra pa je tudi pripovedovanje zgodb s pomočjo kamenčkov z naslikanimi piktogrami, ki obrodi odlične domišljijske zgodbe. V prispevku sem predstavila tudi kamišibaj. To je japonska tehnika pripovedovanja ob slikah, ki popestri in omogoči lažjo predstavitev govorne vaje. Slike ključnih prizorov pripoved dopolnijo z vizualno vsebino, kar zelo popestri pripovedovalčev nastop. Gledališke metode dela pri pouku tudi omogočajo razvoj višjih kognitivnih sposobnosti, kar je učiteljem še dodatna motivacija za njihovo uporabo.

Ključne besede: učenec, pripovedovanje zgodb, piktogram, kamišibaj, govorni nastop

NARRATING STORIES WITH THE HELP OF PICTOGRAMS

Abstract:

In the first three years of primary school, students are only learning to narrate stories and some of them have difficulties remembering the sequence of events. Pictures or pictograms can be very helpful in overcoming these difficulties. Students with learning disabilities often struggle with forming a summary of a book they have read for a reading badge project. The struggle can be alleviated by narrating with the help of pictograms. At the same time, the students also learn how to use this same method to acquire knowledge with greater ease when studying for exams. This especially holds true for students, who fall into the category of visual learners. One of the more popular games for kids is telling stories through throwing stones with pictograms. This article also presents kamishibai theatre – the Japanese story-telling technique with images, which diversifies and helps a student's oral presentation. The images of key events complete the narrative with the visual contents, which adds variety to the speaker's performance. Adopting theatrical methods in class also enable the development of higher cognitive abilities, which serves as an additional motivation for the teachers to incorporate them into class.

Key words: pupil, story-telling, pictogram, kamishibai theatre, oral presentation

1. OBNOVA PRAVLJICE S POMOČJO PIKTOGRAMOV

Pri poučevanju učencev v prvem trijetju osnovne šole je velik poudarek na urjenju v pripovedovanju zgodb. Nekateri učenci, predvsem tisti z učnimi težavami, imajo težave pri zapomnitvi zaporedja dogodkov.

Tudi sposobnejši učenci zgodbo največkrat pripovedujejo preveč podrobno, saj imajo izreden spomin. Zato sem obema skupinama učencev pomagala tako, da so zgodbo obnavljali s pomočjo piktogramov.

Opis iz Wikipedije: Piktogram (redko tudi piktograf) je osnovni gradnik slikovne pisave – poenostavljena slika, ki predstavlja neki predmet ali pojem. Beseda piktogram je sestavljena iz latinske besede pictus = narisani in grške besede γράμμα [gramma] = zapis.

Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Piktogram>

Piktogrami v pripovedovanju so sličice, ki učenca spomnijo, kateri dogodek morajo povedati, ko obnavljajo pravljico. Naš dogovor pri obnavljanju zgodbe ali pravljice je bil, da vsak piktogram pomeni eno ali 2 povedi. Sposobnejši učenci so piktograme sestavili sami, učencem z učnimi težavami pa sem pomagala jaz. Tako so sčasoma otroci dobili občutek, katere povedi so v obnovi vsebine pravljice ključne in kateri dogodki so tisti, ki predstavljajo rdečo nit dogajanja.

Piktograme so učenci sestavili za celotno pravljico in jih prilepili v zvezek, nato pa je sledilo pripovedovanje. Zanimivo je bilo, da so učenci izdelali zelo različne piktograme in ostali so uživali v raznolikih obnovah iste pravljice.

1.2. OBNOVA PRAVLJICE ZA BRALNO ZNAČKO

Obnova pravljice s pomočjo piktogramov se je odlično obnesla pri učencih, kateri so imeli težave pri predstavitvi knjige za bralno značko. Težavo je lahko predstavljala trema zaradi predstavitve pred razredom ali pa težava pri zapomnitvi zaporedja dogodkov v pravljici. Sličice so sprva izdelali z mojo pomočjo, pri naslednjih predstavitev knjige pa so jih večinoma izdelali kar sami. Pripeli ali pritrdili so jih na vsako stran slikanice. Piktogrami na straneh knjige so jim predstavljali varnost, saj so kljub tremi lahko vedeli, kakšno je zaporedje dogodkov.

Tako so učenci spoznali, da je trema pri nastopanju pred razredom nekaj zelo običajnega in so se hkrati naučili, da si pri prisotnosti treme lahko pomagamo na različne načine in tako zmanjšamo njen negativni vpliv pri nastopanju.

Slika 1: Piktogrami pri pripovedovanju bralne značke

2. PRIPOVEDOVANJE ZGODB S POMOČJO KAMENČKOV

Zelo prisrčna in otrokom ljuba igra je pripovedovanje zgodb s pomočjo kamenčkov z naslikanimi piktogrami.

Sprva smo s pomočjo poslikanih kamenčkov pripovedovali pravljice, katere so učenci že poznali (Bi se gnetli z mano na tej metli, Rdeča kapica, Trije prašički...). V razredu sem imela par kompletov s kamenčki, kateri so prikazovali motive znanih pravljic, Poslikali so jih učenci pri likovnem pouku, nekaj kompletov pa sem ustvarila sama.

V 1. razredu so se učenci takoj zjutraj usedli na tla v jutranji krog in sprva smo s pomočjo kamenčkov pravljice pripovedovali tako, da sem jih postavila v vrsto po pravilnem zaporedju dogodkov iz pravljice. Vsak učenec je povedal eno ali dve povedi. Včasih pa smo kamenčke, kateri imajo poslikane motive že znane pravljice, namenoma pomešali in tako smo ustvarili popolnoma drugačen potek sicer znane pravljice. Učenci so v ustvarjanju drugačne različice pravljice zelo uživali.

Nadgradnja pripovedovanja zgodb s pomočjo pravljic pa je bila , ko smo v 2. in 3. razredu na sredino kroga na tla postavili kamenčke z različnimi motivi in smo skupaj ustvarili povsem novo zgodbo oziroma pravljico. Včasih smo upoštevali značilnosti ljudskih pravljic (značilen začetek, srečen konec, pravljicična števila, dobro zmaga nad zlom...), včasih pa smo si dovolili sestaviti tudi povsem neobičajno pravljico. Učenci so se počutili kot pravi pripovedovalci in ustvarjalci zgodb.

V višjih razredih so na enak način sami svojo unikatno zgodbo tudi zapisali in nastale so odlične domišljjske zgodbe.

Slika 2: Kamenčki s piktogrami

3. KAMIŠIBAJ KOT DIDAKTIČNO SREDSTVO

3.1. KAJ JE KAMIŠIBAJ

Kamišibaj je japonska umetniška oblika pripovedovanja zgodb ob slikah na malem lesenem odru (butaju).

Vir: <http://www.kamisibaj.si/kamisibaj/> (18. 4. 2021)

3.2. ZGODOVINA KAMIŠIBAJA

Pripovedovanje zgodb s podobami ali ob podobah poznajo vse kulture. Na Japonskem so budistični menihi ob slikah na svitkih pripovedovali svete zgodbe. In to so korenine kamišibaja. Zaton te umetniške oblike je povzročil pojav televizije. Danes ta zanimiva umetnost spet pridobiva na veljavi in se je razširila po vsem svetu.

Vir: <http://www.kamisibaj.si/kamisibaj/> (18. 4. 2021)

3.3. KAMIŠIBAJ TERMINOLOGIJA

Igralec/igralka kamišibaja je kamišibajkar/kamišibajkarka.

Izdelek, ki ga izdelava in predstavlja, je kamišibaj.

V kamišibaj gledališču se igra kamišibaj predstave.

Butaj je poimenovanje za odrček, na katerem se izvaja kamišibaj.

Hiošigi je poimenovanje za leseni paličici.

Vir: <http://www.kamisibaj.si/kamisibaj/> (18. 4. 2021)

3.4. UPORABA KAMIŠIBAJA V ŠOLI

Nagode in Rupnik Hladnik (2018) pišeta, da lahko v šoli kamišibaj uporabimo kot:

- učno sredstvo pri pouku družboslovnih predmetov (npr. predstavijo državo, glasbilo, običaje)
- učno sredstvo pri naravoslovnih predmetih (razlagajo naravne pojave)
- pri izpeljavi govornih nastopov (opis predmeta, živali, rastline, predstavitev poteka dneva)
- na dnevih dejavnosti in prireditvah
- pri delu z učenci - tujci
- pri dejavnostih z nadarjenimi učenci in učenci s posebnimi potrebami
- v knjižnici na urah pravljic in predstavitvi knjig;

3.5. POTEK IZDELAVE KAMIŠIBAJA

V priročniku Kamišibaj v šoli in doma so navedene naslednje točke, ki jih upoštevamo pri izdelavi kamišibaja:

1. Kamišibajkar izbere izhodiščno besedilo.

2. Besedilo temeljito analizira in razdeli na bistvene dele.
3. Skicira kadre in izdela osnutek.
4. Izbere likovno tehniko in izdela slikovno gradivo.
5. Vadi pripovedovanje ob vlečenju slik iz butaja.
6. Z izdelanim kamišibajem ustvarjalec čim bolj prepričljivo nastopi pred občinstvom. (Nagode in Rupnik Hladnik, 2018)

3.6. PRIPOROČILA PRI IZDELAVI KAMIŠIBAJA

Nagode in Rupnik Hladnik (2018) priporočata, da učitelj pred ustvarjanjem učencem predstavi, na kaj morajo biti pozorni pri izdelavi.

Nekaj priporočil:

- na prvo stran napišejo ime avtorja in naslov, na zadnjo stran »konec«,
- rišejo tako, da z vsako sliko presenetijo,
- ne ilustrirajo podrobnosti, saj jih oddaljeni gledalci ne bodo videli,
- ne uporabljajo oblačkov s tekstom ali drugega besedila, saj lahko vse povedo s sliko in glasom ter mimiko pri nastopu,
- dogajanje predstavijo kot v filmu ali risanki ter uporabijo približevanje in oddaljevanje,
- so pozorni na videz glavnega lika, ki je v kamišibaju enak, le opazujemo ga z različnih zornih kotov – od spodaj, z vrha, s strani,
- upoštevajo učinek, ki ga ustvarimo s prehodom motiva z ene na drugo sliko,
- razmišljajo o čustvih, gibanju, odnosu okolice in drugih likov na slikah;

3.7. PREDSTAVITEV GOVORNE VAJE S POMOČJO KAMIŠIBAJA

Učitelj mora učence spodbujati, da pri nastopu govorijo glasno, razločno, doživeto in pri tem uporabljajo obrazno mimiko, se po nastopu z njimi pogovarjati o njihovih občutkih in jim dati možnost, da z istim kamišibajem nastopijo večkrat. (Nagode in Rupnik Hladnik, 2018)

Učenec med ustvarjanjem začuti, da je kamišibaj njegov izdelek, z njim se poistoveti ter odkriva in izraža svoja močna področja (besedno ali likovno področje, prepoznavanje bistvenega sporočila, bogata domišljija...), kar krepi njegovo samozavest. Tako lažje premaga tremo, uspešno nastopa in pri tem uživa. (Nagode in Rupnik Hladnik, 2018)

Kot učiteljica sem izbrala kamišibaj kot sredstvo pri predstavitvi govorne vaje Moja žival. Učenci so najprej iz mape s trdimi platnicami izdelali preprost butaj, nato pa so doma sestavili opis živali. Po enem tednu so napisane govorne vaje prinesli v šolo, pri likovni umetnosti pa so narisali slike za butaj. Oštevilčili so jih glede na zaporedje ključnih elementov opisa njihove živali. Z risbami napolnjen butaj so nato odnesli domov in se skrbno pripravili na govorni nastop. V naslednjem tednu smo vsi skupaj uživali v njihovih zanimivih predstavah.

4. ZAKLJUČEK

Pripovedovanje zgodb s pomočjo piktogramov je bilo učencem zelo zanimivo. Še posebej se je pripovedovanje vsebine knjige s pomočjo sličic dopadlo učencem, ki so imeli težave pri predstavitvi knjige za bralno značko. Zgodbe, katere so sestavljali učenci ob poslikanih kamenčkih, so bile prava domišljajska potovanja. Tudi kamišibaj je bil za učence nekaj povsem novega in je zelo popestril njihov nastop. Večkrat sem med odmorom zasledila, da so kar sami med igro ustvarjalno risali nove sličice za butaj, kar je meni pomenilo pozitivno povratno informacijo učencev.

5. VIRI IN LITERATURA

Društvo Slovenije. Kamišibaj (online). 2018. (citirano 18. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://www.kamisibaj.si/kamisibaj/>.

Nagode, S., Rupnik Hladnik, T. (2018). Kamišibaj v šoli in doma. S papirnatim gledališčem do ustvarjalnega izražanja in sproščenega pripovedovanja. Logatec: Osnovna šola Logatec, Ljubljana: Osnovna šola Ljubljana.

Wikipedija. Piktogram (online). 2002. (citirano 18. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Piktogram>.

Projekt moja pravljica

Nataša Zonik

OŠ Antona Tomaža Linhartar Radovljica, Republika Slovenija

natasa.zonik@gmail.com

Izvleček

Umetnostno besedilo je posebna oblika izražanja, kjer je stvarnost čustveno obarvana. Ustvarjalec z literarnimi prvinami ustvarja posebno vzdušje, medtem ko posega po različnih temah. Obravnava teme, ki so večno aktualne. V literaturi se znajdejo simboli, moralni nauki in vrednote, ki nezavedno vplivajo na razvoj bralca. Učenci v drugem triletju razvijajo recepcijske zmožnosti na področju književnosti z branjem, poslušanjem, ustvarjanjem književnih besedil in poustvarjanjem le teh. Pri pouku slovenščine je v 5. razredu velik del ur posvečen tem vsebinam in vzporednim dejavnostim. Učenci vsako leto aktivno sodelujejo v projektu Moja pravljica. Preko različnih metod in oblik dela učenci spoznajo pravljico kot vrsto umetniškega besedila ter vse njene značilnosti. Pravljica je pripovedna oblika, ki s svojimi značilnimi elementi prikazuje življenje junakov tako danes kot tudi v preteklosti. V pravljici nastopajo vile, čarovnice, škratje ter ostala pravljичna bitja, ki poslušalca ali bralca popeljejo v njegov pravljичni svet. Obravnava teme, ki so večno aktualne. V njih se najdejo tako otroci kot tudi odrasli.

Ključne besede: pravljica, književnost, literarna prvina, ustvarjanje, umetniško besedilo, domišljija.

PROJECT MY FAIRY TALE

Abstract

A literary text is a special form of expression where the reality has an emotional connotation. With the help of literary elements, the author creates a particular atmosphere while using different topics. The topics used are eternally relevant. There are symbols, moral lessons and values in literature which have an involuntary effect on the development of the reader. Through reading, listening, writing and reproducing literary works the pupils of Years 4, 5 and 6 develop receptive skills in the field of literature. Lessons of Slovene in Year 5 have a great amount of time focused on these topics and parallel activities. Every year the pupils actively participate in a project called Moja pravljica (My Fairy Tale). Through different methods and forms of work the pupils get acquainted with the fairy tale as a form of work of art with all its characteristics. A fairy tale is a narrative form, with its distinctive elements depicting the lives of literary characters in the present as well as in the past. Fairy tales include fairies, witches, elves together with other fairy-tale creatures which take the listener or the reader in his/her literary world. It addresses the eternally relevant topics appealing both to children as well as adults.

Key words: a fairy tale, literature, literary element, literary creativity, work of art, imagination

1. TEORETIČNA PRIPRAVA NA PROJEKT

Glavni namen pouka književnosti je razvijanje bralne pismenosti s pomočjo raznih umetnostnih besedil. V ta namen besedila spremljajo naloge različnih oblik in zahtevnosti. Pri poučevanju uporabljamo različne metode dela: frontalna, individualna, delo v dvojicah, skupinska oblika dela. Poslužujemo pa se tudi raznolikih oblik dela. To so verbalne oblike: razgovor, razlaga, branje, pogovor, poslušanje, igra vlog ... ter neverbalne oblike, ki pa so npr. demonstracija, metoda dela z besedilom, mimika ... Pri urah književnosti so obravnavana besedila vseh zvrsti: proze, poezije in dramatike. Učenci so seznanjeni z njihovimi glavnimi značilnostmi. Pri vsaki zvrsti se pogovorimo o tipičnih oblikah, ki ji srečamo. Teorijo podkrepimo s primeri besedil, ki so ljudskega ali avtorskega izvora in so določeni z letnim delovnim načrtom pri slovenskem jeziku. Več časa pa posvetimo prozi oz. točno določeni obliki, to je pravljici. Pravljica je izredno priljubljena med učenci. Hkrati jim je tudi najbolj blizu, saj so se z njo srečali že v zgodnjem otroštvu. Zlahka se potopijo v domišljjski svet, se poistovetijo z junaki in zavzeto spremljajo dogajanje do samega konca. Obravnavo pravljice izvedemo v obliki projekta, katerega zaključek predstavlja razstava v mestni knjižnici.

2. PRIMER DOBRE PRAKSE - PROJEKT MOJA PRAVLJICA

Projekt Moja pravljica je razdeljen na tri dele. V prvem delu so učenci seznanjeni z literarno teorijo, ki je povezana s pravljico. Učencem so prvine večinoma znane. Pri pouku književnosti jih ponovimo in poglobimo. Drugi del predstavlja samostojno delo učenca, ko s pomočjo znanja, ki ga je usvojil in po danih navodilih, oblikuje svojo avtorsko pravljico in jo izdela v obliki knjige. Tretji del pa predstavlja predstavitev teh pravljic sošolcem na tako imenovanem »literarnem večeru«. Po zaključnem dogodku te pravljice razstavimo v mestni knjižnici, kjer so na ogled vsem obiskovalcem. V letošnjem šolskem letu je projekt potekal na daljavo. Z učenci smo se srečevali preko videokonferenc na spletnem portalu Zoom.

2.1. PRVI DEL PROJEKTA MOJA PRAVLJICA

Prvi del projekta je predstavlja ponovitev znanja o pravljici, ki so ga učenci usvojili v prejšnjih razredih ter nadgradnja le tega. V ta namen izvedemo več dejavnosti, ki jih podpremo z različnimi oblikami in metodami dela.

- Učenci pripovedujejo oz. poslušajo pravljice.
- V domači knjižnici poiščejo pravljice in jih predstavili sošolcem. Če projekt poteka v šoli, za učence pripravim več pravljic, ki si jih prosto ogledujejo, jih spoznavajo in berejo. Prejšnja leta smo skupaj odšli v mestno knjižnico, kjer smo s pomočjo knjižničark izpeljali biblio pedagoško uro na temo pravljic.

- Primerjali smo pesmi s pravljicami.
- »Viharjenje možganov« - učenci so govorili pojme, povezane s pravljico, jaz sem jih zapisovala na belo tablo, ki je del spletne platforme.
- Učencem sem prebrala pravljico bratov Grimm Pepelka, slovensko ljudsko Hudobna mačeha in dobra pastorka ter pravljico O žabi in princu Bine Štampe Žmavc.

Med pripovedovanjem pravljic sem opazovala reakcije otrok. V očeh so imeli prižgan poseben žar, zavzeto so poslušali in nestrpno navijali za svojega junaka ali junakinjo ter se vživali v njihove usode. Ure književnosti so bile izredno čustveno obarvane.

Pogovorili smo se o vsebini vseh predstavljenih pravljic. Ali se sodobna in klasična pravljica v čem razlikujeta? Katera oblika jim je bližja? Kje se je dogajalo? Kdaj se je dogajalo? Kdo nastopa? Kakšni so junaki? Kako je bilo ime osebam? Ali je bil kak zaplet v zgodbi? Kakšen je konec pravljice?

Nato smo z učenci iskali knjižne prvine pravljice.

1. Književna oseba:
 - a. ločijo glavne in stranske književne osebe;
 - b. presodijo značaj junakov, ali je oseba dobra ali zla;
 - c. razumejo značaj in dejanja književnih oseb;
 - d. oblikujejo svoje stališče do ravnanja književnih oseb in ga utemeljijo.
2. Književni prostor in čas:
 - a. v besedilu prepoznajo kraj in čas dogajanja, ki ni določen.
3. Dogajanje:
 - a. prepoznajo značilnosti pravljic (pravljicična števila, čarobna bitja in predmeti, živali in predmeti imajo človeške lastnosti, narava je vsemogočna) in njihovo vlogo v književnem dogajanju;
 - b. razumejo, da ima dogajanje predvidljiv tok, boj med dobrim in zlim, kjer zmaga dobro in je konec srečen za pozitivne junake;
 - c. obnovijo oz. povzamejo zgodbo.
4. Odnos avtor/pripovedovalec:
 - a. znajo določiti/ ločiti avtorja oz. pripovedovalca.

Skupaj z učenci smo za vsako pravljico postopno sestavljali zapis/miselni vzorec na belo tablo na Zoomu, ki so ga na koncu tudi zapisali v zvezek za književnost.

Tako analizo smo ustno ponovili še pri:

- pravljici bratov Grimm Žabji kralj ali Železni Henrik,
- Sebični velikan Oscarja Wildeja,
- Minicopre avtoric Loes Riphagen in Bette Westera.

Analizo pravljic so spremljale še druge bralno zapisovalne aktivnosti:

- učenci ali jaz smo izmenično glasno brali,
- sestavili smo/so narobe pravljico, kjer so učenci zmešali junake različnih pravljic ter sestavili nove,
- napisali smo/so svoj zaključek pravljice,
- primerjali smo/so različne izvedbe iste pravljice,
- zmago smo/so namenili negativnim junakom ...

Utrjevanje znanja o pravljici sem izvajala s pomočjo različnih spletnih orodij, ki so popestrili spletni pouk:

- spletne platforme, preko katerih so učenci usvajali in utrjevali znanje o pravljici: Nearpod, Canva, Wordwall, Prezi;
- aktivni učni listi, ki so jih učenci oddali v pregled;
- družabne igre na temo pravljic (kolo sreče, vislice, pantomima ...).

2.2. DRUGI DEL PROJEKTA MOJA PRAVLJICA

Sledilo je samostojno delo učencev. S pomočjo usvojenega in utrjenega znanja so morali napisati avtorsko pravljico in jo oblikovati v knjigo.

Za izdelavo knjige so imeli na voljo tri tedne. Pred začetkom ustvarjanja pravljice smo se pogovorili o izvedbi naloge.

1. korak - izdelava pravljичnega načrta:
 - zamisli si kraj in čas dogajanja, ki ne smeta biti natančno določena;
 - zamisli si, kako se bo odvijala zgodba v tvoji pravljici;
 - predstavi si, kako se bo odvijalo dogajanje v uvodu, jedru in zaključku;
 - zamisli si osebe, ki bodo nastopale v tvoji pravljici, določi jim imena;
 - določi značaj oseb, ki bodo nastopale, upoštevaj kontrast med dobrim in zlim;
 - izberi pravljična bitja (če želiš) in njihove čarobne lastnosti;
 - izberi pravljični predmet (če želiš) in njegovo čarobno lastnost;
 - katero pravljično število se bo pojavilo v tvoji pravljici;
 - določi naslov pravljice;
 - vse te zamisli zapiši v obliki miselnega vzorca v zvezek za književnost.
2. korak – preoblikovanje miselnega vzorca v besedilo:
 - povedi naj bodo smiselno oblikovane in povezane v celoto;
 - besedilo razdeli na odstavke (uvod, jedro in zaključek);
 - piši čitljivo, s pisanimi črkami;
 - bodi pozoren/pozorna na pravopis: velika začetnica, pravilni zapis besed, ločila (vejica in končna ločila).
3. korak – izdelava knjige:
 - vzemi več listov in jih zveži ali spni skupaj;
 - besedilo pravljice razdelaj na odlomke in vsak odlomek zapiši na svojo stran;
 - v knjigo nariši vsaj pet ilustracij, ki bodo dopolnjevale pravljico;
 - izdelaj naslovno in zadnjo stran knjige.

2.3. TRETJI DEL PROJEKTA MOJA PRAVLJICA

Ob določenem datumu smo se z učenci dobili na »Literarnem večeru«. Termin tega dogodka vsako leto sovпада s slovenskim kulturnim praznikom, Prešernovim dnevom. Učenci so bili zaradi bolj sproščenega vzdušja in morebitne zadrege pred prevelikim občinstvom na Zoomu razdeljeni v manjše skupine. Pripovedovanje pravljic je potekalo v spletni učilnici. Ker je bil ta dogodek »Literarni večer«, so učenci zastrli senčila v

svojih sobah, jaz pa sem prižgala dišečo svečo in tako smo pričarali večerno vzdušje. Vsakega učenca sem vnaprej napovedala, da je imel dogodek slavnostno noto. Drug drugemu so pokazali svojo knjigo in pripovedovali pravljico. Učenci so bili izredno ponosni na svoje delo ter z zanimanjem poslušali drug drugega.

3. ZAKLJUČEK

Pravljica je izjemno hvaležna literarna zvrst. Obravnava teme, ki so večno aktualne. V pravljicah se znajdejo simboli, moralni nauki in vrednote, ki nezavedno vplivajo na razvoj otroka. Z besedami nekoč pred davnimi časi otroci vstopijo v čarobni svet. V svet princev in princes, zlobnih čarovnic, pritlikavih škratov, zlobnih pletk in srečnega konca. In v ta svet se lahko vračajo znova in znova, kjerkoli in kadarkoli.

4. VIRI IN LITERATURA

Program osnovna šola, slovenščina. Učni načrt, posodobljena izdaja. (2018). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS. (citirano 8. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.

Vovk, M.: *Osnove literarne teorije* (splet). Izobraževalni center Geoss. (citirano 9. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.ic-geoss.si/wp-content/uploads/2019/02/OSNOVE-LITERARNE-TEORIJE.pdf>.

Brodnik, B.: *Pravljice nekoč in danes, Klasične in sodobne pravljice ter njihov odnos do dobrega in zla* (splet). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2016. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://www.sfpkr.si/Posvet/2021/2-Mednarodni%20posvet%202021-razpis.pdf>.

Kordigel, M.: *Pouk literarne teorije malo drugače ali Zakaj pravljica v učni načrt za drugo triletno* (splet), Pedagoška fakulteta v Mariboru. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat2/045/33c01.htm.

Projekti kot motivacijsko sredstvo za nadarjene učence

Svetlana Jovič

OŠ Jurija Dalmatina Krško, Slovenija, svetlana.jovic@oskrsko.si

Povzetek

Projektno delo pri nadarjenih učencih aktivira raziskovalni in timski duh. Učenci takšno delo doživljajo kot inovativno in zanimivo. Ko učencem damo vodilno vlogo pri realizaciji ciljev projekta, se vedno izkažejo kot izjemno dobri vodje, pokažejo visok nivo samostojnosti pri iskanju različnih možnosti za reševanje problemov, so precej samokritični, znajo dobro načrtovati dejavnosti, ki peljejo h končnemu cilju. Projektno delo je v večini primerov timsko delo. V šoli dajem poudarek na delu v skupinah. Takšen način dela aktivira komunikacijo med člani skupine, ki se med seboj dopolnjujejo, skupaj prihajajo do rezultatov. V timskem delu nadarjeni učenci motivacijsko delujejo na druge člane projektnega tima predvsem s svojim entuziazmom in željo po uspehu. Pri tem vsi člani skupine krepijo socialne in komunikacijske veščine. Učijo se biti tolerantni, zmanjšujejo predsodke do drugačnosti. Nadarjenim učencem skozi projektno delo omogočamo, da krepijo in razvijajo svoj perfekcionizem, vedoželjnost, pozornost in koncentracijo, samostojnost, užitek v reševanju težav, logično mišljenje, abstraktno videnje sveta okoli sebe, bogato besedišče, dober spomin, vodilnost.

Ključne besede: nadarjeni učenci, projektno delo, sodelovanje, veščine

Projects as a motivational tool for talented learners

Abstract

Project work activates research and team spirit in talented learners. Pupils perceive such work as innovative and interesting. When pupils are given the leading role in achieving goals of the project, they always prove to be exceptional leaders. They show a high level of autonomy in looking for various problem solving possibilities, they are quite self-critical and they can effectively plan the activities leading to the final goal. In most cases, project work is team work. At school, I place emphasis on group work. Such manner of work activates communication among group members, they co-operate, complement each other and achieve the goals together. Through team work, gifted pupils motivate other members of the project team, especially with their enthusiasm and their desire to succeed. Thus all the members of the group strengthen

their social and communication skills, learn how to be more tolerant and overcome prejudice attitudes towards »otherness«. Project work allows gifted pupils to continuously strengthen and further develop their perfectionism, curiosity, attention and concentration, as well as independence, delight in problem solving, logical thinking, their abstract perception of the world around them, rich vocabulary, good memory and leadership.

Key words: gifted pupils, project work, co-operation, skills

1 Uvod

Poznamo več značilnosti nadarjenih učencev, ki so jim v pomoč pri doseganju želenih rezultatov med poukom. Mednje lahko naštejemo: razvito divergentno mišljenje, natančnost opazovanja, nenavadna domišljija, široka razgledanost, radovednost, visoka storilnostna motivacija, uživanje v dosežkih, nekonformizem, izrazit smisel za organizacijo. Po drugi strani nadarjene učence odlikujejo značilnosti, ki jih lahko ovirajo pri doseganju pričakovanih oziroma želenih rezultatov. To so nezainteresiranost za šolo, nizka samopodoba, nesposobnost tvornega delovanja pri skupinskem delu, slaba povezanost, hiperaktivnost, čustvena in socialna nezrelost. Kako med rednim šolskim delom širiti in poglobljati znanja teh učencev, razvijati ustvarjalnost, skrbeti za celostni osebni razvoj, vzpostaviti mentorski odnos med učenci in učitelji? Kako upoštevati njihove sposobnosti in močne interese, individualnost, kako razvijati samostojnost in odgovornost nadarjenih učencev? Kako poskrbeti, da bo redni pouk zanje izziv in motivacija? Večletno delo in izkušnje v razredu so pokazale, da se odgovor skriva v projektnem in raziskovalnem delu kot sestavini rednega programa.

2 Projektno delo in nadarjeni učenci

Pri delu z nadarjenimi učenci se je kot najbolj učinkovito izkazalo projektno ter raziskovalno delo pri obravnavi vsebin pri vseh učnih predmetih. Pri večini projektnih in raziskovalnih dejavnosti so vključeni vsi učenci v razredu. Določene aktivnosti pa so učencem na izbiro. Projektno delo stimulira razvoj sposobnosti pri nadarjenih učencih, ker ni omejeno s šolskim zvoncem, hkrati jim omogoča poglobljanje v različne vsebine. Učenci tako razvijajo logično in kritično mišljenje ter ustvarjalnost. Pri pouku poskušam ohraniti individualni pristop do posameznih učencev ter kakovostni odnos. Nenehno izkazujem zanimanje za njihove interese. Učencem dajem možnost, da sami predlagajo aktivnosti, ki bi jih uvedli v redni pouk. S tem podpiram njihovo vedoželjnost, voljo, energijo, interes, potencialne. Redne ure kot stimulatívno okolje si zaslužijo vsi učenci. Nadarjeni imajo možnost, da najdejo svojo pot. Teme, ki jih načrtujem in vnašam v pouk, so metodično in didaktično bogate ter različne. Obenem so usklajene

z učnim načrtom. Na začetku vsakega šolskega leta načrtujem celoletni razredni projekt. Projektne aktivnosti se prepletajo skozi redni učni proces ter dodatno delo. Vsi učenci v razredu so vključeni v projektne dejavnosti. Seveda vsak po svojih interesih in zmožnostih. Pri tem nadarjeni učenci izstopajo. Dajo veliko pobud za delo, predlagajo ideje, kako realizirati projektne aktivnosti, se poglobljajo v delo, svetujejo drugim učencem, sami iščejo literaturo ter materiale za realizacijo ciljev.

2. 1. Razredni projekt

V 5. razredu sem izvajala projekt S sovico Oko skozi zgodbe spoznavamo vrline. Cilji projekta so bili med drugim dobra komunikacija in dobri odnosi, sprejemanje drugačnosti, branje in ustvarjanje pravljic ... Vsak mesec smo posebno pozornost namenili eni vrlini. Petošolci so mlajšim učencem v šoli ter otrokom iz bližnjega vrtca brali pravljice in zgodbe na določeno temo. Učenci so predlagali aktivnosti, ki smo jih lahko povezali z mesečno vrlino. Septembra smo brali zgodbe o lepem vedenju. Učenke, ki izstopajo po zagnanosti in nadarjenosti, so predlagale, da same napišejo slikanice o lepem vedenju ter da jih ilustrirajo. Deklice so delale v dvojicah. Nastale so čudovite zgodbe, vsebinsko bogate, opremljene z zanimivimi ilustracijami. Vsaka izmed deklet, ki je sodelovala pri nastajanju zgodbic, je pustila svoj osebni pečat.

Drugo aktivnost smo izvedli meseca decembra. Rdeča nit je bila vrlina sočutje in dobri odnosi. Pogovarjali smo se o prihajajočih se praznikih ter prišli na idejo, da učenci pripravijo zabavni večer za starše. Pri načrtovanju aktivnosti sem bila le mentor. Učenci so prevzeli vloge scenaristov, scenografov, kostumografov, povezovalcev programa. Sami so mogli osmisлити točke, ki jih bodo izvedli na nastopu. Tej nalogi so nadarjeni učenci bili več kot kos. Takoj so se spoprijeli z izzivi. Ker je v razredu nekaj učencev in učenk, za katere je značilno, da imajo razvito nenavadno domišljijo, originalnost, bogato besedišče, spretnost v umetniških dejavnostih, vztrajnost, neodvisnost, samostojnost, so se organizirali tako, da so naredili tri skupine, v katerih so prevzeli vodilne vloge. Odločili so se, da vsaka skupina pripravi krajšo dramatizacijo na temo božičnih praznikov. Nadarjeni učenci, ki so bili tudi vodje skupin, so napisali scenarije za točke ter dali pobude za izdelavo scene, kostumov. Spretno so izbrali učence, ki so prevzeli različne zadolžitve. Učence, ki se izkazujejo na likovnem področju, so zadolžili za izdelavo kostumov in poslikavo scene, glasbeno nadarjene so usmerili na pripravo plesne koreografije. Moja naloga je bila, da poskrbim, da imajo učenci dovolj časa za pripravo na nastop ter da aktivnosti umestim v redni pouk. Učenci so v nastop vključili plesne in pevske točke, zato so vadili tudi med urami glasbe. Ker je v 5. razredu v učnem načrtu za slovenščino načrtovano, da učenci in učenke improvizirajo (v igri vlog), pišejo zgodbe in pri tem izhajajo iz svojih izkušenj, smo projektne aktivnosti umestili med ure slovenščine. Tudi med razrednimi urami ter urami dodatnega pouka so se učenci lahko pripravljali na nastop.

Delo v tej projektni aktivnosti je omogočalo nadarjenim in preostalim učencem, da širijo svoje sposobnosti do skrajnih osebnostnih zmožnosti. Cilji projekta, poleg podpiranja kreativnega mišljenja in organizacijskih veščin ter razvijanja novih in originalnih idej, je bil predvsem krepitev socialnih veščin nadarjenih učencev, ki se večkrat soočajo s težavami pri sprejemanju tujega mišljenja. Poudarek je bil na socialnem in emocionalnem dozorevanju, iznajdljivosti v konkretni situaciji, opazovanju drugih v

skupini, sodelovanju, prilagajanju skupini, spoštovanju tujega mišljenja, urjenju v reševanju frustracij in konfliktov. Nadarjeni učenci so imeli dokaj zahtevno nalogo. Bili so vodje dejavnosti, katere uspeh je bil odvisen ne le od njih, temveč tudi od vseh preostalih članov. Vodje so odgovorne za končni rezultat dela. Bili so v vlogi, ki največkrat ni priljubljena med člani skupine. Morali so pokazati iznajdljivost, da vse člane skupine enakovredno vključijo v delo, da se nihče ne počuti nesprejeto. Morali so poslušati mnenja in ideje vseh članov ter med njimi izbrati najustreznejše, pri tem pa tudi znati utemeljiti svoje odločitve. Vodje so imele nalogo, da opozarjajo na spoštovanje dogovorov in pravil vseh sodelujočih. Osredotočiti so se morali k izogibanju konfliktov ter na usmerjanje energije v nalogo. Presenetljivo je bilo, kako so nadarjeni zelo uspešno vodili delo, vsak v svojem timu. Niso se ozirali na to, kako druge skupine pripravljajo svoje točke niti niso tekmovali z njimi. Člani vseh skupin so bili zelo osredotočeni na svoje delo, želeli so se pokazati v najboljši luči. Nadarjeni učenci so zelo dobro koordinirali celoten proces dela. Niso imeli veliko težav v komunikaciji s člani skupine, saj so vajeni sodelovanja. K temu pripomore dejstvo, da od začetka leta vsak teden žrebamo, kdo s kom sedi med poukom. Mize v razredu so razporejene po štiri skupaj, saj zelo pogosto izvajam skupinsko obliko učenja. Na začetku šolskega leta takšen pristop povzroči nekoliko nelagodja med učenci, predvsem tistimi, ki imajo »svoj krog prijateljev« v razredu. Med njimi so največkrat nadarjeni učenci. Vendar učenci zelo hitro sprejmejo moj način dela in celo nestrpno pričakujejo, s kom bodo sedeli ter delali v naslednjih dneh. Tako se izurijo v različnih vlogah. Sprejmejo, da so včasih v vlogi nekoga, ki ponuja pomoč, drugič v vlogi tistega, ki sprejme pomoč. Po končanem delu v skupinah so morali učenci osmisлити vrstni red nastopajočih ter določiti povezovalca programa. Svetovala sem jim, da za zaključek nastopa pripravijo skupno točko. Pri določanju vrstnega reda nastopajočih so uporabili metodo žrebanja. Izbrali so tudi povezovalca programa, in sicer predlagali so učenko z retoričnimi veščinami. Za zaključno točko so izbrali pesem, ki smo se jo učili pri glasbi, Dan ljubezni, ki poudarja dobre odnose in sočutje. Vsi učenci so bili zadovoljni in so nestrpno pričakovali dan, ko bodo staršem pokazali, kaj vse zmorejo. Med nastopom so pokazali visoko stopnjo motivacije, vse je potekalo, kakor so si zamislili.

2. 2. Sprejemanje odgovornosti

Ena izmed vrlin, ki smo ji namenili posebno pozornost, je bila sprejemanje odgovornosti. Za aktivnosti v tem mesecu so se učenci odločili prostovoljno. Pri predmetu družba spoznavamo slovenske pokrajine. Motivirala sem učence, da se preizkusijo kot učitelji za eno uro. Prvo skupino učencev sem poimenovala Alpinisti. Razdelila sem teme, ki so jih učenci predstavili. Te teme so bile: Kje v Sloveniji so alpske pokrajine? Relief in podnebje alpskih pokrajinah. Gospodarstvo nekoč v alpskih pokrajinah. Gospodarstvo danes v alpskih pokrajinah. Rastlinski in živalski svet v alpskih pokrajinah. Vodovje v alpskem svetu. Ura utrjevanja. Nalogo so sprejeli učenci, ki so že prepoznani kot nadarjeni ter tisti, ki med poukom kažejo visok nivo zagnanosti, motivacije ter imajo visoke učne dosežke. Najprej sem imela uvodno uro z učenci, ki so sprejeli raziskovalno nalogo. Predstavila sem jim cilje, ki jih morajo realizirati na svoji uri. Dobili so datume, kdaj se bodo predstavili kot učitelji. Uro utrjevanja so pripravili skupaj. Če so potrebovali pomoč, so me lahko kontaktirali osebno in po

elektronskem sporočilu. Uro so izvedli po svojih željah. Lahko so se odločili za frontalno metodo poučevanja, skupinsko delo, računalniško predstavitev v powerpointu.

Tudi v tej raziskovalni nalogi so bili učenci zelo uspešni. Samostojno so poiskali literaturo, ki se je nanašala na njihovo temo. Vse učenke so se odločile za powerpointovo predstavitev. Uporabile so veliko slikovnega gradiva, videoposnetke. Pripravile so učne liste, domačo nalogo. Učenci so zelo dobro sprejeli svoje sošolke v vlogi učiteljev. Z veliko motivacije so spremljali in sodelovali na vseh urah ter kritično ovrednotili delo učiteljic za eno uro. Kritike vrstnikov so bile zelo pozitivne. Dejali so, da so se njihove sošolke zelo dobro pripravile na ure, snov so predstavile kot prave učiteljice, ure so bile zanimive. Prav tako so učenke z veseljem raziskovale, pripravile računalniško predstavitev, iskale literaturo v knjižnici ter na spletu. Želele bi si še podobnih nalog. Tudi skupna ura je bila zelo domiselno izvedena. Učenke so uporabile metode FIT pedagogike za utrjevanje znanja sošolcev. Pri tej obliki aktivnosti sem pri nadarjenih učenkah opazila visok nivo motivacije, željo po uspešno realizirani nalogi, zagnanost, vedoželjnost, organiziranost. Učenke so pridobile na samozavesti in pozitivni samopodobi. Dokazale so meni, svojim sošolcem in naposled tudi sebi, kaj pomeni prevzemanje odgovornosti. Če se za nekaj odločimo, potem je potrebno tudi odgovorno izpeljati nalogo.

2. 3. Sodelovanje

Izvedli smo še eno dodatno aktivnost pri predmetu družba. Učencem sem predstavila eTwinning projekt, v katerem sodelujejo nekateri peti razredi iz več slovenskih krajev. Cilj projekta je predstavitev svojega kraja. Učenci so želeli sodelovati v projektu. Predstavili so svoje ideje. Nadarjeni učenci so zgolj v nekaj minutah podajali rešitve oz. teme, ki bi jih lahko raziskovali v skupinah. Te so: Zgodovina našega kraja. Površje, podnebje in vodovje. Gospodarstvo nekoč. Gospodarstvo danes. Znanе krške osebnosti. Kulturne ustanove v kraju. Prihodnost Krškega v naših očeh. Ena učenka je dala pobudo, da bi napisali mini enciklopedije na določene teme ter pripravili PowerPointovo projekcijo. Ostali učenci so podprli njeno idejo. Učenci so se lahko odločili, ali bodo delali v dvojicah ali v skupinah. Nato so dve uri družbe preživeli v računalniški učilnici, kjer so iskali podatke za svojo raziskovalno nalogo. Skozi projektno delo so učenci krepili medsebojne odnose, si med delom pomagali, usklajevali svoja mnenja. Prve enciklopedije so končale nadarjene učenke. S svojimi idejami, entuziazmom, zagnanostjo so hitro in kakovostno opravile svoje delo. Podatke so poiskale v knjižnici, knjige so prinesle v šolo. Tudi med odmori in pred poukom so zagnano delale na projektni nalogi. Podatke so pridobile tudi tako, da so intervjuvale starejše domačine. Njihove mini enciklopedije so bile estetsko oblikovane. Sošolcem so predstavile svojo PowerPointovo projekcijo. Učenki, ki sta imeli raziskovalno nalogo Znani Krčani, sta v mestnem parku posneli film, kjer so kipi znanih krških osebnosti. Ob vsakem kipu sta tudi povedali nekaj o življenju osebe. Osupljivo je bilo opazovati njihove predstavitve, zagnanost, domiselnost. Njihova vztrajnost, doslednost, samokritičnost, vedoželjnost so potrditev, da je raziskovalno in projektno delo nepogrešljiv del rednega pouka.

3 Zaključek

Dvigniti motivacijo in interes vseh otrok v razredu na nivo, da vsak dan prihajajo z navdušenjem v šolo, je želja vsakega učitelja. Če pedagoškim delavcem uspe v rednem učnem procesu dvigniti nivo zanimanja povprečnih otrok, otrok s posebnimi potrebami ter nadarjenih učencev, pomeni, da smo energijo usmerili v pravo smer. V tem prispevku je glavni poudarek na nadarjenih učencih. Na učencih, katerim moramo nameniti posebno pozornost. Učencih, od katerih lahko pričakujemo več. O otrocih, katerim moramo ponujati več. Naša vloga je, da te otroke spodbujamo, se zanimamo za njihove interese, razvijamo njihove potenciale. A tega ne moremo doseči v nekaj urah, ki so predvidene v letnem načrtu za nadarjene učence. Zato je projektno delo kot sestavni del rednega učnega procesa ena izmed oblik dela, ki pri nadarjenih učencih spodbuja vedoželjnost in jim omogoča užitek v pridobivanju novih znanj ter veščin.

4 Viri in literatura

Ferbežer, I.: Celovitost nadarjenosti. Nova Gorica: Educa, 2002

Bezić, T., Rupnik Vec, T., Juriševič, M., Rostohar, G., Lep, B., Nolimal, F. ...Hanžič, A.: Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2012

"Proud to be Romanian" - lesson project

Ionescu Irodina

Kindergarten with Normal Program "Arlechino", Str. I, Romania,
iadina90@yahoo.com

Abstract

The project "Proud to be Romanian" was realized on December 1, 2021 on the occasion of the National Day of Romania. This important holiday for Romanians is always marked by various events. This year there were several restrictions, each class organized its own homage activity.

In this project students learned about national symbols: the coat of arms, the flag and the map of the country, learned to pronounce correctly the words that name these symbols, and became familiar with traditional Romanian such as wooden spoon, clay pot, traditional towel; then they painted the Romanian flag using their palms.

The activity ended with two games through which the accumulated knowledge was consolidated.

The students were actively involved throughout the period of the activity and successfully completed all the tasks.

Key words: nationality, union, symbols, country, people

1 Learning activities

Description of activities

1.1. Personal development activities:

Routines: Receiving children, snacking (specific skills).

Morning meeting: "Crafts"

Free game: games with favorite toys

1.2. Freely chosen games and activities:

Constructions: "The tricolor flag" - assembly with red, yellow, blue pieces.

Art: "The tricolor flag" - drawing;

Science: "Map of Romania" - puzzle;

Games: "Run for the flag!" - movement game;

"Guess what I hid!" - attention game.

1.3. Activities on experiential fields:

Language and Communication:

Language education - "Let's speak Romanian correctly!" - didactic game.

Aesthetic and Creative Domain:

Plastic education: "The flag of Romania" - painting using the technique of imprinting.

Operational objectives

The student will be able to name the symbols of the country (flag, coat of arms, map) using the images provided;

The student will be able to divide the words into syllables, specifying the number of syllables marked by clapping;

The student will be able to make simple, grammatically correct sentences with the word that names a symbol of our country;

The student will be able to make plastic works using the palm stamping technique;

The student will be able to do the work respecting the specific colors of the Romanian flag;

The student will be able to solve the required tasks, in various situations present in the activity, with or without the help of the teacher (to make drawings, to build the tricolor flag using the pieces provided);

The student will be able to perform movement games that involve running and following the rules.

Means of education

Handicrafts (clay pot, wooden spoon), laptop, Wordwall game "Spin the wheel", Wordwall game "What symbol is hidden in the box?", ppt digital material with images of words that name national symbols, images with flag symbols, coat of arms, watercolors, brush, white A4 sheet, red, yellow and blue building toys, jigsaw puzzle - Map of Romania.

Assessment

The following aspects will be evaluated: the correctness of the verbal answers offered by the students to the didactic game; the accuracy of the verbal answers offered by the students to the questions asked by the teacher, the quality and accuracy of the execution of the plastic works, the degree of involvement in the activity and the behavior of the children throughout its development.

2 The scenario of the day

Organizational moment

In order for the good development of the learning activities, the following take place: arranging the furniture, establishing peace and ensuring an adequate working atmosphere.

Catching the attention

The activity starts with the morning meeting. The students are seated in front of the computer, and the teacher greets them with the lyrics "Good morning Butterflies, darlings! We sit on the chairs / and we all greet each other".

The greeting is made with the help of stimulating names for students, with reference to the theme of the week. Specific greetings will be used, as fun and mobilizing as possible.

Attendance is made by reading the class catalog, and students answer "Present". Absences are identified. Fill in the calendar of nature with the season and call its characteristics, fill in the day of the week, date, month and year, then the weather.

The novelty of the day. The Romanian girl Maria comes to the activity, a doll dressed in a national costume, who brings them handicrafts. The teacher presents to the students the handicrafts he brought to the meeting, naming them and specifying how they were made.

3 Learning direction

Constructions: "The tricolor flag" - assembly of red, yellow, blue construction parts. Students will build the tricolor flag using three pieces of red, yellow and blue, according to the model provided by the teacher.

Art: "The tricolor flag" - drawing, students will draw the tricolor flag using colored pencils in red, yellow and blue, according to the model provided by the teacher.

Science: "Map of Romania" - puzzle, students will make the puzzle from the link provided by the teacher.

The teacher will explain to the students the tasks from the centers of interest. After completing the tasks at the centers of interest, there will be a tour of the gallery, observing the work of each at the end of the day.

Announcing the proposed game and the didactic task:

"Let's speak Romanian correctly" - didactic game

Teaching task:

The correct name of the symbols of our country and the realization of the phonetic analysis (division into syllables) of the words that name the symbols, the inclusion of the words that name them in grammatically correct sentences.

Rules of the game:

- The teacher explains each task.
- The teacher chooses a child who will solve the task.
- Students will be rewarded with applause for the correct answers provided.

Game elements: surprise, applause.

Introduction to the game and presentation of the material: The teacher will present the materials needed for the game.

Game explanation:

The rules of the game and how to play will be explained. To ensure a clear understanding of the game, both the method of explanation and that of demonstration will be used. With the help of the explanation, the rules of the game and the didactic task will be clearly emphasized.

Execution of the demonstration game by the teacher:

The demonstration game is performed to ensure its understanding. The teacher spins the wheel in the wordwall application, names the symbol at which the wheel stopped, and then divides the word into syllables.

The game itself:

Option I - "Where did the wheel stop?"

The execution of the game by the students will be done according to the model offered at the test game, the teacher making sure that the rules are followed and offering support to students who have difficulties in solving tasks. The teacher asks, "Where did the wheel stop?" , and the named student will answer "The wheel stopped at the flag", thus I call the national symbol. Each correct answer will be rewarded with applause.

Option II - "Symbols of the country"

A country symbol will appear on the screen after the students have recited "It is very sweet and beautiful / The language we speak / And the symbol of our country / We find it on the screen!", A named student will divide the word that names the symbol on screen, marking each syllable with a clap, then specify the number of syllables, and the teacher will represent them with dashes under the image of the symbol for children in the large group.

Option III - "Say something about me!"

The teacher shows the students, one by one, a symbol of the country, and the students will formulate sentences containing the word that names the respective symbol. Ex. "I have a flag. "

Art education

Announcing the topic:

The teacher reminds the students that they will paint the tricolor flag using the palm fingerprinting technique.

Intuition of materials: Students are asked to observe and list the prepared materials.

Presentation of the model work:

The teacher presents the model work, explaining how to achieve it.

Explaining and demonstrating how to work. - "Soak the brush in water, then in red, then apply the color on the fingers of the left hand, wash the brush, then add the yellow color on the palm and finish with the blue color. After we finish applying the colors, we place the palm in the middle of the sheet of paper and press to leave the palm imprint."
"

Execution of the work by the students:

Students will work independently according to the teacher's model, respecting the work stages. The educator will give directions and encourage the students.

4 Ensuring retention and transfer

4.1 "What symbol is hidden in the box?" - The virtual boxes from the Wordwall application will be used. "Romanian Maria hid in two boxes two symbols of our country and invites us to discover them." The teacher asks each student to say what symbol she thinks is hidden in the box. Each student will answer "I think that in the box is hidden ... the coat of arms or the stag or take or the map"

Romanian Maria opens the virtual box, and the students who guessed the symbol are declared winners and are rewarded with applause.

4.2 Game title announcement: "Run for the flag!"

The teacher announces the title of the game.

Explaining the rules and demonstrating the game: The teacher explains the rules of the game:

"Students fix the flag built at the construction center or the one drawn on the floor at the work table. They then go to the front door of the house and from there run lightly to the flag fixed to the work table. "

Then demonstrate to the students how they will fix their flag and how they will run.

Execution of the game by the students: The students execute the movement game following the demonstration and the instructions of the teacher.

4.3 Announcing the title of the game: "Guess what I hid!"

The teacher announces the title of the game.

Explaining the rules and demonstrating the game: The teacher explains the rules of the game:

"The mother, the father or an older brother hides one of the objects made during the activity: the flag built at the construction center, the one drawn for art, the one painted for the art education activity or the handicraft object brought to the morning meeting. He then asks the student "Guess what I hid?", And he answers: Ex. "The drawn flag". "

Execution of the game by students: Students execute the game with the help of parents or older siblings.

5 Conclusion

The teacher will make assessments regarding the involvement of each of the students in the activity. Together with the students there will be a synthesis of the activities carried out.

Students will receive virtual rewards: medals and emoticons.

6 References

Glava, A., Pascal, M., Tătaru, L., L. - *Early education - Methodological guide for the application of the school curriculum* , Ed. Paralela 45, Pitești, 2009;

Tătaru, L., L., Glava, A., Chiș, O. *Knowledge pyramid - methodical landmarks in the application of the preschool curriculum*, Ed. Diamant, Pitesti, 2014, p. 257-264.

Ana, A., Cioflica, S., M. *Didactic games for language education - methodological guide*, Ed. Tehno-Art, Bucharest, 2004.

Appendix

The flag of Romania - palm painting

Pružanje znanja primjenom IKT-a u nastavi

Ana Tomašević

OŠ „Dašo Pavičić“, Crna Gora, ana.tomasevic@os-dpavicic.edu.me

Apstrakt/Rezime

Tehnologija, posebno u obliku personalnih računara, telefona, tableta i prisustva interneta postaje centar pažnje obrazovanja. Svijet budućnosti će počivati na softverskim rješenjima pa se na vrijeme treba potruditi da učenici stiču digitalne vještine. Početkom učenja na daljinu kako učenici tako i nastavnici bili su primorani na korišćenje IKT-a u svakodnevnom radu. Na ovaj način učenici su upoznati sa pronalaženjem informacija putem veba, kao i, radi napredovanja u obrazovnom procesu, korišćenjem raznih aplikacija kao što su: Google Classroom, Microsoft Office365 u čijem sastavu su brojne korisne i zanimljive aplikacije, GeoEnzo matematički program za rad sa učenicima. Internet i aplikacije uvijek pružaju nove informacije, a napravljene su na način da izazovu kod učenika što veću motivaciju, što dovodi do svjesne aktivnosti, razvoja u radu. Sve one su kreirane kako bi proces obrazovanja, i sami učenici, bili što sigurniji na internetu.

Ključne riječi: Tehnologija, IKT, veb, aplikacija, motivacija, sigurnost.

Providing knowledge through the application of ICT in teaching

Abstract

Technology, especially in the form of personal computers, telephones, tablets and the presence of the Internet, is becoming the focus of education. The world of the future will rest on software solutions, so efforts should be made in time for students to acquire digital skills. At the beginning of distance learning, both students and teachers were forced to use ICT in their daily work. In this way, students are introduced to finding information via the web, as well as to advance in the educational process, using various applications such as: Google Classroom, Microsoft Office365, which includes many useful and interesting applications, GeoEnzo math program for working with students. The Internet and applications always provide new information, and are designed to provoke students as much motivation as possible, which leads to conscious activity, development in work. All of them were created to make the educational process, and the students themselves, as safe as possible on the Internet.

Key words: Technology, ICT, web, application, motivation, security.

1 Informaciono-komunikacione tehnologije i učenje na daljinu

Učenje na daljinu i primjena IKT-a u nastavi postalo je integralni dio obrazovnog sistema posebno u razvijenim zemljama. Pojavom pandemije u čitavom svijetu, pa i u Crnoj Gori obustavljen je neposredni obrazovno-vaspitni rad u školama. S tim u vezi potrebe našeg načina življenja i radnog okruženja su se promijenile kao rezultat tehnološkog razvoja, što je ukazalo na promjene koncepta sticanja znanja i kvalifikaciji djece kako bi postali uspješniji ljudi. Informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) su skup tehnoloških resursa i alata za čuvanje i upravljanje informacijama, komunikaciju, stvaranje. Osim tehničkih pomagala kao što su PC računari, tableti, telefoni, pod IKT-om podrazumijevamo i razne aplikacije i programe koje koristimo za komunikaciju, skladištenje, čuvanje informacija.

Tehnologija, posebno u obliku personalnih računara, telefona, tableta i prisustva interneta postaje centar pažnje obrazovanja. Svijet budućnosti će počivati na softverskim rješenjima pa se na vrijeme treba potruditi da učenici stiču digitalne vještine. Pri korišćenju interneta i novih tehnologija u najbolju moguću svrhu – daje se učenicima šansa da steknu nove vještine, nova saznanja, razvijaju se u novim pravcima, istražujući i šireći svoje vidike.

Učenje se prenosi iz učionice i škole ne samo na vanškolske sadržaje, nego i na potpuno nove prostore; ne samo na stare medije već i na takozvane nove medije; ne samo na realni svijet opažanja, već i u virtualni svijet.

2 Internet i internet alatke kao izvor informacija i komunikacije

Kao izvor informacija i sredstvo za sticanje znanja promjene u tehnologiji uslovile su i promjene u učenju. Lako im se pristupa od kuće, a sa pojavom aplikacija za pametne uređaje, svim veb sadržajima i aplikacijama se može pristupiti sa svih drugih mjesta gdje imamo pristup internetu. Svi nalozi su međusobno povezani i istom nalogu se može pristupiti sa različitih mjesta i različitih uređaja.

2.1 Učenje zasnovano na vebu

Učenje zasnovano na vebu karakteriše kombinacije različitih socijalnih aplikacija (blogovi, virtualne učionice, grupe..) gdje učenici osim od nastavnika, uče i jedni od drugih. Različite veb alate koriste funkcionalno i sa visokom motivacijom. Putem veba učenici sami tragaju za izvorima znanja, proučavaju ih i kreiraju sadržaje. Nastavnici i učenici su partneri u društveno umreženom društvu. Socijalni veb doprinio je ustanovljenju i realizaciji takozvanog 4K principa obrazovanja 21.vijek: komunikacija, kolaboracija, kritičko mišljenje i kreativnost.

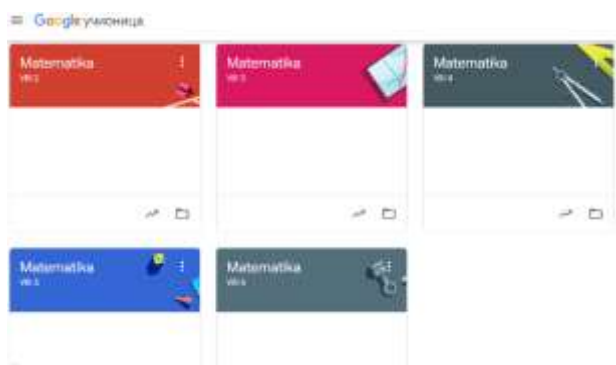
Prednost korišćenja veb alata je ta što nije potrebna stručna informatička pismenost, već svi na jednostavan način mogu pristupiti svojim nalogima, razredu, svojoj grupi. Mana je što je potrebna kontrola pristupa veb stranicama radi sigurnosti samih učenika, kao i rezonovanje ispravnih informacija.

2.2 Učenje korišćenjem aplikacija

Tokom rada na internetu na prvom mjestu je bezbjednost kompletnog okruženja i garantovanje privatnosti učenika. Učenici nisu samostalni, uglavnom nastavnik administrira i upravlja njihovim nalogima, osniva i poziva u grupe i na taj način stvara okruženje za kontrolisano i vođeno učenje, a ne nasumično i haotično. Na ovaj način se stvara i snažan krug povjerenja u nastavnike, odnosno u školu.

U ovim aplikacijama razrađene su do najsitnijih detalja različite tehnike praćenja i vrednovanja. Pomoću analize zadataka, testova sa trenutnom povratnom informacijom, razvija se odgovornost kod starijih učenika za sopstveno učenje, ali i nastavnici kao i učenici dobijaju odmah povratnu informaciju o učeničkom radu. Vrednovanje učenika od strane nastavnika kreće se od najjednostavnijih sličica i stikera kao oblika odgovora, nagrada u obliku pehara, komentara, pa sve do bodovanja i opisnih ocjena. Mnogi od ovih softvera su softveri otvorenog tipa, odnosno besplatni.

- Google classroom - S početkom pandemije i prelaskom na online nastavu, prvo rješenje je bila besplatna verzija Google classroom-a, kao način komunikacije i vrednovanje postignuća učenika. Organizovane su grupe po odjeljenjima, za sve predmete posebno. Učenici su otvorili svoje naloge i pristupali datim učionicama. Komunikacija se svodila na razmjenu podataka, domaćih zadataka, izrade kvizova i testova kao povratna informacija za nastavnike. Prednost date aplikacije je jednostavno korišćenje i razmjena podataka, dok je nedostatak nemogućnost „živog“ razgovora učenika i nastavnika.

Slika 1: Prikaz razreda u google classroom-u

- Office365 -Kao bolje rješenje se našao Office365, odnosno plaćena verzija obezbijedena za učenike i nastavnike. Samim tim što je plaćena pruža veći pristup, i pristup mnogo većem broju aplikacija koji sami Office365 nudi. Povezivanjem na e-mail adresu učenici dobijaju pristup mnogim aplikacijama, a najzastupljenije u mojoj učionici trenutno su:

Microsoft Teams – grupe kreirane od strane administratora, ili samostalno kreirane, u obrazovanju, kao učionice za lakšu i uspješniju komunikaciju, sa učenicima,

nastavnicima ili upravom škole. Pomoću Teamsa se ima uvid za timove razreda, kao i za obrazovne organizacije. Obrazovanje je proces u kojem su tri glavne interesne grupe učenici, roditelji i nastavnici. Teams podstiče partnerski odnos i razvija odgovornost za učenje kod sve tri interesne grupe upravo time što svako od njih ima svoju ulogu i svoja ovlaštenja. Najveće ovlaštenje ima nastavnik koji stvara sve uslove za početak i proces učenja. Nastavnik može da daje ovlaštenja drugom nastavniku u svojoj grupi kao asistentu ili ravnopravno partnerskom nastavniku. U određenim uslovima učenici mogu da imaju najmanja ovlaštenja kao pasivni učesnik, a najčešće je uključen kao aktivan korisnik gdje može da diskutuje, uređuje, kreira, postavlja zadatke, upravlja svojim sadržajima, da ih dijeli sa drugima, piše, reaguje na poruke i ima uvid u sopstveno napredovanje. Roditelj ima pravo i ovlaštenja da bude obaviješten i prati rad i napredovanje svog djeteta.

Kalendar ili planer je aplikacija u koju unosimo i raspoređujemo obaveze, sastanke, časove za učenike. Kada administrator zakaže svi učenici kojima je predviđen čas kalendarom dobijaju informaciju (alarm) sa vremenom i podsjetnikom za dati čas. Istovremeno u svojim kalendarima dobijaju raspored svojih obaveza sa unaprijed predviđenim vremenom trajanja svakog od njih.

Slika 2: Zakazani časovi i sastanci unutar Microsoft Office365/Teams/Kalendar

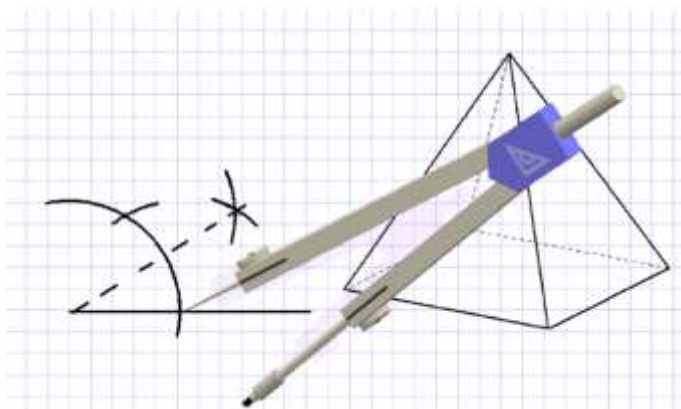
Microsoft whiteboard - tabla spada u najpovoljnije alate ove vrste zbog jednostavnosti primjene, potpune analogije sa realnom tablom i udobnosti korisničkog okruženja u pogledu privatnosti, broja korisnika i tipova dokumenata. U kombinaciji sa hardverom odlična je aplikacija za rad i pisanje. Mogućnost podešavanja pozadine za rad, od čisto bijele table, do pozadine na linije, kvadratiće raznih veličina, notnog sistema, razne boje pozadina, a kasnije čuvanje i dijeljenje sa učenicima svega napisanog. Data tabla služi i kao ljepljiva i magnetna tabla u stvarnom okruženju. Na virtuelnoj tabli možemo da biramo dizajn koji podržava plutane, magnetne, drvene, papirne table..

Microsoft OneDrive je mjesto gdje skladištimo, obilježavamo i razvrstavamo, slike i bilješke. Ovo skladište može da postane interaktivno i saradničko, jer pri kreiranju stavki osim naziva, opisa i oznaka, određujemo vidljivost i privatnost i biramo s kim ih dijelimo. Možemo da ih šaljemo određenim ljudima i van zajednice.

Microsoft Forms je vrsta alata koja uključuje: provjere znanja, kvizove, ankete, glasanja.. Testovi znanja se najčešće koriste kao metod provjere znanja posle nastavne oblasti, kao kratki petnaestominutni testovi, ili na kraju časa kada želimo da proverimo razumijevanje gradiva ili pripremljenost za novo gradivo. Prilikom kreiranja testova na raspolaganju su nam najčešće tipovi pitanja: Kviz – ima neograničeno pitanja sa tačnim/netačnim odgovorom, Diskusija – jedno pitanje gdje istražujemo mišljenje učenika, Anketa – neograničen broj pitanja gdje tražimo mišljenje učenika. Dati izvještaji se automatski generišu u Exel datoteci gdje imamo puno mogućnosti za

analizu i procjenu znanja učenika. Na kraju kviza dobijamo rezultate za sve učesnike kviza, kao i njihove utiske o kvizu. Učenici dobijaju automatski povratne informacije nakon popunjavanja kviza. Prednosti ovakvih tipova provjere i anketa je što istom kvizu može pristupiti više nastavnika, ako se da dozvola, kao i učenici drugih odjeljenja.

- GeoEnZo - GeoEnZo je univerzalni besplatni matematički program za digitalne školske table. GeoEnZo nudi sve što nastavniku matematike potrebno u digitalnom obliku, posebno kada je potrebno nacrtati neki oblik, ili usvajati konstrukcije. Nastavnik prikazuje lenjir i šestar kao da je u školi, čak i jednostavnije jer je u istom trenutku svima pregledno i lako uoče svaki pokret i rad sa geometrijskim priborom.

Slika 1: Korišćenje GeoEnZo aplikacije u nastavi

3 Zaključak

Sve usluge i ranije pomenute veb alatke vodeće IKT kompanije razvijaju kao jedinstven sistem usluga za poslovanje i obrazovanje putem interneta. Ti sistemi podrazumijevaju set aplikacija za bolje poslovanje, komunikaciju i pružanje većih mogućnosti. Gotovo svi od njih imaju verzije za mobilne uređaje i razvijen sistem alarma. Budući da se internet tehnologija razvija munjevitom brzinom, očekivano je da će i razvoj aplikacija isto tako rasti, kao i veće mogućnosti i bolje ponude. Svjedoci smo da su mnoge aplikacije i mogućnosti samo u godini dana puno unaprijeđene zbog prelaska na obrazovanje na daljinu usled pandemije. Samim tim je i informatička pismenost nastavnika, učenika i roditelja podignuta na veći nivo.

4 Izvori i literatura

Blurton, C.: *NewDirections of ICT-Use in Education*, Columbus 2002.

Jurić S., Marković S., Lulić J., Aleksić D., Mijatović G.: *Prijemna informaciono komunikacionih tehnologija u nastavi*, Beograd 2014.

Pokorni dr.S.: *Obrazovanje na dlanu*, Vojnotehnički glasnik

Google Classroom: <https://edu.google.com/products/classroom/>

GeoEnZo: <http://geoenzo.com/geoenzo/geoenzo.htm>

Microsoft 365: <https://www.office.com/>

Rad sa darovitim učenicima

Dušica Trajković

Osnovna škola „France Prešern” Beograd, Srbija, pysluzbapresern@gmail.com

Sažetak

Cilj ovog rada je da predstavi darovitost kod učenika, a sam pojam darovitosti prepoznamo u težnji učenika ka većim postignućima, proširivanju vidika i sklonosti ka sopstvenom razvoju i usavršavanju.

Prikazana je saradnja škole sa Filozofskim fakultetom u Beogradu, Institutom za psihologiju, kroz učešće u fokus-grupi akcionog istraživanja o izradi individualizovanog obrazovnog plana za darovite učenike. Predstavljene su prednosti/dobiti, kao i problemi/nedostaci sa kojima se nastavnici i stručni saradnici suočavaju u primeni IOP-a 3. Definisanje ishoda u radu sa darovitim učenicima produbljuje i proširuje sadržaje shodno interesovanjima učenika. Povod i pokretač za rad sa darovitim učenicima je njihova posebnost, motivacija i ispunjeno vreme na času. U radu će biti predstavljen primer rada sa učenikom čija svestranost zaslužuje posebnu pažnju.

Ključne reči: darovitost, saradnja, prednosti, nedostaci, ishodi

Summary

The aim of this work is to present the giftedness of the students, and we recognize the concept of giftedness in the student's pursuit of better achievement, and wider views they also have better personal development and the desire for personal improvement. This is the presentation of our school's collaboration with the Faculty of Philosophy in Belgrade and Institute for Psychology, through our participation in a focus group of action research on the development of an individualized educational plan for gifted students. This is also a presentation about the advantages/benefits, as well as the problems/disadvantages, that teachers and professional associates are facing in implementing IOP 3. Defining outcomes in working with gifted students is deepening and expanding content, according to students' interests. The reason and drive for working with gifted students is their specialty, motivation and fulfilled time in class. The paper will present an example of working with a student who is versatile and deserves special attention.

Key words: giftedness, cooperation, advantages, disadvantages, outcomes

Uvod

Kada govorimo o inkluziji, odnosno o pravu učenika na individualni obrazovni plan, najčešće se misli na dodatnu podršku učenicima iz marginalizovanih, odnosno socijalno ugroženih grupa sa niskim stepenom postignuća. Daroviti, odnosno talentovani učenici, takođe zahtevaju jedan specifičan pristup u okviru obrazovno-vaspitnog sistema.

1. Darovitost

Darovitost uočavamo na osnovu tri grupe ljudskih osobina: natprosečne opšte sposobnosti, visokog nivoa radnih obaveza i visokog nivoa kreativnosti (Brown, Renzulli, Gubbins, Siegle, Zhang & Chen, 2005).

Najbitnija karika u prepoznavanju darovitosti kod dece su njihovi roditelji. Radom sa detetom, praćenjem njegovih interesovanja i sposobnosti iz određenih oblasti od najranijeg detinjstva, njihovo pravilno kanalisanje, umnogome doprinosi da se kod deteta prepozna svojstvenost pri usvajanju novih saznanja, radoznalost, istrajnost pred izazovima i tolerantnost u vršnjačkom odnosu. Takođe, učitelji, nastavnici i stručni saradnici u školi imaju ključnu ulogu da prepoznaju, afirmišu i usmeravaju darovitost kod učenika.

1.1 Vaspitno-obrazovne prednosti različitog pristupa učenju darovitih učenika

U radu sa darovitim učenicima najčešće se koriste nastavni sistemi u okviru redovne nastave. Najčešći oblici rada sa darovitim učenicima su podsticanje darovitih učenika na logičko razmišljanje, rešavanje različitih problemskih situacija, povezivanje znanja sa ostalim predmetima, interakcija i grupni rad sa ostalim učenicima, odnosno podsticanje timskog rada.

Samom primenom ovakvog rada na redovnoj nastavi, podstiče se i kod ostalih učenika motivacija za napredovanjem, neguje se takmičarski duh u pozitivnom smislu. Učešće u grupnom radu učenika sa slabijim sposobnostima, koji je u ulozi podrške darovitog učenika (pronalaženje određenih informacija na internetu i sl.), predstavlja za tog učenika veliku satisfakciju za radom i sopstvenim napredovanjem. S obzirom na to da je darovitim učenicima neophodno sagledavanje stvari sa više aspekata radi pravilnog razvijanja svojih potencijala i sposobnosti, podrška vršnjaka i integrativni način rada su neophodni za kvalitetno organizovanu nastavu.

2. Škola kao podrška za prepoznavanje i podsticanje darovitih učenika

Kao najznačajniji faktor u procesu razvoja darovitosti, škola zauzima ulogu inicijatora, realizatora i medijatora za aktivnosti putem kojih učenici mogu da ispolje svoje talente. Kroz projektnu nastavu, primenjujući najsavremenije edukativne materijale za rad, učenici pokazuju svoja muzička, literarna, glumačka, sajber i mnoga druga umeća, pomoću kojih mogu da različito pristupe zadatku koji se očekuje da urade.

Jedan od učenika naše škole, koji se izdvaja po svojim izuzetnim sposobnostima i ljubavlju prema književnosti i poeziji, a ujedno i svestranošću sa svih aspekata, prepoznat je kao: „Učenik o kome se govori“ (Školski časopis „Sonet“, 2019.). Sa sedam godina je napisao svoju prvu pesmu, a već u trećem razredu je objavio zbirku pesama. Sada marljivo radi na izdanju svoje druge zbirke. Predstavlja školu na mnogobrojnim, kako opštinskim i gradskim, tako i na međunarodnim takmičenjima. Vedrog je duha, pun razumevanja, empatičan i uvek spreman da pomogne i podrži svoje vršnjake. Prve korake u njegovom stvaralaštvu prepoznali su njegovi roditelji i učiteljica, koji su bili velika podrška učeniku. Nastavnica srpskog jezika, uz podršku

stručnih saradnika, nastavila je da sigurnim putem vodi učenika ka spoznaji sebe i želji da postane ono što je njegova primarna ljubav – poezija.

Ishodi za učenika sklonog istraživanju iz oblasti književnosti i jezika, definisani su i fokusirani na produbljivanje znanja o osobinama narodnih govora, o naučnoj aparaturi, odnosno o tehnikama prikupljanja i metodama obrade dijalekatske građe, kao i na sprovođenje dijalektološkog istraživanja i pisanje dijalektološkog rada. (naziv rada „Govor ćuprijskog Pomoravlja“). Takođe, učenik kroz oblike grupnog rada, razvija kompetencije saradnje i rada sa podacima. Nastavnica srpskog jezika, uz podršku stručnog saradnika, prati ostvarenost ishoda.

2.2 Prednosti/dobiti različitog pristupa učenju darovitih učenika

Rad sa darovitim učenicima koncipiran je na učenju temeljenom na sposobnostima i interesovanju, proučavanju bitnih i originalnih ideja, razvijanju kritičkog mišljenja, što predstavlja, samo po sebi, dobit individualnog i profesionalnog rada i razvoja, kako za učenika, tako i za nastavnika.

Prednosti od primene IOP-a 3 za gorenavedenog učenika su te što učenik napreduje, produbljuje svoje znanje iz sledećih oblasti: oblast dijalektologije (istraživanje narodnih govora nekog kraja i pisanje istraživanja u vezi sa njim), oblast književnosti (različite tehnike u tumačenju književnog dela i komparativni pristup književnom delu) i rad na mini-projektu (istraživanje leksičkih tematskih grupa na primeru Vukovog „Srpskog rječnika“). Učeniku su ove oblasti veoma zanimljive, motivisan je i zainteresovan za rad. Pored opšteg zadovoljstva učenika, nastavnica srpskog jezika, kao učenikov mentor, i stručni saradnici osećaju lično i profesionalno zadovoljstvo usled napretka učenika.

2.3 Problemi/nedostaci različitog pristupa učenju darovitih učenika

Kada je reč o problemima sa kojima se učenik suočavao tokom dijalektološkog istraživanja, može se reći da je prikupljanje građe bilo otežano (s obzirom na to da učenik mora da ispita odgovarajućeg informatora koji ne živi u Beogradu). Može se reći da je još jedna od prepreka preopterećenost učenika, po mišljenju učenikovih roditelja, sa čim se učenik, pak, nije složio. Smatra da je svaki novi zadatak – učestvovanje na takmičenjima šireg spektra, kao i istraživački radovi – izazov pomoću kojeg će postići novi i viši cilj.

U radu fokus-grupa akcionog istraživanja o izradi individualizovanog obrazovnog plana za darovite učenike, diskutovano je o mogućem diskontinuitetu i nedovoljnoj iskorišćenosti IOP-a 3 kao resursa prilikom prelaska učenika iz osnovne u srednju školu. Takođe, učesnici su izlagali da IOP 3 može previše podići očekivanja od učenika i biti izvor pritiska. Sopstvena nelagoda nastavnika, da li će svi ishodi biti ostvareni, jeste još jedan nedostatak koji se ogleda u postavljanju određenih ciljeva različitog pristupa učenju darovitih učenika.

Zaključak

Rad sa darovitim učenicima mora se intenzivirati, kanalisati i usmeravati na višem nivou u obrazovno-vaspitnim institucijama, jer je rad sa takvim učenicima značajan za celokupni društveni sistem. Negujući kod učenika specifične kognitivne, socijalne i

emocionalne osobine, kroz različite pristupe učenju, izvesno je da kod učenika pokrećemo motivaciju za daljim stvaralaštvom i napredovanjem kroz čitav proces njegovog obrazovanja. Takođe, od velikog je značaja osnaživanje porodice, u slučajevima kada roditelji nisu dovoljno spremni da prepoznaju i podrže učenikovu sposobnost, što se retko, ali ne i nemoguće, dešava.

Neophodno je negovati intergrativni i diferencirani način rada, kroz specifične aktivnosti predviđene za učenika sa izuzetnim sposobnostima sa posebnim akcentom na problemsku i istraživačku nastavu. Projektna nastava je veoma pogodna za darovite učenike, jer im pruža mogućnost rešavanja problemskih situacija, kao i istraživački rad, gde učenici mogu dodatno razvijati svoje sposobnosti.

Na kraju, vršnjačka podrška i timski rad, veoma su važni za celokupno dostignuće, kako za individualnost darovitog učenika, tako i za odeljenjsku zajednicu, što se posebno uočava kroz oblike timskog rada, onda kada su vršnjaci glavna karika u rešavanju problemske ili istraživačke situacije pojedinca.

Literatura:

- Aleksandra Milanović (knjiga VIII 1/2017); Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju
- Ana Altaras Dimitrijević, Sanja Tatić Janevski (2016): „Obrazovanje učenika izuzetnih sposobnosti, naučne osnove i smernice za školsku praksu”, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Beograd
- Ana Altaras Dimitrijević, Sanja Tatić Janevski (2019): „Rezime razgovora u fokus-grupa sa nastavnicima stručnim saradnicima koji su primenjivali IOP 3“, Beograd
- OŠ „France Prešern”, školski časopis „Sonet“, decembar 2019, Beograd
- Tamara Trifunović Živković, dokumentacija za učenika o planiranju i pisanju individualnog obrazovnog plana (2019), Beograd
- Pravilnik o bližim uputstvima za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan, njegovu primenu i vrednovanje. „Službeni glasnik RS“, broj 74, (2018). Beograd
- <https://psihoskop.wordpress.com/2016/12/28/daroviti-ucenici-u-obrazovanju-prednosti-i-prepreke/>

Razredna ura malo drugače

Mateja Kulot

ŠC Nova Gorica – Gimnazija in zdravstvena šola, Slovenija,
mkulot.mateja@gmail.com

Izvleček

Zaradi vse hitrejšega tempa življenja se ljudje vse pogostejše srečujemo s stresnimi situacijami. Stres je normalna reakcija organizma na ogrožajoče dražljaje iz okolja. Velikokrat daje občutek nesposobnosti, kar posameznika pripelje do pomanjkanja samozavesti. Posledice stresa se kažejo predvsem v fizičnih, psihičnih in vedenjskih znakih. Pri tem je pomembno, da se znamo na stres primerno odzvati in učinkovito ukrepati. S stresnimi situacijami se lahko spoprimemo na različne, bolj ali manj učinkovite, načine. Ob poznavanju le-teh se bo učenec uspešno zoperstavil vsem stresnim dejavnikom in užival v harmoniji življenja. Šolarji se vsakodnevno soočajo s stresnimi situacijami. V času pouka na daljavo je bilo zaznati tega še več. Ravno zaradi tega razloga je bil moj cilj, da učencem na razrednih urah predstavim in jih naučim tehnike, ki jih lahko uporabljajo, ko se počutijo napeti in pod stresom. Pomembno je, da so učenci seznanjeni, da je stres prisoten v življenju vsakega posameznika. Že po prvih desetih minutah treninga, so zaznali prve učinke vadbe. Postali so bolj budni, povečala se jim je energija in koncentracija. Smiselno bi bilo, da bi v šolski program vpeljali učenje tehnik sproščanja. Na tak način bi se lahko učenci izognili marsikateri nezdravi razvadi in s tem zmanjšali stopnjo anksioznih motenj.

Ključne besede: pouk na daljavo, stres, stresne situacije, učenci, učinkoviti ukrepi.

The somewhat different lesson

Abstract

Due to the ever-faster pace of life, people are increasingly facing stressful situations. Stress is a normal reaction of the organism to threatening stimuli from the environment. It often gives a feeling of incompetence which leads the individual to a lack of self-confidence. The consequences of stress are manifested mainly in

physical, mental and behavioral signs. It is important that we know how to respond to stress appropriately and take effective action. Stressful situations can be dealt with in a variety of more or less effective ways. Knowing only these, the adolescent will successfully resist all stressors and enjoy the harmony of life. Students are confronted with stressful situations on a daily basis. There was more to be seen in distance learning. For this very reason, my goal in class was to introduce and teach students techniques they can use when they feel tense and stressed. It is important that the students are aware that stress is present in the life of every individual. Already after the first ten minutes of training, they noticed the first effects of the exercise. They became more alert, their energy and concentration increased. It would make sense to include the learning of relaxation techniques in the school curriculum. In this way the young people could avoid many unhealthy habits and thus lower the level of anxiety disorders.

Keywords: consequences, self-confidence, stress, stressful situations, effective measures.

1. Uvod

V današnjem času, ko vedno bolj hitimo in bi vse radi hitro naredili in rešili, smo posledično vedno bolj pod stresom. Stres ne izbira let, saj ga najdemo med mladostniki in tudi starejšimi. Barbara Babšek (2009) navaja, da je stres vzrok fizioloških, spoznavnih, čustvenih in vedenjskih odzivov organizma na dražljaje. Pri tem dražljaji porušijo notranje ravnovesje. Tukaj gre za individualni odziv organizma na delovanje stresorjev, torej pojavov, ki nas duševno in telesno obremenjujejo. Otroci se na stres odzivajo drugače kot odrasli. Vzroki za stres so pri otrocih različni. Mladostniki so vsakodnevno obremenjeni v šoli, imajo težave z vrstniki in starši, težave z zaljubljenostjo, soočajo se z izgubami vseh vrst, imajo težave s sprejemanjem samega sebe (fizične spremembe na telesu). Prav zaradi tega je pomembno, da učenci stres prepoznajo in se naučijo, kako se pravilno soočiti z njim. Obstajajo različne tehnike, ki bodo predstavljene v nadaljevanju članka.

2. Osrednji del besedila

Globačnikova (2013) navaja, da je stres v osnovi koristna reakcija in stresni odziv ni nič napačnega in se sproži, kadar smo resnično ogroženi. Nepotrebna obremenitev in škodljivo za organizem pa je takrat, ko je stres prisoten brez razloga in ko je dolgotrajen.

Dolenčeva ugotavlja (2015), da so poleg ravni doživljanja stresa pomembni tudi načini, kako se stresu upremo, kako se z njim soočimo in ga obvladujemo. Pravi, da je ravno obdobje mladostništva, tisto ki prinese številne nove izkušnje, nadvse

pomembno za vzpostavljanje in prevzemanje konstruktivnih načinov spoprijemanja s stresom.

Mladostniki se spopadajo s stresom na različne načine. Nekateri se poslužujejo rekreacije, drugi se družijo s prijatelji, nekaterih sprošča ročno delo, druge nakupovanje, poslušanje glasbe, ogled filma, branje itd. Pomembno je, da vsak posameznik najde sebi najljubšo sprostitev.

Šolanje od doma je med epidemijo za učitelje in šolarje pomenilo velik izziv, saj se je prvič v zgodovini v večjem delu sveta izobraževanje prestavilo v virtualno okolje. To je zahtevalo hitro prilagoditev metod in načina dela. Šola je izobraževalna ustanova, hkrati pa je tudi okolje, kjer šolarji zadovoljujejo še druge psihološke potrebe, kot so varnost, pripadnost, sprejemanje. Zaradi daljše odsotnosti socialnih stikov so se med učenci pokazale psihološke težave in težave z motivacijo. Kot razredničarka sem na razrednih urah, ki smo jih imela preko videokonferenc, kmalu zaznala, da se nekateri učenci spopadajo z velikimi stiskami. Ponudila sem jim možnost, da jim pri razrednih urah predstavim in tudi izvajamo različne tehnike sproščanja, ki jim bodo pomagale, ko se bodo počutili napete, utrujene in nemočne. Nekaj od teh bo predstavljeno v nadaljevanju članka. Vaje dihanja so učenci sprejeli z navdušenjem, saj so princip izvajanja dihalnih tehnik hitro razumeli in osvojili. Zato se jim bomo najprej posvetili ...

2.1. Dihalne vaje

Dihalne tehnike so najpogostejši način sproščanja. Vsem je že poznano, da umirjeno dihanje povzroči ugoden in sproščujoč občutek. Poleg sprostitve pa imajo še globlji pomen. Pomembno je tudi poudariti, da dihalne tehnike izhajajo iz joge. Zupančič-Tisovec (2017) trdi, da na svoje misli in telo lahko zelo ugodno vplivamo, če pravilno dihamo. Kajtna in Jeromen (2007) navajata, da dihalne vaje uvrščamo med kratkotrajne tehnike sproščanja. Med ljudmi, ki se soočajo s stresom, je ta tehnika najbolj uporabljena, saj je neodvisna od prostora in časa. Prav tako pravita, da se tehniko v večini primerov izvaja na hrbtu. Pri vsem tem pa je pomembno, da se položaj prilagodi posamezniku. Z dihalnimi vajami prispevamo k večji osredotočenosti, umirjenosti in senzitivnosti posameznika (Larner in Galey, 2013).

Kontroliranje in obvladovanje dihanja je bistvenega pomena. Večinoma dihamo predvsem prsno in s tem se pozablja na poglobljeno dihanje. V stresnih dogodkih postaja dihanje še bolj plitvo in manj učinkovito. Pomembno pri dihalni tehniki je, da se človek nauči umiriti in sprostiti dihanje. Človek se mora naučiti, da dihanje prihaja samo od sebe in gre skozi telo v vsak najmanjši del, do vsake celice. S tem telo napolni z energijo in pripravi na stanje koncentracije (Tušak, Marinšek, Blatnik, 2009).

Učenci si poiščejo primeren prostor (zračen), si oblečejo udobna oblačila in se namestijo v udoben položaj (sede ali leže na hrbtu v sproščeni drži). Izklopijo svoje telefone in poslušajo navodila učiteljice. Učenci se morajo dihalnim vajam v celoti posvetiti. Opozorimo jih, da ko jim misli odplavajo, naj se hitro vrnejo nazaj. Z pravilnim, sproščenim dihanjem napolnijo telo s kisikom in odpravijo učinke napetosti in stresa ter izboljšajo svoje počutje. Učenci so ves čas osredotočeni na dihanje. Dihajo umirjeno, brez prisile, poskušajo predihati celotna pljuča. Pomembno je, da izdahnejo do konca, da naredijo prostor svežemu zraku. Ko vdihnejo, se trudijo napolniti vse koticke svojih pljuč. Dihajo počasi in neprisiljeno. Zraven štejejo. Vdih traja 4 sekunde, 2 sekundi zadržijo dih, nato sledi izdih, ki traja 4 sekunde, spet počakajo 2 sekundi in sledi ponoven vdih. Pomembno je, da je dihanje sproščeno. V kolikor z dihanjem nimajo težav in sta vdih in izdih lahkotna, lahko preidejo na »višji nivo« 6 – 3 – 6 – 3, torej 6 sekund traja vdih, 3 sekunde učenci zadržujejo zrak v pljučih, 6 sekund traja izdih in 3 sekunde spet zadržijo zrak, preden zopet vdahnejo. Ob izvajanju jih usmerjamo, naj bodo pozorni na svoj dih; kako potuje zrak skozi nosnice, skozi grlo, po bronhijih v pljuča, napolni obe pljučni krili in doseže najbolj oddaljene pljučne mešičke ter jih obogati s kisikom in se po isti poti vrne nazaj. Vdihan zrak si lahko predstavljajo v barvi sonca, ki jih napolni z energijo, izdihan zrak pa v npr. modri barvi, ko z njo odplaknejo iz telesa napetost in stres. Povemo jim, da bodo z jutranjimi dihalnimi vajami bili bolj mirni in učinkoviti v šoli, z večernimi pa se bodo odklopili od dnevnih skrbi in lažje zaspali.

2.2. Meditacija in joga

Meško (2006) trdi, da je meditacija sproščeno stanje in popolna povezanost z notranjim jazom – univerzalno energijo in življenjem. Pravi, da ko dosežemo popolno stanje meditacije, so nam dani odgovori na naša vprašanja, um se umiri, telo ne obstaja in zavedamo se neskončne povezave z vsem, kar je živo. Prav tako navaja, da ko dosežemo popolno meditacijo, nas le-ta za vedno spremeni, kar prinese osvoboditev in samospoznavanje.

Singh (1996) ugotavlja, da ljudem meditacija pomaga pri učinkovitosti v vsakdanjem življenju in povečuje sposobnost koncentracije. Z rednim izvajanjem postanemo sposobni obvladati svojo pozornost. V določenem trenutku se tudi izboljša sposobnost osredotočenja na eno stvar. Posledica osredotočenosti je uspeh. Potrjeni so tudi učinki meditacije, ki se kažejo kot občutenje sreče, izboljšanje zdravja, spremembe fiziologije možganov in izboljšanje družbenega življenja.

Posamezniku predstavljata joga in meditacija obliko telesnega gibanja in mišičnega sproščanja z dihalnimi vajami. Obe obliki sta se pri nas razvili v zelo uspešno terapevtsko obravnavo. Joga in meditacija s pomočjo dihanja in aktiviranja telesa

poudarjata miselni tok, nadzor misli in umiritev le-teh. Skupaj sta izjemni tehniki za usmerjanje pozornosti, nadzora misli, lastnih reakcij in generalno celega telesa kot integriranega sistema (Tušak in Tušak, 2003). Da lažje in bolj učinkovito začnemo z izvajanjem joge in meditacije, si v nadaljevanju pogledjmo vajo »Pozdrav soncu«.

»Pozdrav soncu« izvajamo vsak dan, najboljšo zjutraj pred zajtrkom. To je vaja, s katero pripravimo / ogrejemo celo telo, služi nam kot uvod v vaje joge. Vpliva na srce, pospeši prekrvavljenost vseh organov v telesu, razteza in krepi vse večje mišične skupine, ohranja zdravje sklepov in vpliva na prebavni sistem. Učence opozorimo, naj bodo pozorni na dihanje. Poiščejo naj si udoben in zračen prostor. Vaje lahko izvajajo na blazini ali na tleh. Med vdihovanjem in izdihovanjem delajo naslednje vaje:

1. Vdih: stoja razkoračno (v širini bokov), teža telesa na celem stopalu, medenica je rahlo potisnjena naprej, trebuh pa navznoter, prsni koš je odprt in dvignjen, hrbet raztegnjen, roki sta v priročenju, pogled usmerjen naprej.
2. Izdih: dlani sklenemo v višini prsi in spustimo brado navzdol, spodnji del telesa je v enakem položaju kot v zgornji točki.
3. Vdih: roki počasi dvigujemo in raztezamo v smeri navzgor in nazaj, ob tem so dlani obrnjene ena nasproti drugi, ramena so spuščena, pljuča napolnimo in raztezamo prsni koš. Hrbtenica v spodnjem delu ostaja ravna, spodnji del telesa je v enakem položaju kot zgoraj.
4. Izdih: sledi predklon trupa, dlani (če smo dovolj gibljivi) postavimo ob rob stopal, glavo predklonimo, nogi sta popolnoma iztegnjeni, če smo manj gibljivi, sta lahko nogi v kolenih pokrčeni.
5. Vdih: desno nogo iztegnemo nazaj, s kolenom se dotaknemo tal in iztegnemo stopalo (nart je v stiku s podlago). Pazimo na pravilno postavitev kolena (ne čez prste stopala in ne v levo ali v desno). Zajamemo zrak in odpremo prsni koš.
6. Zadržimo dih: opremo se na prste desne noge, koleno desne noge dvignemo od tal in nogo stegnemo, levo nogo priključimo k desni, sledi opora na prstih nog in dlaneh rok. Noge, hrbet, vrat glava so poravnani v isti liniji, pogled je usmerjen navzdol.
7. Izdih: kolena spustimo na tla, prsni koš je med dlanmi, s čelom ali brado se dotaknemo tal. Komolci so ob telesu, boki so dvignjeni od tal.
8. Vdih: boke spustimo na tla, nogi sta skupaj, stopala iztegnjena. Zajamemo zrak, odpremo prsni koš, komolci ostajajo ob telesu. Gib izvedemo s pomočjo hrbtnih mišic, ne s pomočjo rok.
9. Izdih: boke dvignemo od tal, nogi sta iztegnjeni, peti usmerjeni proti tlam. Hrbet raztezamo, glava ostane med rokama, ramenski obroč odpiramo.
10. Vdih: pogled usmerimo proti dlanem, spustimo boke, desno nogo premaknemo naprej, leva noga ostaja zadaj, s kolenom se dotaknemo tal, zajamemo zrak in odpremo prsni koš, pogled je usmerjen naprej.
11. Izdih: levo nogo priključimo desni, stoja razkoračno v širini bokov. Dlani sta ob zunanjem delu stopal, glava usmerjena navzdol. Nogi sta iztegnjeni, v kolikor je gibljivost slabša, lahko nogi v kolenih pokrčimo.
12. Vdih: nogi rahlo pokrčimo, hrbet vzravnamo, roki potujeta navzgor, dlani so obrnjene ena proti drugi, ramena so spuščena. Zajamemo zrak in odpiramo prsni koš, spodnji del hrbtenice je raven.

13. Izdih: položaj telesa, rok in nog je enak kot v 1. točki. Vse zgoraj opisane vaje ponovimo še z levo nogo nazaj (opis v 5. točki).

Joga je primerna za vse vrste starosti. Deluje na celoten organizem. Z rednim izvajanjem povečujemo moč in gibljivost. Poveča zmožnost osredotočanja, izboljša držo in koordinacijo. (Schmidt, 2009). Zagorc (2003) pravi, da smisel izvajanja jogijskih vaj ni raztezanje in krepitev mišic, temveč ohranjanje gibčnosti telesa. Tukaj gre za skladnost telesa in duha. Globoko dihanje je tu ključnega pomena, saj prežene napetost in nas privede do sprostitve. Prav tako joga vpliva na naše organe, mišice in žleze, ki postanejo močnejše, bolj voljne in elastične. Ob vsej skrbi za naše telo pa pozabimo na odsev našega počutja – obraz. Za sproščanje obraznih mišic je priporočljivo redno izvajanje obrazne joge. Na obrazu imamo kar 57 mišic, ki se hitro odzovejo na nenadne spremembe, kot so: hormonske spremembe, gravitacija, poslabšanje zdravstvenega stanja, čustvene blokade ... Vsak notranji organ ima na obrazu svoje področje; zgornja veka kaže stanje vranice, ustni kotički maternice, spodnja veka stanje ledvic ... S tem, ko treniramo ta področja, treniramo tudi notranje organe in ugodno vplivamo nanje.

2.3. EFT tehnika (Emotional Freedom Techniques)

To je metoda doseganja čustvene svobode in temelji na predpostavki, da je negativno čustvo posledica motnje v energijskem sistemu telesa. Z rednim izvajanjem tehnike lahko motnjo odstranimo. Začetnik te metode je ameriški inženir Gary Craig. Razvila se je na osnovi starodavnega kitajskega energijsko-meridianskega sistema, ki je osnova za akupunkturo. Metoda deluje tako, da medtem, ko je človek osredotočen na izbrano težavo, s tapkanjem na končne točke telesnih energijskih meridianov odstranimo blokado (Lynch, 2007). Meridiani tvorijo sistem z edinstvenimi funkcijami. Medsebojno komunicirajo in tako vplivajo na harmonično delovanje notranjih organov. Notranji organi so zdravi, ko so meridiani brez blokad. Posledica energijske blokade je zmanjšana energija in bolezni notranjih organov (Guangmin, 2012). Metodo EFT izvajamo v določenem zaporedju (algoritmu). To izvajamo na tak način, da se s konicami prstov lahko dotikamo (tapkamo) vseh končnih točk telesnih meridianov, med tem časom pa smo miselno povezani s svojo čustveno težavo. S tapkanjem po meridianih aktiviramo končne točke meridianov in s tem odposlana energija opravi motnjo. Na tak način se energija v sistemu uravnoteži in težava izgubi moč (Banesh, 2006).

2.4. Metoda progresivne mišične relaksacije

Cilj postopne relaksacije je, da se postopno in sistematično naučimo sprostiti celo telo. Sprostitev poteka po naslednjih stopnjah: sprostitve v rokah in nogah, dihanje, sprostitve v čelu in sprostitve govornih organov. Posameznik sprostí posamezen del telesa tako, da ga najprej intenzivno napne, nato pa počasi popušča. Pri vsem tem je

pomembno, da se osredotočimo na občutek ob aktiviranju napetosti in na občutek sproščanja. Če se zgodi, da posamezni del ni zadovoljivo sproščen, moramo postopek ponoviti. S to tehniko odstranjujemo parcialno napetost in splošno togost kot posledico nekih čustvenih težav. Poleg tega pa mobilizira človekove obrambne sile, da se lažje in uspešno sooči s stresno situacijo (Tušak, Marinšek, Blatnik, 2009).

3. Zaključek

V članku je predstavljenih nekaj najpogostejših tehnik, s katerimi si lahko mladi in tudi ostali pomagamo ob soočanju s stresom. Z rednim izvajanjem le-teh izboljšujemo čustveno zrelost in stabilnost. Na razredih urah so učenci ob vodenju spoznali in izvajali različne sprostitevne tehnike, ki dobro vplivajo tudi na um. Šolarji so povedali, da se po treningu počutijo bolj budne, da se lažje skoncentrirajo in imajo več energije. Zelo so jim bile všeč preproste dihalne vaje, saj so že kmalu občutili pozitivne učinke izvajanja le-teh. Napetost v predelu vratu in ramen je popustila, splošno počutje se jim je izboljšalo. Nekateri učenci so se z vajo »Pozdrav soncu« žele srečali in povedali, da jo pred šolo vsakodnevno že izvajajo, nekateri pa so to vajo spoznali prvič. Oboji so bili mnenja, da so po vajah lažje sledili pouku in se lažje ter bolj učinkovito učili. Pri vseh sprostitvenih tehnikah pa se je potrebno zavedati, da gre tu za proces, ki potrebuje veliko vadbe, motiviranost in, vsaj na začetku, podporo izkušenega terapevta, strokovnjaka. Kljub poznavanju vseh sprostitvenih tehnik se stresu se ne moremo izogniti, lahko pa se mu z ustreznim pristopom upremo.

4. Viri in literatura

Babšek, B. (2009). *Osnove psihologije*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Banesch, H. (2009). *S trkanjem do zdravja*. Ljubljana, Aura: Pleško.

Dihanje in dihalne vaje. Pridobljeno s: <https://www.cco.si/dihanje-in-dihalne-vaje/>

Dolenc, P. (2015). *Stres in spoprijemanje s stresom v mladostništvu*. (Znanstveno delo). Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Globačnik, B. (2013). *Prisotnost stresa med slovenskimi študenti*. (Diplomska naloga). Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem, Bled.

Guangmin, H. (2012). *Acupoint tapping: a Natural Way for Prevention and Treatment through Tradicional Chinese Medicine*. Shanghai: Shanghai Press: Chemical Industry Press.

Kajtna, T., Jeromen, T. (2008). *Sproščanje: moj mali priročnik*. Ljubljana: izšlo v samozaložbi.

Larner, E., Galey, P. (2013). *Active cycle of breathing technique*. Cochrane database.

Lynch, E. (2007). *Emotional acupuncture* [spletni vir]. Nursing Standard, letn. 21, št. 50, str. 24–25. [Datum dostopa 2. 7. 2015]. Dostopno na:

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=89e489d0-dd91-42d3-b21b-687629941981%40sessionmgr4002&vid=1&hid=4104>

Meško, M. (2006). *Joga s Sabrino*. Ljubljana: Debora.

Pozdrav soncu – joga vaje za dobro počutje. Pridobljeno s:
<https://ajurjoga.si/pozdrav-soncu/>.

Schmidt, G. (2009). *Joga za šolske otroke*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Tančič Grum, A. in Zupančič Tisovec, B. (2017). *Tehnike sproščanja*. (Priročnik) Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana.

Tušak, M., Tušak, M. (2003). *Psihologija športa* (3. dopolnjena izdaja). Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Tušak, M., Marinšek, M., Tušak, M. (2009). *Družina in športnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zagorc, M. (2003). *Sprostimo se* (dopolnjena izdaja). Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.

Razredne ure na daljavo in uporaba Microsoft Teams

Andreja Markuta

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, andreja.markuta@sfpkr.si

Izvleček

Lansko leto smo se kar čez noč vsi učitelji srečali z velikim izzivom, poučevanjem na daljavo. To je pomenilo veliko spremembo za učence, učitelje, ravnatelje in tudi starše. Šole so morale na hitro organizirati izobraževanje vseh učencev, seveda pa je bilo potrebno upoštevati tudi različne tehnične zmožnosti. V letošnjem letu je bil prehod na poučevanje na daljavo veliko lažji, saj so učitelji imeli že nekaj izkušenj. Veliko vlogo za učence je pri izobraževanju na daljavo predstavljal razrednik. Članek se bo osredotočil na delo razrednika, saj je razrednik tisti, ki poučuje v razredu, ga vodi, povezuje, skrbi za dobro vključenost vseh učencev ter dobro razredno klimo. Razrednik je zadolžen za pripravo zanimivih razrednih ur ter različnih dejavnosti, s katerimi učence spoznava. Članek bo opisal nekaj dejavnosti, s katerimi si razredniki lahko pomagajo, da učence bolje spoznajo, ter predstavil program Microsoft Teams, ki se je pri izobraževanju na daljavo izkazal kot zelo uporaben.

Ključne besede: razrednik, poučevanje na daljavo, razredne ure, Microsoft Teams

Class – Class teacher mirror

Abstract

Last year, all the teachers faced a great challenge overnight - distance learning. This meant a big change for students, teachers, headmasters and also parents. Schools had to quickly organize the education for all students, but of course, it was also necessary to take into account the different technical capabilities. This year, the transition to distance learning has been much easier, as teachers have already had some experience. An important role for students in distance education was played by the class teacher. The article will focus on the work of the class teacher, as he / she is the one who teaches the class, guides it, connects it, takes care of the good involvement of all students and a good classroom climate. The class teacher is in charge of preparing interesting class hours and various activities with which he knows the students better. The article will describe some activities that class teachers can use to help students get to know each other better, and present the Microsoft Teams program, which has proved to be very useful in distance education.

Keywords: classroom teacher, distance education, classroom lessons, Microsoft Teams

1. Uvod

V marcu 2020 smo bili učitelji postavljeni pred velik izziv poučevanja na daljavo. Čez noč smo svoje učilnice morali preseliti na internet in računalnike. Na naši šoli smo imeli srečo, da smo že imeli izobraževanja za Office 365, tako da je bil prehod na delo od doma rahlo enostavnejši. Seveda pa še vedno nismo bili vešč vseh dejavnostim, ki jih Microsoft Teamsi omogočajo. Skupaj smo se učili in zato je bil drugi prehod na delo na daljavo v jesenskem času za vse nekoliko lažji. Veliko vlogo smo pri izobraževanju na daljavo opravili razredniki, saj smo nudili takšno in drugačno podporo svojim učencem, včasih smo bili tudi njihovi starši. V članku bom opisala, kaj vse smo z učenci počeli v sklopu razrednih ur in zraven opisala tudi, kako se to lahko stori v Microsoft Teamsih.

2. Delo razrednika

Razrednik je učitelj, ki sodeluje tako z učenci kot tudi s starši. Razrednik spremlja učence, rešuje vzgojne probleme oddelka, predlaga pohvale, nagrade in vzgojne ukrepe, spremlja napredek učencev pri pouku, spremlja in spoznava družinske razmere učencev, animira kulturno in družabno življenje v oddelku (Malić, 1988), pri tem pa še sodeluje s starši in drugimi organi (Kunstelj, 2001). Razrednik mora to početi tudi pri izobraževanju na daljavo.

2.1 Spoznavanje in sodelovanje z učenci

Sama veliko časa posvetim kvalitetno izvedenim razrednim uram, saj menim, da je pomembno učence dobro spoznati in pridobiti njihovo zaupanje. Na razrednih urah uporabljam veliko učnih listov z vprašalniki, da učence spoznam in da spoznajo tudi sami sebe, drug drugega, svoje učne navade in včasih tudi svoje počutje v razredu. Žal zaradi dela na daljavo nisem mogla uporabljati učnih listov, zato pa sem se posluževala drugih načinov s pomočjo programa Microsoft Teams in tudi *zvezka za predavanje* v Microsoft Teamsih.

Učence sem tako navadila na uporabo *zvezka za predavanje* ter posameznih odsekov v zvezku. Poleg tega pa sem kar na daljavo spoznavala svoje učence 6. razreda.

2.2 Razredne ure

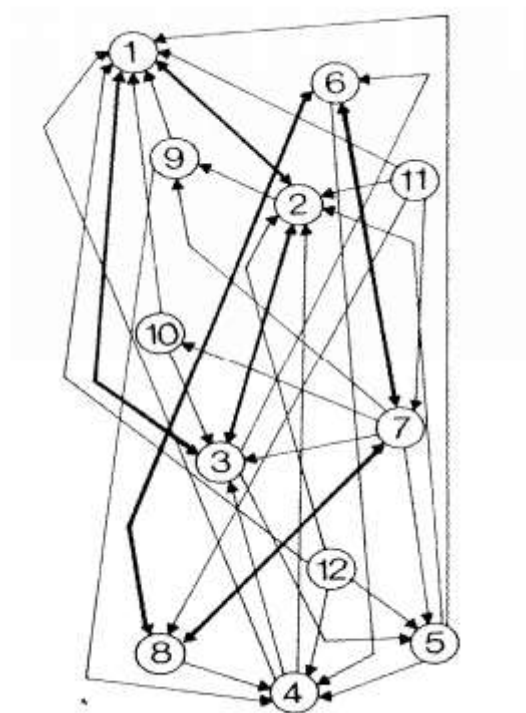
Tako kot vse ostale ure smo tudi razredne ure izvajali preko MS Teamsov, in sicer v ekipi ods-6b, saj smo za vsak predmet ustvarili svoje ekipe, ker se je to izkazalo za boljše kot pa izkušnja iz prvega vala, ko smo ustvarili ekipe za posamezni razred nato pa znotraj ekipe vse predmete.

Razredne ure smo vedno začeli z uvodnim pozdravom in tekočimi zadevami, nadaljevali pa z različnimi dejavnostmi, s katerimi so bili učenci tudi boljše motivirani za obiskovanje razrednih ur.

3. Dejavnosti na razrednih urah

3.1 Sociogram

Sociogram ali slika odnosov med sošolci nam prikaže, kako se učenci znotraj razreda razumejo. Nazorno nam prikaže, kdo je priljubljen, katere dvojice učencev se ustvarijo in, najpomembnejše, kdo izmed učencev je morebiti izločen. Jaz izvedem sociogram dvakrat letno, in sicer tako, da postavim dve vprašanji. Eno vprašanje »koga bi učenci izbrali za neko dejavnost« in drugo »koga ne bi izbrali«. Nato izbire povezujem po J. L. Morenu, kot prikazuje spodnja slika. (Leskovec, 2008)

Slika 1: Prikaz sociograma po J. L. Morenu

Vir: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200804915.pdf> (11. 4. 2021)

3.2 Sociogram v MS Teamsih in uporaba Classroom notebook

V MS Teamsih sem si pri razrednih urah največ pomagala z zvezkom za predavanja (class notebook). Zvezek za predavanje lahko ustvarimo v vseh ekipah, zato sem ga ustvarila tudi v ekipi ODS-6.b. Poiščemo ga v zgornji vrstici in odpremo.

Slika 2: Class Notebook

Ko zvezek za predavanja odpremo, se na levi strani pojavijo posamezni zvezki učencev. Podana so navodila uporabe:

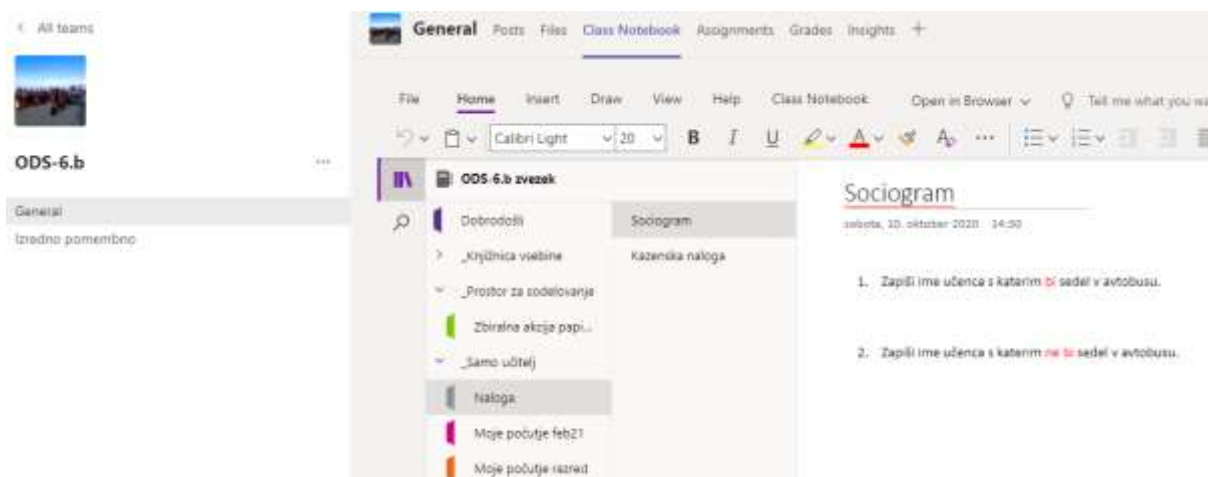
- Dobrodošli: tu so podana splošna navodila za uporabo zvezka.

- Knjižnica vsebine: tu lahko snov naloži učitelj, učenci si jo preberejo ali skopirajo, ne morejo pa je spreminjati.
- Prostor za sodelovanje: je prostor, kamor lahko objavljajo vsi in snov med seboj dopolnjujejo ter tako sodelujejo pri ustvarjanju dokumenta.
- Samo učitelj: v ta zavihek lahko objavlja le učitelj in ni viden učencem. Tu si lahko snov pripravimo ter jo kasneje delimo v zvezke učencev.

Sociogram sem si pripravila v zavihku *samo učitelj* in ga nato delila v zvezke posameznih učencev. Kako sem to storila?

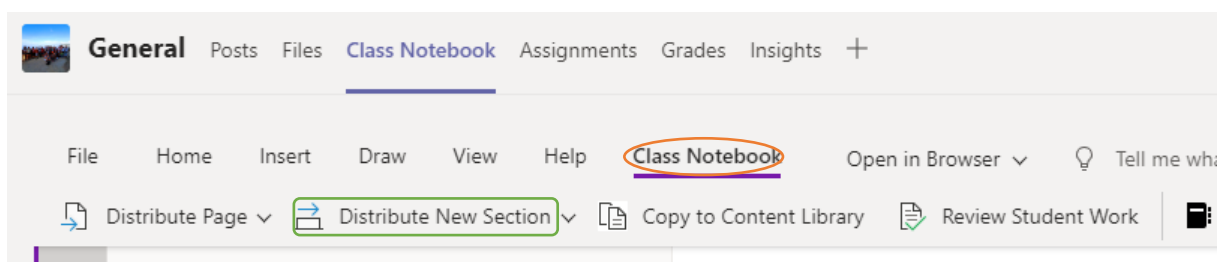
3.2.1 Kako dodam vsem učencem hkrati v zvezek za predavanja nov zavihek test

Po pripravi sociograma v zavihku *samo učitelj* sem vsem učencem hkrati ustvarila nov zavihek pod imenom *sociogram*.

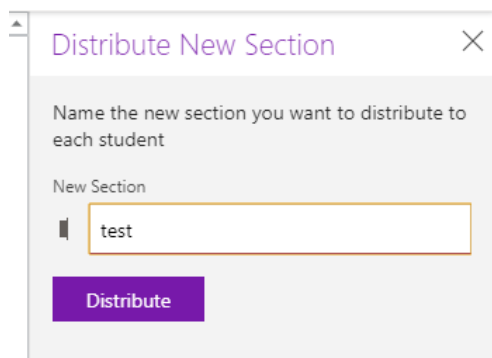
Slika 3: Priprava sociograma v zavihku *samo učitelj*

To storimo tako, da v zgornji vrstici poiščemo še en zvezek za predavanja in ga odpremo. Pojavijo se novi zavihki.

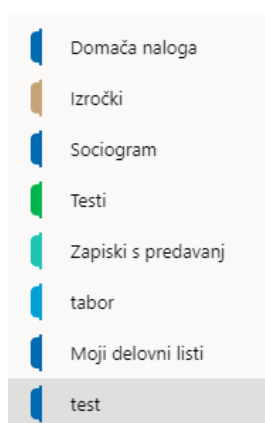
Slika 4: Class Notebook znotraj Class Noteboka

Nato izberem spodaj Distribute New Section in za ustvarjanje zavihkov v zvezke vseh učencev izberem prvi ponujen zavihek. Desno se mi odpre nova stran, kjer vpišem ime zavihka, ki se bo pojavil v zvezkih vseh učencev.

Slika 5: Distribuiranje zavihka v vse zvezke hkrati

Nato pritisnemo gumb Distribute in v zvezkih vseh učencev se pojavi nov zavihek *test*.

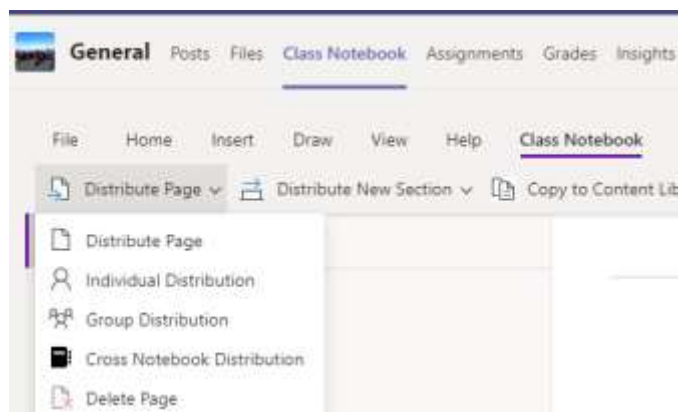
Slika 6: Zavihki znotraj posameznega zvezka

Sedaj bomo v zavihek *test* učencem lahko dodelili že prej pripravljen sociogram iz zavihka *samo učitelj*.

To storimo na podoben način. Kako?

3.2.2 Kako vsem učencem hkrati dodelim sociogram v zvezek in v prej ustvarjen zavihek

V zavihku *samo učitelj* sem si pripravila dve vprašanji, ki bosta preverili odnose med učenci. Če želim to deliti med vse učence, moram biti z miško postavljena na strani, kjer imam pripravljeni vprašanji sociograma. Nato sem ponovno (glej postopek pod 3.2.1) odprla zvezek za *predavanja* znotraj že odprtega zvezka in izbrala prvi levi zavihek Distribute page, nato pa izbrala prvo ponujeno možnost.

Slika 7: Distribuiranje zavihka znotraj zavihkov v posameznih zvezkih

Ko izberem to možnost, se mi ponovno na desni strani odpre okno, ki me vpraša, pod kateri zavihek posameznega zvezka bom dodelila vprašanje. Izberem zvezek *sociogram* in potrdim s pritiskom na gumb Distribute.

Slika 8: Izbira, kam bomo dodelili zavihek

S tem se vsem učencem v zvezku in v zavihku *sociogram* pojavita prej zapisani vprašanja iz razdelka *samo učitelj*. Vsak učenec vidi le svoj zvezek in od nikogar drugega.

3.3 Učni listi

Na podoben način kot sem zgoraj predstavila dodelitev sociograma v zvezke, sem učencem dodeljevala tudi učne liste. Ustvarila sem jim zavihke v zvezkih in nato dodelila posamezne učne liste.

Učne liste tudi sicer rešujemo v razredu, kadar smo v šoli. Njihov namen je, da učence bolje spoznam, da oni spoznajo svoje učne navade, ocenijo svoje počutje v razredu, delo v razredu itd.

Ker smo sedaj veliko delali na daljavo, sem jim dodelila dva učna lista, in sicer najprej me je zanimalo, kakšna imajo pravila doma, kako se doma počutijo in razumejo s preostalimi člani družine.

Dom

Tuesday, February 03, 2023 3:23 PM

- Kaj ti je najbolj všeč pri tvojem domu?
- Kaj bi spremenila doma da bi bilo lažje?
- Kje bi želela/a (a) bi se lahko preselila/kamorkoli?
- Kako doma pomagati? Za katere opravila si odgovoren/a?
- Kakšno vlogo moraš upoštevati doma?
- Katero pravilo se ti zdi primerno, da bi ga spoštovala tvoja družina?

Moje počutje v razredu 6.b

Sunday, March 26, 2023 12:05 AM

Pravi prijatelj stoji na tvoji strani. Kadar nimam pravi. Kadar imam pravi, se je skoraj vsakega pripravljeno postaviti zate.

Mark Twain

Bonaš tudi ti kakšno besedno igranje o prijateljstvu? Zapiši ga.

Zapiši kako se počutiš v razredu 6.b?

Kaj ti je všeč v razredu 6.b? (govorimo o odnosih, ne o razredu kot prostoru)

Kaj bi spremenila v razredu 6.b? (govorimo o odnosih, ne o razredu kot prostoru)

Kako se viditi med svojimi sošolci? (imaš nekega prijatelja, več prijateljev, nimam prijateljev?)

Kako se razumeš s sošolci?

Si med domovi skupinisti? Se družiš z drugimi? S kom ja in s kom ne? Zakaj?

Kaj želiš povedati razredničarki? Karkoli, ničče ne bo izvede 😊

Slika 9: Učni list *dom* in učni list *počutje doma*

Na ta način učence bolje spoznam in vidim, če jim je potrebno pomagati pri vključitvi med sošolce. O vseh teh stvareh se potem pogovorimo na razrednih urah. Včasih so odgovori učencev zelo nepričakovani, sploh pri delu na daljavo, saj vedo, da odgovore vidi le učitelj in se zato lažje odprejo.

Za pripravo vprašanj na teh učnih listih si pomagam s priročnikom Razvijanje pozitivnega samovrednotenja otrok.

3.4 Zbiralna akcija papirja in prostor za sodelovanje

Ker smo tokrat prvič imeli tudi zbiralno akcijo papirja na daljavo, torej, da so učenci samostojno morali prinesiti papir in le sporočiti količino prinešenega, sem v ta namen uporabila *prostor za sodelovanje v zvezku za predavanja*. V *prostoru za sodelovanje* sem ustvarila tabelo z imeni učencev, sami pa so nato dopisovali količino prinešenega papirja. Tako sem imela pregled nad količino papirja, ki so ga učenci prinesli. Tu je potrebno učence opomniti, da dopisujejo podatke le pod svoje ime ter da vnesene podatke ostalih učencev pustijo na miru.

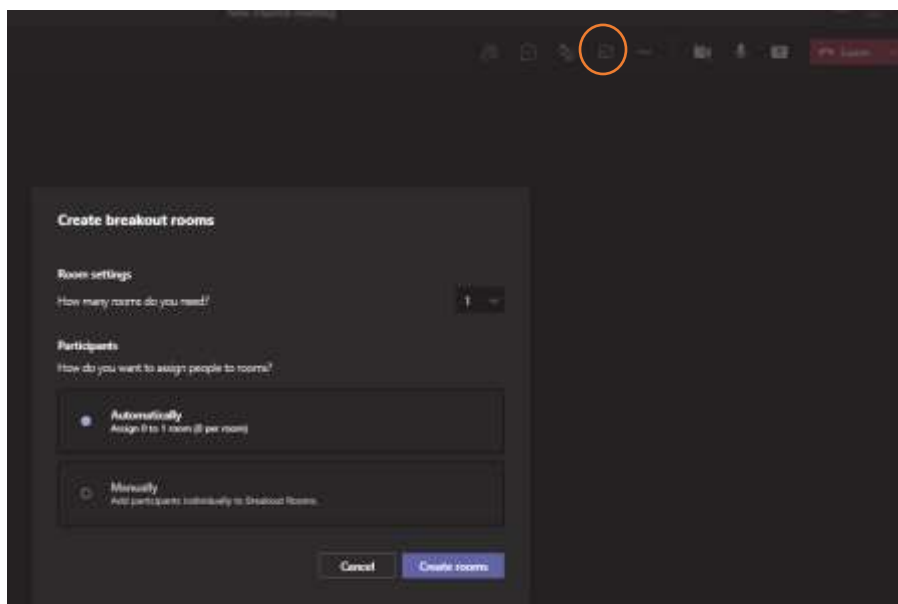
Slika 10: Uporaba zavihka *prostor za sodelovanje*

3.5 Delo v skupinah v MS Teamsih

Na razrednih urah smo včasih delali tudi v skupinah. V video klicu, preko katerega smo imeli razredno uro, sem učencem podala navodila za delo v skupinah. Predvsem je potrebno poudariti, da sodelujejo vsi ter da so kamere in mikrofoni stalno prižgani. Nato sem učencem povedala nekaj vprašanj ter jih razporedila v skupine. Cilj dela v skupini je bil, da se med seboj bolje spoznajo s postavljanjem vprašanj en drugemu. Naslednjič ponovimo to nalogo z drugače sestavljenimi skupinami.

3.5.1 Kako kreiram skupine znotraj klica

Ko smo v klicu, kliknemo gumbek z dvema kvadratkoma in ponudi se možnost kreiranja skupin. Nato izberem, koliko skupin želim ter ali program sam razporedi učence poljubno ali jih želim razporediti sama, nato kliknem *create room*.

Slika 11: Kako ustvarimo delo v skupinah znotraj klica v MS Teams

Ustvarijo se skupine, med katerimi lahko prehajam in nadziram učence. Ko želim, lahko s klikom tudi zaprem vse skupine in učenci se vrnejo v prvotni klic, kjer lahko prediskutiramo delo po skupinah.

3.6 Sodelovanje razrednik : učenci v klepetu

Z učenci se veliko poslužujemo tudi klepeta v MS Teamsih. Učenci počasi dobivajo zaupanje in si vedno več upajo vprašati. Kot razrednik sem jim na razpolago preko klepeta, kadar ne želijo, da napisano vidijo tudi preostali učenci. V klepetu se povezujemo tako osebno kot tudi glede snovi in pomoči pri snovi. V klepetu imamo ustvarjeno tudi skupino 6b-ods, kjer pa se med seboj obveščamo o pomembnih stvareh in si včasih pošljemo tudi kakšno sliko ali dve.

4. Zaključek

Učitelji smo bili v zadnjem obdobju postavljeni pred velike izzive. Menim, da je zelo pomembno, kako se učitelj razume s svojimi učenci in sem vesela, da smo spoznali tudi drugačen način dela, saj se marsikateri učenec učitelju lažje odpre preko klepeta na računalniku kot pa v živo na štiri oči. Ugotovila sem, da bomo z mojim razredom vsekakor tudi v prihodnosti uporabljali MS Teamse, tudi če bo pouk potekal v šolskih klopih. V tem času smo dobili kar nekaj pozitivnih izkušenj, ki jih bomo gradili še naprej – tako na daljavo kot tudi v učilnici.

5. Viri in literatura

Kunstelj, A.: Analiza učnih in vzgojnih rezultatov. Ljubljana: Jutro, 2001.

Leskovec, T.: Priljubljenost učencev v oddelku in kako točno jo ocenjujejo sošolci, 2008. Dostopno: (<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200804915.pdf>)

Malič, J.: Razrednik v osnovni šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1988.

Reasoner W. R.: Razvijanje pozitivnega samovrednotenja otrok. Priročnik za mentorje in didaktična gradiva. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti, 2000.

Različiti pristupi davanja znanja – Praktična nastava

Autor: Jelena Trošić

Osnovna škola "France Prešern" Beograd, Srbija, bibliotekafp@gmail.com

Sažetak

U radu je prikazan primer interaktivnog časa Srpsog jezika rađen po aktivnoj metodi. Pored teorijskog okvira u kome su prikazane razlike između tradicionalne škole i "nove" aktivne škole, predstavljene su sve aktivnosti u kojima učenici upravljaju procesom učenja s ciljem da razumeju i primene naučeno. Takođe, date su sve faze u organizaciji časa, kao i sve teškoće i izazovi korišćenja aktivnih metoda u nastavi uopšte. Kao produkt praktične nastave nastao je edukativni film koji se može koristiti kao nastavno sredstvo u radu sa budućim generacijama.

Ključne reči: projektna nastava, projekti, projektni plan, primeri iz prakse, nastavno sredstvo

Different approaches to imparting knowledge - Practical teaching

Abstract:

This work aims to present an example of an interactive Serbian language lesson made using the active method. In addition to the theoretical framework outlining the differences between a traditional school and a "new" active school, all activities in which students manage the learning process with a view to understanding and applying the lessons are listed. Also, all stages in the organization of the class were presented, as well as all the difficulties and challenges of using active methods in teaching in general. As a product of practical teaching, an educational film was created that can be used as a teaching tool in working with future generations.

Key words: interactive lesson, active teaching methods, examples from practice, teaching aid

1 Aktivne metode nastave i osposobljavanje učenika za uspešnu primenu stečenih znanja

1.1 Tradicionalna škola naspram aktivne škole

"Reci mi i ja ću zaboraviti, pokaži mi i možda ću zapamtiti, uključi me i ja ću naučiti." Benjamin Franklin

Analizirajući ovu rečenicu možemo uočiti i pokazati sve razlike između tradicionalne škole i "nove" aktivne škole. Naime, tradicionalna škola u prvi plan stavlja nastavnika (*ex cathedra*), bazira se na frontalnom obliku rada gde nastavnik verbalnom metodom prenosi znanje i proverava u kojoj meri je gradivo usvojeno, dok su učenici pasivni

učesnici (slušaju i pokušavaju da ponove ono što je nastavnik ispredavao). Takođe, moglo bi se reći da u tradicionalnoj školi nedostaje motivacije i za nastavnika i za učenike. Predajući jedan isti sadržaj, varirajući samo obim zahteva, nastavnik nema mogućnost ostvarenja ličnih potencijala, dok je u ovakvoj školi motivacija za učenike spoljna, što znači da se zasniva na oceni, pohvali, nagradi ili kazni. Za razliku od tradicionalne škole, aktivna škola je koncipirana na učeniku, jer se učenik stavlja u prvi plan. Osnovne karakteristike aktivne škole su da u njoj ne mora postojati celovit, unapred fiksirani plan i proram gde je za određenu nastavnu jedinicu predviđen određen broj časova, već se nastavna jedinica realizuje u skladu sa potrebama i interesovanjima učenika, a krajnji rezultat je funkcionalno znanje. Polazeći od ovakve postavke, motivacija je daleko veća i za nastavnike i za učenike jer je lična, tj. unutrašnja. U tradicionalnoj i aktivnoj školi se i metode rada bitno razlikuju, jer u aktivnoj školi dominiraju istraživačke, praktične metode, različite igrovne aktivnosti: stvaralačka, umetnička, dramska...

1.2 Aktivne metode nastave u projektnoj nastavi

Pogrešno je mišljenje da je projektna nastava novina koja je došla sa novim tehnologijama. Naime, izraz *projektna nastava* su u literaturu '30 – ih godina prošlog veka uvela dva pedagoga. Prvi je Džon Devej koji je promovisao ideju „učenja kroz rad“ i izneo uverenje da učitelj nije u školi da nametne određene ideje ili da oblikuje određene navike u detetu, već da bira uticaj koji će detetu pomoći da da pravilan odgovor na zadatak. Drugi je Vilijam Kilpatrik, kolega i naslednik Džona Deveja. On je verovao da nastavnik treba da bude „vodič“, a ne autoritativna figura. Za projektnu nastavu najbolje je da nastavnik i učenici zajedno odrede temu, podele istraživačke zadatke, opredele se za oblast koja im najviše odgovara za izučavanje, da samostalno prikupljaju relevantne informacije, analiziraju ih i prezentuju rezultat svog rada. U centru projektne nastave više nije nastavnik, već učenici, a nastavnik je tu da motiviše, kanališe ideje, proverava informacije, podstiče i prezentuje, zajedno sa učenicima, rezultate rada.

Počevši od školske 2018/2019. Ministarstvo prosvete Republike Srbije u školama u Srbiji uvodi projektnu nastavu kao obavezni tip nastave za tadašnji prvi i peti razred. Nastavnici prolaze obuku koja im pomaže da se pripremaju za ovaj način nastave koji razvija partnerstvo između učenika i nastavnika u procesu učenja. Sve to ima za cilj da učenici upravljaju procesom učenja i razumeju naučeno.

2 Primeri aktivnih metoda nastave na časovima Srpskog jezika i književnosti – Praktična nastava

Tema: Nastavno proučavanje romana “Autobiografija” Branislava Nušića

Ciljevi: upoznati učenike sa životom i radom Branislava Nušića; tumačenjem romana i gledanjem autorskog filma razvijati emocionalnost i empatiju, smisao za humor; osposobljavati učenike za razumevanje i samostalno tumačenje književnog dela; povezujući znanje iz različitih oblasti podsticati funkcionalno znanje kod učenika.

Ishodi: učenik će biti u stanju da doživljeno prenese u sopstveno stvaralaštvo; da argumentovano iznosi svoje stavove; obrazlaže napisano; da čita sa razumevanjem i opiše svoj doživljaj dela; da razlikuje pojam pisca i pojam pripovedača/naratora.

Međupredmetne kompetencije: estetička kompetencija, digitalna kompetencija, kompetencija za učenje

Korelacija: Srpski jezik (povezivanje pisaca koje smo obrađivali sa piscem Branislavom Nušićem/ povezivanje likova iz Nušićevih dela koje smo do sada obrađivali: Hajduci, Autobiografija, Kirija), Likovna kultura (crtanje plakata za film; idejna rešenja za novine, vest i pozivnicu), Informatika (montaža filma; izrada digitalnih pozivnica, digitalna igra), Istorija (vremenski i istorijski okvir Nušićevog života – Prvi svetski rat; vladavina kralja Milana Obrenovića), Građansko vaspitanje (snimanje scena; grupni rad)

Glavni koraci:

- Čitanje dela "Autobiografija" Branislava Nušića
- Stvaralačka aktivnost: pisanje scenarija za film po romanu koji se obrađuje, podela uloga i snimanje materijala (grupni rad)
- Istraživački zadaci: pronalaženje zanimljivosti iz biografije Branislava Nušića i izrada PPT prezentacije
- Izrada trejlera za knjigu i učenički film, izrada digitalnih pozivnica, izrada digitalnih igrica
- Vođenje uglednog interaktivnog časa
- Evaluacija

2. 1Tok uglednog interaktivnog časa rađenog po aktivnoj metodi nastave

Uvodni deo časa:

- Najavljivanje cilja časa koji je rađen kao projektna nastava. (predmetni nastavnik)
- Učeničko vođenje časa kroz PPT prezentaciju. (Učenici čas vode primenjujući NTC sistem učenja s ciljem da se u rešavanje zadataka aktivno uključe svi učenici. Pitanja u prezentaciji: u kakvoj su vezi Alkibijad Nuša i Branislav Nušić; u kakvoj su vezi Ben Akiba i Branislav Nušić, kakve veze ima Branislav Nušić sa brojem 2; kakve veze ima Branislav Nušić sa: prvim dečjim pozorištem, sa titulom DR, sa gospođom ministarkom, sa 1300 kaplara... Za ovaj deo časa zadužena je grupa učenika koja se bavila istraživanjem zanimljivosti iz piščeve biografije. Na osnovu prikupljenih informacija postavljaju pitanja, prave prezentaciju i edukuju vršnjake)
- Mudrosti i zanimljivosti potekle od ovog pisca

Glavni deo časa:

- Prikaz autorskog učeničkog filma (krajnji produkt rada)

Završni deo časa:

- Digitalne igrice „Sa kim je Nušić mogao da pije kafu?“ i „Zagonetna ličnost“ (Digitalne igrice pravljene u programu LearningApps. Pravilno raspoređujući znamenite ličnosti (fotografije) učenici otkrivaju fotografiju na kojoj se nalazi Branislav Nušić. Kako bi znali da odrede ko je živeo i stvarao pre Nušića, ko posle, a ko su mu bili savremenici, neophodno je da učenici povežu znanje o piscima i istorijskim ličnostima koje su učili i obrađivali na časovima srpskog jezika i na časovima istorije. Druga igrica „Zagonetna ličnost“ bazira se na povezivanju likova sa književnim delima Branislava Nušića koje smo do sada obrađivali: „Hajduci“, „Kirija“ i „Autobiografija“

Ostale aktivnosti: Pre montaže filma piše se scenario prema knjizi, učenici uče tekst, snimaju kadrove za koje su zaduženi i šalju nastavniku; pravljenje i slanje digitalnih pozivnica za premijeru filma; izrada postera za film; pisanje vesti o ovoj aktivnosti i najava događaja; izrada digitalnih novina posvećenih ovoj temi časa. Takmičenje kroz Kahoot kviz kroz koji se proverava da li su učenici pročitali lektiru i da li su postavljeni ciljevi ostvareni.

3 Zaključak

Na osnovu prikaza toka interaktivnog časa Srpskog jezika na kome je rađeno po aktivnoj metodi nastave, može se konstatovati da ovakav vid nastave zahteva vreme, dobru organizaciju, uključivanje svih učenika (prema ličnim afinitetima), osmišljavanje velikog broja aktivnosti, kao i veliko angažovanje svih učesnika u nastavnom procesu. Da bi se prikazali svi digitalni sadržaji koji su sastavni deo ovakvog vida učenja, potrebno je da škola bude adekvatno opremljena, a učenici i nastavnici digitalno pismeni.

S druge strane, čas realizovan po aktivnoj metodi podstiče veću motivisanost kod učenika i njihovo aktivno učešće u ostvarivanju nastavnog procesa. Takođe, ovakvom organizacijom časa podstiče se grupni rad i razvijanje socijalnih veština, razvija se kreativnost, ostvaruje se povezivanje znanja stečenih iz različitih predmeta i što je najvažnije ostvaruje se funkcionalno znanje. Primenjujući ovakav oblik rada, korist imaju i učenici i nastavnici, jer on omogućava autonomnost i uspostavljanje stvarnog partnerskog odnosa u širenju i prenošenju znanja.

4 Literatura:

Ivić, Ivan i Pešikan, Ana: *Aktivno učenje*, Institut za psihologiju, Beograd 2001

Đorđević, Jovan: *Savremena nastava*, Naučna knjiga, Beograd 1981

Trošić, Jelena: *Projektna nastava i projekti*; Međunarodni simpozijum u Sloveniji: Znanje širimo na različite načine;

Nušić, Branislav: *Autobiografija*, JRJ Beograd, 2002

Nikolić, Milija: *Metodika nastave srpskog jezika i književnosti*, Zavod za udžbenike, Beograd 2012

Marinković, Simeon: *Metodika kreativne nastave srpskog jezika i književnosti*, Kreativni centar, Beograd 2003

Izvori sa interneta dostupni na adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Project-based_learning

Prilozi:

Film učenika šestog razreda koji predstavlja novo, trajno nastavno sredstvo, a koji je nastao kao rezultat različitog pristupa davanja znanja:

<https://www.youtube.com/watch?v=5mPoLdgZJ4I&t=76s>

Edukativne igrice koje su korišćene u nastavi u okviru realizacije projekta:

<https://learningapps.org/display?v=pq0n9y5vc20>

<https://learningapps.org/display?v=per0zoi5t20>

Tekst za dramatizaciju knjige i prezentacija koja je korišćena za uvodnu motivaciju i primenu NTC Sistema učenja:

www.skolskabibliotekafp.weebly.com

Razvijanje dječije kreativnosti u učionici kod učenika nižih razreda

Jelena Vuković

OŠ “ Dašo Pavičić”, Crna Gora, jelena. vukovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Kreativnost je vrlo aktuelna tema , koja je jednako važna kako na individualnom tako i na društvenom i globalnom nivou. Bez kreativnosti pojedinaca ne bi bilo razvoja književnosti, umjetnosti, znanja i inovacija. Cilj ovog rada ukazuje na važnost kreativnosti u vaspitno-obrazovnom procesu i naglašava važnost njenog razvijanja i kontinuiranog podsticanja. U ovom radu će se pokušati pojasniti kreativnost, ukazati na značaju i važnosti razvoja kreativnosti kod učenika nižih razreda. Kroz kreativne radionice razvija se stvaralaštvo, originalnost, kao i kognitivni proces. Kao bitne karakteristike nastavnog procesa u radionicama se razmjenjuju ideje , iskustva, razmišljanja sa aspekta funkcionalnosti. U kreativnoj učionici dominantne su praktična, radna, manuelna metoda rada kao i kooperativnost u radu. Rad u radionicama podstiče radoznalost i doprinosi kvalitetu učenja i života. Važno je znati da svaki učenik ima potencijala, samo ga na tu kreativnost treba pravilno znati usmjeriti.

Ključne riječi: kreativnost, podsticanje kreativnosti, kreativnost u nastavi, tehnike i metode razvoja kreativnosti, kreativnost učenika.

Developing children's creativity in the classroom in lower grade student's

Abstract

Creativity is very current theme, which is equally important both on the individual and on the social and global level. Without the creativity of individuals there would be no development, literature, art, knowledge and innovation. The aim of this work indicates to the importance creativity in the edukational process and emphasizing importance it is developing and continuous incentive. In this paper an attempt will be made to clarify creativity, to point out on the significance and importance developing creativity on lower grades students. Through creative workshops develops innovation, originality, as well as the cognitive process. As important characteristics of the teaching process in workshops ideas exchanged, experience, thinking on functional aspect. In creative workshop dominate are practice, working, manuel method of work, as well as cooperation in work. Work in workshops incentive curiosity and contributes to quality teaching and life.

Key words: creativity, encouragement creativity, creativity in teaching, technique and methods developing creativity, student creativity.

1. Kreativnost

Riječ kreativnost potiče iz latinske riječi “creare” što znači proizvoditi stvari koje prije nijesu postojale ili stvorene. Kreativnost mora predstavljati nešto novo ili drugačije. Da

bi nešto bilo kreativno nije dovoljno da bude samo novo već primjereno ili upotrebljivo. U najranijem djetinjstvu djecu je potrebno učiti za stvaralaštvo(kreativnost) kako bi se ostvario njihov puni potencijal.

1.1 Kreativnost u nastavnom procesu

Kreativnost u nastavi podstiče moć zapažanja, radoznalosti, upornosti u formiranju vlastitih misli, razvijanje inicijative i samostalnosti. To je učenje u kojem naglasak ima akcija podstaknuta originalnim idejama vođenja duhom istraživanja, znatiželje i motivacije. Svaki nastavni predmet je moguće osmisliti na kreativan način. Pronalaženje kreativnog načina koji najviše odgovara specifičnostima i interesima određenog razreda zavisi od nastavnika. Ivančić(2009) daje primjere nekoliko načina na koji se može osmisliti nastavni proces koji bi učenicima bio zanimljiv i koji bi ih podstaknuo na kreativnost. Neke od aktivnosti koje predlaže su:

- Igre riječima;
- Izmišljanje drugačijeg kraja ili nastavka priče;
- Igre originalnih odgovora;
- Pronalaženje veza;
- Osmišljavanje i izvođenje različitih pokreta;
- Različita upotreba predmeta.

Kreativna djeca se prepoznaju po tome što najčešće daju složene odgovore koje su sposobna povezati u cjelinu. Ne pridržavaju se strogih pravila već samostalno dodaju nove elemente koji se u zadacima ne traže. U toku nastavnog procesa kreativnost se može razvijati:

- podsticanjem učenika da iznose svoje vlastite ideje, redefinišu probleme, razmišljaju na različite načine;
 - pružanjem mogućnosti mašte izbora i istraživanja u toku rješavanja problema ili problemske situacije na svoj (vlastiti) način;
 - usmjeravanjem učenika na suštinski aspekt zadatka, a ne na vanjske karakteristike.
- Model i podrška kreativnosti u razredu podstiče učitelj demonstrirajući je lično. Učitelji mogu naći podršku sarađujući sa drugim učiteljima u školi ali i sa organizacijama i stručnjacima koji mogu pomoći da se kreativno učenje uspostavi i izvan učionice. Aktivnim učenjem učenici usvajaju vaspitno-obrazovne ciljeve i zadatke koji aktiviraju maštu i originalnost. Kreativna nastava obiluje divergentnim pitanjima koji su pokretači učenikove mašte i inicijatori najrazličitijih ueničkih odgovora.

-

1.2 Tehnike i metode za razvijanje kreativnosti u nastavi

Kod razvoja kreativnosti postoje brojne tehnike i metode. Neke od njih navodi Stevanović(2003) u svom djelu "Nastavnik, odgajatelj, umjetnik":

- Fluentnos je sposobnost stvaranja velikog broja ideja, riječi, naslova, rečenica, odgovora. Akcenat je na kvantitetu nad kvalitetom jer veća količina informacija pruža mogućnost dolaženja do originalnih ideja. Metoda koja podstiče fluentnost ideja je oluja mozgova ili brainstorming.
- Fleksibilost je sposobnost usmjeravanja različitog pristupa konkretnom problemu. Može biti spontana (sposobnost promjene mišljenja u toku rješavanja problema a da tu promjenu ne nalaže priroda problema) i adaptivna (sposobnost rješavanja problema na različite načine ne oslanjajući se na poznate i naviknute metode u rješavanju problema već da se potraže novi putevi).

-Originalost – dolaženje do originalnih rješenja u nastavi kroz nedoživljene problemske situacije. Primjer: Kako bi se zvalo peto godišnje doba i koje bi bile njegove karakteristike?

-Razrada je proširenje ideja sa što većom obuhvaćenošću datog pojma. Značajka je važna osobina podsticanja kreativnosti u nastavi jer ohrabruju učenike da postavljaju što više pitanja i traže informacije o problemima.

-Kompleksnost je traženje više različitih načina za rješavanje određenog problema.

-Preuzimanje rizika se odnosi na hrabrost nagađanja (pretpostavljanja) i njihovog izlaganja kritici ili neuspjehu. Učenike treba učiti da postoje različiti odgovori i alternative prilikom rješavanja nastavnog zadatka kao i to da svoje ideje i odgovore moraju argumentovati činjenicama.

-Mašta je sposobnost izgrađivanja mentalnih slika i stavljanja sebe u drugo mjesto. Primjer: Poistovjećivanje sa junakom iz omiljene bajke.

-Lutka u nastavi – uz elemente igre lutka ispunjava nastavne ciljeve podržavajući cjelokupni razvoj učenika. Lutka pruža kvalitetniji i raznovrsniji rad sa učenicima, podstiče i razvija kreativnost i komunikaciju, može postati središte za psihološko proučavanje djece, tako omogućava lakše rješavanje problema u vaspitno-obrazovnim situacijama.

-Šest šešira – metoda koju je osmislio Edward de Bono, a predstavlja jednostavan i djelotvoran postupak koji povećava kreativnost, produktivnost, inovativnost i podstiče saradnju. Ova tehnika nas uči podijeliti mišljenje na šest različitih načina koji su metaforički prikazani sa šeširima.

2. Kreativna učionica

Metodama kreativnog učenja učenici se misaono aktiviraju, pri čemu se mijenja njihov položaj u nastavnom procesu što predstavlja prioritet našeg obrazovnog sistema. Tokom kreativnih radionica razvija se stvaralaštvo, originalnost, kao i kognitivni proces. Kao bitne karakteristike nastavnog procesa u radionicama se razmjenjuju ideje, iskustva, razmišljanja sa aspekta funkcionalnosti. U kreativnoj učionici dominantne su praktična, radna, manuelna metoda rada kao i kooperativnost u radu. Rad u radionicama podstiče radoznalost i doprinosi kvalitetu učenja i života. Kroz razvijanje nove ideje brinemo se o kreativnosti učenika što kreira divergentno mišljenje usmjereno ka novim doživljajima i iskustvima. Dobro organizovana kreativna radionica omogućava potpunu učešće učenika, razvija timski rad i saradnju kroz interaktivno i iskustveno učenje. Na taj način se poboljšava odnos učenik – nastavnik, kao i funkcionalnost u komunikaciji svih učesnika. U zajedničkom stvaralačkom radu realizovano je puno projekata koji razvijaju i njeguju ljubav prema umjetnosti, kulturi, tradiciji itd. Ovakav način rada kreativne učionice kod učenika razvija talenat i usmjerava na viši nivo napredovanja. Poštujući jedinstvenost svakog učenika, razvija se doživljaj vlastite vrijednosti svakog, a motivacija za učenje postaje unutrašnja i lična. Učenici kroz kreativne radionice dobijaju nove uloge, shvataju značaj i mogućnost njihove primjene kao i sticanje vještina empatičnosti, pozitivnog i konstruktivnog sagledavanja, analiziranja i kritikovanja tuđih postupaka sa osvrtom na sopstveno ponašanje.

Kreativna osoba nije motivisana željom da pobijedi, već željom da nešto postigne.

Slika1: izrada lampiona

Slika 2:Lampion

3. Zaključak

Kreativnost je osnovno polazište u vaspitno- obrazovnom procesu. Stvaralački potencijal, kreativnost i razvoj talenta svakog pojedinca javljaju se kao važni zadaci u obrazovanju. Kreativne nastave nema bez kreativnog učitelja koji motiviše, predlaže, ukazuje na druge mogućnosti, obrazlaže, ohrabruje, podstiče istraživanje, rješavanje problemskih situacija u školi i van nje. Povećanje kreativnosti u nastavi započinje sa učiteljima, učitelju pripada važan zadatak da učenike pripremi za stvaran život. Učitelj kreativnost učenika ostvaruje didaktičko-metodičkom prilagođenošću nastavnih sadržaja. Prilagođenost nastavnih sadržaja i kreativnim radom, učitelj učenike navikava na originalnost, postupnost i snalaženje u problemskim situacijama.

4. Izvori i literatura

Bognar, L., Somolanji, I.: Kreativnost u osnovnoškolskim uvjetima. Osijek, 2008; Život i škola, 54(19), 84-94

Bognar, B.: Škola koja razvija kreativnost, 2010 URL

Bognar , L.: Kreativnost u nastavi. Napredak, 2012;153(1),9-20

Ivančić, G.:Kreativni postupci u planiranju nastavnog procesa. U K. Munk (ur.), Poticanje stvaralaštva u odgoju I obrazovanju.(str.199-212). Zagreb,2009; Profil Internacional

Perić Kraljik,M.:Kreativne lutkarske igre u nastavi. Zbornik: poticanje stvaralaštva u odgoju I obrazovanju, PROFIL, Zagreb,2009;142-149

Stevanović , M.: Nastavnik, odgajatelj, umjetnik. Varaždinske toplice,2002

Razvijanje dječije kreativnosti

Vanja Đurović

OŠ „Dašo Pavičić”, Crna Gora, vanja.djurovic@osdpavicic.edu.me

Rezime

Kreativnosti u nastavi se posvećuje dosta pažnje . Ona je važna kako za pojedinca tako i za cijelo društvo. Bez kreativnosti ne bi bilo inovacija. Nastavnik ima važnu ulogu u razvijanju kreativnosti kod djece . U školi bi učenik trebao dodatno razvijati svoju kreativnost a nastavnik je tu podrška svakom pojedincu. Uloga nastavnika je da prepozna kreativnost kod djeteta ,da ga usmjerava . Jedan od načina na koji nastavnik podstiče učenika da nastavi sa razvijanjem svoje kreativnosti je isticanje učeničkih radova na neko vidno mjesto u učionici. Na taj način daje mu se podstrek da i dalje nastavi sa radom . Naravno kod učenika treba razvijati kritičko mišljenje kako prema svom radu tako i prema radu ostalih učenika.

Ključne riječi: kreativnost, učenik, podrška, kritičko mišljenje, učionica.

Development of the children's creativity

Abstract

People pay much attention to the creativity in education process. It is important for the individual as well as to the whole society. No creativity – no innovations. A teacher has the main role in developing creativity among children. A student in school should additionally develop his creativity and teacher is there for his support. The role of the teacher is to recognize creativity of the children and to direct it in the willing direction. One of the ways to motivate children's creativity is to place his works on the prominent place in the school or in the classroom. In that way the student is supported to continue with his work. Surely critical attitude should be developed among the students as towards to their own work as to the work of others.

Key words: creativity, student, support, critical opinion, classroom.

1. Šta je kreativnost

Kreativnost je mentalni proces stvaranja nečeg novog, novih ideja , rješenja, umjetničkih dijela ili nekih gotovih proizvoda . To su novi proizvodi , ne mogu se pripisati imitaciji već postojećih proizvoda i ideja. Kreativnost se ne odnosi samo na umjetnost , ona je neophodna u svim segmentima života.

1.1. Osobine kreativne osobe

Za kreativne osobe se obično kaže da su originalne, hrabre, domišljate i fleksibilne. Nemaju strah od novog i nepoznatog . Maštovite su , imaju slobodu u

izražavanju u različitim oblastima. Kreativne osobe posjeduju energiju koja ih podstiče na kreativnije pronalaženje rješenja. Slobodne su da se upuste u rizik da bi pokušale svoju ideju sprovesti u djelo. Tolerantne su na greške, kako svoje tako i tuđe i shvataju da su greške sastavni dio pronalaska rješenja. Neuspjeh ih ne obeshrabruje već hrabro nastavljaju da rade na svojim idejama. Jako su uporne i sve svoje ideje prvo dobro razrade u glavi, a tek nakon toga kreću u ostvarivanje. Kreativne osobe lako uočavaju mogućnost da se nešto napravi, popravi, doradi, da nešto beskorisno uz malo mašte i truda pretvore u korisno i praktično. Nekada se smatralo da se sa kreativnošću rađamo, međutim vremenom se shvatilo da se kreativnost može vježbati, razvijati tj. unaprijediti.

1.2. Zašto je kreativnost važna

Kreativnost je važna jer nekada i najdosadniji posao ili zadatak kreativna osoba učini zabavnim tj. prilagodi ga svojim interesovanjima i priđe mu na neki drugi način. Kreativni rad oslobađa stresa. Često i odrasli i djeca kada su pod nekim stresom upravo ispoljavajući kreativnost, na sebi svojstven način ga se oslobađaju. To može biti pisanje, pa su tako i nastale najljepše ljubavne pjesme i priče, nekada je to ples, slikanje, pravljenje nekog proizvoda... Kreativnost je zastupljena u svim segmenitima života. Nastanak civilizacije je upravo plod čovječje kreativnosti. Kada čovjek naiđe na neki problem tj. uoči nedostatak u nekom proizvodu tada pronalazi kreativno rješenje za taj problem. Tako su nastale najmodernije tekovine civilizacije.

1.3. Kako podsticati kreativnost

Jako je važno da se kod djece kreativnost počne razvijati u što ranijem period, već od 2-3 godine jer tada počinju od različitih elemenata da prave nove kombinacije. Zato je važno, da svaki pokušaj kreativnog izražavanja shvatimo ozbiljno i pružimo im pozitivnu povratnu informaciju o tom novom „proizvodu“. Da bi se podstakla kreativnost djeteta potrebno je da se stvori opuštena atmosfera za rad i da prihvatimo različit način rješavanja problema u odnosu na onaj koji smo mi zamislili. U učionici je neophodno napraviti pozitivnu atmosferu koja inspiriše i budi kreativnost. Za vrijeme časa to može biti neka opuštajuća muzika, nekada je to neka igra ili priča koja će kod djece probuditi maštu. U školi djeca plastelinom, glinom ili od papira i nekih kutija prave različite proizvode (ukrase za jelku, muzičke instrumente, poklone mamama...) Na taj način djeca uče kako da na kreativan način rješe zadatak pred kojim su se našli. Nastavnik je tu samo da usmjeri, ohrabri, a nikako da preuzme rješavanje datog zadatka jer upravo tako pružajući djeci slobodu u izražavanju podstiče dječiju kreativnost.

2. Značaj uređivanja zidova u učionici

Učeničke radove važno je istaknuti na zid u učionici, školskom hodniku ili na neko drugo vidljivo mjesto u školi jer na taj način djeca dobijaju pozitivnu povratnu informaciju o svom radu i ohrabruju se za dalji rad. Sa učenicima je neophodno svaki učenički rad proanalizirati i prodiskutovati nakon odrađenog zadatka. Tada učenik uočava dobre i loše strane učeničkih radova i na taj način razvija kritičko mišljenje. Takvim načinom rada, učenik se privikava da prihvati kritiku na konstruktivan način, ali i na kako da ukaže drugu odnosno drugarici na nedostatak rada, a da se taj neko ne obeshrabri. Kada djeca znaju da će njihov rad biti vrednovan tako što će se istaći na zid učionice ili na neko drugo vidljivo mjesto u školi onda se djeca više trude, razvijaju

upornost i posvećenost radu. Poseban doživljaj kod djece je kada svoj rad vide na zidu učionice, tada raste njihovo samopouzdanje i dobijaju motiv da se opet upuste u neki novi zadatak koji će odraditi sa još više elana. Zidovi u učionici su podijeljeni po predmetima. Naravno, nekada se teme međusobno prožimaju pa nije uvijek jasno povučena granica među predmetima.

2.1. Kutak likovnog stvaralaštva

Često u učionici napravimo izložbe učeničkih radova pa tada ne samo da uživaju učenici našeg odjeljenja nego u goste pozovemo i učenike nekog drugog odjeljenja, nastavnike, a nekada i roditelje. Takav događaj znatno povećava motivaciju učenika za dalji rad i povećava učenikovo samopouzdanje. Sada kada je naše odjeljenje podijeljeno u dvije grupe ili kada u školu idemo online i tada organizujemo izložbu preko platforme Teams. Skupimo sve učeničke radove, objedinimo ih, napravimo kolaž ili video prezentaciju i na taj način omogućimo svim učenicima i roditeljima da isprate rad čitavog odjeljenja. Dječiji osmjesi i uzbuđenje govore o tome koliko im takvi događaji znače i koliko ih motivišu na dalji rad.

Slika 1: Online izložba „Moj grad“

Slika 2: Online izložba „Cvijet mog grada“

2.2. Literarni kutak

U učionici posebnu pažnju uvijek posvetimo literarnom kutku tj. dijelu zida u učionici koja je posvećena prvim literarnim radovima naših učenika. Prije nego što radove postavimo na zidne panoe detaljno ih proanaliziramo, izvježbamo izražajno čitanje i recitovanje kako bi pred gostima to što uspješnije predstavili. Često za vrijeme odmora se djeca osvrću na te zidne panoe, ponosno gledaju, čitaju i dive se svojim uspjesima.

2.3. Kutak prirode i društva

Na časovima prirode i društva učenici često dobijaju zadatke da ih odrade u grupama. Tada oni pripremaju zajedničke plakate i radove na određenu temu. Nekada im je zadatak da to odrade u učionici, međutim nekada moraju da se bave istraživačkim radom koji zahtijeva malo više vremena pa takve zadatke zajedno odraduju kod nekog od drugara nakon časova. Tada oni prikupljaju podatke i fotografije, prave plakat i osmišljavaju prezentaciju. To kod djece razvija toleranciju, uči ih timskom radu, a ujedno se druže i zabavljaju. Nakon prezentovanog zadatka pred cijelim odjeljenjem obavezno se da kritički osvrtno na rad. Plakat se istakne u dijelu učionice koji je namijenjen toj oblasti, tako da se djeca mogu osvrtno na njih i pronalaziti podatke i zanimljivosti nakon časa, kada za tim imaju potrebu.

2.4. Muzički kutak

Na časovima muzičke kulture pravimo muzičke instrumente od materijala koje imamo. Tada pravimo prave male radionice-maštaonice. Tako nastanu kreativni muzički instrumenti pomoću kojih pravimo prave male koncerte. Takva prava mala remek djela uvijek zaslužuju neko posebno, dobro vidljivo mjesto u učionici. Djeca se prema svojim muzičkim instrumentima veoma brižno ophode, znajući da su u svaki taj instrument utkali dio sebe i svu svoju kreativnost. Na taj način se djeca upoznaju sa vrstama muzičkih instrumenata, ritmom, melodijom, razvijaju svoju kreativnost i jačaju svoje samopouzdanje.

2.5. Matematički kutak

Na časovima matematike učenici „oživljavaju“ brojeve, prave geometrijska tijela, sjećaju geometrijske figure od kojih kasnije nastanu prava mala umjetnička djela. Nekada je to trodimenzionalni rad, a nekada dvodimenzionalni.

Slika 4: Robot od geometrijskih tijela

Slika 5: Rakete od geometrijskih figura

2.6. Kutak sportskih uspjeha

Svjesni smo koliko je u današnje vrijeme fizička aktivnost djece važna. Zato u školi ispratimo svaki sportski uspjeh djece koji oni ostvare i u školi i van nje. Uvijek je jedan dio učionice posvećen fotografijama sa takmičenja, diplomama i osvojenim medaljama. Poslije svakog takmičenja učenik ispriča o kakvom takmičenju se radilo i o svojim uspjesima na takmičenju. Naravno, nekada se sa takmičenja vrate bez medalje ali i tada dio vremena posvetimo tom takmičenju i ohrabrimo učenika da nastavi da se trudi. Važno je da shvate da porazi i neuspjesi ne treba da ga obeshrabre jer su i oni sastavni dio života. Na taj način djeci šaljemo poruku da poštujemo svaki uspjeh koji neko postigne i dajemo motiv da nastavi da se bavi sportom. U učionici i na školskom dvorištu, također, često organizujemo takmičenja, tada sa istim žarom pričamo o pobjedama i porazima. Na taj način djeca uče da se moraju poštovati pravila igre ali i protivnička ekipa.

Slika 6: Obilježavamo sportske uspjehe u učionici

3. Zaključak

Kad god učenici ispolje kreativnost, veoma je važno da ih ohrabrimo i pohvalimo. Nekada je to usmena pohvala rada, a posebna pohvala za svakog učenika je kada se njegov rad istakne na zidu učionice, škole ili pošalje na neki konkurs. Značajno je da sve pohvale budu jasne i precizne sa smjernicama za dalji rad, da bi znali kako se njihova kreativnost može primjeniti u nekoj novoj situaciji. Koliko je važna pohvala toliko je važno djeci ukazati i na čemu treba poraditi i naučiti ih kako da razvijaju kritički odnos prema svom ali i radu ostalih učenika. Posebno kod djece treba razvijati osjećaj prihvatanja kritike kao podstrek još kreativnijem radu i učiti ih kako da ukažu na nedostatke, a da ne obeshrabre druga ili drugaricu u kreativnom stvaralaštvu.

4. Izvori i literatura

Zavod za školstvo Crne Gore : *Moje vrijednosti i vrline -razvoj socijalnih i emocionalnih čenika i vještina učenica* ;Priručnik za nastavnike i nastavnice ;Podgorica 2018.

Cvetkovic Lay, J., Pelčaj, V. : *Možeš i drukčije* :Priručnik s vježbama za poticanje kreativnog mišljenja . Zagreb : Alinea ,2004.

Dostupno na naslovu :https://profitiraj-hr.cdn.ampproject.org/v/s/profitiraj.hr/kako-prepoznati-karakteristike-kreativne-licnosti/amp/?amp_js_v=a6&amp_gsa=1&usqp=mq331AQHKAFQArABIA%3D%3D#aoh=16187777341028&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&amp_tf=%D0%98%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D1%80%3A%20%251%24s&ampshare=https%3A%2F%2Fprofitiraj.hr%2Fkako-prepoznati-karakteristike-kreativne-licnosti%2F

Razvoj žabe – učilnica na prostem in v razredu

Katja Hafner

OŠ Tržič (POŠ Podljubelj), Slovenija, hafner.katja@gmail.com

Izvleček

V 3. razredu so se učili o razvoju živali. Sprehodili so se do bližnjega ribnika, saj otroci v naravi ne da bi se zavedali začnejo raziskovat, opazovat in spraševat. Hitro so opazili mrest, najprej so ga opazovali, nato jih je pa zanimalo kaj se razvije iz njega. Da bi mrest lažje opazovali so ga odnesli v učilnico. V učilnici so pripravili večjo posodo, v njo nalili vodo iz ribnika in dodali mrest. Nato je sledilo opazovanje. Minilo je nekaj dni in opazili so, da mrest ni več tak kot prvi dan, opazili so majhna črna bitja. Spoznali so, da so to paglavci, ki dihaajo pod vodo in uporabljajo škrge. Paglavci so bili zelo zanimivi, ker so se zelo hitro premikali. Vodo v posodi so večkrat menjali s čisto vodo iz ribnika. Počasi so vsi delčki mresta izginili in paglavcem so prinesli alge iz ribnika. Opazovali so jih kako rastejo in jejo. Čez nekaj tednov so opazili, da počasi dobivajo zadnje noge. V vodo so dali večjo skalo, kamor so male žabice lahko hodile, ko so dobile še sprednje noge in izgubile rep.

Ključne besede: ribnik, mrest, paglavec, alga, škrge

The life cycle of a toad – an outdoor and indoor classroom

Abstract

Third graders learned about the life cycle of an animal. For a start, they walked to the nearby pond, because it is typical for children that when in nature they start exploring, observing and questioning subconsciously. Instantly, they spotted frogspawn; at first, they just observed it and then they started wondering what would develop from it. They took it to the classroom to observe it more closely. A bigger container was filled with water from the pond and the spawn was added. Then observation took place. After some days, students noticed the changes on the spawn and some small black creatures. They learned that those small creatures were tadpoles, which breathe with gills under water. Children were very interested in tadpoles, because they were moving very fast. Water in the container was regularly changed with the fresh one from the pond. As frogspawn disappeared, algae from the pond were brought for them to eat. Students were observing them how they grew and ate. In few weeks' time, tadpoles were observed getting their hind legs. When their front legs grew and they lost tails, the students put a large rock in the container, so the small frogs could jump on it.

Key words: a pond, spawn, a tadpole, algae, gills

1 Uvod

Otroci so vedoželjna bitja, radi raziskujejo in opazujejo. Včasih potrebujejo nekaj spodbude ali malo drugačen pristop spoznavanja učne snovi. Menim, da se učenci največ naučijo, ko dejavnost opravijo samostojno. Težko stvar razumejo, če jo ne preizkusijo sami. Pomembno je, da o tej stvari razmišljajo, se o njej sprašujejo in jo opazujejo. Največ se naučijo, če imajo možnost raziskovati na podlagi lastnih konkretnih izkušenj. Pomembno je, da otroci znajo opazovati in svoja opažanja logično povezati med seboj. Pri tem jim moramo pomagati odrasli tako, da jim postavljamo vprašanja, s katerimi jih vodimo do odgovorov pa jim dovolimo, da oni postavljajo vprašanja, na katera jim mi poskušamo odgovoriti.

Pri pouku spoznavanja okolja v tretjem razredu se učimo o rasti in razvoju živali. Učenci o tem že kar nekaj vedo in ker sem želela, da bi svoje znanje poglobili, sem se odločila, da bomo bolj natančno raziskali razvoj in rast žabe. Lahko bi raziskali in poiskali podatke le v knjigah in na spletu, saj je dostopnega ogromno gradiva, a to ni isto učenje kot ga učenci lahko izkusijo v naravi. V stiku z naravo otroci postanejo radovednejši in ne da bi se zavedali pričnejo raziskovati, opazovati in seveda postavljati vprašanja. Otroci si veliko več zapomnijo, če lahko samostojno raziskujejo in preizkušajo stvari. Učenje je odlično, ko učenci lahko stvari primejo in jih otipajo, saj tako vključijo več svojih čutil in z njimi zaznavajo svet okoli sebe.

Podrobneje smo si želeli ogledati in raziskati razvoj žabe, ker bi to zelo težko v celoti naredili v naravi, smo se odločili, da mrest prinesemo v učilnico in ga opazujemo.

2 Žaba

Najprej smo o razvoju žabe raziskovali s pomočjo knjig in spleta. Pogledali smo si posnetek razvoja žabe na spletu in našli podatek, da so žabe dvoživke, kar pomeni, da živijo v vodi in na kopnem. Za dihanje uporabljajo škrge, pljuča in kožo. Ogledali smo si tudi, kako žaba izgleda in katere dele telesa ima.

3 Ribnik – učilnica v naravi

Z učenci smo se odpravili proti ribniku v okolici šole. Na poti do ribnika smo opazovali rastline in živali. Pri ribniku so učenci najprej samostojno, vsak sam opazovali, kaj vse vidijo in slišijo. V ribniku so opazili ribe, žabe, blato, alge, travo in drobna bitja, ki so plavala sem ter tja. Večina jih je opazili tudi mrest. Nekateri učenci so že vedeli, da je mrest skupek jajčec od žabe. Najprej smo mrest le opazovali in ugotovili so da mrest izgleda kot kup prozornih jajčec, v katerih so v sredini črne pike. Ugotavljali so, kakšen bi bil mrest na otip. Nato smo mrest previdno vzeli iz vode in kdor je želel, ga je lahko tudi potipal. Učenci so opisali, da je mrest hladen in sluzast in tako smo lahko povedali,

da je mrest tvorba žabjih jajčec, obdanih s sluzjo. Mrest smo dali v posodo, dolili malo vode in ga odnesli v učilnico.

Slika 1: Mrest

3.1 Mrest v učilnici

Mrest smo prinesli v učilnico. Pripravili smo večjo posodo, v katero smo najprej nalili vodo iz ribnika in nato dodali tudi mrest. Učenci so kar nekaj časa mirno stali ob posodi in jo tiho opazovali. Voda je bila najprej motna in se je mrest slabše videl. Učenci so bili navdušeni, ko se je umazanija usedla na dno posode in je voda postala bistra, saj so lahko zelo dobro videli mrest. Mrest so več dni opazovali. Vsako jutro so v učilnici najprej šli do posode, v kateri je bil mrest in pogledali, če se je že kaj spremenilo. Neko jutro so bili presenečeni, saj so v posodi zagledali majhna črna bitja, ki se še niso premikala. Malo so se celo prestrašili, saj niso vedeli, če se bodo bitja sploh začela premikati. Že naslednji dan je bil njihov strah pozabljen, saj so v posodi migetala majhna črna bitja, poleg katerih je ostala še mrestova sluz. Povedali smo, da so ta bitja paglavci, ki so ves čas pod vodo, zato dihamo s škrgami. Porajala so se jim vprašanja, kaj bodo paglavci jedli, saj so vedeli, da živa bitja za rast potrebujemo hrano. Ostanke mresta smo pustili v vodi in po nekaj dneh so ostanki izginili. Učenci so ugotovili, da so bili ti ostanki mresta hrana za paglavce. V vodi so ostali paglavci in nekaj drobnega peska. Iz ribnika smo prinesli nekaj alg in jih dali k paglavcem v posodo. Zanimivo jih je bilo gledati, kako so se nabrali okoli alg. Ugotovili so, da so alge tudi njihova hrana. In res po nekaj dneh so vse alge izginile, saj so jih paglavci pojedli. Učenci so opazili, da so paglavci zrasli, povečala se jim je glava in zrasli so repki. Hranili so jih z algami iz ribnika in tudi vodo so večkrat zamenjali. Tako smo z opazovanjem in spremljanjem rasti paglavcev nadaljevali. Po nekaj tednih so učenci opazili, da imajo paglavci majhne zadnje noge. Opazovali so, kako hitro plavajo. Začeli so jim dodajati hrano za ribe, ki

so jo paglavci pojedli. Zadnje noge so jim rasle in v posodo smo dali večjo skalo. Po nekaj tednih so se jim razvile še prednje noge in paglavci so že prihajali na površje po zrak. Učenci so jih z zanimanjem opazovali, ko so odpirali usta. Počasi so paglavci začeli hoditi tudi na skalo. Nato smo jih odnesli nazaj v ribnik, kjer se bodo do konca razvili. Povedali smo, da bodo izgubili še repek oziroma jim bo zakrnel. Čez nekaj tednov smo se vrnili k ribniku in videli ogromno malih žabic, ki so veselo skakljale okoli. Poskušali smo kakšno tudi ujeti, da smo pogledali, kaj se je zgodilo z repkom in videli, da repka nimajo več. Tako smo spremljali razvoj žabe od paglavca do male žabice.

Učenci so se v času opazovanja paglavcev naučili, kaj živa bitja potrebujemo za življenje in kako se razvije žaba. Naučili so se pozorno opazovati.

Slika 2: Paglavci

3.2 Temperatura zraka

Zanimalo nas je, če temperatura zraka kaj vpliva na rast in razvoj paglavcev. Tako smo eno posodo imeli v učilnici, drugo pa zunaj. Opazili smo, da so paglavci v učilnici hitreje rasli in se razvijali, kot tisti zunaj. Učenci so ugotovili, da je zunaj hladneje, zato se paglavci počasneje razvijajo. Opazili so tudi, da so paglavci zunaj počasneje pojedli alge.

4 Medpredmetno povezovanje

Pri spoznavanju okolja smo opazovali mrest. Vedeli smo, da se bodo iz njega razvili paglavci in kasneje žaba, zato sem se odločila, da lahko to medpredmetno povežem.

Tako smo pri likovni umetnosti narisali razvoj žabe od mresta do žabe in z zgibanjem papirja izdelali žabice. Naredili smo razredno tekmovanje, katera žabica pride prva na cilj.

Slika 3: Origami žabe

Pri glasbeni umetnosti smo se naučili pesem Žabe svatbo so imele. Da smo pesem malo popestrili smo dodali še gibanje ob glasbi in ritmično spremljavo. Poiskali smo glasbila, ki bi bila najbolj podobna žabjemu oglašanju. Ugotovili smo, da je to strgalo.

Pri športu so se učenci prelevili v žabe in skakali kot žabe, preskakovali so različne ovire in se preizkušali, kako visoko in kako daleč lahko skočijo. Učenci so opazovali, kako paglavci premikajo zadnje noge in pri športu smo se preizkusili, če znamo to tudi mi. Ugotovili smo, da ta gib mi uporabljamo pri plavanju prsne tehnike, ki jo imenujemo tudi žabica.

Pri slovenščini so se učenci preizkusili v pisanju opisa žabe. Podatke so poiskali v knjigah in na spletu. V veliko pomoč jim je bilo, da so žabo lahko tudi videli in jo opazovali. Veliko učencev je povedalo, da jim je bilo opis veliko lažje pisat, ker so žabo lahko opazovali in jo prijeli.

5 Zaključek

Učenci so se z lastno izkušnjo, raziskovanjem in opazovanjem veliko naučili. Na praktičnem primeru so preizkusili, da paglavci za rast in razvoj potrebujejo primeren prostor in temperaturo, zrak, vodo, hrano ter svetlobo. Pri opazovanju so se morali umiriti in pozorno opazovati, da so prepoznali razlike pri paglavcih.

Pouk v naravi je za otroke zelo zanimiv, zato so tudi bolj motivirani. Ker včasih vsega ne moremo natančno opazovati in spremljati v naravi, smo se odločili, da mrest iz narave prinesemo v učilnico. Kljub temu da nismo bili v naravi, so bili učenci zelo motivirani za opazovanje mresta. Bili so zelo skrbni, da se paglavcem ne bi kaj zgodilo, ali da ne bi bili lačni.

Obisk ribnika in opazovanje mresta je bilo zelo zanimivo in poučno za vse v razredu, zato bom to dejavnost prav gotovo še izvedla.

6 Viri in literatura:

Krnel, D.: Pouk z raziskovanjem. Ljubljana: Solnica, letnik 11, št.3, 2009, str. 8-11.

Kolar, M., Krnel, D., Velkavrh, A., ... [et al.]. El. Knjiga. Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo. 2011.

Dostopno na naslovu: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf

<https://www.bodieko.si/od-jajceca-do-zabe> (10. 4. 2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=zHaw-T8bWrk> (10. 4. 2021)

<https://www.rtvsllo.si/zabava-in-slog/svetovalnica/s-cim-nahraniti-paglavce/182107> (10. 4. 2021)

Risarske igrarije – interesna dejavnost, ki spodbuja razvoj desne polovice možganov

Maja Berčon
OŠ Stična, Slovenija, maj.bercon@os-sticna.si

Izveček

Leva polovica človeških možganov skrbi za govor in razum, desna pa je neverbalna, kreativna in intuitivna ter čuti svet okoli sebe tukaj in zdaj. Za izvedbo večine vsakodnevnih nalog potrebujemo posebne funkcije obeh možganskih hemisfer. Pri otroku sta intuicija ter potreba po risanju razvita toliko, kakor potreba po igri, gibanju in govoru. A naš šolski sistem je prioriteten usmerjen v razvoj leve hemisfere. Otrokom je v šolah umetniško izražanje premalokrat ponujeno, kar postopoma zavira njihov razvoj desne polovice možganov. S tem se zavirajo njihova kreativnost, domišljija in sposobnost vizualizacije, slednje pa so posameznikom v življenju še kako v pomoč. V prispevku je predstavljenih veliko zanimivih načinov, kako lahko otroke z različnimi risarskimi izzivi spodbujamo h kreativnemu mišljenju, k ustvarjalnosti in odprtosti za nove, izvirne rešitve. Predstavljene so naloge, ki spodbujajo razmislek o drugačnih, enako dobrih in pravilnih risarskih rešitvah. Otroci se preizkušajo v abstraktnih in domišljijah podobah, ki so jim sprva lahko tuje, a ko se prepustijo, uživajo v linijah brez omejitev.

Ključne besede: možgani, desna polovica, risanje, kreativnost, domišljija, intuicija

Drawing Games – an Extracurricular Activity that Promotes the Development of the Right Side of the Brain

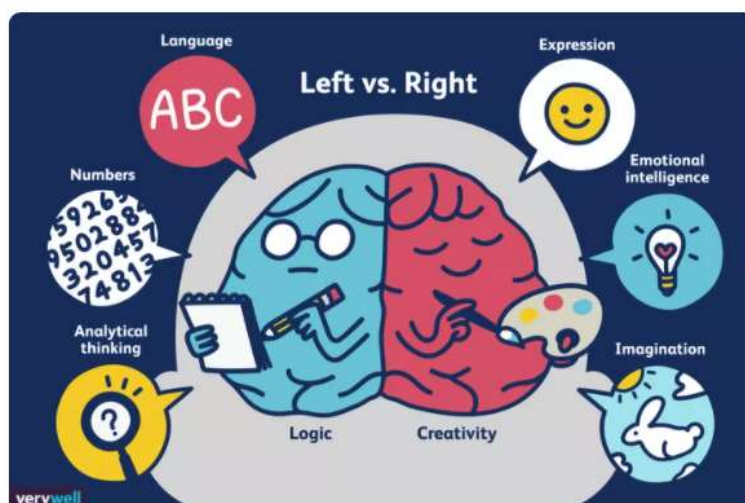
Abstract

The left side of the human brain takes care of speech and mind, while the right side is nonverbal, creative, and intuitive, and it feels the world around it here and now. To perform most daily tasks, we need special functions of both cerebral hemispheres. In children, intuition and the need to draw are equally developed as their need to play, move and speak. But our school system is primarily focused on the development of the left hemisphere. Children are too rarely offered artistic expression in schools, which gradually slows down the development of their right side of the brain. It slows down their abilities such as creativity, imagination and visualization, which are very helpful to people in their life. The paper presents many interesting ways how children with different drawing challenges can be encouraged to think creatively, to become creative and to be open to new, original solutions. The presented tasks encourage thinking about different, equally good and correct drawing solutions. Children experiment in abstract and imaginative contents, which might seem strange to them at first, but eventually they start enjoying the lines without limitations.

Keywords: brain, right side, drawing, creativity, imagination, intuition

1. Vpliv šolskega sistema na razvoj možganov

Učitelji imamo velik vpliv na svoje učence. Zagotovo si vsak od nas želi učencem predati dobro popotnico za življenje. Imamo dobro organiziran šolski sistem, ki otroke napolni z ogromno podatki. Pa ga nauči tudi kreativnega mišljenja in iskanja boljših in drugačnih rešitev? Mislim, da je tukaj v sistemu kar velika vrzel, saj se v času šolanja dandanes za pomembnejše veščine smatra zanesljivo računanje, branje in pisanje ter kakovostno zbiranje in analiziranje velike količine podatkov z uporabo logike in smisla. Vse to bolje počnejo odlični kritični misleci – ljudje, ki imajo dobro razvito levo polovico možganov. Njihovo nasprotje so tisti, ki pretežno razmišljajo z desno polovico. To so ustvarjalni ljudje, ki svet doživljajo v podobah in vzorcih in se zato najbolj izražajo preko umetnosti, glasbe in plesa. V šoli jih imamo običajno za nekoliko drugačne, ne nujno manj uspešne, a prav ti ljudje pridejo na dan z novimi, nenavadnimi, izvirnimi rešitvami, saj kreativni misleci svet dojemajo bolj čustveno, intuitivno in manj racionalno, posledično pa lažje vidijo in razumejo celoten koncept. (povzeto po: <https://www.brihta.rocks/fitnes-za-mozgane/desna-ali-leva-mozganska-polovica/>)

Slika 1: Funkcije leve in desne hemisfere

Vir: <https://www.verywellmind.com/left-brain-vs-right-brain-2795005> (11. 4. 2021)

Za normalno funkcioniranje v vsakdanjem življenju zagotovo vsakdo potrebuje obe možganski polovici. Če bosta ti dve vsakodnevno približno enako aktivni, bosta med sabo tudi bolje sodelovali in tako posamezniku pomagali do bolj celostnega dojetja sveta ter do iznajdljivejših rešitev pri vsakdanjih izzivih. Pri otroku sta intuicija ter potreba po risanju razvita toliko, kakor potreba po igri, gibanju in govoru. A naš šolski sistem je prioritarno usmerjen v razvoj leve hemisfere. Otrokom je v šolah umetniško izražanje premalokrat ponujeno ali morda ponujeno celo na napačen način, kar postopoma zavira njihov razvoj desne polovice možganov. S tem se zavirajo njihova naravna kreativnost, domišljija in sposobnost vizualizacije, slednje pa so posameznikom v življenju še kako v pomoč.

2 Risarski izzivi za spodbujanje desne možganske polovice

2.1 Interesna dejavnost Risarske igrarije za učence prve triade osnovne šole

Ker otroci že v osnovi obožujejo risanje, sem jim v šoli ponudila interesno dejavnost pod imenom Risarske igrarije. Vpis je bil po pričakovanju zelo velik. Kot učiteljica razrednega pouka imam vpogled v učni načrt, zato sem pri interesni dejavnosti lahko zakorakala izven njega in učencem ponudila risarske izzive, za katere med poukom običajno ni časa.

2.1.1 Cilji interesne dejavnosti

Moj namen ni bil otroke naučiti boljšega risanja, temveč predvsem uživanja v različnih, drugačnih pristopih, ki jih do sedaj verjetno še niso poznali. Z risarskimi izzivi sem želela spodbujati njihovo domišljijo, izvirnost ter odprtost za nove, nenavadne ideje in rešitve. Obenem so razvijali sposobnost opazovanja, prostorske predstavljenosti in vizualizacije, likovno mišljenje ter likovni spomin. Ob skupinskem likovnem izražanju so negovali socialne, emocionalne in estetske osebnostne kvalitete. Ob uporabi različnih risarskih materialov so nadgrajevali motorično spretnost in občutljivost.

Kot glavni cilj sem si zastavila, da z zanimivimi risarskimi izzivi razvijajo osredotočenost, kreativno mišljenje, ustvarjalnost in odprtost za nove, izvirne rešitve. Ukvarjali so se z nalogami, ki spodbujajo razmislek o drugačnih, enako dobrih in pravih rešitvah. Gre za veščino, ki še kako pride prav tudi vsaki odrasli glavi.

2.2 Primeri risarskih izzivov

2.2.1 Trening fotografskega spomina

Učencem na tablo projiciram preprosto sliko z malo barvami. Po desetih sekundah sliko skrijem. Učenci jo narišejo po spominu. Kdo je ujel največ podrobnosti? Po ponovnem umiku slike dorišejo manjkajoče podrobnosti.

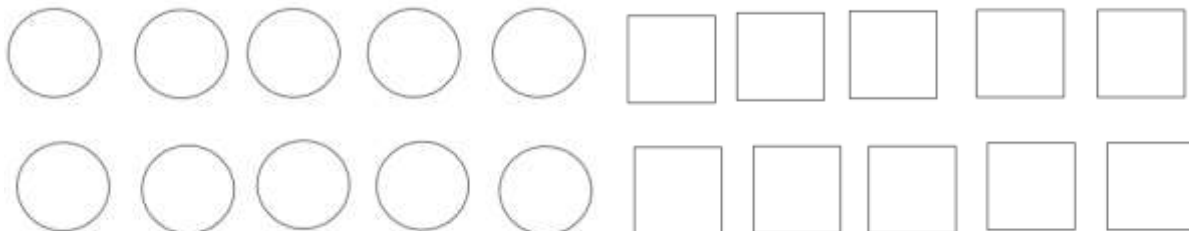

Slika 2: Trening fotografskega spomina

Vir: Pozorko – zakladnica idej za spodbujanje aktivne pozornosti

2.2.2 Spodbujanje odprtega mišljenja

Učenci dobijo 10 krogov (ali kvadratov, pokončnih črtic, trojk itd., lahko si jih sproti narišejo tudi sami). Na kaj jih spominjajo? Kaj vse lahko narišejo iz krogov? Kdo bo našel najbolj zanimive, izvirne ali nenavadne rešitve?

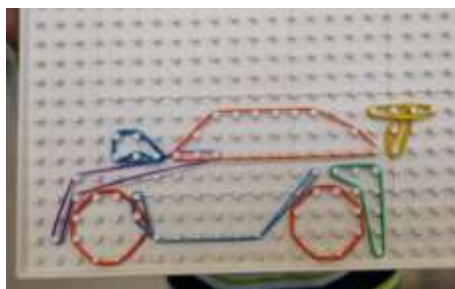
Slika 3: Spodbujanje odprtega mišljenja
Vir: Misleca 2 - Miselne naloge za bistroumne

2.2.3 Ustvarjanje risbe z elastikami na geoploščah

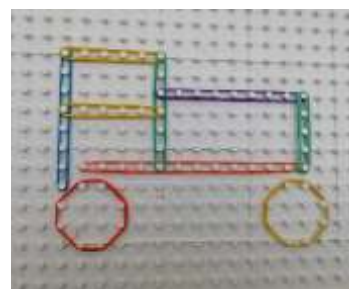
Učencem ponudim pisane elastike ter geoplošče. Kaj lahko nastane?

Slika 4: Hiša

Slika 5: Športni avto

Slika 6: Traktor

2.2.4 Iskanje vzorcev

Učenci narišejo kroge ali druge like, ki se med sabo sekajo. Vmesne prostore morajo zapolniti z najrazličnejšimi vzorci. Komu ne bo zmanjkalo idej? Z vzorci se je zanimivo poigravati tudi na širokih črkah.

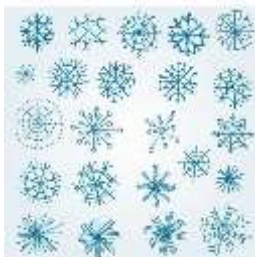
Slika 7: Iskanje vzorcev

Slika 8: Iskanje vzorcev na črkah

2.2.5 Snežinke

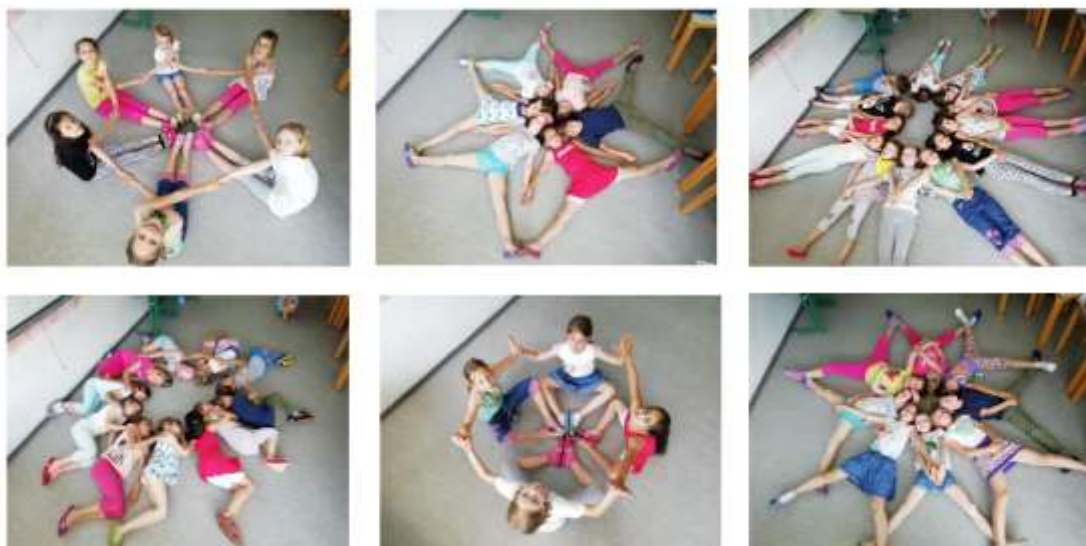
Vemo, da niti ena snežinka ni povsem enaka drugi. Koliko idej za snežinko najdete?

Slika 9: Snežinke

2.2.6 Oblikovanje mandal s telesi

Tako otroci kot odrasli se radi sproščamo ob barvanju mandal. Jih znamo tudi narisati? Bi jih znali oblikovati z našimi telesi?

Slika 10: Ustvarjanje mandal s telesi

2.2.6 Skupinsko risanje brez besed

Učenci se razdelijo v manjše skupine. Vsak ima v roki eno pisalo. Pred njimi je prazen večji list papirja. Naloga vsake skupine je, da riše povsem brez besed ter da si sledijo eden za drugim. Kaj bo nastalo? Kako se pri tem izzivu počutijo? Se bodo prepustili toku risanja sošolcev ali se razburili, ker ne bo nastajalo po njihovih načrtih?

2.2.7 Potujoča risba

Vsak učenec ima pred seboj prazen risalni list ter v roki svoje najljubše pisalo. Vsak na svoj list riše eno minuto. Ko minuta poteče, list poda svojemu desnemu sosеду. Vsak učenec na list pred sabo doriše, na kar ga prejeta risba asociira. Risba potuje toliko časa, dokler se ne vrne k prvemu risarju. Kaj je nastalo? Je prvi risar zadovoljen s končnim izdelkom? Je risba nastala po njegovih pričakovanjih ali je zašla v povsem drugo smer?

2.2.8 Risanje po ustnih ali vizualnih navodilih

Učenci si izberejo preprosto risbo. Svojemu sošolcu v paru je ne pokažejo, temveč mu podajajo natančna ustna navodila, kako naj enako risbo nariše sam. Je lažje podajati dovolj natančna in jasna navodila ali je lažje slediti navodilom? Kako natančni pa so pri risanju ob demonstraciji, ko postopek risanja motiva vidijo in slišijo od začetka do konca?

Slika 11: Risanje po navodilih sošolca

Slika 12: Risanje ob demonstraciji

2.2.9 Risanje z različnimi predmeti

Zakaj bi risali le s pisali? Poskusimo narisati različne podobe z vrvicami, paličicami, kamenčki, liki, listki itd.

Slika 13: Risanje z različnimi predmeti

2.2.10 Simetrična slika

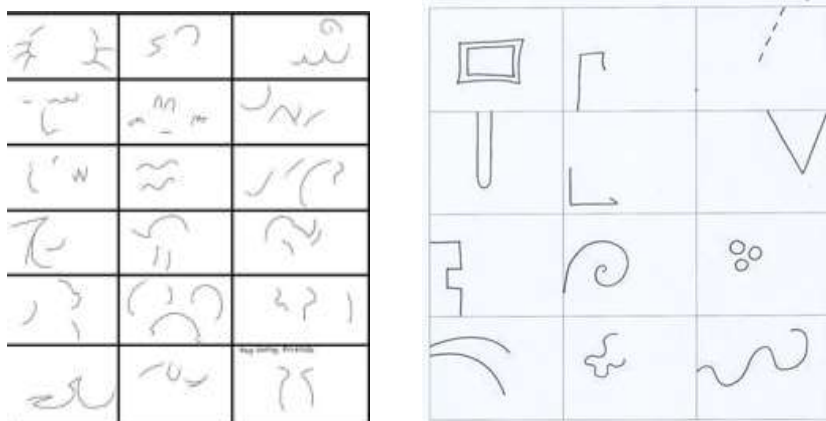
Dokončajte risbo tako, da bo simetrična.

Slika 14: Simetrični izzivi

2.2.11 Dokončaj risbe

Izgleda, da je utrujeni umetnik pustil nekaj risb nedokončanih. Bi bili tako prijazni in jih dokončali tako, kot menite, da si jih je umetnik zamislil? Kakšne rešitve so našli vaši sošolci?

Sliki 15: Dokončaj po svoje

Vir: <https://www.deviantart.com/overlordneon/art/FINISH-THAT-DRAWING-meme-260016332> (12. 4. 2021)

2.2.13 Risarske igrarije s predmeti

Na kaj vas spominjajo določeni predmeti? Položite jih na list in dorišite tako, da nastanejo zanimive podobe.

Slika 16: Risarske igrarije s predmeti

Vir: <https://www.pinterest.com/> (12. 4. 2021)

2.2.14 Risarske igrarije s sencami

Na kaj vas spominja senca, ki jo meče določen predmet? Dorišite tako, da nastanejo zanimive podobe.

Slika 17: Risarske igrarije s sencami
Vir: <https://www.pinterest.com/> (12. 4. 2021)

2.2.15 Poigravanje s črtami

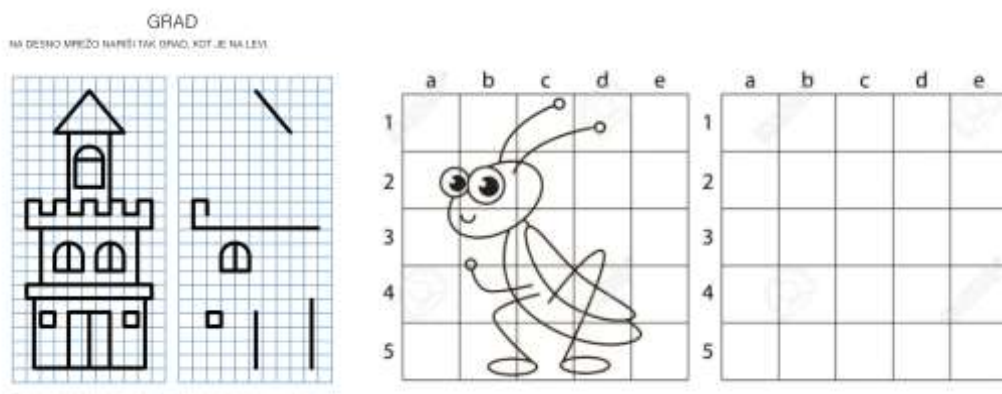
Obrišite svojo roko ali katero drugo figuro. Na mestu roke ali predmeta narišite rahlo ukrivljene vzporedne črte, drugje črte potekajo povsem naravnost. Kaj nastane?

Slika 18: Igra s črtami
Vir: <https://www.pinterest.com/> (12. 4. 2021)

2.2.16 Risanje v mreži

Znate narisati identično risbo? V pomoč vam je mreža.

Slika 19: Risanje v mreži
Vir: <https://www.zmajcek.net/otroci/igrarije/> (12. 4. 2021)

3. Zaključek

Človek je po naravi ustvarjalno bitje. A če te kreativnosti in igrivosti pri otrocih ne spodbujamo, lahko te krasne veščine zaradi zunanjih okoliščin in morebitnih negativnih odzivov počasi zamirajo. Spodbujajmo mlade glave, da razvijajo svoje bistroumne ideje, in bodimo navdušeni, če so drugačne od pričakovanih.

4. Viri in literatura

Bucik, N.: Misleca 2 - Miselne naloge za bistroumne. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2015

Draksler, S., Korpnik, D.: Pozorko - zakladnica idej za spodbujanje aktivne pozornosti, didaktična škatla s 100 nalogami na kartončkih. Tabor: samozaložba, 2016

Cherry, K.: Left Brain vs. Right Brain Dominance; Is the analytical-creative separation true or false? (splet) 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.verywellmind.com/left-brain-vs-right-brain-2795005> (11. 4. 2021).

<https://www.brihta.rocks/fitnes-za-mozgane/desna-ali-leva-mozganska-polovica/>
(11. 4. 2021)

<https://www.deviantart.com/overlordneon/art/FINISH-THAT-DRAWING-meme-260016332>
(12. 4. 2021)

<https://www.pinterest.com/> (12. 4. 2021)

S formativnim spremljanjem znanja do spodbudnega in varnega učnega okolja

Irena Humar Kobal

Osnovna šola Dornberk, Slovenija, irena.humar-kobal@os-dornberk.si

Izvleček

Formativno spremljanje znanja postavlja v ospredje učenca, ki se v procesu učenja nenehno izprašuje, kje na tej poti učenja je, ter kaj mora še narediti, da bo njegovo učenje še učinkovitejše oziroma kako naj doseže zastavljene cilje. Pomembno je namreč, da se v procesu učenja med učencem in učiteljem vzpostavi partnerski odnos, v katerem učitelj ves čas išče odgovore na vprašanje, kdo so njegovi učenci ter kdo in kje je on sam. To so prvi koraki pri vzpostavljanju varnega in spodbudnega učnega okolja, ki v ospredje postavlja motivacijo in zavzetost za učenje. Tako okolje omogoča tudi aktivno in sodelovalno učenje, temelji na predhodnem znanju, učencem omogoča individualen napredek na njihovi učni poti in kar je najpomembnejše, v takem okolju so napake celo dobrodošle, saj so priložnost za učenje. V procesu učenja je seveda ključnega pomena tudi povratna informacija. V prispevku so predstavljeni primeri povratnih informacij, ki so nastali pri pouku slovenščine.

Ključne besede: formativno spremljanje znanja, spodbudno učno okolje, povratna informacija, samopresoja

REACHING A STIMULATING AND SAFE LEARNING ENVIRONMENT THROUGH FORMATIVE ASSESSMENT

Abstract

Formative assessment puts the student in the foreground. During the learning process this student constantly asks himself questions such as where he is on the path to knowledge, what he has to do to make his learning even more effective and hence reach his set goals. Namely, it is important that a partnership relation between student and teacher is created in the learning process, where the teacher seeks to answer the questions who his students are and where his place in this process is. These are the first steps in creating a safe and stimulating learning environment that puts the emphasis on motivation and eagerness for learning. Such an environment enables an active and collaborative learning, is based on prior knowledge, it permits students individual headway on their learning path, and the most important thing, mistakes in this environment are welcome as they offer a chance for learning. The feedback is essential in the process of learning. The article includes examples of feedback, gathered by students in their learning process during Slovene classes.

Keywords: formative assessment, stimulating learning environment, feedback, self-assessment

ZAKAJ FORMATIVNO SPREMLJANJE ZNANJA?

S formativnim spremljanjem znanja sem se srečala pred slabim desetletjem. Naključno srečanje z učiteljicami, ki so na tak način poučevale, me je takoj navdušilo in začela se je moja pot učenja, študij domače in tuje literature, spremljanje lastnega napredka, samoizpraševanje in samopresoja. Z leti sem izoblikovala model, ki sem ga preizkušala na številnih generacijah, ga vedno znova dopolnjevala in pilila, ob čemer sem vedno imela pred seboj učence. Model se je tako ves čas spreminjal in se prilagajal skupini učencev, ki sem jih v določenem obdobju poučevala. Pouk je pri formativnem spremljanju naravnani na učence, kar pomeni, da izhaja iz njihovega predznanja, vsakemu omogoča napredek, pri čemer je seveda pomembno, da v vsakem trenutku učenci vedo, kje na poti doseganja znanja so, kaj morajo še postoriti, da bodo napredovali, pa tudi, kdo jim bo pri tem pomagal. Pri takem načinu dela je pomembno tudi, da so učenci ves čas aktivni, kajti učeči učenci se v procesu učenja neprestano samoizprašujejo, samoreflektirajo, samopresojujejo itd., vse z namenom, da si postavijo cilje, obenem pa pridobijo na samozaupanju in samospoštovanju.

POVRATNA INFORMACIJA

Številne raziskave kažejo, da ima povratna informacija visok vpliv na učenčeve dosežke. Tudi sama ji v procesu učenja posvečam veliko časa. Seveda je povratna informacija, ki jo poda učencu učitelj pomembna, a zelo pomembna se mi zdi tudi vrstniška povratna informacija. Vrstniki so namreč drug drugemu velikokrat mnogo večji učni magnet, kot je to lahko učitelj.

V samem procesu učenja so tako pomembne tri povratne informacije, lahko bi rekli, da je potreben trojni pogled, da lahko vidimo pravo sliko: pogled učečega se učenca, pogled njegovih vrstnikov in učiteljev pogled – torej tri povratne informacije, ki skupaj tvorijo najboljšo možno, ki učenca usmeri v nadaljni proces učenja.

Učenci kaj kmalu ugotovijo, da se povratne informacije ne da oblikovati brez kriterijev uspešnosti. Tako se torej povratna informacija vedno začne s kriteriji uspešnosti, ki jim mi rečemo kriteriji odličnosti in jih vedno oblikujemo skupaj. Učenci se najprej v manjših skupinah pogovarjajo o kriterijih uspešnosti npr. dobrega govornega nastopa ali pisnega poustvarjelnega besedila. Nato skupine usklajujejo kriterije, se o njih dogovarjajo, razmišljajo in jih na koncu tudi zapišejo.

Slika 1: Usklajevanje in poenotenje glede kriterijev uspešnosti

Tudi v času pouka na daljavo smo kriterije odličnosti oblikovali skupaj, in sicer na videokonferenčnih srečanjih. Delo je potekalo najprej v skupinah (manjše skupine v aplikaciji Zoom), nato pa je tekel pogovor in usklajevanje na skupnem videokonferenčnem srečanju.

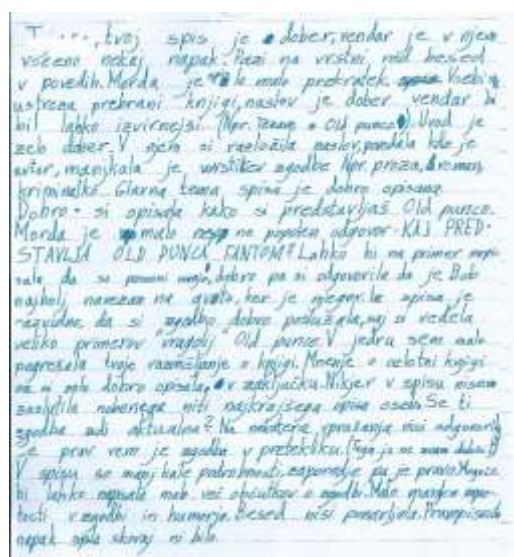
Slika 2: Kriteriji odličnosti za poustvarjalno besedilo, ki so ga učenci pisali po branju knjige Mali princ v 9. razredu v času pouka na daljavo

Z učenci se poslužujemo različnih povratnih informacij. Na začetku so bolj skromne, preproste in enostavne, kasneje bolj obsežne in kompleksnejše. Moji učenci najraje zapisujejo PVP - PohvalimVprašamPredlagam povratno informacijo. Uporabna je za vrednotenje naloge/izdelka posameznega učenca, lahko pa je oblikovana tudi kot skupinska povratna informacija.

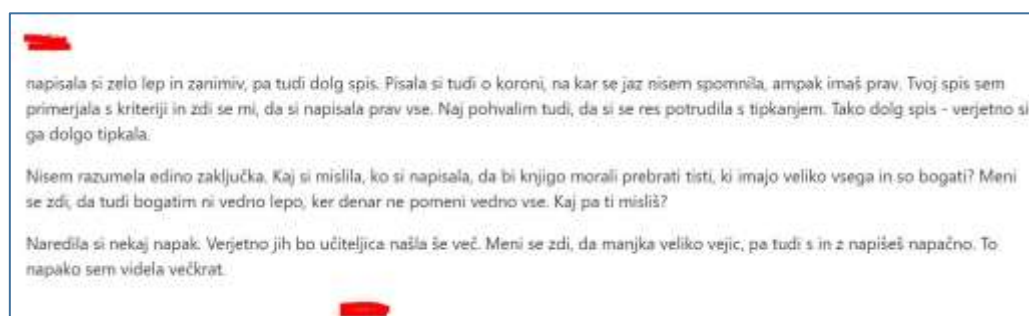
Slika 3: PVP

Ena najtežjih povratnih informacij je zagotovo opisna, pri katerih učenci vrednotijo pisna besedila (npr. spise) na osnovi kriterijev uspešnosti, ki skupaj z navodili za pisanje spisa nagovarjajo učenca, da svojemu sošolcu poda povratno informacijo.

Slika 4: Vrstniška povratna informacija, napisana na podlagi kriterijev uspešnosti

Podajanje povratne informacije in tudi samopresoje se seveda nismo odrekli niti pri pouku na daljavo. Največkrat so učenci zapisali vrstniške povratne informacije v forum (spletna učilnica Moodle).

Slika 5: Primer vrstniške povratne informacije v forumu (pisanje poustvarjalnega besedila v 9. razredu v času pouka na daljavo)

SPODBUDNO IN VARNO UČNO OKOLJE

Prvi korak pri vzpostavljanju varnega in spodbudnega učnega okolja, ki v ospredje postavlja motivacijo in zavzetost za učenje, je vzpostavitev partnerskega odnosa ter pozitivne klime tako med samimi učenci, kot tudi med učiteljem in učenci.

Učenci v takem razredu vedo, da je njihovo delo pomembno, da se spoštujejo individualne razlike, saj le te prinašajo pestrost in barvitost, predvsem pa je pomembno, da vedo, da so napake ne le dopustne, ampak celo zaželeni, saj se na njih vsi učimo.

Slika 6: sodelovalno učenje (6. razred, učilnica v naravi)

Prvo pravilo, ki ga v »našem« razredu vzpostavimo torej je, da je vsak od nas pomemben in da se na napakah učimo. Učenci kmalu ugotovijo, da se na ta način vzpostavlja zaupanje, tudi jim ni več težko vprašati sošolca za pomoč, saj se jim nihče ne posmehuje ali jih morda kritizira, vsi namreč komaj čakajo, da bodo drug drugemu pomagali.

Na začetku vsakega učnega sklopa preverimo predznanje, da lažje načrtujemo delo in dejavnosti, za katere velja, da morajo biti smiselne, naravnane v sodelovalno učenje, učencem morajo predstavljati izziv, od njih terjajo odgovornost ter vodijo v odličnost. Skupaj zarišemo učno pot, a pravica vsakega posameznega učenca je, da pot prehodi v svojem tempu in na svoj način. K temu pripomorejo tudi raznolike dejavnosti, ki učencem omogočajo izbirnost in seveda prinašajo raznolike dokaze o znanju. Taki dokazi o znanju so npr. dnevnik branja, plakati, reklame, (video) posnetki, razmišljanja, včasih tudi slika, ilustracija ... Učenci ponavadi sami izberejo, kako bodo izkazali svoje znanje in doseganje učnih ciljev, kar pomeni, da se tudi sami odločijo, kako in kdaj bodo pridobili številčno oceno. Morda se sliši neverjetno, a učenci pri takem načinu dela ne sprašujejo po ocenah, niti niso z njimi obremenjeni, sprejemajo jih pravzaprav kot »nujno zlo«. Lahko bi celo rekla, da v »našem« razredu ne potrebujemo ocen, da bi vedeli, kje na poti učenja so učenci in kam bi želeli priti. Ocena namreč ne sodi med kakovostne povratne informacije, saj ne pripomore k izboljšanju učenčevega dosežka. Včasih proces učenja celo zavre.

ZAKLJUČEK

Formativno spremljanje znanja z vsemi svojimi fazami (so)oblikuje oziroma gradi varno in spodbudno učno okolje. Za tako okolje je značilno, da so v njem učenci enakovredni partner pri načrtovanju ciljev in dejavnosti, sodelujejo pri določanju namenov učenja in kriterijev uspešnosti, si nenehno zastavljajo osebne cilje in imajo možnost izbire predstavitve naučenega. Poleg večsmerne povratne informacije je za tako okolje pomembno tudi spremljanje napredka.

Ob tem pa je pomembno, da tudi učitelj reflektira in samopresoja tudi sebe in svoje delo. Naj naštejemo le nekaj vprašanj, ki si jih sama neprestano zastavljam: Sem učencem omogočila raznolika didaktična orodja? Je imel vsak učenec možnost odgovoriti na zastavljeno vprašanje? Sem dovolj upoštevala učenčevo individualnost? So nameni učenje in kriteriji uspešnosti vsem razumljivi? Ali nabor dejavnosti omogoča

vsakemu učencu izbirnost? Dovolj zaupam učencem in jim prepuščam iniciativo? Koliko časa govorim jaz v razredu in koliko časa učenci?

Ko vzpostavimo spodbudno in varno učno okolje, se lahko pravo učenje zares začne.

Viri in literatura

Hattie, J.: *Vidno učenje za učitelje. Maksimiranje učinka na učenje*. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI, 2018.

Holcar Brunauer, A. in ostali: *Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2016.

Komljanc, N.: Formativno spremljanje učenja. V: M. Škraba (ur.): *Didaktika ocenjevanja znanja*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2008.

Peršolja, M.: *Formativno spremljanje v praksi*. Domžale: M. Peršolja, 2019.

William, D.: Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. V: S. Sentočnik (ur.). *O naravi učenja*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2013, str. 123–142.

Samo en klik do učilnice na daljavo

Suzana Belušić

OŠ Ludvika Pliberška Maribor, Slovenija, suzana.belusic@ludvik.si

Izvleček

Prvi razred je izziv tako za učitelja kot učence, epidemija in s tem povezano delo na daljavo pa je ta izziv še potenciralo. Gre za učence, ki so šolo obiskovali 7 tednov, ki so se šele navajali na šolsko delo, učitelje in sošolce, ki še ne poznajo črk in števil ter ne znajo prebrati niti preprostih navodil. Zato je bilo treba delo na daljavo skrbno in natančno načrtovati ter poiskati način poučevanja, ki učencem omogoča razvijati veščine poslušanja, govorjenja, pisanja, branja in razvijanja številskih predstav. S poučevanjem in druženjem skozi različne aktivnosti na videokonferencah smo obdržali in poglobljali razredne odnose. Pestre in zanimive naloge v učnem okolju Seesaw, ustna navodila ter povratna informacija učencem znanega učitelja, visoka motiviranost učencev, staršev in učitelja ter dnevna dvosmerna komunikacija so oblikovali učno okolje v katerem so se učenci počutili dobro in uspešno. Pridobili so znanja in veščine predpisane z učnim načrtom ter dragocena osnovna računalniška znanja.

Ključne besede: delo na daljavo, 1. razred, uporaba IKT, Seesaw, rutina pri poučevanju

Just one click to a remote classroom

Abstract

First grade is a challenge for both the teacher and pupils, and the epidemic and the associated distance learning have added to this challenge. These are pupils who have been in school for 7 weeks, who are just getting used to school work, teachers and classmates who do not yet know their letters and numbers, and who cannot even read simple instructions. Therefore, the distance learning had to be carefully planned and a way of teaching, that would allow the students to develop their listening, speaking, writing, reading and number skills had to be found. We have maintained and deepened class relationships by teaching and socialising through various videocall activities. The varied and interesting tasks in the Seesaw learning environment, the verbal instruction and feedback from a teacher known to the students, the high motivation of students, parents and teacher, and the daily two-way communication have created a learning environment in which students felt comfortable and successful. They have acquired the skills and knowledge required by the curriculum, plus valuable basic computer skills.

Key words: distance learning, 1st grade, use of ICT, Seesaw, teaching routine

1 Izobraževanje na daljavo

Izobraževanje na daljavo je med nami že slabih 200 let ali morda celo dlje. Isaac Pitman je leta 1840 namreč že pričel s prvim dopisovalnim tečajem, s katerim je po pošti poučeval študente po Veliki Britaniji.

Izobraževanje na daljavo ima veliko definicij. Keegan (1996) pravi, da je izobraževanje na daljavo oblika izobraževanja kjer sta učitelj in učenec večinoma ločena. Izobraževalna organizacija s pomočjo različnih medijev organizira izobraževalni proces in je v dvosmerni komunikaciji z udeleženci.

V času epidemije je izobraževanje na daljavo postalo pomembna in občasno tudi edina vrsta izobraževanja tako za osnovnošolce, dijake, študente in odrasle.

1.1 Izhodišča za pouka na daljavo v 1. razredu

Spomladi 2020, v času prvega zaprtja šol in dela na daljavo, smo bili učitelji prepuščeni lastni volji, iznajdljivosti, znanju... Navodila za takratne drugošolce so bila nazorno oblikovana v Wordu, za lažje razumevanje so bili uporabljeni piktogrami in slikovno gradiva. Na podlagi priporočil Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in lastnega nezadovoljstva s potekom dela na daljavo smo pričeli z rednimi videokonferencami.

Jeseni 2020 smo bili na delo na daljavo vsi boljše pripravljeni. Veliko je bilo strokovnih priporočil in navodil. Kljub uspešnemu spomladanskemu delu na daljavo, se je pojavila želja in potreba po izboljšanju le-tega, predvsem zaradi poučevanja v 1. razredu. Učenci 1. razreda so namreč ob pričetku jesenskega dela na daljavo šolo obiskovali le 7 tednov. Govorimo o učencih, ki še niso poznali črk in niso znali prebrati niti preprostih navodil, ki še niso znali šteti ali pravilno zapisati števil. V 1. razredu se učenci srečajo z opismenjevanjem, ki je temelj za nadaljne izobraževanje. Matematične vsebine se učijo na praktičnih dejavnostih ob pomoči ponazoril oz. konkretnih materialov. Prav zaradi tega je delo na daljavo v tem obdobju bilo potrebno skrbno in natančno načrtovati ter poiskati način poučevanja, ki je učencem omogočal razvijati veščine poslušanja, govorjenja, pisanja, branja, razvijanja številskih predstav ter orientacije v zvezku in prostoru. Oblikovati je bilo potrebno učno okolje v katerem so se učenci počutili dobro in uspešno, ki je omogočalo avdio in video posredovanje navodil ter povratnih informacij, oblikovanje oziroma nalaganja pestrih, raznolikih in zanimivih nalog, dnevno komunikacijo in je bilo preprosto za uporabo – dostopno na en klik.

1.2 Priporočila učiteljicam in učiteljem za izvajanje pouka na daljavo z učenci razredne stopnje (ZRSŠ)

S strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo smo 5. 11. 2020 prejeli priporočila kjer je bilo izpostavljeno, da so za izvajanja pouka na daljavo pri mlajših učencih pomembni: tehnična

izvedba pouka na daljavo, vzpostavljanje stika med učiteljem in učenci, razvijanje rutine pouka na daljavo ter sodelovanje s starši.

Pouk na daljavo z učenci razredne stopnje lahko poteka preko celostnega spletnega okolja namenjenega mlajšim učencem. Spletnih okolij in orodij ne menjujemo pogosto, da lahko vzpostavimo rutino, ki vodi v učenčovo samostojno rokovanje z izbranim orodjem oz. okoljem (vloga starša je v občasni podpori učencu, ko jo le ta potrebuje). Pomembno je, da vzpostavimo in ohranimo stik z vsemi učenci in da poskrbimo da bo komunikacija dvosmerna. Predvsem pri mlajših učencih je zelo pomemben stik z učiteljem preko videokonferenc in je zato nujen vsaj nekajkrat tedensko.

Dejavnosti naj bodo za učence smiselne in življenjske ter načrtovane tako, da jih lahko učenec izvede čim bolj samostojno. Poskrbimo tudi za dobro počutje in vzdrževanje socialnih stikov ter gibalne dejavnosti.

Pomemben dejavnik uspešnega dela na daljavo je rutina na različnih področjih:

- Rutina na tehničnem področju: izbrati okolje za delovanje, načrtno razvijati večino samostojnega delovanja učenca v tem okolju.
- Rutina na področju podajanja navodil – določiti način podajanja kratkih in jasnih navodil, pri najmlajših učencih naj bodo navodila v večji meri ustna in v obliki piktogramov. Navodila naj bodo učencem posredovana postopoma, enkrat dnevno ali na nekaj dni.
- Rutina na področju sprejemanja povratnih informacij – učenci morajo vedeti, kako lahko učitelju pošljejo svoje izdelke in kdaj ter kje se bo učitelj odzval na njihovo delo. Povratna informacija naj bo stalna.

1. 3 Samo en klik do dela na daljavo v 1. razredu: Seesaw in Zoom

V skladu s priporočili ter lastnim prepričanjem, da v 1. razredu delo na daljavo mora biti podkrepljeno z avdio posnetki v največji možni meri, je bila sprejeta odločitev za pouk preko Zoom videokonferenc, za spletno učilnico je bilo izbrano celostno spletno okolje namenjeno mlajšim učencem Seesaw. Le-to omogoča aktivnosti, ki jih sčasoma učenci lahko izvedejo dokaj samostojno, ne zahtevajo tiskanja nalog in učnih listov, omogoča sprotno posredovanje nalog učencem z učiteljevimi glasovnimi navodili, omogoča pripravo oz. posredovanje raznolikih in diferenciranih nalog ter interaktivnih razlag, omogoča hitro ter enostavno vračanje rešenih nalog s strani učencev, audio in video snemanja učencev ter fotografiranje dela v zvezkih ali delovnih zvezkih ter ostalih izdelkov in omogoča glasovno povratno informacijo učencu o njegovem delu.

Delo se je izvajalo na enak način pri vseh predmetih, vse posnetke, razlage so imeli objavljene v učilnici kar je pripomoglo k samostojnosti in kontinuiteti učnega procesa ter tudi varnosti na internetu. Učenci so do spletne učilnice dostopali z enim klikom na namizju. V učilnici so imeli tudi stalno povezavo do Zoom videokonferenc, pomembnih informacij in urnik. Na videokonferencah je bila razlaga snovi ter navodil za samostojno delo, ki jih je čakalo v spletni učilnici (z dodatnimi avdio ali video navodili in po potrebi tudi dodatno razlago). Vsako videokonferenčno uro smo popestrili z gibanjem in učenjem skozi gibanje kar jih je dodatno motiviralo za delo.

2. Primeri iz prakse

2.1 Matematika: Števila do 5

Slika 1: Uporabi mikrofona in prešteje snežake.

Slika 2: Izračunaj računa, uporabi mikrofona in pojasni vsoti.

2.2 Slovenščina: Prepoznavanje glasov in branje

Slika 3: V nahrbtnik zloži predmete, ki se začnejo z glasom L.

Slika 4: Glasno preberi zapisane zloge in besede. Pri ponovnem branju se posnami.

2.3 Sodelovanje na proslavi

Slika 5: Znanje začetnih glasov smo uporabili pri pripravi prispevka za proslavo. Za vsako črko v besedi SLOVENIJA smo poiskali besedo, ki se prične z izbranim glasom.

3 Zaključek

K uspešnemu pouku na daljavo je prispevalo hitro vzpostavljanje stika s starši preko socialne aplikacije, zaupanje staršev v delo učiteljice ter pripravljenost za delo in učenje tako učencev kot staršev. Rutina pouka v smislu rednih videokonferenc, kjer so učenci sledili ustni razlagi podkrepljeni s konkretnim, slikovnim ali video materialom ter nato ponovitvijo in utrjevanjem v spletnem okolju Seesaw, za katerega je večina otrok razvila veščine in ga skorajda samostojno pričela uporabljati, so prinesla pozitivne rezultate dela na daljavo. K razumevanju navodil in razvijanju samostojnosti pri delu so veliko prispevala stalna glasovna in video navodila, navodila skozi piktograme, kontinuiranost dela, navodil in oddaje dela ter povratnih informacij brez sprememb pri vseh predmetih. K organizaciji tedenskega dela je zelo pripomogel urnik, ki je bil objavljen v naši Seesaw učilnici.

Slika 6: Spletna učilnica z urnikom ter povezavami do pomembnih informacij

Učenci so na videokonferencah, pripovedovali o svojih družinah, dogodivščinah, športnih aktivnostih ipd. Ustvarjali smo dobro počutje, ohranjali socialne stike ter razredno povezanost. Skozi videokonference, glasovna navodila ter ustne povratne informacije je bilo ohranjanje stika učitelja z učenci zelo dobro, razvila se je odlična dvosmerna komunikacija. Povratnih govornih informacij, s pohvalo, nasveti in spodbudami za boljše delo, so bili učenci zelo veseli in so jih nestrpno pričakovali.

Slika 7: Presenečenje v spletni učilnici ob rojstnem dnevu

Izbran način dela je bil ustrezen glede na cilje učnega načrta in starostno obdobje učencev ter je prinesel pozitivne rezultate. Ob vrnitvi v šolo skorajda ni bilo zaostanka ali večjih primanjkljajev. Učenci so ob raznolikih nalogah in izzivih ostali motivirani za delo, ki so ga kvalitetno opravili, usvojili veščine in znanja predpisana z učnim načrtom ter dodatno še osnovne IKT veščine. Pri pouku v šoli je bilo treba več pozornosti posvetiti pravilnemu zapisu števil in črk, drži pisala in telesa ter pritisku pisala na podlago.

Strah pred novim in neznanim ob začetku dela na daljavo je kmalu zamenjal naporen delavnik visoko motiviranega učitelja, na drugi strani pa tudi visoko motivirane, zadovoljne in uspešne učence ter starše.

4 Viri in literatura

Keegan Desmond: Foundations of distance education, 3 izdaja, London, Routledge, 1996, str. 50.

Priporočila učiteljicam in učiteljem za izvajanje pouka na daljavo z učenci razredne stopnje. (2020). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Saradnja obrazovne ustanove sa roditeljima

Autor: Suzana Nikolić

OŠ „France Prešern”, Beograd, Srbija, ppsluzbapresern@gmail.com

Sažetak

Ovaj rad ima za cilj da predstavi značaj saradničkog odnosa škole i roditelja, odnosno dobrobit koju kvalitetna saradnja ima na učenike i njihov napredak. Prikazana je raznolikost saradnje u različitim oblastima obrazovno-vaspitnog rada, koja počinje i pre samog upisa učenika u školu, a zatim i kroz celokupno osnovno obrazovanje. Roditelj kao aktivni učesnik u školskom životu učenika je imperativ. Svaka obrazovna ustanova stavlja ga pred sebe kao najvažniji cilj za koji je potreban pun saradnički odnos škole i roditelja. Takođe, naznačeno je koliko odsustvo ovakvog odnosa može imati negativan uticaj prvenstveno na prosperitet učenika, a kasnije i odgovornih građana društva u celini. U radu će, pored teorijskog isticanja značaja ovog pitanja, biti predstavljeni i najčešći primeri ove saradnje.

Ključne reči: najbolji interes učenika, saradnja, participacija, roditelj, škola

Abstract

This paper aims to present the importance of the school-parent collaboration relationship, that is, the benefit that quality collaboration has on students and their progress. The diversity of cooperation in different areas of educational work is presented, which begins even before the enrollment of students in school, and then throughout the entire primary education. The parent as an active participant in the student's school life is imperative. Each educational institution puts it before itself, as the most important goal, which requires a full collaborative relationship between school and parents. Also, it is indicated how the absence of such a relationship can have a negative impact on the prosperity of the students first and later of the responsible citizens of the society as a whole. In addition to the theoretical emphasis on the importance of this issue, the paper will present the most common examples of this collaboration.

Key words: student interest, collaboration, participation, parent, school

Uvod

Porodica

Porodica kao osnovna društvena ćelija i kao jedna od najsloženijih, najstarijih i najtrajnijih društvenih grupa ima niz značenja i objašnjenja, od filozofskih, psiholoških, vaspitnih, pa do ekonomskih i pravnih. Porodica je osnovni oblik društvene zajednice zasnovan na braku i krvnom srodstvu svojih članova.

Vreme u kome živimo sve je dinamičnije i neizvesnije, s toga porodici treba pružiti pomoć u obavljanju svoje funkcije, osposobljavajući roditelje da pravilnim vaspitanjem uobličavaju buduće članove društva. Iako roditelji imaju različita ponašanja, postoji nekoliko stilova kojima se opisuju najčešća (autoritarni, permisivni i popustljiv, prezaštitnički, indiferentni, demokratsko–autoritativno–dosledni). Upravo ovi stilovi određuju i saradnju koju možemo očekivati kada se nađemo na istom obrazovnom zadatku budućih naraštaja.

Škola

Škola je institucija, čiji je osnovni zadatak da ostvaruje ciljeve i zadatke vaspitanja i obrazovanja. U životu svakog deteta, porodica i škola su dva najvažnija sistema, te je neophodno da njihov odnos bude baziran na međusobnoj saradnji. Jedino tako moguće je pružiti podršku ukupnom razvoju deteta/učenika u domenu fizičkih, intelektualnih, emocionalnih i socijalnih kapaciteta i obezbediti njihov najbolji interes. Jedan od glavnih zadataka škole je pružanje podrške roditeljima na jačanju njihovih vaspitnih kompetencija i razvijanju saradnje porodice i ustanove po pitanjima značajnim za vaspitanje i obrazovanje dece i učenika.

1. Primeri saradnja škole sa roditeljima

- saradnja roditelja i škole kroz individualne razgovore prilikom informisanja o školi, upisa učenika i daljeg školovanja;
- planiranje i realizacija roditeljskih sastanaka u vezi sa organizacijom i ostvarivanjem obrazovno-vaspitnog rada;
- participacija porodice u pojedine oblike rada ustanove (nastava, predavanja, projekti i dr.);
- organizovanje tribina, radionica, predavanja, prezentacija sa stručnim temama;
- pružanje podrške roditeljima u radu sa učenicima kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška i kod kojih postoje problemi u ponašanju;
- participacija roditelja u aktivnostima profesionalne orijentacije koje organizuje škola (radionice, prezentacija roditeljskih zanimanja, zajednički obilasci srednjih škola, Sajma zapošljavanja i dr.);
- upoznavanje roditelja sa važećim zakonima, konvencijama, Protokolu o zaštiti dece, odnosno učenika od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja i drugim dokumentima od značaja za pravilan razvoj učenika;
- participacija roditelja u timovima koji funkcionišu u školi;
- organizovanje zajedničkih aktivnosti škole i roditelja koje predstavljaju prevenciju vršnjačkog nasilja;
- saradnja sa Savetom roditelja.

Prvi susret roditelja sa školom može se dogoditi i pre upisa deteta, ukoliko škola praktikuje aktivnosti koje se tiču prezentacije svog rada. To je prilika da škola pokaže da je, bez obzira na nove tendencije tehnološkog razvoja, i dalje ustanova najvažnija za obrazovni i socijalni napredak.

Stručni tim škole daje savete roditeljima kako da dočekaju dan upisa svoje dece, jer je to često važna prekretnica za dete, ali i za roditelja. Pored testiranja budućih prvaka, obavlja se i razgovor sa roditeljima, te je stručni tim prvi sa kojim roditelji ostvaruju bliži kontakt. Školi se pruža uvid u sposobnosti deteta, navike, stil vaspitanja, uslove u kojima živi i naznake potencijalnih teškoća u saradnji. Zbog važnosti uspostavljanja saradnje, bitno je da se ovaj razgovor obavi u prijatnoj atmosferi, uz aktivno slušanje i adekvatne savete roditeljima na šta treba da obrate pažnju, odnosno u kom pravcu bi trebalo da teče priprema budućeg učenika za polazak u školu.

Kada zajedno zakorače u život škole, počinje i saradnja na drugačijem nivou. Na posredan način postaju učesnici u nastavnom procesu. Njihova spremnost da prate napredak svoje dece postaje značajno oruđe u rukama učitelja. Na prvom mestu važno je da podrže pravila ponašanja koja važe u školi i da svoja usklade sa istim. Roditeljska dužnost im nalaže da osluškuju mogućnosti svoje dece i da tome prilagode svoje zahteve u vezi sa školskim postignućima. Škola omogućava roditeljima prisustvo na časovima, ako proceni da je to u najboljem interesu učenika. Tada roditelji imaju priliku da steknu uvid u život svog deteta iz drugog ugla. To je značajno kako bi imali celovitu sliku i shvatili u kom smeru njihova intervencija mora da ide. Dete tada dobija informaciju da su roditelji i škola partneri na istom zadatku. Interesantan vid saradnje su zajedničke aktivnosti učenika i roditelja u okviru školskog života. Organizovanje druženja u školi i van nje (izleti, kulturne manifestacije, takmičenja u raznim igrama, zajednički produkti rada, izložbe i dr.) još više učvršćuju saradnju, koja mora da ostane stabilna do kraja školovanja. Takođe, od velikog značaja za razvijanje pravilnog sistema vrednosti učenika je i učešće roditelja u humanitarnim aktivnostima u školi. Na taj način, škola i roditelji razvijaju kod učenika humane vrednosti, podstičući empatiju kao važnu sposobnost za pravilan emocionalni razvoj. Saradnjom se podržava zdrav autoritet škole, timski rad i saradnički odnos, važan za napredovanje svakog učenika. Još dva značajna trenutka u školskom životu jesu prelazak učenika sa razredne na predmetnu nastavu, kao i završetak osnovnog obrazovanja i odabir srednje škole. Tokom završnog razreda razredne nastave, učitelji i nastavnici nastoje da učenike, što bolje upoznaju sa njihovim sadržajem. Tom prilikom organizuju se roditeljski sastanci na kojima stručni tim škole predstavlja tehnike uspešnog učenja i roditeljima nudi rešenja, koja su se u praksi pokazala kao delotvorna kada treba preći na učenje obimnijeg i težeg gradiva. Po potrebi može da sprovodi i individualni savetodavni rad sa roditeljima na ovu temu kako bi se uzeli u obzir svi faktori i okolnosti u kojima učenik živi i uči, kao i njihove individualne karakteristike.

Prilikom sprovođenja programa profesionalne orijentacije, roditelji prezentuju svoja zanimanja i na taj način učestvuju u ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada. Roditelji preuzimaju uloge predavača koji, osmišljavajući prezentaciju ili posetu svom radnom mestu, motivišu učenike da razmišljaju o svojim sklonostima, interesovanjima i mogućnostima. Ovakva saradnja je važna, jer učenici dobijaju informacije iz prakse potkrepljene primerima, a poznato je da takav vid usvajanja informacija najduže ostaje upamćen. Važno je istaći značaj roditeljske pomoći pri izboru, odnosno moguće negativne posledice koje se javljaju ukoliko učenik upiše školu koja ga ne interesuje kako bi ispunio roditeljska očekivanja.

Saradnja sa roditeljima se obavlja i kroz samoinicijativne dolaske u pedagoško-psihološku službu kada su приметne promene u postignućima i ponašanju učenika. Za promene u učenju i ponašanju značajno je prepoznati uzroke, koji nekada mogu da se kriju kako u radnim navikama, tako i u problemima u porodici ili vršnjačkim grupama. Zato je neophodno da stručni tim škole uputi roditelje kako da pruže pomoć, na koji način da motivišu i podstaknu dete na rad i promene u ponašanju. Takve dolaske je

potrebno iskoristiti kako bi se pružio savet ili se roditelj uputio na dalje savetovanje, ukoliko je neophodno. Kada govorimo o povredama pravila koja učenici vrše, njihovom uključivanju u pojačan vaspitni rad, kao i učenicima koji su žrtve nasilja ili nasilnici, to je takođe polje saradnje škole i roditelja. Škola, njen stručni tim i svi ostali koji rade sa učenicima, isticanjem primera o pozitivnim načinima rešavanja konfliktnih situacija, bogate roditeljska znanja i na taj način ih motivišu da usmeravaju decu na upravo takvu komunikaciju.

Jedan od načina prenošenja znanja roditeljima jesu i predavanja na aktuelne teme. Poželjno je da na takvim predavanjima prisustvuju i stručnjaci iz određenih oblasti, kako bi roditelji shvatili da se škola na veoma ozbiljan i odgovoran način odnosi prema problemima učenika u današnje vreme. Praksa je i da se organizuje preventivni radioničarski rad sa roditeljima i učenicima, te da se i na taj način podučavaju kako da prepoznaju potencijalne probleme, njihove uzroke i moguće načine za prevazilaženje. Saradnja na pružanju podrške učenicima koji se obrazuju po individualnom obrazovnom planu je bitna za njihovo prilagođavanje. Školski tim pruža roditelju neophodne informacije o načinima sprovođenja inkluzije u školi, a roditelj omogućava uvid u dokumentaciju o saradnji sa drugim ustanovama koje pružaju podršku učeniku. Škola i roditelji zajedno osmišljavaju strategije za pomoć učenicima, kao jedan vid podrške njihovom obrazovnom i socijalnom razvoju.

Osnaživanje roditelja da prepoznaju karakteristike svoje dece koje ukazuju na izuzetne sposobnosti, kao i saradnja na pružanju podrške i podsticanja njihovog daljeg razvoja, takođe je sastavni deo saradnje škole i roditelja. Talenti, koji se prepoznaju i usmere u pravom trenutku, kreiraju budućnost čovečanstva, zato je važno, podjednako sa obe strane, osluškivati učenike.

Zakonski je propisana i saradnja škole sa Savetom roditelja, koja podrazumeva informisanje roditelja o postignutom uspehu, disciplini, određenim merama za poboljšanje istih, kao i o važećim zakonima, konvencijama, protokolima, koji su od značaja za pravilan i uspešan razvoj učenika. Savet roditelja je i mesto na kom mogu da se razmene ideje o unapređivanju saradnje. Jedna od njih je i uključivanje roditelja u rad školskih timova.

Takođe, škola može da iskoristi i savremene medije za komunikaciju i da na taj način prenosi svoja znanja i iskustva. Prezentacije, korisni linkovi i tekstovi, ponuđena rešenja za učeničke i roditeljske probleme mogu biti dostupni na sajtu škole.

2. Problemi u saradnji

Poznato je da je daleko delotvornije kada se saveti traže nego kada se nameću, ali postoje situacije kada roditelji ne osećaju potrebu da zatraže pomoć ili savet, te je, kada je procenjeno da bi u svakom smislu koristila napretku učenika, neophodno da ta saradnja bude inicirana od strane škole. Važno je pronaći put do roditelja, ohrabriti ga da dođe na razgovor i ukazati mu na važnost međusobne saradnje. Podsetiti roditelja na zajednički cilj koji imaju sa školom, a to je nesmetan razvoj svih učeničkih potencijala, odnosno rad u najboljem interesu deteta. Naglasiti da roditelji i škola nisu protivnici, već saradnici i da je rešenje potencijalnih problema bliže ukoliko se na njemu zajednički radi.

Zaključak

Iz svega navedenog može se zaključiti da je značaj saradnje roditelja sa školom veoma ozbiljan zadatak koji se stavlja pred školu. Ne sme se dozvoliti da ta saradnja bude formalna, već je neophodno da ona bude puna partnerska saradnja, koja podrazumeva

interakciju zasnovanu na jednakom međusobnom uvažavanju i ostvarivanju uzajamne koristi. Raditi na tome da se sa usvajanjem pravilnog vaspitanja dece ne počinje kasno, već saradnju uspostaviti na samom početku školovanja, a i ranije, u predškolskim i zdravstvenim ustanovama, jer je to važan zadatak za svakog roditelja i proces koji traje čitavog života. Neophodno je raditi na osmišljavanju raznovrsnih oblika razmene znanja i iskustva između škole i roditelja jer samo takav odnos može da bude koristan za učenike i njihov razvoj. Zadatak škole je da od roditelja koji je pasivni slušalac pokuša da napravi aktivnog učesnika, koji će svojim angažovanjem doprineti kvalitetu realizacije obrazovno-vaspitnog rada. Ukoliko se relacija škola–roditelj razvija u pravcu otvorenosti i dvosmerne komunikacije, daje se veliki doprinos punom razvoju potencijala učenika, a na taj način omogućava se stvaranje društva čiji su članovi zrele i stabilne ličnosti koje na kvalitetan način vode računa o ličnom i društvenom razvoju.

Literatura:

- Diplomski rad „Saradnja porodice i škole kao faktor prevencije neuspeha učenika“
- Koruga Dragana, Lajović Biljana, Trkulja Mirjana (2008): „Šta je danas bilo u školi“, UNICEF Beograd
- Ljubica, Lunginović Vera (1990): „Saradnja sa porodicom“, Nova prosveta, Beograd
- Prodanović, Lj. (1984): „Za vaspitanje treba i znanja“, Porodična pedagogija – Zbornik radova o porodičnom vaspitanju, Savez učiteljskih društava, Beograd
- Pravilnik o programu svih oblika rada stručnih saradnika (2012): Prosvetni glasnik RS, broj 5/2012, Beograd
- Trebješanin, Ž. (2008): „Rečnik psihologije“, Stubovi kulture, Beograd

Skajp u nastavi

Biljana Višnjić

Osnovna škola „France Prešern“, Srbija, bivisnjic@gmail.com

Rezime

Ovaj rad će pokazati različite načine na koje može da se koristi aplikacija Skajp u nastavi. Osnovna ideja ove metode je pružiti učenicima radnu sredinu u kojoj će bez briga govoriti na stranom jeziku (engleskom jeziku). Ovaj interdisciplinarni pristup učenju omogućava učenje van učionice. Cilj je pružiti učenicima i sagovornicima sa kojima se uspostavlja veza mogućnost komunikacije bez prepreka kako bi se poboljšale jezičke veštine, kako bi učili o svemu što nas okružuje na način koji odgovara deci 21. veka. Upotreba ove aplikacije omogućava učenicima da se igraju sa jezikom, da uče od drugih. Ovakva nastava unosi radost u njihove živote, saradnju i toleranciju. Osećaju se prijatno dok istovremeno uče da budu ljubazni prema drugim ljudima, njihovoj kulturi i običajima. Učenici prihvataju da je svet raznolik i sličan u isto vreme, i da svi ljudi imaju priliku da razumeju jedni druge tako što će razgovarati i deliti svoja iskustva.

Ključne reči: Skajp, komunikacija, motivacija, saradnja, učenje orijentisano na sadržaj

Skype in Teaching

Abstract

This paper will show different ways of using application Skype in the classroom. The main idea is to provide students a safe environment for them to speak English language. This cross-curricular approach enables students to learn outside the classroom. The goal is to offer the students and the people they connect with an opportunity to communicate freely without barriers, to improve language skills, to learn about the world around them in a way that is best suited for the 21st century children. The use of Skype allows students to be creative with the language, to learn from the others. It brings happiness to their lives, collaboration, tolerance. It makes them feel safe while learning to be respectful to other people, their culture and their customs. Students realize that the world is diverse and similar at the same time, and that all people have an opportunity to understand different cultures by communicating and sharing.

Key Words: Skype, communication, motivation, cooperation, content-based learning

1 Uvod

Tema ovog rada je korišćenje aplikacije Skajp u nastavi. Ovaj rad će pokazati kako se projekat *Skype with Serbia!* ostvario odn. šta sve pruža nastava koja se odvija uz pomoć aplikacije Skajp. Ovaj projekat je dobitnik priznanja Evropska jezička oznaka za 2019. godinu za inovativne i kreativne projekte u oblasti nastave i učenja jezika.

Aplikacija Skajp je besplatna i dostupna svima. Učenici i nastavnici je uveliko koriste za privatnu komunikaciju. Osnovni cilj učenja stranog jezika je komunikacija tj. razmena mišljenja. Sledeći važan cilj je interdisciplinarnost pri učenju stranog jezika. Ovakva nastava omogućava približavanje tema iz različitih oblasti – istorije, geografije, fizike, biologije, matematike, jezika... Tokom časova na kojima se upotrebljava Skajp razvija se tolerancija, dok istovremeno učenici šire svoje vidike i shvataju da širom sveta njihovi vršnjaci imaju slične brige i interesovanja. Stvaranje prijatne radne atmosfere u učionici je neophodno kako bi se osnovni ciljevi ovakvog aktivnog učenja jezika ostvarili. Takođe, potrebno je opremiti učionicu i pronaći prave partnere za komunikaciju. Efekti ovakve nastave su brojni što će ovaj rad pokazati.

Slika 1: Susret sa učenicima iz Indijane, SAD

2 Tehnička podrška za čas

Ubrzani razvoj tehnologije učinio je da ona postane deo našeg svakodnevnog života. U takvom okruženju svaki nastavnik i svaka škola trude se da tehnologija bude i sastavni deo školskog života. Osnovni zadatak nastavnika je da osmisli svrsishodne aktivnosti koje će postati deo časa.

Za čas na kome se koristi Skajp, nastavnik treba da vodi računa o više tehničkih pojedinosti. Potrebno je da u učionici ima računar sa kamerom i mikrofonom ili laptop, zvučnike, stabilnu vezu sa internetom, instaliranu aplikaciju Skajp i televizor ili projektor.

Za svakoga ko želi da uvede aplikaciju Skajp u svoju nastavu na raspolaganju je Majkrosoftov sajt na linku <https://education.microsoft.com/>. Ovaj sajt nudi veliki broj obrazovnih onlajn kurseva usavršavanja. Prvi korak je napraviti svoj profil. Time se nastavnik uključuje u ovu zajednicu edukatora. Možete da istražujete kurseve koji su u ponudi, da pretražujete nastavne planove i druge nastavne materijale, da pratite sopstveno usavršavanje ukoliko ste zainteresovani za neki od velikog broja ponuđenih kurseva.

Poseban ogranak ovog sajta je besplatna globalna zajednica - Skype in the classroom na linku <https://education.skype.com/>. Ovo je polazna tačka za svakog nastavnika. Kada pristupite ovom sajtu u prilici ste da vidite na koje načine možete da se povežete sa ostalim edukatorima. Moguće je pretraživati profile drugih nastavnika, eksperata i institucija iz raznih polja koji su uključeni u ovu zajednicu. Pred korisnikom je širok izbor koji treba pažljivo pregledati i krenuti u pronalaženje partnera koji će odgovarati vašim učenicima.

Kolege edukatore moguće je pronaći i na nekoj grupi na Fejsbuku poput *Skype in the Classroom Enthusiasts* (<http://tiny.cc/ohu7iz>) ili *Mystery Skype / Skype in the Classroom* (<http://tiny.cc/rlu7iz>). Na ovim stranama vide se neki od ostvarenih kontakata – fotografije, video snimci i komentari učesnika u tom pozivu. Na ovaj način, nastavnik može da proceni da li bi neka od tih učionica odgovarala kao budući partner. Najbolje je poslati poruku kolegi preko Messenger – a, utvrditi godišta učenika, teme razgovora i na taj način pripremiti povezivanje dve učionice.

Kontakt se ostvaruje na engleskom jeziku najčešće. Ipak, uvek je moguće pronaći edukatore iz različitih zemalja tako da jezičko ograničenje ne postoji osim što je ponuda za razgovore na engleskom jeziku najveća.

3 Misteriozni skajp i virtuelni izlet

Igra je u osnovi razvoja čovečanstva od njegovog nastanka do danas. Svaki čovek je radoznao i rado se upoznaje sa novim ljudima. Početak svakog susreta je najčešće stidljiv i pomalo nepoverljiv. Kada se tome doda da su u pitanju deca uzrasta od 11 do 15 godina, moglo bi da se pomisli da teško dolazi do razgovora i otvorenosti.

Uvođenje igre misteriozni Skajp (Mystery Skype) u digitalno povezivanje omogućilo je da nestanu sve barijere. Cilj ove igre je pogoditi odakle su učenici sa kojim razgovarate. Nakon pronalaženja partnera i povezivanja u dogovoreno vreme, čas počinje pozdravom i pitanjima. Postavljaju se pitanja na koja odgovor može da bude da ili ne. Učenici koriste karte i mobilne telefone. Kada obe strane pogode odakle su, sledi upoznavanje kroz pitanja i odgovore, kviz kahut ili prezentovanje neke teme prema ranijem dogovoru – praznici, sportovi, predstavljanje svoje zemlje, zanimljivosti...

Kada se poziv završi, neophodno je razgovarati o dobrim i lošim stranama ostvarene komunikacije. Učenici se pozivaju da kažu da li su bili zadovoljni ili ne, šta može da se promeni kako bi budući poziv bio uspešniji. Povratna informacija je važna za časove na kojima se koristi Skajp kako za nastavnika tako i za učenike. Nastavnik pokušava da unapredi proces, da uključi u rad što više učenike, da različiti učenici učestvuju u razgovoru i donošenju odluka pri pozivu, da se svi prisutni osele odgovornim za veći ili manji uspeh ostvarene komunikacije. Sa druge strane, učenici proveravaju svoja znanja iz geografije, engleskog jezika i opšte obrazovanosti, predlažu zemlje koje bi voleli virtuelno da posete i postaju učesnici u nastavnom procesu.

Drugi vid povezivanja je virtuelni izlet (Virtual Field Trip). To je stupanje u kontakt sa nekom institucijom (muzej, nacionalni park) koja podržava program učenja van učionice putem Skajpa. Na već spomenutom sajtu <https://education.skype.com/> nalaze se programi u ponudi. Uspostavlja se kontakt sa ovlašćenim edukatorom koji vodi učenike kroz tematsko putovanje koje se završava pitanjima učenika. Virtuelni izlet je interdisciplinarni čas koji omogućava učenicima da prošire svoja znanja iz biologije, istorije, geografije, fizike, matematike, informatike, jezika i ostalih oblasti.

Slika 2: Susret sa kustosom Muzeja tekstilne industrije iz Indije

4 Efekti nastave uz korišćenje aplikacije Skajp

Učenje stranog jezika podrazumeva prijatnu radnu atmosferu. Kada se učenik oseća prijatno i dobrodošlo ima više samopouzdanja da se uključi u razgovor. Čas uz korišćenje Skajpa obuhvata mnoge prateće aktivnosti: učenici zapisuju odgovore, fotografišu, crtaju zastavu zemlje partnera, pokazuju slike, zastavu svoje zemlje, govore o svakodnevnim stvarima, organizuju učionicu. Ovakav čas omogućava učenicima različitih nivoa znanja jezika da se osećaju korisnim i da vremenom jačaju svoje samopouzdanje pri korišćenju stranog jezika.

Učenici su u prilici da nauče mnoge zanimljive informacije o različitim kulturama, njihovim tradicijama i narodima. Na početku razgovora učenici radoznalo ispituju partnersku učionicu – čitaju šta piše na panoima, kako su obučeni, kakve su vremenske prilike, gledaju ima li sata u učionici, postavljaju pitanja o stvarima koje ih interesuju. To pogotovo važi za virtuelne izlete gde se učenici sreću sa profesionalcem u svom polju i gde na licu mesta u tom trenutku dobijaju odgovor. Virtuelni izleti dugo ostaju u svesti učenika i važan su deo procesa učenja. Na ovaj način metoda učenja jezika kroz sadržaj dolazi do punog izražaja. Učenje specifičnog sadržaja i unapređenje jezičke umešnosti postaju dva isprepletana ishoda učenja pri korišćenju aplikacije Skajp tokom virtuelnog izleta.

Učenici upoznaju vršnjake i odrasle ljude širom sveta. Postaju svesni da su ljudi i slični i različiti bez obzira u kom delu sveta žive. Imaju priliku da razgovaraju i podele svoja iskustva sa njima. Uče kako da se ponašaju pred kamerom i na koji način da se ophode u razgovoru.

Učenici uče jedni od drugih, od mlađih ili starijih u sredini koja ohrabruje. Često tokom korišćenja Skajpa nisu ni svesni da uče. Jednostavno, privučeni su mogućnošću da razgovaraju sa decom koja dele njihov entuzijazam a pritom su sa drugog kraja sveta. Učenička motivacija ovde je unutrašnja. Samim tim rezultati ovakvih časova su višestruki.

Učenici često naprave prezentaciju o partnerskoj zemlji. Pri tome su slobodni da iznesu informacije koje oni smatraju zanimljivim i koje su saznali tokom Skajp susreta. Na taj način preuzimaju ulogu nastavnika i imaju veću odgovornost u nastavnom procesu.

5 Zaključak

Korišćenje Skajpa u nastavi je aktivna metoda učenja koja svojom raznolikošću pruža niz mogućnosti. Sve aktivnosti su usmerene ka učeniku koji u svakom trenutku svojim pitanjima određuje u kom pravcu se čas odvija. U takvoj učionici učenici preuzimaju odgovornost za svoje učenje. Skajp susreti često krenu u neočekivanom pravcu. To održava stalnu radoznalost kod učenika koji se sa svakim novim časom na kojem se koristi Skajp usavršavaju i žele da se dokažu u radu. Učenje stranog jezika u stvarnoj komunikaciji koju Skajp omogućava u stvari i jeste pravo savladavanje veštine govora na stranom jeziku. To je učenje jezika zbog razmene informacija što jeste osnovni cilj učenja stranog jezika.

Upotreba aplikacije Skajp nema ograničenja. Moguće je organizovati časove za različite uzraste od predškolskog do srednjoškolskog nivoa. U okviru visokog obrazovanja mogućnosti su veoma velike s obzirom da se svakim danom mreža naučnika koji žele da sarađuju uz pomoć Skajpa povećava.

Korišćenje Skajpa u nastavi je originalan i kreativan pristup potrebama učenika koji žive u 21. veku. Njima se otvara mogućnost susreta sa drugim kulturama i povezivanja onoga što znaju sa onim što vide. Oni proširuju svoja znanja iz geografije, biologije, informatike, istorije, fizike, jezika, i postaju samouvereni i svesni učenici koji dobijaju ono što žele u njima bliskom digitalnom svetu.

6 Literatura

1. <https://education.microsoft.com/>
2. <https://education.skype.com/>
3. Larsen-Freeman, D. (2000), *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford University Press

Sodelovanje med šolami, medsebojna podpora in nešteto možnosti

Verica Kovačević

OŠ „Dašo Pavičić“ Herceg Novi, Crna Gora, verica.kovacevic@os-dpavicic.edu.me

Izvleček

Živimo v času odpiranja meja, mobilnosti, povezovanja. V pričakovanju vstopa v Evropsko unijo smo se pridružili trendom razvitih evropskih držav in mobilnost je postala del našega vsakdana. Evropska unija podpira vrsto programov, ki spodbujajo izmenjave učencev, učiteljev, vključevanje v razne projekte in raziskovalne dejavnosti. Glede na to, da še vedno nismo članica Evropske unije, smo se povezali z Osnovno šolo „Franceta Prešerna“ iz Kranja in naredili pomemben korak za našo šolo. Sodelovanje naj bi potekalo skozi naslednje dejavnosti: šport, kulturne dejavnosti, folklor, robotika, učenci talenti, gospodinjstvo... Medsebojno pa naj bi si pomagali v mednarodnih projektih, izmenjavi učencev in zaposlenih, ter v drugih dejavnostih. Skozi to povezavo pa smo se vključili v številne projekte do katerih verjetno ne bi imeli dostopa, saj še vedno nismo država članica Evropske unije.

Ključne besede: mobilnost, povezovanje, Evropska unija, izmenjava, učenec, učitelj, projekt, raziskovalna dejavnost

The international cooperation between schools, mutual support and countless opportunities

The summery

We live in a time of opening borders, mobility and integrations. In anticipation of beeing accepted into the European Union, we have joined the trends of developed European countries, and mobility has become part of our daily lives. The European Union supports variety of programmes that encourage exchange of students, teachers, participation in various projects and research activities. As we are still not a member of the European Union, we have connected with the Primary School 'France Prešeren' in Kranj and taken an important step for our school. The cooperation is meant to take place through the following activities: sport, cultural activities, folklore, robotics, engaging talented pupils, home economics... We are supposed to assist each other in international projects, exchange of pupils and employees, and in other activities. Based on this cooperation, however, we have become involved in a number of projects that we might not have access to, because we are still not a member of the European Union.

Key words: mobility, integration, the European Union, exchange, pupil, teacher, project, research activity

1 Sodelovanje med šolami

Poleg že dobro znanih in obstoječih programov mednarodnih izmenjav, predvsem na področju visokega šolstva, obstajajo tudi mednarodne izmenjave na področju osnovnega šolanja in vrtcev. Evropska unija podpira vrsto programov, ki spodbujajo izmenjave na različnih področjih izobraževanja. S tem zbližuje izobraževalce in učence na različnih nivojih, povezuje šole, med njimi gradi partnerstva, podpira skupne projekte in raziskovalne dejavnosti.

Na prvem srečanju ministrov za šolstvo Evropske skupnosti, leta 1971, so bili sklenjeni prvi dogovori za sodelovanje in partnerstvo na področju izobraževanja. Prvi med njimi je bil predhodnik današnjega projekta Erasmus, ki še danes obstaja in je najbolj znan program mednarodnih izmenjav.

Cilj novega programa je skozi vseživljenjsko učenje prispevati k razviti družbi znanja s trajnostnim ekonomskim razvojem, z več in boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo. Spodbujal naj bi vzajemno delovanje, sodelovanje in mobilnost med sistemi izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji.

V novi generaciji govorimo o enem, 19 integriranem programu, ki vključuje štiri vsebinsko vzporedna programska področja – stebre (sektorske pod-programe), in sicer:

- 1.) šolsko izobraževanje (COMENIUS),
- 2.) višje in visokošolsko izobraževanje (ERASMUS),
- 3.) poklicno in strokovno izobraževanje in usposabljanje (LEONARDO DA VINCI) ter
- 4.) izobraževanje odraslih (GRUNDTVIG).

2 Dogovor

Osnovna šola „Franceta Prešerna“ iz Kranja in naša šola JU OŠ „Dašo Pavičič“ iz Hercegnovega sta 26. aprila 2018. v Kranju podpisali dogovor o medsebojnem sodelovanju. Omenjeni šoli sta se zavezali, da bosta sodelovali na področju športa, kulture, folklore, robotike, nadarjenih učencev, gospodinjstva, ter pomagali pri udeležbi na mednarodnih projektih, izmenjavi učencev in delavcev šole. Ena od nalog naj bi bila tudi povezava pobratenih mest, saj sta Kranj in Herceg Novi pobrateni že od 21. oktobra 1965. leta.

2.2 Udeležba na 1. mednarodnem posvetu in izmenjava učiteljic

Pa se je začelo! Prvi velik korak za nas je bil udeležba na 1. mednarodnem posvetu „Ko tradicija trči v sodobnost“ ob 50. obletnici šole, 6.10.2018. Zelo pomembna udeležba in nove izkušnje. Istočasno so bile učiteljice naše šole vključene v projekt izmenjave zaposlenih na šoli. Učiteljice so sodelovale pri izvajanju pouka, seznanjene so bile z učnim načrtom šole in načinom poteka pouka, z vodenjem e-redovalnice, digitalnih delovnih zvezkov (jutranje varstvo, podaljšano bivanje, malica, kosilo v šoli,

tehnična opremljenost učilnic, čitalnica, razni projekti in aktivnosti učencev, kot so bralna značka, štand garažnica in zdrava prehrana, šola v naravi, smučanje, taborniki, kros, ter razne druge aktivnosti, asistenti učencev doseljencev in podobno).

Novembra 2018 pa smo imeli priložnost povabiti na našo šolo dve učiteljici iz Osnovne šole „Franceta Prešerna“. Imeli sta priložnost obiskati našo šolo, sodelovati pri pouku in se spoznati z našim mestom in okolico. Prišli sta do zaključka, da je učni načrt zelo podoben, vendar se razlikujemo v organizaciji (pri nas poteka pouk v dveh izmenah) in opremljenosti šole, kot tudi dejstva, da naši otroci nimajo v sklopu telovadbe organizirane ure plavanja glede na to, da živimo ob morju in da imamo vse pogoje za organizacijo plavanja.

„Ogledali sva si celo šolo. Najbolj nama je v spominu ostala čudovito in izvirno opremljena glasbena učilnica. Malce sva bili začudeni nad učilnico kemije, ki verjetno od učitelja zahteva dobršno mero iznajdljivosti, če želi otrokom tudi dejansko predstaviti kakšen poskus. Težko nama je bilo recimo razumeti tudi, da so otroci v šoli obuti, da nimajo garderob, da nimajo v šoli niti malice, niti kosila. Precej presenečeni sva bili tudi nad knjigarno sredi hodnika, založeno s šolskimi potrebščinami pa tudi s sladkarijami, igračkami... Nisva pa dobili vtisa (na srečo), da bi bila dobro obiskana. No, tudi sladoleda pri nas v šoli ne moreš kupiti, dobijo pa ga naši otroci enkrat letno ob malici. ☺ Skratka, morda je že res, da je naša šola v Sloveniji bolje in novejšje opremljena, vendar je učni načrt v obeh šolah podoben, učitelji se ubadamo s podobnimi težavami in radostmi našega prelepega poklica in otroci so pač otroci, v Kranju ali Hercegovnem. Kljub temu, da so vaše učilnice slabše opremljene, pa jih bogatijo prečudoviti plakati vaših nadarjenih učencev.“ M. M. J. in A. Š. K., učiteljici iz Kranja.

Slika 1: Risbe učencev prvih razredov OŠ „Franceta Prešerna“, Kranj

Slika 2: Risbe učencev prvih razredov OŠ „Dašo Pavičič“, Hercegovci

3 Projekt „Evropska vas“

Študenti in učitelji sodelujejo pri mednarodnem projektu o državah Evropske unije. Projekt vključuje različne dejavnosti in delavnice za razvijanje znanja, spretnosti in kompetenc. Študenti in učitelji raziskujejo evropsko raznolikost skozi različne projektne dejavnosti, kot so umetniške, glasbene, kulinarične, obrtniške, zgodovinske, geografske, IKT itd. Partnerji delijo svoje delo in rezultate na TwinSpace-u. TwinSpace je spletna stran/portal namenjen učiteljem/icam in učencem/kam, ki sodelujejo v projektih. Učiteljice in učenci, ki so se do sedaj vključili v Etwinning, so iz naslednjih

držav: Slovenija, Avstrija, Italija, Nemčija, Španija, Malta, Romunija, Češka, Finska, Hrvaška, Turčija, Severna Makedonija in Črna Gora.

Cilj in namen projekta je spodbuditi medkulturno razumevanje, toleranco, solidarnost, spoznavanje drugih narodov in držav v Evropski uniji ter hkrati povečati zavedanje lastne kulturne identitete. Projekt je namenjen vrtcem in osnovnošolcem.

Učenci in učitelji na inovativen način spoznavajo države Evropske unije, njihove značilnosti in jih ob praznovanju dneva Evrope, 9. maja, predstavijo na zaključni prireditvi.

3.1 Prvi skupni projekt

V šolskem letu 2018/2019 smo se priključili Projektu „Evropska vas“. Ne glede na to, da nismo država članica Evropske unije, smo dobili priložnost, da se kot ravnopravni partnerji Osnovne šole „Franceta Prešerna“ vključimo v projekt. V projekt so bili vključeni vsi učenci od prvega do devetega razreda in učitelji/ce. Cilj projekta je spoznati evropske države, njihovo tradicijo in kulturo, umetnost, zgodovino ... Tema „Evropske vasi“ so bile naslednje države: Luksemburg, Romunija in Španija. Z otroki se je veliko delalo, in sicer pri pouku, na raznih krožkih (likovni, pevski zbor, plesni krožek ...), interesnih dejavnostih, izbirnih predmetih ter v podaljšanem bivanju.

Učenci so bili navdušeni nad projektom. Zelo jim je bila všeč ideja, da bodo njihovi izdelki „potovali“ v Evropo. Obljubili smo, da bomo nagradili najboljše in talentirane učence. Določili smo tri učenke, ki bodo predstavile našo šolo in državo na zaključni predstavi in razstavi v Radovljici ob dnevu Evropske unije. Učenke naše šole so se skupaj z učenkami OŠ „Franceta Prešerna“ iz Kranja in OŠ „Ivo Andrić“ iz Banja Luke predstavile s špansko pesmico „Alvero Soler Sofija“.

Slika 2: Risbica učenke Ane Radonić. VI-2

Ob enem pa je bil to naslednji korak našega sodelovanja, in sicer izmenjava učenk. Učenke so bile nameščene pri vrstnicah v njihovih domovih. Kontakte smo izmenjali, še preden smo se odpravili na pot tako, da so imele časa, da se spoznajo prek družabnih mrež, še preden se srečajo. Sporazumevale so se v angleščini, ker nobena od njih ni imela do takrat stika s Slovenijo in slovenskim jezikom. Naše učenke so bile

prisotne pri pouku svojih vrstnic, obiskale so šolo, spoznale so način življenja slovenskih družin, družine domačini pa so im organizirale izlete in druženja.

Organizatorji so nas popeljali tudi na ogled Hiše Evropske unije v Ljubljani, kjer smo imeli predavanje o načinu delovanja Evropske unije. Z interaktivnim sodelovanjem naših učenk je bilo preverjeno njihovo znanje o Evropski uniji. Naslednja postaja je bila obisk Ambasade Črne Gore v Ljubljani. Vse nas je navdušila prisrčna dobrodošlica veleposlanika in osebja veleposlaništva. Na zadnje pa smo si ogledali Ljubljano in se sprehodili do Ljubljanskega gradu. Glede na to, da se nobena od učenk do takrat ni peljala z vlakom, sem se odločila, da se v Kranj vrnemo z vlakom. Bile so navdušene. Drugi dan našega obiska smo se udeležili projekta Evropska vas. Zaključna manifestacija je bila v Radovljici. Bilo je veliko udeležencev iz Slovenije, kot tudi iz Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Rdeča nit manifestacije je bila umetnost držav Luksemburga, Romunije in Španije. Na stojnicah smo razstavili izdelke naših učencev, ki so jih marljivo pripravljali s svojimi učiteljicami, ter izdelke učencev OŠ „Franceta Prešerna“ in OŠ „Ivo Andrić“ iz Banja Luke.

Naslednji dan pa so naše učiteljice in učenke imele priložnost, sodelovati pri pouku in se spoznati s šolo. Učenke in učiteljice so bile presenečene, ko so videle, da otroci hodijo po šoli v copatah ali pa bosi, da imajo garderobe, zaseben vhod za učence, zelo lepo opremljene in urejene učilnice, predvsem učilnica kemije, biologije, računalništva, tehnike, robotike, gospodinjstva, telovadnice ... Pri nas ne obstajata robotika in gospodinjstvo, opreme v tehnični učilnici pa sploh nimamo.

3.2 Cilj je dosežen

Glede na dejavnosti, ki so potekale celo šolsko leto, in sicer promocija izbranih držav, izdelava zanimljivih izdelkov za razstavo na zaključni prireditvi, razstava pripravljenih izdelkov v šoli, izbor najboljših izdelkov ... smo dosegli zastavljen cilj.

S projektom pa smo dosegli naslednje: otroke smo spodbudili k raziskovanju, k praktičnemu delu, tiskemu delu, druženju z vrstniki Evropske unije, udeležbi na javnih nastopih, pridobivanju vedenj o evropski skupnosti ter vrednotenju, večjem sodelovanju s starši in lokalno skupnostjo.

4 Zaključek

Cilj naše zgodbe je zgraditi mostove multikulturne izobrazbe, po katerih naj bi hodili naši učenci in njihovi učitelji. Najboljši način, da pridemo do cilja, pa je ravno s pomočjo skupnih projektov, izmenjavo učencev in učiteljev ter podobnih dejavnostih. Hkrati pa naj bi nadaljevali tradicijo povezovanja pobratenih mest, povezali ločene države in mesta, spodbujali učence na sodelovanje, ter jih učili spoštovanju različnosti, toleranci, vztrajnosti in podobno.

Do sedaj smo se, na povabilo šole iz Kranja, vključili tudi v manjše projekte, in sicer:

- „Light For The Earth“, ki ga organizira organizacija ENO iz Slovenije, v katerem je sodelovalo 152 šol iz 29 držav štirih kontinentov – Evrope, Afrike, Azije in Južne Amerike;

- „And so this is Xmas“, preko portala Etwinning, ki je bil namenjen učencem prvih razredov.

Upamo, da se bodo kmalu ustvarile možnosti za nadaljevanje načrtovanih dejavnosti.

5 Viri in literatura

www.erasmusplus.si

www.etwinning.net

www.schooleducationgateway.eu

www.twinspace.etwinning.net

Sodelovanje med učenci v času šole na daljavo

Maruša Robida

Osnovna šola Šenčur, Slovenija, marusa.robida@os-sencur.si

Izvleček

Pouk od doma je od učencev zahteval veliko mero samostojnosti in samoiniciativnosti. Tudi učitelji so se znašli v situaciji, v kateri še niso bili. V prispevku so opisane metode poučevanja slovenščine na daljavo in katera orodja, aplikacije so bile učiteljem v pomoč.

Izpostavljene so bile tudi razlike med šolo na daljavo spomladi 2020 in jeseni 2020. Če je bil spomladi 2020 poudarek na kvaliteti podajanja snovi, se je bilo potrebno jeseni 2020 poučevanja lotiti drugače. Prišlo je namreč do spoznanja, da je potrebno spodbujati sodelovanje med učenci, saj je šola na daljavo trajala štiri mesece.

V prispevku so predstavljene aplikacije, ki se lahko uporabljajo na video srečanjih. Zelo uporabne pa so sodelovalne sobe (ang. breakout rooms), saj se lahko vzpostavi sodelovalno učenje.

Ključne besede: poučevanje na daljavo, slovenščina, osnovna šola, digitalna orodja, sodelovanje med učenci

Cooperation between pupils during lockdown

Abstract

Pupils were supposed to be independent and self-directed in the time when school were closed. Teachers were also in totally new situation. This paper describes the pedagogic methods and tools for distance learning which teachers used during lockdown.

In the lockdown in spring 2020 teachers used different pedagogic methods than in the lockdown in autumn 2020. In spring the focus was on how well the teacher had explained the content. On the contrary in the autumn 2020 the emphasis was on cooperation between students. That was significant because students were separated four months.

This paper describes applications, which can be used during video conferences. The Breakout Rooms are very useful for collaborative learning.

Keywords: distance learning, Slovene, Primary school, digital tools, cooperation between pupils

1 Uvod

Kljub številnim projektom, izobraževanjem, vezanim na IKT, je učitelje šola na daljavo v marcu 2020 ujela nepripravljene. Ta način dela se je namreč popolnoma razlikoval od metod poučevanja, ki smo jih bili vajeni. Vsak učitelj se je z novim izzivom spoprijemal po svoje. Nihče izmed nas pa ni mogel obiti tehnologije, brez katere sam pouk na daljavo ne bi bil mogoč.

Izvedba pouka, podprtega s tehnologijo, zahteva temeljit premislek. Katero aplikacijo uporabiti? Katero orodje bi bilo najustreznejše? Tovrstne odločitve pa so bile v času šole na daljavo še toliko težje. Kaj bo učencem v tem nenavadnem času ustrezalo? Jim bo to orodje pomagalo doseči učne cilje? Bom s to aplikacijo kot učiteljica dobila ustrezno povratno informacijo?

Dalj časa, ko so bili učenci ločeni drug od drugega, bolj smo se zavedali, da je potrebno dati prednost aplikacijam, ki omogočajo sodelovanje med učenci. Strokovnjaki so že od spomladanskega zaprtja šol opozarjali, kako pomembno je, da učenci ohranijo stike med seboj in da učitelji organiziramo pouk na daljavo tako, da ustvarimo okolje, ki je stimulativno. Četudi se učitelji zavedamo vseživljenjskega učenja, so bili izzivi vseeno veliki.

2 Šola na daljavo spomladi 2020 – poudarek na kvaliteti podajanja snovi

Spomladi 2020 smo se na naši osnovni šoli osredotočili na spletne učilnice, ki so mnogim učencem predstavljale velik izziv. Kar nekaj časa so učenci potrebovali, da so usvojili vsaj minimalne digitalne veščine, da so bili lahko kos novonastalim razmeram. Večina učencev pa se še danes sooča s težavami, kar se digitalne tehnologije tiče. Tega problema v celoti ne bo rešila le šola na daljavo. V tem času je bilo le toliko bolj očitno, da je digitalno opismenjevanje še kako pomembno.

Minulo pomlad je večina učiteljev uporabljala spletne učilnice eAsistenta, v šolskem letu 2020/21 pa smo se odločili za spletne učilnice Teams. Prav je, da smo učitelji poenoteni in da tako učencem ne otežimo že tako zahtevnih pogojev dela.

Pomembno je, da učenci dobro poznajo spletna okolja in da seveda tudi učitelji poznajo prednosti le-teh. Poskušali smo marsikaj, a zdi se, da je bil sprva poudarek predvsem na kvalitetnem podajanju snovi. Zelo pomemben segment šole na daljavo je bil posnetek razlage. S snemanjem video razlag smo uvajali metodo obrnjenega učenja, ko se odgovornost za lastno učenje prenese na učenca.

Pogosto pa je učitelj imel video srečanje prav zato, da je podal novo snov, kot bi jo frontalno podal v razredu.

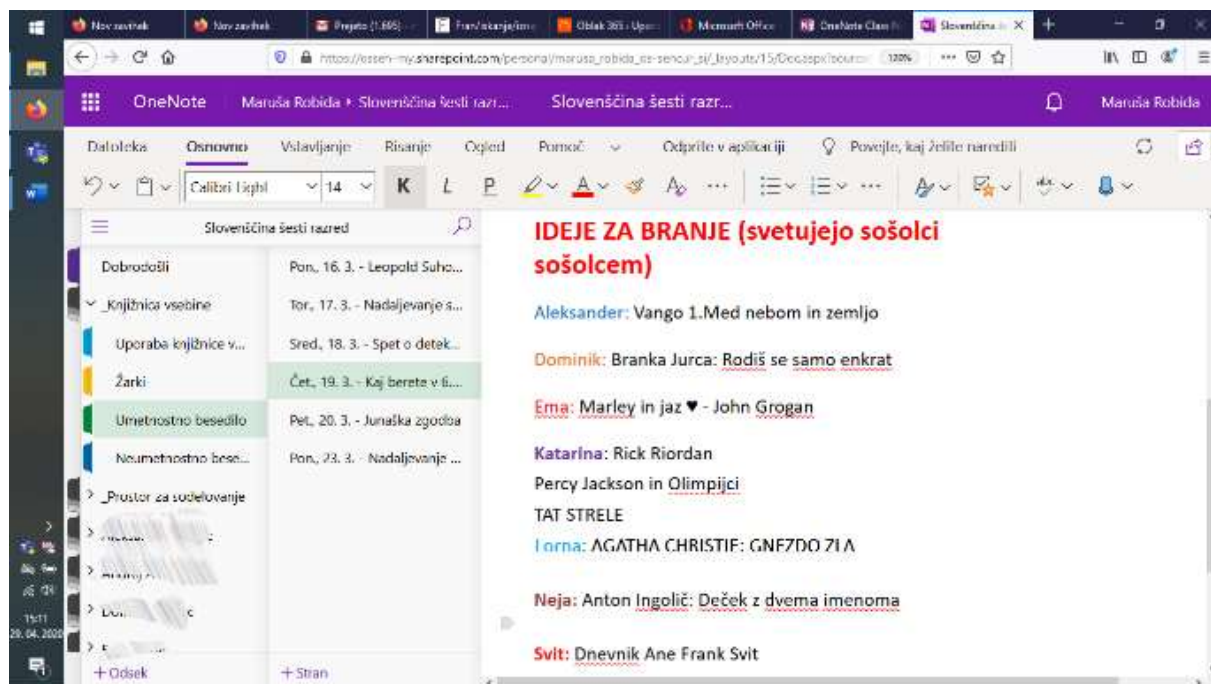
2. 1 OneNote

Marca 2020, ko smo se prvič soočili s šolo na daljavo, sem se odločila, da bom snov podajala po OneNotu. Okolje 365 mi takrat ni bilo več tuje, saj sem si zaradi vključenosti v projekt Inovativna učna okolja, podprta z IKT pridobila nekaj znanj o tem okolju. Okolje Office 365 zajema več orodij, ki omogočajo učencem, da se samostojno

lotevajo zadanih nalog. Eno izmed zelo uporabnih orodij je tudi OneNote. To je digitalni zvezek, ki samodejno shranjuje in sinhronizira zapiske, medtem ko delamo. Zapiski so samodejno shranjeni in sinhronizirani v oblaku. Omogoča mesto za ustvarjanje učnih ur, skupnega mesta za sodelovalno delo z učenci in mesto za ustvarjanje projektov. (Inovativna pedagogika 1:1, 2017)

Velika prednost orodja OneNote je tudi v tem, da se preko tega digitalnega zvezka kljub šoli na daljavo ohranjajo socialni stiki. S tem orodjem lahko namreč pregledno poteka medvrstniško vrednotenje. Za nalogo so sedmošolci najprej tvorili vsak svojo basen. Učencem sem pod odsek domača naloga razdeljevala basni, ne da bi učenci vedeli, čigavo vrednotijo. Tako so bili lahko pri vrednotenju objektivni. Pred vrednotenjem pa sem učence opozorila, da morajo najprej sošolca pohvaliti, da morajo poiskati nekaj pozitivnega. Negativni kritiki mora slediti tudi nasvet, kako izboljšati svojo basen. Učenci zelo radi vrednotijo, ob tem pa razvijajo tudi eno izmed kompetenc 21. stoletja – kompetenco kritičnega mišljenja.

Po tem digitalnem zvezku so si učenci izmenjavali ideje za branje, dodajali so svoje razmišljanja v odseku prostor za sodelovanje. Izmenjava njihovih mnenj je bila v času šole na daljavo še kako pomembna.

Slika 16: OneNote, Zvezek Slovenščina šesti razred

3 Šola na daljavo jeseni 2020 – kako ohraniti socialne odnose med učenci

Drugo zaprtje šol je bilo dolgotrajnejše in posledično zato tudi precej bolj obremenjujoče za učence. Učitelji smo poskušali situacijo omiliti, zato smo učencem dodeljevali zanimive naloge, ki so od njih zahtevale ustvarjalnost in inovativnost. Uporabljali smo razne aplikacije, ki to omogočajo (npr. oblikovanje stripa z Storyboard That, pošiljanje video posnetkov po Teams, po Flipgridu).

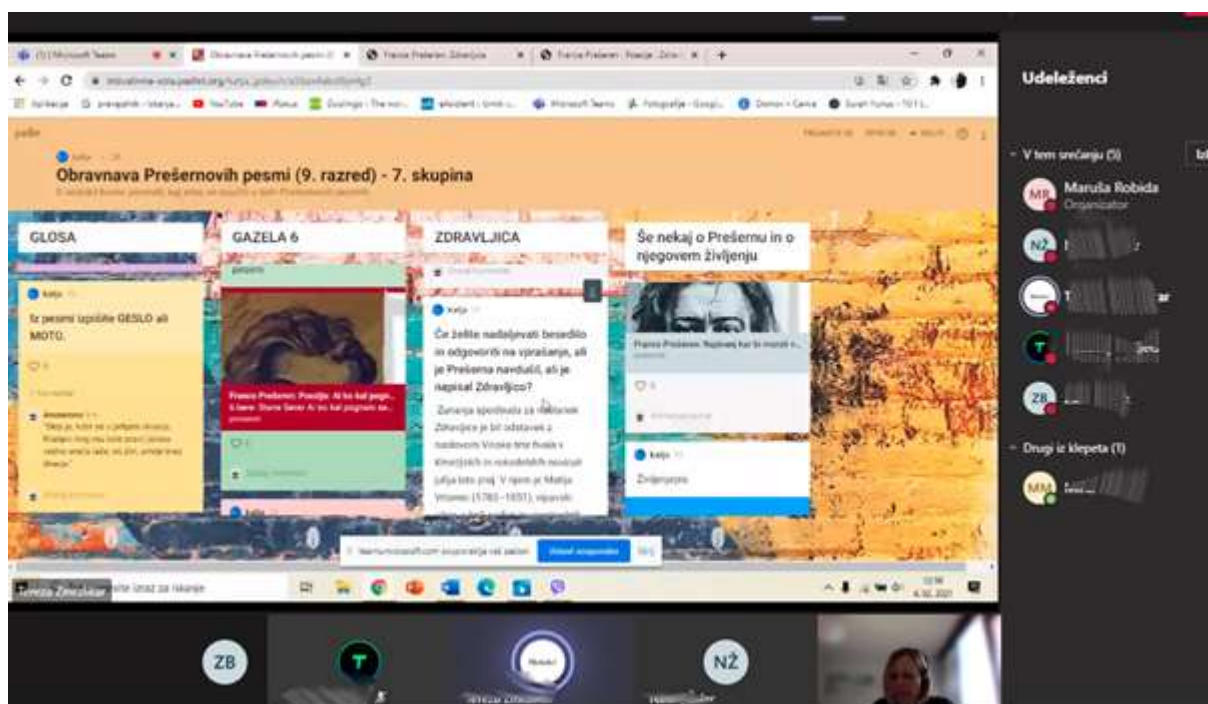
3. 1 Teams

Po tehtnem premisleku sem namesto digitalnega zvezka OneNote ob vnovičnem zaprtju šol izbrala spletne učilnice Teams. Snovi torej nisem podajala prek OneNota, ampak preko Objav v okolju Teams. Za Teams sem se odločila zaradi povratnih informacij, ki sem jih dobila od učencev. Po pogovoru z njimi sem ugotovila, da je OneNote z vsemi odseki in funkcijami kar zahtevno orodje.

3. 2 Manjše sodelovalne sobe (ang. breakout rooms) in Padlet

Po analizi, ki jo je pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, je bila ena izmed slabosti šolanja na daljavo tudi ta, da je bilo delo zgolj individualno. Iz dokumenta, ki ga je izdalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport avgusta 2020, naj bi bilo delo vezano tudi na delo dvojicah. (Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19. Modeli in priporočila, 2020)

Delo v dvojicah ali v manjših skupinah smo organizirali po Teamsu, in sicer s pomočjo sodelovalnih sob (angl. breakout rooms). Padlet je tudi odlično orodje za sodelovalno delo. Učence sem razdelila v skupine in vse skupine so delale na enem Padletu (npr. ena skupina je reševala naloge, vezane na Zdravljico, druga na naloge, vezane na Glosa ...) Po končanem delu sem Padlet pregledala in ga delila z učenci. Tako so dobili učni pripomoček, ki jim je olajšal učno delo. S pozitivnimi komentarji, všečki lahko ustvarimo spodbudno učno okolje. Obenem pa Padlet omogoča tudi medvrstniško vrednotenje (učenci komentirajo izdelke drug drugega).

Slika 17: Padlet in Teams (sodelovalne sobe)

Pri oblikovanju skupin se učitelj vedno sprašuje, kako pravzaprav oblikovati le-te. Katja Košir (2013) meni, da če učenci pri učnem procesu sodelujejo s prijatelji, so bolj učinkoviti, kot kadar delajo z učenci, ki niso njihovi prijatelji. Verjetno učenci s prijatelji delo hitreje opravijo, a ker je šola tudi prostor, kjer se učimo strpnosti in sklepanja kompromisov, se mi zdi prav, da so skupine pogosto heterogene.

3.3 Flipgrid

To je platforma, ki spodbuja aktivno in socialno učenje. Omogoča namreč, da se učenci posnamejo in učitelj lahko na povezavi, ki jo je predhodno ustvaril, pogleda njihove posnetke. Učitelji Flipgrid uporabljamo za snemanje odzivov na video posnetke, učenci lahko sestavijo kratek govorni nastop na temo, ki jo določi učitelj, lahko kaj preberejo, deklamirajo ... Skratka, učitelj ima na enem mestu vse posnetke, ki jih lahko deli vsem v razredu. Učenci lahko gledajo posnetke drug od drugega, posnetke lahko tudi komentirajo.

3. 4 Nearpod, Forms in Mentimeter na video srečanju

Na video srečanju lahko učence vzpodbudimo k sodelovanju z anketo Forms ali z Mentimetrom. Ti dve orodji lahko uporabimo, kadar želimo od učencev nek odziv, komentar ali povratno informacijo.

Zelo zanimivo pa je orodje Nearpod, ki omogoča ustvarjanje interaktivnih predstavitev, ki jih predvajamo med video konferencami. Učenci so takrat priključeni preko svojih naprav (računalnik, tablica, telefon). Učenci so tako aktivno vključeni v sam učni proces. Preko sodelovalne table lahko sooblikujejo pouk. Nearpod vsebuje tudi veliko aktivnosti, kot so vprašanja odprtega tipa, kvizi, ankete, izpolnjevanje manjkajočih besed, risanje itd. Orodje je tako izredno interaktivno, obenem pa omogoča, da učenci sooblikujejo pouk.

4 Zaključek

Učitelj se mora v 21. stoletju znati prilagajati. Vsekakor so mladi korak pred nami, a iz izkušenj vem, da učenci cenijo naš trud, da se jim skušamo približati. Vključevanje sodobne tehnologije v pouk je vsekakor tako področje, ki učence pritegne.

Izkazalo pa se je, da samo obvladanje določene aplikacije ni dovolj. V času šole na daljavo smo pouk v živo še najbolj učinkovito »posnemali« z uporabo aplikacij, ki so omogočile sodelovanje med učenci.

Prav bi bilo, da bi se učitelj trudil organizirati sodelovalno učenje tudi na daljavo. Dobro bi bilo, da bi učenci v sodelovalnih sobah v Teamsu sami spoznavali novo snov. Vsaka skupina bi pripravila predstavitev enega dela snovi in ga predstavila na video srečanju.

Učitelj je torej dolžan organizirati delo tako, da se vzdržujejo socialni stiki in da imajo učenci možnost med seboj sodelovati. Izbirati je potrebno učna okolja in aplikacije, ki ta način dela spodbujajo.

5 Viri in literatura

Košir, K.: *Socialni odnosi v šoli*. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, 2013.

Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19. Modeli in priporočila. 2020. (citirano 11. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://www.zrss.si/pdf/modeli_in_priporocila.pdf.

Zavod Antona Martina Slomška. *Inovativna pedagogika 1:1*. 2017. (citirano 11. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.inovativna-sola.si/courses/create-a-spotify-clone-from-scratch/>

Spodbujanje otrok h gibanju na zabavne načine

Katja Stajko

Osnovna šola Ludvika Pliberška Maribor, Slovenija, katja.stajko@ludvik.si

Povzetek

V času dela na daljavo se je v medijih veliko poudarjalo, da takšen način življenja, ki ga otroci živijo v tem času, negativno vpliva na njihov fizični in psihični razvoj. Nujno potrebno je bilo, da se učence spodbudi k sprostitevni dejavnosti, pri katerih bodo aktivni, zadovoljni in posledično srečni. Prvi del prispevka tako govori o gibanju in pozitivnih učinkih športa, medtem ko se nadaljevanje prispevka osredotoči na primere dobre prakse v času dela na daljavo. Otrokom so bile v času od novembra 2020 do januarja 2021 tako ponujene različne gibalne dejavnosti, ki so jih spodbudile h gibanju. Dejavnosti so bile zastavljene tako, da so se upoštevale okoliščine (prepoved skupinskih športov, pomanjkanje rekvizitov, različna zanimanja otrok), hkrati pa so se dejavnosti medpredmetno povezovala, da so učenci skozi zabavne igre nevede urili svoje že dosežene vsebine drugih predmetov.

Ključne besede: gibanje, delo na daljavo, otrok, prosti čas, izziv, motivacija

Encouraging children to exercise through fun activities

Abstract

Great emphasis has been brought forward by the media about the nature of school lessons moving entirely online during recent times, as well as the impact this method of teaching has on children's physical as well as mental development. It was therefore mandatory to encourage children to partake in relaxing activities that would stimulate them and encourage them to be more active, content, and consequently happier. In the first part we concentrate on exercise and its positive effects. This is followed by examples of good practice during the time the teaching process has been moved to online classes. From November 2020 to January 2021 the children were offered various exercises and activities that would promote a healthy lifestyle and challenge them to be more active. These activities were formulated with the current circumstances in mind (ban of team sports, lack of access to sports equipment, different interests of the children). However, all these activities were tied together in a way that would connect several subjects into a whole, promoting healthy learning through fun and games, and cementing the knowledge already gained through other subjects.

Keywords: exercise, online classes, child, free time, challenge, motivation

1 Uvod

Sedenje za računalnikom, v času dela na daljavo, se je sprva zdelo zabavno in zanimivo. Iz tedna v teden je ta način dela postajal nevaren, stresen, s strani nekaterih nezanimiv. Naloga učiteljev je bila, da otroke prebudijo z različnimi zanimivimi dejavnostmi, saj so učenci postajali vse bolj zaspani, apatični in leni. Gibanje v športnih dvoranah je bilo prepovedano. Timski športi so bili prepovedani.

Gibanje (šport) je primarna potreba otroka. Je eno najpomembnejših področij v otrokovem razvoju. Če otrok to potrebo, poleg ostalih, uspešno zadovoljuje, je vesel in zadovoljen ter se razvija v celovito osebnost. Strokovnjaki so tudi ugotovili, da vsega, kar otrok zamudi v zgodnjem otroštvu, kasneje ne more več v celoti nadoknaditi. (Videmšek, Strah in Stančevič, 2001).

2 Pomen športa in gibanja za otrokov celostni razvoj

Športna aktivnost vnaša določen red in disciplino v ritem življenja tako odraslega kot tudi otroka. Otrok, ki je že od majhnega telesno aktiven in se ukvarja s kakšnim športom, bo imel manj problemov z navezovanjem stikov, prav tako bo ob vstopu v šolo navajen na gibanje in igro, na timsko delo, poslušnost in bo šolske obveznosti opravljal sproti. Otrok, ki je športno aktiven, se bo lažje soočal s stresom, tesnobo in potrlostjo ter bo lažje gradil pozitivno samopodobo (Završnik, Pišot, 2005).

Otrokov odnos do sveta se začne oblikovati v družinskem okolju, zato so starši otrokom najpomembnejši vzor. Skupne športne dejavnosti zato niso samo igra, ampak so tudi naložba v otrokovo zdravje. Če pri tem sodeluje še šola, potem je zastavitev cilja, da otroci zrastejo v zdrave odrasle ljudi, lažje dosežen (Štemberger, 2004).

2. 1 Gibalne igre

Gibanje in igra sta otrokovi osnovni potrebi, zato je prav, da se prepletata skozi dejavnosti otrokovega vsakdana. Kot vsaka igra je tudi gibalna igra dejavnost, ki je svobodna in za otroka prijetna. Pomeni način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju.

Toličič in Smiljaničeva (1979) sta v svojem delu igre razvrstila v štiri glavne skupine, in sicer:

- Funkcijske igre, kjer gre za prijemanje, metanje, tek, tipanje, vtikanje, vzpenjanje.
- Domišljjske igre, kjer gre za igro vlog.
- Dojemalne igre, kjer gre za poslušanje pravljič, opazovanje, posnemanje, obiskovanje kina, gledanje televizije, branje.
- Ustvarjalne igre, kjer gre za pisanje, risanje, oblikovanje.

3 Primeri dobre prakse

Predstavljena teoretična dejstva o pomenu športa, so bila otrokom v času dela na daljavo odvzeta. Ob zavedanju, da se je otrokom delo z računalnikom in tablicami omogočalo in ne odvezalo, sem bila kot učiteljica postavljena v vlogo športne motivatorke. Cilj je bil motivirati otroke, a hkrati, iz tedna v teden, čedalje bolj, je bilo potrebno motivirati tudi starše. Preden sem se dokončno odločila, da gibanje poleg rednih učnih ur športa na daljavo, vključim v delo na daljavo, me je zanimalo kaj o vključitvi le – tega mislijo ljudje, ki jim šport predstavlja tako sprostitev kot tudi poklic. Hkrati pa so ti isti ljudje tudi starši. Starši učencev razredne stopnje.

T. Š. , športni pedagog, oče učenke 3. razreda:

»Spodbujanje otrok h gibalni aktivnosti, s strani učiteljev in staršev, je v vsakem primeru zelo pomembno. Vsaka naloga, ki jo daste otrokom v povezavi z gibanjem ne bi smela biti v breme ampak v korist slehernemu otroku. Definitivno pripomore k aktivnosti. «

T. B. , športnik, trener, oče učenke 4. razreda:

»Starši, učitelji, trenerji se moramo zavedati, da je šport pomemben za zdravo življenje. Zato VAS naprošam, da motivirate otroke, da vsak dan naredijo nekaj za svoje telo in zdravje. Opozarjati jih moramo, da kljub upoštevanju vseh ukrepov, se je s športom možno ukvarjati. Postavite si cilje, glavo pokonci in verjemite, da bomo na koncu vsi zmagovalci!«

M. G. , športnik, trener, oče učenke 3. razreda:

»Učitelji, trenerji, prijatelji, znanci, dedki in babice, predvsem pa starši so ogledalo vsakega otroka. Otrok vpija vse in od vseh. Učitelji ste trenutno v (z mojega stališča) dokaj težki situaciji, saj je opravljati svoje delo na daljavo neprimerno težje, kot v šoli. Glede vadb preko zooma, ja, je bolje to, kot nič, saj dobi otrok vsaj delno motivacijo do dela, ki mu ga trener/učitelj kaže z druge strani ekrana. «

Mnenja ljudi, ki jim šport predstavlja način življenja, so se nekako prepletala z mojim lastnim prepričanjem, zato je odločitev o dodatnem vključevanju gibanja postala tudi realnost. Realnost na daljavo.

Učencem sem tako vsak teden ponudila 3 dejavnosti:

- Redne športne vsebine, načrtovane z letnim delovnim načrtom
- Kratke Zoom dejavnosti
- Zabavni izzivi za vso družino

3. 1 Redne športne vsebine

Vsebine, ki so bile načrtovane z letnim delovnim načrtom, so bile realizirane tudi v času dela na daljavo. Te vsebine so bile obvezne, učenci so kot dokaz svojega dela pošiljali fotografije in posnetke. Potrebno je bilo upoštevati dejstva, da nimajo vsi učenci enakih

prostorskih zmožnosti, prav tako pa tudi ne športne opreme in rekvizitov. Športne vsebine so bile prilagojene do te mere, da učenci rekvizitov niso potrebovali ali pa so si jih naredili sami oziroma so izkoristili kakšen drug predmet. Takšen primer je bil na primer, zadevanje cilja z žogo. Učenci so si žogo naredili sami iz papirja in lepilnega traku, za cilj so uporabili poljuben predmet. V primeru na fotografiji 1, koš za smeti.

Slika 18: Zadeni cilj (arhiv učenca)

3. 2 Kratke Zoom aktivnosti

Zoom z učenci je potekal 3x tedensko. Ne glede na to, katera ura in vsebina je bila v načrtu, uvodno motivacijo sem začela z gibanjem skozi zabavne dejavnosti. Aktivnosti, ki so skrbele za motivacijo, gibanje in zabavo, so se iz ure v uro razlikovale. Opisala bom 2, pri katerih sem resnično opazila, da so otroci, nevede, da je to v bistvu skrb za zdravje in ponavljanje ali urjenje učne snovi, uživali in jih dobro sprejeli.

- Poišči predmet:

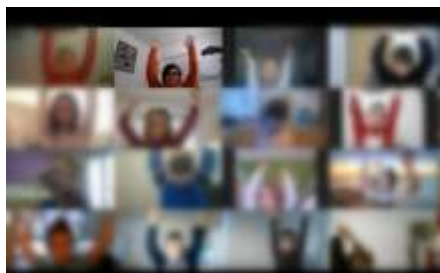
To je bila poleg gibanja tudi vaja dobrega poslušanja. Učencem sem opisala predmet ali povedala uganko in jim naročila, da ga prinesejo do ekrana. Ali pa sem predmet opisala in jim naročila, da preštejejo koliko teh predmetov imajo v hiši. Tako je bilo tudi v primeru, ko so učenci šteli okna v stanovanju.

Primer: Čez luknjo je steklo, okoli pa les, ne zunaj, ne notri, natanko vmes

- Dan / noč:

Igra je otrokom znana še s predšolskega obdobja, zato posebna navodila niso bila potrebna, a s to dejavnostjo sem želela, da skupaj z učenci ponavljamo večkratnike oziroma pošteevanko. Če sem učencem povedala pravi rezultat, so učenci vstali ali dvignili obe roki, če sem povedala napačni rezultat, so počepnili.

Primer: $5 \times 4 = 20$

Slika 19: Zoom dan in noč (osebni arhiv)

3. 3 Zabavni izzivi za vso družino

Izzivi so bili edina dejavnost, ki je bila označena z zvezdico, kar pomeni, da so se učenci sami odločili, ali bodo izziv opravili ali ne. Moj cilj je seveda bil, da sodelujejo vsi. Če sem to želela doseči, sem morala vključiti tudi svojo družino oziroma moja otroka. Menim namreč, da z zgledom lažje dosežemo zastavljen cilj. Izzivi, povzeti po idejah na spletu, in moji posnetki so temeljili na zabavi, smehu in nenazadnje gibalnih spretnostih. Tako smo se skozi tedne dela na daljavo soočili z naslednjimi izzivi:

Slika 20: Vstajanje s plastenko na glavi (osebni arhiv)

Slika 21: Pobiranje papirja s tal z usti (osebni arhiv)

Slika 22: Počepi z rolco wc papirja na glavi (osebni arhiv)

Slika 23: Po 5x vrtenju, napravi lastovko (osebni arhiv)

Slika 24: Vrzi z nogo, ulovi z roko (osebni arhiv)

4 Zaključek

Skozi vse te dejavnosti sem dosegla zastavljen cilj. Učenci so se gibali, med tem so se zabavali, učili in družili z družinskimi člani. Starši in sorojenci so se namreč otrokom, predvsem pri izzivih, pridružili. Na posnetkih je bilo slišati ogromno smeha. Starši so mi pisali, da jim včasih ne uspeva najbolje, pa jih otroci priganjajo in spodbujajo do te mere, da na koncu uspe vsem. Gibanje in smeh sta popestrila tudi moj vsak dan. Monotono in stresno delo za računalnikom, je postalo zabavno. Zoom ure so bile zaradi zabavnih uvodov sproščene, a hkrati zelo produktivne.

5 Viri in literatura

Štemberger V. (2004). Pomen gibanja za zdravje otrok. Publikacija Za srce. Pridobljeno:

http://www.pef.unilj.si/didaktikasv/zaposleni/CLANKI/Vesna_Stemberger_PO MEN%20GIBANJA%20ZA%20ZDRAVJE%20OTROK.pdf , 4. 2. 2021

Toličič, I. in Smiljanič, V. (1979). Otroška psihologija. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Videmšek, M., Strah, N. in Stančevič, B. (2001). Igrajmo se skupaj. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Završnik, J., & Pišot, R. (2005). *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov*. Koper: Založba Annales.

Strategije dela pri matematiki z učenci OŠ z NIS – pisno seštevanje s preходом do 1000

Sonja Angelova

Vzgojni zavod Planina, R. Slovenija, sonja.angelova@quest.arnes.si

Izvleček

Matematika je eden najtežjih predmetov, s katerim se večina učencev srečuje pri svojem izobraževanju. Vsi ljudje ne razumemo števila in delo s številom, zato strokovni delavci iščemo različne strategije dela, učne pristope, didaktične pripomočke, da bi učencem olajšali učno delo.

Strokovni delavci pri strokovnem učnem delu z učenci s PPPU in ČVT uporabljamo različne učne pristope in didaktične pripomočke.

V svojem prispevku predstavljam strategijo dela, ki sem jo uporabila, da bi učencem olajšala razumevanje pisnega seštevanja do 1000 s preходом. Za izvedbo učnega dela sem izdelala barvne kartone (Priloga 1). Na barvnih kartonih sem napisala števke in račune.

Cilj uporabe barvnih kartonov je bil krepitev tako kognitivnih kot tudi psiho-motoričnih sposobnosti. Učenci so imeli za nalogo spoznati barvne kartone, števke na barvnih kartonih, ter desetiške enote enice, desetice, stotice in tisočico. Ko so to spoznali, so s pomočjo barvnih kartonov sestavljali števila do 1000. Med sestavljanjem so se gibali in razmišljali. Na takšen način smo utrdili števila do 1000, desetiške enote, velikostne odnose ter ponovili računanje do 1000 brez preхода. Nato so učenci še spoznali novo učno vsebino Pisno seštevanje do 1000 s preходом.

Ključne besede: učne težave, številske predstave, računanje.

Abstract

Mathematics is one of the most difficult subjects that most students encounter in their education. All people don't understand number and working with numbers, so professionals are looking for different work strategies, learning approaches, didactic aids to make learning work easier for students.

Professionals use different learning approaches and didactic accessories in professional learning work with students with learning difficulties and emotional-behavioral problems.

In my paper, I present a work strategy that I used to make it easier for students to understand written addition up to 1000 with transition. To make the learning work, I made colored cards (Appendix 1). I wrote the digits and invoices on the colored cards.

The objective of using colored cards was to strengthen both the cognitive and psycho-motor skills. The students had the task to get acquainted with colored cards, digits on

colored cards, and decimal units of one, tens, hundreds, and thousands. When they realized this, they used colored cardboards to assemble numbers up to 1000. During assembly, they moved and thought. In this way, we consolidated numbers up to 1000, decimal units, size relationships, and repeated the calculation up to 1000 without transition. Then the students learned about the new learning content Written addition up to 1000 with a transition.

Key words: learning difficulties, number representations, arithmetic.

Uvod

Matematika je učno področje, ki je za vse nas zelo pomembno, tako v šoli, kot tudi v vsakdanjem življenju. Pri vsakdanjih opravilih jo uporabljamo in iz tega razloga je potrebno poznati oz. vedeti osnove matematike. Številске predstave, seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje so zelo pomembni del matematike brez katerih ne bi mogli delovati, funkcionirati v poslovnem in družbenem svetu.

Iz tega razloga se otroci že od malih nog učijo števila do 10, 100, 1000 pa vse do 1 000 000, ..., spoznavajo velikostne odnose, računanje preko konkretnih primerov, kasneje pa tudi abstraktno uporabo različnih računskih operacij.

Matematika ni samo računanje, niso samo števila, ampak tudi logika, merske enote, ulomki, itd.

Vsi ljudje nimamo enake zmožnosti za razumevanje števil in delo s števili, zato strokovni delavci, ki se ukvarjamo z matematiko, moramo poiskati različne strategije, ki bi jih uporabljali za lažje delo z učenci pri učnem delu.

Učenci s posebnimi potrebami, nižjimi sposobnostmi, s specifičnimi učnimi težavami potrebujejo posebne strategije dela za razumevanje matematike. Zato učitelji, ki delamo s takšnimi učenci, moramo poiskati različne didaktične pripomočke, prilagoditi učno delo in učne vsebine ter da bi njim na najbližji način predstavili učne enote.

Namen prispevka je prikazati način poučevanja pisnega računanja z učenci, ki obiskujejo OŠ z NIS. Cilj prispevka je prikazati uporabo didaktičnih pripomočkov, ki so primerni za delo z učenci 6. razreda.

Teoretična izhodišča

Po učnem načrtu za prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (2021) je matematika splošno izobraževalni predmet preko katerega učenci razvijajo, gradijo različne spoznavne, pojmovne in miselne procese, s katerimi se lahko oblikujejo različne dejavnosti učenca. Vse matematične dejavnosti opisane v učnem načrtu (2021) učencem pomagajo tako na kognitivnem, kot tudi na psihomotoričnem področju.

Pri matematičnem učnem delu morajo biti usklajeni tako specifični cilji, kot tudi procesni in vzgojni cilji, saj tako lahko strokovni delavci ugotovimo

različne primanjkljaje na učno-vzgojnem področju (Učni načrt za PIP z NIS, 2021).

Učno strategijo, ki jo prikazujem, pokaže način gibanja, razvijanja spretnosti in predvsem kognitivne, saj je veliko postopkov, informacij in aktivnosti, ki jim učenci sledijo in si jih morajo zapomniti.

Po učnem načrtu, učenci osnovne matematične pojme in znanja lahko najprej pridobijo preko uporabe konkretnih primerov, didaktičnih iger, pripomočkov, materialov in pdb. Za ta namen uporabljam različne zamaške, kinder jajčka, škatlice od jajc, lesene palčke, in pdb (Učni načrt za PIP z NIS, 2021).

V 6. razredu po učnem načrtu učenci spoznajo štetje naprej in nazaj od danega števila v obsegu do 1000, zapis in branje števila do 1000, zapis števila s številko in besedo, razlikovati desetiške enote (E, D, S, T), velikostne odnose ter na koncu spoznajo seštevanje in odštevanje naravnih števil s pomočjo različnih didaktičnih načinov in učnih pristopov (Učni načrt za PIP z NIS, 2021).

Praktična izvedba

V svojem prispevku predstavljam primer učnega dela z učenci 6. razreda, ki so vključeni v OŠ z NIS v Vzgojnem zavodu Planina.

Učno delo pri matematiki smo v času na daljavo izvajali v razredu. Najprej smo začeli s ponavljanjem računskih operacij **seštevanje in odštevanje**.

Za ta namen sem pripravila barvne kartone na katere sem zapisala konkretna primera.

Npr.: $72 + 19 = 91$ in $96 - 38 = 58$

Učenci so najprej poimenovali člene v računski operaciji seštevanja, prvi seštevanec, drugi seštevanec in vsota ter povedali, da je plus znak, ki ga uporabljamo pri seštevanju. Nato so poimenovali člene v računski operaciji odštevanja, zmanjševanec, odštevanec, razlika in povedali, da je minus znak, ki ga uporabljamo pri računski operaciji odštevanja.

Ko sem ugotovila, da so se učenci naučili števila do 100 ter, da znajo računati do 100 s prehodom, so s pomočjo barvnih kartonov spoznali števila do 1000.

Barvne kartone s števkami so po navodilu pritrdili na tablo. Potem so brali število in sproti spoznavali desetiške enote. Nad številom sem pripela karton z desetiškimi enotami.

Primer:

5	7	4
4	2	1

Delo smo nadaljevali tako, da smo prebrali desetiške enote in jih zapisali tudi v zvezek po naslednjem primeru:

- V prvem številu 574 imamo 5S 7D in 4E.
- V drugem številu 421 imamo 4S 2D in 1E., ...

Ko so učenci spoznali števila do 1000 sem ugotovila, da nimajo več težav s prepoznavanjem, branjem in zapisom, smo nadaljevali s seštevanjem s prehodom do 1000.

V nadaljevanju predstavljam primer, kako smo v razredu spoznali način obravnave seštevanje števil do 1000 s prehodom.

Za ta namen sem pripravila barvne kartone z različnimi števkami (kartone za računanje brez prehoda in kartone za računanje s prehodom).

Najprej sem učencem razložila pisno seštevanje brez prehoda do 1000. Učence sem seznaniła, da so na prvem kupu beli kartoni ter, da ti predstavljajo enice. Na drugem kupu so zeleni kartoni. Povem jim, da ti predstavljajo desetice. Na tretji kup postavim modre kartone, ki predstavljajo stotice.

Preden smo začeli z delom, sem na tablo pritrdila še karton z desetiškimi enotami.

T	S	D	E

Vzela sem po eno števko iz vsakega kupa in jih pritrdila na tablo pod desetiškimi enotami.

Npr.:

4	3	1

Ko sem to naredila, so učenci prebrali število, ki sem ga pripela na tablo. Nato sem vzela še tri števke iz kupa in jih pravilno postavila pod številom, ki sem ga pripela na tablo.

	T	S	D	E
		4	3	1
+		3	5	2
		7	8	3

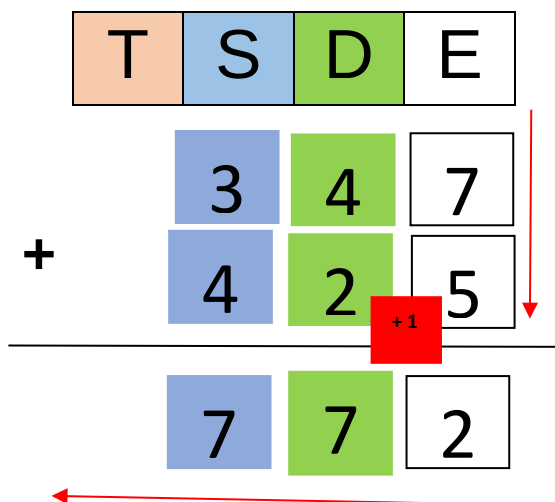
Učenci so prebrali še drugo število. Spoznali so, da smo s pomočjo barvnih kartonov zapisali račun seštevanja brez prehoda. Skupaj smo izračunali primer, ki sem ga predstavila. Potem so tudi učenci z barvnimi kartoni sestavljali račune in jih izračunali.

Ugotovili smo, da pisno računanje brez prehoda razumejo, zato sem jim razložila še postopek pisnega seštevanja do 1000 s prehodom. Za ta namen smo uporabili pripravljene barvne kartone s števkami od 5 do 9, ki so nam v pomoč pri spoznavanju načina pisnega seštevanja s prehodom.

Preden smo začeli z delom, sem najprej na tablo napisala račun $347 + 425 = \_\_\_$, potem smo skupaj zapisali še račun z desetiškiimi enotami (**3 S 4 D 7 E + 4 S 2 D 5 E = ___**).

V nadaljevanju sem iz kupa vzela barvne kartone z napisanimi števkami in jih postavila tako kot smo to delali pri pisnem seštevanju brez prehoda (s podpisovanjem, stotice pod stotice, desetice pod desetice, enice pod enice).

Npr.:

Ves čas sem na glas govorila postopek računanja, da lahko učenci slišijo še mojo ustno razlago, in sicer:

1. Sedem plus pet je 12, torej pod enice pripišemo 2 in 1 pripišemo deseticam.
2. 4 plus 2 plus 1 je sedem.
3. Tri plus štiri je sedem.

Učenci so z mojo pomočjo izračunali več primerov seštevanja do 1000 s prehodom. Ves čas sem jih vodila in opozarjala, da natančno podpisujejo števila (enice pod enice, desetice pod desetice, stotice pod stotice).

Zaključek

Učne težave pri predmetu matematike se pojavljajo pogosto. Pojavljajo se pa zato, ker nekateri učenci nimajo številskih predstav in posledično ne zmorejo spoznati računске operacije seštevanja, odštevanja, množenja in deljenja.

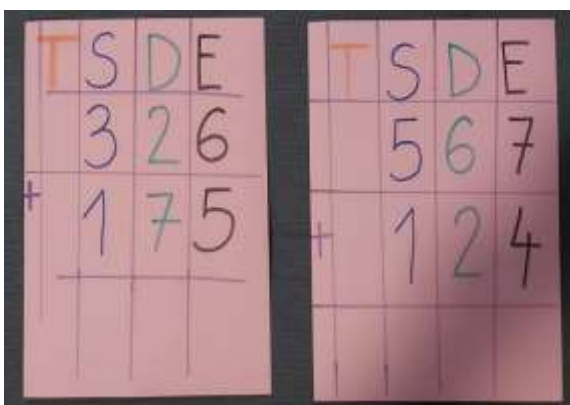
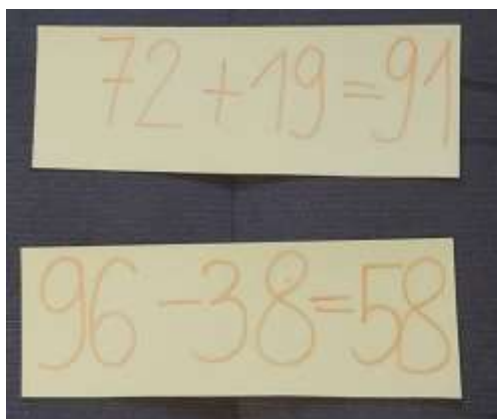
Po učnem načrtu je matematično področje zelo obširno. Učiteljem pa dopusti možnosti uporabe različnih didaktičnih pripomočkov z namenom, da bi učencem olajšali ali pokazali učne vsebine preko konkretnih primerov, ki jim predstavljajo težave.

Sklepam, da je izbira in uporaba barvnih kartončkov zelo dobra izbira za učenje računanja tako do 10, kot tudi do 1000, saj tako učenci krepijo svoje kognitivne in psiho-motorične sposobnosti. Najprej razmišljajo kateri kartonček morajo izbrati za enico, desetico ali stotico in nato aktivno sodelujejo z delom na tabli, kjer z magneti pritrdjujejo števila.

5 Viri in literatura

Čimžar A. in Krt M. (2013). *Matematika 6, delovni zvezek za 6. razred osnovne šole*. Prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom. Ljubljana. ZRSŠ
 MIZŠ (2021). *Učni načrt za prilagojen izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom za predmet Matematika*. Pridobljeno na spletu dne, 2. 2. 2021. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Ucni-nacrti/pp_nis_matematika-v2.pdf

6 PRILOGE

Slike: Lastni vir

Šola – prostor za vzgojni moment

Projekt Prešerno srce

Tadeja Murn

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, tadeja.murn@sfpkr.si

Izvleček

V zadnjem času se zaradi moralne, ekonomske in politične krize kaže čedalje večja potreba po vzgoji za vrednote (Divjak, 2000). Le-ta je bila v preteklosti predvsem izvedena v krogu družine, Cerkve ali druge skupnosti, danes pa se v vedno večji meri prenaša tudi v vzgojno-izobraževalne ustanove. Šola tako postaja pomembno okolje za vzgojni moment, vloga učiteljev pa ključna za oblikovanje otrokove osebnosti in posledično družbe. S tem zavedanjem se je na podružnični šoli na Kokrici zvrstil niz vzgojnih dejavnosti, katerih namen je bil razširiti in nadgraditi vzgojno delovanje, ter pri učencih osmisliti oziroma dati pomen pozitivnim vrednotam. Dejavnosti, združene v projekt z naslovom *Prešerno srce*, so bile pri učencih, starših in v lokalnem okolju zelo dobro sprejete in so bistveno pripomogle k bolj kvalitetnim odnosom, prijaznejši klimi v šoli in dvigu moralnih norm pri učencih.

Ključne besede: vzgoja, vrednote, učiteljeva vzgojna vloga, vzgojne dejavnosti, projekt *Prešerno srce*.

School – a place for building values

Project “Prešerno srce”

Abstract

Because of economic uncertainty, moral and political crisis in last few years the need of value education that is crucial for the existence of society is increasing recently. (Divjak, 2000). In the past, family, Church or other communities had a significant role in education for values, whereas nowadays this has passed to educational institutions.

The school is becoming an important environment where pupils sense the purpose of values and where the teacher's role is crucial for developing child's personality and therefore society. With this awareness, a series of activities took place at the branch school in Kokrica. The aim was to expand and improve the importance of positive values in education. Activities were part of the project called *Prešerno srce*. They helped to build a positive and kind school atmosphere, upgrade awareness of values, and were well received by pupils, parents and other people.

Key words: education, values, teacher's educational role, educational activities, project *Prešerno srce*.

1 Vzgoja v šoli

V preteklosti so steber otrokove vzgoje predstavljali razširjena družina, Cerkev, lokalna in druge skupnosti. Danes pa zaradi načina življenja v ožji družini, ob prezaoslenosti staršev, nešteti vsakodnevnih dejavnosti in hitrem tempu, zmanjkuje časa, priložnosti in energije za vzgojo. Starši iz različnih družbenih okolij čutijo svojo vzgojno nemoč in veliko jih v svoji stiski pričakuje, da bo dobršen del vzgoje opravila šola. Posledično se tako v šolah srečujemo z vedno večjo vzgojno problematiko, ki velikokrat moti izobraževalni proces, slabša odnose in razredno klimo. Čeprav je vzgoja tekom procesa poučevanja neizogibna, pa tako velik primanjkljaj le-te s strani družine predstavlja velik izziv za šolstvo. Oblikuje se potreba po novih pristopih, dodatnem vzgojnem delovanju, predvsem preventivnem, katerega učinki so večji in dolgotrajnejši.

1.1 Učiteljeva vzgojna vloga

Učiteljeva vloga v vzgojno-izobraževalni dejavnosti je od nekdanj zelo pomembna. Čeprav je učitelj danes samo en od številnih virov informacij, se njegova vloga ni nič zmanjšala, ampak se samo pomika od izobraževalne k vzgojni (Grandić, 1990). K tej tendenci bistveno prispeva podaljšan čas otrokovega bivanja v šoli in vedno večja vzgojna problematika ter težnja, da se le ta razreši. Učitelj tako postaja oseba, ki poleg staršev z otrokom preživi največ časa, ga dobro pozna in hkrati tudi odločilno vzgojno vpliva nanj.

Zato je ključno, da je učitelj s svojimi lastnostmi, komunikacijo, odnosom in ravnanji učencem za zgled. Pa ne samo med poukom, ampak tudi izven učilnic. Prav tu se odpirajo nove možnosti za dodatno vzgojno delovanje, za razvoj in utrjevanje vrednot, ki vodijo v lepše in prijetnejše sobivanje.

2 Projekt Prešerno srce

Z željo, da bi vzgojno delovanje na podružnični šoli Kokrica razširili in nadgradili, ter pri učencih osmislili oziroma dali pomen pozitivnim vrednotam, sva z učiteljico Petro Jenko oblikovali raznovrstne vzgojne dejavnosti. Ker so se le te z leti množile in smo se v šolskem letu 2018/19 pridružili nacionalnemu programu Pogum, se je izkazala potreba, da dejavnosti urediva in združiva v skupni projekt z naslovom *Prešerno srce*.

Dejavnosti v projektu *Prešerno srce* so razvrščene v dva sklopa poimenovana *Prijazno prešerno srce* in *Modro prešerno srce*.

V prvi sklop sva uvrstili dejavnosti, ki jih vodiva sami in bodo podrobneje predstavljeni v nadaljevanju. Namenjene so učencem od 1. do 5. razreda in se izvajajo na podružnični šoli na Kokrici. Dejavnosti so usmerjene k vzgoji za vrednote.

Drugi sklop dejavnosti, *Modro prešerno srce*, je namenjen učencem 2. in 3. triade, vsebino katerih za celotno šolo oblikuje strokovna skupina učiteljev v sklopu projekta Pogum. Tu se učenci preko dejavnosti srečujejo s samorefleksijo in poglobljenim spoznavanjem lastnih interesov in sposobnosti za lažjo izbiro nadaljnje poklicne poti.

Kot je razvidno že iz samih naslovov projekta, je cilj vseh dejavnosti sledeč: *Učenci iz OŠ Franceta Prešerna Kranj se odlikujejo po moralni ozaveščenosti, so srčni in prešernega duha s težnjo, da skozi leta pridobijo tudi prvine modrosti, prave presoje, ki jim bo služila kot kompas na življenjski poti.*

Slika 1: Logotipi projekta

2.1 Vsebina projekta

Dejavnosti v sklopu *Prijazno prešerno srce* so usmerjene k vzgoji za vrednote. Lahko jih razvrstimo v tri sklope in sicer:

- akcijske dejavnosti,

- načrtovane dejavnosti in
- letne zaključke.

2.1.1 Akcijske dejavnosti

Akcijske dejavnosti so dejavnosti za katere se je potreba oblikovala na posameznih tedenskih strokovnih srečanjih aktiva. Učitelji smo v različnih obdobjih opozorili na naslednje moteče dejavnike v šoli: hrup, neurejenost garderob, ter naraščajoče število učencev, ki ne uporabljajo copat. Sledili so pogovori, v katerih smo uskladili kriterije za posamezne moteče dejavnike, se dogovorili kako jih bomo predstavili učencem in jih motivirali za primernejše vedenje. V sklopu šolske skupnosti so učenci izdelali plakat z dogovorjenimi kriteriji, ga obesili na vidno mesto in z učiteljico Petro štirikrat mesečno naključno ocenjevali in beležili, kako razredi kot skupnosti uresničujejo posamezne vzgojne cilje.

Učenci so bili za spremljanje rezultatov zelo motivirani in opaziti je bilo, da se je sčasoma okrepila tudi skupinska zavest. Ob koncu akcije smo rezultate objavili na skupnem srečanju in zmagovalna razreda nagradili. Nagrade niso bile materialne, temveč smo jim s posebnimi ugodnostmi nudili prijetno doživetje, npr. dan brez domače naloge ali vsebina šolske ure po izbiri, seveda v dogovoru z razrednim učiteljem.

Tako smo uspešno izpeljali dejavnost *Tiha malica in tihi odmor*, s pomočjo katere smo učence spodbujali k mirnemu preživljanju malice in odmorov. Z dejavnostjo *Urejene garderobe* smo učencem ozavestili kriterije urejenosti garderob in bistveno pripomogli k urejenemu izgledu hodnikov. Z željo, da bi učenci v prostorih šole dosledno nosili copate, smo izvedli dejavnost *Kje so copati?*. Po dveh mesecih truda nam je uspelo, v šoli so bili vsi učenci obuti v copate.

2.1.2 Načrtovane dejavnosti

Načrtovane dejavnosti pripravimo letno in jih izvedemo v spomladanskem času. Mednje sodijo dejavnosti: *Gregorjeva pošta*, *Mislice* in *Prijaznosti*. Skupni cilj vseh dejavnosti je krepiti socialno, spoznavno in čustveno učenje, hkrati pa preko zgleda učencem predstaviti pomen vrednot, ki so ključne za delovanje skupine, družbe.

Vsako leto na gregorjevo, izvedemo dejavnost *Gregorjeva pošta*. Ta dan v pismih izkazujemo naklonjenost in hvaležnost tistim, ki delujemo znotraj šole, učiteljem, vzgojiteljem, tehničnemu osebju in vrstnikom. Pri tej dejavnosti sodeluje tudi otroci iz vrtca. Otroke in učence z različnimi dejavnostmi spodbudimo k razmišljanju o medsebojnih odnosih. Sledi izdelava pisnih sporočil ali risbic izbrani osebi z željo sporočiti nekaj lepega. Ta sporočila nato učitelji pregledamo in pri tem poskrbimo, da za praznik čisto vsak prejme pošto. Če se slučajno zgodi, da za koga ni napisanega sporočila, ga napišemo učitelji. Ta dejavnost je pri vseh zaposlenih, otrocih in učencih

zelo dobro sprejeta in gradi pomembno zavedanje soodvisnosti in pomena dobrih, prijateljskih odnosov.

Dejavnost *Mislice* so nastale s ciljem učenca spodbuditi k razmišljanju o različnih temah. Potekale so v obliki vprašanj kot so: Kaj je zate kulturno?, Za kaj si hvaležen svojim staršem?, Kaj ti je pri učitelju najbolj ceniš?. Učitelji smo izmed vseh prispelih izbrali nekaj najbolj izvirnih, katere smo na skupnih srečanjih prebrali. Nato pa smo izmed vseh izžrebali dva učenca, ki sta sodelovala v dejavnosti in jih nagradili s prešernimi nagradami (primeri: en dan lahko sedi na učiteljevem stolu; cel teden si lahko prvi v koloni; imaš bonus za pozabljeno nalogo), ki so jih učenci realizirali v dogovoru z razrednim učiteljem.

Kot spodbuda za samostojno moralno delovanje učencev smo izvajali dejavnost *Prijaznosti*. Tedensko so bili na hodniku izobešeni plakati dejavnost, ki so učence nagovarjali k lastnemu delovanju. Učenci so se sami odločali ali bodo dejavnost opravili ali ne. Kdor je dejavnost uspešno opravil, se je lahko ob natisnjeno misel na plakatu podpisal. Primeri dejavnosti so sledeči:

- Pozdravi nekoga, ki ga ne poznaš.
- Nekoga pohvali.
- Igraj se z nekom, s katerim se še nikoli nisi.
- Pridrži nekomu vrata.

Opazili smo, da je bila na začetku učiteljeva pohvala tista, ki je motivirala učence za delovanje. S časoma se je njihov motiv začel izhajati predvsem iz želje biti pripaden skupini učencev, ki deluje.

2.1.3 Letni zaključki

Do sedaj nam je uspelo izpeljati tudi dva letna zaključka z nočevanjem v šoli. Cilj teh je bil vzpodbuditi učence k celoletnemu trudu za vzorno vedenje, dati pomen pozitivnim vrednotam ter nagraditi trud za vestnost, delavnost, prijaznosti, strpnost in spoštovanje drugega.

Učenci posameznih razredov so v mesecu maju skupaj z učiteljem izbirali tri učence, ki so se v iztekajočem šolskem letu še posebej izkazali z vzornim vedenjem, so nudili pomoči drugim ali pa so z lastnim trdom zelo napredovali v znanju ali vedenju. Te učence smo nagradili s povabilom na niz zaključnih dejavnosti z nočevanjem v šoli.

V šolskem letu 2017/18 smo letni zaključek poimenovali *Dobro srce nekaj velja* in je vseboval naslednje dejavnosti: spoznavne igre, lov na skriti zaklad, obisk pripovedovalk kamišibaj gledališča, zabavo v pižamah, nočitev v šoli in naslednjega dne dejavnost *Poklonimo prijaznost*. V sklopu slednje so učenci izdelali papirnata srca, nanje napisali lepe misli in jih kasneje razdelili krajanom Kokrice. Odziv lokalne skupnosti, staršev in otrok je bil zelo dober.

Glede na to se je naslednje šolsko leto (2018/19) v izvedbo letnega zaključka z naslovom *Prijazno prešerno srce nekaj velja* vključil tudi Zavod za šport Kranj, ki je za

nagrajene učence izvedel animacijo v bazenu. Sledile so socialne športne igre, potopisno predavanje Otroci in šole v Afriki v izvedbi učiteljice Dunje Jezeršek in zaključna dejavnost izdelava plošč pozitivnih vrednot, ki so kar dve leti krasile ograjo ob šoli. Vrednosti in pomen tem zaključnim dejavnostim so poleg vseh vpletenih dali tudi mediji: izšel je članek v Gorenjskem glasu z naslovom Noč so preživel v šoli, zaključne dejavnosti pa so bile predstavljene tudi v mladinski oddaji Infodrom.

3 Zaključek

Način življenja se spreminja z veliko naglico in s tem tudi potrebe ljudi. Šola postaja ena od ključnih deležnikov pri vzgoji otrok, zato je njena naloga, da se tega zave in s primernimi vzgojno-izobraževalnimi vsebinami deluje čimbolj v prid bodoči družbi. Vzgoja in izobraževanje sta neločljivo povezana, zato se mora strmeti k temu, da se vzgojni primanjkljaj nadomesti, se naredi večji prostor za vzgojo vrednot, saj bo v nasprotnem primeru tudi samo izobraževanje vedno bolj onemogočeno. V ta namen je izvajanje preventivnih vzgojnih dejavnosti ključno, saj močno vplivajo na otroke, širijo pomen pravih vrednot in dajejo upanje v moralnost bodoče družbe.

Razvoj nadaljnjega vzgojnega delovanja na naši šoli vidim predvsem v medsebojnem nudenju pomoči med učenci (pomoč pri učenju, pri javnem nastopanju), učenci in predšolskimi otroki (branje mlajšim), v tematskih krožkih in raznovrstnih vzgojnih akcijah. Vzgojno delovanje bi še bolj okrepili, če bi vse vzgojne dejavnosti in projekte povezali in tako sistematično okrepili delovanje na vzgojnih področjih, ki so morda slabše zastopana.

4 Viri in literatura

Divjak, M. (2000). Človekove pravice in vzgoja za vrednote. *Sodobna pedagogika*, 51(1), 210-230.

Grandić, R. (1990). Nekaterе bistvene odlike učitelja kot vzgojitelja mladine danes. V *M. Velikonja, M. Plestenjak, C. Razdevšek Pučko, M. Resman in V. Troha (ur.), Učitelj, vzgojitelj – družbena in strokovna perspektiva* (str. 116-119). Ljubljana: zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

Šolski vrt

Sonja Grilc

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, sonja.grilc@sfpkr.si

Izvleček

Šolski vrt je izjemna učilnica na prostem, ki nadomešča pomanjkanje stika z naravo in s pridelavo hrane, sploh v mestnem okolju v katerem leži šola OŠ Franceta Prešerna Kranj. Je tudi okolje za vzgojo učencev v skrbi za zdravo hrano, čistejše okolje in odgovorno ravnanje v skrbi za preživetje poljščin. Učenem daje znanje in temelje za razumevanje samooskrbe, ki se v zadnjem času kaže kot vedno pomembnejši način preživetja v ožjem in širšem pomenu. Predstavlja tudi izkušnjsko učenje, ki otrokom omogoča učenje na lastnih napakah v varnem okolju z zavedanjem, da so v procesu učenja. Omogoča jim zadovoljstvo in ponos ob uspehih ter spoznanje velike vloge naravnih danosti v določenem letnem času. Spoznanje, da je človek odvisen od narave bolj, kot si predstavljajo, jih uči spoštovati naravo, jo opazovati in se znati prilagoditi. Učijo se iznajdljivosti in doslednosti, ki jih vodita v uspeh. Ta učilnica omogoča doživeti uspeh, potrditev in pohvalo tudi učno manj uspešnim učencem. V tej učilnici tradicionalnost trči v sodobnost, ko sodobne učence vajene ekranov soočimo s tradicionalnim delom z zemljo.

Ključne besede: tradicionalno obdelovanje zemlje, samooskrba, vzgoja za prihodnost, preprosta predelava hrane, razumevanje narave,

SCHOOL GARDEN

Abstract

School garden is a special outside classroom, which replaces the lack of nature contact, also with the food production, especially in the city environment, where OŠ Franceta Prešerna Kranj is located. It is also an environment for pupil's education about healthy food, clean environment and responsible contact in order to ensure the survival of crops. Pupils get knowledge and foundation for understanding self-sufficiency, which lately shows as one of the most important ways for survival. It also represents experiential learning, which allows learning from their own mistakes in a safe environment, realising the new cognitions. It enables them pleasure and pride during success and the realisation of the huge role of nature sources in different seasons. The awareness that a human being depends on nature more, as he imagines teaches them to respect it, observe it and to know how to adopt. They learn to be creative and become successful. This classroom enables success, confirmation and praise, even to less prosperous pupils. In this classroom, tradition meets modernity, when the modern pupils, used to work on screens face traditional work with soil.

Key words: traditional cultivation, food self-supply, education for future, simple food production, learning with understanding nature

1. Uvod

V sodobnem času so učenci redko deležni že ogleda vrta od blizu, kaj šele, da bi sami delali na njem. Ker naša šola vključuje predvsem učence z mestnega okolja, je možnost stika z naravo še manjša.

»Šolski vrtovi so bili v preteklosti sestavni del šol in njihovega izobraževanja. Prve dostopne

zapise o tem najdemo v Kmetijskih in rokodelskih novicah (Jaka iz Gorenškega, 1886). V letu 1886 poročajo že o državni podpori, ki so jo prejeli učitelji, ki so urejali te vrtove.« (m. Pogačnik, D. Žnidarčič, J. Strgar, Žibert, 2012, 3). Učitelji so celo prejeli državno podporo, če so se odločili z učenci urejati šolski vrt. Tudi na učiteljskih je bil šolski vrt obvezni del učnega programa. Ponovno se začnejo šolski vrtovi uveljavljati predvsem po letu 2000, ko se vedno bolj uveljavlja lokalna pridelava hrane.

Samooskrba je vedno bolj pomembna. S težavo oskrbe trgovin z izdelki smo se srečali predvsem v prvem valu epidemije Covid 19. Takrat smo mogoče samo malo zaslutili, kako zelo smo odvisni od proizvajalcev drugih držav (zaprte meje, težave v prehodu tovarnega prometa preko državnih meja...). To je bila še ena izmed priložnosti, da se otrokom počasi začne vcepljati zavest, da je samooskrba zelo pomembna. Ne samo zaradi dosegljivosti pridelkov, ampak tudi zaradi višje kakovosti, ki jo lahko dosegamo v našem okolju, saj pridelki ne potujejo daleč in jih lahko oberemo zrele. Tudi kontrola eko in bio pridelovanja hrane je v Sloveniji zelo dobro organizirana. Pomembna je tudi iz ekonomskega vidika, saj ko kupujemo slovenske pridelke, podpirajo slovenske pridelovalce in s tem večamo kvaliteto življenja tako sodržavljanom, kot tudi sebi.

2. Pomen in cilji dela na vrtu

Z vsem zavedanjem pomena kmetijstva, sem se odločila prevzeti izbirni predmet Kmetijska dela. Ker se je ideja o vrtu na šoli ravno porajala, je izbirni predmet s tem sovpadal.

Od leta 2015 imamo nudimo učencem izbirni predmet Kmetijska dela. Predmet je namenjen spoznavanju kmetijstva na splošno. Veliko učnih ur predmeta lahko opravimo na vrtu in s tem uresničujemo tudi večino učnih ciljev z učnega načrta. Najbolj bistveno se mi zdi, da se učence vzgaja v zavedanju pomena pridelovanja hrane. Da začnejo spoštovati delo kmetov in se zavedati, da brez pridelovalcev hrane, velikih ali majhnih, ne bi preživeli. Spoznajo osnove vrtničarja in razumejo pregovor »brez dela ni jela«.

Začenjajo se zavedati, da je pridelava hrane tudi v precejšnji meri odvisna od vremenskih pogojev. V zadnjih letih se srečujemo z ekstremnimi vremenskimi pojavi, ki vplivajo na rast in gojenje pridelkov. Npr. pozeba, suša, poplave.... Počasi začnejo razumeti, da globalno segrevanje predstavlja večji problem kot samo kakšno stopinjo toplejše poletje in nič snega pozimi v nižjih legah Slovenije. Ko na lastni koži izkusijo

izničenje njihovega truda zaradi suše, zmrzali ali preprosto preveč dežja, začnejo razmišljati drugače.

Delo z zemljo in v naravi tudi sprošča. Učenci se pri delu sproščeno družijo pogovarjajo in tako spoznavajo, da se je mogoče tudi na drugačen način sproščeno in kvalitetno družiti z vrstniki. Ob tem pa narediti tudi kaj koristnega za bližnje, saj pridelke učenci tudi uporabijo.

3. Postavitev šolskega vrta

Vrt sestoji iz zeliščne gredice, visoke grede, dveh dvignjenih gred, in dveh klasičnih gred.

Na vrtu imamo tudi oreh in jabolka ter hruške, ki jih vsako leto hišnik tudi obreže. Nekaj let nam je uspelo pridobiti sadjarja, ki je učenem pokazal kako je potrebno sadna drevesa pravilno obrezovati.

Na vrtu je tudi zbiralnik deževnice, ki smo ga uspeli zgraditi s pomočjo sredstev evropskega projekta.

Slika1: vrt z zbiralnikom deževnice v ozadju

V lopi shranjujemo orodje in tudi klopi za učilnico na prostem, ki jih učitelji po potrebi postavijo za Učilnico na prostem.

4. Potek dela na vrtu

Delo na vrtu oz. priprava na delo na vrtu se začne že pozimi. Z učenci načrtujemo zasaditev gredic. Pri tem učenci delajo z medmrežjem. Na spletu poiščejo poljščine, ki bi jih želeli gojiti. Potem poiščejo čas setve oz. sajenja, dobre in slabe sosede. Upoštevajo tudi čas zorenja in obiranja plodov, saj med poletnimi počitnicami za vrt skrbi kuharica ali hišnik - ravno toliko, da se ga zalije.

V zimskem času spoznavajo tudi druge značilnosti kmetijstva na slovenskem. Tako tradicionalno obdelavo zemlje kot tudi bolj sodobno oz. intenzivno. Ker v šoli vrt obdelujemo ročno – tradicionalno, spoznajo tudi vsa orodja in načine dela s tem orodjem.

5. Spravilo pridelkov in priprava na zimo

Ker s šolskim letom začnemo septembra, po navadi z novimi učenci, povabimo še učence prejšnjega šolskega leta, da skupaj oberemo oz. nabereмо pridelke in jih predelamo ali porabimo. Tako se učenci tudi naučijo spravila pridelkov in njihovo primerno hrambo v primeru, da jih ne predelamo. Lahko skuhamo marmelado, spečemo pecivo ali enostavno pripravimo zelenjavno juho. V naslednjem šolskem letu načrtujem tudi vlaganje zelenjave z vkuhavanjem v kis.

Vrt pospravimo. Do prve zmrzali pustimo določene vrtnine, ki prenesejo nižje temperature.

6. Spomladanska opravila

Z učenci očistimo vrt ostankov vrtnin, pognojimo in prelopatamo. Oblikujemo gredice, na katere bomo posejali oz. zasadili vrtnine glede na načrt, ki smo ga pripravili pozimi. Učenci se ob tem naučijo pravilno uporabljati orodje in ugotovijo, da potrebujejo kar nekaj spretnosti, če želijo, da je delo dobro opravljeno. In ko delo dobro opravijo, so tudi zadovoljni. Tako dobijo povratno informacijo, najprej v pozitivnih občutkih in kasneje v pridelkih, da se splača potruditi. Ko hodijo mimo vrta dnevno, pa se tudi lahko pohvalijo pred sošolci, da je ta lep vrt njihovo delo in so tako na svoje delo ponosni. To je predvsem pomembno za učence, ki se ne morejo dokazati v znanju in velikokrat doživijo neuspeh pri ocenjevanju znanja.

Slika 2: spomladanska zasaditev sadik zelenjave

Vrt je potrebno redno zalivati, seveda odvisno od vremenskih razmer. Potrebno je spremljati jutranje temperature in po potrebi zaščititi vzkaljena semena pred zmrzaljo. To je tudi naloga učencev – tako pridobijo krasno vajo o odgovornosti in doslednosti. Saj ne gre niti en dan spregledati napovedi.

Slika 3: spomladanska zasaditev zelenjave

7. Zgodnje poletje

Zgodaj poleti seveda skrbimo tudi za to, da vrta ne preraste plevel oz. da plevel ne preraste kalečih poljščin. Tako se naučijo da povsod v naravi obstaja tekmovanje med različnimi vrstami, ki je tudi eden izmed pomembnih dejavnikov evolucije. Včasih uporabimo tudi zastirko iz slame, saj preprečuje razrast plevela in zadržuje vlago. Tako učenci spoznajo, da za zatiranje plevela ne potrebujejo nobenih herbicidov. Naučijo se, da lahko za zatiranje plevelov, plesni in raznih zajedavcev uporabljamo naravna

sredstva. Npr. koprivni pripravek proti listnim ušem, paradižnikovi pripravki proti gosenicam in bolhačem, iz korenja proti čebulni muhi, iz rabarbare proti muham na čebuli, poru in korenju..... Ker poleg vrta z učenci skrbimo tudi za atrije, v katerih so okrasne gredice in so pokrite s tlakovci, med katerimi se redno razrašča plevel, smo morali tudi za ta del poiskati ustrezne naravne uničevalce plevela (sol, soda bikarbona, kis, vodka....). Pri delu na vrtu skrbimo tudi, da so pridelki čim manj obdelani raznimi kemijskimi sredstvi – torej učenci spoznajo, da lahko pridelujemo hrano, brez odvečnega obremenjevanja okolja.

Slika 5: Skrb za gredice in zelenjavo (pletje)

Če je bila pomlad topla, lahko učenci že uživajo plodove svojega dela. Skoraj gotovo pa so že zrele jagode, ribez in maline. Jagode in maline učenci sproti pojedo kot nagrado za pridno delo na vrtu. Ribez naberejo in ga po tradicionalnem postopku s pridihom sodobnega skuhamo v marmelado ali sočimo. Tako učenci spoznavajo tudi konzerviranje pridelane hrane. V tem delu leta tudi organiziramo delavnico za nadarjene učence v kateri pečejo kruh in izdelajo maslo z zelišči z vrta. Na kruh in seveda navadno maslo pa lahko namažejo tudi domačo marmelado.

Slika 4. Obiranje jagod

Slika 5: Iz jagod bo okusna marmelada

V okviru predmeta obiščemo tudi okoliške kmetije in tako učenci osebno spoznajo ljudi, ki se ukvarjajo s pridelavo in predelavo osnovne dobrine za preživetje – hrane. Ob predstavitvi domačij in dela na njih, učenci pokažejo veliko zanimanja in spoštovanja do dela in kmetov. To spoštovanje, s pogostostjo obiskov kmetij in samostojnim delom na šolskem vrtu, postopoma narašča. Prepričana sem, da s tem krepimo tudi pravilen odnos učencev do kmetijstva, dela na kmetiji in končno kmetov – ljudi, brez katerih ne bi preživeli. V mestnem okolju se namreč velikokrat pojavi negativen odnos učencev do otrok s kmetij.

Slika 6: Na kmetiji

Slika 7: Pri čebelarju

Slika 8: Pri čebelarju

8. Izziv: delo na daljavo pri izbirnem predmetu Kmetijska dela

V prvem valu epidemije in v prvi karanteni smo bili ravno v obdobju intenzivnega spomladanskega dela na vrtu. V tem šolskem letu na vrtu nismo uspeli vzgojiti prav veliko vrtnin.

V drugi karanteni, ki je bila čez zimo, pa smo prek videokonferenc spoznavali osnovne pojme kmetijstva preko predstavitev, ki so jih pripravili učenci. Ob koncu karantene pa smo začeli načrtovati zasaditev vrta. Ko smo se vrnili v šolo smo se, upoštevajoč vse omejitvene ukrepe, »vrgli na delo« saj smo se vrnili ravno v spomladanskem času.

9. Zaključek

Delo na šolskem vrtu se je izkazalo v vseh teh letih izredno uspešno. Vsako leto se več učencev želi vpisati k predmetu. Ugodno vpliva na učence in njihovo samopodobo. Učenci se naučijo sobivanja z naravo. Naučijo se preprostih opravil na vrtu in spoznajo, da si v bistvu lahko z nekaj truda pridelajo svojo hrano. Razumejo, da je brez odgovornega ravnanja z naravo in okoljem, ogrožen tudi naš obstoj. Začnejo spoštovati in ceniti delo, ki ga vlagajo kmetje v pridelovanje hrane. Spoznajo tradicijo in jo skušajo prenesti v sodobnost.

10. Viri in literatura

- Altshul, S.: Zdravje iz kuhinje: Ljudska zdravila na sodoben način. Mladinska knjiga, 2015
- Pogačnik, Žnidračič, Strgar, Žibert, Šolski vrtovi: evalvacija obstoječega stanja v zvezi s šolskimi vrtovi. Biotehniški center Naklo, 23. 11. 2012, datum citiranja (18. 4. 2021), dostopno na : http://www.bc-naklo.si/fileadmin/user_upload/imported/Evalvacija_obstojecega_stanja_na_podrocju_solских_vrtov.pdf
- R.M. Naravni pripravki za zatiranje škodljivcev. Spletni članek na medijskem portalu Bodi eko, Argos media d.o.o., (navajano 18. 4. 2021), dostopno na <https://www.bodieko.si/naravni-pripravki-za-zatiranje-skodljivcev>
- Ribarič M.: Učilnica v naravi - šolski vrt včeraj, danes, jutri. Spletni članek na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja <http://www.ssolski-muzej.si/slo/exhibits.php?item=248>
- Baharič K.: Šolski vrt ni izum sodobnosti. Spletni članek, 30. 12. 2015, Dnevnik, (datum navajanja: 16. 4. 2021), dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042727486>

Športna vadba na daljavo za učence in starše – študija primera OŠ Hinka Smrekarja, Ljubljana

Uroš Stankovič, športni pedagog

OŠ Hinka Smrekarja, Ljubljana, R. Slovenija, stankovic.uros@quest.arnes.si

Izvleček

Delo na daljavo v času epidemije, povzroča večjo psiho-fizično obremenjenost učencev in staršev. Otroci so veliko časa zaprti med štirimi stenami, kar terja davek na njihovo počutje. Pouk poteka na daljavo preko IKT opreme, tako da je njihova obremenitev predvsem psihična. Gibanja je zelo malo, pa še pri tem je intenzivnost nizka. Še posebej se to dogaja v družinskih krogih, kjer telovadba zaradi različnih dejavnikov ni prioriteta. Starši so preobremenjeni, ker opravljajo svoje delo na daljavo ali v fizični obliki, med tem pa se morajo organizirati, da bi otrokom pomagali pri učnem procesu.

Kot športni pedagog sem razmišljal kako bi omilili stisko staršev in ohranil fizično pripravljenost otrok na spodobni ravni. Znano je, da šport blagodejno vpliva na počutje, poleg tega pa spodbudno vpliva tudi na kognitivno raven učencev. Prvotna ideja je bila, da vsem učencem od 1. – 5. razreda, 3 – krat na teden ponudimo kvalitetno vadbo, vodeno s strani usposobljenih pedagogov. Glede na to, da smo se morali držati urnikov, je ura športa trajala 45 minut. Vadba je bila po navadi razdeljena na štiri ali pet sklopov. Sestavljali so jo: ogrevanje in vaje za mobilnost, vaje za vzdržljivosti, vaje za moč, vaje za gibljivost ter gibalni izzivi. Za vsak sklop smo porabili od 10 – 15 minut, vadba je po navadi potekala ob glasbi. Ideja je postala realnost in na vadbo se je vključevalo lepo število učencev, ki so pridno vadili. Vendar je motivacija počasi upadala, včasih je zmanjkalo tudi idej, zato sem razmišljal kako bi nekoliko predramili otroke in vrnili začetno navdušenje. Ideja je prišla v obliki dodatne vadbe, ki bi potekala popoldan in pri kateri bi lahko sodelovali tudi starši, stari starši, bratje, sestre, ...

Cilj vadbe, ki sem jo organiziral v popoldanskem času je bil, da učence povežem medgeneracijsko, da se lahko učijo od vzornikov in da skupaj kvalitetno preživljajo prosti čas. Telovadbo sem izvajal dvakrat tedensko po ustaljenem urniku. Izvajal sem jo v popoldanskem času, ko starši zaključijo s službenimi obveznostmi. Tako kot pri vadbi na daljavo z učenci, je sestava ure podobna tudi pri popoldanski vadbi. Za uvod ogrevanje in nekaj vaj mobilnosti, v glavnem delu izvajamo vaje vzdržljivosti, pri katerih dobro dvignemo srčni utrip. Nadaljujemo z vadbo moči, zaključimo pa z izzivi in raztezanjem.

Ključne besede: delo na daljavo, telovadba, vaje, razvoj

Abstract

Teleworking during the epidemic causes a greater psycho - physical burden on students and parents. Children are locked in between four walls for a long time, which takes a toll on their well-being. Classes are taught remotely through ICT equipment, so their workload is primarily psychological. There is very little movement, and the intensity is low. This is especially true in family circles, where exercise is not a priority due to various factors. Parents are overwhelmed because they do their work remotely or in physical form, and in the meantime, they must get organized to help their children with the learning process.

As a sports educator, I thought about how to alleviate parental distress and keep children's physical fitness at a decent level. It is known that sport has a beneficial effect on well-being and has a stimulating effect on the cognitive level of students. The original idea was to offer all students from 1st to 5th grade, 3 times a week, quality practice, led by qualified pedagogues. Given that we had to stick to schedules, the hour of sports lasted 45 minutes. The exercise was usually divided into four or five sets. It consisted of warm-up and mobility exercises, endurance exercises, strength exercises, mobility exercises and movement challenges. We spent 10-15 minutes for each set, the rehearsal was usually accompanied by music.

The idea became a reality and a good number of students practiced diligently. However, the motivation was slowly declining, sometimes I ran out of ideas, so I thought about how to put the children to sleep a bit and return the initial enthusiasm. The idea came in the form of an additional exercise, which would take place in the afternoon and in which parents, grandparents, brothers, sisters, ... could also participate. The goal of the exercise, which I organized in the afternoon, was to connect students intergenerationally, so that they can learn from role models and spend quality free time together. Many of the exercises were designed to be performed in pairs. This further strengthens family ties and improves motivation.

Exercise is performed twice a week according to a regular schedule. We perform it in the afternoon when the parents finish their work duties.

As with distance training with students, the composition of the lesson is like afternoon training. For the introduction of warming up and some mobility exercises, we mainly perform endurance exercises in which we raise the heart rate well. We continue with strength training and end with challenges and stretching.

Key words: teleworking, exercise, exercises, development

1. Teoretična izhodišča

Vsak dan se ljudje ukvarjamo s športom. Nekateri to počnemo rekreativno, drugi profesionalno. Za nekatere izmed nas je praktično nepredstavljivo živeti brez športa. Le-ta ima na naše življenje veliko pozitivnih učinkov. Z njim izboljšujemo funkcionalnost telesa, krepi nam imunski sistem, pomaga in ščiti pred različnimi razvadami današnjega življenja, kot so alkohol, kajenje in droge. Prav tako pa spodbuja zdravo prehranjevanje.

Po Zakonu o športu (1998) športna rekreacija predstavlja športno dejavnost vseh starosti in družin. Trstenjak (1951) in Berčič (2003) pravita, da se človek s športnim udejstvovanjem odpočije, razvedri in hkrati izuri svojo psihofizično sposobnost. Pomembno je, kot pravi Berčič (2002), da človek v svojem prostem času izbere gibalno-športne dejavnosti, ki ga bodo psiho - fizično in socialno obogatile in pripeljale do ravnovesja in zdravja.

Kot športni pedagog in športnik lahko rečem, da z rednim in sistematičnim ukvarjanjem z različnimi športnimi panogami zagotovo pripomoremo k izboljšanju funkcionalnosti našega živčnega sistema in s tem umirimo psiho. To je v današnjem času sila pomembno, saj v času epidemije otroci doživljajo stiske iz katerih ne poznajo izhoda. Počutijo se utesnjene in osamljene.

Ljudje imamo razne potrebe. Brez njih izgubimo motivacijo za delovanje v krogu, kjer moramo graditi našo človečnost, izraznost, osebnost. »Potreba sama po sebi običajno ne zadošča, da bi se sprožila nadaljnja motivacijska dejavnosti«. (Tušak M. in M. 2003). Za boljšo motivacijo je potrebno aktivirati nek dražljaj, ki povzroči, da se določena aktivnost, dejavnost prebudi in realizira. Ta »dražljaj« sem poiskal v starših, ki so v teh letih še vedno glavni otrokov vzornik. In če bi telovadili skupaj z njimi, bi se nivo motivacije gotovo dvignil. (Tušak M. in M., 2003).

2 Praktična izvedba športne vadbe na daljavo – študija primera OŠ Hinka Smrekarja, Ljubljana

V nadaljevanju predstavljam 5 različnih vaj, ki se izvajajo v paru. Vaje niso zgolj v obliki suhoparnega izvajanja ponavljajočih se gibanj, temveč so namenjene tudi zabavi, smehu in sproščenemu vzdušju.

2. Vaja : »papige«

Pri paru najprej določimo vodjo, drugi je »papiga«. To pomeni, da za vodjo ponavlja vsa gibanja, ki si jih on zamisli. Vodja mora biti pri izbiri gibanj čim bolj raznovrsten in ustvarjalen. Vajo lahko uporabimo v uvodnem delu, v obliki ogrevalnih, balističnih vaj, lahko pa tudi v glavnem delu vadbene enote, kjer je lahko vključenih več skokov, tekov in drugih motoričnih nalog.

3. Vaja: »kamen, škarje in papir«

Ta igra se uporablja predvsem v sklopu vaj za moč. Namesto, da bi vadečim samo odredili določeno število ponovitev vaje, to rajši zapakiramo v igralno obliko. Na začetku igre povemo, katera vaja se bo izvajala (npr. upogib trupa). Nato par odigra tri serije igre »kamen, škarje in papir«. Zmagovalec lahko »za nagrado« naredi le 10 ponovitev izbrane vaje, poraženec pa 20. Za posamezno vajo za moč par odigra tri igre, kar pomeni tri serije vsake vaje. Na ta način vpeljemo v monotone vaje za moč veliko smeha in tekmovalnosti.

4. Vaja: »glava, rame, boki, STOP!«

Par je postavljen en nasproti drugega, na razdalji približno enega metra. Med njima je na tleh postavljen poljuben predmet (npr. blazina, platenka, žoga, ...).

Igro vodi učitelj oz. tisti, ki vadbo vodi. V mešanem zaporedju daje ukaze, ki jih morajo vadeči upoštevati. Ko reče »glava«, se vadeča primeta za glavo, enako velja za rame in boke. Ko učitelj zavpije STOP, se morata vadeča čim prej potegovati za predmet na sredini. Tisti, ki je hitrejši počiva, poraženec mora narediti določeno vajo za moč. Igra je namenjena predvsem izboljšanju hitrosti reakcije, lahko pa jo uporabimo tudi za izboljšanje statične moči, če vadečega postavimo v določen položaj (npr. skleca).

5. Vaja: »udarjanje rok v skleci«

Vadeča sta, v položaju sklece, oddaljena približno pol metra. Posebej opozorimo, da v tem položaju stisnejo osrednji del trupa in pazijo, da ne ukočijo hrbet. V tem položaju vadeča poskušata en drugega nežno udariti po dlaneh. Tisti, ki prvi pride do treh udarcev je zmagovalec, za poraženca določimo vajo, ki jo mora opraviti. Poleg tega, da moramo nasprotnika udariti po roki, moramo paziti, da tega on ne stori nam, kar naredi vajo še kompleksnejšo in zabavnejšo. Glede na veliko upadanje moči zgornjega dela trupa in rok, je ta vaja odličen pripomoček, da skozi igro pri otrocih utrdimo ta del telesa.

6. Vaja: »prenašanje predmetov v parih«

Pri tej vaji imamo veliko možnosti. Glavna predpostavka je, da par v določenem položaju skupaj prenaša predmet. Eden izmed primerov je, da se postavita v počep en nasproti drugega, tako da si kažeta hrbet. Roki data v vzročenje, med hrbta pa žogo. V tem položaju se morata gibati najprej v smeri naprej – nazaj, kasneje pa levo – desno, brez da jima žoga pade na tla.

3 Zaključek

Zaključim lahko z dobro mislijo »Življenje je kratko, če ga sami ne vodimo, športna rekreacija pa pomaga pri podaljšanju človeškega življenjskega cikla«.

Vodenje ur športa se je v času pandemije zelo spremenilo. Prineslo je ogromno negativnih elementov, saj je otrokom odvzet socialni vidik, prav tako pa športni pedagogi na daljavo ne moremo izvajati skupinskih iger, iger z žogo in še široko paleto gibanj, ki bi jih v normalnih okoliščinah lahko. Vendar pa sem opazil tudi kar nekaj svetlih točk. Ena izmed njih je gotovo razvijanje domišljije, saj smo se morali prilagajati na vse možne načine ter si izmišljati vadbene pripomočke iz predmetov, ki jih ima vsak pri sebi doma. Tako so nogavice čudežno postale žoge, lonci koši, nahrbtniki in flaše uteži, ter knjige ovire za poligon. Prav tako se mi zdi, da so se otroci bistveno bolj začeli zavedati metodичnega procesa vadbe. Sedaj gotovo vedo razliko med vajami za ogrevanje, krepilnimi vajami in vajami za dvig srčnega utripa oz. »kardio« vajami. Zaključim lahko torej s tem, da nam korona ni prinesla samo slabe stvari, ampak tudi kar precej dobrih, na katerih lahko v prihodnosti gradimo.

Kar pa se tiče »popoldanskega miganja« (kakor sem poimenoval vadbo otrok s starši), je zaenkrat zame uspeh. Številke udeležencev sicer še niso takšne kot bi si jih želel, vendar je užitek opazovati, ko se celotne družine vključujejo na vadbe in zabavajo ob športu.

4 Viri in literatura

Berčič, H. (2002). Redno športno rekreativno udejstvovanje je eden od temeljev uspešnega staranja. *Šport L*(2), 26-31.

Berčič, H. (2003). Športna rekreacija v Sloveniji. V Mišigoj-Durakovič, Telesna vadba in zdravje (str. 364-394). Zagreb; Kineziološka fakulteta Univerze v Zagrebu. Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenija, Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani, Zavod za šport Slovenije.

Tušak M. in M. (2003). *Psihologija športa*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

PIS. (1998). *Zakon o športu*. Pridobljeno s spletne strani, dne 21. 1. 2021. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO515>

Šport na daljavo – športne igre v dnevni sobi

Majda Hočevar Pleško

OŠ Mengeš, Slovenija, majda.hocevar-plesko@guest.arnes.si

Izvleček

Zavedanje, da je športna vzgoja pri izvajanju pouka na daljavo še bolj pomembna kot pri izvajanju pouka v šoli, je bilo gibanje moja osrednja nit planiranja izvedbe ur pouka.

Gibanje sem vpletla v vseh izvedbah predmetov pri pouku na daljavo; pri spoznavanju okolja, glasbi, matematiki in slovenščini. Čas, ko se družina in družinski člani lahko še bolj povežejo, ko se ne mudi, ko je čas za delo in učenje spretnosti pri vsakdanjem življenju kot so zavezovanje čevljev in pomoč pri hišnih opravilih. Čas za pogovarjanje, čas za igro in čas za večurno opoldansko preživljanje v naravi. Vse to so bile velike prednosti otrokom pri šolanju na daljavo.

Gibanje in igra pomagata sproščati napetost in energijo. Učenci se z gibanjem urijo v svojih gibalnih sposobnostih in spretnostih, izboljšujejo svojo samozavest in svoje razpoloženje. Učenje skozi gibalno aktivne igre v večji meri omogoča razvoj osebnostnih lastnosti, ki jih bodo učenci potrebovali v svojem nadaljnjem življenju.

Ključne besede: gibalna aktivnost, šport, dinamične metode, spretnost, igra

Sports by distance – sport's games in the living room

Abstract

Awareness that physical education is even more important in distance learning than in school, movement has been my central thread in planning distance learning.

I involved the movement in all the implementations of the subjects in the distance learning; in learning about the environment, music, mathematics and Slovene. A time when family and family members can connect even more, when there is no hurry, when it is time to work and learn skills in everyday life; tying shoes and doing housework. Time to talk, time to play and time to spend several days at noon in nature... in the nearby forest.... red cheeks, the middle part of the day in the sun... all these were great advantages for children in distance learning.

Activities in the form of play, intertwined with physical activities that include an element of positive anticipation and fun, are crucial in establishing intrinsic motivation to work and learn. Movement and play help to release tension and energy. Pupils train

themselves in their motor skills and abilities, improve their self-confidence and their mood. Learning through movement-active games to a greater extent enables the development of personality traits that students will need in their later lives.

Since distance learning was something new for all of us, I followed the principle of less is more, more can quickly be too much when planning.

Key words: physical activity, sport, dynamic methods, skill, play

1 Gibanje

Gibanje je izjemnega pomena za vse nas. Za naše zdravje, za naše fizično in psihično počutje. Gibanje ima velik vpliv na zdravje in na celovit razvoj otroka. V času epidemije pa še toliko bolj.

Telesna vadba zmanjšuje tveganje za razvoj virusnih okužb, krepi naš imunski sistem. Naše telo gibanje nujno potrebuje. Z njim reguliramo presnovo, zmanjšujemo razvoj kroničnih bolezni, izboljšujemo telesno funkcijo.

Vodena vadba vnaša nek napor. Ni toliko pomembno koliko časa smo zunaj, pomembna je intenzivnost gibanja; teki, skoki, plezanje, da se preznojiš in globoko dihaš: tekalne igre, igre z žogo, hoja in kolesarjenje v klanec, traja naj dalj časa, vaje ponavljamo...

Gibanje je protiutež sedečemu načinu življenja. V času šolanja na daljavo je kar nekaj otrok "obsedelo". Posledice so porast telesne teže in poslabšanje motoričnih ter funkcionalnih sposobnosti. Če želimo ta negativni trend zaustaviti, moramo biti čim bolj športno dejavni. Zato pojdite ven, v naravo, utrudit telo in duha! Aktivni bodite vsak dan vsaj 30 minut. Pazite pa tudi na zdravo in raznovrstno prehrano.... smo poslušali v medijih.

Zavihajmo rokave smo si rekli in že v septembru na razrednem aktivu naše šole planirali več gibanja za prihajajoče mesece. Naša šola ima odlično lokacijo v naravi, hkrati pa smo se z novim šolskim letom razveselili nove športne dvorane.

- Zdrav življenjski slog
- Daljši premori z gibanjem
- Bolj kakovostno izkoristiti čas podaljšanega bivanja so bili naši načrti ... potem pa smo se še bolj načrtno spoprijeli z gibanjem pri pouku na daljavo

Vemo, da mlajši otroci potrebujejo predvsem čim več samostojnega gibalnega raziskovanja okolice; vse dejavnosti so za njih igra, kjer si sami postavljajo cilje in pravila. Otroku ne sme biti le udobno, ob preizkušanju svojih sposobnosti mora tudi kdaj pasti in se pobrati, doživeti neuspeh, dobiti kakšno odrgnino in buško. Staršem sem svetovala, da jih ne omejujejo z opozorili »Tega ne smeš; ne plezaj, lahko padeš; pazi, tega ne zmoreš ipd.« Kakšne strgane hlače, umazano oblačilo in odrgnina niso

pomembne, pomembne so neprecenljive izkušnje, ki jih otrok pridobi, saj ga pripravijo na kasnejše življenje.

Otroci imajo preveč igrač, ki običajno izgubijo svoj čar že takoj naslednji dan, ko jih dobijo. Staršem sem svetovala že na samem začetku šolskega leta, naj kupijo otroku za rojstnodnevno darilo športni pripomoček. Prav vsak učenec mora imeti doma žogo. Dogovorili smo sem tudi, da uporabljajo čim več svoj lastni pogon: gremo peš, s kolesom, rolerji, rolko, skirojem, uporabljamo stopnice namesto dvigala...

Med poukom na daljavo smo imeli čim več vodene vadbe prek spletnih orodij, saj smo se zavedali, da od otrok ne moremo pričakovati, da bomo poslali le navodila in bodo vadbo izpeljali sami.

Rešitev smo učiteljice našle v dinamičnih metodah dela pri pouku na daljavo z veliko gibanja, gibalnih premori med poukom in vse to je postalo del našega vsakdana tudi pri zoom srečanjih.

Nekaj učencev v času izobraževanja na daljavo ni imelo dovolj močne lastne motivacije za gibanje. Spodbujala sem jih pisno, preko video klicev ter posnetkov. Zelo pomembna je tudi spodbuda staršev, da bo otrokom šport oz. redna telesna vadba postala vrednota (če še ne zdaj, pa v kasnejšem življenjskem obdobju).

V času šolanja na daljavo mnogo otrok potrebuje zaslonsko »dieto«. Jasno je treba določiti čas, ki ga otrok lahko preživi pred zaslonom le za razvedrilo, saj so že v času pouka »prilepljeni na zaslon«. Dobro priporočilo je, da so lahko na zaslonu prav toliko časa, kot so bili pred tem gibalno dejavni in sicer tako, da so se preznojili.

Narava je najboljša, najbolj raznolika in najcenejša telovadnica! Učenci so iskali in opazovali njeno bogato ponudbo: drevesa, šture, ležeča debla, skale, potoke, storže, kamne. Izkoristili so jih za plezanje, preskakovanje, metanje, zadevanje ciljev, skrivanje, razvijanje ravnotežnih spretnosti ... Učence sem vzpodbujala, da so šli ven v vsakem vremenu, le dežnik in gumijasti škornji so bili velikokrat njihovi spremljevalci. S tem so veliko naredili tudi za svoj imunski sistem ter v naravo popeljali tudi svoje domače. Izkoristimo naravo. Slabega vremena ni! Lahko vadimo na dvorišču in tudi v stanovanju.

Vemo, da vadba vpliva tudi na sam razvoj otrok. Športna vadba je generator za druge učinke.

1.1 Pouk spoznavanja okolja z elementi športa; gibanje živali

Oponašanje gibanja določenih živali v povezavi s predmetom spoznavanje okolja.

S kolesom po Sloveniji. Učenci sedijo na tleh in z nogami vozijo kolo. Z vizualizacijo jih vodim po različnih delih Slovenije.

2 Športni dan: lov na zaklad po stanovanju

Razvijanje orientacije po prostorih v stanovanju. Po navodilu so izvajali športno nalogo v določenem prostoru in se vračali nazaj v svojo sobo. Ob tem so razvijali številske predstave. Npr. kuhinja - pet počepov, dnevna soba – vozi kolo z nogami ...

2.1 Pouk slovenščine in matematike z elementi športa

Učenci so oblikovali črke s telesom.

Črkovali smo svoje ime in krepili mišice s pomočjo črkovne tabele. Vsaka črka abecede je imela določeno gibalno nalogo.

Med poslušanjem zgodbe so učenci pri prepoznavanju določenega glasu v besedah naredili gib. Npr. ko so zaslišali glas 'š' ... so počepnili.

Pri odbijanju balona z roko ali nogo smo šteli, dokler nam balon ni padel na tla.

Oblikovali smo vzorce, zaporedja ter računske operacije s kuhinjskim priborom.

Učenci so posnemali gibanje lista, tako, da so svoje telo postavili v enak položaj kot list A4 papirja.

S pomočjo ustvarjalnega giba smo utrjevali geometrijske like.

Po stanovanju so učenci iskali predmete v obliki geometrijskega telesa, ki sem ga izžrebala.

3 Zaključek

Prekinitev rednih in dodatnih ur športa, interesnih in drugih popoldanskih športnih dejavnosti, se je zgodila čez noč. Prvošolci so ostali prepuščeni le izvirnosti in motiviranosti ter naklonjenosti staršev do gibanja. Zavedanje pomena gibanja, ter naša učinkovitost in naklonjenost učencev do učiteljev, smo s pridom izkoristili in pri vseh zoom urah pouka na daljavo prepletali poučevanje učnih predmetov z gibanjem.

Na vsakodnevni zoom srečanjih smo se igrali **skrivalnice**: učiteljica šteje, otroci pa so se med tem skrili npr. pod stol, pod posteljo, za sedežno, v omaro... in potem reče; vrnejo naj se vsi tisti, ki so skriti pod mizo.....Vedno bolj so bili ustvarjalni in domiselni.

Gibanje ostaja osrednja tema v življenju in življenje simbolizira. Strokovnjaki spodbujajo in priporočajo gibanje prav vsakemu od nas, ne glede na starost. Gibalna dejavnost je opredeljena kot vsaka dejavnost, ki je rezultat dela skeletnih mišic, kjer je

končna poraba energije večja kot v mirovanju in vključuje prosto igro, hišna opravila, vadbo, šport v šoli in organizirane športne dejavnosti. Nanaša se na naravno in namerno gibanje mišic, kjer se porablja energija (Starc in Sila, 2007).

Podkategorija gibalne dejavnosti je športna dejavnost, ki je načrtovana, strukturirana, ponavljajoča se dejavnost, njen cilj je izboljšati in vzdrževati zdravje, kot tudi razvoj gibalnih sposobnosti, gibalnih vzorcev in gibalnih kompetenc. Pomanjkanje le-teh dejavnosti pri odraslih vpliva na pojav raznih obolenj, kot so zvišan krvni tlak, debelost, osteoporoza, bolezni srca in ožilja. Največja vrednost športne dejavnosti v mladosti je v njenem nadaljevanju v odrasli dobi. Vedenjski vzorci športnega udejstvovanja in gibanja, ki jih človek pridobi v otroštvu, se ohranijo skozi celo življenje in sooblikujejo temelje za aktivno in zdravo življenje. Premalo športne dejavnosti ali pa napačno, pretirano izvajanje specifičnih gibov, lahko vpliva na nepravilen telesni razvoj; ob tem pa tudi upočasni gibalni, socialni in čustveni razvoj otroka. Obstaja več vzrokov za športno nedejavnost ljudi: premalo časa, upad motivacije, pomanjkanje ustrezne infrastrukture za izvajanje športnih dejavnosti ipd. (Videmšek, Štihec, Pišot in Šimunič, 2010).

Starši so zgled otroku in s svojim vedenjem vplivajo na usvajanje primerne in zdravega življenjskega sloga otroka. Športna dejavnost ima velik pomen pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga otroka, mladostnika in pozneje odraslega človeka (Pišot in Završnik, 2001).

Družina kot osnovna celica družbe prenaša na otroka vedenjske vzorce, nekatere izkušnje in odnose in vedenja (Berčič, 2012).

Družino je osnovna celica družbe, kjer se ustvarja močna čustvena vez med starši in otroki. Otrok prevzame moralna načela, vrednote, cilje, prepričanja in pričakovanja staršev, kot del osebnih ciljev, vrednot prepričanj in pričakovanj. Družina lahko zavira ali pa spodbuja športno udejstvovanje otroka. Gibanje aktivira in povezuje vse možganske podsisteme za učenje (Videmšek, Štihec, Pišot, Šimunič, 2010).

Kaj se med gibanjem dogaja v naših možganih? To proučujejo nevrologi, preko slikanja aktivnosti naših možganov. Dr. Zvezdan Pirtovšek (2020), nevrolog iz Medicinske fakultete v Ljubljani ugotavlja, da z večjo aktivnostjo srca prihaja v možgane več krvi in kisika. Redna telesna vadba v možganih ustvarja rasne snovi, ki pospešujejo povezave med celicami. Ustvarjajo celo nove možganske celice.

Telesno stanje naših otrok in učencev še nikoli ni bilo tako na nizki ravni, kar so nam pokazale tudi analize spomladanskega pouka na daljavo. To so pokazale meritve za ŠZG karton. Zaprtje šol za 10 tednov, športnih društev in igrišč so slabo vplivali direktno na zdravje in na učno uspešnost. Dve tretjini osnovnošolcev sta telesno nazadovali, za petino pa se je povečal delež debelih otrok, pri polovici pa so zaznali več podkožnega maščevja, največji vpad pa pri vzdržljivosti in koordinaciji. Po vrnitvi v šolo nekateri otroci niso mogli več preteči 600m (Gregor Starc, (2020). Največji kondicijski upad zmogljivosti je bil po spomladanski epidemiji pri otrocih, ki so bili pred zaprtjem najbolj gibalno dejavni.

Številne raziskave, tudi slovenske, kažejo povezanost med gibanjem in učno uspešnostjo.

Dr. Marjeta Kovač (2020), priporoča gibanje pred začetkom pouka za pomiritev. Pravi, da na Danskem pred branjem in računanjem tečejo. Dvajsetminutna zmerno intenzivna aerobna vadba poveča pozornost otrok in izboljša njihovo učno uspešnost.

V tekmovalnih situacijah se uči srečavanja s stresom, ob neuspehu se uči kontrole čustev (Meta Jerala, (2020).

Migaj in gibaj! Telo ti bo, hvaležno. Po dveh urah gibanja na svežem zraku se počutimo dosti bolje kot pa po dveh urah za računalnikom.

Srečni smo, da živimo na podeželju, sredi travnikov in v naši oklici je polno čudovitih koticov za gibanje in sprostitev. Časa je dovolj, le volja je potrebna! Migaj, gibaj in uživaj!

4 Viri in literatura

Berčič, H. (2012). Družina naj bo temelj. Gibalno in športno rekreativno udejstvovanje. Vzgoja. 53

Jerala M., (televizijski posnetek). Ljubljana: RTV Slovenija, O telesni dejavnosti, Predvajano na 24 ur, 12.10.2020

Kovač M., (televizijski posnetek). Ljubljana: RTV Slovenija, O telesni dejavnosti, Predvajano na 24 ur, 12.10.2020

Pirtovšek Z., (televizijski posnetek). Ljubljana: RTV Slovenija, O telesni dejavnosti, Predvajano na 24 ur, 12.10.2020

Pišot, R. in Završnik, J. (2001). Gibalno/športna aktivnost v otroštvu – osnova za oblikovanje zdravega življenjskega sloga

Starc G., (televizijski posnetek). Ljubljana: RTV Slovenija, O telesni dejavnosti, Predvajano na 24 ur, 12.10.2020

Starc, G. in Sila, B. (2007). Ura športna na dan prežene vse težave stran: tedenska športna dejavnost. Šport, 55

Trbanc, M., Meglič, Č. A., Dremelj, P., Smolej, S., Narat, T., Kovač in N. Tomc, K. B. (2015), Socialni položaj v Sloveniji 2013–2014 (Končno poročilo). Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo

Videmšek, J., Štihec, M., Pišot, J., Šimunič, R. (2010). Otrok v gibanju doma in v vrtcu. Koper: Univerzitetna Založba

Tedni vseživljenjskega učenja

Jasmina Škrbec Masilo

OŠ Dragotina Ketteja Novo mesto, Slovenija, jasmina.skrbec@gmail.com

Izvleček

V tem šolskem letu, smo se z učenci prvega razreda OŠ Dragotina Ketteja, ki je OŠ z nižjim izobrazbenim standardom, vključili v projekt Tedni vseživljenjskega učenja, ki ga usklajuje Andragoški center Slovenije in v katerem sodelujejo ustanove, skupine in posamezniki v Sloveniji in drugod. Namen projekta je poudarjati prisotnost in pomembnost učenja v vseh življenjskih obdobjih in vlogah, ki jih v življenju imamo. Odločili smo se, da tudi na naši šoli organiziramo dogodke, s katerimi bi spodbudili učenje, usvajanje novih znanj, sodelovanje med generacijami, predvsem pa spodbudili aktivno udeležbo učencev. Pripravili smo delavnice pisanja pisem in izdelovanja pisemske ovojnice, sajenje in presajanje rastlin, spoznali smo španski jezik, se naučili zakuriti ogenj in pripraviti pečen kostanj ter spoznali igre naših babic in dedkov. Dejavnosti so bile prilagojene otrokom s posebnimi potrebami in so zagotavljale možnost sodelovanja vseh otrok in jim s tem omogočale izkustveno učenje.

Ključne besede: učenje, znanje, izkušnje, posebne potrebe, otroci, sodelovanje

Lifelong learning weeks

Abstract

In this school year, the students of 1st class of OŠ Dragotina Ketteja, that is school for children with special needs, joined a Lifelong learning weeks project, which is coordinated by Slovenian Institute for Adult Education and in which many institutions, groups and individuals participate, in Slovenia and elsewhere. Its purpose is to emphasize the meaning and presence of learning in all of the phases of life and in the roles we have in it. At our school, we decided to organize events with which we will encourage learning, new knowledges, intergenerational cooperation and above all active participation of students. We organized event of writing letters and making envelopes, planting and transplantating plants, we learned Spanish song, learned how to make fire and roasted chestnuts and played games told to us by childrens grandparents. Activities were adapted to children with special needs, so they provided them all an opportunity to participate and enabling experiential learning.

Key words: learning, knowledge, experience, special needs, kids, collaboration

1. Uvod

OŠ Dragotina Ketteja Novo mesto je šola za otroke s posebnimi potrebami. Na šoli se izvajata dva programa. Prilagojen osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program vzgoje in izobraževanja. Šolo obiskujejo otroci z lažjo, zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju. V njim primeren program so usmerjeni preko komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami. Vsak učenec ima svoj individualiziran program, ki ga oblikuje strokovna skupina za načrtovanje, izvajanje in evalvacijo individualiziranega programa in izhaja iz otrokovih posebnih potreb, ki so kriterij za načrtovanje prilagoditev pri načinu usvajanja snovi, doseganju ciljev, ocenjevanja znanja ipd.

Osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom se od rednega šolskega programa v marsičem prav nič ne razlikuje. Pouk in program tečeta na enak način, izvajajo se interesne dejavnosti, šole v naravi, obšolske dejavnosti... Obstajajo pa razlike v organizaciji samega dela in pa vsebini. Tako je število predmetov, ki jih vsebuje predmetnik, manjše. Učni načrti zajemajo vsa pomembna področja splošnega znanja, vendar je pričakovana količina znanja manjša. Število učencev v razredu je manjše in s tem je omogočena diferenciacija in individualizacija samega učnega procesa in pa sama razporeditev časa, ki je učencu na razpolago pri procesu učenja. S pomočjo specialno didaktičnih pristopov in metod, učenci usvajajo znanja, ki jih znajo nato uporabiti. Velik poudarek je na procesnih znanjih, ki so potrebna v vsakodnevnih situacijah (Šmid, 2008).

Projekt Tedni vseživljenjskega učenja, opozarja na vseprisotnost in pomembnost učenja v vseh obdobjih življenja in za vse vloge, ki jih posameznik v življenju prevzema. Zagovarjajo naslednje vrednote: »znanje in ključne spretnosti za ustvarjalno vključevanje v družbo in svet dela, naklonjen odnos do učenja in izobraževanja ter osveščenost o njunem pomenu in vseprisotnosti, enake možnosti kakovostnega učenja in izobraževanja za vse ljudi vseh generacij in socialna vključenost in zaposljivost ter dejavno državljanstvo« (TVU, osebna izkaznica TVU (online), 2020, (citirano 14.4.2021). Dostopno na naslovu: <https://tvu.acs.si/sl/predstavitev/>).

Če združimo načela poučevanja otrok s posebnimi potrebami in namen, ki ga ima projekt Tedni vseživljenjskega učenja, ugotovimo, da med njima obstaja veliko povezava. Ker vsi otroci, predvsem pa tisti s težavami, potrebujejo izkustveno učenje, lastne izkušnje, da bi bilo njihovo učenje in pomnjenje boljše, smo se na šoli odločili, da se pridružimo projektu.

2. Dogodki v sklopu projekta

Naša naloga je bila organizirati pet dogodkov, s katerimi udeležencem omogočimo aktivno sodelovanje, povezovanje med generacijami, nova znanja, enake možnosti, naklonjenost učenju itd. Pri načrtovanju smo imeli v mislih sposobnosti, interese in posebne potrebe naših učencev. Odločili smo se za naslednje dogodke...

2.1 Pisanje pisma in izdelava pisemskih ovojnice

Včasih je bilo pisanje pisem zelo razširjeno, saj so si na tak način ljudje sporočali novice, ohranjali stike ipd. Danes, v času elektronske komunikacije, interneta, mobilnih telefonov in drugih elektronskih naprav, pa se zelo redko zgodi, da se odločimo za tak način komuniciranja. Ravno zato, smo za učence organizirali ta dogodek. Najprej smo se pogovorili o pomenu pisanja pisem in se odločili kaj in komu bomo pisali. Vsak izmed otrok je narisal risbico za svoje starše in ob pomoči učitelja zapisal nekaj besed. Kot udeleženci projekta smo prejeli tudi nekaj promocijskega gradiva, med njim tudi razglednice z motivom Tednov vseživljenjskega učenja. Z učenci smo si razglednice najprej ogledali, nato pa se naučili, kako se jih izpolni. Nekateri so že imeli izkušnjo s pošiljanjem razglednic iz morja, ostali pa so imeli to priložnost na tem dogodku. Ko sta bila pismo in razglednica pripravljena, nas je čakala še izdelava pisemske ovojnice. Ogledali smo si posnetek izdelave, nato je sledila demonstracija učitelja, nazadnje pa smo po korakih skupaj dokončali ovojnice. Sledilo je še pisanje naslova in vstavljanje pisma in razglednice. Vsi skupaj smo se odpravili do najbližje Pošte, kupili znamke in odvrgli pisma v poštni nabiralnik. Po končanem dogodku smo se pogovorili o vseh aktivnostih, ki smo jih izvedli. Ponovili kaj smo se novega naučili in ovrednotili našo izkušnjo.

Slika 25: Pošiljanje pisem

2.2 Sajenje in presajanje rastlin

Kaj potrebujejo rastline za rast? Kako za njih skrbimo? S temi vprašanji smo začeli naslednji dogodek. Otroci so odgovarjali glede na svoje pretekle izkušnje in znanja. Nato smo si ogledali rastline, ki jih imamo v učilnici in okoli šole. Tipali smo zemljo, liste, korenine... Ugotovili smo, da rastline potrebujejo za svojo rast zemljo, vodo in pa svetlobo. Zunaj pred učilnico smo si pripravili zemljo in lončke za presajanje, zalivalko z vodo, lopatice, podstavke...in se lotili dela. Sobnim rastlinam smo dali večje lončke v katere smo nasuli novo zemljo, jih presadili in na koncu še zalili. Postavili smo jih nazaj na okensko polico, kjer bodo imele dovolj svetlobe in toplote. Po končanem presajanju smo pospravili še delovni prostor in očistili orodje, ki smo ga uporabljali. Vsak izmed učencev je dobil še svojo nalogo. Skrbeti morajo, da bodo rože še naprej

lepo rastle in se razvijale. S tem bomo omogočali učencem, da usvojena znanja uporabljajo še naprej.

Slika 26: Presajanje rastlin

2.3 Pesem

V počastitev evropskega dneva jezikov, smo na šolo povabili učitelja iz sosednje šole, ki je po rodu Španec. Predstavil nam je svojo državo in jezik ter nas naučil nekaj osnovnih fraz. Med drugim smo se naučili predstaviti se, zahvaliti in šteti - seveda v španščini. Ob zemljevidu smo prepoznavali države, v katerih govorijo španski jezik in barvali njihove zastave. Namen našega dogodka pa je bil naučiti se pesem v španskem jeziku. Najprej smo se morali naučiti besede predmetov, ki nastopajo v pesmi in gibe v povezavi z njimi. Temu smo dodali še glasbo in ples in petje se je začelo. Za kratek čas smo "prestopili" v drugo državo in se preizkusili v njihovem jeziku. Ni bilo lahko, je pa bilo zabavno in vsekakor poučno.

Slika 27: Španščina

2.4 Pohod in peka kostanja

Jesen je čas, ko nas gozd razveseli s svojimi dobrotami. Ena izmed teh je zagotovo kostanj. Da bi izkoristili prijetno s koristnim, smo dogodek organizirali tako, da smo se z učenci najprej odpravili na pohod v bližnji gozd, v katerem smo morali najprej poiskati kostanjeva drevesa in nabrati kostanj. To ni bilo pretežko, saj so nas na gozdnih tleh pričakale polne ježice kostanja. S polnimi košarami in žepi, smo se odpravili do šole, kjer smo se najprej pogovorili o pripravi kostanja. Pripravili smo si vse potrebne pripomočke in se razdelili v dve skupini. Ena skupina je zakurila ogenj, druga pa narezala kostanj in pripravila posodo, kamor bomo stresli pečen kostanj. Učenci so morali biti previdni pri rokovanju z nožem in ognjem, da ne bi prišlo do nesreče. Pečen kostanj je vsem zelo teknil. Ker smo bili pri nabiranju zelo uspešni, smo ga lahko delili tudi z drugimi učenci naše šole. Sledilo je še pospravljanje in gašenje ognja. Ob slednjem smo ponovili še varnost pri kurjenju v naravi in nevarnostih, ki se lahko zgodijo. Z umazanimi rokami, polnimi trebui in lepimi vtisi smo zaključili še en dogodek.

Slika 28: Peka kostanja

2.5 Igre naših babic in dedkov

Zemljo krast, ristanc, lovljenje, ciljanje pločevinke...vse to in še mnoge druge, so igre naših babic in dedkov. Za ta dogodek smo potrebovali njihovo pomoč. Otroci so imeli nalogo, da se s svojimi starimi starši pogovorijo o igrah, ki so se jih oni igrali ko so bili majhni. Namen tega je bil spodbuditi pogovor, medgeneracijsko sodelovanje in pa podajanje izkušenj in znanj. Kaj vse so otroci izvedeli! Kakšne zanimive igre so se včasih igrali! Nekatere izmed njih so že poznali, za nekatere pa so slišali prvič. S pomočjo staršev so jih zapisali in prinesli v šolo, da smo jih pregledali in preizkusili. Ta

dogodek jim je bil še posebej všeč, saj smo se ves dan "samo" igrali. Preizkusili smo veliko iger, ob katerih smo se morali naučiti veliko novih pravil, ki pa niso bila vedno najbolj enostavna. Izkušnje pridobljene ta dan, so se otrokom vtisnile v spomin in si marsikdaj zaželejo igrati igre, ki so se jih naučili takrat.

Slika 29: Zemljo krast

3. Zaključek

Galeša (1993) pravi, da je primarna naloga šole razvoj vsakega posameznega učenca in vseh učencev v skladu z njihovimi potenciali ter da pomaga učencem, da se vsestransko in optimalno razvijejo s tem, da osvajajo čim več kvalitetnega znanja, da razvijajo večjo ustvarjalnost in odgovornost ter boljše človeške odnose.

Otroci s posebnimi potrebami so drugačni, saj so običajne življenjske in učne zahteve za njih prezahtevna in težko doumljive. Za njih je značilen upočasnen in zakasneli psihomotorični razvoj, ki se kaže na vseh področjih. Kljub temu pa so to učljivi otroci, ki s pomočjo primernih programov, individualnega dela, in nazornega pouka o praktičnih stvareh, dosegajo primeren učni uspeh (Žerovnik, 2004).

S pomočjo teh petih dogodkov smo uspeli pri učencih doseči vse to – ustvarjalnost, boljše odnose, sodelovanje, učenje z izkušnjami, individualni pristop, nazorni prikaz dela... Upoštevali smo njihove posebnosti, jim prilagodili dejavnosti in s tem prispevali k njihovem uspehu in usvajanju novih znanj.

Sodelovanje v takšnih projektih, je pomembno ravno z vidika ustvarjanja raznolikosti, tako pri učenju, kot tudi pri spoznavanju in udejstvovanju v vsakdanjih življenjskih situacijah.

4. Viri in literatura

Šmid, M.: *Otroci s posebnimi potrebami*, Založba Educa, Nova Gorica, 2008, str. 73-84

Galeša, M.: *Osnove specialne didaktike*, Ljubljana 1993

Kermauner, A., Plazar, J.: *Prilagojeni pripomočki in metode pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki s posebnimi potrebami*, Educa izobraževanje, Nova Gorica, 2019

TVU, osebna izkaznica TVU (online), 2020, (citirano 14.4.2021). Dostopno na naslovu: <https://tvu.acs.si/sl/predstavitev/>

Kompare, A., Rupnik Vec, T.: *Kako spodbujati razvoj mišljenja*, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 2016

Žerovnik, A.: *Otroci s posebnimi potrebami*, Družina, Ljubljana 2004

Teškoće OnLine nastave u Osnovnoj školi Hrasno u vreme pandemije COVID-

Autor: mr.sc. **Nermina Planinčić**, direktorica

Odgojno-obrazovna ustanova: Osnovna škola „Hrasno“, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, nerminapl@yahoo.com

SAŽETAK

Cilj ovog rada jeste da se identifikuju teškoće online nastave i nastavnog rada koje su nastale u uslovima proglašenja pandemije Covid 19.

U martu 2020. godine zbog proglašenja pandemije Corona virusom, rad škole je prešao na online nastavu što je dodatno opteretilo nastavni rad i rad škole u cjelini. Školske zajednice su učinile maksimalan napor kako bi adekvatno odgovorila novim zahtjevima i došle do svakog učenika i porodice, ne samo u obrazovnom zadatku, već i odgojnom, humanom i savjetodavno smislu.

Ubrzano se pristupilo uvođenju i upoznavanju sa radom obrazovnih platformi, uspostavljanju komunikacije sa učenicima i roditeljima. Istovremeno se analizirala raspoloživa postojeća oprema, ali i mogućnost nabavljanja nove. Anketiranjem su se evidentirale informacione mogućnosti učenika, roditelja i nastavnog kadra. Uporedo su se koristili i ostali komunikacijski alat u online nastavi putem vibera, mail adrese ali i printanjem nastavnog materijala za učenike koji nisu imali mogućnost online rada.

Ovim radom će se identifikovati teškoće online nastavnog rada i nova opterećenja, kako u radu nastavnika tako i škole kao organizatora nastavnog procesa. Cilj rada je da se unaprijedi kvalitet online nastave, reorganizira rad škole, motiviraju učenici, te preveniraju teže posljedice dugotrajnog online rada.

Metodološki podaci na kojima se temelji ovaj rad se odnose na školsko istraživanje iz perioda maja-juni 2020. godine koje je provedeno u Osnovnoj školi „Hrasno“. Za prikupljanje podataka su korišteni istraživački instrumenti - upitnik, anketa i intervju za nastavnike, učenike i roditelje. U radu su korišteni samo podaci dobijeni od strane nastavnika.

KLJUČNE RIJEČI: učenik/ica, nastavnik/ica, nastavni rad, odgojno-obrazovna ustanova, online nastava, online učenje, teškoće u online nastavi.

Abstract

The aim of this paper is to identify difficulties of teaching in an educational institution that have arisen in the conditions of online teaching caused by the Covid pandemic 19.

In March 2020, due to the declaration of the Corona pandemic as a virus, work of the school switched to online teaching, which additionally burdened the teaching work and the educational institution. School communities have made every effort to adequately respond to new demands and reach every student and family, not only for educational purposes, but also in humane and counseling approach.

The introduction to the work of educational platforms, establishing communication with students and parents have been accelerated. At the same time, the available

existing equipment was analyzed, as well as the possibility of procuring new ones. The survey recorded the information possibilities of students, parents and teaching staff. At the same time, other communication tools is used in online teaching via viber, e-mail address, but also by printing teaching materials for students who did not have the opportunity to work online.

This paper will identify the difficulties of online teaching and new burdens, both in the work of teachers and schools as organizers of the teaching process. The aim of this paper is to improve the quality of online teaching, reorganize the work of the school, motivate students, and prevent the more serious consequences of long-term online work.

The methodological data on this paper is based refer to the school research from the period May-June 2020, which was conducted at the Elementary School "Hrasno". Research instruments is used to collect data - a questionnaire, a survey and an interview for teachers, students and parents. Only data obtained by teachers were used in the paper.

KEY WORDS: student, teacher, teaching work, educational institution, online teaching, online learning, difficulties in online teaching

UVOD

Rad je nastao iz potrebe i aktuelnosti u vremenu pandemije Corona virusom koja je izmijenila način života ali i rada cijelog društva, te se odrazila i na odgojno-obazovni rad.

Većim dijelom rad se bazira na dostupnim istraživanjima u Kantonu Sarajevo, ali i na školskom istraživanju u Osnovnoj školi „Hrasno“ iz mjeseca maja 2020. godine. Istraživanje je rezultat monitoringa o stavovima svih aktera nastavnog procesa i učenika, roditelja i nastavnika.

Obzirom da je tema u ovom radu naslova Teškoće online nastavnog rada u Osnovnoj školi „Hrasno“ u vremenu pandemije Covid 19, koristit će se i prezentirati isključivo anketni upitnici kreirani za nastavnike OŠ „Hrasno“. Ukupno je analizirano 49 anketnih listića nastavnika od I do IX razreda osnovne škole. Polazna osnova anketiranja nastavnika je teza da je nastavni rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi u uslovima online nastave dodatno opterećen različitim teškoćama koje mogu uticati na kvalitet nastave, ali i pedagoško opterećenje nastavnika i rada škole uopšte.

Cilj ankete je nastao iz potrebe da se identifikuju poteškoće s kojima se nastavnici susreću u online radu, te da se iste otklone kako bi se unaprijedio i poboljšao nastavni proces u specifičnim uslovima online rada nametnutim iznenadnim pandemijskim okruženjem i restriktivnim mjerama u socijalnoj interakciji, druženju. načinu obrazovanja, rada i življenja uopšte.

Definicije osnovnih pojmova

Pojam učenik/ca

Pod pojmom učenik smatra se svaki polaznik online nastave. Termin je rodno neutralan i

odnosi se podjednako i na učenike i učenice, osim ako je u samome tekstu drugačije naglašeno stavljajući poseban fokus na rod.

Pojam nastavnika/ca

„Nastavnici su profesionalni poučavatelji i odgajatelji. Oni poznaju određeni repertoar nastavnih i odgojnih metoda, a sposobni su organizirati različite pedagoške scenarije i situacije uz koje ili u kojima će učenici ostvarivati (dokazivati) osobne mogućnosti i razvijati se u kognitivnom, afektivnom i motoričkom području. Nastavnice i nastavnici poznaju temeljito pedagoške i psihološke spoznaje o zakonitostima dječjeg učenja, razvoja i odrastanja. Prilikom organiziranja procesa odgoja i obrazovanja oni nastoje te spoznaje iskoristiti za upravljanje učenjem, upravljanjem razrednim odjelom te za reguliranje i predviđanje događanja koji bi trebali pozitivno djelovati na dječji razvoj.“ (Matijević, 2011)

Pod pojmom nastavnik smatra se svaka osoba koja obavlja ulogu ili funkciju učitelja ili učiteljice, nastavnika ili nastavnice razredne ili predmetne nastave, profesora ili profesorice u školi.

Pojam online nastava

„Online nastavom u ovom radu smatra se svaki oblik nastave na daljinu koji je organizovan i realiziran nakon formalne zabrane učioničke nastave od strane nadležnih tijela, a koji se provodio upotrebom sinhronih i asinhronih pristupa učenja na daljinu.“ (proMente, 2020.)

„Središte online nastave je sustav za upravljanje učenjem; za učenike i nastavnike on predstavlja virtualnu učionicu koja unosi nove moderne elemente učenja i poučavanja u odnosu na tradicionalnu klasičnu nastavu.“ (Mirković, 2012)

Pojam online učenja

U klasičnom učenju, učenici se obrazuju kroz sustave osnovnih, srednjih škola te fakulteta i veleučilišta.

„Online učenje zahtijeva od korisnika određena znanja i vještine kako bi se mogli njime koristiti. Najočitiiji nedostatak je što takav sustav zahtijeva pouzdanu i modernu tehnološku infrastrukturu. Sustav zahtijeva određenu tehničku podršku, koja košta, i stalan razvoj u skladu s razvojem tehnologije kojom se koristi. Nadalje, nastavnici moraju biti voljni prihvatiti prijelaz sa klasičnih oblika predavanja u kojima imaju fizičku interakciju s učenicima na novi oblik učenje nadaljinu.

Na kraju, neka novija istraživanja sugeriraju da se, unatoč očekivanjima, povećalo pedagoško opterećenje nastavnika“. (Što je online učenje?, bez datuma) (Loomen, 2020)

„Nedostatak neverbalne komunikacije i socijalna distanca su takođe veliki problem. Tu su se složili i psiholog Ljiljana Jagodić, kao i predstavnici studenata Ena Radovanović, Jelena Ružić i Almir Ahmedspahić. Mnoga istraživanja pokazuju da online obrazovanje ima za posledicu povećanu frustraciju kod studenata, zbunjenost i gubitak zainteresovanosti za učenje. Smanjuje se motivacija i fokusiranost, naročito kada se jave neki tehnički problemi na koje ne može da se utiče. Pohađanje nastave putem interneta ima i svojih prednosti, kao što je učenje na višim nivoima obrazovanja i sticanja dodatnih veština iz raznih oblasti, usavršavanje u korišćenju raznih online alata. Zaključak svih učesnika jeste da profesori moraju uložiti mnogo više truda i rada u odnosu na klasični vid nastave, kako bi studenti mogli da savladaju gradivo i kako se ne bi osećali zapostavljeno.“ (PMC F. z., 2020)

NASTAVNI PROCES U ONLINE NASTAVI IZAZVANOJ PANDEMIJOM KORONA VIRUSA

U martu 2020, godine je proglašena pandemija Corona virusa, te je naloženo svim odgojno-obrazovnim ustanovama da pređu na online rad.

Veliki broj škola nije imao obrazovne platforme, niti iskustva u online radu, niti informatičkog znanja, ali ni dovoljno IT opreme. Osim odgojno-obrazovnih ustanova koje su imale ovaj problem, sa istim problemom su se suočavale i mnoge porodice učenika u Kantonu Sarajevo, ali i cijele države. U Osnovnoj školi Hrasno je u februaru instalirana obrazovna platforma Google Classroom, te nastavnik osoblje do proglašenjem pandemije nije imalo priliku raditi na platformi.

Za veoma kratko vrijeme je edukacija nastavnika, formirani timovi od nastavnika koji su poznavali rad na novim tehnologijama čiji je zadatak bio da obuče grupe nastavnika koji su se u toj fazi teže snalazili. Zatim je uspostavljena komunikacija nastavnika sa učenicima koji su imali potrebnu opremu za rad putem obrazovne platforme, te osmišljeni različiti načini komunikacije sa onim učenicima koji nisu imali te mogućnosti putem viber, printanjem i dostavljanjem materijala.

„Zbog pandemije korona virusa školstvo se preko noći moralo prilagoditi nastavi na daljinu. Fakultet za projektni i inovacioni menadžment PMC organizirao je online seminar Prednosti i mane online nastave u vrijeme Covida-19 na kojem su sudjelovali profesori iz regije, psihologinja i studenti koji su pokušali otkriti prednosti i mane online nastave.

Poslali su nam detaljne upute u roku 24 sata i bili smo spremni za prelazak na ovakav vid nastave. Svi kolege koristili su neke od ponuđenih aplikacija ili kombinaciju nekoliko njih. Za predavanja smo koristili Zoom platformu pa su svi studenti u realnom vremenu komunicirali s profesorima i međusobno. Aplikacija se pokazala odličnom za nastavu koja podrazumijeva komunikaciju, interaktivnost ili prezentacije. S druge strane, za dijeljenje nastavnog materijala i praktične vježbe koristili smo Dropbox, gdje su studenti u svakom trenutku mogli pristupiti materijalu. Studenti su veoma zadovoljni, a prema njihovim komentarima ovakav vid nastave u nekim je segmentima i bolji od klasičnog. Priznajem da sam tijekom pandemije dosta naučila od njih – od dobrih tečajeva do knjiga. Uvijek ih treba ohrabrivati da komuniciraju s profesorima. U budućnosti, fakulteti će se suočiti s pritiskom kako smanjiti troškove pa bi mogući izlaz mogli pronaći u hibridnom modelu nastave koji frontalnu nastavu svodi na online zadatke utemeljene na projektima i studentske radne grupe. To će znatno smanjiti troškove, a istovremeno će najboljim predavačima omogućiti da svoje znanje usmjere na više studenata”, istaknula je doc. dr. Bojana Ostojić i nastavila: “Virus je izazvao ogromne promjene i na globalnom i na osobnom nivou svakoga od nas. Digitalizacija i inovacije su velika šansa za ubrzan oporavak, racionalizaciju i efikasnost poslovnih procesa. Velik potencijal postoji u razvoju kulturnih, kreativnih industrija i IT industrije. Čini se da bi koronavirus mogao biti booster za nove biznis modele, poslovnu kulturu i digitalnu transformaciju. Također, ovo nam je potvrdilo da su ljudi prilagodljivi”. (PMC, 2020)

2.1. Poteškoće i prepreke za uspješnu realizaciju online nastave iz ugla nastavnika OŠ „Hrasno“

Na osnovu ankete koja je provedena između 45 nastavnika OŠ „Hrasno“, a na pitanje koje su uočene prepreke za uspješnu realizaciju online nastave, dobijeni su sljedeći odgovori:

„Online nastava pruža mnogo dobrih novih načina učenja, odlična je opcija za vanredne situacije i dobra mogućnost za kreativno kreiranje nastave, ali pruža puno mogućnosti izbjegavanja radnih obaveza. Problem ponekad nastaje onda kad se nastavnik mora osloniti na poštenje učenika/roditelja jer nema drugog sistemskog rješenja za dati zadatak. Tehnička opremljenost se svela na privatne telefone, tablete, kompjutere nastavnika.“

„Poteškoća online nastave je u tome što praktična nastava ne može da zamjeni ovaj vidom nastave. Zbog brzine i hitnosti prelaska na online nastavu nisu rađene pripreme edukacija učenika i nastavnika.“

„Nastavnici, a ni učenici nemaju odgovarajuću opremu (pojedini). Treba o tome voditi računa. Većina učenika radi sa mobitela!“

„Konkretno kod mene, poteškoća je uzrast učenika. Prvačići ne mogu samostalno raditi, već uz pomoć roditelja.“

„Losa edukovanost nastavnog kadra.“

„Nedovoljna motiviranost učenika.“

„Tehničke poteškoće (na platformi, u brzini i zagušenosti interneta, kvarovi na opremi na kojoj se radi) i nedovoljno informatičko znanje ili nedovoljna zainteresovanost odraslih koji bi trebalo da pomognu djeci.“

„Nedovoljna educiranost za ovakav vid nastave“.

„Losa konekcija, informatičko nepoznavanje i nedovoljan broj informatičkih uređaja u jednom domaćinstvu gdje ima više od jednog djeteta.“

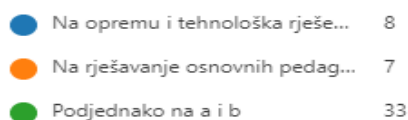
„Tehnička opremljenost nekih učenika.“

„Miješanje roditelja u rad sa djecom. Izrada zadataka djeci.“

Grafikon 1:

12. Na šta se po vama prepreke online nastave više odnose:

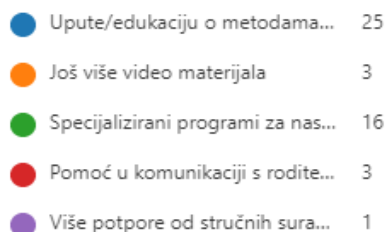
[More Details](#)

Grafikon 2:

24. Koju dalju potporu smatrate najvažnijom?

[More Details](#)

Nastavnici smatraju da nisu dovoljno pripremljeni za online nastavu, te da im nedostaje više edukacije za ovaj vid nastavnog rada kao i online materijala.

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE ONLINE NASTAVE

Raditi na daljem razvijanju partnerstva između nastavnika i roditelja, otvorene komunikacije i uzajamne podrške u osiguravanju napredovanja djece i donošenju odluka.

Unaprijediti saradnju uprave škole i porodica kroz različite forme komunikacije, informisanja i uključivanja – pismo roditeljima od strane uprave, redovno informisanje putem društvenih mreža, web stranice

Ispitati razloge za nezadovoljstvo ili nepovjerenje od strane roditelja u pogledu rada nastavnika i/ili uprave škole i postaviti ciljeve za unapređenje.

Osigurati potrebnu podršku i formalno prepoznavanje uloženog truda i rada nastavnika.

Definisati standarde i indikatore kvaliteta rada nastavnika i u redovnoj i u online nastavi

„Dublja analiza dobijenih rezultata pokazuje da su djeca koja su dobijala povratne informacije od nastavnika statistički značajno više ocijenila online nastavu (4.00) od one koja nisu imala nikakav odgovor (ispod 3.00). Davanje smislene povratne informacije direktno je povezano sa definisanjem jasnih i mjerljivih ishoda učenja i upoznavanjem učenika sa svrhom i ciljem učenja, te kriterijima uspješnos koje može koris za samoprocjenu, što je još jedan važan segmen na kojem je neophodno radi u budućnos.

Sve savremene obrazovne teorije ističu da uspostavljanje pozivnih odnosa zasnovanih na uzajamnom povjerenju i poštovanju između nastavnika i učenika značajno uče na napredovanje djece, njihovu motivaciju za učenje i osjećaj vrijednos i samoeфикасно. Ovo je i jedan od najvažnijih razloga zašto je sam nastavnik najvažniji pojedinačni faktor u kvalitetnom obrazovanju. Svakoј osobi, a djeci posebno, potreban je osjećaj da neko brine i da je nekome stalo o njegove dobrobi i napredovanja. Ovo stanovište možemo potkrijepi i podatkom da su najveću ocjenu online nastavi (gotovo 4.20) dali oni učenici koji su imali osjećaj da nastavnici brinu o tome kako se osjećaju i hrabre ih.“ (PROMENTE, 2020) „Izokrenuta učionica“ kao prijedlog unapređenja nastavnog rada u online nastavi

„Izokrenuta nastava (engl. Flipped Classroom) je upravo to-izokrenuta.

Podrazumijeva da učenici ono što bi tradicionalno radili u školi sada rade doma, a ono što bi radili doma da rade u školi. Primjerice, nastavnik učeniku pošalje lekciju u Powerpointu ili videopredavanje na mail. Učenik te materijale prouči, a nastava onda služi za postavljanje pitanja (učenik prema učitelju, a ne obrnuto), praksu, eksperimente i projekte koji se toga gradiva tiču.“ (Filip Pavić, 2020.)

„S druge strane, u “izokrenutoј nastavi” se okušao i profesor Predrag Pale, inače osnivač CARNET-a i predavač na zagrebačkom FER-u, ali s drugačijim rezultatima. Kaže da ishodi takve nastave, za njega, “nisu bili dobri.

- Samoorganizirani i motivirani studenti su prosperirali u tom modelu, bilo im je bolje od klasične nastave. Studenti na drugom kraju spektra su nazadovali, jer ne znaju sami učiti i trebaju stalno svakodnevno vodstvo. Moj savjet bio bi da se izokrenuta nastava može primijeniti u “sredini” predmeta, odnosno sredini semestra, a da početak i kraj predmeta trebaju biti klasični - dijeli svoja iskustva Pale.“ (Pavić, 2020)

ZAKLJUČAK

Imajući u vidu aktuelnost ovog rada pošlo se od pretpostavke da je online nastava u sklopu pandemije Corona 19 virusom izazvala različite poteškoće u pedagoškom i

nastavnom radu nastavnika, ali i menadžmenta škole. Svi učesnici nastavnog procesa su bili prinuđeni da se prilagođavaju novonastaloj situaciji i mnogobrojnim ograničenjima, te da ubrzano stiču nova znanja i vještine. Uočene poteškoće, te njihovo otklanjanje mogu poslužiti za nove paradigme online nastavnog rada i obrazovanja u budućnosti uopšte.

„Na kraju, neka novija istraživanja sugeriraju da se, unatoč očekivanjima, povećalo pedagoško opterećenje nastavnika.“ (Loomen, 2020)

„Nedostatak neverbalne komunikacije i socijalna distanca su takođe veliki problem. Tu su se složili i psiholog Ljiljana Jagodić, kao i predstavnici studenata Ena Radovanović, Jelena Ružić i Almir Ahmedspahić. Mnoga istraživanja pokazuju da online obrazovanje ima za posledicu povećanu frustraciju kod studenata, zbunjenost i gubitak zainteresovanosti za učenje. Smanjuje se motivacija i fokusiranost, naročito kada se jave neki tehnički problemi na koje ne može da se utiče. Pohađanje nastave putem interneta ima i svojih prednosti, kao što je učenje na višim nivoima obrazovanja i sticanja dodatnih veština iz raznih oblasti, usavršavanje u korišćenju raznih online alata. Zaključak svih učesnika jeste da profesori moraju uložiti mnogo više truda i rada u odnosu na klasični vid nastave, kako bi studenti mogli da savladaju gradivo i kako se ne bi osećali zapostavljeno.“ (PMC F. z., 2020)

„Prethodne su nas krize naučile da se, kada se prekine obrazovanje, najsiromašnija i najranjivija djeca možda nikada neće vratiti u školu, što ih izlaže strašnim rizicima. Ona mogu biti prisiljena ući u svijet dječjeg rada, postati žrtve trgovine ljudima ili seksualnog iskorištavanja. Zbog prekida ključnih zdravstvenih, prehrambenih usluga te usluga imunizacije i zaštite djece, više su izložena pothranjenosti, bolestima, problemima s mentalnim zdravljem i zlostavljanju. A kod djevojčica postoji i povećani rizik od preranog ulaska u brak i trudnoće.“ (Urpilainen, 2020)

Literatura

Bećiragić, I. (2015). MENADŽMENT U OBRAZOVANJU U FUNKCIJI RAZVOJA MODELA MONITORINGA I EVALUACIJE RADA ŠKOLE. Retrieved from 10th International Scientific Conference on Production Engineering:

<https://tfb.ba/repositorij/2/RIM/RIM2015/Beciragic.pdf>

Bognar, L. (2016). Etape odgojno-obrazovnog procesa. Retrieved from Ladislav Bognar: <https://ladislav-bognar.net/node/77>

Filip Pavić. (2020., 8 23). Retrieved from Uloga nastavnika nije ista kao prije. Da, pandemija je vrijeme za izokrenutu nastavu:

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/uloga-nastavnika-nije-ista-kao-prije-da-pandemija-je-vrijeme-za-izokrenutu-nastavu-15014760>

Lasić, K. (2015, 1). ULOGE NASTAVNIKA U TRADICIONALNOJ I. Retrieved from UDK 37.014.5[3], putokazi:

<https://www.google.com/search?q=Uloga+nastavnika+u+suvremenoj+nastavi>

Loomen. (2020). Što je online učenje? Retrieved from Loomen:

<https://loomen.carnet.hr/>

Matijević, M. (2011). PEDAGOŠKI VID VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA UČENIKA. Retrieved from PEDAGOŠKA OBJAŠNJENJA NAČINA, POSTUPAKA I ELEMENATA VREDNOVANJA UČENIKA U OSNOVNOJ I SREDNJOJ ŠKOLI:

https://bib.irb.hr/datoteka/513864.Pedagoski_vid_vrednovanja_ocjenjivanja_5_2.pdf

Mirković, M. (2012, april 29). Nastava usmjerena na učenika. Retrieved from Pogled kroz prozor - digitalni udžbenik za obrazovne stručnjake:

<https://pogledkrozprozor.wordpress.com/>

Pavić, F. (2020, 8 23). Uloga nastavnika nije ista kao prije. Da, pandemija je vrijeme za izokrenutu nastavu. Retrieved from Jutarnji list: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/uloga-nastavnika-nije-ista-kao-prije-da-pandemija-je-vrijeme-za-izokrenutu-nastavu-15014760>

PMC, F. z. (2020, 9 24). Prednosti i mane online nastave. Retrieved from PMC Project Management College: Prednosti i mane online nastave

PMC, F. z. (2020, 09 22). Prednosti i mane online nastave za vreme COVID-a. Retrieved from PMC EDUCONS: <http://pmc.edu.rs/prednosti-i-mane-online-nastave-za-vreme-covid-a/>

PROMENTE. (2020, JUNI). Istraživački izvještaj: Procjena online nastave tokom pandemije COVID-19 od strane roditelja i učenika u BiH. Retrieved from PROMENTE: <https://www.promente.org/index.php/bs/vijesti/541-istrazivacki-izvjestaj-procjena-online-nastave-tokom-pandemije-covid-19-od-strane-roditelja-i-ucenika-u-bih>

proMente. (2020., MAJ-JUNI). Procjena online nastave tokom pandemije Covid 19 od strane roditelja i učenika u BiH. Retrieved from STEP BY STEP, PROMENTE: <https://www.promente.org/onlineroditeljjiucenici.pdf>

STEP, S. B. (2020-, juni). PROCJENA ONLINE NASTAVE TOKOM. Retrieved from Promente: <https://www.promente.org/onlineroditeljjiucenici.pdf>

Što je online učenje? (n.d.). Retrieved from Loomen: <https://loomen.carnet.hr/mod/book>

Urpilainen, H. F. (2020, 10 22). Moramo vratiti djecu u školu – ali ne može sve biti po starom. Retrieved from UNICEF -za svako dijete Hrvatska: <https://www.unicef.org/croatia/moramo-vratiti-djecu-u-skolu-ali-ne-moze-sve-bit-po-starom>

Prilozi:

Upitnik za nastavnike u vrijeme online nastave

49	13:44	Active
Responses	Average time to complete	Status

1. Kako ocjenjujete materijalno–tehničke uslove/opremu u školi za realizaciju online nastave?

[More Details](#)

● Zadovoljan sam u potpunosti	6
● Uglavnom sam zadovoljan	36
● Uglavnom sam nezadovoljan	4
● Uopšte nisam zadovoljan	2

2. Koliko godina radnog staža u nastavi imate?

[More Details](#)

● Manje od 2	2
● Između 2 i 10	6
● Između 10 i 20	20
● Između 20 i 30	15
● Više od 30	5

3. Kojoj grupi nastavnika pripadate?

[More Details](#)

● Razredna nastava	20
● Grupa humanističkih /društve...	7
● Grupa prirodoslovnih i mate...	9
● Grupa informatičko-tehničkih ...	4
● Grupa jezično-komunikacijskih...	8

4. Da li ste zadovoljni sa svojim izvođenjem nastave na daljinu?

[More Details](#)

● Zadovoljan sam u potpunosti	16
● Uglavnom sam zadovoljan	32
● Uglavnom sam nezadovoljan	0
● Uopšte nisam zadovoljan	0

5. Kako ocjenjujete svoje informatičko znanje potrebno za realizaciju online nastave?

[More Details](#)

● Zadovoljan sam u potpunosti	12
● Uglavnom sam zadovoljan	32
● Uglavnom sam nezadovoljan	2
● Uopšte nisam zadovoljan	1

6. Da li su vaša iskustva sa online nastavom pozitivna ili negativna?

[More Details](#)

● Pozitivna u potpunosti	7
● Uglavnom pozitivna	40
● Uglavnom negativna	1
● Negativna u potpunosti	0

7. Zbog čega su vaša iskustva takva?

Novi uvid u učenje
Zato što ni djeca kao ni mi nismo bili spremni na ovaj oblik nastave.Svi smo se prilagodili za 24 sata.Čovjek uči dok je živ.
Bez prethodnog znanja se krenulo,al ipak sam u kratkom vremenu uspjela savladati i sve super funkcioniše.I istina odužilo se.
Zbog cinjenica koje su takve kakve jesu.
Zbog dobro ostvarene komunikacije između kolega i roditelja.
Zrudim se naučiti što više i koristiti sve alate koje plstforma nudi.
Brzo sam naučila sve neophodno za izvođenje ovakve vrste nastave. Ovo je bio izazov koji sam prihvatila: otkrila, istražila i počela primjenjivati različite alate koji su mi olakšali rad, a djeci nastavu učinili zanimljivijom. Tehničke poteškoće sa platformom nisu toliko velike da bi me frustrirale u svakodnevnom radu, a učenici i roditelji poštuju dogovorena pravila i nastava funkcioniše na najbolji trenutno mogući način.
Zato što nije bilo nikakve pomoći od strane Ministarstva.
Pozitivna, jer se nastava odvija uspješno, a i naučila sam nešto novo.
Nakon tehnickih poteskoca u samom pocetku (neocekivanost same situacije koja nas je sviju zadesila, losa konekcija, nedovoljno informaticko poznavanje roditelja male djece(koji su isuvise mali da se znaju samostalno koristiti platformom, nedostatak informatickih uredjaja u porodici...), ipak su se na kraju prevazisle sve te prepreke i ovakav nacin rada je.prihvacen kao normalan i vremenom, prilicno jednostavan. Bar je takvo moje iskustvo, iako se, naravno, ne moze uopste porediti sa redovnom nastavom.
Jer sam organizovala nastavu tako da se djeci dopada i da izvršavsju svoje obaveze .
Zato što postižem dobre rezultate kod djece.
Zbog informatičkog predznanja.

Zbog nedovoljne edukacije .
Zbog toga jer imam povratne informacije učenika tokom cijelog časa.Hoću reći,ne sjede uzalud nego su aktivni.
Ne smatram da su uvijek radovi dječiji ..Čak i oni važniji (testovi,kontrolni radovi) su u velikoj mjeri urađeni predobro u odnosu na rad u razredu.
Učenici du prilično zainteresovani,vecina se trudi ,neki i vise nego na uobicajenoj nastavi
Zbog svakodnevnne komunikacije sa ucenicima.
Nedostatak tehničke opreme i nedovoljne edukacije nastavnog kadra
Nespremno smo dočekali online nastavu ,trebalo je više edukacije
pozitivna u okviru ulaznih parametara
Treba dosta vremena za pripremu materijala, nemam adekvatan uvid koliko djeca rade i izvršavaju svoje obaveze. Teško je procijeniti vrijeme za izradu zadataka.
Situacija je bila iznenadna al smo se ipak dobro snašli.
Zato sto dajem maximum sebe i dostupna sam im 0-24h
Nisam imala problema u realizaciji online nastave.
Imam pozitivnu povratnu informaciju od strane učenika i roditelja.
Zbog načina na koji su to moji učenici prihvatili, iako su prvačići odlično se snalaze.
Prvenstveno zbog kreativnosti koju pruža i uslovljava ovaj oblik nastave.
Svi su svjesni situacije u kojoj se nalazimo, pa i djeca, a djeci su nove tehnologije vrlo bliske i drage!
Ne mogu da obrazložem.
Učenici su redovniji na nastavi, ali je problem sa pojedinim učenicima koji najvjerojatnije zbog loše tehničke opreme su u mogućnosti da se samo prijave, ali ne i da prate čitav čas.
Takva su kakva su.
Zbog mogućnosti prevladavanja vanredne situacije.
Uspjeva se ispoštovati NPP
pa to je jedan novi vid komunikacije sa učenicima nadistanci a i relaksirajući ,stiču se nova znanja ,iskustva
S obzirom da predajem strani jezik, online nastava daje bezbroj mogućnosti za učenje jezika, video klipovi, online gramatičke vježbe, kvizovi, slike,...
+ :)
Ako zanemarimo nažalost pojedinih roditelja i učenika koji bi htjeli petice, a ne zasluze ni dvicu.
Online nastava pruza mnogo dobrih novih nacina ucenja, odlicna je opcija za vanredne situacije i dobra mogucnost za kreativno kreiranje nastave, ali pruza puno mogucnosti izbjegavanja radnih obaveza. Problem ponekad nastaje onda kad se nastavnik mora osloniti na postenje ucenika / roditelja jer nema drugog sistemskog rjesenja za dati zadatak. Tehnicka opremljenost se svela na privatne telefone, tablete, kompjutere nastavnika.
Zato sto prakticna nastava ne moze da se zamjeni ovim vidom nastave
Na osnovu analize
Zbog brzine i hitnosti prelaska na online nastavu nisu rađene pripreme edukacija učenika i nastavnika.

8. Slažete li se sa tvrdnjom da se najveći broj učenika dobro snalazi u nastavi na daljinu?

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	10
● Uglavnom se slažem	36
● Uglavnom se ne slažem	1
● Uopšte se ne slažem	0

9. Kakva su vaša iskustva u komunikaciji sa roditeljima u vezi sa online nastavom?

[More Details](#)

● Pozitivna u potpunosti	13
● Uglavnom pozitivna	34
● Uglavnom negativna	0
● Negativna u potpunosti	0

10. Koliko je uloga direktora škole važna za uspješnu realizaciju online nastave?

[More Details](#)

● Izuzetno važna	20
● Uglavnom važna	24
● Uglavnom nevažna	4
● Potpuno nevažna	0

11. Koje su po vama osnovne prepreke za uspješnu realizaciju online nastave?

Nezainteresovanost djece i roditelja
Nastavnici, a ni učenici nemaju odgovarajuću opremu (pojedini). Treba o tome voditi računa. Većina učenika radi sa mobitela.
Konkretno kod mene uzrast učenika. Prvaci ne mogu samostalno raditi već uz pomoć roditelja.
Loša edukovanost nastavnog kadra.
Nema prepreka.
Nedovoljna motiviranost učenika
Tehničke poteškoće (na platformi, u brzini i zagušenosti interneta, kvarovi na opremi na kojoj se radi) i nedovoljno informatičko znanje ili nedovoljna zainteresovanost odraslih koji bi trebalo da pomognu djeci.
Nedovoljna educiranost za ovakav vid nastave.
Loša konekcija, informatičko nepoznavanje i nedovoljan broj informatičkih uređaja u jednom domaćinstvu gdje ima više od jednog djeteta.
Tehnička opremljenost nekih učenika.
Miješanje roditelja u rad sa djecom. Izrada zadataka djeci.
Nedostatak tehničke opreme.

Nedostatak informatičke opreme i edukacije.
Što se tiče Tjelesnog i zdravstvenog odgoja naravno sala mada se djeca snalaze i u ovakvim uslovima koliko je to moguće.
Tehnička osposobljenost nastavnika..Niko ih nije pitao posjeduju li komjutere u svojim domovima..
Neki nastavnici nisu dovoljno (ili nikako edukovani), losa konekcija povremeno, ispitivanje i testovi otezano izvodljivi, dugotrajan proces ispravki i cjelodnevni rad zbog stalnog pristizanja zadataka
Nedostatak tehničke opreme i nedovoljne edukacije nastavnog kadra.
Tehnička oprema nastavnika i učenika ,internet..
zakonski neuređen i nedodefinisan okvir i pravila online nastave
Nemam ih
neblagovremena obuka
Tehnicka opremljenost/neopremljenost nastavnog kadra
Nezainteresovanost, bahatost,lijenost,pojedini roditelji ne kontrolišu rad učenika.
Slaba konekcija, slabija motiviranost pojedinih roditelja, djece.
Kroz trenutno iskustvo to je pitanje etike, jer svjedočim zloupotrebi ovog oblika nastave od strane učenika i roditelja. Što za sobom povlači pitanje realnih postignuća kod učenika.
Mišljenje pojedinih roditelja i kolega da je ovakav nastavni proces , tehničke smetnje, evt. informatička nekompetentnost, i složenost oko izbora alata najbitnija stvar u svemu ovome trenutno! Nažalost, zaboravlja se na plemenitost ovog zanimanja a pogotovo na najbitnije stvari u ovim vanrednim okolnostima, a to je mentalno i fizičko zdravlje!
Opterećenost servera i spor internet.
Slaba konekcija i manjak tehničkih sredstava.
Nikakva edukovanost nastavnog kadra po pitanju online nastave.
Formalno informatičko obrazovanje
Informatička oprema, različita informatička pismenost kod učenika i roditelja, neodgovornost učenika i roditelja u poštivanju pravila online nastave kao redovne nastave
Slab internet,nastavnici nemaju pravu sliku koliko učenici ovladavaju materijom itd
Loša tehnička opremljenost kod velikog broja učenika! Nezainteresovanost jednog malog dijela učenika za nastavu, izbjegavanje obaveza.
Ocjene? Interakcija?
OS "Hrasno, na čelu sa direktorici je uspješno savladala sve prepreke koje su se našle pred njom.
TEHNIŠKA OPREMA, SLABA KONEKCIJA,.....
Nedostatak tehnicke opremljenosti. Nedostatak volje za rad i mogućnosti pravdanja nerada tehnickim problemima.
Prakticna nastava je tesko izvodiva pa prema tome ima i vise prepreka za uspjesno izvodjenje
Needukovanost nastavnog kadra za online nastavu
Edukacija učenika i nastavnika neadekvatna informatička oprema.

12. Na šta se po vama prepreke online nastave više odnose:

[More Details](#)

Na opremu i tehnološka rješe...	8
Na rješavanje osnovnih pedag...	7
Podjednako na a i b	33

13. Da li ste zadovoljni participacijom učenika u online nastavi?

[More Details](#)

Zadovoljan sam u potpunosti	10
Uglavnom sam zadovoljan	36
Uglavnom sam nezadovoljan	1
Uopšte nisam zadovoljan	1

14. Slažete li se sa stavom da su učenici uključeni u online nastavu aktivniji i slobodniji u izražavanju svojih stavova u poređenju sa nastavom u učionici?

[More Details](#)

Slažem se u potpunosti	8
Uglavnom se slažem	20
Uglavnom se ne slažem	17
Uopšte se ne slažem	3

15. Na koji način ostvarujete komunikaciju sa učenicima?

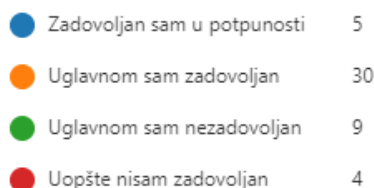
[More Details](#)

Samo pisanim putem	23
Samo verbalnim putem	0
Kombinovano putem video lin...	24

16. Da li ste zadovoljni sa načinom ispitivanja učenika?

[More Details](#)

17. Na koji način bi se ispitivanje učenika moglo poboljšati u budućnosti?

Ne znam
Samo voditi računa da učenici u potpunosti shvate šta se traži od njih. Prilagoditi pitanja, smanjiti obim ako je potrebno.
Kad budu veći pa samostalno radili. Koliko je vjerovati kad Vam pošalju video snimak ili apsolutno tačno rješene zadatke a vi znate učeničke mogućnosti.
Aдекватnom edukovanoscju nastavnog kadra.
Stariji učenici nalaze izgovore da izbjegnu video pozive od strane nastavnika. Treba se više vršiti pritisak da video ispitivanje bude obavezno!
Primjenom open book načina ispitivanja sa strogo fiksiranim vremenom odgovaranja, slanjem audio i video snimaka učenika, usmenim odgovaranjem putem video veze (bez roditelja kao šaptača u pozadini:)
Nemam prijedloga.
Kombinacijom svih raspolozivih mogućnosti.
Ppoboljsanjem video linka.
Video linkom.
Putem videa
Možda video pozivom gdje bi bukvalno cijelo odjeljenje istovremeno bilo na času i tako bi svi vidjeli učenike koje ispitujem i njihovo realno stanje koje je meni kao nastavniku poznato iz redovne nastave.
-
Edukacijom nastavnika o mogućnostima online nastave
Samo video link.
Više usmenih odgovora putem video linka.
iznalazim načine još uvijek?
primjena sofisticirane opreme (koje nema niti je očekivano da je ima jer je skupa) + moralna odgovornost i učenika (koje je malo i koje neće biti) a to sve za rezultat daje da je nemoguće objektivno provjeriti znanje učenika
Video poziv dok rade test
video pozivima
Većina učenika nažalost nema tehničke mogućnosti tj. rade sa laptopom i računalom bez kamere koja nam omogućava usmeno ispitivanje. Učenicima treba pružiti bolju tehnološku opremu i samim tim bi se ispitivanje istih moglo poboljšati u budućnosti.
Ne znam
Sa boljom tehničkom opremom i boljom konekcijom.
Ne znam.

Putem prilagođenih programa
Bolja informatička oprema
više preko web kamera ,ali se učenici ne snalaze baš najbolje
Svi učenici moraju imati mogućnost pristupa meeting-u. S obzirom da se piše najvećim dijelom, učenici ne uprate sve bitne informacije, ponekad i previde, pa često dolazi i do nerazumijevanja. Stalno moram ponavljati "bitne" informacije.
Davati im realne ocjene.
I SADA IMA DOVOLJNO NAČINA.
Određivanjem termina provjera znanja putem video poziva za manji broj učenika, npr. 4-5 učenika na jedan termin. Za to vrijeme ostatak učenika može raditi vježbe ponavljanja koje nastavnik prethodno salje.
Ozbiljnijim pristupom učenika pojedinim presmetima
Odgovarajućim namjenskim online materijalima
Kreiranjem aplikacija u okviru učionice gdje bi svi učenici istovremeno radili online testove, gdje bi pitanja izlazila jedno po jedno sa određenim vremenskim rokom za odgovor,i koje bi na kraju automatski kreirale ocjene. Takve aplikacije već postoje samo ih treba prilagoditi učionici.

18. Slažete li se sa stavom da se ne mora nastavna jedinica obraditi u obimu u kojem bismo je obradili u učionici, da je potrebno prilagoditi, skratiti, svesti na elementarne komponente, jer je bitno održati kontinuitet rada kod učenika?

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	25
● Uglavnom se slažem	20
● Uglavnom se ne slažem	2
● Uopšte se ne slažem	1

19. Na koji način pokazujete učenicima ne samo šta znate nego da vam je stalo i da brinete o njima i njihovom razvoju?

Pozivima i interesom za njihov rad
Svaki dan sam sa njima u kontaktu,putem viber aplikacije,razgovaram sa njima.
Raznoraznim sadržajima,svakodnevni razgovorima,riječima pohvale i poticaja.
Jako glupo pitanje.
Pošaljem poruku podrške, neki smajlić, cvjetić. Dam im do znanja da su mi bitni i da sam uvijek tu za njih.
Porukama podrške na početku ili kraju časa i individualno.
Dogovorenim grupnim razgovorima prije nastave; brzim i adekvatnim odgovorom na svako njihovo pitanje; motivacionim i ohrabrujućim porukama; zadacima koji ih upućuju na zdravu prehranu, svakodnevno vježbanje; šaljivim zadacima za zabavu i odmor; osjećajem da sam uvijek tu, da nisu sami; uklanjanjem stresa od "zakasnit ću" i "stid me je"; online rođendanskim čestitkama.
Prihvatam njihovo mišljenje i pokušam im pomoći u granicama svojih mogućnosti.
Razgovorom,prigodnim materijalima

Lekcije objasnim na najlakši mogući način uz vrlo jednostavne primjere, trudeći se ne komplikovati i od njih zahtijevam da ako nešto ipak nisu shvatili, što se naravno može desiti, da mi se jave bez straha da objasnim koliko god treba puta; ne želim da osjećaju neki pritisak, da cijav dan sjede za kompjuterom ako postoji mogućnost da na lakši i brzi način usvoje zadano. Do sad je sve funkcionisalo izuzetno dobro ovako.
Svakodnevnim motivacionim rečenicama, podsticanjem.
Razgovorima.
Svakodnevnom komunikacijom sa učenicima, od 9,00 do 21,00.
Obracam im se lijepim riječima.
Na način tako što im cijelo vrijeme dok traje online nastava objašnjavam koliko je u stvari bitna svaka tjelesna aktivnost koju im pošaljem za njihov pravilan rast i razvitak i da se bez tjelesne i zdravstvene kulture jednostavno ne može zdravo živjeti. Svaki čas imam objašnjavam da je svaka vježba jako bitna, a naročito kardio i vježbe za leđa jer provode mnogo vremena za računarom.
Radom i zalaganjem na časovima i van njih.. Razgovaramo dosta o svemu što se dešava, hrabrimo se i u okviru nastavnih jedinica i van njih..
U stalnoj komunikaciji i slanjem komentara sta da isprave ili obrate pažnju i pohvalama za njihov rad i trud
Svakodnevnim i obostranom komunikacijom.
Putem pohvala, bodrenjem, savjetima i uputama.
Svakodnevno, uvažavajući njihovo stanje u kojem se nalaze a i prije pandemije covid 19.
u online varijanti u mogućim okvirima iste, a zasad to je fleksibilnost u radu.
Pišem im poruke
kroz praćenje i upućivanje, savjetovanje
Prilagodjavanjem sadržaja, koji se ne odnosi samo na NPP već izlazimo iz tih krutih okvira. Dajem im mogućnost da biraju, postavljaju, kritikuju, sugerisu šta vole i šta ih čini sretnim, koji način rade.. šaljem svaki dan poruke motivacije jedni drugima, bodrimo ih, odlazemo vremenske rokove, ako nešto ne stignemo, ako žele putovati na selo, vikendicu...dobiju slobodno odsustvo uz uslov nadoknade kad stignu...pitamo jedni druge, da li nekome nešto treba, finansijski, materijalno brzo se organizujemo jedni drugima...
pohvala, nagrada, motivacija...
Svaki dan u učionici napišem kratku poruku dana. Pitam ih za zdravlje.. šaljem im vježbe potrebne za njihov pravilan razvoj. Pohvalim njihove uspjehe i snalaženje u online nastavi.
Svakodnevno ih motivisem razgovorom, upitom putem video linka, postavljanjem materijala, prilikom pregledanja zadatka..
Svakodnevnim razvijanjem empatije i riječima podrške u razgovoru sa učenicima nastojim da doprem do njihovog srca.
Na sve moguće načine pokazujem da mi je prvobitno stalo do njihovog zdravlja i normalnog razvoja i bodrim ih, bon stop i šaljem poruke podrške i razumjevanja
Anketni listovi, motivacione poruke, razgovori
Putem priloga, videa koji bi trebali pratiti i koji će im otvoriti vidike...
Na više načina.
Redovnom komunikacijom.

Prilagođenim i zanimljivim nastavnim sadržajima, senzibilnom pedagoškom komunikacijom
Putem konstantne komunikacije s njima tokom nastave, pohvalama za rad, bodrenjem. Pojedini učenici privatno izraze i svoje zadovoljstvo i nezadovoljstvo
Izradjujem im diplome, zahvalnica, nagradjujem ocjenama.
SVAKODNEVNOM NEOBAVEZNOM KOMUNIKACIJOM, RAZGOVOROM,.....
Dopisivanjem.
Motivisem ih, savjetujem i ohrabrujem
To je pitanje za učenike
Polušavam relaksirati rad dosta vremena trošima na razgovor koji nje i nije vezan za NPP već je odgojnog karaktera i tako motivišem učenike da rade i svate potrebu, svrhu znanja i učenja za njihovu budućnost.

20. Slažete li se da online nastava omogućava i realizaciju odgojnih ciljeva a ne samo obrazovnih?

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	11
● Uglavnom se slažem	29
● Uglavnom se ne slažem	6
● Uopšte se ne slažem	2

21. Slažete li se da je online nastava pogodnija od rada u učionici za prakticiranje viših kognitivnih vještina Blumove taksonomije?

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	0
● Uglavnom se slažem	19
● Uglavnom se ne slažem	25
● Uopšte se ne slažem	4

22. Snašao sam se bolje nego što sam očekivao prije početka izvođenja nastave na daljinu.

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	26
● Uglavnom se slažem	20
● Uglavnom se ne slažem	0
● Uopšte se ne slažem	2

23. Samostalno mogu izvoditi nastavu na daljinu bez dalje potpore?

[More Details](#)

● Slažem se u potpunosti	20
● Uglavnom se slažem	26
● Uglavnom se ne slažem	1
● Uopšte se ne slažem	1

24. Koju dalju potporu smatrate najvažnijom?

[More Details](#)

● Upute/edukaciju o metodama...	25
● Još više video materijala	3
● Specijalizirani programi za nas...	16
● Pomoć u komunikaciji s roditel...	3
● Više potpore od stručnih sura...	1

Terapevtski pes pri pouku v 1. razredu

Petra Antolin

OŠ Antona Tomaža Linhartaradovljica, Slovenija, petra.antolin@gmail.com

Izvleček

Za oblikovanje pozitivnega odnosa do živali je pomembno, da imajo otroci z njimi neposreden stik, da spoznajo njihove življenske potrebe in pogoje za življenje. Pomembno je, da imajo otroci radi živali, se veselijo srečanja z njimi ter so do njih obzirni in nežni. Da pa se tak odnos lahko razvije, je nujno potrebna neposredna izkušnja. Otroci, ki nimajo svoje domače živali, za katero bi skrbeli, lahko tovrstne izkušnje pridobijo ob terapevtskem psu, ki redno prihaja v šolo. V prispevku je predstavljen vpliv živali na človeka in njegov psihosocialni razvoj. V ospredju je pes kot najpogostejše uporabljena žival pri aktivnostih in terapijah s pomočjo živali. Opisana so tri različna področja dela s terapevtskimi živalmi ter proces pridobivanja licence za opravljanje terapevtskega dela s pomočjo psa. V nadaljevanju so podani tudi pogoji in postopek vpeljave terapevtskega psa v šolsko delo. Na koncu je predstavljenih še nekaj primerov dobrih praks vključevanja pasjega terapevta v vzgojno-izobraževalni proces v 1. razredu.

Ključne besede: terapevtski pes, šola, 1. razred, motivacija, socialne veščine

Therapy dog in 1st grade class

Abstract

It is crucial for children to have a direct contact with animals to form a positive attitude towards them. Children need to learn about animals living needs and conditions. It is important that children love animals, look forward to meeting them and treat them considerately and gently. To develop that kind of relationship, direct experience is essential. Children who do not have a pet to take care of at home, can gain this kind of experience with a therapy dog which comes to school regularly. The paper presents the impact of animals on humans and their psychosocial development. The main focus of attention is a dog as the most common in animal assisted activities and therapy. Three different areas of work with therapeutic animals and the process of obtaining a license to perform dog therapy are described. The conditions and procedure for introducing a therapy dog into schoolwork are also given below. In the conclusion, some more examples of good practices of involving a dog therapist in the educational process in the 1st grade are presented.

Key words: therapy dog, school, 1st grade, motivation, social skills

1 Uvod

Žival ima za človeka že od nekdaj zelo pomembno vlogo. V prazgodovini so nam živali predstavljale le vir prehrane, z razvojem človeštva pa so začeli ljudje živali udomačevati in jih imeti za hišne prijatelje in družabnike. Pozitiven odnos z živaljo lahko vpliva na posameznikovo pozitivnejše razpoloženje, zdravje, samospoštovanje in druge vidike posameznikovega doživljanja in delovanja ter mu pomaga odpravljati vsakodnevne težave (Marinšek in Tušak, 2007). In prav ta pozitiven odnos živali do človeka je v meni prebudil željo po tem, da učencem s pomočjo psa pomagam pri učenju in pridobivanju socialnih veščin. Želja se mi je uresničila, ko sva z mojo psičko Amy postali terapevtski par v okviru Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke.

2 Terapija in aktivnosti s pomočjo psa

Delo s terapevtskimi živalmi v grobem delimo na tri področja. Aktivnosti s pomočjo živali (AAA – Animal Assisted Activity) so namenjene izboljšanju kakovosti človekovega življenja in stiku z živaljo. Terapija s pomočjo živali (AAT – Animal Assisted Therapy) je ciljno naravnano posredovanje, pri katerem je ključno sodelovanje s strokovnim delavcem, cilji so v naprej določeni, beleži se napredek. Izobraževanje s pomočjo živali (AAE – Animal Assisted Education) pa je ciljno naravnano posredovanje v vzgojno-izobraževalnem procesu, pes predstavlja podporo učiteljevemu delu, namen pa je boljše doseganje vzgojnih in učnih ciljev (Trampuš, 2014).

3 Terapevtski psi

Pri terapijah in aktivnostih s pomočjo živali, se največkrat uporablja psa, saj je zaradi svojega temperamenta in zvestobe človeku najbolj primeren (Marinšek in Tušek, 2007). Terapevtski pes je lahko vsak pes, ki je vzgojen, šolan, ljubeč družabnik, tolerant, prilagodljiv, naklonjen različnim ljudem – znancem in neznancem ter je psihično in fizično stabilen. Pasma in rodovnik pri tem nista pomembna. Pes mora imeti opravljen izpit A - izpit za psa spremljevalca ali izpit B-BH - izpit za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju in strokovnim izpitom za vodnika (Postani terapevtski par, b.d.).

3. 1. Kdo je Amy in kako sva postali terapevtski par?

Amy je 5-letna psička pasme mejni škotski ovčar (ang. border collie). Je izjemno zvesta, vodljiva, potrpežljiva ter do ljudi prijazna psička. V začetku leta 2019 sva uspešno opravili testiranje ustreznosti za opravljanje terapevtskega dela pri Slovenskem društvu za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke. Sledilo je dvodnevno strokovno izobraževanje. Po uspešno opravljenem veterinarskem pregledu, ki ga vsi terapevtski in pripravniški psi morajo opravljati dvakrat letno, sva pod mentorstvom izkušenega terapevtskega para pričeli s 25-urnim pripravništvom. Z Amy sva v času pripravništva obiskali različne ustanove in skupine ljudi (vrtce, šole, domove upokojencev, URI Soča, Cirus Kamnik idr.) ter se na ta način seznanili z vsemi oblikami terapevtskega dela. Po uspešno opravljeni izpitni uri pa sva oktobra 2019 postali samostojen terapevtski par.

Novembra 2019 je Amy skupaj z mano prvič prišla v šolo. Pred prvim obiskom sem kolektivu predstavila društvo Tačke pomagačke ter vlogo in delo terapevtskega psa v šoli, sklenjena je bila pogodba o sodelovanju med društvom Tačke pomagačke in šolo, pridobila sem soglasja staršev za prisotnost psa pri pouku, izdelala letni delovni načrt, psa med počitnicami seznanila z novim prostorom (učilnico) ter pripravila učence na prvi stik z Amy.

4 Konkretni primeri nalog in dejavnosti

4.1 Mavrica razpoloženja – pasji obisk je nagrada

Ker je v prvi vrsti pomembno dobro počutje psa, smo z učenci oblikovali pravila vedenja, ki bodo veljala v Amyjini prisotnosti. Dogovorili smo se, da se bodo cel teden trudili za umirjeno vzdušje v učilnici. V ta namen smo izdelali »mavrico razpoloženja«. Vsak dan začnemo na prvi, rdeči barvi. Če so učenci glasni, se pomikamo po mavrici naprej, če so tihi pa nazaj. Cilj dejavnosti je, da so na koncu pouka na rdeči barvi. Ko jim to uspe, dobijo zvezdico, ki jo narišemo na tablo. Ko zberejo štiri zvezdice, jih za nagrado obiše Amy.

Slika 30: Terapevtska psička Amy

Slika 31: Mavrica razpoloženja

4.2 Pasji bonton in govorica telesa ter skrb za psa

Ker se večina pasjih ugrizov zgodi zaradi nepoznavanja pasje govorice telesa in pravil obnašanja ob kužku, smo temu namenili veliko pozornosti. Naučili smo se, kako lahko preprečimo, da bi nas pes napadel. Ob slikovnem gradivu in didaktičnih igrah smo spoznavali in opisovali, kako psi izražajo svoja čustva ter jih povezovali s svojimi občutki. Stik otrok s psom in konkretno učenje pravil obnašanja sta ključna za prepečevanje pasjih ugrizov. Ob terapevtskem psu se vsega tega naučijo skozi igro in ciljno usmerjene dejavnosti.

Učenci so se ob Amy naučili, kako skrbimo za psa, kako ga božamo na ustrezen način, mu krtačimo dlako in umivamo pasje zobe, kako se s psom pravilno igramo, s stetoskopom pa so poslušali tudi bitje srca in dihanje. Večkrat smo odšli na sprehod, kjer so se naučili pravilnega vodenja psa na povodcu.

4.3 Socialne veščine

Amy je v razred prinesla umirjenost, saj učenci vedo, da hrup pse vznemirja, zato se ves čas trudijo za njeno dobro počutje, hkrati pa razvijajo empatijo do drugega živega bitja. Ker zelo rada deli poljubčke in večino časa veselo maha z repom, so se ob njej sprostiti in mi med božanjem zaupali marsikatero težavo ali skrb. Na njihov ukaz je izvajala različne pasje trike, ob tem pa se je krepila samozavest učencev s slabšo samopodobo. Postajali so vedno bolj potrpežljivi in odločni, saj so morali biti vztrajni pri povelju, če jih Amy ni takoj ubogala. Govoriti so morali jasno in odločno.

Skoraj v vsaki skupini se najde tudi kakšen učenec, ki se psov boji. Strah po navadi izvira iz slabe izkušnje, lahko se prenese s staršev na otroke ali pa gre zgolj za pomanjkanje stika z živalmi. Z učenci se vedno pogovorimo o tem, da ni nič narobe, če nas je nečesa strah, da moramo drugi to spoštovati in pustiti, da se vsak sam spopade s svojim strahom, ko je za to pripravljen. S tem pokažemo empatijo drug do drugega.

4.4 Fina in grafomotorika

Na začetku šolskega leta imajo nekateri učenci 1. razreda še precej težav s fino in posledično tudi z grafomotoriko. Za urjenje fine motorike smo uporabili ščipalke za obešanje perila. Pripenjali smo jih na Amy-jino dlako. Pri izvedbi vaje so bili učenci zelo natančni in previdni, saj so se bali, da bi Amy pocukali. Učenci so sestavljali tudi ovratnice iz več delov, ki so jih skupaj spenjali z zelo majhnimi sponkami.

Za izboljšanje pincetnega prijema, so s prijemalkami in plastičnimi pincetami prenašali brikete iz ene v drugo posodo. Najhitrejši so lahko Amy dali nekaj priboljškov, z njo naredili kakšen trikec ali jo pobožali.

4.5 Pozorno poslušanje

Ob prvem obisku je Amy s seboj prinesla pismo v katerem se je predstavila. Učenci so morali pozorno poslušati in si zapomniti čim več podatkov. Branju so sledila vprašanja, ki jih je Amy imela skrite v svojem plaščku z žepki. Vsak učenec je izžrebal enega in poskusil odgovoriti na vprašanje. Na podoben način smo kasneje izvedli tudi pozorno poslušanje pravljič. Učencem sem prebrala pravljičo s pasjim knjižnim junakom, Amy pa jim je v plaščku prinesla listke z vprašanji o besedilu.

4.6 Bralna pismenost

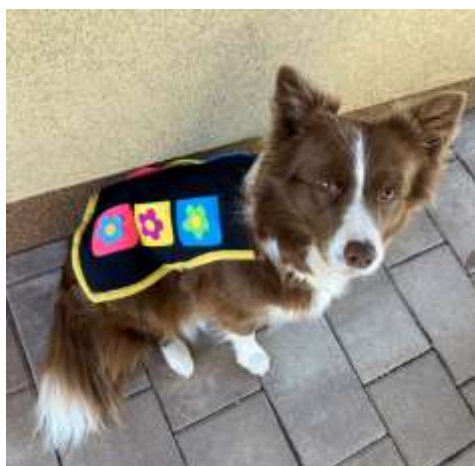
Glasno branje v razredu je za marsikaterega otroka zelo stresno, ob kužku pa se sprostijo in ob branju celo uživajo, zato smo večkrat izvedli vajo glasnega branja besed. Učenci so sedeli v polkrogu. Najprej je vsak izžrebal en kartonček s sličico in enega z besedo, ki jih je Amy imela skrite v svojem plaščku z žepki. Oba kartončka so položili pred sebe na tla. Sličico obrnjeno navzgor, besedo pa navzdol, da niso videli, kaj piše. Tisti učenec, ki sem ga izbrala, je vzel kartonček z besedo in jo glasno prebral, ostali pa so morali pozorno poslušati, če imajo sličico, ki predstavlja prebrano besedo.

4.7 Matematika

Za urjenje orientacije v prostoru sem izdelala kocko s fotografijami, na katerih je Amy v različnih položajih (na, pod, pred, za, levo in desno od stola). Vsak učenec je vrgel kocko, poimenoval položaj na sliki in Amy povabil v enak položaj.

Pri obravnavi preglednic in prikazov smo uporabili veliko kocko, na kateri so bili napisani različni triki. Vsak učenec je vrgel kocko in z Amy izvedel trik, ki je bil napisan na vrhu kocke. Na tablo smo sproti risali stolpični prikaz. Na koncu smo se pogovorili o tem, koliko otrok je izvedlo posamezen trik, kateri trik je izvedlo največ/najmanj učencev ter podatke vpisali še v preglednico.

Merili smo Amyjino višino, dolžino in obseg prsnega koša. Tehtali smo jo s pomočjo rjuhe in tehtnice. Seštevali smo dele njenega telesa ter njene brikete uporabili za sestavljanje besedilnih nalog.

Slika 32: Plašček z žepki

Slika 33: Kocka s predlogi

Slika 34: Šport z Amy

4.8 Gibalne spretnosti

Amy je otroke spodbujala tudi pri gibanju. Z njo so tekli, premagovali različne ovire, ji z rokami in nogami gradili tunele, skozi katere je tekla, oponašali njeno gibanje ter se igrali različne igre na prostem.

5 Zaključek

Vključevanje psa v šolski proces ima številne pozitivne učinke. Skozi igro se učenci učijo pasjega bontona, ki je zelo pomemben za varno sobivanje s psi. Učenci so visoko motivirani za delo, krepi se socialni stik, razvija se empatija. V članku sem navedla le nekaj primerov dejavnosti, ki jih lahko s pomočjo terapijskega psa izvedemo v razredu, a pravzaprav lahko pasjega terapevta vključimo v katerokoli učno uro pri kateremkoli predmetu. Že sama prisotnost psa v razredu je učencem izjemna motivacija.

6 Viri in literatura

- Marinšek, M. In Tušak, M. (2007). *Človek – žival: zdrava navezava*. Maribor: Založba Pivec
- Trampuš, M. (2014). *Tačke v šoli: terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik*. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo
- Postani terapevtski par (b.d.). V *Tačke pomagacke*. Pridobljeno 12. 4. 2021 s https://www.tackepomagacke.si/pridruzi_se_nam/postani_terapevtski_par/

The New Core Curriculum and the Transversal Competencies - Some Examples

Johanna Lampela / Finland johanna.lampela@gmail.com

The Abstract

The New Core Curriculum and the Transversal Competencies - Some Examples

The new core curriculum of the Finnish upper secondary education will be a reform of upper secondary education. Aims of the reform will be for example addressing individual needs, crossing the boundaries of individual subjects, capabilities for further studies and the world of work, transversal skills and strong internationalisation skills.

There will be several challenges, which requires teachers to plan the pedagogics in a new way. It will be a new form of evaluation to include for example transversal skills into formative and summative assessment. Also the forms to raise internationalisation skills is challenging in the middle of either covid, either environmental impacts of the school fields widely included in international projects.

In this short talk I will discuss some of these challenges and introduce some examples of pedagogical approaches to meet these curriculum demands

The use of ICT in Education, Interactive Learning Materials

Corina Apostu

School No.37 Constanta, Romania, apostucorina@gmail.com

Abstract

English has become the most important tool in communication and developing relationships. In the educational system, English together with ICT are the tools that a teacher needs to reach success in ones activities. The quality of teaching and the efficiency of learning are evidently improved by the use of technologies and long time constraints disappear with the correct application of the right soft-ware in language learning. More so that the development and use of methodological and didactical e-learning concepts or a meaningful integration of multimedia learning modules in existing learning environments can certainly enhance the expected desirable goals.

Key words: learning, technology, education, interaction, development, togetherness

Chapter 1

The use of ICT in Education

"A new age demands a new paradigm" -Walter McKenzie

"With the help of technology, teachers will be leaders in the transformation of education around the world"- Craig R .Barret

English is one of the most important languages which have played an important role in the process of globalization and knowledge explosion. It is the most common means of communication throughout the globe. This is why it is termed as Link language, Global language as well as Lingua Franca. Therefore, it is necessary to teach English and develop English language skills among the students from school level. To teach English and develop English language skills various modern approaches and methods are used. One of the modern approach and tool is ICT (Information and Communication Technology) which is widely used to develop better understanding and acquisition of basic skills i.e. LSRW (Listening, Speaking, Reading and Writing) of English language among the students at school level. ICT has a lot of things to offer to both teachers and students for the enhancement of their vocabulary and improvement of English language skills. With a single click, one can exchange a lot of information in the whole world due to the use of ICT. Now we cannot imagine education without the use of Information and communication Technology. We can exchange thoughts, ideas, experiences and feelings easier. With the help of ICT a lot of persons can get education and training simultaneously at low cost.

According to Jeremy Harmer, "a word innovation means something new, which means new ideas to change things for better."He claims that "if we look at all the language teaching methods which are used all over the world by different teachers at different levels, we cannot say that all of them are 100% successful. Therefore it is very important to keep looking and searching to find ways to make teaching and learning better."

Asabere and Enguah (2012) defined ICT as the tools, facilities, processes, and equipments that provide the required environment with the physical infrastructure and the services for the generation, transmission, processing, storing and disseminating of information in all forms including voice, text, data, graphics and video. Some examples of ICTs; IWBs, computers, computer assisted language learning (CALL) software, office applications (word, PowerPoint, drawing tools etc.), the Internet – websites and downloadable software, commercial course book CD-ROMs, DVD players, mobile phones, electronic dictionaries, digital cameras and videos, DAT recorders, document cameras, data projectors.

Livingstone (2012, p. 13) states that ICT includes technologies specific to the school environment (e.g. interactive whiteboards) or applications used across formal or informal boundaries (e.g. education games) and networked technologies.

The application of computer technologies in language instruction provides a student-centered learning environment. It enables course administrators and teachers to vary lesson presentation styles to motivate students of varying interests, provides learning opportunities outside the classroom, and is perceived to cater more for individual differences. The availability of large body of authentic materials such as images, animation, audio and video clips facilitate presenting and practicing language.

The advantages of ICT usage in foreign language teaching can be listed as:

1. Capacity to control presentation. This capacity marks the difference between computers and books. Books have a fixed presentation, unlike computers, which can combine visual with The use of ICT in teaching English as a foreign language.

2. Novelty and creativity. A teacher may use different materials for each lesson, not like in teaching with textbooks, where all classes presenting a certain topic are the same.

3. Feedback. Computers provide a fast feedback to students` answers through error correction. It not only spots the mistake but also corrects it, sometimes even giving the appropriate advice.

4. Adaptability. Computer programmes can be adapted by teachers to suit their students` needs and level of language knowledge (Padurean and Margan, 2009).

There is significant evidence of the benefits and advantages that the use of ICT can have on learners. The effective use of ICT impacts on learners and various aspects of the learning process can be summarized as follows: ICT increases learners' motivation and thus enhances personal commitment and engagement; ICT improves independent learning; Learners' collaboration and communication are more important; Learners' attainment and outcomes are improved (Haucine, 2011).

Chapter 2

Interactive learning methods

It is well known that students often lose interest during lecture-style teaching. Interactive teaching styles promote an atmosphere of attention and participation; it makes it interesting, exciting and fun. As you well know, telling is not teaching and listening is not learning. Using interactive learning methods, helps the teacher setting up a nicer working environment, encourages the student's participation; it stimulates response, discussion and involves in the process of learning both the teacher and the student.

Now is the time to start bringing life into your teaching styles. Here are some of the most effective ways to engage your students.

1. Brainstorming — various techniques

Interactive brainstorming is typically performed in group sessions. The process is useful for generating creative thoughts and ideas. Brainstorming helps students learn to pull together. Types of interactive brainstorming include:

- Structured and unstructured
- Reverse or negative thinking
- Nominal group relationships
- Online interaction such as chat, forums and email
- Team-idea mapping
- Group passing
- Individual brainstorming

2. Think, pair, and share

Establish a problem or a question, then pair your students. Give each pair sufficient time to form a conclusion, and permit each participant to define the conclusion in his or her personal voice. You can also request that one student explain a concept while the other student evaluates what is being learned. Apply different variations of the process—your students will be engaged, communicating, and retaining more information before your eyes.

3. Buzz session

Participants come together in session groups that focus on a single topic. Within each group, every student contributes thoughts and ideas. Encourage discussion and collaboration among the students within each group; everyone should learn from one another's input and experiences.

4. Incident process

This teaching style involves a case study format, but the process is not so rigid as a full case study training session. The focus is on learning how to solve *real* problems

that involve *real* people—preparing your students for life beyond your classroom. Provide small groups of students with details from actual incidents and then ask them to develop a workable solution.

5. Q&A sessions

On the heels of every topic introduction, but prior to formal lecturing, ask your students to jot down questions pertaining to the subject matter on 3×5 index cards. After you collect the cards, mix them up and read and answer the student-generated questions.

6. Writing race

Category: Writing

Group size: From 2 players to medium-sized class

Level: Beginners to intermediate

Materials: Pens or pencils and paper

Age: 8 to 12

Pace: Wake up

This game is to be played once the students are familiar with the vocabulary and sentences that the teacher wishes to practise. This game is particularly good for practising specific grammatical points or spelling.

It is suggested dividing the class into pairs, three or fours, but no more than four per group.

Each group has two pencils, one worksheet and one blank piece of paper. On the word “Go” the first child of each pair or group runs to the worksheet and fills in the first item. The pencil stays with the worksheet so the children are not running with them. He or she then runs back to the blank piece of paper and writes the item out in full there. As soon as the first child reaches the blank piece of paper the second child can run to the worksheet and fill in the second item, leave the pencil on the desk and run to the blank piece of paper. The first child should have finished writing out the item by now, and either runs back to the worksheet to do the third item, or waits in line until his or her turn comes round again. See Appendix 1

Conclusions

ICT’s are intrinsic tools in many educational institutions. The use of ICT increases the scope of teaching. It provides quality learning materials and creating autonomy of learning. Along with academic excellence students must have English communicative skills for their prosperous future. Curriculums must be made easy by

including technological aids. Learners can share their work which can promote cultural diversity, have positive motivational effects and raise self esteem.

References:

Web sites

<https://www.ijser.org/researchpaper/THE-ROLE-OF-ICT-IN-ENGLISH-LANGUAGE-TEACHING-AND-LEARNING.pdf>

<https://sites.google.com/site/journaloftechnologyforeit/archive/volume-6-no/2-role-of-ict-in-the-enhancement-of-english-language-skills-among-the-learners>

<https://resilienteducator.com/classroom-resources/5-interactive-teaching-styles-2/>

Books and articles

Houcine, S. (2011). The effects of ICT on learning/teaching in a foreign language Retrieved from http://www.pixel-online.net/ICT4LL2011/common/download/Paper_pdf/IBL69-437-FP-HoucineICT4LL2011.pdf

Asabere, N. Y. & Enguah, S. E. (2012). Integration of expert systems in mobile learning. International. Journal of Information and Communication Technology Research, 2 (1), 55–61.

Livingstone, S. 2012. Critical reflections on the benefits of ICT in education, Oxford Review of Education.
<http://dx.doi.org/10.1080/03054985.2011.577938>.

Appendix 1

Here is a concrete example of how that works. Using **a/an worksheet** the first child runs to the worksheet and fills in item 1, in this case 'an' before elephant. The child then runs back to the blank piece of paper and writes out 'an elephant', while the second child runs to the worksheet and fills out item 2, and so on.

A OR AN?

Animals

1. _____ elephant
2. _____ tiger
3. _____ snake
4. _____ horse
5. ____ iguana
6. _____ animal

Food

7. _____ banana
8. _____ potato
9. _____ apple
10. _____ carrot
11. _____ chocolate
12. _____ egg

Učenci z učnimi težavami in poučevanje na daljavo

Sanja Otto

Osnovna šola Lava, Slovenija, otto.sanja@gmail.com

Izvleček:

Učenci z učnimi težavami sodijo v ranljivo skupino učencev. Med epidemijo se je le-to zaznalo še nekoliko bolj intenzivno. Posledično se je učencem skušalo čim bolj pomagati ter jim priskočiti na pomoč. Na podlagi izkušenj lahko rečemo, da sta se v času izobraževanja na daljavo oblikovali dve skupini učencev s težavami. V prvo skupino sodijo učenci, ki so imeli učne težave že med potekom klasičnega poučevanja v šoli, v drugo pa učenci, ki so se z različnimi težavami srečali oz. soočali zaradi izvajanja izobraževanja na daljavo, ker jim ta način dela ni ustrezal iz različnih razlogov. Obe skupini sta potrebovali pomoč. V času poučevanja na daljavo se je na večini šol organizirala prerazporeditev dela. Učitelji oddelkov podaljšanega bivanja so prevzeli drugo delo in pomagali učiteljicam na razredni stopnji, nudili individualno strokovno pomoč učno šibkejšim učencem ter dodatno strokovno pomoč za učence tujce, ipd. Prav tako se je nekoliko spremenila tudi vloga šolske svetovalne službe, ki je zajemala nudenje širšega spektra pomoči ter podpore na različnih ravneh. Med drugim je bilo potrebno prilagoditi celotno organizacijo pouka in didaktiko poučevanja, ki zajema primerno izbiro metod, oblik ter načinov dela z učenci. V prispevku bo predstavljena organizacija dela na izbrani osnovni šoli v času epidemije ter spremenjene oblike pomoči in načini dela z učenci, ki imajo učne težave.

Ključne besede: učenec, učitelj, učne težave, učna pomoč, poučevanje na daljavo

Students with learning difficulties and distance learning

Abstract:

Students with learning difficulties belong to the so called vulnerable group of students. During the epidemic, this was perceived even more intensely. As a result, teachers and other education professionals within schools tried to help and assist students in their needs as much as possible. Based on the experience during distance learning, two groups of students were formed. The first group included students who experienced learning difficulties already in the course of regular live classes at school before the epidemic, and the second group consisted of students who encountered various problems during the implementation of distance education because this way of work did not suit them for a variety of reasons. Both groups needed additional help and work reorganization was required. Teachers of after-school classes took over other work and supported general class teachers, provided individual assistance to students with weaker learning abilities and additional professional assistance to students from

migrant backgrounds, etc. The role of the school counselling service changed as well, which included substantial assistance and increased support at various levels. Among other things, it was necessary to adjust the entire organization of teaching and learning, and teaching and learning approaches which included the appropriate choice of methods, forms and ways of working with students. The paper will focus on the presentation of the organization of work and the modification of the ways of working with students with learning difficulties during the epidemic.

Key words: student, teacher, learning difficulties, learning assistance, distance learning

1 Uvod

Vsak učitelj se v svoji praksi poučevanja srečuje z učno manj uspešnimi učenci, ki jim v okviru pouka nudi čim večjo podporo in jih usmerja na poti doseganja ciljev. Ukrepi pomoči, ki jih učitelj uvede, so učinkoviti, kadar jih nudi dovolj zgodaj, čim manj opazno in čim bližje učencu. Pri tem je potrebno izhajati iz temeljnih načel pomoči učencem z učnimi težavami, upoštevati dobro poučevalno prakso ter prilagajati metode in oblike dela, značilne za posamezno skupino učnih težav (Magajna idr., 2008; Kavkler, 2011).

Epidemija, zaradi širjenja nalezljive bolezni COVID-19, je v šolski sistem prinesla mnogo sprememb. V tem času je bilo potrebno prilagoditi celotno organizacijo vzgojno–izobraževalnega dela, ki je med drugim zahtevala tudi temeljito premišljenost o drugačnih oblikah in načinih dela z učenci, ki imajo učne težave.

Učenci z učnimi težavami so bili v prvem valu epidemije najbolj prikrajšani, saj je bil sprva fokus na zagotavljanju in izvajanju rednega pouka, šele v naslednjem koraku smo sistematično pristopili k nudenju ustrezne pomoči tovrstnim učencem.

2 Učenci z učnimi težavami in oblike pomoči

Po Zakonu o osnovni šoli (1996) so učenci z učnimi težavami učenci, ki brez prilagoditev metod in **oblik** dela pri pouku težko dosegajo standarde znanja. Šole tem učencem prilagodijo metode in **oblike** dela pri pouku ter jim **omogočijo** vključitev v dopolnilni pouk in druge **oblike** individualne in skupinske pomoči.

Učne težave delimo na splošne in specifične, te se razprostirajo od lažjih do težjih, od enostavnih do kompleksnih, lahko trajajo krajši čas ali vse življenje. Med splošne učne težave uvrščamo učne težave zaradi motnje pozornosti s hiperaktivnostjo, učne težave zaradi splošno upočasnjene razvoja (podpovprečne ali mejne intelektualne sposobnosti), čustveno pogojene težave pri učenju, učne težave zaradi pomanjkljive učne motivacije, učne težave zaradi slabše razvitih samoregulacijskih spretnosti, učne težave zaradi drugojezičnosti, učne težave zaradi socialno-kulturne drugačnosti in učne težave zaradi socialno-ekonomske oviranosti (Magajna idr., 2008).

Kavklerjeva in Magajna (2008) pravita, da ima specifične učne težave heterogena skupina otrok in mladostnikov, ki imajo pomembno večje težave, kot vrstniki pri branju, pisanju, aritmetiki itd., čeprav je njihova inteligentnost povprečna ali nadpovprečna. Lahko so celo nadarjeni na nekaterih področjih, kot so glasba, ples, šport itd. Specifične učne težave so težave, ki otroka ovirajo pri osvajanju osnovnih šolskih veščin (branja, pisanja oz. pravopisa in računanja). Niso posledica motnje v duševnem razvoju (tj. znižanih intelektualnih sposobnosti), vidnih, slušnih ali motoričnih okvar, čustvenih motenj ali neustreznih okoljskih dejavnikov. Med specifične učne težave uvrščamo na primer disleksijo, disgrafijo in diskalkulijo.

Pri delu z učenci upoštevamo 5 stopenjski pristop nudenja pomoči in sicer (Magajna idr., 2008):

1. pomoč učitelja pri pouku in pri dopolnilnem pouku, v podaljšanem bivanju in medsebojna pomoč učencev,
2. pomoč šolske svetovalne službe,
3. dodatna individualna in skupinska učna pomoč,
4. sodelovanje in pomoč zunanjih strokovnih ustanov,
5. program s prilagojenim izvajanjem pouka in z dodatno strokovno pomočjo.

Oblike pomoči so skupinske in individualne. Izvajalci so učitelji, svetovalna delavka, specialni pedagog, pedagog, učenci prostovoljci, javni delavci. V vse stopnje pomoči so vključeni tudi starši, s poudarkom na sprotne informiranje, spremljanje razvoja učenca in svetovanju ter rednimi timskimi sestanki. Učenci vse oblike pomoči pozitivno sprejemajo. Pomeni jim oporo pri doseganju ciljev in pri razvijanju pozitivne samopodobe.

Iz leta v leto ugotavljamo, da se večja število učencev z različnimi specifičnimi težavami in vsi potrebujejo dodatno individualno obravnavo. Težave, s katerimi se v šoli srečujemo, so predvsem vezane na pomanjkanje ustreznega systemskega pristopa za zgodnje odkrivanje specifičnih učnih težav učencev. Zadnja leta ugotavljamo, da so specifične učne težave pogosto v kombinaciji z vzgojnimi ali čustvenimi težavami in jih je vedno več. Učencev z učnimi in vzgojnimi težavami je veliko, ur namenjenih za pomoč tem učencem pa je premalo. Za uspeh je potrebno aktivno sodelovanje učiteljev in staršev ter motiviranost učencev, kar se nam v praksi vsakokrat znova potrjuje.

V nadaljevanju želimo predstaviti potek dodatne individualne in skupinske strokovne pomoči med poučevanjem na daljavo.

2.1 Poučevanje na daljavo – organizacija

V času izobraževanja na daljavo sta se oblikovali dve skupini učencev:

- učenci, ki so imeli učne težave že med potekom klasičnega poučevanja v šoli,
- učenci, ki so se z različnimi težavami srečali oz. soočali zaradi izvajanja izobraževanja na daljavo.

Za obe skupini učencev je bilo potrebno organizirati pomoč. K načrtovanju dela z najbolj ranljivo skupino učencev smo na šoli pristopili sistematično.

Kar nekaj učencem nov način dela, tj. izobraževanje na daljavo, ni ustrezalo, zato so se v tem času srečevali z različnimi težavami. Nekaterim učencem so se v okviru posameznih predmetnih področij pojavile učne težave, ki jih pri poučevanju v »klasični« učilnici niso imeli. Tem učencem smo omogočili različne oblike učne pomoči. Poleg učiteljev, ki so že v osnovi učencem nudili učno pomoč, smo organizirali tudi prerazporeditev dela učiteljev v oddelku podaljšanega bivanja. Le-ti so prevzeli drugo delo – pomagali so učiteljicam na razredni stopnji, nudili individualno in skupinsko strokovno pomoč učno šibkejšim učencem, dodatno strokovno pomoč za učence tujce ipd. Na ta način smo zagotovili, da so učenci z učnimi težavami imeli dovolj strokovne podpore za učno delo. Vzporedno smo vzpostavili tudi medgeneracijsko učno pomoč v obliki tutorstva, ki je potekala na relaciji učenec – učenca (sošolec – sošolcu ali starejši učenca – mlajšim učencem). Spet drugi so imeli velike težave z organizacijo časa in motivacijo za šolsko delo. Za slednje smo v razreševanje tovrstne problematike aktivno vključili šolsko svetovalno službo, ki je z učenci in s starši opravila individualne razgovore, skupaj z njimi pripravila načrt dela ter bila učencem ves čas v oporo in pomoč.

V teh razmerah se je pokazalo, kako zelo je pomembna odprta, sproščena in pravočasna komunikacija. Učitelji, ki so izvajali različne oblike pomoči, so morali z vsakim posameznim učencem individualno usklajevati termine pomoči, ki so potekali s pomočjo videokonferenčnega okolja Zoom. To usklajevanje je običajno potekalo preko e-pošte ali po telefonu. Bila je potrebna velika mera fleksibilnosti, saj so se tovrstna video srečanja tedensko prilagajala glede na osnovni urnik rednega šolskega dela učenca.

2.2 POUČEVANJE NA DALJAVO – vsebinski potek

Nekoč je Peter Drucker izjavil: „Največja nevarnost v času turbulentnih sprememb ni turbulenca, temveč odločanje z včerajšnjo logiko.« Včerajšnja logika, nam pri vodenju razreda v kriznih razmerah, torej pri poučevanju na daljavo, ni najbolj v pomoč, je običajno celo ovira. Potrebno se je postaviti izven znanega okvirja in razmišljati povsem drugače. Kar pa seveda ni enostavno. Poleg organizacije poučevanja na daljavo, smo morali opraviti temeljit razmislek tudi o pedagoško–didaktičnem vidiku. Na nivoju šole smo zaradi enotnega pristopa do učencev morali oblikovati skupne dogovore. Dogovorili smo uporabo enotnega videokonferenčnega okolja Zoom in delo v spletni učilnici. Učence in starše je vsak učitelj seznanil s potekom dela za njegovo predmetno področje (čas »nalaganja« gradiv, čas za delo učencev, čas za povratne informacije – obe smeri ...). Hkrati je bilo potrebno preveriti tehnične pogoje za delo učencev. V primeru težav z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, je šola to opremo učencem priskrbela. Razredniki so z učenci ponovili bonton obnašanja na videokonferencah, kjer so posebej izpostavili pomen pravočasnosti, urejenosti,

aktivnega sodelovanja, pisanja in urejanja zapiskov. Pogoji za sodelovanje na videokonferencah je bila tudi vklopljena kamera.

Poudarili smo, naj videokonference ne bodo zgolj predavanje učitelja, temveč naj bo tudi na daljavo povečana aktivna vloga učencev, kjer le-ti sodelujejo na različne načine (sodelovanje med učenci v dvojicah, trojicah, male skupine ipd.). Ena izmed velikih prednosti je tudi ta, da smo vključeni v projekt Fit pedagogika, ki med poučevanjem in učenjem zagotavlja bistveno večjo mero gibanja, kar poveča miselno aktivnost učencev, izboljša njihovo pozornost ter hkrati omogoči boljše pomnjenje naučene snovi. Metode in oblike dela, ki jih sicer uporabljamo pri poučevanju v razredu, smo lahko z manjšo modifikacijo prenesli tudi v poučevanje na daljavo.

Individualna in skupinska strokovna pomoč je v času poučevanja na daljavo potekala v dveh oblikah: individualno (učitelj s posameznim učencem) in skupinsko (učitelj s skupino učencev).

Za izvedbo obeh oblik pomoči, je bilo potrebno opraviti temeljit premislek o strukturi učne ure. Pred izvedbo skupinske ali individualne strokovne pomoči so bili učenci vedno vnaprej seznanjeni, kaj bodo določeno učno uro potrebovali. Na ta način smo prihranili na času, saj so si učenci že pred učno uro pripravili vse potrebne pripomočke in je delo hitreje in lažje steklo. Učno uro smo vedno začeli točno. Navodila za delo so bila učencem podana samo enkrat. Tako se je izboljšala pozornost učencev. Zatem se je preverilo tudi razumevanje navodil. Naključno izbrani učenec je ponovil navodilo, ostali pa so s palcem obrnjenim navzgor/navzdol pokazali ali so le-tega razumeli ali ne. Šele nato smo nadaljevali naprej. Naloge so bile zastavljene tako, da so se učenci med utrjevanjem določene snovi veliko gibali. Za opravljanje določene naloge, je bil učencem praviloma vedno odmerjen čas – uporaba štoparice, ki jih je vodila oz. usmerjala, koliko časa še imajo. Pregled pravilno rešenih nalog, so učenci imeli možnost opraviti med ali ob koncu učne ure, odvisno od tega, kako je bila učna ura zastavljena.

Delo v dvojicah ali manjših skupinah je v videokonferenčnem okolju Zoom potekalo s pomočjo razdelitev učencev v tako imenovane sobe. V tem času se je učitelj pridružil posamezni skupini in jim po potrebi nudil dodatno pomoč, jih usmerjal ipd.

Ob koncu učne ure je sledila kratka evalvacija, ki se je nanašala na vrednotenje učenčevega počutja med izvedbo učne ure in njegovega usvojenega znanja.

3 Zaključek

Kljub temu, da smo učencem v času izobraževanja na daljavo nudili različne oblike pomoči in da je bilo v tem obdobju tovrstne pomoči bistveno več kot bi je bilo sicer, so se učne težave pri nekaterih učencih še dodatno poglobile. Tem učencem bo potrebno v nadaljevanju nameniti več pozornosti in razmisliti o drugačnih pristopih dela, da bomo vse primanjkljaje in vrzeli lahko postopoma zakrpal. Po drugi strani pa ugotavljamo, da je kar nekaj učencev zaradi poglobljene in sistematične učne pomoči, ki so je bili

deležni med poučevanjem na daljavo, učni uspeh izboljšalo in ob vrnitvi nazaj v šolo učne pomoči tako rekoč ne potrebujejo več.

4 Viri in literatura

Kavkler, M. (2011). Konceptualne osnove obravnave učencev z učnimi težavami. V M. Košak Babuder, M. Velikonja (ur.), *Učenci z učnimi težavami, pomoč in podpora* (str. 8–42). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kavkler, M., Magajna, L. (2008). Učne težave kot posebne vzgojno-izobraževalne potrebe – opredelitev, razsežnost in podskupine učnih težav. V L. Magajna, S. Pečjak, C. Peklaj, G. Čačinovič Vogrinčič, K. Bregar Golobič, M. Kavkler, S. Tancig (ur.), *Učne težave v osnovni šoli – problemi, perspektive, priporočila* (str. 23–31). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Magajna, L. idr.: *Učne težave v osnovni šoli: koncept dela*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008. (citirano 24. 3. 2021).

Dostopno na naslovu:

http://www.ucne-tezave.si/files/2016/10/Koncept_dela_Ucne_tezave_v_OS.pdf

Zakon o osnovni šoli. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L. Dostopno na naslovu: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448#>

Učenec priseljenec na predmetni stopnji slovenske osnovne šole

Jasna Zupan

OŠ Naklo, Slovenija, jasna.zupan@os-naklo.si

Izvleček

V prispevku so predstavljene okoliščine poučevanja učencev priseljencev, ki se vključujejo na predmetno stopnjo številnih slovenskih osnovnih šol. Naštete so vrste slovenščin, s katerimi se učenci priseljenci ob vstopu v slovensko osnovno šolo srečujejo. Predstavljene so nekatere rešitve poučevanja učencev priseljencev, ki prihajajo v naše šole brez znanja slovenščine in se takoj vključijo v pouk. Poseben izziv je učenje slovenščine na daljavo, a ne zaradi same narave tega dela, ampak zaradi številnih drugih okoliščin. Navedeno je tudi, kdo vse bi se moral vključiti v vključevanje učencev priseljencev v osnovni šoli.

Ključne besede: učenec priseljenec, slovenščina, tuji jezik, učni jezik, pouk na daljavo

Immigrant pupils, who are included in the subject level of many Slovenian primary schools

Abstract

The article presents the circumstances of teaching immigrant pupils, who are included in the subject level of many Slovenian primary schools. The types of Slovene languages that immigrant pupils encounter when entering a Slovene primary school are listed. Following are the types Slovenian, which migrant pupils entering primary school in the Slovenian face. Some solutions are presented for teaching immigrant pupils coming to our school without the knowledge of Slovene and are immediately incorporate into lessons. A special challenge is learning Slovene at a distance, not because of the very nature of this work, but because of many other circumstances. It also states who all should be involved in the integration of immigrant pupils in primary school.

Key words: immigrant pupils, Slovene, foreign language, language of instruction, distance learning

1 Učenci priseljenci v slovenskem osnovnošolskem sistemu

Leta 2019 je spletišče Eurydice network izdalo poročilo o vključevanju učencev priseljencev v evropske šole. Naša država je bila ena od desetih, izbranih za podrobnejši vpogled v politike in prakse vključevanja učencev priseljencev v izobraževanje študije Eurydice za leto 2017/18. Po tej raziskavi ima Slovenija reprezentativno politiko in ukrepe za vključevanje učencev priseljencev v šole. Tukaj navajam nekaj poudarkov iz poročila, pomembnih tudi za moj članek.

V Sloveniji imajo šoloobvezni učenci priseljenci enake pravice in dolžnosti kot njihovi vrstniki, ki so rojeni tu.

V slovenskem izobraževalnem sistemu se odloča o višini sredstev, dodeljenih za podporo vključevanju, na podlagi števila učencev priseljencev, ki potrebujejo pomoč pri učenju jezika.

Pristojni se pri uvrščanju novoprispelih učencev priseljencev v slovenski šolski sistem odločajo na podlagi starosti učenca, predhodnih spričeval in znanja učnega jezika.

Šoloobvezni otroci priseljenci se vključijo v t. i. **pripravljalnice**, ki trajajo največ 20 ur, nato nadaljujejo redni pouk. Imamo tudi **priporočila o dodatnem pouku učnega jezika**. Te ure se lahko izvajajo med poukom ali po njem.

Po slovenski zakonodaji učencem priseljencem eno leto pripada poseben status, ko so lahko iz posameznih predmetov, pri katerih je ovira znanje slovenščine, neocenjeni.

1.1 Učenci priseljenci v OŠ Naklo

Letos je po petih letih v OŠ Naklo spet vpisano večje število novih učencev priseljencev. Vsi prihajajo iz albanskogovorečega okolja, iz Kosova.

Učenje slovenščine je zanje seveda prvi in neobhodni pogoj in tudi cilj, da bi se vključili v šolsko in hkrati novo domače okolje ter čim prej začeli pridobivati znanje, določeno z učnimi načrti za posamezne predmete.

Nazadnje smo imeli večjo skupino priseljencev vpisanih pred petimi leti. Danes sta dva od njih že uspešno končala osnovno šolo, dva, ki sta še vedno naša učenca, pa s sporazumevanjem v slovenščini nimata večjih težav, imata le skromnejše besedišče.

Vendar sta bili pri teh učencih dve olajševalni okoliščini: prišli so iz drugega slovanskega, torej sorodnega jezikovnega okolja, makedonščine, in najstarejša učenka je bila ob prihodu vpisana v 6. razred.

Zdaj imamo dve učenki vpisani že v tretjo triado, kjer je snov zahtevnejša, obširnejša, učni jezik je res kompleksen, hkrati pa njihov materni jezik nima skupnih stičišč s slovenščino.

2 Učenje slovenščine

2.1 Vrste slovenščin

Učenec priseljenec se srečuje s tremi vrstami slovenščine (CSDTJ, 2020):

- slovenščina v vsakdanjem pogovoru s sošolci, učitelji in drugimi delavci šole,
- administrativna slovenščina ob srečanjih s šolskim okoljem (urniki, obvestila, informacije, vzgojni ukrepi ...),
- slovenščina kot učni jezik.

2.2 Učenje slovenščine kot tujega jezika

Na tečaju slovenščine se učenec priseljenec uči prve slovenščine, torej za vsakdanje sporazumevanje. Poudarek je na besedišču, povezanem s šolo. Učenci se seznanijo s slovnico, naučijo se, kako se v slovenščini sklanjata samostalniki in pridevniki (najprej v imenovalniku, nato v tožilniku, najprej v ednini, nato v množini in dvojini), kako se sprega glagol (najprej v sedanjiku, nato v pretekliku in prihodnjiku) itd.

Med šolskimi počitnicami (predzadnji teden v avgustu) sem za učence priseljence že izvajala 25-urni intenzivni tečaj slovenščine (t. i. pripravljalnica), ko se je šolsko leto

začelo, pa sem prešla na dve do tri ure pouka slovenščine na teden. Učence navadno jemljem od pouka v času svojih prostih ur in v dogovoru s kolegom, pri katerem naj bi učenec priseljenec moral biti glede na svoj urnik.

Pri učenju slovenščine sledim *Učnemu načrtu za začetni pouk slovenščine za učence priseljence v 3. triadi*, v pomoč pa sta mi učbenik in delovni zvezek *Čas za slovenščino 1 in 2* ter didaktični pripomoček *Slika jezika*. Na spletni strani Centra za slovenščino je tudi več e-učnih pripomočkov.

Ob tem naj omenim, da podpiram javni predlog kolegice iz OŠ Franceta Prešerna Kranj Dunje Jezeršek, naj država poskrbi za začetni tečaj učencev priseljencev, torej naj poskrbi za njihovo opolnomočenje v slovenskem jeziku še pred vstopom v slovensko šolo.

2.3 Učenje slovenščine kot učnega jezika

Za učni jezik s področja posameznega jezika pa morajo stopiti naproti učencem vsi učitelji, ki ga učijo. Strokovno besedišče, ki ga spoznavajo učenci pri posameznih predmetih, je novo tudi za učence, katerih slovenščina je materni jezik, zato se ga morajo učiti tudi oni. Učencem priseljencem je treba na začetku obseg strokovnega besedišča seveda prilagoditi in omejiti. Predlagam, da se naredi za vsako uro seznam pomembnega besedišča, povezanega z obravnavano snovjo – npr. do 10 novih besed, ki jih učenec zapiše v zvezek in prevede.

Žal ne moremo pričakovati, da bodo učenci sproti reševali vse naloge z učnih listov ali iz delovnega zvezka, ki jih pri pouku uporabljajo ostali učenci. Ne morejo imeti enako obsežne domače naloge kot njihovi sošolci. Pri prevajanju navodil si ne morejo pomagati z googlom translatom, ker ta pri daljših stavčnih strukturah ni zanesljiv.

Kot učiteljica slovenščine pri svojem rednem pouku za učenki priseljenki pripravljam posebne učne liste, da sproti usvajata snov, določeno z učim načrtom za slovenščino. Ker točno vem, katere slovnične vzorce smo obravnavali pri učenju slovenščine kot tujega jezika, lahko snov na učnih listih povežem z že obravnavanimi slovničnimi vzorci.

Vsekakor je dobrodošla tudi dodatna individualna učna pomoč, ki je po šolah različno organizirana, vsekakor pa pripomore k hitrejšemu usvajanju učnega jezika in snovi pri posameznih predmetih.

3 Učenje slovenščine kot tujega jezika na daljavo

Ob prehodu na pouk na daljavo smo tudi tečaj začeli izvajati po zoomu, kar za učenje slovenščine kot tujega jezika ni nikakršna ovira, saj sodobna tehnologija omogoča zelo dinamično in metodološko zelo raznoliko poučevanje slovenščine kot tujega jezika.

Vendar se zaradi veliko drugih zunanjih okoliščin pogosto zgodi, da se učenec priseljenec znajde v stiski, zato se ne odziva in ne sodeluje pri pouku slovenščine. Teh dejavnikov je lahko zelo veliko in so zelo različni (Hercog, 2020):

- slabo poznavanje informacijsko-komunikacijske tehnologije in možnosti njene uporabe,
- učenec priseljenec doma nima učenju namenjenega prostora in se uči v kuhinji, kjer se vrti glasba, drugi člani gospodinjstva se pogovarjajo,
- pomoč staršev zaradi pogostega dela in nepoznavanja jezika ni pričakovana,
- učenec ne razume naših navodil v spletnih učilnicah.

Truditi se moramo vzdrževati stik s temi učenci po najrazličnejših kanalih, saj ko jih enkrat izgubimo, lahko vložimo spet precej napora, da jih pridobimo nazaj.

4 Sprejetost učencev priseljencev

Za sprejetost učencev priseljencev smo odgovorni vsi zaposleni v slovenskih šolah. Glede na *Smernice Zavoda RS za šolstvo* (2012) mora vsaka šola pripraviti izvedbeni načrt aktivnosti, ki vključuje in upošteva značilnosti in posebnosti učenca ter v skladu z veljavnimi predpisi in smernicami poiskati najustreznejše rešitve konkretnih problemov. Pri tem so uspešnejša tista učna okolja, v katerih med strokovnimi delavci prevladuje timsko delo in sodelovanje.

Pomembno se mi zdi tudi delo razrednika, ki se mora truditi, da bi bil učenec priseljenec sprejet v razredu, v katerega je vključen. Poskušati mora najti učence, ki bi novemu sošolcu lahko čim bolj pomagali z zapiski, razlago snovi, predvsem pa bi ga redno vabili v vsakdanji vrstniški pogovor in s tem ključno prispevali k socialni vključenosti učenca priseljenca.

5 Zaključek

Do učencev priseljencev moramo pristopati sočutno in jim pomagati pri njihovem vključevanju v slovensko osnovno šolo. Opremiti jih moramo s slovenščino kot vsakdanjim jezikom in s slovenščino kot učnim jezikom, da bodo lahko usvajali snov, določeno z učnimi načrti posameznih predmetov. Poskrbeti moramo tudi za njihovo socialno vključenost v šolskem okolju. Za to smo odgovorni vsi strokovni delavci v osnovnih šolah.

6 Viri in literatura

European Commission/EACEA/Eurydice: Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union Integrating Students from Migrant Background into Schools in Europe, 2019. (citirano 11. 4. 2021).

Dostopno na naslovu: <https://www.eurydice.si/prispevki/tematske-studije/novo-porocilo-eurydice-o-vkljucevanju-ucencev-priseljencev-v-sole-v-evropi/>.

Hercog, K.: *Delo z učenci priseljenci na daljavo: izzivi in rešitve* (online). 2020. (citirano 11. 4. 2021) Dostopno na naslovu: <https://casoris.si/delo-z-ucenci-priseljenci-na-daljavo-izzivi-in-resitve/>.

Knez, M., Kern, D., Klemen, M., Alič, T.: *Čas za slovenščino 1 in 2*. Učbenik/delovni zvezek za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za najstnike. Ljubljana: CSDTJ, 2017.

Knez, M. idr.: *Slika jezika*. Slikovno gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika. Ljubljana: CSDTJ, 2013.

Knez, M. idr.: *Začetni pouk slovenščine za učence priseljence*. Učni načrt za 3. VIO. Ljubljana: MIZŠ, ZRSŠ, 2020.

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. Ljubljana: ZRSŠ, 2012.

Učenje na daljinu

Marija Vučurović

OŠ "Dašo Pavičić", Crna Gora, marija.vucurovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Učenje na daljinu se definiše kao poseban način nastavnog procesa u kojem se znanje prenosi kada su učenik i nastavnik prostorno odvojeni. Počev od dopisne škole, preko radio i televizijskih emisija, pa sve do pojave interneta i savremenih tehnika i tehnologija razvijalo se i obrazovanje na daljinu. Aktivnosti obrazovno – vaspitnih institucija podrazumjevaju prilagođavanje nastavnog sadržaja, načina vrednovanja učenja, kao i formu učenja koja obuhvata prostornu i vremensku udaljenost nastavnika i učenika. Pored svojih prednosti, učenje na daljinu ima i svoje nedostatke. Jedna od najznačajnijih prednosti ovog vida učenja je mogućnost izbora načina i vremena učenja kao i sopstvenog tempa napredovanja. Dok je najveći nedostatak učenja na daljinu izostanak ličnog kontakta nastavnika i učenika, kao i socijalizacija među učenicima. Jednu od značajnijih uloga u učenju na daljinu imaju i roditelji, kao saveznici nastavnika, ali i kao podrška svojoj djeci.

Ključne riječi: učenje na daljinu, nedostatak učenja na daljinu, prednost učenja na daljinu, pojava interneta, uloga roditelja

Distance learning

Abstract

Distance learning is defined as a special way of teaching process in which knowledge is transferred when the student and the teacher are spatially separated. Beginning with a correspondence school, through radio and television shows, to the advent of the Internet and modern techniques and technologies, distance education has also developed. The activities of educational institutions imply the adjustment of teaching content, the way learning is evaluated, as well as the form of learning that includes the spatial and temporal distance between teachers and students. In addition to its advantages, distance learning also has its disadvantages. One of the most significant advantages of this type of learning is the possibility of choosing the way and time of learning as well as one's own pace of progress. On the other hand the greatest disadvantage of distance learning is the lack of personal contact between teachers and students, as well as the lack of the socialization among students. One of the most important roles in distance learning is played by parents, as allies of teachers, but also as support for their children.

Keywords: lack of distance learning, the advantage of distance learning, the advent of the internet, the role of parents

1 Učenje na daljinu

Promjene u obrazovanju koje su omogućile da se neki od procesa obavljaju na različitom mjestu i u različito vrijeme počele su da se javljaju mnogo prije pojave računara. Učenicima je omogućeno da se obrazuju u obliku dopisnog obrazovanja, a kasnije i u drugim modalitetima, a da ne moraju prisustvovati redovnoj nastavi. Učenje na daljinu se razvijalo nezavisno od razvoja informacionih tehnologija dok savremeni način rada sa učenicima na daljinu uslovljava primjenu tehnoloških resursa (pristup internetu, računar, pametni telefon i tablet) kako bi ovaj oblik učenja imao svoj puni efekat. Učenje na daljinu mora biti zasnovano na principima koji su važni u cjelokupnom obrazovnom sistemu. Nastava na daljinu se realizuje po unaprijed utvrđenom planu, načinu praćenja i ocjenjivanja usvojenog znanja. Svjesni nepovoljnih okolnosti u kojima učenici borave, koji su kako tehničke, tako i psihološke prirode, poželjno bi bilo jasno konkretizovati prioritete na koje će se fokusirati u radu sa učenicima. Svaka aktivnosti koja se realizuju kako u redovnom nastavnom procesu tako i tokom učenja na daljinu (uz pomoć informaciono-komunikacione tehnologije) mora biti planirana, realizovana i evaluirana.

1.1 Planiranje

Planiranjem učenja na daljinu nastavnik treba da predvidi odabir i organizaciju nastavnih sadržaja, vrstu aktivnosti uz pomoć kojih se sadržaji prenose i način kako pratiti ili ocijeniti rezultate učenja.

Nastavni rad treba prilagoditi grupi učenika koji će u tome neposredno učestvovati, tj. da nastavni plan bude realan i ostvarljiv. Prilikom procjene i izdvajanja važnih nastavnih oblasti koje će se realizovati, treba voditi računa da te nastavne teme budu prilagođene za učenje uz pomoć informaciono-komunikacione tehnologije.

- Prilikom biranja nastavnih sadržaja i materijala treba voditi računa o povezanosti sadržaja u okviru jednog nastavnog predmeta, ali i povezanosti sa drugim nastavnim predmetima. Teme koje se obrađuju uz pomoć informaciono-tehnološkog alata, posebno ističu značaj korelacija sa drugim nastavnim predmetom.

Treba voditi računa o vertikalnoj i horizontalnoj povezanosti na nivou predmeta i razreda kada je riječ o korelaciji. Sadržaj koji se izdvaja i koji će se prezentovati uz pomoć informaciono-tehnološkog alata nastavnik može sam uraditi ili uz dogovor sa kolegama iz Stručnog aktiva, pri tome vodeći računa o mogućnostima učenika da prate sadržaje koji nemaju uzajamnu povratnu informaciju.

- Treba voditi računa da aktivnosti učenika koji kroz grupni ili individualni oblik rada dolaze do realizovane teme, budu praktične i vezane za isto. Prilikom naznačene aktivnosti učenika, treba postaviti jasne i definisane rokove, njihove resurse kao i osmišljene kriterijume za praćenje i ocjenjivanje.

- Prilikom učenja na daljinu nastavnik koristi scenario za učenje kako bi ekonomičnije i racionalnije imao uvid u funkcionalnost nastave. Planiranje scenarija za nastavu na daljini, omogućava uvid u složenosti sadržaja koji se prezentuje učenicima, ciljeve i vrstu aktivnosti ili informaciono-tehnološki alat koji će se koristiti, kao i vrstu podrške učenicima (konsultacije, upućivanje na literaturu, film, prezentacija, linkovi...)

1.2 Realizacija učenja na daljinu

Smjernice za realizaciju nastave na daljinu priprema Ministarstvo prosvjete. One se odnose na ostvarivanje uspješne realizacije vaspitno-obrazovnog procesa, stavljajući

akcenta na značaj međusobne komunikacije svih zaposlenih u školi, kao i redovne komunikacije s roditeljima od strane odjeljenskog starješine.

Pored međusobne komunikacije za uspješnu realizaciju nastave na daljinu, potrebno je osposobiti učenike i nastavnike da koriste informaciono-tehnološki alat.

1.2.1 Uloga nastavnika u realizaciji učenja na daljinu

Prilikom učenja na daljinu nastavnik pruža akademsku i neakademsu podršku.

- Neakademska podrška se odnosi na pomoć učenicima prilikom koje bi poboljšali vještine i kompetencije kako bi lakše realizovali nastavne zadatke. Ovaj vid podrške nastavnik sprovodi kroz informisanje, komentarisanje, objašnjavanje određenih zadataka.

- Najvažnije aktivnosti koje obuhvata akademska podrška su: objašnjenje sadržaja nastavnog materijala, podsticanje učenika da napreduju u učenju, razvoj sposobnosti za učenje i istraživanje. Pored poslatog materijala, potrebno je dati dodatna objašnjenja učenicima za kompleksnije nastavne djelove, obratiti pažnju na aktivnost učenika, motivisati učenike da samostalno uče, dati uputstva vezana za korišćenje materijala.

Prilikom ovog vida učenja potrebno je da nastavnik promijeni svoj način rada, da više bude otvoreniji, fleksibilniji, iskreniji i da pokaže razumijevanje koje će mu pomoći da na neki način nadoknadi fizičko odsustvo tokom ovog oblika učenja.

1.2.2 Podrška i uloga roditelja/staratelja u konceptu učenja na daljinu

Uloga roditelja/staratelja je neophodna kako bi dijete dobilo dobro obrazovanje. U konceptu učenja na daljinu roditelji imaju značajnu ulogu u kojoj su najvažniji saveznici nastavnicima. Oni su ti koji najviše motivišu, podržavaju svoju djecu prilikom ovog oblika učenja. Tokom realizacije nastave na daljinu, roditelji imaju i mogućnost postavljanja pravila u kojim stvaraju uslove za učenje i kontrolišu izvršene nastavnih obaveza. Uključivanje roditelja u nastavni proces dovodi do uspješnih rezultata u učenju njihove djece, ukoliko ograniče mogućnost pomaganja u izvršavanju domaćih zadataka. Uloga roditelja se značajno promijenila prelaskom na koncept učenja na daljinu, jer realizuju obaveze na poslu, a istovremeno u svojim domovima postaju nastavnici amateri. Veoma je važno da roditelji znaju da nisu sami u ovom procesu učenja i da uvijek mogu tražiti podršku od strane nastavnika, odjeljenskih starješina, kao i od psihološko-pedagoške službe koja ima značajnu ulogu u konceptu učenja na daljinu.

1.2 Evaluacija

Kako se prilagođavaju ishodi, nastavni sadržaji i materijali tokom učenja na daljinu, neophodno je prilagoditi i ocjenjivanje tom obliku učenja.

Tokom učenja na daljinu, nastavnik bi trebao, na samom početku da definiše jasne i koncizne kriterijume ocjenjivanja.

Poželjno bi bilo da nastavnik na sedmičnom nivou prati i vrednuje rad učenika i da ih o njihovim postignućima blagovremeno informiše, kako bi oni bili u mogućnosti da poprave svoje rezultate.

Zaključne, konačne ocjene učenicima se mogu definisati na osnovu postignutih rezultata u školi, ali i na osnovu njihovog zalaganja i napredovanja tokom online nastave.

2 Prednosti i nedostaci učenja na daljinu

Korišćenje informacione tehnologije u radu na daljinu sa učenicima ima brojne prednosti i nedostatke.

2.1 Prednost učenja na daljinu

Kao prednost učenja na daljinu navodi se smanjenje prostornog i vremenskog ograničenja.

- Korišćenjem različitih informacionih tehnologija usvajaju se dodatna znanja i vještine o onome što uče.
- Određivanje tempa učenja i fleksibilnog korišćenja vremena prilikom savladavanja određenog gradiva.
- Omogućava stalno učenje i profesionalno usavršavanje.

2.2 Nedostaci učenja na daljinu

- Nedostatak socijalizacije između učenika.
- Nemogućnost posjedovanja tehnologije i nepoznavanja u dovoljnoj mjeri način korišćenja iste.
- Loša konekcija interneta koja može uticati na zastoj i kvarove, što kod učenika može izazvati nesigurnost i nedostatak koncentracije u radu.
- Opterećenost nastavnika prilikom pripreme nastavnog sadržaja.

3. Zaključak

Učenje na daljinu je u 21. vijeku dostiglo značajan nivo u obrazovanju. Spektar mogućnosti koje pruža ovaj vid edukacije i obrazovanja je ključni faktor za napredovanje u savremenom svijetu. S obzirom na ubrzan način života koji predstavlja stalni izazov u vidu izvršenja rokova, obaveza i zahtjeva, razvoj obrazovanja kroz ovaj vid nastave nudi mnogo različitih mogućnosti u postizanju što efikasnijih rezultata. Od ključnog značaja za pristup ovom vidu učenja je poznavanje rada na računaru i korišćenje interneta.

Korišćenje informacionih tehnologija u procesu obrazovanja dovodi do poboljšanja i unapređivanja obrazovanja prilikom učenja na daljinu. U učenju na daljinu tehnologija predstavlja zamjenu za nastavnika, jer njenim odsutstvom nastava ne bi bila izvodljiva. Kako bi imali mogućnost da što temeljnije izuče pojedine oblasti, kroz nastavni sadržaj koji prati nastavni program nastavnih predmeta, učenicima bi trebalo ponuditi mogućnost korišćenja hiperlinkova, koji bi im u velikoj mjeri olakšao učenje i pružio mogućnost proširivanja znanja.

4 Izvori i literatura

Vučinić-Marković K., Rakočević V., Marković O. (2020). Osnovne metodičke smjernice za organizaciju i sprovođenje nastave na daljinu u uslovima vandrednih okolnosti.

Mr Elenora Desnica, dipl.ing.maš., Doktorska disertacija (2010). Model učenja na daljinu kao faktor efikasnosti nastave grafičkih komunikacija u visokom obrazovanju tehničkih struka.

Đorđević, J., Nastava i učenje u savremenoj školi, Učiteljski fakultet Beograd, 1997. god.

Branković, N., Primjena inovativnih modela u nastavi prirode i društva i postignuće učenika, Doktorska disertacija, ACIMSI, Novi Sad, 2009.

Budimir-Ninković, G., Savremena obrazovna tehnologija i funkcije nastavnika, tehnologija, informatika i obrazovanje – za društvo učenja i znanja, Novi Sad, Centar za razvoj i primenu nauke, tehnologije i informatike, Novi Sad, 2007.

Institut za moderno obrazovanje, Učenje na daljinu, <https://www.institut.edu.rs>

Dr Tatjana Miladinović, Učenje na daljinu, <https://vts.edu.rs>

Valentin Kuleto, Učenje na daljinu, <https://www.valentinokuleto.com>

Učenje na daljinu, <https://www.ucenjenadaljinu.com>

Učenje samostalnika v učilnici na prostem

Barbara Baša

OŠ Simona Jenka Kranj, Slovenija, barbara.basa@osjenka.si

Izvleček

Ob koncu drugega triletja morajo učenci usvojiti tudi standarde znanja, ki so povezani z jezikoslovnimi izrazi (samostalnik, imena sklonov, edninski in množinski samostalniki). Med procesom odpravljanja kritičnih mest v učenčevem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov ...) so v 6. razredu zelo počasi napredovali, zato smo učni proces preselili na šolsko igrišče. S hojo, preskakovanjem kolebnice idr. so se učenci seznanili kot z novimi načini učenja, kar je posebej pomembno za učence, pri katerih je prevladujoč kinestetični stil zaznavanja. Ti učenci si več zapomnijo med hojo, radi se veliko gibljejo in si več zapomnijo, če je učna vsebina povezana v celovito izkušnjo. Učni proces v učilnici na prostem omogoča, da učenec sam izbira, kako se bo učil, spodbuja pa tudi sodelovalno učenje. Učitelju omogoča individualizacijo preverjanja znanja, kar je posebej pomembno pri učencih s posebnimi potrebami in priseljencih.

Ključne besede: pouk na prostem, metajezikovna zmožnost, samostalnik, sklanjanje, kolebnica

Learning a noun in an outdoor classroom

Abstrakt

At the end of the second triennium, students must also acquire standards of knowledge related to linguistic terms (noun, declension names, singular and plural nouns). During the process of eliminating critical places in the student's practical mastery of grammar (eg in expressing gender and number of nouns, in declension of nouns...), progress in 6th grade was very slow, so we moved the learning process to the school playground. By walking, skipping cradles, etc. students were introduced to new ways of learning, which is especially important for students in whom the kinesthetic style of learning is predominant. These students remember more while walking, like to move around a lot, and remember more if the learning content is linked into a holistic experience. The learning process in the outdoor classroom allows the student to choose how they will learn, and also encourages collaborative learning. It allows the teacher to individualize the knowledge testing, which is especially important for students with special needs and immigrants.

Key words: outdoor lessons, metalanguage ability, noun, declension, cradle

1 Teoretična izhodišča

Marentič Požarnik (2000) pri opredelitvi spoznavnih ciljev razloži, da imajo učenci različne pristope pri učenju, saj se eni uspešneje učijo s knjigo, drugi s poslušanjem,

tretji iz slikovne predstave. Pozoren učitelj opazi take razlike med učenci, a Marentič Požarnik poudarja, da razlike niso povezane z ravno umskih sposobnosti. Gre za različne stile zaznavanja, spoznavanja in učenja. Stil spoznavanja označuje razmeroma dosledne in trajne posebnosti posameznika pri tem, kako sprejema, ohranja, predeluje in organizira informacije ter na njihovi osnovi rešuje probleme. Učni stil zajema tipične strategije učenja pa tudi cilje in pojmovanja učenja. Stil zaznavanja pa označuje čutilo (vid, sluh, tip ...), ki mu posameznik daje prednost pri sprejemanju in notranji predstavitvi čutnih vtisov iz okolja.

2 Predstavitev učne situacije

V 6. razredu je bilo v šolskem letu 2019/20 21 učencev, 11 deklic in 10 dečkov. V razredu je bil 1 učenec, ki se mu je status priseljenca ob polletju zaključil, 4 otroci s statusom otroka s posebnimi potrebami, 2 učenca, ki sta bila v procesu pridobivanja odločbe učenca s posebnimi potrebami (pridobila v šolskem letu 2020/21), 3 otroci, katerih materinščina ni slovenščina (1x kitajščina, 1x ruščina, 1x albanščina) in nadarjenega učenca, ki izhaja iz dvojezične družine (slovensko-francoske) ter učenca z makedonskimi koreninami. Učenci prihajajo iz različnega okolja: vaškega, primestnega in mestnega ter predhodno niso bili sošolci. Pri pouku so uporabljali delovni zvezek Slovenščina v oblaku založbe Rokus Klett (2019), njegovi avtorji so: Kumer, Močivnik, Smolej in Koncilja. Poglavju Samostalnik je namenjeno 14 strani, od tega sta dve strani namenjen besedilu Slovenka v vesolju, 19. stran vsebuje navodilo za domišljjski sestavek in nalogo, da si ogledajo miselni vzorec na strani pet. Za usvajanje in rabo jezikovnih pojmov je na voljo le 24 nalog. V učnem načrtu za predmet slovenščina (2018) je zapisano, da je namen jezikovnega pouka razviti sporazumevalno zmožnost v knjižnem slovenskem jeziku. Navaja tudi sledeče standarde znanja za drugo triletje osnovne šole, ki so povezani z jezikoslovnimi izrazi:

- samostalnik; spol: moški, ženski, srednji; število: ednina, dvojina, množina; edninski samostalnik, množinski samostalnik,
- sklon; imenovalnik, roditeljski, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik.

Zaradi različnega stopnje (pred)znanja slovenščine se je hitro pokazalo, da imajo učenci težave pri sklanjanju in da z reševanje nalog na učnih listih, pisnem sklanjanju na tabli ter ustnem sklanjanju ne napredujejo dovolj, zato je bilo potrebno poiskati možnosti za diferenciacijo in individualizacijo pouka, da bi učence motivirala za učenje. Za temelj sem vzela dejstvo (Marentič Požarnik, 2000), da hoja in gibanje nasploh pripomoreta k pomnjenju. Pri preverjanju znanja je posebej pomembno, da učitelj upošteva kognitivni tempo posameznika, zato je bila logična odločitev za pouk na prostem. Omogočeno je bilo, da je vsak učenec slišan in upoštevan, pri tem pa se ne boji napak. To je posebej pomembno med procesom odpravljanja kritičnih mest v učenčevem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v sklanjanju samostalnikov).

Marentič Požarnik (2000) opisuje nekaj zunanjih značilnosti ljudi z različnimi stili zaznavanja za lažje prepoznavanje prevladujočega stila učenja. Tudi v osnovni šoli se vse bolj upošteva spoznanje, da se ljudje razlikujemo po tem, katerim čutnim vtisom dajemo prednost. Učenje jezikoslovnih pojmov in sklanjanje samostalnika poteka običajno v učilnici, kjer so v prednosti učenci z vizualnim in avditivnim stilom. Za učence, pri katerih je prevladujoč kinestetični stil, pa je lažje učenje na prostem. Marentič Požarnik (2000) pravi, da je za kinestetični stil značilno, da učenec:

- ljudi in stvari se rad dotika, se jim približa,
- veliko se giblje in gestikulira,
- uči se ob ravnanju s predmeti,

- več si zapomni med hojo,
- ob branju si kaže s prstom,
- bolje si zapomni celovito izkušnjo kot podrobnosti,
- govori počasi in
- važnejši mu je dober občutek kot videz (npr. obleke).

3 Didaktična priprava in izvedba učnega sklopa

3.1 Didaktična priprava učnega sklopa

Priprava vključuje izdelavo in izposajo pripomočkov, kar pomeni izdelavo lističev s samostalniki (lipa, korak, mesto, polje ...) in izposajo kolebnic. Učenci morajo upoštevati navodila, biti primerno oblečeni in obuti. Upoštevati je potrebno čas za preobuvanje, preoblačenje ter pospravljanje pripomočkov (kolebnic) in vrnitev v razred.

3.2 Didaktična izvedba učnega sklopa

Izvedli smo tri ure na prostem, dve v okviru rednega pouka, eno kot nadomeščanje v mesecu februarju 2020. Pri tem smo uporabili: šolsko stezo za tek, igrišče, ristanc, gugalnice in kolebnice. Cilj triurnega učnega procesa je bil, da usvojijo temeljne jezikovne izraze (imena sklonov in vprašalnice), vadijo sklanjanje in da preverjanje poteka v varnem okolju, kjer učenec ni izpostavljen kritiki in pripombam celega razreda.

3.2.1 Izvedba prve učne ure

Učenci so lahko delali samostojno (dobili so svojo kolebnico), drugi so bili v trojkah, po dva učenca pa sta pristopila k preverjanju med hojo po tekaški progi. Lahko so imeli za pomoč kartončke z napisanimi imeni za sklone ter vprašalnicami. Nekateri so se javili sami za preverjanje. Njihovi rezultati se niso beležili, saj je to omogočilo, da so bolj sproščeno pristopili k preverjanju. Učenci so bili za njihov trud pohvaljeni, tudi tisti, ki jim je šlo težje so prejeli besede spodbude in potrditve. Za učenci s posebnimi potrebami je preverjanje potekalo individualno.

Naloge, ki so jih izvajali učenci:

- dva učenca vsak na svojem koncu držita kolebnico. Ko jo prvi potegne k sebi, pove ime sklona, sošolec na drugi strani pa pove ustrezno vprašalnico ter ob tem rahlo potegne kolebnico k sebi;
- preskakovanje kolebnice na mestu ob naštevanju sklonov in vprašalnic od prvega k šestemu in obratno;
- tek do druge strani igrišča s preskakovanjem kolebnice ter hkratnem naštevanju sklonov in vprašalnic od prvega k šestemu in obratno;
- dva učenca vrtita kolebnico, tretji preskakuje, pri tem glasno našteva sklone in vprašalnice (zamenjajo vloge).

Učenci so imeli kar nekaj težav, da s ujeli ritem preskakovanja in glasnega naštevanja, ob tem ni manjkalo smeha.

3.2.2 Izvedba druge učne ure

V drugi šolski uri so učenci poleg zgoraj naštetega uporabljali še:

- ristanc (v vsakem polju učenec glasno pove ustrezen sklon/vprašalnico)
- gugalnico
- lističe z napisanimi samostalniki (lipa, korak, mesto, polje, učenec, raketa, jelenjad, vrata ...), ki so jih sklanjali. Lističi so bili shranjeni v veliki posodi, iz nje so izvlekli poljuben listič.

Učenci so prihajali po lističe s samostalniki in nato pristopili k preverjanju. V drugi šolski uri so bili določeni tudi učenci, ki so nadzorovali sošolce, ter učenci, ki so pomagali šibkejšim. Nadzorniki so preverjali sovrstnike preden so pristopili k preverjanju pri učiteljici. Pomočniki pa so pomagali učno šibkim. Tako so tudi ti, predvsem priseljenci, k preverjanju stopili pripravljeni. Učenci so sami izbirali zaporedje svojih aktivnosti, le dva učenca, ki imata težave s koncentracijo, sta hitro izgubila motivacijo za delo in sta potrebovala dodatno usmerjanje. Ustno preverjanje znanja sklonov, vprašalnic in sklanjanja je potekalo med hojo, na gugalnici, ristancu ali pri preskakovanju kolebnice. Gibanja in hkratno glasno naštevanja je potekalo bolj ritmično kot v prvi uri. Pomembno je bilo, da je preverjanje potekalo v manjših skupinah, za učence s posebnimi potrebami pa individualno. Rezultatov se ni beležilo. Nekateri učenci so imeli še vedno s seboj kartončke z napisani imeni za sklone in vprašalnice, ki so se jih izdelali doma. Tokrat je bil poudarek na sklanjanju v ednini in sklanjanju edninskih in množinskih samostalnikov.

3.2.3 Izvedba tretje učne ure

Pri tretji učni uri so učenci že poznali protokol kinestetičnega učenja na prostem. Učenci so sami izbirali svoje aktivnosti, le dva učenca sta potrebovala nenehno usmerjanje učitelja, saj sta pomoč vrstnikov zavračala. Ostali učenci so pogosto prihajali po lističe; tokrat je bil poudarek na sklanjanju v dvojini in množini ter sklanjanju edninskih in množinskih samostalnikov (vrata, hlače, smuči). Učenci so že ujeli ritem med preskakovanjem kolebnice in glasnim naštevanjem. Z učenci, ki imajo posebne potreb in učno šibkimi, pa smo utrjevali tudi vprašalnice in imena za sklone.

3.3 Zaključek

Učenci so bili aktivni udeleženci pouka in so izrazili zadovoljstvo nad poukom na prostem. Učenci so prejeli povratno informacijo o svojem znanju v varnem okolju, kar pripomore k njihovi večji čustveni-socialni zrelosti. Pridobili so izkušnjo, da so napake, ki jih naredijo, del učnega procesa, učitelj pa je dobil večji vpogled v posameznikov kognitivni tempo. Pokazalo se je, da imata dva učenca, ki imata izrazite težave pri preskakovanju kolebnice, tudi težave pri učenju sklanjanja in usvajanju jezikoslovnih izrazov. Učenje na prostem ne zahteva nobenega posebnega finančnega vložka in je primerno tudi za pouk slovenščine v fazi ponavljanja, utrjevanja in preverjanja znanja.

4 Viri in literatura

Kumer, V., Močnik, Č., Smolej, M., Koncilija, T.: Slovenščina v oblaku 6, Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole, Vrste besed, Rokus Klett: 2019, str. 5–18.

Marentič Požarnik, B.: Psihologija učenja in pouka, Ljubljana: DZS, str. 152–154.
Poznanovič Jezeršek, M. idr.: Učni načrt: Slovenščina – osnovna šola (online).
Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2018 (citirano 17. 4. 2011). Dostopno na naslovu:
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf

Učilnica na prostem – Časovni trak

Katja Habjanič, prof. RP

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, podružnična OŠ Cven, Slovenija,
katja.habjanic1@guest.arnes.si

IZVLEČEK:

Pri učencih s poukom na prostem bolj intenzivno razvijamo čut za odgovoren odnos do narave, vseh živih bitij ter pozitivno naravnost do samega učenja. Skozi vzgojno-izobraževalno delo postavljamo v ospredje izkustveno učenje zunaj prostorov šole, pri čemer šolsko dvorišče predstavlja učilnico na prostem, ki je pravzaprav učilnica z več kotički. Slednji služijo kot učni prostor za popestritev pouka, za neštete možnosti gibanja, za razvijanje poglobljenih medsebojnih odnosov ter predvsem naravoslovnih kompetenc. Pri delu s kombiniranimi oddelki je delo zunaj učilnice dobrodošla popestritev in poveča notranjo motivacijo za učenje. Izmenjave izkušenj, znanj in stališč dveh razredov se uspešno prepletajo. Med njimi se gradi zavedanje o pomembnosti medsebojnega sodelovanja in upoštevanja različnih mnenj ter predlogov. Učenci vsebine skozi različne dejavnosti, ki so v ospredju in so skrbno oblikovane, samostojno povezujejo v smiselno celoto.

Ključne besede: učilnica na prostem, učni prostor, izkustveno učenje, popestritev pouka, gibanje na prostem.

Outdoor Classroom - Timeline

ABSTRACT:

Through outdoor lessons we develop a sense of a responsible attitude towards nature, all living beings and a positive attitude towards learning. Through educational process, we focus on experiential learning outside the school premises. Our school yard is representing an outdoor classroom, which is actually a classroom with several corners. These serve as a learning space for lesson diversification, countless opportunities for movement, development of in-depth relationships and, above all, scientific competencies. When working with combined classes, working outside the classroom is a welcome diversification and increases the internal motivation to learn. Exchanges of experience, knowledge and attitudes of the two classes are successfully intertwined. In such way, awareness of the importance of mutual cooperation and consideration of different opinions is being built between them. Through various activities, that are in the forefront and are carefully designed, students independently link the learning contents into a meaningful whole.

Key words: outdoor classroom, learning space, experiential learning, diversification of lessons, outdoor movement

1. UVOD

Že vrsto let urejamo okolico naše podeželske šole na Cvenu tako, da dodajamo različne elemente, ki jih ustrezno umeščamo v prostor in ki služijo kot didaktični pripomočki za pomoč pri učenju na prostem. Naše osnovno vodilo je, da so učenci v učni proces vpleteni z vsemi čuti, kar jim učno okolje zunaj zidov šole popolnoma omogoča. Okoli športnega igrišča imamo urejene visoke grede, gredice z zelišči in cveticami, ki privabljajo čebele, kompostnik, hotel za žuželke, posajeno je sadno drevje, jagodičevje, na več mestih stojijo igrala – vse to s pridom integriramo v učni proces. Za bolj pestro izvedbo pouka na prostem imamo na razpolago več kotičkov, ki jih uporabljamo upoštevajoč vremenske pogoje in individualne potrebe učencev. V toplejših mesecih najpogosteje uporabljamo učilnico na prostem, s streho oblikovano v slogu panonskih hiš, kar je pokazatelj, da stremimo k temu, da negujemo kulturno dediščino. Pod njo se nahaja prostor z okroglo mizo, ki omogoča enakovredno komunikacijo vseh udeležencev ob neki dejavnosti in s stoli, ki so iz razrezanega debla ter se jih da poljubno premeščati po prostoru. Na tramove smo na eni strani pritrdili odslužene zelene lesene šolske table, ker so jih v razredih zamenjale novejšje. Ob taki ponovni uporabi poglobljamo in osmišljamo pojem trajnostnega razvoja in reciklaže. Table nam služijo za pisanje in risanje med poukom na prostem ter za samostojno ali skupinsko utrjevanje vsebin različnih šolskih predmetov. Pod oreh je nameščena velika pravokotna lesena miza, ki služi predvsem temu, da učenci lažje pišejo v zvezke ali na delovne liste, izvajajo poskuse ali malicajo. Travnate površine pa so odličen učni prostor v vseh letnih časih. Izjemno sproščeno in z veliko motivacije se učenci lotijo dejavnosti, pri katerih so lahko v toplejših mesecih bosi, z naravo se povežejo z vsemi čutili. Učni rezultati so dokazano boljši.

1. 1. Kaj je pouk na prostem

Pouk na prostem je organizirano učenje zunaj šolskih stavb, ki lahko poteka na najrazličnejših lokacijah v okolici šole. Sklicuje se na filozofijo, teorijo in prakso izkustvenega učenja in okoljske vzgoje ter omogoča učenje na svežem zraku (Skribe-Dimec, pridobljeno 2021, str. 79).

Po vrnitvi učencev v šolske klopi po dolgotrajnem pouku na daljavo skušamo čim več pouka izvajati v okolici šole, zavedajoč se pozitivnega vpliva naravnega okolja na procese učenja. Tako jih vsaj za nekaj časa odvrnemo od negativnih vplivov sedenja pred računalnikom in uporabo mobilnega telefona. Prav tako je pomemben vidik gibanje na čistem in svežem zraku, kar v dani situaciji zelo dobrodošlo in pozitivno vpliva na psihofizični razvoj otrok. Pedagoški proces je bolj kakovosten, motivacija učencev je večja, interakcija z okolico uspešnejša.

Dejavnosti na prostem so zelo pomembne zaradi doživljajske vrednosti. Učenci si učne izkušnje v naravi bolj zapomnijo, to pomeni, da pridobljene informacije v spominu ostanejo dlje in pomagajo razviti občutek za svet okrog nas s povezovanjem čustev in učenja (Council for Learning Outside the Classroom, pridobljeno 2021).

1. 2. Kakšne so prednosti in pozitivni učinki dejavnosti na prostem

- Omogočajo učencem realno, pozitivno izkušnjo;
- izboljšajo fizično in mentalno zdravje učencev;
- povečajo motivacijo, navdušenje, samozavest; manj je težav z motnjami pozornosti;
- izboljšajo vedenje učencev v razredu (timsko delo, povezanost skupine itd.);
- povečajo ročne spretnosti, koordinacijo, ravnotežje; manj je poškodb;
- izboljšajo učne dosežke;
- omogočajo socialni razvoj (sodelovanje, zaupanje itd.);
- spodbujajo individualne učne metode;
- povečajo skrb in odgovornost za okolje (vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj);
- omogočajo medpredmetno povezovanje (Skribe-Dimec, pridobljeno 2021, str. 80).

1. 3. Pouk zunaj lahko traja različno dolgo, in sicer:

- nekaj minut (npr. učenci poiščejo določeno drevo);
- eno ali dve šolski uri;
- celo dopoldne;
- celodnevna ekskurzija;
- večdnevne dejavnosti (naravoslovni tabori, šola v naravi, CŠOD itn.).

Z vidika uravnoveženosti med učinki in zahtevnostjo organizacije ima pouk na prostem, ki se dogaja v okolici šole in traja eno ali dve šolski uri, največ prednosti. Učitelj lahko šolsko okolico uporabi na dva načina:

- neposredna uporaba okolice šole in
- posredna uporaba okolice šole.

Pri prvem načinu, neposredni uporabi okolice šole, učitelj pripravi dejavnosti, ki se lahko izvajajo zunaj. Pri tem se za dejavnosti uporablja konkretno okolico šole (Skribe-Dimec, pridobljeno 2021, str. 81).

2. Izvedba učne ure

V kombiniranem oddelku 4. in 5. razreda smo v učilnici na prostem izvedli dve učni uri pri predmetu družba. V 4. razredu je bila vsebina Sledovi preteklosti – časovni trak, v 5. razredu pa Časovni trak zgodovine človeštva, kar smo povzeli pod skupno temo Časovni trak. Cilj v 4. razredu je bil, da znajo izdelati in kronološko prikazati dogodke iz preteklosti na preprostem časovnem traku. V 5. razredu je bil cilj, da poznajo temeljna zgodovinska obdobja. Za uvodno motivacijo je potekal razgovor o pojmih preteklost, sedanost in prihodnost. Z učenci smo se pogovarjali o tem, kako ljudje, zlasti starejši, vedno radi pripovedujejo o dogodkih, ki so jih doživeli. Izzvani so bili z vprašanjem, če bi vedeli opisati vsaj dva dogodka, ki sta se zgodila pred njihovim rojstvom. Odgovarjali so, da so se rodili starši, brat, sestra, stari starši, zgrajena je bila šola, njihova hiša ... Nato so opisovali dogodke iz svojega življenja. Na vprašanje, ali

lahko spremenijo dogodke, ki so se že zgodili, so v en glas odgovorili z ne. Na vprašanje, če lahko spremenijo prihodnost, so odgovorili, da lahko do določene mere vplivajo na njen potek s svojimi dejanji v sedanjosti.

Slika1: Pogovor med učenci obeh razredov

2. 1. Dejavnosti

Za popestritev so razmišljali o tem, kaj bi sporočili našim zanamcem o sedanjem času. Sledil je zapis sporočil in vprašanj za prihodnje rodove v dveh skupinah. Vsebino so aktualizirali, v veliki meri je izstopala tematika o epidemiji novega korona virusa. Zapisali so tudi, kako poteka šolanje danes in zanimalo jih je, kako bo v prihodnje, izrazili so dvome o tem, če covid-19 še vedno ogroža ljudi ipd.

Slika 2, 3: Pisanje sporočil v prihodnost

Za shranitev sporočil je služila steklenica. Preden so jo zapečatili, so samoiniciativno zapeli šolsko himno, stekleničko pa poimenovali najprej *časovna kapsula*. Nato so po posvetu sklenili, da bodo spremenili ime v *stekločasnica* za prihodnost, ker tega poimenovanja verjetno še ni. Nato je sledil trenutek izkopa in zakopa jamice na skrivnem mestu na dvorišču šole, ki so ga sami določili ter skrbno zakrili.

Slika 4, 5: Pečatenje in pokop stekločasnice

Sledil je element presenečenja. Med pospravljanjem orodja sta učenca našla zvitek papirja, ki je zaradi barve in poškodovanih robov močno spominjal na tistega iz daljnih časov. Glede na videz so učenci sklepali, da bi lahko bil iz preteklosti in hkrati zatrdili, da to ni mogoče, ker bi ga sicer že kdaj prej našli. Po branju zapisa so ugotovili, da je zapis navodilo za nadaljnje delo obeh skupin in da je prav gotovo nastal izpod rok učiteljice, torej v sedanjosti. Učenci 5. razreda so delo nadaljevali samostojno s

pomočjo učbenika za družbo in delovnih listov, kjer so spoznali temeljna zgodovinska obdobja in definicijo pojma zgodovina ter zgodovinar.

Slika 6, 7: Samostojno delo petošolcev

Četrtošolci v drugem kotičku so med samostojnim delom z učbenikom pridobili informacije o vsebini, kaj je časovni trak in kako prikažemo dogodke na njem. Nato so na tablo v učilnici na prostem risali časovni trak, ki je povezan z nastankom krajev na slovenskem ozemlju. Znanja o tem, kako so nastala naselja, so učenci že pridobili v predhodni uri.

Slika 8, 9: Četrtošolci rišejo časovni trak

Petošolci so svojo dejavnost zaključili prej in so se odločili, da bodo pomagali mlajšim sošolcem. Ti so pomoč z veseljem sprejeli. Med njimi je potekala sproščena komunikacija. Izmenjava idej je bila uspešna, učenci so upoštevali drug drugega in nalogo uspešno opravili.

Slika 10, 11: Sodelovanje 4. in 5. razreda ter končni izdelek

Evalvacija dela učencev je potekala sproti med posameznimi dejavnostmi in ob zaključku. Ugotovili smo, da smo zastavljene cilje iz učnega načrta zelo uspešno realizirali. Učenci so sami določili časovni okvir, znotraj katerega so starejši mlajšim in obratno pripovedovali, kaj so se naučili. Po načelu formativnega spremljanja so bistvo zapisali na samolepilne lističe. Na vprašanje *Kaj sem se naučil-a?* so bili njihovi zapisi sledeči:

- veliko stvari o različnih dobah (prazgodovina, stari vek ...), ki jih lahko prikažem na traku;
- kaj je to časovni trak; ni ga preveč težko narediti; risal sem sodobno mesto;
- več o preteklosti in kaj prikazuje časovni trak;
- zaporedje obdobj, stoletja, kaj je zgodovina;
- več o srednjem veku; tudi jaz bil vitez; samo dolgo bi se šolal;
- kako si sledijo obdobja po časovnem traku;
- kar se je že zgodilo, je preteklost; danes je sedanjost, naslednji trenutek je že prihodnost; to raziskuje zgodovinar;
- koliščarji so bili zelo sposobni, ker so si zgradili bivališča na vodi;
- ne bi živela v srednjem veku, verjetno bi me skurili na grmadi, ker preveč vem;
- kako se naredi časovno kapsulo; kdo je zgodovinar;
- lahko naredim časovni trak mojega življenja;
- prazgodovina je najdaljše obdobje, takrat so živeli dinozavri, nas še ni bilo.

Po zapisu so učenci izrazili željo, da bi povedali, v katerem obdobju zgodovine bi želeli ali ne bi hoteli živeti. Odgovore so ustrezno utemeljevali in iz njih je bilo razvidno, da so vsebino doživljali zelo intenzivno in poglobljeno, saj so smiselno povezovali nove informacije z že znanimi dejstvi. Predlagali so tudi, da bi v zvezke narisali časovni trak in pripisali značilnosti posameznega obdobja.

Zastavila sem jim še eno vprašanje, na katerega so odgovarjali ustno. Pri tem sem uporabila pripomoček moderne dobe, in sicer mobilni telefon ter posnela odgovore.

Ti je pouk na prostem všeč? DA NE

Utemelji svoj odgovor.

- Da, ker sem imela več energije in ker je zunaj lepo, pa na svežem zraku smo bili; več si zapomnim.
- Da, ker je lep dan in svež zrak, ni vroče, več se gibam.
- Da, ker sem bil ves čas na svežem zraku in sem dobil veliko vitamina D.
- Da, ker sem dihala svež zrak in ker se počutim bolj sproščeno.
- Da, ker sem bil na soncu in svežem zraku, saj me to malo sprošča.
- Da, ker na svežem zraku lažje razmišljam.
- Da, tako bi moralo biti vsak dan, a vreme ni vedno lepo.
- Da, ker mi ni treba toliko sedeti.
- Da, ker je bolj zanimivo, sem na svežem zraku, zapomnim si več.
- Da, ker sem pomagal zakopati stekleničko s sporočilom.
- Da, ker se lahko pogovarjam bolj glasno in svež zrak mi je všeč.
- Da, ker se gibljam na svežem zraku, več si zapomnim.

3. Zaključek

Dejavnosti, ki so jih učenci izvajali na prostem, so potekale v zanje spodbudnem učnem okolju. Učenje na prostem je v njih spodbujalo miselne procese, porajale so se številne nove ideje, interakcija med učenci je bila odlična, odstirali so se novi domišljijski svetovi in jih pripeljali do lastnih zaključkov glede vsebine. Ugotavljamo, da je učenje na svežem zraku ob spontani možnosti gibanja ter ob samostojnem delu zelo uspešno glede trajnejše zapomnitve učne vsebine, učenci so bolj sproščeni, notranje motivirani in učni dosežki so boljši.

4. Viri in literatura

Dostopno na naslovu: Council for Learning Outside the Classroom. (Pridobljeno 1. 4. 2021).

Skribe-Dimec, D. (Ljubljana 2014). Pouk na prostem. (str. 79–81). (Pridobljeno 1. 4. 2021). Dostopno na naslovu: http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe_Pouk_na_prostem.pdf

Spletni portal Interaktivni učni načrti. (Pridobljeno 1. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>

Učitelj kot vzor: pomen etičnih ravnanj v šolah

Dr. Justina Erčulj

Docentka za področje managementa, dolgoletna predavateljica Šole za ravnatelje ter predavateljica na Visoki šoli za hotelirstvo in turizem Bled,
justina.erculj@quest.arnes.si

Današnji mladi bodo odločali o pomembnih premikih v sodobnem svetu. Skokovito se razvijata genski inženiring in umetna inteligenca, narašča neenakost, vedno več je migrantov, ki si želijo boljšega življenja, odpirajo se razprave o evtanaziji in še bi lahko naštevali. Vse to in številna druga dogajanja nosijo v sebi močno etično dimenzijo. Sprašujemo se, ali se bodo znali odločiti za dobro, prav in sprejemljivo za soljudi, medtem ko jih obkrožajo mediji s številnimi lažnimi novicami in kontroverznimi sporočili. Zato je tako pomembna etičnost, temeljna sestavina vzgojnega delovanja v šolah.

Učitelji najboljše in najučinkovitejše spodbujajo etična ravnanja učencev z lastnim zgledom. Ključna ravnanja pri tem so transparentna komunikacija, etično odločanje, refleksija na lastno prakso in neodobravanje neetičnega vedenja. Na ta dejanja vpliva predvsem osebna integriteta, ki jo povezujemo s skladnostjo misli, besed in ravnanj. Pomembno je poudariti, da to ni stvar značaja, ampak osebne izbire. Učitelj je torej vzor s svojimi ravnanji, zato moramo o etičnosti govoriti in ne prezreti neetičnih dejanj, ampak se iz njih učiti.

Umetniki tretjega razreda

Vida Kotnik

OŠ Simona Jenka Smlednik, Slovenija, vidica.kotnik@gmail.com

Izvleček

Učne ure pri likovni umetnosti se lahko izvede na različne načine. Izhajati je potrebno iz likovnega problema likovne naloge. S prepletanjem teoretičnega in praktičnega dela učitelj spodbudi učence k mišljenju, motiviranju, aktivnosti in ustvarjalnosti. Dobro zasnovana ura je tista, ki vsakemu učencu omogoči usvajanje likovnega znanja, razvoja ročnih spretnosti in izvirno upodobitev likovnega problema. V članku so zapisana likovna področja, ki jih spoznajo učenci v prvi triadi osnovne šole. Za vsako likovno področje so predstavljene likovne tehnike, ki so primerne za učence prve triade. V nadaljevanju članka so predstavljeni primeri dobrih praks z enega likovnega področja, in sicer slikanja. Za vsak primer so zapisani cilji, učni pripomočki oziroma sredstva za izvedbo ure, potek likovne naloge in primeri vrednotenja izdelkov.

Ključne besede: likovno področje, likovna tehnika, slikanje, vrednotenje, mešanje barv, kontrast

Third class artists

Abstract

Art lessons can be carried out in a variety of ways. It is necessary to originate from the art problem of the task. By intertwining theoretical and practical work, the teacher encourages pupils to be thoughtful, motivated, active and creative. A well designed lesson can enable each pupil to acquire art knowledge, develop manual skills and an original depiction of an art problem. The article lists the art areas that pupils discover and learn from in the first triad of the primary school. Further along in the article, art techniques that are suitable for pupils of the first triad are presented for each field of art. Examples of good practices from selected field of art, painting, are also presented in the article. For each example has a written goal, teaching accessories or resources for the realization of the lesson, the course of the art task and examples of product evaluation.

Key words: art field, art technique, painting, evaluation, color mixing, contrast

1 Teoretični del

Likovna področja se med seboj razlikujejo in so za prvo triado v devetletni osnovni šoli določena z učnim načrtom za likovno vzgojo. Ta področja so: risanje, slikanje, grafika, kiparstvo in oblikovanje prostora (Duh 2003).

Likovna izrazna sredstva pri risanju so pika, črta, oblika, svetlo-temni odnos in površina oziroma tekstura. Risarske likovne tehnike, ki so primerne za delo v prvi triadi v osnovni šoli so: risanje s svinčnikom, ogljem, kredo, flomastrom, tušem, trsko in tušem,

peresom in tušem, s čopičem, lavirana risba, risanje z brisalcem tinte, risanje s svetlo tempera barvo na temno podlago, črna praskanka in frotaž (Duh 2003).

Pri slikanju sta likovni izrazni sredstvi barva in barvna ploskev. Primerne slikarske tehnike v prvi triadi so: slikanje z voščenkami in oljnimi pasteli, z barvnimi kredami in suhimi pasteli, s tempera barvami, vodenimi barvami, slikanje na mokro podlago, gvaš, z barvnimi tuši, s šablonami, lepljenke (z barvnim in revijalnim papirjem, blagom in drugimi materiali) in mešane likovne tehnike (Duh 2003).

Grafika ima značilen postopek dela, tisk oziroma odtiskovanje. Likovne tehnike, ki jih uporabimo v prvi triadi so: odtiskovanje delov telesa, tisk s pečatniki, kolažni tisk, tisk s šablonami, kolagrafija, monotipija, računalniška grafika in oprema grafičnega lista (Duh 2003).

Pri kiparstvu sta likovni izrazni sredstvi prostornina in različno obdelane površine materialov. Kiparski likovni materiali v prvi triadi so: glina, mavec, siporeks, žica, les, naravni materiali, papir, valovita lepenka in odpadni material (Duh 2003).

Prostorsko oblikovanje je likovno področje, kjer se ukvarjamo s posegi v prostor. Učenci spoznajo pojme, notranji, zunanji, zaprt, odprt, polodprt ... Prostorsko oblikovanje lahko v prvi triadi izvajamo na več načinov. Iz odpadne embalaže lahko učenci sestavljajo prostorske tvorbe, npr. mestne predele, šolo z okolico, trg, ulice, sobe ... Namesto odpadne embalaže lahko uporabijo pohištvo v razredu. Izdelajo lahko tudi sceno za lutkovno/gledališko predstavo (Duh 2003).

2 Primeri dobre prakse

Predstavila bil lahko številne izdelke. Če učitelj pozna različne likovne tehnike, lahko pripravi za učence veliko razlike likovne naloge. Predstavila bom nekaj izdelkov s področja slikanja.

2. 1 Slikanje: Sončni zahod

Cilji:

- Naštejejo trde in tekoče slikarske materiale.
- Spoznajo postopke mešanja barv.
- Naštejejo primere nemešanih in mešanih barv v okolju in naravi.
- Se navajajo na doslednost in vztrajnost.

Učni pripomočki/sredstva: škarje, lepilo, kolaž papir, svinčnik, osnovne barve, A3 risalni list, debel čopič, lonček, paleta

Z učenci smo ponovili postopek mešanja barv. Nato sem jim dala navodilo za izdelavo sončnega zahoda. Pripravili so dve osnovni barvi (rumeno in magento), nato so s svetlejšo naredili en večji krog na listu spodaj. Potem so postopno začeli mešati barvi (svetlejši so dodajali temnejšo). Vsakič, ko so namešali nov odtenek, so naredili en kolobar okoli kroga na listu. To so delali toliko časa, dokler ni bil list zapolnjen oz. so namešali že zelo temen odtenek. Ko se je barva sušila, smo se pogovorili o morju, kdaj zaide sonce, katere barve vidijo. Pripravila sem power point predstavitev z nekaj

slikami sončnega zahoda. Po pogovoru so s črno tempera barvo naslikali morje/kopno/plovilo/rastlino/ptice.

Po končanem delu smo izdelke razstavili in jih ovrednotili. Kriteriji: naslikan je rumen krog, poiskal je vsaj tri odtenke sekundarne barve, s črno je naslikal svoj motiv v ospredju slike, izdelek je natančno pobarvan, samostojno je mešal barve.

Slika 1: Sončni zahod

2. 2 Slikanje s tempero na črn papir

Cilji:

- Ponovijo poznavanje trdih in tekočih materialov za risanje in slikanje.
- Pri uporabi orodij razvijajo motorično spretnost.
- Ponovijo postopke mešanja barv in postopek svetlenja barv.
- Naštejejo primere nemešanih in mešanih barv v okolju in naravi.

Učni pripomočki/sredstva: tempera barve, črn šelešamer A4, paleta, lonček, čopiči, vatirane palčke

Pogovarjali smo se o prihajajočem letnem času (pomladi) in mešanju barv. Povedal sem jim, da bodo za likovno nalogo narisali rože v vazi, nato sem jim razložila postopek izdelave. Najprej so naslikali vazo, v vazi so narisali peclje rož, na paleti zmešali različne barve za cvetove in z vatirano palčko, ki so jo prej namočili v barvo, delali odtise za cvetne liste.

Ko so slike dokončali, smo jih razstavili in ovrednotili. Pogovorili smo se o nastalih izdelkih. Usmerjala sem pogovor v opazovanje domiselnih idej, prizadevnost posameznih učencev, domišljijo in ustvarjalnost pri upodobitvi motivov ... Pozorna se bila, da sem opazila in omenila dobre prvine vsakega likovnega izdelka.

Slika 2: Rože v vazi

2. 3 Lavirana slika: Igra s psom

Cilji:

- Osvežijo poznavanje trdih in tekočih materialov za risanje in slikanje.
- Opredelijo pojem lavirana slika in njene glavne značilnosti.
- V sliki uporabijo posebnosti lavirane slike.
- Bogatijo svojo doživetje filma Sreča na vrvi.
- Pri uporabi orodij razvijajo motorično spretnost.

Učni pripomočki/sredstva: za prikazovanje: demonstracija postopka izdelave lavirane slike, za slikanje: flomastri, lonček z vodo, čopič, risalni list.

Najprej smo se pogovorili o filmu Sreča na vrvi, glavnih junakih (Jakobu in Maticu). Učenci so ju opisali in pripovedovali o dogodkih v filmu, kako sta se igrala. Pripravila sem predstavitev v power pointu, kjer sem zbrala nekaj slik otrok, ki se igrajo s psom. Nato sem jim povedala likovno nalogo in jim podala navodila. Narisati so morali sebe, kako se igrajo s svojim/sosedovim/izmišljenim psom. Najprej so s flomastri narisali igro osebe in psa. Nato so narisali ozadje, ki ga niso smeli pobarvati, lahko pa so ga zapolnili s črtami. Ker smo takrat delali na daljavo, sem jim predvajala video, ki sem ga posnela o laviranju. Potem sem jim še odgovorila na vprašanja in smo zaključili z delom preko video konference. Pričeli so z ustvarjanjem. Končane izdelke so slikali in mi jih poslali. Zbrala sem jih v power point predstavitvi, ki smo si jo pogledali naslednjo uro in smo ovrednotili izdelke.

Slika 3: Lavirana slika

2. 4 Slikanje: Hišni ljubljencek (linija in barvna ploskev)

Cilji:

- Ločijo barvno linijo in barvno ploskev in pojma uporabijo v svojem likovnem izdelku.
- Razvijajo občutek za vključevanje slikarskega motiva v izbranem formatu.
- Bogatijo svoj doživljaj.
- Pri uporabi slikarskih orodij razvijajo svojo motorično spretnost.

Učni pripomočki/sredstva: barvni tuš, čopiči, paleta, brisačka, pršilka z vodo, risalni list, reprodukcija umetnine, npr. Henri Matisse (slika po lastni izbiri, večina Matissovih slik ima močno prisotno barvno linijo in ploskev)

Pred ustvarjanjem smo si ogledali power point predstavitev z Matissejevimi deli. Izbrala sem tista z barvnimi kontrasti. Opozorila sem jih, na način umetnikovega slikanja (na barvne ploskve in linije). Nato sem jim povedala, da bodo tudi oni slikali tako, da bodo na sliki uporabili barvne ploskve in linije. Njihov moti je bil hišni ljubljencek. Izbrati so morali kontrastne barve. Potem sem jim demonstrirala slikanje s tušem in postopek izdelave. Moj motiv je bil drugačen, izbrala sem prevozno sredstvo. Učenci so nato začeli z delom. Najprej so z gobico zmočili risalni list. S tanjšim čopičem in izbrano barvo so narisali motiv na slikarsko podlago (glavo, trup, ušesa, tace rep izbrane živali). Nato so pobarvali celotno ploskev motiva z izbrano barvo. Dokler je bil tuš še moker, so s konico čopiča z drugo barvo nanесли pike ali črte (posamezne ploskve so porisali z linijami, točkami, drugimi vzorci ...). Nato so s kontrastno barvo pobarvali površino okoli živali. Ko se je posušilo, so s tankim črnim flomastrom narisali obris. Dodali so smrček, oči in oblikovali tačke. Narisali so pike na kožuh in dlake na glavi (brke). Smrček/oči/ovratnico so pobarvali z voščenko. Po končanem delu smo ovrednotili izdelke. Opazovali smo barvne ploskve, linije, izvirnost motiva, izrabo prostora.

Slika 4: Linija in barvna ploskev

3 Zaključek

Ko pridejo učenci v tretji razred, se prvič srečajo s samostojnim doziranjem barve na paletu in mešanjem le teh. Naučijo se mešati barve tako, da dobijo barvo ali odtenek, ki so si ga zamislili za izvedbo likovne naloge. Kmalu postanejo pravi mojstri in jih želijo uporabljati ves čas. To pa seveda ni izvedljivo. Ne samo, da je v učnem načrtu zapisano, katera likovna področja učenci spoznajo v 3. razredu, ampak je tudi veliko različnih tehnik, ki jih učitelji predstavimo učencem. Vsaka tehnika je svojevrstna in zanimiva. S pravim motivom, podlago in vpeljavo likovne naloge, lahko učenci s svojo

domišljijo in ustvarjalnostjo ob upoštevanju kriterijev, ustvarijo izdelek, s katerim so zadovoljni in nanj ponosni. To pride do izraza, ko vidijo svojo mojstrovino na razstavi, pa naj bo na medmrežju ali v šolskih prostorih.

4 Viri in literatura

- Duh, M.: *Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole: Priročnik za učitelje razrednega pouka*. Ljubljana: Rokus, 2003.

Umetnost nas povezuje – moje izkušnje pri poučevanju učencev v tujini

Jerneja Bergant Belaj

Osnovna šola Vič, Slovenija, jerneiabb@gmail.com

Izvleček

Umetnost je odličen vir, iz katerega se lahko učimo različnih inteligenc. Učitelje in otroke je ves čas projekta navduševala in spodbujala, da so raziskovali in ob tem razvijali lastne stile poučevanja in učenja. Učenje o umetnosti pomeni učenje dobrega in kritičnega opazovalca. Zato morajo učitelji okrepiti svojo učno prakso in učiteljske spretnosti na tem področju. Izraziti se skozi umetnost, pomeni raziskovati svojo identiteto. Pogovor z drugimi lahko otrokom pomaga, da bolje razumejo sebe, odzive na druge, razumejo svoja čustva in občutke drugih. Učitelji morajo posvetiti več časa pogovorom z otroki. Otroci so raziskovali, kako se je njihovo okolje spreminjalo skozi zgodovino. S tem so gradili svojo nacionalno identiteto in se naučili razumeti druge. Med projektom so obiskali galerije in muzeje. Otroci, vključeni v projekt, živijo v različnih delih Evrope in zunaj evropskih meja. Eden od ciljev projekta je bil razviti razumevanje, da nas, kljub razlikam, umetnost povezuje.

Ključne besede: identiteta, kulturne razlike, kreativnost, različni učni stili, kritično razmišljanje.

ART BRING AS TOGETHER – MY EXPERIENCE IN TEACHING STUDENTS ABROAD

Abstract

Art is a great source to learn about different types of intelligence. Teachers and children were inspired and encouraged to explore and develop their own teaching and learning styles. Learning about art means learning to be a good observer. Therefore teachers need to reinforce their teaching practice and teaching skills in this field. Expressing ourselves through art means exploring our identity. Discussion with others can help children to understand better their identity, their responses to others, understand their feelings and feelings of others. Teachers need to dedicate more time for discussion with children. Children investigate how their environment has changed through history. In this way they build their national identity and learn to understand others. During the project we were visiting galleries and museums. Children involved in the project live in different parts of Europe and beyond borders of Europe. One of the goals of the project was to develop understanding that despite the differences, art binds us together.

Key words: identity, cultural differences, creativity, different learning styles, critical thinking

1 PREDSTAVITEV MEDNARODNEGA PROJEKTA: »VSAK OTROK JE LAHKO UMETNIK«

Namen mednarodnega projekta je bil dovoliti otroku, učencu, da goji, razvija in izraža umetniško plat svoje osebnosti. Cilj projekta pa razvijati pozitiven odnos učencev, učiteljev in staršev do vizualne umetnosti.

Naša šola je od novembra 2014 do septembra 2017 sodelovala v evropskem programu sodelovanja Erasmus + (strateška partnerstva) ECHILDART – VSAK OTROK JE UMETNIK. Projekt se je izvajal v partnerstvu šestih šol iz Bolgarije (Sofia), Madžarske (Vezto), Francije (Ste-Marie-aux-Mines), Poljske (Byalstock), Slovenije (Ljubljana) in Turčije (Tarsus) z otroki starimi od 6 - 15 let.

Slika 1: Sodelujoče države

Ker v šolskih sistemih izražanje in razvoj umetniške občutljivosti vedno bolj blede, smo želeli s strategijami učenja in poučevanja ter promocijskimi aktivnostmi razvijati pozitiven pogled učencev, učiteljev in staršev na vizualno umetnost. S spoznavanjem in razlikovanjem različnih kategorij umetniških del, z izražanjem čustev ob vizualni umetnosti, s spoznavanjem umetniških in kulturnih elementov različnih dežel ter z likovnim izražanjem, se je v vsakem otroku razvijal umetnik in še naprej rasel, predvsem pa vztrajal. Raziskovali smo sedem področij vizualne umetnosti: slikarstvo, kiparstvo, patchwork (umetnost v tekstilu), fotografijo, landart (umetnost v naravi), arhitekturo in urbano umetnost. Učenci so ob tem spoznavali dela slovenskih in tudi tujih umetnikov. Vsaka država je za vsako področje vizualne umetnosti pripravila tri učne priprave, ki smo jih na koncu projekta izdali v brošuri. V času projekta je nastala zbirka otroških del. Ta dela so bila razstavljena v vsaki od sodelujočih držav. Nekatere vrste vizualne umetnosti, ki so bile zajete v projektu, so učenci kar dobro poznali. Z nekaterimi pa so se zelo redko srečali. Še posebej nam je projekt, tako otrokom kot odraslim, približal umetnosti kot so patchwork, landart in urbana umetnost. V vseh treh letih smo izvedli mobilnosti za učence in učitelje. Naši učenci so gostovali na Madžarskem, v Franciji in na Poljskem, kjer so ustvarjali in se družili z vrstniki. Učitelji smo v času mobilnosti izvedli učne ure v gostiteljski šoli.

V novembru 2014 smo projekt začeli. Prvo projektno srečanje smo izvedli v Sloveniji.

V februarju 2015 smo izvedli aktivnosti učenja in poučevanja na Madžarskem.

V maju 2015 smo izvedli aktivnosti učenja in poučevanja v Bolgariji.

V septembru 2015 smo izvedli aktivnosti učenja in poučevanja v Franciji.

Februarja 2016 je bilo drugo projektno srečanje v Bolgariji (evalvacija).

Spomladi leta 2016 smo gostili učitelje in učence na aktivnostih učenja in poučevanja pri nas – v Ljubljani.

Jeseni 2016 so bile izvedene aktivnosti na Poljskem.

Spomladi 2017 so bile načrtovane aktivnosti v Turčiji. Vendar so bile tistega leta zaostrene razmere na Bližnjem vzhodu, zato smo zamenjali datume aktivnosti učenja in poučevanja med Turčijo in Slovenijo. Namesto teme fotografija, smo poučevali arhitekturo in urbano umetnost.

Gostovanja v Turčiji ni bilo, zato ga je prevzela Poljska.

Na zaključnem projektne srečanju v Franciji smo projekt evalvirali.

A group of four children are gathered outdoors in a snowy or icy environment. They are wearing winter coats and hats. One child in a blue hooded jacket is holding a small, dark object, possibly a bird or a small animal, which the other children are looking at with interest. The background shows a snowy field and some trees.

DEJAVNOSTI V JAKOPIČEVI GALERIJ - OGLED RAZSTAVE STOJANA BATIČA
IN DELAVNICA

DEJAVNOSTI V MESTNI GALERIJ- OGLED RAZSTAVE ZVONKA ČOHA IN DELAVNICA

A group of students are gathered around a long table, focused on their work. They are in a classroom setting, with a large mural or poster visible on the wall behind them. The students are dressed in casual attire, and the atmosphere appears to be one of collaborative learning.

DEJAVNOSTI MED GOSTOVANJEM V SLOVENIJI

A group of people, mostly young adults, are sitting on the ground in a city street. They are wearing various casual clothing, including t-shirts, jeans, and hats. Some are looking towards the camera, while others are looking away. The background shows a city street with buildings and a bridge in the distance. The scene appears to be a protest or demonstration.

Slika 12: Delavnica na prostem- Ustvarjamo arhitekturo

Prav tako si je na naši šolski spletni strani mogoče prebrati vse, kar se je in se dogaja v povezavi s projektom: www.osvic.si in <http://osvic.splet.arnes.si/erasmus/>. Vsaka izmed partnerskih šol se je odločila za eno vrsto vizualne umetnosti, ki jo je podrobneje predstavila v času mobilnosti v svoji državi. Med aktivnostmi učenja in poučevanja v

posamezni državi so učitelji iz vseh partnerskih držav pripravili učno uro za učence o tej vrsti umetnosti. Tako smo učitelji predstavili delo, ki smo ga izvedli doma s svojimi učenci, hkrati pa smo poučevali otroke iz partnerske šole. Jezikovne ovire med učno uro smo premagovali s prevajanjem domačih učiteljev. Med gostovanji smo obiskovali muzeje, galerije ali izvajali različne aktivnosti, ki so dale pečat celotnemu gostovalnemu tednu ob poučevanju in ustvarjanju pri pouku. Šole smo si med seboj razdelile tudi posebne naloge (npr. skrb za internetno stran, skrb za izdajo periodičnega biltena, izdaja končne publikacije ...), ki smo jih vsi dobro izvajali.

1.1 Aktivnosti učenja in poučevanja doma in v tujini

Na projektnem sestanku so bile oblikovane učne priprave.

Slika 13: Prva stran priprave v slovenščini in v angleščini

Da bi bili s projektom seznanjeni tudi prebivalci kraja, sta bili po aktivnostih v šoli še dve razstavi. Razstavo v knjižnici je popestril glasbeno kulturni program, ki sta ga izvedli učenki naše šole in kratek prispevek učenke o našem projektu. Prvo gostovanje naših otrok in učiteljev je bilo na Madžarskem. Na gostovanju niso samo slikali. V tednu dni so spoznavali kraj, kulturne znamenitosti, kulinariko in tradicionalne navade ljudi. Imeli so plesne in glasbene predstavitve učencev sodelujočih držav. Poučevali so vsi učitelji držav, ki so sodelovali v projektu, ostali pa so jih opazovali. Pri likovnem ustvarjanju so sodelovale skupine petih otrok iz vsake države. Podobno je potekalo tudi gostovanje v Bolgariji, Franciji in na Poljskem. Le da je bilo gostovanje v Franciji popestrjeno še s športnimi dejavnostmi in ogledom največje svetovne razstave krpank. Na Poljskem pa so v program umestili ogled naravnega parka, kjer prosto živijo divje živali in eni zadnjih še živečih bizonov (žubrov) v Evropi. V Bolgariji smo učitelji poučevali o kiparstvu. To je bila edina država, kamor učenci niso potovali na aktivnost učenja. V Franciji so poučevali o krpankah in na Poljskem o krajinski umetnosti.

2 Druge aktivnosti

Med gostovanji so potekala projektna srečanja v različnih državah: v Sloveniji, v Bolgariji in evalvacijsko srečanje v Franciji. Največ napora in priprav pa je terjala priprava gostovanja.

Slika 14: Koledarja v slovenščini in angleščini

Pri vseh ključnih dejavnostih je vodilno vlogo prevzel ožji krog sodelavcev v projektu. Zadolžitve so dobili tudi drugi učitelji in vodstvo šole. Oblikovali smo tudi potrdila o udeležbi posameznika na gostovanju. O projektu so ljudje izvedeli tudi s pomočjo koledarja z otroškimi likovnimi izdelki tako doma, kot tudi v tujini, saj smo koledarje poslali tudi vsem partnerskim šolam.

Izdan pa je bil tudi časopis, ki je v tiskani in spletni različici obveščal o vsem, kar je bilo povezano s projektom.

Slika 15: Projektni časopis

3 Zaključek

Sodelovanje v mednarodnem projektu je bilo zame in za otroke izjemno dobra izkušnja. Pridobila sem veliko novih znanj na različnih področjih. Na področju:

- likovnega ustvarjanja, kjer do sedaj v šoli nismo ustvarjali krpank, mestne umetnosti in fotografirali;
- spoznavanja drugačnih, novih načinov poučevanja umetnosti, drugih oblik učnih priprav in novih pristopov;
- načrtovanja in organiziranja dogodkov, srečanj, izletov, spremljanja napredka otrok, osveščanja krajanov o dogajanju na šoli, povezovanja z drugimi ustanovami, nastopanja v širši javnosti;
- vodenja otrok v tujini, sodelovanja s člani partnerskih šol, spoznavanja drugačnih izobraževalnih sistemov, kulture, izražanju in poučevanju v tujem jeziku;
- oblikovanju časopisa, oblikovanja različnih dokumentov, plakatov, vizitk, koledarja;
- predstavljanja naše države v celostni podobi, z izkazovanjem pripadnosti šoli in državi z logotipi in državnimi simboli.

Vse to pa ne pomeni toliko, kot druženje učiteljev in otrok na gostovanjih, kjer neznanje jezika ni bila ovira za spletnje prijateljstev, kjer ni bilo utrujenosti za nova doživetja, kjer se je vse dalo in zmoglo, saj po mojih izkušnjah v projektih sodelujejo ljudje, ki so predani ideji, da med ljudmi ni meja in ovir. Naš najmočnejši povezovalni člen projekta je bila umetnost, ki je brezmejna in je v nas in okoli nas, le prepoznati jo je potrebno. Ta nas je zbližala na vseh ravneh življenja. Kot je rekel Lev N. Tolstoj "Umetnost je ogledalo življenja." Ker je umetnost nekaj, kar so ljudje ustvarjali in je ostala zaradi svoje lepote, smo se trudili, da bi jo otroci najprej z opazovanjem prepoznali, jo začutili in ustvarili novo, tokrat svojo, da bi z njo živeli, jo ohranjali in ustvarjali za naslednje rodove. Učitelji moramo poskrbeti, da ustvarjalnost v otrocih ne zamre, da jih spodbujamo k ustvarjanju in je ne zaviramo s poseganjem v njihov pogled nanjo. Kot je rekel Pablo Picasso:« Vsak otrok je umetnik. Težava je, kako ostati umetnik, ko odrastemo."

4 Viri in literatura:

Spletna stran Osnovne šole Vič: Erasmus+ ECHILDART (splet). 2014. (povzeto 16. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <http://osvic.splet.arnes.si/erasmus/>.

Uporaba IKT in interaktivnih gradiv pri bralnem razumevanju v 2. razredu osnovne šole

Martina Kuzma

Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer, Slovenija, martina.kuzma@osicl.si

Izvleček

Učenci in učitelji se z branjem srečujejo vsakodnevno. Le-to jih notranje bogati, dopolnjuje ter širi obzorja in besedni zaklad. Da učenci ohranjajo bralno motivacijo, jih je potrebno spodbujati na različne načine. Živimo v svetu, ki se naglo spreminja, z njim pa tudi vsa moderna tehnologija, ki nas obkroža. Eden izmed načinov, kako učence spodbuditi k branju, je prav gotovo tudi informacijsko-komunikacijska tehnologija. Učenci so dandanes že precej vešč uporabe pametnih telefonov, tabličnih računalnikov in računalnikov. Svoj prosti čas raje preživijo pred računalnikom, tabličnim računalnikom ali televizijo, kot da bi ga namenili branju knjig. Zakaj pa ne bi tega združili? V prispevku želimo predstaviti vključevanje informacijsko-komunikacijske tehnologije, predvsem interaktivnih gradiv pri pouku slovenščine v 2. razredu osnovne šole. Uporabljena je bila pri preverjanju bralnega razumevanja. Interaktivna gradiva smo izdelali s spletnima orodjema Genially in Wordwall, ki omogočata izdelavo različnih didaktičnih iger.

Ključne besede: informacijsko komunikacijska tehnologija, interaktivna gradiva, branje, bralna motivacija, bralno razumevanje

Use of ICT and interactive materials in reading comprehension in the 2nd grade of primary school

Abstract

Pupils and teachers encounter reading on a daily basis. It enriches them internally, complements and expands their horizons and vocabulary. In order for pupils to maintain their motivation for reading, they need to be encouraged in a variety of ways. We live in a world that is rapidly changing and with it so is the modern technology that surrounds us. One of the ways to encourage pupils to read is certainly with information and communication technology. Pupils today are quite skillful with the usage of smartphones, tablets and computers. They would rather spend their free time in front of a computer, tablet or television than spend it reading books. Why not combine that? In this paper, we want to present the integration of information and communication technology, especially interactive materials in the teaching of Slovene language in the 2nd grade of primary school. Materials were used to check reading comprehension. We created interactive materials with online tools Genially and Wordwall, which enable the creation of various didactic games.

Keywords: information communication technology, interactive materials, reading motivation, reading comprehension

Uvod

»Kdor bere, živi tisoč življenj, kdor ne bere, živi samo eno.«

(R. R. Martin)

Branje je zelo pomemben del našega življenja, saj nas spremlja na vsakem koraku. Večina otrok se z branjem sreča zelo hitro, saj jim starši že zgodaj pričnejo prebirati otroške knjige. Nekateri se z branjem srečajo komaj v vrtcu, drugi v šoli. Dobro usvojena tehnika branja pa vsekakor predstavlja lažje in bolj uspešno učenje. V šolah opazujemo, da večina učencev vse manj in slabše bere. Posledica tega je, da imajo učenci slabše razvito sposobnost bralnega razumevanja.

Žgur (2017) navaja, da se v drugem razredu dovršijo avtomatizacijski procesi branja, ki zagotavljajo primerno hitrost branja, ritem, fluentnost in fleksibilnost branja ob vse večji zapornitvi in seveda razumevanju prebranega.

Pečjak (1995) opiše, da je končni cilj učenja bralno razumevanje gradiv, iz katerih se učenci učijo.

Razumevanje pri branju se po navadi ugotavlja z vprašanji in nalogami, na katera mora bralec odgovoriti. Lahko je to ustno, pisno ali na kakšen drug način (Pečjak, 1996).

K temu vsekakor spada tudi bralna motivacija, ki je ključni dejavnik, da otrok prepozna branje kot pozitivno aktivnost. Za spodbujanje bralne motivacije in hkrati bralnega razumevanja v šolah je pomemben pristop učitelja, ki načrtuje in izvaja raznolike oblike dela ter v pouk vključuje različna orodja. Mednje gotovo spadajo tudi informacijsko-komunikacijska tehnologija (v nadaljevanju IKT) in interaktivna gradiva.

Tišler (2006) meni, da danes živimo v obdobju, ko so družbene, gospodarske, izobraževalne in vzgojne potrebe čedalje večje, zato je pomembna uvedba informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). Če se učence v osnovni šoli že navaja na različne IKT, bodo kot odrasli lažje razvili ustrezne veščine za prilagajanje na vse novosti. Izobraževanje otrok v osnovnih šolah je potrebno prilagoditi času in prostoru, v katerem živijo ter jih izobraževati in vzgajati, da bodo lahko obvladovali hiter razvoj tehnologije v družbi.

Uporaba IKT je pri učencih zanimiv način za spodbujanje bralne motivacije in razvijanje bralnega razumevanja. Vsekakor pa mora biti uporaba le-te dobro preiščena.

IKT in interaktivna gradiva pri pouku

Gole in Hadler (2015) sta mnenja, da sodobna tehnologija dopolnjuje tradicionalno izobraževanje z interaktivnimi vajami in dejavnostmi. Učitelj seveda tako naredi pouk interaktiven in zanimivejši in s tem spodbuja sodelovalno učenje. Vloga učitelja se spremeni, saj ni več samo podajalec informacij, ampak učence vodi in jih spodbuja, da je učenje aktivnejše in prepleteno s kritičnim razmišljanjem o učnih vsebinah ter vsakdanjih stvareh.

V posodobljenem učnem načrtu za slovenščino (2018) med splošnimi cilji najdemo cilj razvijanje digitalne zmožnosti. V digitalni bralnici Zavoda republike Slovenije za šolstvo pa najdemo Smernice za uporabo IKT na razredni stopnji. Vsebina smernic pravi:

»Učitelj sledi naslednjim izhodiščem:

- Pri delu povezano razvija digitalno zmožnost z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku (zmožnost sprejemanja: poslušanja, gledanja in branja; ter zmožnost tvorjenja: govorjenja in pisanja raznih besedil).
- Razvija kritično rabo računalnika za delo z informacijami, komunikacijo in sodelovanje v medmrežju.« (Dolinar, 2016, 1)

Na osnovi smernic in cilja v učnem načrtu sem načrtovala uporabo IKT in interaktivnih gradiv pri pouku. Največkrat jih uporabim v uvodu ure za motivacijo in pri utrjevanju in preverjanju znanja.

Spletni orodji Genially in Wordwall

Pouk na daljavo me je privedel do tega, da sem raziskovala na področju interaktivnih gradiv. Ugotovila sem, da je v slovenskem prostoru zelo malo didaktičnih iger in spletnih orodij, ki bi bila v slovenskem jeziku. Moj cilj je bil najti spletno orodje, ki omogoča izdelovanje kvizov, predstavitev in preostale didaktične igre. Odločila sem se za spletni orodji Genially in Wordwall. Obe spletni orodji imata prosto dostopno osnovno različico, nadgradnje so plačljive. Obe orodji sta mi pomagali pri uresničevanju zastavljenih učnih ciljev pri pouku na daljavo in tudi sedaj, ob povratku v šolo.

Spletno orodje Genially vsebuje veliko interaktivnih vsebin, ki jih uporabimo za izdelovanje predstavitev, kvizov, interaktivnih slik. Ni zahtevno za uporabo, je pa v tujem jeziku. Podlage za kvize so barvite in zanimive. Uporabnikom omogoča, da si tudi sami preoblikujejo in izdelajo predloge. Za namene pouka zelo pogosto izdelam kvize, s katerimi utrjujemo učno snov in s katerimi preverjamo bralno razumevanje. Spletno orodje je dostopno na povezavi: <https://www.genial.ly/en>.

Spletno orodje Wordwall je mogoče uporabljati na različne načine. Vsebuje veliko predlog, med katerimi je mogoča izbira – od kvizov, labirinta, naključnega kolesa, manjkajočih besed, črkovnih mrež itd. Je v tujem jeziku. Za namene pouka se pogosto poslužujem naključnega kolesa, labirinta ter manjkajočih besed. Spletno orodje je dostopno na povezavi: <https://wordwall.net/>.

Učenci pripravljene didaktične igre rešujejo na računalniku v računalniški učilnici ali na tabličnem računalniku.

Delo z IKT in interaktivnimi gradivi pri pouku slovenščine v 2. razredu

V nadaljevanju bom predstavila potek dejavnosti pri pouku slovenščine, kjer smo po branju preverjali bralno razumevanje z interaktivnimi gradivi izdelanimi s spletnima orodjema Genially in Wordwall. Cilj je bil, da učenci z reševanjem interaktivnih nalog predstavijo razumevanje prebranega besedila.

V mesecu septembru in oktobru sem preverjala predznanje učencev o delu z računalnikom. Večina učencev je vedela zagnati računalnik, ugasniti računalnik in odpreti spletni brskalnik. Spretnosti učencev so bile zelo različne. Z učenci smo se s pomočjo računalnikarja sistematično osnovno digitalno opismenili, da so učenci vedeli

dostopati do spletne učilnice, ki smo jo uporabljali za pouk na daljavo. Seznanili smo se tudi z varno rabo interneta.

Spletno učilnico tudi po končanem pouku na daljavo pogosto uporabljamo. Besedila za branje ter povezave do interaktivnih gradiv najdejo učenci v njej.

IKT in interaktivna gradiva sem uporabila pri obravnavi neumetnostnih besedil, ki jih imajo učenci v bralnih vajah.

Pri obravnavi prvega neumetnostnega besedila so učenci uporabljali računalnike. Besedilo in kviz narejen v spletnem orodju Genially so našli v naši spletni učilnici. Učenci so brez težav zagnali računalnik, odprli brskalnik ter poiskali spletno učilnico. Večina učencev se je brez težav vpisala v spletno učilnico, pri nekaterih pa je bila potrebna še pomoč. V spletni učilnici so se vsi učenci znašli, saj so bili z njo že seznanjeni preko pouka na daljavo. Najprej so poiskali neumetnostno besedilo. Besedilo so samostojno dvakrat prebrali, nato so poiskali povezavo do kviza. Pri reševanju kviza niso imeli težav. Vsi so bili uspešni. Na koncu ure smo še uporabili kocke za refleksijo, kjer so se učenci v paru pogovorili, kako jim je delo šlo od rok.

Pri obravnavi drugega neumetnostnega besedila pa smo uporabili tablične računalnike. Tudi tokrat so učenci besedilo in didaktične igre našli v spletni učilnici. Tokrat je bilo manj težav z vpisom v spletno učilnico, saj so bili učenci bolj vešč rokovanja s tabličnimi računalniki. Najprej so učenci samostojno prebrali neumetnostno besedilo, nato pa so se lotili didaktičnih iger, ki so bile narejene v spletnem orodju Wordwall. V spletni učilnici so imeli tri igre, ki so jih izbirali v poljubnem vrstnem redu: manjkajoče besede, skrite karte in labirint. Pri igri manjkajoče besede so v povedih manjkale besede, ugotoviti so morali, katere manjkajo in jih umestiti na pravo mesto. Pri skritih kartah so se pod kartami skrivala vprašanja, učenci so morali dovolj hitro najti pravilen odgovor, saj se je po iztečenem času karta zaklenila. Zadnja didaktična igra je bila labirint. Pod labirintom je bilo vprašanje, učenci pa so morali svojo figurico usmeriti k pravemu odgovoru. Med potjo so se morali uspešno izmikati drugim figuram, saj so lahko izpadli. Na koncu ure smo prav tako uporabili kocke za refleksijo, kjer so se učenci v paru pogovorili o delu pri učni uri. Zelo jim je bila všeč igra labirint, saj je podobna igram, ki jih igrajo doma.

Učenci so bili nad delom z računalniki in tabličnimi računalniki navdušeni. Interaktivna gradiva so jim bila všeč, ker so bila raznolika.

Zaključek

Uporaba IKT in interaktivnih gradiv je odličen pripomoček za delo pri pouku z učenci. Poveča se bralna motivacija ter sodelovanje pri učni uri. Učenci z navdušenjem sprejemajo in uporabljajo delo z računalniki, tabličnimi računalniki in interaktivnim gradivom. Menim, da je uporaba IKT in interaktivnih gradiv v današnjem času pomembna pri šolskem delu. Vsekakor z njimi obogatimo pouk ter dvignemo motivacijo učencev. Ta način dela bom vsekakor v večji meri uporabljala ne samo pri pouku slovenščine, ampak tudi pri preostalih predmetih.

Viri in literatura

Dolinar, M., Novak, L., Vršič, V.: Smernice za uporabo IKT Razredni pouk (splet). 2016. (citirano 14.4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/smernice-iktrp/files/assets/common/downloads/publication.pdf>.

Gole, I., Hadler, M.: Učenje s tablicami na razredni stopnji. Primeri iz prakse. V Sambolič Beganović, A., Čuk, A.: Kaj nam prinaša e-šolska torba. Zbornik zaključne konference e-šolska torba. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2015, str. 182-187. Dostopno na naslovu: https://www.zrss.si/digitalna_bralnica/kaj-nam-prinasa-e-solska-torba-zbornik-zakljucne-konference-projekta-e-solska-torba/

Pečjak, S.: Ravni razumevanja in strategije branja: priročnik za osnovne šole. Trzin: Založba Different, 1995.

Pečjak, S.: Kako do boljšega branja: Tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1996, str. 55-63.

Tišler, T., Černilec, B., Vehovec, M., Korošec, D., Brezovar, D. in Pungartnik, S. 2006. Vodenje za spodbujanje informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) na šolah. Ljubljana. Dostopno na naslovu: <https://solazaravnatelj.si/ISBN/961-6637-04-5.pdf>

Žakelj, A. idr.: Učni načrt: Program osnovne šole. Slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2018, str.7.

Žgur, E.: Bralne sposobnosti pri učencih različnih osnovnošolskih programov (splet). 2017. Dostopno na naslovu: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-UOHE5UHK/49dafbe3-31ee-43f9-ae2f-b8c06936618d/PDF>.

Uporaba programa ActivePresenter ter ostalih aplikacij in pripomočkov kot pomoč pri delu na daljavo

Tanja Šifrer

Šolski center Škofja Loka, Slovenija, tanja.sifrer@scsl.si

Pri šolanju na daljavo si lahko pomagamo z različnimi licenčnimi programi in informacijsko-komunikacijskimi pripomočki. V zadnjem letu smo bili priča pojavu ogromnemu številu le teh, vendar pa se moramo zavedati, da kvantiteta še zdaleč ne pomeni kvalitete. Prav je, da se vprašamo, kaj sploh želimo doseči z uporabo določenih programov oz. pripomočkov ter na osnovi tega izberemo tiste, s katerimi si bomo pri delu na daljavo pomagali.

Pri pouku na daljavo se nemalokrat zgodi, da uporabniki ob točno določeni uri nimajo dostopa do spletne učilnice ali vnaprej napovedanih videokonferenc. Prav tako ni malo primerov družin, kjer bi imel vsak član v dopoldanskem času dostop do vsaj ene naprave, s katere bi lahko kvalitetno opravljal svoje delo. Program ActivePresenter omogoča snemanje video posnetkov, ki jih vnaprej pripravimo in si jih dijaki lahko ogledajo kadarkoli želijo ter na ta način usvojijo obravnavano snov. Prav zaradi tega je uporaba grafične tablice v kombinaciji s programom ActivePresenter in drugimi programi odlična rešitev.

Ključne besede: delo na daljavo, ActivePresenter, grafična tablica, Oblak 365, Moodle, Geogebra

The use of ActivePresenter and other applications and utilities as support in distance teaching

Various licensed programs, as well as information and communication aids, are used as a help in distance teaching. Although a great number of these emerged during the last year, we need to be aware of the fact that quantity does not mean quality. At this point, a question of what we want to achieve by using certain programs or gadgets should be asked. Based on this, teachers choose the ones they will use to help them best with distance teaching.

In distance learning, it often happens that users cannot access online classrooms or pre-announced video conferences at a specific time. In addition, there are many families where not all family members have access to at least one device which would enable them to perform their tasks or do their work well during the morning. ActivePresenter allows users to record videos to be prepared in advance so that students can watch the materials whenever they want, and in this way learn the material. This is the reason why using a graphic tablet in combination with ActivePresenter and other programs is a great solution.

Key words: distance teaching, ActivePresenter, graphic tablet, Office 365, Moodle, Geogebra

1 Programi in pripomočki pri pouku na daljavo

V času pouka na daljavo dijaki nimajo enakih možnosti kar se tiče dostopa do tehnologije. Pri pouku na daljavo se nemalokrat zgodi, da dijaki ob točno določeni uri nimajo dostopa do spletne učilnice ali vnaprej napovedanih videokonferenc, če pa že, lahko pride tudi do prekinitev internetne povezave. Prav tako ni malo primerov družin, kjer bi imel vsak član v dopoldanskem času dostop do vsaj ene naprave (prenosni računalnik, pametni telefon, tablični računalnik), s katerimi bi lahko kvalitetno sodeloval pri pouku, pa tudi delovnega prostora, v katerem bi se lahko popolnoma posvetil učenju. Po drugi strani ne moremo zahtevati, da bo učitelj konstantno na voljo v dopoldanskem času, ko pa ima v svoji družini vrtčevske ali šoloobvezne otroke.

V takih primerih je uporaba grafične tablice v kombinaciji s programom ActivePresenter in drugimi programi (Oblak 365, spletne učilnice Moodle, Geogebra) odlična rešitev, saj učitelj lahko vnaprej posname video razlago, učenec pa si lahko nato video posnetek ogleda kadarkoli in kolikokrat želi ter na ta način usvoji obravnavano snov. Če to dopolnimo še z možnostjo pošiljanja elektronskih sporočil učitelju in občasnimi videokonferencami, kjer imajo dijaki možnost postavljanja vprašanj, imajo le ti zelo dobre možnosti, da obravnavano snov usvojijo.

1.1 Oblak 365

V kolikor ima organizacija Oblak 365, s tem učencem, učiteljem ter drugim delavcem v izobraževalnih ustanovah omogoči enostaven dostop do različnih storitev za komunikacijo in sodelovanje, prav tako pa tudi do digitalne shrambe in brezplačnih namiznih orodij iz zbirke Microsoft Office. Poleg že poznanih MS Word, MS Excel, MS PowerPoint, podjetje ponuja tudi MS OneDrive (digitalna shramba v oblaku), MS Teams, MS Whiteboard (bela tabla z orodji za pisanje in risanje), MS Stream (shramba video posnetkov) ...

MS Teams je namenjen videokonferencam, klepetom in klicem. Za sodelovanje na srečanju potrebujemo mikrofonsko in spletno kamero, vendar v skrajnem primeru mikrofonsko lahko nadomestimo tudi s klepetom, ki je vsem udeležencem viden v času srečanja, možen pa je tudi klepet posameznih udeležencev. Med srečanjem lahko z udeleženci delimo svoje namizje ali samo del zaslona.

MS Whiteboard je bela tabla, ki ima na voljo nekaj peres in označevalcev, katerim lahko poljubno spreminjamo debelino in barvo. Med pripomočki najdemo tudi radirko, izbor z lasom, pisanje besedila (za pisanje s pomočjo tipkovnice), dodajanje opomb, wordovih, pdf in powerpointovih dokumentov, ki jih vnesemo kot slike, zato lahko po njih poljubno pišemo in rišemo ter na ta način razložimo snov.

Če MS Teams in MS Whiteboard združimo in učencem delimo svoj zaslon, lahko na zelo kvaliteten način razložimo želeno snov. Tabelska slika tako nastaja pred učenčevimi očmi, hkrati pa lahko sliši tudi učiteljevo razlago, kar je dober približek običajnemu pouku.

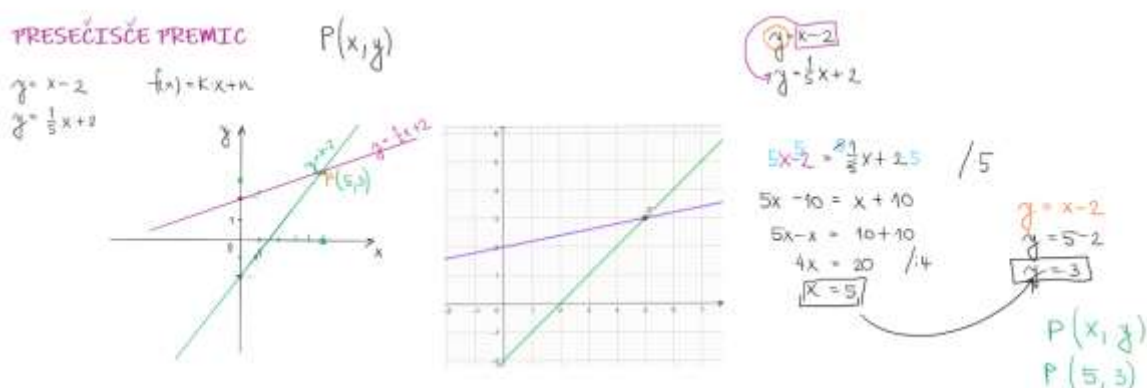
1.2 Grafična tablica

Grafično tablico prek kabla ali brezžične povezave bluetooth povežemo z računalnikom, nato pa z grafičnim peresom, ki je priloženo tablici, pišemo po njej. Pri pisanju na papir vidimo sled na papirju, v tem primeru pa sled vidimo na zaslonu računalnika.

Grafično pero zelo dobro nadomesti pisanje z računalniško miško, lahko pa pero v večini primerov uporabljamo namesto računalniške miške. Za razlago, kjer pišemo z računalniško miško, namreč potrebujemo več časa, slika, ki nastane, pa vsekakor ni primerljiva s tisto, ki nastane z grafičnim peresom.

$$\frac{\frac{1}{3} - \left(\frac{3}{4} \cdot \frac{7}{6}\right)}{\frac{15}{18}} = \frac{\frac{1}{3} - \frac{21}{24}}{\frac{15}{18}} = \frac{\frac{8}{24} - \frac{21}{24}}{\frac{15}{18}} = \frac{-\frac{13}{24}}{\frac{15}{18}} = -\frac{13}{24} \cdot \frac{18}{15} = -\frac{13}{24} \cdot \frac{6 \cdot 3}{5 \cdot 3} = -\frac{13}{20}$$

Slika 35: Primer tabelske slike, narejene s pomočjo računalniške miške.

Slika 36: Primer tabelske slike, narejene s pomočjo grafične tablice in priloženega grafičnega peresa.

Grafična tablica je kompatibilna s številnimi programi. Ko odpremo npr. wordov dokument in približamo grafično pero grafični tablici, se med zavihki avtomatično pojavi zavihek »Risanje«, kjer imamo na voljo peresa, svinčnike in označevalnike, ki jim poljubno prilagajamo debelino in barvo, laso za izbiro ter radirko. Imamo tudi možnost spreminjanja rokopisa v obliko. To pomeni, da skico pravokotnika program spremeni v risbo. Zavihek »Risanje« ponuja spremembo rokopisa v matematično enačbo, kar prihrani zelo veliko časa pri pisanju enačb in formul.

Pri powerpointovi predstavitvi lahko na delno pripravljene prosojnice, ob razlagi še kaj dopišemo, dopolnimo ter na ta način skupaj z dijaki naredimo celotne zapiske.

V primeru, da odpremo MS Edge (Microsoftov spletni brskalnik), je na voljo orodna vrstica, kjer lahko z grafičnim peresom ali računalniško miško izberemo debelino in barvo peresa ali označevalnika ter radirko.

1.3 Geogebra

Geogebra je aplikacija, ki ponuja prosto dostopna orodja za risanje grafov, 3D grafično računalno, izdelavo interaktivnih gradiv iz geometrije in simbolno računanje. Za uporabo ne potrebujemo registracije, če pa želimo gradivo shraniti ali deliti z drugimi uporabniki, pa je to potrebno. V računu, ki ga lahko kreiramo brezplačno, ustvarimo gradiva, ki so lahko vidna samo avtorju gradiva ali pa ostalim uporabnikom. Tako je na voljo že prek milijon prosto dostopnih dejavnosti, simulacij, vaj in nalog, s katerim lahko popestrimo pouk oz. snov razložimo na bolj predstavljen način.

1.4 Spletne učilnice Moodle

Moodle je odprtokodna LMS (learning management system) tehnologija. To je spletno učno okolje, kjer se v virtualnem okolju povezujejo učitelji in učenci. Spletne učilnice omogočajo nalaganje gradiv, obenem pa tudi prostor za komunikacijo, oddaje nalog, vrednotenje in ocenjevanje. Učenci lahko oddajajo naloge v različnih formatih (objave v forumih, pdf datoteke, povezave do izdelkov na spletu ...) učitelji pa jim lahko podajo povratne informacije v različnih oblikah.

Najpomembnejša prednost spletnih učilnic Moodle so aktivnosti, ki jih učitelj izbere po svoji presoji in pripravi za učence. Med najpogostejšimi so forum, možnost, naloga, v spletno učilnico pa se lahko med drugim namesti tudi vtičnik H5p, ki omogoča vstavljanje dodatnih interaktivnih vsebin. Spletno učno okolje omogoča tudi elemente igrifikacije učnih aktivnosti.

1.5 ActivePresenter

ActivePresenter je program, ki je namenjen snemanju dogajanja na zaslonu računalnika, izdelavi predstavitev in interaktivnih vaj za področje elektronskega učenja. »S programom je možno zajeti dogajanje na računalniškem zaslonu. Zajeto vsebino lahko naknadno obogatimo z zvokom, napisi z razlago ali raznimi grafikami, lahko pa jo tudi spremenimo v interaktivno tako, da izdelamo razne simulacije programske opreme. To vsebino lahko potem izvozimo v različnih formatih. Na voljo je v treh različicah, brezplačna različica vsebuje večino funkcionalnosti programa ActivePresenter« (Grintov, 2014).

2 Zaključek

MS Whiteboard v kombinaciji z grafično tablico in grafičnim peresom omogoča pisanje na zaslon računalnika. S programom ActivePresenter zvočno in pisno razlago posnamemo in shranimo v format mp4 (video). Le tega lahko shranimo v oblako

storitev MS OneDrive, povezavo (na ta način hranimo prostor na strežniku) pa objavimo v spletni učilnici Moodle.

Opisani programi in pripomočki omogočajo kvalitetno delo na daljavo vsem dijakom in učitelju. V danem primeru pa je vsem dijakom omogočeno, da si ogledajo video posnetke z razlago, ko imajo čas in ustrezen prostor, hkrati pa si lahko poljubno organizirajo delo. Tudi učitelj si lahko glede na vse obveznosti sam razporedi čas.

Ne glede na vse napisano pa je še vedno nujno, da imamo z dijaki komunikacijo prek videokonferenčnih srečanj, kjer razjasnimo morebitna vprašanja in vzdržujemo socialni stik.

3 Viri in literatura

Oblak 365 (splet). 2021. (10. 4. 2021).

Dostopno na naslovu: <https://o365.arnes.si/>.

Wacom (splet). 2021. (10. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.wacom.com/en-us/products/pen-tablets/wacom-intuos>.

Program Geogebra (splet). 2021. (14. 4. 2021).

Dostopno na naslovu: <https://www.geogebra.org/>.

Program ActivePresenter (splet). 2021. (15. 4. 2021).

Dostopno na naslovu: <https://atomisystems.com/download/>.

Grintov, Ž.: *Analiza metod usposabljanja za uporabo programske opreme v javnem sektorju*. Ljubljana: Fakulteta za upravo in Fakulteta za računalništvo in informatiko, 2014.

Uporaba sobe pobega pri delu z nadarjenimi učenci

Matic Gortnar

Gimnazija Škofja Loka, Slovenija, matic.gortnar@gimnazija-skofjaloka.si

Izvleček

Delo z nadarjenimi učenci predstavlja velik izziv tako za učence kot za učitelje. Učitelji morajo skrbno izbrati in načrtovati raznolike pristope k poučevanju teh učencev, tako da jim zagotovijo optimalen razvoj učnih potencialov, funkcionalnih znanj in miselnih sposobnosti. Sobe pobega temeljijo na aktivni vključenosti in povezanosti udeležencev, izboljševanju komunikacijskih spretnosti in kritičnega mišljenja in na dinamičnem reševanju problemov. Izjemen porast sob pobega je spodbudil inovativne učitelje, da so jih začeli implementirati v izobraževalno okolje. Učenci v izobraževalnih sobah pobega dosežejo cilj igre, ko uspešno dosežejo zastavljene učne cilje. Izkazalo se je, da so bili nadarjeni učenci devetega razreda osnovnih šol na Gorenjskem z izvedeno sobo pobega zadovoljni, saj so v tekmi s časom razvijali svoje potenciale in spretnosti, s katerimi bodo lahko sledili zahtevam sodobnega sveta.

Ključne besede: nadarjeni in talentirani učenci, delo z nadarjenimi učenci, delavnice za nadarjene, angleščina, soba pobega, izobraževalna soba pobega

Using Escape room in working with gifted students

Abstract

Working with gifted students is a challenge for both students and teachers. Teachers need to carefully select and plan a variety of approaches to teaching these students in order to ensure an optimal development of their learning potentials, functional knowledge and cognitive faculties. Escape rooms are based on participants' active involvement and cohesion, on improving their communication and critical thinking skills, and on dynamic problem-solving. The considerable growth of escape rooms has encouraged innovative teachers to start implementing them in the educational environment. In educational escape rooms, students achieve the goal of the game once they successfully achieve the set learning objectives. The gifted ninth-grade students of primary schools in the Gorenjska region seemed to be satisfied with the escape room activity; they were in a race against time to develop their potentials and skills, which will enable them to keep up with the demands of the modern world.

Keywords: gifted and talented students, working with gifted students, workshops for gifted students, English, escape room, educational escape room

UVOD

Delo z nadarjenimi učenci učiteljem omogoča, da iščejo nove načine poučevanja in gradijo nova učna okolja, v katerih učenci krepijo svoje potenciale in optimalno razvijajo svoj intelekt. Nadarjeni učenci se običajno bolje znajdejo v poglobljenem učenju in samostojnem odkrivanju in analiziranju problemov. Učitelju to omogoča razvoj kompleksnejših nalog, ki nadarjenim učencem omogočajo nadgrajevanje lastnega znanja. Te naloge lahko temeljijo na že uveljavljenih igrah, ki na prvi pogled sicer ne spominjajo na izobraževanje, vendar jih je možno prilagoditi za samostojno odkrivanje novih znanj ali izpopolnitev že usvojenega znanja.

Sobe pobega od udeležencev zahtevajo veliko mero logičnega razmišljanja in reševanja zahtevnih ugank, ki učence vodijo do končne rešitve. Uporaba sob pobega v izobraževalnem procesu je smiselna, saj učenci lahko skozi reševanje ugank preverjajo in utrjujejo že usvojeno znanje ali pa usvajajo novo.

Z izvedbo sobe pobega, ki sem jo prilagodil za delo z nadarjenimi učenci, želim učence spodbuditi h kritičnem razmišljanju, k timskemu delu in medsebojni komunikaciji, kar jim bo omogočilo aktivno vključevanje v sodobno družbo in jih opolnomočilo za nadaljnje izobraževanje in njihovo karierno pot. Predvideno je, da bosta izvedba te aktivnosti in povratna informacija od učencev prinesli nove smernice in ideje za implementacijo tako inovativnih strategij kot rabe IKT pri pouku angleščine.

DELO Z NADARJENIMI IN TALENTIRANIMI UČENCI

Delo z nadarjenimi in talentirani otroki vključuje tiste posameznike, ki so na predšolski, osnovnošolski ali srednješolski stopnji dosegli in pokazali visoke sposobnosti na intelektualnem, ustvarjalnem, vodstvenem, umetniškem ali specifično akademskem področju, zato poleg obveznega šolskega programa potrebujejo dodatne učne programe in dejavnosti za uresničitev svojih potencialov (Purcell, 1978).

Na podlagi te definicije Zavod Republike Slovenije za šolstvo med nadarjene ali talentirane posameznike šteje tiste, ki so že dosegli visoke dosežke na določenih področjih, pa tudi tiste, ki imajo za takšne dosežke potencial. Področja, ki jih zajemajo v svoji definiciji, so splošna intelektualna sposobnost posameznika, šolska zmožnost, mišljenje, ki je izrazito kreativno in/ali produktivno, sposobnost vodenja in specifične sposobnosti v vizualni umetnosti. Nadarjenost je lahko splošna ali specifična za določeno področje (Žagar idr., 2007, str. 2–3).

Žagar idr. (1999, str. 4–5, 9–11) razlikujejo med nadarjenimi in talentiranimi učenci. Med nadarjene učence spadajo tisti, ki dosegajo odlične rezultate na več področjih istočasno, medtem ko so talentirani učenci tisti, ki izkazujejo visoke specifične sposobnosti na posebnih področjih. Osrednji cilj dela z nadarjenimi učenci je doseganje višje kakovosti znanja, napredovanje v učnem procesu in razvoj ustvarjalnosti. Učitelji z raznolikimi oblikami dela (dodatni pouk, individualizirani programi, izbirni predmeti, kreativne delavnice in interesne dejavnosti) izvajajo širok izbor dejavnosti, ki učencem omogočajo razvoj sposobnosti medsebojnega sodelovanja, prav tako pa spodbujajo krepitev njihove samostojnosti in odgovornosti.

DELAVNICE ZA NADARJENE DEVETOŠOLCE NA GIMNAZIJI ŠKOFJA LOKA

Gimnazija Škofja Loka že sedem let izvaja delavnice za nadarjene učence devetega razreda osnovnih šol na Gorenjskem. Organizatorica delavnic je šolska svetovalna delavka, Saša Bogataj Suljanović, ki v sodelovanju s šolskimi svetovalnimi službami, letno privabi veliko število udeležencev. Pri oblikovanju skupin stremimo k tem, da so učenci, če je le možno, z različnih osnovnih šol, saj jih tako pripravimo k spoznavanju sovrstnikov in obenem spodbujamo h krepitvi njihovih sposobnosti medsebojnega sodelovanja.

Izvajalci delavnic učencem omogočajo razvoj psihološke prožnosti z vključevanjem med neznane učence, hkrati pa jih spodbujajo k razvoju socialnih veščin in komunikacijskih spretnosti. Namen vseh delavnic je ozavestiti izreden pomen znanja in izobrazbe kot cenjenih vrednot.

SOBA POBEGA V IZOBRAŽEVALNEM OKOLJU

Sobe pobega (ang. *escape room*) so skupinske aktivnosti, v katerih udeleženci uporabljajo namige za reševanje uganek v eni ali več sobah, da bi v zastavljenem času dosegli cilj aktivnosti. Na začetku moderator udeležencem predstavi pravila in potek aktivnosti. V iskanju namigov udeleženci v skupinah raziskujejo sobo oziroma prostor; namigi se lahko skrivajo kjerkoli v prostoru. Komunikacija med igralci je bistvenega pomena, saj poskušajo s skupnimi močmi ugotoviti pomen najdenih namigov in kako se ti med seboj povezujejo. Igralci z medsebojnim sodelovanjem rešujejo uganke, katerih težavnost se stopnjuje. Rešitev posamezne uganke je lahko koda za ključavnico vrat, ki vodijo v naslednjo sobo, začetni namig za naslednjo uganke ali pa predstavlja del rešitve končne uganke, ki bo udeležencem zagotovila ključ za pobeg iz sobe oziroma za uspešen zaključek aktivnosti. Če se jim zatakne, lahko običajno dobijo namig, ki jim omogoča nadaljevanje. Po uspešnem zaključku udeleženci moderatorju posredujejo povratno informacijo (Nicholson, 2015, str. 1–2).

Sobe pobega pa niso le priljubljena oblika preživljanja prostega časa, ampak so navdušile tudi inovativne učitelje, ki so jih prilagodili za izobraževalno vsebino. Te izobraževalne sobe pobega se uporabljajo tako na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni kot tudi na ravni izobraževanja odraslih (Sanchez in Plumettaz-Sieber, 2019, str. 243).

Učenci z udeležbo v izobraževalnih sobah pobega krepijo sposobnosti skupinskega dela, kritičnega in ustvarjalnega razmišljanja, poleg tega pa razvijajo tudi svoje komunikacijske in vodstvene spretnosti. Učitelji v aktivnost sobe pobega vključijo zeleno učno snov, ki jo morajo učenci za uspešno opravljeno aktivnost razumeti in obvladati (Lopez-Pernas idr., 2019, str. 31723).

IZVEDBA SOBE POBEGA PRI DELU Z NADARJENIMI UČENCI

Za izvedbo dejavnosti sem se odločil na delavnicah za nadarjene devetošolce, in so potekale 17. 10. 2019 na Gimnaziji Škofja Loka. Prijavilo se je 123 učencev iz

Na delavnico *Ali si upaš vstopiti v to sobo pobega?* (ang. *Do you dare enter this escape room?*) se je prijavilo 24 učencev in učenk z različnih šol, od tega 15 deklet in 9 fantov. Delavnica je trajala od 10.30 do 11.45 – za izvedbo dejavnosti je bilo načrtovanih 60 minut, zadnjih 15 minut pa je bilo namenjeno povratni informaciji udeležencev.

POTEK SOBE POBEGA

Pred prihodom udeležencev uganke iz več delov razstrižem in jih skupaj s celostranskimi ugankami naključno razporedim po učilnici (Slika 1). Učencem ob vstopu pojasnim princip sob pobega, saj jih nekateri morda še ne poznajo.

Učencem pojasnim, da aktivnost od njih zahteva, da rešijo enajst ugank in rešitve vnesejo v zvezdni zemljevid (Slika 2), naslovljen *Obsesije gospoda Georgea* (ang. *Mr George's obsessions*); ta jim razkrije kombinacijo virtualnega sefa, v katerem se nahaja končni namig za uspešno rešitev aktivnosti.

Slika 38: Učenci rešitve vpišejo v zvezdni zemljevid – Obsesije gospoda Georgea.

Ko so učenci pripravljeni, začnem v ozadju predvajati glasbo; ta se samodejno ustavi po eni uri, ko poteče čas reševanja. Učencem izročim QR kodo. Na njej se nahaja videoposnetek, v katerem jim agentka Starr predstavi, kaj se je zgodilo in kaj se od njih pričakuje. Od gospoda Georgea je prejela nujno sporočilo o neki neposredni nevarnosti. Učence prosi, da zadevo čim hitreje raziščejo. Zdi se ji, da se odgovori skrivajo v njegovem sefu, čigar kombinacija je zakodirana v zvezdnem zemljevidu.

Učenci nadaljujejo z iskanjem namigov, ki jih med seboj povezujejo v smiselne celote; to jim omogoča uspešno rešiti uganke. V kolikor se jim zatakne, lahko dobijo namig učitelja, vendar lahko to možnost izkoristijo samo trikrat. Rešitve ugank zapisujejo v zvezdni zemljevid. Ko izpolnijo zvezdni zemljevid Georgeevih obsesij, črke v barvnih krogcih vnesejo v barvne krogce na sefu, da dobijo njegovo kombinacijo v obliki črk. Nato preberejo QR kodo, ki se nahaja v sredini sefa, da se jim odpre virtualni sef, kamor vnesejo trimestno kombinacijo števil. Vsebina v sefu jim pomaga ugotoviti, kaj se je zgodilo z gospodom Georgeem.

ZAKLJUČEK

Učenci so po končani aktivnosti podali povratno informacijo o vrsti in izvedbi sobe pobega. Nekateri so se sob pobega že udeležili v preteklih letih, medtem ko so se nekateri s tako aktivnostjo srečali prvič. Način samostojnega odkrivanja in reševanja ugank oziroma izzivov jim je bil izjemno všeč, saj so jih tekma s časom, skupinsko delo in uporaba IKT še dodatno motivirali.

Delo z nadarjenimi učenci je pri izvedbi te aktivnosti nedvomno predstavljalo veliko prednost, saj so bile skupine oblikovane naključno, poleg tega pa so se redko zatekali k uporabi učiteljevih namigov, saj so želeli uganke rešiti samostojno. Pri uporabi te aktivnosti v našem izobraževalnem sistemu pri poučevanju angleškega jezika bi bilo treba premišljeno oblikovati skupine, ki bi bile sestavljene iz učno močnejših in šibkejših učencev s ciljem medsebojne pomoči.

VIRI IN LITERATURA

Lock Paper Scissors: The Disappearance of Mr George, b.d. Prevzeto 17. 4. 2021 s spletne strani: <https://lockpaperscissors.co/mr-george-setup/#guests>.

Lopez-Pernas, S., Gordillo, A., Barra, E. in Quemada, J., 2019. Examining the Use of an Educational Escape Room for Teaching Programming in a Higher Education Setting. *IEEE Access*, 7, 31723–31737. Dostopno na: IEEE Xplore. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=8658086> (14. 4. 2021).

Nicholson, S., 2015. Peeking behind the locked door: A survey of escape room facilities. Prevezeto 14. 4. 2021 s spletne strani: <http://scottnicholson.com/pubs/erfacwhite.pdf>.

Sanchez, E. in Plumettaz-Sieber, M., 2019. Teaching and learning with escape games from debriefing to institutionalization of knowledge. *International Conference on Games and Learning Alliance*, 11385, 242–253. Dostopno na: Springer Link. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-11548-7> (13. 4. 2021).

Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M. in Purgaj, S., 1999. *Koncept: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli*. Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. Dostopno na: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. URL: <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/koncept-dela-z-nadarjenimi-ucenci.pdf> (16. 4. 2021).

Žagar, D., Bezič, T., Blažič, A., Boben, D., Nagy, M., Brinar Huš, M. in Marovt, M., 2007. *Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju*. Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. Dostopno na: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. URL: https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2021/01/koncept_viz_nadarjeni_srednje_marec_07.pdf (16. 4. 2021).

Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija u nastavi

Nataša Beko

OŠ „Dašo Pavičić“, Herceg Novi, Crna Gora natasa.beko@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Cilj savremenog obrazovanja je podizanje nivoa kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada, razvijanje dječijih kompetencija, pozitivan uticaj na dječiji razvoj, razvijanje digitalne pismenosti kod djece i nastavnika, kao i informisanje o bezbjednom korišćenju interneta. Savremena nastavna sredstva direktno utiču na kvalitet nastave i predstavljaju značajan resurs za napredovanje i nadogradnju sistema za učenje. Nastava kojoj se pristupa koristeći informaciono-komunikaciona tehnologija je inovativna, što učenju daje poseban značaj u cilju postizanja efektivnijih pedagoških rezultata i prevazilaženja mnogih slabosti tradicionalne nastave. Učenik u nastavi, koja je obogaćena digitalnim materijalima koji upotpunjuju nastavu i dovode obrazovanje na viši nivo, postaje odgovorniji za svoje učenje, koristi mnoštvo resursa, ima stalnu povratnu informaciju i teži ka višim dostignućima. Sistemsko i kontinuirano obučavanje nastavnika je preduslov za dobru nastavu.

Ključne riječi: nastavnik, učenik, savremena nastava, inovativno učenje, informaciono-komunikaciona tehnologija

Use of information and communication technologies in teaching

Abstract

The goal of modern education is raising the level of quality of educational performance, development of children's competencies, positive influence to a children's development, digital literacy among children and teachers, as well as being informed of using an internet in a safe way. Modern learning have a clear impact of quality of teaching and represents the significant source for progress and upgrading of teaching system. Teaching that is accessed by information-communicational technology is innovative, which gives a special importance to a learning process in order to achieve more efficient pedagogical results but also overcoming weakness of traditional teaching.. Student in teaching that is enriched with a digital materials that complements teaching and provide the higher level of education become more responsible for its own learning, using multiple resources, has a constant feedback and strives to a higher achievements. Systematical and continuous specialization of teachers is a key for a productive teaching process.

Key words: teacher, student, modern teaching, information-communicational technology, innovative learning

1 Šta je informaciono-komunikaciona tehnologija (IKT) u nastavi?

Jedan od novijih načina proučavanja i učenja je upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije. IKT podrazumijeva transfer i upotrebu svih vrsta informacija, podrazumijeva sva tehnička sredstva za upotrebu i korišćenje informacija. Informaciono-komunikacionu tehnologiju čine : digitalni sadržaji, obrazovni portali, digitalna televizija, programske podrške i usluge i mobilna telefonija. Prenošenje znanja treba prilagoditi vremenu u kojem živimo, a tehnologija predstavlja važan segment današnjice, što je čini neizostavnim dijelom pripremanja za nastavu, ali i samu nastavu.

Proces obrazovanja u današnjem vremenu traži fleksibilnost, spretnost, brzo učenje i prilagođavanje situaciji. Imajući u vidu stalni napredak tehnologije njena primjena u nastavi je neizostavna. Tehnologija omogućava nastavnicima slobodu u kreiranju i osmišljanju nastave kao i izvođenju nastavnog procesa. Nastavnik je pojedinac koji je ključan u razvoju digitalne pismenosti kod učenika. Nastavnik mora biti svjestan da ga računar ne može zamijeniti već da mu služi kao didaktičko pomagalo koje je koristio u dosadašnjem radu.

IKT u nastavi se može koristiti na više načina i može biti od koristi nastavnicima i učenicima jer doprinosi tome da učenici sami istražuju, prikupljaju i obrađuju podatke čime stiču različita znanja i razvijaju mnoge vještine. IKT svojim ubrzanim razvojem utiče na cjelokupan način življenja kao i na način na koji nastavnici poučavaju djecu. U idealnim uslovima IKT pojednostavljuje i olakšava učenje. Informacijska i komunikacijska tehnologija u nastavi mora imati svrhu koja opravdava njeno korištenje.

1.1 IKT u nastavi

Nastavni proces sastoji se od odnosa učenika i nastavnika i usmeren je motivisanju i osamostaljivanju učenika.. Razvoj nastave treba da postane osnovna paradigma razvoja obrazovne ustanove. Obrazovne ustanove u skladu sa razvojem informacionog društva treba da omogućavaju i daju osnovu za postojanje i stvaranje društva znanja i učenja, da budu praćene razvojem znanja i veština povezanih sa IKT, i samim tim jačanjem uloge IKT u sistemu obrazovanja. Osnov ovakvog pristupa uslovljava postojanje kadra koje je osposobljeno za korišćenje najsavremenijih IKT. Krajnji cilj ovakvog puta usvajanja znanja uz primenu savremenih tehnoloških rešenja je da se doprinese: raznovrsnom pristupu nastavnom procesu, usvajanju novih nastavnih metoda prilagođenih primjeni novih tehnologija, kvalitetnom i multidisciplinarnom pristupu nastavi, aktivnom i motivisanom pristupu nastavnom procesu. Zahtjev za informacionu pismenost podrazumijeva sposobnost za korišćenje savremene IKT, sposobnost korišćenja, vrednovanja i upotrebe informacija u funkciji rešavanja svih pitanja i zadataka u procesu obrazovanja, kao i sposobnost – kompetentnost za: poznavanje i kvalitetnu upotrebu informaciono-komunikacione tehnologije (IKT), osposobljenost nastavnog kadra za novu ulogu razvojem savremene tehnologije u obrazovanju, sposobnost za usvajanje novih koncepata, nastavnih planova i programa u skladu sa strategijom primjene novih teorija učenja i oblika nastave, nivo primjene iskustava i prakse drugih u primjeni savremenih tehnoloških rešenja, pravilan način pretraživanja, kreiranja, obrade i čuvanja informacija i adekvatan način prikazivanja informacija.

2 Tradicionalna nastava i nastava pomoću IKT-a

Tradicionalna nastava, iako za cilj ima učenika za centar obrazovanja, koristi frontalni oblik nastavnog rada kao glavni vid prenošenja obrazovanja, u kojem dominira jednosmjerna komunikacija nastavnika i učenika. Aktivnost učenika je znatno smanjena, nastavnik je taj koji vodi predavanje i odlučuje o sadržaju predavanja i načinu na koji procjenjuje naučeno. Zbog toga učenik nema mogućnost napredovanja sopstvenim tempom u skladu sa svojim predznanjima i sopstvenim sposobnostima učenika, u sticanju novih znanja pojavljuju se nedostaci koji značajno utiču na motivaciju učenika i temeljitost ovladavanja nastavnih sadržaja. Poseban problem tradicionalne nastave je nedovoljna interakcija između samih učenika i između učenika i nastavnika. Dvosmjerna komunikacija obezbjeđuje učenicima bolje razumevanje nastavnih sadržaja, a i nastavniku da prilagodi nivo složenosti izlaganja sadržaja predznanjima učenika i da realnije vrednuje njihove aktivnosti i znanja. Realno i objektivno vrednovanje znanja i svih aktivnosti učenika, kao i samovrednovanje učenika, od velikog je značaja za podizanje njihove motivacije, interesovanja i aktivnosti.

IKT je sredstvo koji prenošenje znanja, ako se pravilno koristi, podiže na djelotvorniji nivo. Kreativnim korištenjem IKT-a nastavnici u učenicima bude želju za istraživanjem i za učenjem novih znanja. Korištenjem IKT-a društvo se počelo nazivati društvom znanja, a zbog njega se metode učenja ubrzano mijenjaju. IKT je postao temelj permanentnog učenja. Zbog pojave novih sredstava prenosa znanja javlja se i potreba za pronalaženjem ispravnog načina korištenja informacijske i komunikacijske tehnologije. Tradicionalne metode učenja kao što je učenje iz knjiga ne smiju se u potpunosti zanemariti i izbaciti iz upotrebe nego ih obrazovanje pomoću IKT-a mora nadopunjavati i poboljšavati.

3 Prednosti informaciono-komunikacione tehnologije u nastavi

IKT u nastavi je efikasnije od klasičnog predavanja, jer održava koncentraciju korisnika na visokom nivou. Nastava pomoću računara je takođe zanimljivija učenicima, omogućava lakše razumijevanje gradiva brže učenje kao i osmišljeno učenje. Prednost IKT takodje bi bila što se računar jednako odnosi prema svim učenicima, a kod njih razvija samoinicijativu u radu, pruža im šansu da napreduju svojim tempom. Slabiji učenici dobijaju pomoć i neometano napreduju, razvijaju se nezavisno od drugih. Računarska nastava i učenje pogoduju razvoju apstraktnog mišljenja, omogućava plansko usmjeravanje i pojedinačno napredovanje u sticanju znanja. Korišćenjem računara u nastavi i učenju nijedno svojstvo učenika nije zanemareno i ističe se individualnost učenika. Pred računarom su svi učenici jednaki. Učenici veoma brzo i jednostavno uče da koriste i upotrebljavaju tehnologiju u svakodnevnom životu i učenju, dobijaju jednostavna uputstva, vrlo jasno objašnjen način rada, pri čemu se bez ustručavanja i bojazni stiču nova znanja. Računarska nastava ostavlja nastavniku više prostora za neke kreativne poslove, odnosno za vaspitno delovanje, za stručno i pedagoško usavršavanje, za inovacije u nastavi, za detaljnije praćenje rada svakog učenika. Interesantno je to da nastava pomoću računara omogućuje razvijanje memorije, mašte, samostalnosti u učenju, podiže obrazovni nivo, izgrađuje osetljivost za probleme, fleksibilnost i nezavisnost u radu. Pružajući učeniku brzo, efikasno i tačno brojne informacije, računar mu stvara više vremena za obavljanje radnji koje će uticati na razvijanje sposobnosti uviđanja, rješavanja problema i stvaralačkog potencijala. Ovakvim radom se znanje uspješnije stavlja u funkciju razvoja ljudskih sposobnosti. IKT

omogućava učenicima nove načine vježbanja njihovih vještina, učenici pomoću tehnologije mogu programirati, slušati i razgovarati sa izvornim govornikom jezika koji uče, pripremati tekst, prezentaciju ili neki drugi rad u paru ili timu preko mrežnih alata. Pomoću IKT svi tradicionalni elementi koji su u tradicionalnoj nastavi bili odvojeni mogu se ugraditi u cjelinu, a učenici mogu učiti bez obzira na vrijeme i mjesto, a da im je nastavni materijal uvijek dostupan.

4 Zaključak

Informaciono-komunikaciona tehnologija postala je sastavni dio naših života, pa tako i dio obrazovanja. IKT mijenja mnoge aspekte naše svakodnevnice pa tako i učenje. Informaciona komunikaciona tehnologija daje dobre temelje za kreativnu i djelotvornu upotrebu znanja. Osposobljavanje i školovanje u obrazovnim institucijama danas ne smije izostaviti IKT iz procesa obrazovanja. Primjena savremenih tehnologija dovela je društvo u nivo gdje se IKT vještine uz čitanje, pisanje i računanje smatra elementarnom pismenošću. Ona daje dobre temelje za kreativnu i djelotvornu upotrebu znanja. Posljednjih godina informaciono-komunikaciona tehnologija je sadašnjost nastave, a ne budućnost nastave. Naravno da bi obrazovni sistem bio uspješan mora da prati trendove. IKT su svoje mjesto našle u svim djelovima škole: administraciji, prezentovanju škole i u samoj nastavi. Možemo zaključiti da napredak tehnologije omogućava ubranu proizvodnju novih znanja što dovodi do razvoja kreativnosti i mogućnosti za dalji razvoj. Razvoj tehnologije, sa posebnim osvrtom na IKT, podrazumijeva da je to jedan proces koji je u stalnom razvoju u funkciji osavremenjivanja i pripreme obrazovnog procesa za budućnost. Ako upotrebljavamo IKT u nastavi, zanemarujući pedagoške aspekte učenja, rizikujemo da tehnologija koju koristimo postane sama sebi cilj, a ne sredstvo za razvijanje znanja i vještina kod učenika. Zato, pored poznavanja različitih IKT alata, za svakog nastavnika važno je da umije da integriše tehnologiju u pedagogiju i koristi je za promociju učenja u čijem je središtu učenik. Sve je više projekata koji žele osvijestiti nastavnike i širu javnost da je tehnologija korisna. Tehnologijom se svijet može učiniti jednostavnijim i boljim.

5 Izvori i literature

Milosavljević G., *Programiranje obrazovanja za računar*, Beograd, 1995.

Danimir Mandić, *Informaciona tehnologija u savremenoj nastavi* (2008)

Nedeljko Klarić, *Primjena savremenih sredstava informacionih tehnologija u obrazovnim procesima*

Sanja Maričić Daliborka Purić, , *Primena informacione tehnologije u nastavi u mlađim razredima osnovne škole*, 2011

Utilizing Storytelling in the EFL Classroom

How a magic carpet saved my lesson & other stories

by Rebecca Jo Svetina, rebeccasvetina@gmail.com

“The world is not made of atoms.

The world is made of stories.”

— Muriel Rukeyser

Abstract

From cave paintings to Instagram Stories, Storytelling has proven throughout human history to be the most effective way of sharing information and learning. Therefore, why not use this method of education as often in the EFL classroom as possible? Stories appeal to all ages for life-long learning. Treating the language classroom as an atmosphere of opening stories, worlds, and minds, we will effectively motivate and uplift learners. This paper details the ways in which I have used storytelling to teach English in Slovenia to all ages at the community library, through private tutoring, and in public high schools. Because I have had such great feedback on storytelling lessons, the purpose of this paper is to show how to do the same and encourage other educators – whether you are an English teacher, foreign language instructor, or another subject educator.

Keywords: storytelling, storytime, EFL (English as a Foreign Language), L1 (native speaker), L2 (non-native learner), language acquisition

Introduction

Last week I decided to try a creative lesson – a kind of flipped classroom with a 1st-grade student I teach privately. She loves mimicking what I do as a teacher, so I let her be the teacher for a day. The week prior we created a lesson plan together, and the day-of she set up a classroom in her bedroom for her much-anticipated students – my 3-year-old daughter and 4-year-old son. I thought it was a brilliant idea – she gets to preform what she’s learnt, my kids will get to play pretend school, and all in their minority language. In hindsight, I should have only brought my daughter; my son wanted to do everything and anything else except listen to someone tell him what to do. BUT a story saved the lesson. As soon as Teacher Tinkara announced “Storytime!” and opened the picture book, *Aladdin*, the kids were swept away on a magic carpet. Tinkara spoke in her minority language for 10 minutes, and my kids were silent. It was magical.

Why do these stories have such an enchanting effect? It's not only with preschoolers during circle time. Who doesn't like a good story while sitting around a campfire or have a grandpa that has told the same anecdote around the Christmas dinner table for the last 20 years? As adults we, too, are enthralled by books, theater, movies, podcasts, jokes, music lyrics, poems, and an endless list of how stories are used to entertain. In fact, companies and corporations have caught on and are using commercials and social media as brand storytelling for effective advertising and persuasion. We use stories as mnemonic devices to better learn. Whether it's for entertainment, persuasion, or education, storytelling is undoubtedly effective. Unlike a list of facts, stories can engage all the senses make us feel – we don't remember what was said but how it makes us feel.

Therefore, why not use the method of storytelling as often as possible in education, or more specifically, the EFL classroom? Stories appeal to all ages for life-long learning. "Stories provide students with opportunities to listen to language in context rather than in bits and pieces." (*Deacon & Murphey, pg. 10*) Treating the language classroom as an atmosphere to open books, worlds, and minds – rather than a gym for vocabulary and grammar exercises – we will more-effectively motivate and uplift learners.

History of Storytelling

From cave paintings to Instagram Stories, Storytelling has proven throughout human history to be the most effective way of sharing information and learning. Humanity has moved through a period of *visual and oral storytelling* with the Neanderthals and Greek epic poems; to a period of *written storytelling* with hand-lettered religious manuscripts and later newspapers and printed books with Gutenberg and the development of the printing press; to the era of *digital storytelling* we are in now – from movie theaters, TV, and radio to the Internet, social media, video games, and virtual reality developments. (*BrandJuice*)

PRACTICAL APPLICATION

Stories appeal to all ages, thus the following outlines how I have utilized storytelling in the EFL classroom. The list of storytelling activities highlights the best in each age group, detailing Storytime, though there is great room for overlap and adaptation. This should simply serve as inspiration for utilization in your own school, community, and teaching:

1. Storytime (Pre-K): Engage the youngest learners through reading stories, singing songs, and creating a weekly engaging event. **Read below for further detail.*

2. Puppet Plays (Lower Elementary; 1st-3rd grade): The best way to learn is through repetition. Teachers can present a book, practice reading it with students, then students present or perform the story. This effectively utilizes the PPP teaching model (Presentation, Practice, Performance) used by Berlitz and TEFL. There are several ways

to vary this activity depending the child's reading skills, confidence, and artistic talents. Puppet plays could also make use of digital storytelling by using a phone to record and consequently playback the audio for students to hear their own voice.

3. Cooking Lessons (*Upper Elementary; 4th-6th grade*): The kitchen is a place to integrate several cross-curricular skills including math and chemistry. English teachers read a story in class then set a related recipe as homework. Ex. Read "Goldilocks and the Three Little Bears" and make porridge for homework. Students cook at home with their parents, and then they report back to class with photos. *Book Cooks: Literature-Based Classroom Cooking*, by Janet Bruno is an excellent resource. Cooking is cultural and social like storytelling.

4. Friends of Reading (*Middle School; 7th-9th grade*): By middle school EFL learners in Slovenia should have the speaking and reading skills at a level to easily read a picture book. A fantastic project to span age groups is for the oldest students in the school to take time to read to the youngest students. This boosts the older student's performance skills and the younger listeners' motivation, e.g. The youngest may think, "Wow, in just a few years I'll be able to speak English like him!"

5. StorySLAM project (*High School*): By high school students should have a grasp in their native language as to how to construct a story. For several years I have conducted a month-long Storytelling project with the first three years of high school students. Over several lessons we (1) discuss books, movies, and what makes them "good"; (2) learn about the history of storytelling; (3) review the basic elements and structures of a story; (4) talk about World Storytelling Day on the Spring Equinox; (5) outline students' own stories; (6) conduct an oral storytelling competition – StorySLAM – complete with voting and prizes!

6. Oral Histories (*University & Adults*): Real-life stories are truly engaging. I have utilized Radio SI's "Land of Dreams" program by listening and discussing the interviews about expats in Slovenia. (www.rtvsllo.si/radio-si/shows) Alternatively, Radio SI also has a "Slovenian Roots" program about those with Slovenian ancestry. Depending on students' proficiency, a good translation exercise is interviewing a Slovenian and then translating the interview into English for genealogy documentation as does the Slovenian Genealogy Society International, Inc (SGSI) in Cleveland, OH (USA). (<https://www.sloveniangenealogy.org/page-18050>) Everyone has a story to tell.

Storytime Beginnings

I have been teaching English for over 12 years, but my interest in storytelling really piqued 5 years ago while I was pregnant with my son and researching how to raise a bilingual

child. I asked all the multi-lingual family friends I knew, getting answers from, “It just happens,” to, “Here’s a stack of books.” The three most important points I have gathered:

1. **OPOL** (One Parent One Language) allows about a 50/50 exposure to the language even before birth.
2. **It *does* take some effort.** Despite children being equated to sponges, according to Barbara Zurer Pearson Ph. D, the effort needed to be put into bilingual learning should not be underestimated. (*Pearson, pg. 300*)
3. **Read books.** The language used in literature is so much more rich and diverse than a colloquial language. Books also cover topics and themes that do not pop up in everyday conversation. (*Beck, pg. 204*)

When my son was born I joined a baby yoga class. I was eager to make other mom-friends, but I quickly realized the other Slovene moms were nervous to speak English, so to mutually benefit every one; I created an English conversation group at a local café. The mothers discussed various parenting topics to broaden their English vocabulary; meanwhile, our babies were exposed to English. I also suggested English books and taught nursery rhymes. Our kids quickly grew up, didn’t sit still at the café table, and they became more engaged in the books. So we began English Storytime at the local community library!

Storytime How To

Who? & Where?

Whether in your native language or a foreign language, storytime is a fantastic way to open the world of stories to Pre-K children. This can be organized by a teacher or librarian at school, at the community library, or wherever you want to share stories! The incentive for local libraries to invest resources for weekly Storytime is to get families in the door, but on a sunny day, you can also throw a blanket under a tree at the playground!

When?

For weekly or monthly storytime to be successful at a public library, it is important to remain consistent with the schedule for families to build it into their routine. When we were all forced into quarantine in March 2020 due to the Covid-19 pandemic, we moved Storytime online – same day, same time – and we still had a great turnout. Despite the increased screentime for young eyes, holding storytime on FacebookLIVE offered a sense of community when we all felt isolated. Also, the videos could be watched later to better fit a family’s schedule; friends from around the world, not just locally, could join; and we realized the new format actually appealed more to lower-elementary than the Pre-K group for which it was originally intended.

What?

Most books read should be from the library or institution sponsoring and promoting your storytime, though I do supplement the reading list with my own favorites from my shelves. In turn, recommend the local library to purchase and add these to their collection. It is beneficial to have a monthly theme, which often relates to seasons and/or holidays. This can then be supplemented with songs and crafts to keep storytime relevant. Ex. If it's raining, sing "Rain Rain Go Away," and during 2020/21 there seemed to be a surplus of toilet paper rolls, so we made many storybook puppets with them.

How?

Storytime can be formatted like circle time in a preschool: (1) Start with the same, active welcome song. (2) Introduce the book along with some relevant vocabulary via flashcards, puppets, or realia. (3) Read the story. (4) Review with a song, game, or activity. (5) Wrap up with a craft and/or coloring page to review. (6) Sing a goodbye song. There are so many wonderful books, and sometimes I have a hard time sharing just one, so I often read a "bonus book" related to the theme. This is often a board book or poem.

Children learn through repetition, so give parents advice and resources to repeat the theme, vocabulary, and book. I do this via our "English Storytime" Facebook group. This still excludes those not on Facebook, therefore an email list could be more effective, but it may take time to build, and mind the personal information collection (PII) laws.

Why?

I began Storytime in order to share my favorite stories with my kids simultaneously with their friends. Using English as a foreign language aids in linguistic development of young children. As Patricia Kuhl highlights in her TEDtalk, "The linguistic genius of babies," language acquisition is at its highest before 7 years old. This is for L1 and L2 learners. This means that when most students begin to learn a foreign language in elementary school, their linguistic genius is already on the decline.

Language is a means to socialize. Later in life we socialize around dinner tables and in bars, not behind desks. Storytime is a social event – an informal setting allowing relaxed interaction with engaging books, active songs, and the other people attending. As Adriana M. Vecino stated in his research paper, "Students interact actively with the language in the stories. They listen to the sounds of the words, visualize them, and play with them. They grasp the meaning of entire words at a time and, further, they can use them to communicate ideas. This process facilitates the learning of words and expressions in the new language and leads to fluency." (*Vecino, pg. 2*)

A common misconception pertaining to bilingual children is that “Bilinguals start out school behind monolinguals and they never catch up.” In fact, on the contrary, bilingual children excel through growth curves. (Pearson, pg. 300) Furthermore, it is beneficial for a foreign language to be heard for two years to develop “the ear for the language” before it is utilized formally with reading and writing, otherwise young learners automatically read and write phonetically in their native language. The point being, when it comes to foreign language learning – the sooner the better! Storytime is the perfect gateway to EFL. Aside from language acquisition, Storytime has since proved to be a great activity to connect the community and enrich the local library.

Effectiveness of Storytelling for Language Learning

Well-selected stories can highlight vocabulary and grammar goals, besides native speakers never learn these elements in isolation. With repetition and play, stories cover all four language learning goals – reading, listening, writing, and speaking. Stories also appeal to all four learning styles – visual, auditory, kinesthetic, and reading/writing – especially when paired with related songs, games, and activities. Stories and storytelling bridge the linguistic, logical left brain with the artistic, creative right brain to strengthen learning connections. Reading a story in an ESL classroom may also cause the unintended learning of critical thinking skills, cultural lessons, and community values.

How many times have you said, “Open your books to page...” and students moan and groan? What if you say, “I’m going to tell you a story.” How does reaction change? Stories are like a magic wand that educate without the student realizing. As Pixar writer, Andrew Stanton, explained in his TEDtalk, “The clues to a great story,” as humans we don’t like being told, instead we like figuring out “2+2” – putting the puzzle together. Considering this maybe it’s best we figure out new vocabulary through the context of a story rather than in an isolated list. Perhaps instead of saying, “We are going to learn about food, open your books to page...” Open *The Very Hungry Caterpillar* by Eric Carle and watch your students be swept away by the magic of storytelling.

SOURCES

Beck, Adam. Maximize Your Child’s Bilingual Ability, First Edition (2016), Bilingual Adventures (pg. 195-207)

BrandJuice. “A Whiteboard History of Storytelling.” YouTube. (2012)
<https://www.youtube.com/watch?v=p6E8jpFasR0>

Deacon, B. & Murphey, T. (2001). Deep impact storytelling. English Teaching Forum, 39 (4), pg. 10-15

Kuhl, Patricia. "The linguistic genius of babies." TEDxRainer (2010),
https://www.ted.com/talks/patricia_kuhl_the_linguistic_genius_of_babies

Pearson, Barbara Zurer, Ph. D. Raising A Bilingual Child, First Edition (2008), Living Language, Random House, Inc. USA (pg. 200)

Vecino, Adriana M. (2006) "Using storytelling with adult EFL learners: an enriching classroom experience." Colombian Applied Linguistics Journal (8) September 2006. pg. 255

Utrjevanje matematike – učilnica v naravi

Maja Trojar Kepic

OŠ Ivana Groharja, Slovenija, maja.trojar@gmail.com

Izvleček

Na Osnovni šoli Ivana Groharja že četrto leto izvajajo pouk na prostem. Skozi gibanje prek didaktičnih iger usvajajo določene cilje, ki jih zahteva vsak šolski predmet. Za vsako uro se je potrebno dobro pripraviti in razmisliti o različnih dejavnostih, ki bodo prisotni pri dejavnostih na prostem. Pri matematiki drugošolci, v učilnici v naravi, utrjujejo števila do 100 skozi različne naloge, ki so sestavljene tako, da vključujejo različne oblike gibanja in sodelovanja. V uvodu se otroke razdeli v pare s pomočjo obeskov, desetic in enic. Isti par nadaljuje naslednjo didaktično igro, kjer z uporabo vej ali travnih bilk določa predhodnik in naslednik danega števila. Pri naslednji nalogi se pari spremenijo v žabe, ki določajo velikostne odnose med števili. Vmes jih nagaja učiteljica štorčja. Za zaključek v skupini ustvarjajo z določenimi deseticami in enicami. Po vsaki uri učitelj naredi evalvacijo. S poučevanjem v naravi učitelj pozitivno vpliva na počutje otrok in sebe.

Ključne besede: gibanje, matematika, material, utrjevanje, igra.

Maths revision – a classroom in nature

An abstract

For the 4th year in a row, teachers at the Ivan Grohar primary school have been teaching outdoor lessons. Through movement and didactic games, the students learn particular goals needed for each school subject. Each lesson has to be well prepared and the teacher has to think about different factors that will be present in outdoor activities. At Maths, in their classroom in nature, the second-grade pupils revise numbers to 100 with the help of different activities, which are created to include various forms of movement and cooperation. In the beginning, the children are paired with the help of pendants, tens and ones. The same pair continues a didactic game where they use branches and grass blades to determine predecessor and successor of a given number. In the next game, pair turn into frogs where they determine size relations between numbers. In the meantime, the teacher stork teases them. In the end, the group creates with given tens and ones. After each lesson, the teacher writes an evaluation. By teaching in nature, teachers positively influence on the well-being of children and their own.

Key words: movement, maths, material, revision, play.

1 Uvod

Ljudje se vedno bolj zavedamo pomena gibanja ter prenasičenosti tehnologije in odvisnosti od le te. Vračamo se nazaj k naravi. Tudi v vrtcih in šolah. Kellert (2002) je ugotovil, da so otroci, ki živijo v stiku z naravo in pridobivajo izkušnje s pomočjo narave bolj srečni, sposobni in bolj čustveno razviti.

Vpliv narave pozitivno vpliva na več področij otrokovega razvoja in sicer na pozornost, koncentracijo, predstave, spomin, reševanje problemov, motorične sposobnosti, uporabo čutil, učenje socialnih veščin, motivacijo, sporočanje, samozavest, pozitivno samopodobo ... (2017, Gyorek, 50).

Otroci potrebujejo izkustveno učenje. Za učence prvega razreda je izkustvo bistvenega pomena, saj je njihova pozornost zelo kratkotrajna, je razložila Kadivnik (2017). v drugem razredu je koncentracija večine otrok že malo boljša, ampak vseeno lahko hitro pade, če otroke poučujemo na frontalni način, brez neke dinamike in pestrih didaktičnih iger. Predvsem jim pa moramo ponuditi čim več gibanja.

Na OŠ Ivana Groharja v Škofji Loki že četrto leto izvajamo projekt Gozdoljub. Gozdoljub je ime za način poučevanja v naravi, na prostem (igrišče, travnik, gozd, ob reki ...). Otroci usvajajo vsa potrebna znanja skozi gibanje, igro in raziskovanje. V naravi izvajamo vse šolske predmete. Sama največkrat izvajam matematiko.

2 Matematika na prostem

Matematika ni samo razmišljanje o pravilnem rezultatu računa, ampak je lahko za otroke še kaj več: zelo motivacijska in zanimiva. Posebej, če pri obravnavi učne snovi dodamo veliko različnih naravnih oblik gibanja ter zanimivih didaktičnih nalog. Naloge vedno prilagodimo specifikam razreda. Pri tem smo zelo pozorni na učno in fizično šibkejši otroke ter ne pozabimo na nadarjene učence. Tudi število otrok je pomembno, ko se odločamo, kako bomo izpeljali učno uro na prostem.

2.1 Priprava na matematiko na prostem

Sama najprej pregledam cilje, ki jih želimo doseči. Razmislim, katero okolje (travnik, gozd, igrišče, peščena cesta ...) bi bilo najbolj primerno za našo uro matematike (pomislim na doseganje ciljev, možnosti naravnega materiala ter različnega naravnega gibanja otrok).

V drugem razredu spoznamo števila do 100. Cilji, ki nas vodijo so:

- Otroci štejejo, zapišejo in berejo števila do 100,
- razlikujejo desetiške enote in razumejo odnose med njimi,
- določijo predhodnik in naslednik danega števila,
- zapišejo odnose med števili.

Zgoraj zapisane cilje najraje utrjujem na prostem, v gozdu ali na igrišču, kjer imamo na voljo možnost pisanja na asfalt ter zeleno površino.

Pred pripravo materiala je potrebno načrtovati v kakšnih oblikah bodo dejavnosti potekale, torej frontalno, individualno, v dvojicah ali skupini. Sama večinoma oblikujem naloge, kjer so oblike dela različne. Ko se odločim kakšne bodo naloge in oblike dela, začnem pripravljati material. Najprej dobro razmislim kakšen naraven material je na voljo, npr. na našem igrišču (asfalt za pisanje, veje, travne bilke ...). Potem pripravim didaktični material, ki ga še potrebujem za našo učno uro. Pri utrjevanju števil do 100 sem potrebovala na karton zapisana in izrezana števila do 100, iz kartona in volne narejene medalje, ki so določale enice in desetice ter krede, vrv in kljukice. Res je pomembno, da imamo prej ves material pripravljen, saj si v času ure na prostem ne moremo privoščiti, da smo nekaj pozabili narediti ali je narejeno ostalo v razredu.

2.2 Izvedba ure matematike na prostem

Vedno, ko z otroki pridemo v določeno okolje, se dogovorimo za pravila. Do kje lahko gremo, na kaj vse moramo paziti (ne lomimo vej, ne hodimo po visoki travi, vedno vidimo učiteljico in sošolce, pazimo drug na drugega ...). Pri podajanju navodil smo res pozorni, da nas otroci spremljajo z očmi in mislimi, saj je na prostem še več zunanjih motečih dejavnosti (različni zvoki, drugo dogajanje v okolju ...), ki zmotijo otrokovo pozornost.

Pri utrjevanju števil do 100 so otroci za uvodno igro dobili medalje oz. obeske. Polovica otrok je dobila medaljo, na katerih je bila napisana številka z rdečo barvo (ena številka od 0 do 9), druga polovica otrok pa medaljo, kjer so bile številke napisane z modro barvo. V nalogi sem vključila tek. Otroci z modrimi številkami so morali ujeti otroke rdečih števil. Ko je otrok ujel sošolca z rdečo številko, sta sestavila število iz števil, ki sta bili zapisani na njunih medaljah. Pri tem sta upoštevala, da je rdeča barva desetica, modra pa enica. Otroka sta tako dobila neko število in postala par. Na ta način, delitve v pare, niso vedno eni in isti otroci skupaj v parih.

Slika1: Obeski, ki predstavljajo desetice in enice.

Naslednja naloga je tudi potekala v parih, ki smo jih dobili v uvodni igri. En otrok v paru je ritemsko stekel do vrvi, kjer so bila obešana različna števila. Vzel je število in stekel

do sošolca. Potem je sošolec vzel število, ga položil na tla in s kredo napisal predhodnik in naslednik danega števila. Vmes je sošolec že tekel po drugo število. Po določenem času sta zamenjala vlogi. Proti koncu igre so pari dobili nekaj časa za pregled zapisa svojih predhodnikov in naslednikov. Nalogo smo zaključili s preverjanjem zapisanih števil. Vsak par je drugemu paru pregledal zapis. Če je prišlo do napake, sem zapise pregledala še jaz in skupaj s parom smo prišli do pravilne rešitve.

Slika2: Določanje predhodnika in naslednika števil.

Med eno in drugo nalogo vedno naredim nekaj minut proste igre, da otroci tudi po svojih željah tečejo, skačejo, brskajo po prsti ...Vmes pripravim material za novo nalogo. Števila do 100 sem razporedila na tla. Med njim je bila večja razdalja. Otroci so postali žabe. Ena žaba v paru je odskakljala do števil. Vzela je dve številki in ju odnesla do druge žabe. Ta žaba je iz vejic, travnik bilk ... postavila velikostni odnos med številoma, ki jih je prinesla druga žaba. Druga žaba je ta čas odskakljala po drugi dve številki. Čez nekaj časa sta se žabi zamenjali. Vmes jima je lahko ponagajala štorclja (jaz), ki je premikala znake za velikostne odnose, če žabi nista bili previdni. Ko smo končali igro, sta žabi še enkrat pregledali, če so znaki pravilno postavljeni. Napake sta popravili.

Slika3: Velikostni odnos med številoma.

Po kratkem odmoru je sledila še zadnja igra utrjevanja, ki je bila povezana z ustvarjanjem. Vsakemu paru sem dala v dlan nek material iz narave (kamen, travno

bilko, daljšo vejico, krajšo vejico, prst ...). Par je poiskal drug par, ki je dobil enak material. Postali so skupina. Določila sem jim število do 100. Število jim je prikazalo, koliko desetice in koliko enic naravnega materiala potrebujejo, da ustvarijo neko podobo (žival, rastlino, predmet ...). Desetice so morale biti podobne navpični črti, enice pa krogu. Po končani nalogi smo si vse podobe pogledali, ugotavljali, kaj prikazujejo ter prešteli ali je skupina pravilno uporabila določeno število desetice in enic.

Slika4: Ustvarjanje z določenim številom desetice in enic.

2.3 Evalvacija ure matematike na prostem

Po končani uri matematike na prostem vedno naredim evalvacijo ure. Razmišljam, ali so bile naloge prelahke, pretežke, so se otroci dovolj gibali, so bili dovolj zaposleni, preveč, premalo, kakšno je bilo sodelovanje otrok, so res utrdili določene cilje ... Zapis dejavnosti, ki smo jih izvajali, zapisujem v svoj zbirnik dejavnosti na prostem. Spremembe, ki bi jih naslednjič naredila pri nalogah, zapišem zraven dejavnosti in jih upoštevam pri naslednjih izvajanjih pouka na prostem.

3 Zaključek

Matematika je zelo pomembna v našem življenju. Otroci jo lahko sprejemajo z navdušenjem ali odporom. Mislim, da je vsak naš trud, da otrokom omogočamo zanimivo uro matematike, kjer je vključeno gibanje in svež zrak, poplačan. Učenci pouk na prostem zelo pozitivno sprejemajo in se vedno razveselijo, ko jim povem, da se gremo učiti ven v naravo. Tam dobivajo konkretne izkušnje in razvijajo naravne oblike gibanja. Učijo se sodelovanja na več različnih načinov. Poleg tega spoznavajo, da morajo biti odprti za ideje drugih in da nimajo oni vedno prav. Le povezana ekipa ali par prinese željen rezultat.

Bistvo pouka na prostem, poleg pridobivanja znanja, je razbremenitev in sproščenost otrok. Vsak učitelj lahko na zanimiv način učencem ponudi več sreče in manj stresa.

In pri tem pomaga tudi sebi, saj tudi sam preživi več časa v naravi, se sprosti in bolj pozitivno gleda na situacije, ki se dogajajo okoli njega.

4 Viri in literatura

Kadivnik, M.: *Solnica*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, št. 2, 2019, str. 25 – 28.

Kellert, S. R.: *Children and nature: psychological, sociocultural, and evolutionary investigations*. London: Mit press, 2002.

Gyorek, N.: *Z orlom belorepcem, po kočevskih gozdovih* (prosojnica). 2017. (citirano 10. 4. 2021). Dostopno na naslovu:

http://life-kocevsko.eu/wp-content/uploads/2015/02/03-LIFE-Kocevsko_Gozd-oblikuje-zivljenje.pdf

Vključenost slepega učenca v pouk športa

Deja Tratnik

Osnovna šola Prežihovega Voranca Jesenice, Slovenija, deja.tratnik@gmail.com

Izvleček

Poučevanje športa slepega učenca, ki je vključen v redni izobraževalni sistem, predstavlja izziv. V prispevku je predstavljeno, kako so uporabljene elementarne igre pri urah športa, tudi kadar je v redno osnovno šolo vključen slep otrok. Elementarne igre so nadgradnja naravnih oblik gibanja. Pri razvoju in vzgajanju otroka ima izreden pomen spoznavanje in osvajanje različnih načinov gibanja, ki so v večini filogenetsko pogojeni. Ker so osnovna gibanja tako otroku kot odraslemu začetniku razvojno najbližja, jih je smiselno vključiti v delo in na njih graditi. Predstavljajo osnovo in podlago na poti k osvajanju sestavljenih in zahtevnejših gibanj. (Toš, 2009) Cilj elementarnih iger pri slepem učencu je, da se z njimi razvija posamezne gibalne sposobnosti, spodbuja močna področja in se ga usposablja za samostojnost v mobilnosti in orientaciji v ožjem in širšem okolju. Učenec ob tem občuti čustveno zadovoljstvo in se socializira. (Burian, 2016)

Ključne besede: inkluzija, šport, slep otrok, socializacija, elementarne igre

The involvement of the blind pupil in sports lessons

Abstract

Teaching the sport to a blind pupil who is included in the regular education system is a challenge. This article presents how elementary games can be used in sports lessons, so that a blind child, enrolled in regular primary school, can also participate. Elementary games are an upgrade of natural forms of movement. In the development and upbringing of a child, it is extremely important to get to know and master different ways of movement, which are mostly phylogenetically conditioned. Since the basic movements are the closest to the development of both a child and an adult beginner, it makes sense to include them in our work and build on them. They represent the basis and the foundation on the path to conquest composite and more complex movement. (Toš, 2009) The goal of elementary games, when it comes to a blind pupil, is to use them to develop individual motor skills, encourage strong areas and train him for independence in mobility and orientation in the immediate and wider environment. The pupil feels emotional satisfaction and socializes. (Burian, 2016)

Key words: inclusion, sport, blind child, socialization, elementary games

1 Splošno o elementarnih igrah

Igra ima pomembno vlogo pri razvoju v celostno, harmonično in v ustvarjalno osebnost. Z njo se razvijajo telesne in duševne sposobnosti, zadovoljujejo se potrebe po gibanju, hkrati pa predstavlja tudi pomembno sredstvo za socializacijo.

Za elementarne igre, ki se v športni praksi uporabljajo predvsem kot sredstvo pozitivnega vpliva na spremembe v telesnem razvoju vadečih, je značilno, da imajo preprosta in prilagodljiva pravila, ki se lahko spreminjajo na vadbene možnosti in zastavljene cilje ter glede na gibalne sposobnosti in znanje vadečih. V teh igrah je zmaga le motivacijsko sredstvo za doseg zastavljenega cilja, z njihovo pomočjo pa se razvijajo in dopolnjujejo gibalne kvalitete človeka, vpliva pa se tudi na njegove funkcionalne sisteme. Elementarne igre so namreč igre, ki vključujejo elementarne oblike človekovega gibanja (tek, plazenje, plezanje, meti itn.) ter imajo možnost prilagajanja pravil trenutnim okoliščinam in potrebam. Predstavljajo sredstvo, s katerim lahko vadeči igraje in sproščeno razvija svoje gibalne sposobnosti (moč, hitrost, koordinacijo, natančnost, ravnotežje itn.), kar predstavlja osnovo za njihov telesni razvoj. Ker pa je značilnost elementarnih igre gibanje, pa se lahko z njimi pozitivno vpliva tudi na velike funkcionalne sisteme telesa (krvožilni, dihalni in lokomotorni sistem itn.).

1.2 Elementarne igre za slepe

Organizirane morajo biti tako, da se lahko slepi vklopijo v skupino. Če diagnoza ne opozarja na škodljive posledice telesne vadbe, se lahko s slepimi izvaja številne igre. Treba se je izogibati okoliščinam, ki bi slepe prestrašile, bile nevarne za poškodbe oz. bi jim izzvale negativne izkušnje.

Vodenje iger na splošno zahteva preprosta pravila, kratko razlago, predstavitev, prilagojeno primanjkljaju in osebnostnim lastnostim vadečega, prilagajanje pravil ter predhoden dogovor o rezultatu v igri. (Burian, 2016)

1.3 Pomen elementarnih iger za slepe

Izvajanje elementarnih iger je za slepe pomembno. Poleg pozitivnih vplivov na telesni gibalni, senzorni, čustveni in socialni razvoj jim izvajanje omogoča pridobitev vseživljenjskih znanj in vrednot.

Z nekoliko domišljije in ustvarjalnosti se lahko organizirajo in izvajajo elementarne igre, v katerih slepi aktivno sodelujejo.

2 Strategije poučevanja slepih

Videči pridobivajo informacije iz okolja prek čutil. Tokovi zaznavanja in sprejemanja informacij gredo prek oči, ušes, taktilnih in kinestetičnih čutil ter vestibularnega aparata. Slepí in slabovidni pa imajo tok zaznavanja informacij iz okolja spremenjen. Izpad informacij iz vidnega kanala nadomeščajo z informacijami prek drugih čutil (tip – taktilno zaznavanje, sluh – akustično zaznavanje ...). Kadar imamo v učni proces vključenega slepega učenca, moramo tako prilagoditi pravila igre. V nadaljevanju bomo predstavili, kako lahko preko elementarnih iger tudi slepemu učencu in ostalim videčim omogočimo doseganje ciljev.

2.1 O strategijah poučevanja slepih na splošno

Kot pravi Burianova (2016) se mora slepi učenec pred dejavnostmi orientirati v novem vadbenem okolju, spoznati mora spremembe v že poznanem okolju.

Pri izvajanju elementarnih iger moramo poskrbeti za varnost. Če samostojno izvajanje ni mogoče, se slepemu nudi osebno vodenje ali drugačno pomoč.

Slepi potrebujejo več časa za raziskovanje, spoznavanje in za utrjevanje nalog, tako da je potrebna časovna prilagoditev za razlago, predstavitev in izvedbo elementarnih iger.

S slepimi se ravna enako kot z drugimi, le da je potrebno bolj natančno in nedvoumno besedno usmerjanje za opredelitev smeri, razdalje itn. Ne izogibamo se besedam, ki se nanašajo na vid (vidiš, poglej ...).

Uporabljamo besede in povedi, ki natančno in nedvoumno opredelijo smer, razdaljo itn. (2 m pred tabo levo, naredi tri korake desno ...).

Ustvarjamo okoliščine za učenje preko drugih čutil (sluh, tip, vonj, kinestetično zaznavanje...).

Izogibamo se zaščitništvu, saj le-ta slepim onemogoča pridobivanje gibalnih izkušenj. Ustvarjamo pogoje, v katerih posameznik naredi čim več sam. Pomaga se tam, kjer slepi gibanja na obvlada ali ne zmore. Športno orodje in pripomočke se pripravlja in pospravlja skupaj. Slepemu se tako sporoča, da je potreben in koristen.

Spodbujamo neodvisnost, tako da ustvarjamo okoliščine, v katerih so slepi lahko dejavni in aktivni. Gibalni pogoji, ki se večkrat ponovijo v različnih oblikah dela, jim omogočajo spoznavanje lastnih sposobnosti in učinkovitosti v gibanju.

Pri izvedbi dejavnosti pomaga zvok glasu in predmetov. Glede na smer in oddaljenost prihajajočega zvoka se slepi orientirajo v prostoru. Med dajanjem navodil se ne premikamo, slepega pokličemo po imenu, šele nato pa se začne podajanje navodil. Slepega učenca spodbujamo in opozarjamo, tako da smo obrnjeni proti njemu.

Predmete mečemo in podajamo slepemu, tako da ga pokličemo po imenu, ustvarjamo zvok z zvonečo žogo. Slepí pa podaja in meče predmete, tako da pred metom pokliče videčega, počaka, da se odzove z glasom/ploskom, šele nato vrže v smeri prihajajočega zvoka.

2.2 Okolje, drobni pripomočki in športno orodje

Pred dejavnostjo v novem vadbenem okolju se mora slepemu omogočiti, da spozna vadbeni prostor. Začne se pri vhodu in nadaljuje v smeri urinega kazalca. Med hojo po obrobju vadbenega prostora se ga spremlja. Tako se mu omogoči taktilno raziskovanje ter pregledovanje nepremične in premične opreme. Hkrati se mu pojasnjuje in opisuje posebnosti prostora. V vadbenemu okolju, ki je slepemu že poznano, se predstavi morebitne spremembe.

Vadbeni prostor mora biti izprazen, saj se le tako lahko zagotovi varno izvajanje elementarnih iger. Glavna in pomožna orodja ter drobni pripomočki naj se nahajajo ob robovih vadbenega prostora.

Robove vadbenega prostora označimo z lepljivimi hrapavimi trakovi. (Burian, 2016)

2.3 Metode dela in pripomočki

Zaradi nemožnosti učenja s posnemanjem lahko uporabimo razlago in prikaz v povezavi s telesnim vodenjem ali taktilnim raziskovanjem. V tem primeru izvajamo gibalno nalogo skupaj s slepim. Izvajamo jo tako, da slepega postavimo v želeni položaj, se postavimo tik pred njega ali za njim in s prijemom za roke ali telo z njim izvajamo želeno gibanje.

Za slepega je pomembna uporaba drobnih pripomočkov in prilagoditev okolja npr.: žoge, ki oddajajo zvok, drobni pripomočki, ki oddajajo zvok (plastenke, žvižgač...), baloni z riževimi zrci, lahke penaste žoge na elastiki, žoge različnih velikosti in materialov, talne in stenske oznake (hrpavi samolepljivi trakovi) (Burian, 2016).

2.4 Pravila

Elementarno igro, v katero je vključen slep učenec, se s prilagajanjem pravil nekoliko spremeni. Lahko prilagodimo pravila igre in pravila vadečih. Npr.: vadeči doseže točko z zadetkom košarkarske table in ne le koša, v igri se uporablja zvoneč žogo, v igri ni avtov, če se igra v dvorani, vadečemu je pri igranju košarke dovoljeno vodenje žoge, tako da žogo lovi z obema rokama, metov in podaj vadečega ni dovoljeno prestopiti, časovna prilagoditev ipd.

Občasno izvajamo elementarne igre tudi tako, da s prevezo zakrijemo vid vadečim.

3 Izvajanje elementarnih iger s slepim učencem vključenim v redni izobraževalni sistem

Vse elementarne igre smo preizkusili in izvajali v vadbeni skupini učencev 4. in 5. razreda rednega programa osnovne šole. Nekatere igre so bile sprejete bolje in z večjim navdušenjem, druge z manjšim. Največkrat je bila ovira gibalna omejenost otroka, ki je spremljal slepega. Dobro sprejete so bile predvsem tiste igre, kjer smo s prevezo zakrili oči tudi vadečim (npr. štafetne igre). Nekateri so to počeli radi in večkrat, drugi so vodenje zavračali. Če se je izkazalo, da se z igro ni dosegalo ciljev, je nismo

izvajali ponovno. Večkrat smo izvajali elementarne igre, s katerimi smo dosegali vsaj nekatere od didaktičnih, gibalnih, čustvenih in socialnih ciljev.

4 Zaključek

Slep učenec, ki je bil vključen v redni osnovnošolski program, je zelo rad sodeloval v elementarnih igrah. Ob upoštevanju zgoraj naštetega se je tako vključeval v vadbeni proces in dosegal zastavljene cilje. Prav tako pa smo prisluhnili njegovim idejam in predlogom prilagajanja.

5 Viri in literatura

Burian, M.: *Elementarne igre in igrarije za slepe in slabovidne*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, 2016.

Petkovšek, M. in Kremžar, B.: *100+1 igra*. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani, 1986.

Pistotnik, B.: *Vedno z igro, Elementarne in družabne igre za delo in prosti čas*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport, 2004.

Pistotnik, B.: *Elementarne igre*. Ljubljana: Fakulteta za šport, 1993.

Vpliv igre na celostni razvoj otroka

Marta Zaplotnik

OŠ Franceta Prešerna Kranj, Slovenija, marta.zaplotnik@sfpkr.si

Izvleček

Igra in nestrukturiran prosti čas sta za otroka osnovni dejavnosti, ki pomembno vplivata na telesni, socialni, čustveni in spoznavni razvoj. Sta otrokova potreba in pravica. Med igro otrok razvija lastne kompetence, gradi samozavest in samopodobo ter se uri za prihodnje izzive v resničnem svetu. Danes na pomenu pridobiva potreba po gibanju in telesni aktivnosti. Kar presega vsakršne modne muhe je bistven razvoj otrok v svobodne, močne in vsestranske ljudi. Ohranjanje in spodbujanje otroške radovednosti je zelo pomembno za otrokov celostni razvoj. Igra je globoko zakoreninjena v naši naravi. Ima velikansko korist za naše možgane. Še bolje je, če je tvegana. Skoraj neopazno je igra na prostem v zadnjih 30. letih začela izginjati iz življenja otrok. Zdi se, da je tehnologija vsem postala nova prijateljica v igri. Ta težava skrbi številne strokovnjake. Dokazi iz živalskega sveta nakazujejo, da s fizično igro postajamo pametnejši, pogumnejši in morda celo prijaznejši.

Ključne besede: igra, potreba po gibanju, otroška radovednost, nestrukturiran prosti čas, otrokov razvoj

THE INFLUENCE OF THE ACTIVE PLAY ON THE WHOLE DEVELOPMENT OF THE CHILD

Abstract

Active play and unstructured free time activities are very important in the physical, social, emotional and interpersonal development of a child. They are the needs and rights of the child as well. Through active play, the child develops its own competences, builds its self-confidence and self-image and works towards future challenges in the real world. In today's time the need of moving and exercise became even more relevant. What overrules all kinds of fashionable approaches is the importance to educate our children into free, strong and independent people. Furthermore, it is very important to maintain and support the child's curiosity, which is beneficial for the whole development of the child. Active play has been the most important part of our childhood and it is deeply rooted in our nature. It has an enormous impact on our brain. The riskier it is, the more interesting. In the last 30 years it began to disappear from the lives of our children in the most silent way. It seems as if technology has become the new friend in the child's game. It is a problem which worries many professionals. Evidence from the animal world show us that through active play we become smarter, more courageous and maybe even friendlier and more sociable.

Key words: active play, the need to move, child's curiosity, unstructured free time, the development of the child

1 Igra kot spodbuda razvoju

Odrasli se moramo zavedati, da je prosta igra izredno pomembna za otrokov razvoj. Čas, ki ga otrok preživi ob prosti igri ima pomembno vlogo pri razvoju samostojnosti, samozaupanja, kognitivnih sposobnosti, domišljije in kreativnosti ter obvladovanju stresa. Otroku, ki preživi več časa v naravi, ob prosti igri in spontanah dejavnostih, ima bolj razvite izvršilne funkcije. Prosta igra je za otroke naraven način učenja. V igri, v kateri odrasli niso prisotni, ima otrok večji nadzor in se lažje uveljavlja. Sam se odloča, sam rešuje probleme, sam ustvarja in spoštuje pravila. Otroku je v igri zelo motiviran, čeprav odrasli otroške igre ne razumejo vedno kot izziv. V njej so povezani vsi vidiki razvoja in učenja, zlasti afektivne in kognitivne funkcije. Ko ima otrok za igro dovolj časa, ta preraste v bolj kompleksno ter postane bolj kognitivno in socialno zahtevna. Skoznjó otrok raziskuje materiale in odkriva njihove lastnosti, za igranje z njimi domiselno uporablja svoje znanje. Prav tako izraža svoja čustva in razkriva notranje občutke, ohranja notranje ravnovesje, telesno in duševno zdravje ter dobro počutje. Med prosto igro otrok razvije občutek, kdo je in kakšna je njegova vrednost. Drug od drugega se učijo socialnih veščin in delitve. Samostojno se ukvarja s konflikti in se nauči reševanja problemov. Razvija komunikacijske in jezikovne spretnosti ter uporablja znake. Uporaba simbolov je ključnega pomena pri razvoju učenja s čutili do abstraktnega mišljenja¹.

Iz moje prakse

Na šolskem vrtu imamo nekaj igral. Opazila sem, da otroci ob prihodu na vrt najprej stečejo do njih. Nekaj časa se veselo igrajo, potem pa se s prijatelji rajši igrajo domišljajske igre. Pri tem uporabijo preproste rekvizite, kot so palice, kamenčki, vejice, drevesni listki, ali pa namišljene elemente, kot so različne živali, vozila, različna okolja. Včasih pride med njimi tudi do trenj. Le redko je potrebna intervencija odraslega. Potrebna je po navadi takrat, ko skupino zmoti nekdo tretji. Lahko želi v njihovi igri sodelovati, pa ga ti ne želijo sprejeti, ali pa se zabava na način, da skupino pri igri moti in jim uničuje rekvizite.

1.1 Vpliv igre na zorenje možganov

Raznolike igre otroku ponujajo različne dražljaje. Med igro prihaja do zapletene aktivacije več področij v možganih. Znanstveniki so ugotovili, da podgane, ki živijo v raznolikem in razgibanem okolju, bolje rešujejo probleme in se hitreje znajdejo v labirintu. Ob tem pa se celo spremeni struktura njihovih možganov. Igra z vrstniki pomaga graditi mrežje v prefrontalni skorji možganov, ki uravnava kompleksne socialne interakcije³.

2 Vrste igre

Ločimo različne vrste igre:

- gibalna (otrok pridobi nadzor nad gibi),

- simbolna (razvija spoznavne sposobnosti),
- funkcijska (se uri v zaznavah in ustreznih gibalnih vzorcih),
- konstrukcijska (otrok načrtuje, se uči branja načrtov),
- igra s pravili (razvija socialne kompetence).

Nekatere igre potrebujejo rekvizite – igrače, pri drugih zadostuje naše telo ali družba vrstnika, pri tretjih pa si igračo – rekvizit izdelamo kar sami. Otroci praviloma prehajajo iz ene vrste igre v drugo².

Iz moje prakse

Ko smo se iz šolanja na daljavo vrnili v šolske klopi, smo morali tako pri delu kot pri igri skrbeti za medsebojno razdaljo. V podaljšanem bivanju sem otrokom pripravila različne dejavnosti za samostojno delo. V učilnici so otroci med drugim pletli zapestnice, šivali lutke, ustvarjali iz papirja, plesali. Na šolskem vrtu so se igrali elementarne igre, pri katerih so ves čas pazili na medsebojno razdaljo. Po dveh igrah so me prosili, če se gredo lahko igrati po svoje. Po travniku so tekli, skakali, delali kolesa in ga raziskovali.

3 Otroška igra in igrače

Za kakovostno igro igrače niso ključnega pomena. Pomembnejši je dogajanje med igranjem z njo. Res pa je, da lahko dobra igrača igro navdihne. Kakovostna igrača ponuja raznoliko igro in je estetsko, vizualno, barvno in na otip zelo privlačna. Pritegne otrokovo pozornost in vključi njegove čute. Pri otrocih s primanjkljaji v razvoju je potrebno igračo prilagoditi⁴.

3 Današnji otroci in igra

Danes otroci na prostem preživijo pol manj časa, kot so ga njihovi starši. Ta težnja skrbi številne strokovnjake, zlasti ker dokazi iz živalskega sveta nakazujejo, da s fizično igro postajamo pametnejši, pogumnejši in morda celo prijaznejši. Znanstveniki so ugotovili, da se igrajo bitja vseh vrst. Še vedno jih preseneča, katere živali se igrajo in s kom to počnejo (hobotnica v akvariju, ribe, pajki). Včasih se igrajo presenetljivi pari (pes in zajec)³.

3.2 Posledice pomanjkanja igre

Velja splošna teorija, da se mladiči igrajo zato, da se pripravljajo na odraslost. Znanstveniki pa danes odkrivajo morebitno povezavo med igro in sočutjem. V Kanadi so pri poskusu s podganami ugotovili, da podgane, ki se niso mogle igrati, niso razvile socialnih veščin. Na koncu poskusa so proučili možgane podgan, ki se niso igrale. Del, ki nadzira odločanje in obvladovanje vzgibov, je bil premalo razvit. S poskusi so dokazali, da igra spreminja prefrontalno skorjo. Skorja je pomembna za prenašanje stresa. Poleg prefrontalne skorje so bile drugačne tudi živčne celice. V primerjavi z običajnimi celicami so bile videti neurejene. Če otroci nimajo možnosti za igro, ne dobijo izkušenj, ki jih pripravijo na učinkovito reševanje težav v nepredvidljivem svetu odraslih. Več raziskav proučuje pogostost depresije in psihopatologije pri otrocih. Igre je manj, duševnih motenj pa več. Pri poskusu s hrčki je žival, ki se ni igrala, pretirano plašna in se odziva nepremišljeno, v tem primeru z anksioznostjo. Nasprotno igre ni delo, ampak depresija. Igra v živalskem svetu ali na šolskem igrišču nam pomaga, da se pripravimo na spoprijemanje z življenjskimi vzponi in padci. Otroška igra se je

korenito spremenila. Prejšnja generacija otrok za zabavo ni potrebovala veliko. Vrv, nekaj vej. Otroci danes preživijo manj časa zunaj kot njihovi predhodniki. To pomeni od 4 do 7 minut proste igre zunaj ter 7 ur in pol pred zaslonom na dan. Ko so proučevali moža, obsojenega zaradi množičnega streljanja, so ugotovili, da zaradi odsotnosti igre ni obvladoval nasilnih čustev. Pri več kot 6000 ljudeh so preverili, kako so se igrali. Ugotovili so, da je zabava nujna za optimizem, zadovoljstvo, občutek sposobnosti in pristno osebnost. Prikrajšanost za igro je le en dejavnik. Svetovna zdravstvena organizacija poroča, da se duševno zdravje mladih slabša. Vsak 5. otrok v Evropi ima razvojne, čustvene ali vedenjske motnje. Vsak 8. je duševno bolan³.

Iz moje prakse

Opažam, da imajo današnji otroci vedno več težav s pozornostjo. Ob branju pravljic imam včasih občutek, da se dolgočasijo. Zdi se mi, da jih zgodba brez migetajočih slik na ekranu težje pritegne. Veliko je tudi nestrpnosti. Za prepir ali pretep je dovolj že napačen pogled ali slučajen telesni stik. Prav tako opažam, da se otroci večkrat dolgočasijo. Če jim vzamemo računalnik ali telefon, ne vedo, kaj bi počeli.

3.3 Pomen tvegane igre

Različni raziskovalci so prišli do enakih zaključkov. Tveganje je zelo pomembno za preprečevanje poškodb. Kadar otroci tvegajo, tudi z nevarnimi izzivi, spoznavajo delovanje telesa, kaj jim je všeč, kako deluje svet. Učijo se osnovnih veščin za obvladovanje tveganja. Včasih je bilo nekaj običajnega, da so se otroci potepali brez nadzora in počenjali stvari, ob katerih bi starši morda ostali brez besed. V 80. letih pa so odkrili čar videoiger. Približno ob istem času so starši začeli razmišljati, da je zunanji svet poln nevarnosti. Igranje v prostoru se je zdelo varnejše. Ves čas gledamo pametne telefone, zasipajo nas z novicami o katastrofalnih dogodkih, zato povsod vidimo nevarnost. Starše najbolj skrbi, da bi otroka ugrabil neznanec. Verjetnost je tako majhna, da je statistika ne upošteva. Predstave staršev in družbe so zmotne, če jih primerjamo s podatki³.

Iz moje prakse

Otroci neznansko radi plezajo po drevesih. V strahu za njihovo varnost jim v šoli plezanja po drevesih ne dovolimo. V mojem otroštvu smo se otroci na vasi vsak dan družili in skupaj igrali. Raziskovali smo gozd, potok, travnike. Izmišljali smo si najrazličnejše igre, poleti smo se kopali v potoku, zelo radi smo plezali po drevesih. Domov smo se vračali šele ob večerih. Danes se za skupno igro otrok najprej po telefonu dogovorijo starši, igrajo pa se lahko samo v bližini doma.

4 Zaključek

Kaj lahko storimo? Skupnost lahko oblikujemo tako, da se bodo otroci hoteli igrati zunaj in da jim bodo starši to dovolili. Zdi se, da občutek svobode ob igri na prostem sprošča tudi domišljijo. Otroci se igrajo, da poskušajo preživeti v divjini. V reki lovijo ribe (storžke). Radi se igrajo v grmovju, gozdu, na drevesih, plezajo, hodijo po ograji. Otroci, zlasti deklice, veliko več igrajo na prostem, kadar jih nihče ne nadzira. Danes po svetu poskušajo igro vključiti v javne prostore. Prizadevajo si, da bi igra postala ena izmed gradnikov urbanega oblikovanja in da bi arhitekti snovali stavbe in javne prostore tako, da bi spodbujali igro in učenje³.

Igra je danes pomembnejša kot kdaj prej. V svetu, kjer se informacije vsaki 2 leti in pol podvojijo, potrebujemo kritične mislece in izvirne motivatorje. Potrebujemo otroke, ki se učijo iz napak in vztrajajo pri ustvarjanju novih stvari. Igra in peskovnik vsebujeta vse to. Najpomembnejše je, da jim omogočimo varno okolje, nato pa se jim umaknemo in jih prepustimo igri. Naj se igrajo po svoje.

Viri in literatura

¹ Bregant, T: Pomen igre za otrokov razvoj. (splet). Dostopno na naslovu: <https://zdaj.net/otrok/predsolski-otrok/pomen-igre-za-otrokov-razvoj/>. (povzeto 12. 4. 2021)

² Paj, M.: Vloga in pomen proste igre za otrokov razvoj. Diplomsko delo. Maribor: PEF za predšolsko vzgojo, 2017. (povzeto 12. 4. 2021)

³ Mclean, C.: Moč igre. RTV SLO: Dokumentarni program. (predvajano 18. 5. 2020, povzeto 12. 4. 2021)

⁴ Keller, G.: S srcem v šoli. Učbenik pedagogike za starše. Ljubljana: Zavod za razvoj waldorfskih šol in vrtcev, 2014. (povzeto 12. 4. 2021)

Vpliv učitelja na dobre medosebne odnose v podaljšanem bivanju

mag. Tina Podgoršek

Osnovna šola Simona Jenka Kranj, SLOVENIJA, t.podgorsek@gmail.com

Izvleček

Način dela in čas, ki ga z otroki preživi v podaljšanem bivanju, učitelju omogočata, da številne situacije uporabi kot priložnost za boljše medosebne odnose. Dayton (2012, v Pollan in Wilson-Younger, 2012) meni, da učenci pri reševanju konfliktov potrebujejo pomoč učitelja, zato jim mora dajati pozitiven zgled. Ključna je njegova razlaga pravil in pričakovanj na začetku šolskega leta ter zavedanje vloge mediatorja. Pozitivno razredno okolje nastane z razvijanjem medosebnega spoštovanja, učencem pa je treba dati občutek pripadnosti razredni skupini. Z vzpostavitvijo dobrih odnosov v razredu in iskanjem povezovalnih aktivnosti skuša učitelj v učencih zbuditi notranjo motivacijo in uvid, da je treba te odlike vzpostavljati in ohranjati. S tem doseže bistvo: sodelovanje, povezovanje in dobro počutje vseh.

Ključne besede: medosebni odnos, učitelj, učenec, podaljšano bivanje, sodelovanje, povezovanje

The Influence of the Teacher on Good Interpersonal Relationships in After-School Classes

Abstract

The way the teacher works and the time he or she spends with the children in after-school classes allow him or her to use many situations as an opportunity for improving interpersonal relationships. Dayton (2012, in Pollan and Wilson-Younger, 2012) believes that students need the help of a teacher in resolving conflicts, so the teacher should set a positive example for them. His or her explanation of the rules and expectations at the beginning of the school year and awareness of the role of a mediator are crucial. A positive classroom environment is created by developing interpersonal respect, and students need to be given a sense of belonging to a class group. By establishing good relationships in the classroom and finding integrating activities, the teacher tries to awaken in students the inner motivation and awareness that these virtues must be established and maintained. In doing so, he or she achieves the essential: cooperation, integration, and well-being of everyone.

Keywords: interpersonal relationship, teacher, student, after-school classes, cooperation, integration

1 Medosebni odnosi

Učenci in učitelji v šoli preživljajo vse več časa, zato so odnosi med njimi toliko pomembnejši. V oddelku podaljšanega bivanja učitelj s svojim načinom vodenja razreda začrta smer in kakovost medosebnih odnosov. Del šolskega vsakdanjika so tudi konflikti, ki puščajo sledi v odnosih in klimi razreda. Učitelj ima torej pomembno vlogo pri vzpostavljanju medosebnih odnosov, saj sta zmožnost uravnavanja čustev in spretna komunikacija ključna za razplet konflikta. Vse to vpliva na oblikovanje osebnosti učitelja in učencev. Več avtorjev (v Pšunder, 2011) meni, da učiteljevo vodenje razreda ni le ukrepanje ob neprimernem vedenju, ampak gre za njegove strategije omogočanja pozitivnega, inkluzivnega, podpornega, produktivnega, skrbnega in harmoničnega okolja. Marzano (2003) navede podatek, da več kot 100 študij kot ključno dimenzijo pri vodenju razreda navaja kvaliteten odnos učitelj – učenec. Omogoča ga želja po sodelovanju, saj se ga s tem gradi, prav tako pa se ustvarja pozitivno vzdušje v razredu. Nujno je dosledno odzivanje na (neprimerno) vedenje in sprejemanje odgovornosti vseh udeleženih za svoja dejanja. Največji vpliv v življenju posameznika imajo odnosi z drugimi (Owusu–Mensah, 2007); tako na odnos med učiteljem in učencem vplivajo značilnosti otroka, učitelja in socialnega okolja. Več avtorjev (v Drugli, 2013) meni, da so bližina, odprta komunikacija in podpora učitelja značilnosti pozitivnega odnosa učitelj – učenec, negativen odnos pa vsebuje veliko konfliktov in negativnih čustev.

1.1 Odnosi v podaljšanem bivanju

Učitelj podaljšanega bivanja ima v vzgojnih momentih v razredu pomembno vlogo. Zaradi posebnih oblik dela (prehrana, sprostitevna dejavnost, samostojno učenje, usmerjen prosti čas) so dobrodošle kvalitete: izvirnost, iznajdljivost, prilagodljivost, strpnost, komunikativnost, povezovalnost in reševanje nesporazumov. Našteti kvalitet ne premore vsak učitelj in tudi na različne situacije ne more biti pripravljen. Učenci so različni, razredi številčni, oddelki so tudi kombinirani in delo nenehno moteno (odhodi domov, interesne dejavnosti, moteči učenci ...). Glede na poznavanje učencev, njihovo motivacijo, zanimanja, sposobnosti in razpoložljivi čas se dejavnosti sproti prilagaja in skuša poskrbeti za sproščeno, povezovalno, prijateljsko vzdušje.

Vrste medosebnih odnosov v podaljšanem bivanju

Odnos učitelja z učenci mora temeljiti na sodelovanju, povezovanju, spoštovanju, zaupanju, pozitivnih vrednotah, strpnosti, sprejemanju drugačnosti, dobri komunikaciji, empatičnosti, učenju nadzorovanja čustev in konstruktivnega reševanja konfliktov. Učitelj tako daje zgled, po katerem se učenci ravna in tako razvijejo sposobnost, da v odnosih kvalitetneje funkcionirajo, gradijo boljše odnose in zanje začnejo prevzemati odgovornost. Pšunder (2004) navaja, da učitelju zavedanje pomembnosti medosebnih interakcij na vedenje v šoli omogoča iskanje možnosti za večjo povezanost z učenci in grajenje odnosov ter manj neprimernega vedenja.

V odnosu med učenci se razkrijejo njihove karakterne lastnosti. Pomembni vlogi igrata učiteljev način dela in osebnost. Njegove naloge so vzpostavljanje prijetnega učnega okolja, odzivanje s pohvalo, skrb za pozitivno razredno klimo, učenje odgovornosti (samoobvladovanje; pokazati ustrezne načine vedenja in ne le odziv na neprimerno), vzpostavljanje jasnih pravil in posledic njihovega nespoštovanja. Različne dejavnosti mora organizirati čim bolj povezovalno, sodelovalno, zabavno, empatično in s tem

omogočiti duha skupinske dinamike. Ideje naj črpa iz lastnih izkušenj in izkušenj kolegov ter skrbi za samoizobraževanje. Zavedati se mora, da vsak posameznik sooblikuje odnos in sprejeti raznovrstnost otroških osebnosti. Učitelj predstavlja model učenja veščin komuniciranja, empatije, reševanja problemov z iskanjem rešitev ter odgovornost za lastna dejanja, in ne krivca. Učenci s tem pridobivajo socialno občutljivost in razvijajo medosebne socialne spretnosti.

Učitelj podaljšanega bivanja in razrednik morata biti kljub osebnostnim razlikam in v dobro celotne skupine sposobna konstruktivne komunikacije (skupna pravila, dogovarjanje glede domačih nalog, razreševanje težav, napredek učenca, odnos s starši ...). V njunem odnosu, prepletenem s sodelovanjem, spoštovanjem, zaupanjem, pomočjo ... učenci prepoznajo zgled. S kolegico sva bili že večkrat v timu in delujeva usklajeno. Vsakodnevno komunicirava in si izmenjujema opažanja o učencih (učna snov, vedenje), vzdušju razreda, domačih nalogah, šolskem delu, pomoči določenemu učencu. Podpirava se pri profesionalnem odnosu do otrok in staršev, si svetujeva, pomagava, izvajava skupne projekte, tehniški dan, likovno umetnost, novoletni bazar, se udeležujeva izobraževanj in tako uspešno sodelujeva. Če je treba, se z učenci pogovoriva o njihovem vedenju, poudariva dobre zglede med njimi, možnosti ustrežnejšega ravnanja pri določenih nesoglasjih (sami podajajo rešitve), ponoviva naša pravila in dogovor – »bodimo prijatelji«, pohvaliva napredek posameznikov in spodbujava medsebojno pomoč.

Učitelj podaljšanega bivanja in starši se v nižjih razredih srečujemo vsakodnevno, kar omogoča sprotno reševanje težav in razvoj odnosa, ki temelji na sodelovanju in zaupanju. S kolegico sodelujeva s starši na govorilnih urah, roditeljskih sestankih in po elektronski pošti. Po Pšunder (2006) učitelja pri presojanju disciplinskega pristopa vodi načelo sodelovanja s starši, saj to zelo vpliva na učenčeve dosežke pri učenju in vedenju. Bistveno je uspešno sodelovanje s starši skozi vse leto, saj je v primeru težav starše tako lažje pritegniti k sodelovanju in pripomore k izboljšanju discipline. Pomemben je prvi stik s starši in zavedanje vseh, da delamo v dobro otroka. Če so starši dobri sogovorniki in partnerji učitelju, otrok rad hodi v šolo in dela po najboljših močeh.

2 Praktične možnosti povezovanja, sodelovanja v razredu

Moje delo poteka v drugem razredu s 27 učenci. Zaradi izkušenj in izobraževanj se zavedam pomena dobrih odnosov za uspešno delo in prijetno počutje. Prav tako se zavedam svojega večinskega vpliva za doseg zgoraj omenjenih ciljev in zato skušam z učenci, s pomočjo spodaj naštetih dejavnosti, soustvarjati pozitivno razredno ozračje in doprinesti k njemu.

Spoštovanje pravil – mirno, varno okolje

Na začetku šolskega leta v pogovoru in z obrazložitvijo predstavim jasna razredna pravila, ki so splošna, maloštevilna in jih po možnosti sooblikujemo (dvigni roko, poslušaj, tiho delaj domačo nalogo, mirno se igray, pazi na varnost, bodi prijateljski). Eno pravilo je osnovno – s štetjem do 10 želim pritegniti njihovo pozornost (če mora biti pozornost res hitra, rečem »zamrzni« in učenci obstanejo v trenutnem položaju – vplet zabave). Štetje pride v poštev tudi, ko si za neko delo vzamejo preveč časa (pospravljanje igrač, konec igre) in želim pospešiti proces. Torej imajo jasen znak in lažje prekinajo dejavnost. Večkratno ali hujše kršenje pravil ima za posledico

»desetko« – čas brez igre za razmislek in pogovor. Jasnost in količinska zmernost pravil učitelju omogočata večjo vztrajnost in doslednost njihovega izvajanja. Tako jih učenci, zlasti če prepoznajo njihovo smiselnost in jih sooblikujejo, vzamejo za svoja. Vsakodnevno na začetku povem potek dejavnosti in takšno strukturo učenci prepoznajo kot rutino, kar olajša delo in jim predstavlja varnost.

Urejanje razreda – skrb za skupen prostor

Učence navajam na skrb za lasten prostor, stvari in razred. Vsak pospravi svojo mizo, stol in predalček ter pripravi zvezke za domačo nalogo. Pospravijo igrače in počistijo razred. Tako skrbimo za higieno, red in urejenost prostora, v katerem se dobro počutimo in razvijamo večjo pripadnost.

Vzgoja z igro

Najljubša dejavnost otroku ponuja zabavo, svobodo, dobro počutje, sprostitvev in je hkrati odlično vzgojno sredstvo. Predstavlja priložnost za učenje vrednot in pomaga izoblikovati otrokovo osebnost. Učenec izkuša zmage in poraze, gradi samopodobo in samozavest, samodisciplino, strpnost, zaupanje, samostojnost, odgovornost, pravičnost, spoštljivost, iniciativnost, uravnava čustva, podreja lastne interese skupini. Kompleksno in problemsko zastavljene igre razvijajo mentalne in gibalne sposobnosti, talente, domišljijo, naravne oblike gibanja, koordinacijo, sodelovanje v skupini, upoštevanje pravil, zdravo tekmovalnost, pošteno igro ...

Med sprostitevno dejavnostjo učenci izberejo mirne igre v razredu: kocke, družabne igre, risanje in barvanje ter ustvarjanje, ali igre na igrišču: z žogo, kredami, kolebnico, domišljajske igre, tek in hoja, skrivanje, lovljenje ...

Usmerjen prosti čas zapolnimo z ustvarjanjem, socialnimi ali besednimi igrami, ugankami, poslušanjem glasbe, plesi, risankami, zabavnimi in poučnimi filmčki, branjem. Ob petkih so v predkoronskih časih prinesli svojo igračo ali družabno igro. Poseben način druženja so imeli spomladi v obliki piknika – z odejicami na travniku, kjer so imeli zabavo z igračami in igrami. Zelo priljubljen je bil vodni dan na koncu šolskega leta, kjer so se razredi zabavali z vodnimi pištolami in si pričarali šolsko plažo.

Ples

Za sprostitvev si čas polepšamo s plesom. Učencem predvajam glasbo, ob kateri se prosto gibajo, ali prikažem plesne gibe na računalniku in jih posnemajo. Plesi so skupinski ali v dvojicah, plešejo tisti, ki želijo, čas ni omejen. Poleg igre *just dance* so učenci navdušeni nad tehniko *body percussion* (igranje na lastne inštrumente).

Ustvarjanje

Poteka večinoma posamično, občasno je izdelek skupinski. Izdelki so vezani na letne čase in so povezani s prazniki. Končni izdelki na koncu postanejo celota: skupaj so razstavljeni v razredu, na hodniku. Pri okenski dekoraciji (letni časi) in dekoraciji na vratih (mozaik) je delo še bolj povezujoče in sodelovanje pomembnejše.

Povezovalno branje

S knjigo se približam otroku in ga povabim k branju. Zgodbe ga ponesejo v druge svetove in mu nudijo veliko priložnosti učenja o odnosih, čustvih, drugačnosti, strpnosti, pomoči ... Knjige izbiram glede na naše vodilo »bodimo prijatelji«:

Moj prijatelj Piki Jakob – odnos z igračo;

Ko je bil Findus še majhen mucek – odnos z živaljo, osamljenost, starost;

Pika Nogavička – odnos z živalmi, med otroki, drugačnost, moč, domišljija ...

O prebranem se pogovarjamo, iščemo vzporednice z našim svetom, izražamo čustva, se zabavamo, poustvarjamo (ilustracije, zgodbe, likovni izdelki, lutke).

Skupinski projekti (učenci, razredničarka, učiteljica podaljšanega bivanja)

V prejšnjem šolskem letu smo sodelovali pri projektu Holiday Card Exchange. Izdelovali smo voščilnice in jih poslali v različne države. Z učenci smo se najprej pogovorili o teh državah, jih pokazali na zemljevidu in se poglobili v njihove glavne značilnosti. Učenci so nestrno pričakovali pošiljke z različnih delov sveta. Na razstavi smo si ogledali, kako se razlikujejo voščilnice glede na državo, iz katere prihajajo. Zanimivo je bilo, da smo dobili voščila iz Rusije, saj imamo v razredu učenca, ki sta od tam. To je bila odlična priložnost za podrobnejše izobraževanje o njuni domovini (pripovedovanje, prikaz pisave in razlaga besed ter podatki z računalnika). Prijateljstvo, povezovanje, drugačnost

Letošnje šolsko leto smo sodelovali pri projektu Varno v vrtec in šolo. Pogovarjali smo se o prometu, se sprehodili po okolici šole, si ogledali prometne znake in likovno ustvarjali iz odpadnega materiala (avtomobili, prometni znaki, figurica sebe, stavbe, ceste). Varnost, ekologija, recikliranje, ponovna uporaba

Projekt Spodbujamo prijateljstvo smo začeli s pogovorom na to temo in petjem pesmic. Spomnili smo se knjig, ki omenjajo takšno vez, poslušali pesem Gradim prijateljstvo in se jo naučili. Delo je potekalo v dvojicah ali trojicah. Ustvarjali smo z voščenkami in flomastri, motiv je bil, kaj najraje počnem s prijateljem. Prijateljstvo

Razredni projekt »bodimo prijatelji« poteka vse leto, in sicer smo ga začeli s prvim šolskim dnevom. Dogovorili smo se, da si bomo medsebojno pomagali (delo v paru, domače naloge, posojanje potrebščin, pospravljanje ...) in tako krepili solidarnost v skupini. Imamo tudi skupinski izziv branja, in sicer se za prebrano knjigo dolepi vagonček k bralnemu vlaku na steni. Med vsemi dejavnostmi učence spodbujava in pohvaliva za dobro delo, samoiniciativno pomoč. Vrednote, prijateljstvo, pomoč

3 Zaključek

Z različnimi dejavnostmi v skupini vplivamo na prijetno počutje in odnose prijateljstva. Učenci tako spoznavajo pomen strpnosti, solidarnosti, sodelovanja, prijateljstva in medsebojne pomoči. Skupina ima zato več možnosti za razvijanje pozitivnega razrednega ozračja in dobrih medosebnih odnosov. Različne aktivnosti omogočajo učencu, da ponotranji vrednote in ustrezno rešuje probleme. Pozornost, ki jo namenimo medosebnim odnosom, se obrestuje, saj z vplivanjem na skupinsko dinamiko zmanjšujemo verjetnost stresnih situacij, neprimernega vedenja. Če se te pojavijo, je treba nuditi pomoč, vendar spodbujati k samostojnemu iskanju rešitev. Battistich, Solomon, Watson in Schaps (1997) poudarijo, da se s spodbujanjem občutka skupnosti pri učencih kaže naravnost k prosocialnosti (skrb za druge, pripravljenost pomagati, sodelovanje) in manj motečega vedenja.

4 Viri in literatura

Battistich, V., Solomon, D., Watson, M. S. in Schaps, E.: Caring school communities. *Educational Psychologist*, (1997), 32, str. 137–151.

Drugli, M. B.: How are Closeness and Conflict in Student–Teacher Relationships Associated with Demographic Factors, School Functioning and Mental Health in

Norwegian Schoolchildren Aged 6–13? *Scandinavian Journal of Educational Research*, (2013), 57(2), str. 217–225.

Marzano, R. J.: *Classroom management that works: research-based strategies for every teacher*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2003.

Owusu-Mensah, M.: *Conflict in primary school and its effects on teaching and learning: a case study of Ejisu-Juaben district* (splet). 2007. (citirano 5. 4. 2021).

Dostopno na naslovu:

<http://ir.knust.edu.gh/bitstream/123456789/595/1/MARGARET%20OWUSU%20%E2%80%933%20MENSAH.pdf>

Pollan, S. in Wilson-Younger, D.: *Conflict resolution, can it really make a difference in the classroom: Conflict Resolution Strategies for Classroom Teachers* (splet). 2012. (citirano 5. 4. 2021).

Dostopno na naslovu: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED536480.pdf>

Pšunder, M.: *Disciplina v sodobni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2004.

Pšunder, M.: Načela disciplinskega pristopa (Izhodišča in stališča nekaterih avtorjev). *Sodobna pedagogika*, 2006, 1, str. 130–145.

Pšunder, M.: *Vodenje razreda*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, 2011.

Vsebine za kakovostno preživljanje prostega časa med šolanjem na daljavo

Urška Vodišek

OŠ Škofljica, Slovenija, urska.vodisek@os-skofljica.si

Izvleček

Šolanje na daljavo je spremenilo dnevni ritem učenca in družine. Ker je enako kot učenje pomembno tudi kakovostno preživljanje prostega časa, smo se odločili, da bi kot učitelji učencem in družinam ponudili ideje za kakovostno preživljanje prostega časa v času šolanja na daljavo. Vsebine smo zasnovali v skladu s smernicami zdravega načina življenja in jih dnevno predstavili v obliki učnega lista pripetega v šolski spletni učilnici in s tem učence ter njihove starše nagovorili k aktivnemu preživljanju prostega časa.

Ključne besede: Šolanje na daljavo, podaljšano bivanje, aktivno preživljanje prostega časa

Quality leisure during distance schooling

Abstract

Distance learning has changed the daily rhythm of the student and the family. Because quality leisure time is just as important as learning, we decided to offer ideas for quality leisure time to students and families as teachers during distance learning. We designed the contents in accordance with the guidelines of a healthy lifestyle and presented them daily in the form of a worksheet attached to the school's online classroom, thus encouraging students and their parents to spend their free time actively.

Key words: distance learning, extended stay, active leisure

1 Uvod

Navade iz otroštva lahko spremljajo človeka vse življenje in so odločilen dejavnik o poteku človekovega življenja. Otroku preživljanje prostega časa skozi način življenja in dinamike družine vgradijo predvsem starši.

V času šolanja na daljavo so morali učenci spremeniti način učenja in posledično veliko več časa preživeti pred računalniškimi ekrani. Meja med delom in prostim časom se je delno zabrisala. Ravno tako je bilo veliko učencev med šolanjem na daljavo večji del dneva samih doma. Ker je kakovostno preživljanje prostega časa v življenju vsakega posameznika zelo pomembno, smo razmišljali, na kakšen način učencem ponuditi aktivnosti, ki bi jih pritegnile in kako jih k temu nagovoriti.

V šoli poteka urnik v podaljšanem bivanju večinoma v stalnem zaporedju sprostitve, kosila, domače naloge, gibanja in igre. Med šolanjem na daljavo smo želeli za učence ohraniti podoben dnevni ritem, kot ga imamo v šoli. Tako sem v spletnih učilnicah za učence zasnovala podobne aktivnosti kot jih imamo v podaljšanem bivanju, s poudarkom na aktivnem preživljanju prostega časa. Vse aktivnosti sem zasnovala v obliki navodil na učnem listu, tako da so učenci imeli čim krajši stik z računalniškim ekranom – morali so samo natisniti učni list in oditi stran od ekrana.

Pri snovanju vsebin smo izhajali iz treh temeljnih vrednot, ki se jih držimo tudi v podaljšanem bivanju – zdrava prehrana, veliko gibanja in različne miselne naloge in izzivi.

1.1 Prosti čas

Otrokovo življenje je razpeto med delom v šoli in doma, med časom, ki je nujno potreben za preživetje (spanje, prehranjevanje) ter časom, ki ostane, torej prostim časom.

Kakovostno preživljanje prostega časa učinkovito vpliva na razvoj otrokove osebnosti.

Kristančič (2007) opredeli tri osnovne načine preživljanja prostega časa, ki se kažejo kot:

- počitek ali oddih,
- razvedrilo ali zabava,
- razvijanje osebnosti ali učenje za življenje.

Isti avtor navaja tudi tri najbolj ključne dejavnike za preživljanje prostega časa: okolje, šola in družina, pri čemer šola pojmuje kot najučinkovitejšo uresničevalko otrokovega prostega časa.

Zato smo z vidika pomembnosti kakovostne izrabe prostega časa želeli učencem v času šolanja na daljavo podati primerne in zanimive ideje ter vsebine za preživljanje prostega časa.

1.2 Gibanje otrok

Učencem v šoli največkrat izrečem stavek, da je naše telo ustvarjeno za gibanje in ne za mirovanje oziroma dolgotrajno sedenje. Otroci in mladostniki naj bi bili vsak dan gibalno dejavni vsaj 60 minut (Drev 2013).

Telesna dejavnost otrok ima kopico pozitivnih učinkov na njihov celostni razvoj - telesni (mišice, kosti, srce, pljuča,...), duševni (samopodoba, samozavest) in socialni (stiki z vrstniki). Poleg tega pa še: spodbuja razvoj čutil, sprošča, spodbuja kreativnost, zmanjšuje napetost in agresivnost, povečuje sposobnost pomnjenja in koncentracije, izboljšuje spanec, pozitivno vpliva na socializacijo, spodbuja sproščanje hormonov, spodbuja funkcionalne sposobnosti, pomaga pri razvoju čustvene inteligence, pomaga pri ohranjanju energijske bilance in preprečuje debelost, preprečuje razvoj kroničnih bolezni, preprečuje nastanek duševnih motenj in bolezni, krepi odpornost, še posebno koristno je gibanje na svežem zraku in mnoge druge (Zupančič Tisovec, Knific n.d.).

Ker gibalne navade staršev in ostalih članov družine (aktivno preživljanje prostega časa, sedenje pred televizorjem ali računalnikom, transportne navade ipd.) pomembno vplivajo na razvoj otrokovih gibalnih navad (Zupančič Tisovec, Knific n.d.), so bili učenci med šolanjem na daljavo toliko bolj izpostavljeni oziroma prepuščeni režimu (ne)gibanja družine.

Predvsem v času omejevanja stikov z drugimi ljudmi so imeli učenci čas poiskati pristen stik z naravo in vsemi danostmi, ki nam jih nudi.

Kljub pomembnosti samega gibanja otrok, učnih listov nisem zasnovala le kot seznam različnih gibalnih nalog, ampak sem zasledovala cilj krepitve odpornosti z odhodi v naravo. Tako sem oblikovala učne liste z nalogami, ki jih ni bilo možno izvesti drugje kot zunaj na svežem zraku.

1.3 Zdrave prehranjevalne navade

Tako kot gibanje je za otroke enako pomembna pravilna in uravnotežena prehrana. Temelj zdravega prehranjevanja za otroke in mladostnike je pestra, kakovostna in raznolika prehrana, ki je dobra popotnica za nadaljnje življenje (Simčič et al, 2010).

Po mnenju dietetičarke Marine Zakič, so starši tisti, ki otroku ponudijo prve grizljaje, in tisti, ki nosijo odgovornost, da ga naučijo zdravih prehranjevalnih navad (Benčina 2018).

Nezdrave prehranjevalne navade pogosto vodijo do nepravilne izbire živil, neustreznega režima prehranjevanja, neustrezne kulture prehranjevanja, posledice tega pa so lahko prekomerna prehranjenost, debelost, porast kroničnih nenalezljivih bolezni, kot so bolezni srca in ožilja, sladkorna bolezen tipa 2, arterijska hipertenzija, dislipidemija, metabolični sindrom, ortopedski problemi, respiratorne težave, dispnea itd. (Simčič et al, 2010).

Iz naštetih izhodišč se nam je priprava vsaj enega zdravega obroka dnevno zdela izrednega pomena. Tako smo med šolanjem na daljavo želeli učence z različnimi preprostimi recepti vzpodbuditi k samostojni pripravi obrokov. S pripravo obroka smo želeli zasledovati tudi druge cilje, in sicer samostojnost učenca, razbremenitev člana družine, ki sicer pripravlja obroke ter usvajanju oziroma krepitvi učenčevih delovnih navad.

1.4 Miselni izzivi

Pravijo, da si zapomnimo 10 odstotkov tistega, kar beremo, 20 odstotkov, kar slišimo, 30 odstotkov, kar vidimo, 50 odstotkov, kar slišimo in vidimo, 70 odstotkov, kar vidimo, slišimo ali sami rečemo, in kar 90 odstotkov, kar sami naredimo. Miselne izzive v spletni učilnici sem zato zasnovala predvsem na teh »90 odstotkih« - da bi učenci čim več dejavnosti lahko izvedli samostojno, brez pomoči drugih.

2 Oblikovanje spletne učilnice

Spletno učilno smo poimenovali »Podaljšano bivanje na daljavo«. Namenjena je bila učencem od 1. do 5. razreda. Na začetni strani je bil nagovor oziroma opis kakšne aktivnosti si bodo tedensko sledile v učilnici.

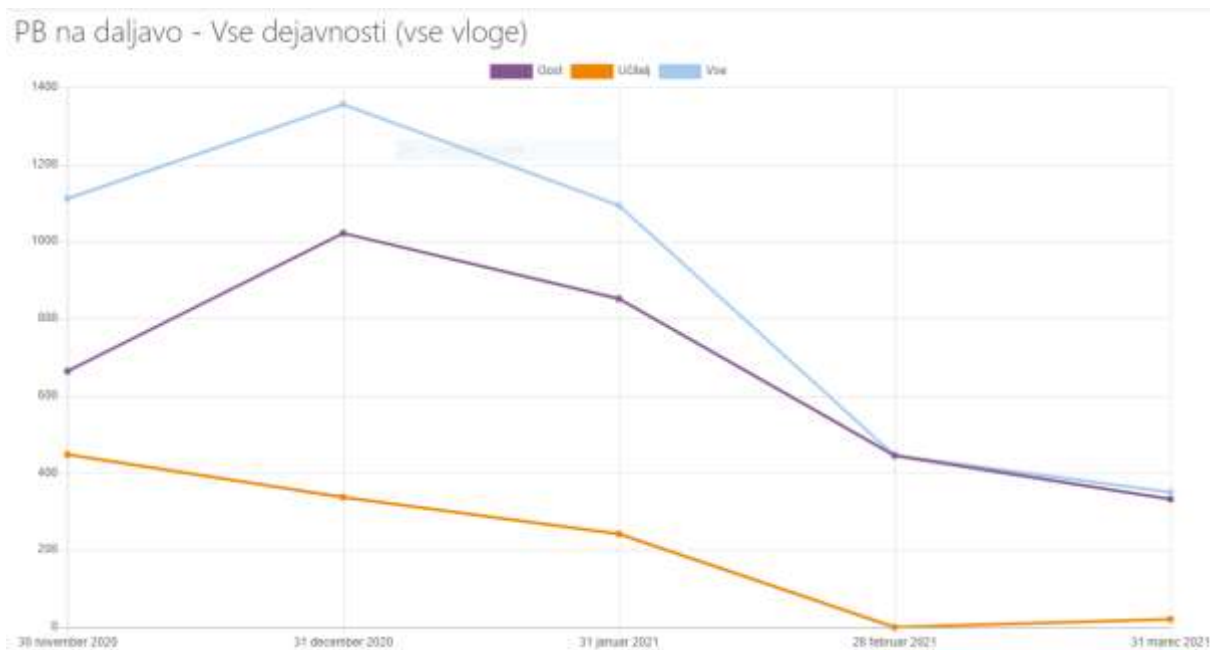
V spletni učilnici so si aktivnosti sledile podobno kot v podaljšanem bivanju v šoli, vendar z novimi imeni, in sicer namesto kosila - RECEPTI, namesto sprostitvene dejavnosti oziroma igre na prostem - V NARAVO ter namesto klasične domače naloge - IZZIVI.

Iz nagovora učencem: »Naj bo tvoj popoldan sproščen in igriv: skuhaj ali pomagaj pripraviti kosilo, pobrskaj med RECEPTI, nato pa si natisni ali prepisi aktivnosti pod zavihkom V NARAVO ter zavihkom IZZIV in pojdi ven. Z natisnjenimi aktivnostmi na listu papirja lahko namreč vse dejavnosti opraviš v naravi na svežem zraku.«

Povezavo spletne strani so na začetku šolanja na daljavo vse učiteljice podaljšanega bivanja preko eAsistenta poslale vsem učencem oziroma njihovim staršem. Vsebine sem urejala od 2. novembra 2020 do 25. januarja 2021 in so bile prilagojene letnemu času in praznikom. Vsak dan smo objavili po en učni list iz vsake teme, torej enega iz teme »izziv«, enega iz »recepti« ter enega iz teme »v naravo«.

Sprva nas je skrbela smiselnost zastavljenega – bodo to za učence (in pri mlajših tudi za njihove starše) dovolj zanimive vsebine, saj se v današnjem času kar malo bojimo, da morajo biti učenci za dovolj zanimivo in izpolnjujočo izkušnjo, nujno animirani z različnimi IKT. Ko smo začeli spremljati obiskanost spletne učilnice, smo ugotovili, da smo na pravi poti in da je stran redno obiskovana. Nadaljnje presenečenje pa je bilo po 26. januarju 2021, ko smo se vrnili nazaj v šolske klopi – spletna stran, je še vedno ves čas redno obiskana. Pravzaprav ni dneva, da ne bi bila.

Vse aktivnosti smo zasnovali v čim krajši obliki, formata a4. Pri iskanju idej sem si pomagala s svetovnim spletom. Primeri učnih listov so v prilogi.

Slika 39: Graf obiskovanosti spletne strani skozi časovno obdobje od 30. novembra 2020 do 31. marca 2021

Vir: <https://ucilnica.os-skofljica.si/> (17. 4. 2021)

Konec obdobja (Mesec)	Gost	Učitelj	Vse	Dnevnik
31 marec 2021	331	20	351	Predmet Dnevnik
28 februar 2021	444	1	445	Predmet Dnevnik
31 januar 2021	852	242	1094	Predmet Dnevnik
31 december 2020	1021	336	1357	Predmet Dnevnik
30 november 2020	665	447	1112	Predmet Dnevnik

Slika 40: Razpredelnica skupnega števila obiskovanosti spletne strani v različnih mesečnih obdobjih

Vir: <https://ucilnica.os-skofljica.si/> (17. 4. 2021)

3 Zaključek

Podaljšano bivanje je del učenčevega usmerjenega prostega časa v šoli, ki ga večji del usmerja učitelj in je zelo pomemben del dneva vsakega učenca, česar bi se moral zavedati vsak učitelj podaljšanega bivanja. Učenci pri primerno usmerjenih in zanimivih aktivnostih radi sodelujejo, kar se je izkazalo tudi pri vsebinah posredovanih na daljavo. Nikoli ne moremo k neki aktivnosti pritegniti vseh učencev, zagotovo pa se izplača poskusiti, tudi kadar menimo, da »na stari način« ne bo dovolj atraktivno.

4 Viri

Benčina K.: *Kakšna naj bo prehrana šolarja* (splet). 2018. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://vizita.si/zdravje/prehrana-solarja-prehrana-otroka-otrok-prehrana.html>.

Drev, A.: *Gibanje, telesno dejavni vsak dan* (splet). 2013. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: [https://www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/gibanje telesno dejavni vsak dan.pdf](https://www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/gibanje_telesno_dejavni_vsak_dan.pdf).

Kristančič, A.: *Svoboda izbire – Moj prosti čas*. Ljubljana: Združenje svetovalnih delavcev Slovenije, 2007.

Simčič I., Poličnik R., Hlastan Ribič C., Gregorič M., Pograjc L., Kljajič Garbajs L., Kresal Sterniša B., Zobec U.: *Smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih* (splet). 2010. (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/Smernice_prehrana_2010.pdf.

Zupančič Tisovec B., Knific T.: *Gibanje otrok – naložba za zdravo življenje* (splet). (citirano 17. 4. 2021). Dostopno na naslovu: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/gibanje_otrok_-_nalozba_za_zdravo_zivljenje.pdf.

Priloge

Primer učnega lista IZZIV

ONESNAŽEVANJE VODE – POSKUS

Te zanima, kaj se zgodi z vodo, če prejme večjo količino naših smeti?

Izvedi poskus! Vzemi dve enaki prozorni posodi. V eno posodo nalij čisto vodo in jo zapri. V drugo posodo naloži različne smeti, ki bi jih sicer odvrigel v zabojnik za embalažo in jih prelij z vodo. Opazuj, kaj se bo zgodilo in kakšna bo postala voda čez nekaj dni.

Kaj pa ti, kam shraniš ovitek od prigrizka, ki ga poješ na sprehodu?

Primer učnega lista V NARAVO

ZAMRZNJENI (BARVNI) LEDENI GLOBUSI

POTREBUJEŠ:

- balone (najbolje vodne, ni pa nujno)
- živilsko (jedilno) barvo ali tempera (če nimaš, lahko narediš poskus tudi brez)
- vodo

POSTOPEK:

Zunaj naj bi bila ponoči temperatura pod ničlo,

zato predlagam, da poskus izvedeš na dva načina.

Napolni balone z vodo in nato notri kapni nekaj kapljic jedilne barve ali z malo vode zmešane tempera barve.

Balon nato dobro zaveži. Balona ni potrebno tresti, lahko pa, če želiš, tako se bo barva v balonu zmešala.

Nato nekaj balonov spravi v zamrzovalnik, nekaj pa zunaj na gladki podlagi (npr. na pladnju),

če je dovolj snega pa je najbolje, da jih položiš v sneg.

Voda v balonih bi morala zmrzniti. Zjutraj vzemi balone iz zamrzovalnika in jih nesi ven k tistim, ki so prenočili zunaj ☺.

To naredi v škafu ali čem podobnem, da ti ne padejo na noge ali na tla.

ZJUTRAJ: Previdno jih primi v roke in skušaj ugotoviti, če so enako zamrznjeni. Nato jih previdno olupiš plastike (tam, kjer si zavezal lahko odrežeš s škarjami) in jo vrzi v smeti. Opazuj kroglice, ki so nastale. Na kaj te spominjajo? Kako ti je uspelo z barvami? Je kaka razlika med baloni, ki so zmrzovali zunaj in tistimi iz zamrzovalnika? Koliko stopinj imate v zamrzovalniku? Koliko jih je bilo ponoči?

ČEZ DAN IN NASLEDNJE DNI: Dobljenimi baloni so zgolj za ledeni okras na vrtu. Če se boste igrali, v nobenem primeru to ni ledenka, ki bi se jo metalo. Je trdo kot kamen. Zato ne mečemo dobljene umetnine v nič in nikogar, ok? Bodi odgovoren do ljudi, narave in živali.

Opazuj, kaj se bo zgodilo s kroglicami do večera. Opazuj, koliko časa bo ledeni okras ostal na vašem vrtu.

Primer učnega lista RECEPTI

KOSMIČI ČEZ NOČ ali »Overnight oats«

To je preprost recept za hitro pripravljen in hranljiv (zdrav) zajtrk. Edini pogoj je, da si ga pripravite večer prej.

Priprava: odvisno kako hitro se znaš odločiti, kaj bi zmešal skupaj 😊.

Sestavine:

- mleko ali ovseno mleko ali rižev napitek
- ovseni kosmič ali drugi kosmiči, ki jih imaš rad
- sadje po izbiri: banane, jabolka, lahko tudi zamrznjene maline, borovnice, jagode,...
- različna semena: chia, lanena, sončnična, oreščki
- po izbiri dodatno: žlička arašidovega masla, med, agavin sirup

Priprava:

1. Razmerje ovsenih kosmičev in mleka naj bo 1:2, s semeni in oreščki bodite zmerni, radodarni pa s sadjem.

2. Sestavine pred spanjem preprosto zmešajte v posodici (s pokrovom) in postavite v hladilnik. Zjutraj po želji dodajte še nekaj jogurta. **Pa dober tek!**

Web alati za izradu kvizova i igara u nastavi

Tamara Labović

OŠ "Dašo Pavičić", Herceg Novi, Crna Gora, tamara.labovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Škola u 21. vijeku sve više se oslanja na upotrebu savremenih digitalnih tehnologija. Primjena digitalnih tehnologija u nastavnom procesu povećava motivaciju i koncentraciju učenika i podstiče njihovu samostalnost i aktivnost. Posmatrajući ljude oko sebe, djeca uočavaju koliko je tehnologija zastupljena u društvu, pa im je samim tim i upotreba digitalnih alata za učenje primamljivija. Prednost korišćenja web alata u nastavi je što nastavnici mogu besplatno, lako i jednostavno dostavljati materijale za učenje učenicima i pratiti njihove rezultate. Učenici mogu pristupati tim materijalima sa mjesta i u vremenu koje im najviše odgovara. Širok je izbor alata koje možemo koristiti za izradu igara i kvizova u nastavi. Neki od najpraktičnijih alata, a da su pritom i besplatni su svakako LearningApps, Wordwall, Kahoot! i Quizziz. Njihova upotreba je jednostavna i u njihovom fondu, koji je javan, može se naći dosta već kreiranog materijala.

Ključne riječi: digitalizacija, web alati, nastava, LearningApps, Wordwall, Kahoot!, Quizziz

Web tools for creating games and quizzes in class

Apstract

The school in the 21st century is increasingly relying on the use of modern digital technologies. The application of digital technologies in the teaching process increases the motivation and concentration of students and encourages their independence and activity. By looking at the people around them, children notice how much technology is present in society, so the use of digital learning tools is more tempting for them. The advantage of using web tools in teaching is that teachers can provide free, easy and simple learning materials to students and follow their results. Students can access these materials from the place and at the time that is best for them. There is a wide selection of tools that we can use to create games and quizzes in class. Some of the most practical and free tools are definitely LearningApps, Wordwall, Kahoot! i Quizziz. Their use is simple and in their fund, which is public, you can find a lot of already created material.

Key words: digitization, web tools, teaching, LearningApps, Wordwall, Kahoot!, Quizziz

1. Web alati

Nove digitalne tehnologije i stalno povećanje broja različitih alata vode ka poboljšanju cjelokupnog nastavnog procesa. Osim što primjena digitalnih tehnologija u nastavnom procesu povećava motivaciju i koncentraciju učenika i podstiče njihovu samostalnost i aktivnost, ona ostvaruje i mnoge ciljeve, zadatke, ishode i elemente nastave: učestvuje u pripremi nastavnika za nastavu, u procesu izrade plana nastave, u realizaciji nastave i u procesu evolucije i samoevaluacije napredovanja učenika i nastavnika.

Učenje na daljinu, usled epidemije, doprinijelo je većoj zainteresovanosti nastavnika da koriste web alate kako bi približili nastavni sadržaj učenicima. Ovaj rad baziran je na nekoliko korisnih alata, čijom upotrebom možemo osavremeniti nastavu i zainteresovati učenike nižih razreda da koriste digitalne alate u prave svrhe. Posmatrajući ljude oko sebe, djeca uočavaju koliko je tehnologija zastupljena u društvu, pa im je tako i upotreba digitalnih alata za učenje primamljivija.

Web predstavlja odomaćenju skraćenicu za World Wide Web (www). Danas je www jedan od najpopularnijih mehanizama za širenje informacija među ljudima. Pomoću web-a možemo predstaviti informacije koje se sastoje od riječi, slika, video i audio zapisa.

Web alati predstavljaju skup društvenih programskih alata koji korisnicima omogućavaju interakciju i razmjenu podataka, objavu izmjenjenog ili samostalno kreiranog sadržaja kao i saradnju pri izradi i objavljivanju na mreži.

Većina alata je besplatna i svima dostupna pa se mogu vrlo dobro koristiti u školi kao dopuna klasičnoj nastavi i svim oblicima vannastavnih aktivnosti. Preduslov za korišćenje web alata u nastavi je osposobljavanje nastavnika da ih koristi. Pomoću Web alata nastavnik ima uvid u aktivnosti učenika, jer oni, osim što mogu da koriste nastavne materijale koje sam nastavnik postavi, imaju mogućnost i da sami postavljaju svoje radove na mrežu, da komuniciraju međusobno, učestvuju u grupnim projektima i sl. Većina alata može se koristiti i na mobilnim uređajima, što korisnicima obezbjeđuje lakšu upotrebu.

1.1 Prednosti korišćenja web alata u nastavi

Neke od prednosti korišćenja web alata u nastavi su:

- smanjeni troškovi učenja,
- nastavnici mogu lako i jednostavno distribuirati materijale, a učenici zatim mogu pristupati tim materijalima sa mjesta i u vremenu koje im najviše odgovara,
- učenici se lakše privikavaju i manje brinu ako pogriješe pa lakše istražuju i traže odgovarajuće rješenje, za razliku od klasičnog učenja gdje učenik ima strah od greške i autoriteta,
- moguće je pratiti rezultate učenika, utvrditi koliko mu je vremena bilo potrebno za izradu i sl.,
- učenik može pratiti gradivo tempom koji mu odgovara, pa je manje opterećen nego kod klasičnog učenja, naročito kada je u pitanju rad u grupi,
- zbog upotrebe video i audio sadržaja učeniku je lakše da zapamti gradivo.

2. Primjeri web alata za izradu kvizova i igara u nastavi

Na Internetu se može pronaći mnoštvo alata koje možemo koristiti kako u neposrednoj nastavi tako i u vannastavnim aktivnostima. Kada su u pitanju učenici nižih razreda,

odnosno djeca uzrasta od 6 do 9 godina korišćenje web alata svodi se na njihovu jednostavnu upotrebu i laku dostupnost. Kada biramo alate koje ćemo koristiti u učionici obično se vodimo time da gotov proizvod bude što primamljiviji učenicima, da zadaci razvijaju kreativno i kritičko mišljenje i da je potrebno što manje utrošenog vremena da se material pripremi. Razmišljajući u tom pravcu u ovom radu je odabrano nekoliko aplikacija koje su lake za korišćenje i ne zahtjevaju veliku digitalnu pismenost da bi kreirali sadržaj.

2.1 LearningApps

LearningApps je alat koji u velikoj mjeri nastavnicima pomaže da na kreativan način sa svojim učenicima provježbaju obrađeno gradivo kroz razne kvizove poput Milionera, ukrštenih riječi, povezivanja parova, linije vremena. Učenik vrlo lako i kroz igru može sam provjeri i uviđa na kojoj oblasti bi morao više da radi. Ovaj alat je besplatan za sve korisnike. Da bi koristili sadržaje nije potrebno da se registrujete. Jednostavno se pristupa vježbi na dva načina: pomoću linka i pomoću QR koda. Cilj ovog alata je da se napravi što više interaktivnih sadržaja koji se mogu javno koristiti. Još jedna od prednosti je što ima opciju prevoda na veliki broj jezika. U slučaju da želimo kreirati naše sadržaje potrebno je izvršiti registraciju ili prijavu. Pristupiti alatu možemo preko sajta: www.learningapps.org. Registracija je jednostavna. Sve što je potrebno je da unesete svoje korisničko ime, e-mail adresu i lozinku. Na početnoj strani možete pronaći više informacija o ovom alatu kao i uputstvo za njegovo korišćenje. Klikom na tab *Pretražite u vježbama* možete pronaći veliki broj već gotovih vježbi koje su sortirane po kategorijama. Pretragu možete suziti odabirom opcije za koji stepen obrazovanja je ono što tražite. Nove sadržaje možete kreirati klikom na tab *Napravite vježbu*. Tada vam se otvara ponuda od 22 vrste vježbi. Neke od njih su: Povezivanje parova, Podudaranje parova na slikama, Kviz sa višestrukim izborom, Dopunite prazninu, Milioner, Puzzle, Ukrštenice, Konjska trka, Igra parova, Kviz sa pisanjem odgovora, Vješala i drugi. Kreirane vježbe možemo primjeniti na svim predmetima.

Slika 1: LearningApps - Kviz sa višestrukim izborom

Izvor: <https://learningapps.org/display?v=pe41uveja21> (13.4.2021.)

2.2. Wordwall

Wordwall je zanimljiva i praktična web stranica (www.wordwall.net) koja nudi niz gotovih predloga igara koje nastavnici sami prilagođavaju prema svojoj želji i potrebi. Klasične igre kao spoji parove, kolo sreće, križaljke, anagrami i sl. dostupni su u digitalnom obliku što omogućava nastavnicima širu upotrebu budući da većina učenika

posjeduje pametni telefon ili tablet. Registraciju na web stranici je moguće izvršiti pomoću Google naloga ili unošenjem e-mail adrese i lozinke. Osnovna verzija Wordwall-a je besplatna. U sklopu te verzije nastavnik ima na raspolaganju 18 interaktivnih sadržaja i 15 radnih listova na korištenje. Sadržaji su u digitalnom obliku dok su radni listovi prilagođeni za štampanje ukoliko nastavnik ipak odluči koristiti takav format igre. U sklopu besplatne verzije omogućena je izrada samo 5 igara. To je moguće zaobići stalnom izmjenom jedne od postojećih igara. U vježbi možemo promijeniti šablon igre tako da jednu vježbu možemo koristiti više puta, a da učenicima i dalje bude zanimljivo.

Klikom na tab *Zajednica* dobijate mogućnost da odaberete neke od već postojećih igara i kvizova. Dovoljno je da unesete pojam i na ekranu će se pojaviti mnoštvo sadržaja vezanih za dati pojam.

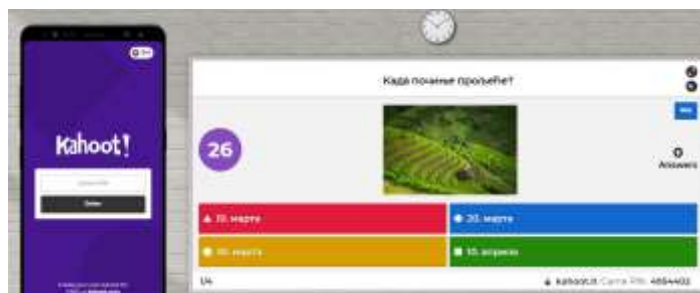

Slika 2: Wordwall - Nasumični točak

Izvor: <https://wordwall.net/sr/resource/12994639> (13.4.2021.)

2.3 Kahoot!

Kahoot! je besplatan interaktivni digitalni alat za brzu i jednostavnu izradu kvizova za provjeru znanja, upitnika i diskusija. Digitalnom alatu Kahoot! pristupa se na web adresi: www.kahoot.com. Za pristup u ulozi nastavnika potrebno je izvršiti registraciju i kreirati korisnički profil. Svaka igra ima pin kod koji nastavnik daje učenicima da bi mogli pristupiti rješavanju zadataka. Svako se pitanje može vremenski ograničiti, a vrijeme je, uz tačan odgovor, ključni element bodovanja. Učenici koji su brži i tačniji dobijaju veći broj bodova. Povratnu informaciju dobijaju nakon svakog pitanja, kada učenici predaju odgovore ili po isteku vremena. S obzirom na način praćenja i vrednovanja učeničkih rezultata, digitalni alat Kahoot! podstiče takmičarski duh učenika i ostvaruje elemente igre u realnom vremenu. Stoga se primjena Kahoot!-a preporučuje u uvodnom djelu nastavnog časa.

Slika 3: Kahoot! - Kviz sa višestrukim izborom

Izvor: <https://play.kahoot.it/v2/start?quizId=3f8d7208-dc0d-4a58-9a37-21a967a94ee9> (13.4.2021.)

2.4. Quizziz

Quizizz je jedan od novijih alata za izradu kvizova, a može mu se pristupiti putem linka www.quizizz.com. Moguće se prijaviti pomoću Google naloga ili email-a.

Možete da koristite već napravljene kvizove ili sami da kreirate nove. Ponuđeni kvizovi su grupisani po predmetima. Ako se odlučite da kreirate svoj kviz to možete uraditi tako što napišete naziv kviza i odaberite predmet iz kojeg ćete da radite. Potom odabirate tip pitanja koji vam odgovara. Kviz može imati nekoliko tipova pitanja: *Višestruki izbor, Potvrdni okvir, Popunite prazno i Otvoreni tip pitanja*.

Quizizz učenicima omogućava i zajedničko vježbanje, a mogu i sami izraditi kviz za svoje prijatelje. Vrlo se lako izrađuje, intuitivan je i, najvažnije, besplatan. Quizizz radi na svim uređajima, uključujući računare, tablete i pametne telefone. Način rada sastoji se u tome da učenici na svojim uređajima ulaze preko poslatog linka i prijavljuju se uz pomoć pin koda koji unose na stranicu. Nakon toga upisuju svoje ime i ulaze u igru. Ne moraju se ni registrovati, ni prijavljivati. Nastavnik se mora registrovati da bi mogao napraviti kviz za učenike.

Slika 4: Quizizz – Kviz sa višestrukim izborom

Izvor: <https://quizizz.com/admin/quiz/607598c4c1b389001d7ce09d/startV4> (13.4.2021.)

3 Zaključak

To što tehnologija postaje sve zastupljenija u nastavnom procesu, svakako ne dovodi u pitanje činjenicu da je nastavnik nezamjenjiv i da ima važnu ulogu u obrazovanju učenika. Upotrebom tehnologije samo dovodimo nastavu na jedan viši nivo, tako da ona postaje učenicima interesantnija i zanimljivija. Web alati su besplatni i dostupni svim nastavnicima i učenicima koji imaju tehničke mogućnosti. Sa njima je lako rukovati jer nije potrebna nikakva instalacija na računaru ili mobilnim uređajima, niti su neophodni neki dodatni uslovi i zahtjevi. Zbog toga se preporučuju u nastavi za učenike osnovne škole kao dopuna klasičnoj nastavi. Na taj način učenje postaje zanimljivije jer se može odvijati kroz saradnju i kreiranje sopstvenih sadržaja uz pomoć računara i drugih korisnika. Treba voditi računa o tome da je učenike potrebno dobro uputiti u korišćenje ovih alata i dati jasne i precizne smjernice kako mogu realizovati zadatke, kao i koji su načini vrednovanja riješenih zadataka. U suprotnom korišćenje ovih alata u nastavi za učenike postaje samo igra. Postoje dva glavna preduslova da bi se koristili web alati u neposrednoj nastavi, a to su dobra edukacija nastavnika za korišćenje odabranih alata kao i tehnička podrška u vidu interneta, računara, projektora ili televizora.

4 Izvori i literature

Vučinić-Marković K., Rakočević V., Marković O.: *Osnovne metodičke smjernice za organizaciju i sprovođenje učenja na daljinu*. Podgorica, Udruženje pedagoga Crne Gore, 2020.

Grupa autora: *Uspješno izvođenje online nastave*. Tuzla, BH fondacija Futures e – Academy, 2020.

Tomaš S.: *Digitalne tehnologije kao potpora praćenju i vrednovanju*, Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet, Zagreb, 2018.

Jandrić P., Tomić T., i Kralj L.: *„E-učitelj – suvremena nastava uz pomoć tehnologije*, Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet, Zagreb, 2016.

Jurić S., Marković S., Lulić J., Minić Aleksić D., Mijatović G.: *Primena informaciono-komunikacionih tehnologija u nastavi*, Zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja, Beograd 2014.

LearningApps: www.learningapps.org

Wordwall: www.wordwall.net

Kahoot!: www.kahoot.com

Quizziz: www.quizziz.com

Zdrava hrana in kulturna dediščina z roko v roki

Melita Vačan

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer, Podružnica Cven, Slovenija, melita.vacun@quest.arnes.si

Izvleček

V okviru projekta »Zdrava hrana in kulturna dediščina z roko v roki« so učiteljice na eni strani želele razložiti in praktično prikazati kaj sploh kulturna dediščina je, kako zelo je pomembno, da jo ohranjamo kot tako ter da bi učenci čim bolj ozavestili njen pomen v današnjem času. Na drugi strani pa učence opremiti z znanji, kako pomembna je zdrava prehrana za človekov zdrav razvoj in življenje nasploh ter dodati čim več praktičnih vsebin, s katerimi bi učencem približale pripravo hrane doma. Podružnična šola Cven že tradicionalno vsako leto sodeluje z lokalnim Turističnim društvom Cven pri ohranjanju starih običajev, šeg in navad, na primer: kožuhanje. Tako je koruza osrednja tema kasnejšega naravoslovnega dneva o zdravi prehrani. Rezultat tega projekta je, da so učenci pridobili veliko novega znanja, veščin in spretnosti za življenje – učenje za življenje.

Ključne besede: kulturna dediščina, zdrava prehrana, učenje za življenje, koruza

Healthy food and cultural heritage hand in hand

Abstract

In the context of the project »Healthy food and cultural heritage hand in hand«, the teachers wanted, on the one hand, to explain and practically demonstrate what cultural heritage is, how important it is to preserve it as such, and to make students as aware of its importance as possible in this day and age. On the other hand, empower students with the knowledge of the importance of a healthy diet for human healthy development and life in general, and add as many practical content as possible to bring pupils closer for preparing food at home. The Cven branch elementary School traditionally cooperates with the local Tourist Association Cven every year in preserving old customs, customs and habits, for example: shucking corn. Thus, corn is a central theme of the later natural history day on healthy nutrition. The result of this project is that students have acquired a lot of new knowledge, skills and skills for life - learning for life.

Key words: cultural heritage, healthy diet, learnig for life, corn

1 Uvod

Živimo v času, v katerem se daje velik poudarek zdravemu načinu življenja, zdravemu prehranjevanju in hrani, ki si jo lahko sami pridelamo in pripravimo. Če pa v vse to lahko vključimo še ohranjanje kulturne dediščine domačega kraja, se rodi projekt: Zdrava hrana in kulturna dediščina z roko v roki.

Na spletnem portalu Kamra Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije lahko preberemo naslednjo razlago »Kulturna dediščina so viri in dokazi človeške zgodovine in kulture, ne glede na njihov izvor, razvoj in ohranjenost (snovna, materialna dediščina) ter s tem povezane kulturne dobrine (nesnovna, nematerialna dediščina). Zaradi njihove kulturne, znanstvene in splošno človeške vrednosti sta varstvo in ohranjanje kulturne dediščine v državnem interesu. Osnovna, kulturna funkcija kulturne dediščine je njeno neposredno vključevanje v prostor in aktivno življenje v njem, predvsem na področju vzgoje, posredovanja znanj in izkušenj preteklih obdobj, ter krepitev narodove samobitnosti in kulturne istovetnosti.« (citirano 1. 4. 2021). Dostopno na naslovu <https://www.kamra.si/organizacije/item/zavod-za-varstvo-kulturne-dediscine-slovenije.html>

Učiteljice opažamo, da otroci vse manj vedo o starih šegah in običajih iz njihovega okolja, kako se pridelala hrana in kako pride na njihov krožnik. Prav je, da učitelji otrokom ponudimo čim več različnih dejavnosti in takšnih oblik pouka, s katerimi bodo lahko pridobili nova znanja.

Tako smo učiteljice naše podružnične šole pripravile, tudi v sodelovanju z lokalnim Turističnim društvom Cven, različne dejavnosti in aktivnosti, s katerimi smo želele, da bi učencem kar najbolj približale stare šege in običaje iz njihovega okolja in da bi učenci oblikovali, kar se da, spoštljiv odnos do naše preteklosti.

Ker pa se zavedamo pomena zdrave prehrane za naš razvoj in delovanje ter temu posvečamo veliko pozornosti, smo v okviru projekta raziskovali koruzo; kako raste, od kod izvira, kakšne so njene hranilne vrednosti, kako lahko le-to vključimo v različne jedi, ki jih lahko sami pripravimo doma in pri učencih razvijali tudi zelo pomembna znanja, kako zdravo in higiensko pripraviti hrano.

Učenje kuhanja in priprava hrane ima številne prednosti za otroke, saj si razvijajo naslednje veščine in spretnosti:

- motorične sposobnosti,
- komunikacijske sposobnosti,
- organizacijske in vodstvene sposobnosti in
- sposobnost reševanja problemov (Nacionalni portal o hrani in prehrani. Prehrana.si (online). (Pridobljeno 5. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://prehrana.si/clanek/470-ucenje-kuhanja-ima-za-otroke-stevilne-prednosti>

Zato smo tem dejavnostim dale poudarek v kasnejšem naravoslovnem dnevu.

2 Dejavnosti projekta

Aktivnosti, ki smo jih načrtovali in izvedli v okviru projekta, so izhajale iz skupnih ciljev iz Učnega načrta za spoznavanje okolja za 1., 2., in 3. razred, Učnega načrta za naravoslovje in tehnika za 4. in 5. razred in Učnega načrta za družbo za 4. razred. Vse dejavnosti, ki smo jih učiteljice načrtovale in izvedle z učenci, so bile usmerjene k skupnemu cilju; organizacija in izvedba kakovostnega pouka, s katerim se bodo učenci naučili kar največ za življenje – učenje za življenje.

2.1 Pomladna dejavnost

Naša podružnična šola je umeščena v vaško okolje, zato imamo veliko prednost, da smo si lahko kar v neposredni bližini šole ogledali, kako se koruza poseje. Nato pa do poletnih počitnic skrbno spremljali njeno rast.

2.2

2.3 Jesenske dejavnosti

Kožuhanje na Grüntu

Naša podružnična šola že vrsto let sodeluje s Turističnim društvom Cven, ki skrbi in ohranja stare šege in običaje ter tako ohranja kulturno dediščino. Da bi učencem čim bolj približali kulturno dediščino, da bi jo lažje razumeli, so nas povabili na svoj Grünt, kjer so nam pripravili različne dejavnosti (žetev koruze s starim orodjem – srpom, spravilo koruze z vozom, ličkanjem - kožuhanjem koruze, vezanjem koruznih storžev), v katerih so se učenci preizkusili in si razvijali različne spretnosti, delovne navade in razvijali čut do svoje kulturne dediščine. Spoznali so različne izdelke, narejene iz koruznih storžev in ličja. S pomočjo članic društva, so učenci pekli v krušni peči kvasenice, ki so ena od tradicionalnih prleških jedi.

Slika 1: Kožuhanje

Slika 2: Peka kvasenic

Kozača in izdelki iz ličja

Na šolskem igrišču smo, iz koruznih stebel, postavili kozačo, ki je služila različnim sprostitevni igram med odmori in v podaljšanem bivanju. Iz koruznega ličja so učenci, v podaljšanem bivanju, izdelovali punčke iz ličja in pletli podstavke za posodo ter si tako urili finomotoriko in vztrajnost. Pripravili so razstavo svojih izdelkov na hodniku šole.

Slika 3: Kozača

Ogled Babičevega mlina na reki Muri

Da bi učenci spoznali, kako iz zrna koruze dobimo koruzno moko, smo se odpravili k Babičevemu mlinu na reki Muri, ki je še eden redkih delujočih mlinov. Prijazen gospodar mlina, gospod Babič, nam je razkazal ta odlično ohranjeni mlin in njegovo delovanje. Od blizu smo si ogledali, kako iz zrnja nastane moka in pri tem ne potrebujemo električne energije, le vodo iz bližnje reke.

Učenci so sedaj že vedeli, kam in kako se kruzna poseje, kako so jo nekoč spravljali in ličkali ter kako so nekoč iz zrnja pridobivali moko, ko še ni bilo elektrike in sodobnih strojev.

Narobe obrnjen dan v šoli

In napočil je najbolj pričakovan dan, to je bil narobe obrnjen dan v šoli v obliki naravoslovnega dne. Zakaj narobe obrnjen dan v šoli? Ta dan smo začeli zjutraj

namesto pouka, s podaljšanim bivanjem. Učenci, ki niso imeli varstva, so prišli v podaljšano bivanje, ostali pa h kosilu. Kosilu je sledil naravoslovni dan.

Da izpelješ takšen dan, je potrebno veliko usklajevanja (s prevozi učencev, s šolsko kuhinjo, s hišnikom in učiteljicami). Ker pa vsi, ki delamo na tej šoli, vedno stremimo k istemu cilju, torej kaj je za naše učence najboljše in s katerimi dejavnostmi bodo trajno pridobili čim več različnih znanj, spretnosti in veščin, pri organizaciji in izvedbi tega dne nismo imeli težav. Osrednja tema je bila koruza. Sledile smo načrtovanim ciljem iz učnega načrta o zdravi prehrani.

Razdelitev dejavnosti:

a) Oddelek podaljšanega bivanja

V podaljšanem bivanju smo z učenci pripravili maso za koruzne palačinke in jih spekli. Večina učencev še nikoli ni pekla palačink in jim je bila to popolnoma nova izkušnja. Spoznali so, da je za pripravo testa potrebno znati brati recept in znati sestavine pravilno stehtati ter da si tudi oni sami, ob manjši pomoči odraslega, lahko pripravijo preprosto jed, ki je bolj zdrava od tiste pripravljene, kupljene v trgovini.

b) 1./2. razred

Učenci, ki so bili že zjutraj v podaljšanem bivanju, so razložili in demonstrirali še ostalim, kaj vse so potrebovali za testo palačink, kako so ga pripravili ter kako so jih spekli. Kdor je že znal brati, je recept tudi na glas prebral. Vsi skupaj so pečene palačinke namazali z različnimi domačimi marmeladami, ki so jih naredile njihove mame, babice. Izdelali so prehransko piramido in ponovili, kakšna je zdrava in uravnotežena prehrana, iz katerih sestavin naj bo sestavljen zdrav obrok, koliko obrokov moramo imeti na dan, da moramo dovolj piti in se vsak dan gibati na svežem zraku.

c) 3./4. razred

Pripravili so koruzno zlevanko, ki je prav tako ena izmed tradicionalnih jedi tega dela Slovenije. Olupili so jabolka, jih naribali ter po navodilu v receptu pripravili koruzno zlevanko, ki jo je spekla kuharica. Pripravili so prikaz, kako iz koruznega storža dobimo zrno in kaj nastane, ko koruzo zmeljemo (moka, zdrob) ter naredili različne skulpture iz koruznih storžev. Vse to so predstavili ostalim učencem šole, ki so s čutili tipali, okušali, vonjali, gledali koruzne storže, zrna, moko in zdrob.

d) 5. razred

Pripravili so koruzno juho, kateri so dodali še nekaj bučnega olja, ki je značilno za naše kraje. Prikazali so tudi, da je iz koruze, z dodatki druge zelenjave in koruzne moke, moč narediti koruzne polpete.

Na naši šoli spodbujamo tudi pisanje z roko, kajti ena izmed prednostnih nalog naše šole je tudi estetska pisava. Zato so učenci 5. razreda vse recepte prepisali z roko. V okviru podaljšanega bivanja so, po spletu in različni literaturi, raziskovali o koruzi in svoja poglobljena in na novo pridobljena znanja predstavili v Powerpoint predstavitvi.

e) Mladi zeliščarji

V okviru krožka so učenci pripravili napitek iz vode, ki so ji dodali različna zelišča z našega šolskega vrta in tako dokazali, da za zdrav in okusen napitek ni potrebnega nič sladkorja in kupljenih stvari. Za različna zelišča je potrebno pogledati le okoli sebe.

f) Zaključek s starši

V šolski telovadnici so učenci predstavili vsa svoja znanja o koruzi. Starši so bili navdušeni, saj so tudi sami izvedeli veliko novega o koruzi. Nato jih je v učilnici pričakala pogostitev in predstavitev vseh jedi, ki smo jih pripravili. Učenci so staršem, z navdušenjem, razlagali, kaj vse in kako so jedi pripravili. Vzeli so recepte in prosili

starše, da bi tudi z njimi doma kuhali in pekli. Še čez čas so učenci pripovedovali, kaj vse so s starši doma skuhali in spekli ter kako so pri tem sami sodelovali.

Naslednji dan so učenci poglobljali vsa pridobljena znanja tekom projekta v obliki ugank, dopolnjevanja povedi, pisanju spisov ter risanja in pisanja miselnih vzorcev. Narisali/napisali/ so tudi katera nova znanja, spretnosti in veščine so si pridobili.

Slika 4: Peka palačink

Slika 5: Koruzna zlevanka

Slika 6: Koruzni polpeti

Slika 7: Predstavitev koruze

Slika 8: Pogostitev

Slika 9: Poglobljanje znanja

3 Zaključek

Ob zaključku projekta smo izvedli evalvacijo. Ugotovili smo, da smo zastavljene cilje iz učnega načrta, ki smo si jih zadali, zelo uspešno realizirali. Tudi učenci so podali zelo pozitivne povratne informacije, prav tako njihovi starši in lokalna skupnost. Na dober odziv učencev pa je kazala tudi njihova želja, da so komaj čakali, da bi podoben projekt spet izvedli. Najbolj nestrpno so čakali, kdaj bo spet narobe obrnjen dan v šoli, kjer se bodo lahko tudi sami preizkusili v pripravi jedi.

Ker pa so učenci izrazili takšno navdušenje nad narobe obrnjenim dnem v šoli, smo učiteljice zagrizle in jim sedaj vsako leto pripravimo podoben dan, le da je vsako leto osrednja tema druga rastlina (poskušamo jih izbirati iz nam bližnjega okolja).

Projekt je obsegal veliko različnih dejavnosti in aktivnosti, v katere so bili vključeni vsi učenci naše podružnične šole in podaljšanega bivanja ter zeliščarskega krožka. Uspelo nam je združiti ohranjanje kulturne dediščine domačega okolja in zdravo prehranjevanje. Mislim, da smo dosegli, da bodo učenci ponosni na svojo kulturo in običaje, da se bodo zavedali svojih korenin, da bodo z veseljem tudi sami pripravljali hrano, da bodo vedeli kako jo dobimo na krožnik in nenazadnje, da bodo ta svoja nova znanja širili v svojih družinah in ožji okolici.

4 Viri in literatura

Gabrijelčič Blenkuš, M. *Prehrana za mladostnike – zakaj pa ne?*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Slovenije, 2000.

Krnel, D. *Zgodnje učenje naravoslovja*. Ljubljana, DZS, 1997.

Spletni portal Interaktivni učni načrti. (Pridobljeno 2. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.

Spletni portal Kamra. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. (Citirano 2. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.kamra.si/organizacije/item/zavod-za-varstvo-kulturne-dediscine-slovenije.html>.

Spletni portal Prehrana.si. Nacionalni portal o hrani in prehrani. (Pridobljeno 2. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://www.prehrana.si/moja-prehrana/solarji-in-mladostniki>.

Spletni portal Prehrana.si. Nacionalni portal o hrani in prehrani. (Pridobljeno 5. 4. 2021). Dostopno na naslovu: <https://prehrana.si/clanek/470-ucenje-kuhanja-ima-za-otroke-stevilne-prednosti>.

Značaj radionica u nastavnom procesu za razvoj ličnosti

Vesna Vasović

OŠ „Dašo Pavičić”, Crna Gora, vesna.vasovic@osdpavicic.edu.me

Rezime:

Savremena škola, kao dio obrazovnog sistema treba da prati razvoj tehnike, tehnologije i promjene u društvu, ali i da se prilagođava tim potrebama. Ne samo da se mijenja obrazovni rad u odnosu na tradicionalnu školu, nego i odnos na relaciji nastavnik učenik. U koliko se u nastavnom procesu primjenjuju različiti oblici i pristupi rada, u odjeljenju će se podsticati povjerenje, tolerancija i podrška, a i najteže gradivo će biti mnogo lakše i brže savladano. Značajan je rad u radionicama kao oblik rada u kojem su svi učenici aktivni i slobodni da iskažu svoje mišljenje. Kroz različite radionice učenici stiču ne samo znanja iz nekog od predmeta, već stiču brojne sposobnosti i vještine na kojim se temelji život. Učenje u radionici usmjerava na razvoj kompletne i kvalitetne ličnosti učenika.

Ključne riječi: učenje, radionica, aktivnost učenika, sposobnost, kritičko mišljenje

The significance of the workshops in the education process for the development of personality.

Summary:

Contemporary school as the part of the educational system should follow the development of the technics and technology and the changes in the society and to adjust to its needs. It should be changed not only the education process in the traditional school but also the relationship between the teacher and the student. If we apply the different ways of educational process there will be the growth of confidence, tolerance and support and the most difficult programs will be learnt easily. The work in the workshops is significant for the students to expose their opinion and to be very active either. By participating in the different workshops students get not only knowledge from different school subjects but also numerous abilities and skills from the real life. Learning in the workshops directs the development of the entire and qualitative personality of the students.

Keywords: learning, workshop, activity of the students, ability, critical attitude.

1. Pojam učenja

Učenje je permanentan i složen proces u svim segmentima i periodima života. Takvom svjesnom i namjernom aktivnošću stičemo određena saznanja i vještine. Ono obuhvata usvajanje navika, informacija, znanja, vještina i sposobnosti. Postoji više vrsta učenja: mehaničko, opservaciono, učenje putem otkrića, konvergentno, aktivno učenje, učenje uviđanjem, didaktičko učenje, učenje po

modelu i učenje na osnovu uloga. U svakodnevnoj nastavi, sve navedene vrste učenja su zastupljene, ali u posljednje vrijeme prednost se daje učenju koje podstiče kritičko mišljenje.

2. Škola nekad i sad

Tradicionalna škola se zasnivala na frontalnom obliku rada, gdje je učitelj predavač, a učenik je pažljivo pratio, pamtio i reprodukovao sadržaje. Učenici su tada ipak bili manje motivisani i slobodni da iskažu svoja mišljenja. Savremena škola, međutim, zahtijeva da je učenik aktivan, ravnopravan učesnik koji povezivanjem sa prethodnim iskustvom, uviđanjem i istraživanjem dolazi do novih saznanja. Takođe, danas težimo da atmosfera u školi bude što kreativnija, opuštenija i manje konfliktna. U takvoj školi, učenici su zainteresovani i motivisani za rad jer i u slučaju teškoća i pogreške imaju podršku, povjerenje i toleranciju od strane svojih drugara i nastavnika. U skladu sa razvojem društva, tehnike i tehnologije, kada su nam dostupni brojni izvori informacija, i zahtjevi u obrazovnom sistemu su izmijenjeni. U savremenoj nastavi, aktivnim metodama učenici razvijaju kritičko mišljenje, aktivni su, motivisaniji, lakše napreduju svako u skladu sa svojim individualnim mogućnostima, a samim tim ta znanja i vještine su praktičnije i trajnije. Takozvana aktivna nastava je usmjerena na dijete i ističe da ne postoji univerzalni model učenja po kome mogu učiti svi učenici. Stoga učenje i sam nastavni proces je potrebno prilagoditi učenicima, njihovim potrebama i interesovanjima.

3. Učenje kroz radionice

U odrastanju djece, osnovno obrazovanje je važno jer treba da usmjeri i utiče na njihovo pozitivno, socijalno sazrijevanje, pomogne u otkrivanju osobenosti i posebnih talenata. Najvažniji period kognitivnog razvoja je upravo do 12. godine, pa samim tim u tom periodu, u mlađem uzrastu važno je sprovoditi učenje na zanimljivi način, kako bi lakše, bez opterećenja sticali znanja. Jedan od načina takvog rada koji vrlo često praktikujem u učionici je radionica. Sama riječ radionica znači mjesto gdje se nešto pravi ili proizvodi. U njima, „proizvodi“ nastaju aktivnim učestvovanjem, slobodnim razmjenjivanjem osjećanja, mišljenja, doživljaja i istraživanja. Aktivnosti u radionicama se planiraju sa određenim temama. U radionicama nema pasivnih učesnika, svi su aktivni i učestvuju u skladu sa svojim mogućnostima, a shodno tome ostvaruju različite nivoe dobiti u radu. Radionicama učenici stiču emocionalno i socijalno iskustvo, unapređuju sposobnost komunikacije, samostalno dolaze do rješenja i kroz opuštajuće aktivnosti, slobodnije se izražavaju, sagledaju sebe i druge i trajnije uče. Učenici jako rado prihvataju ovaj način rada. Kroz radionice mogu steći raznovrsna znanja i vještine. Osim gradiva, znanja iz određenih predmeta, učenici na ovaj način otkrivaju na kojim ljudskim osobinama, vrijednostima, vještinama treba raditi (saradnja, kreativnost, samokontrola, empatija, tolerancija...). Radionice se planiraju tako da imaju tri segmenta. Početnu aktivnost (ledolomac) gdje se učenici pripreme i opuste. Glavnu aktivnost predstavljaju strukurirane cjeline, u kojima učenici crtaju, pričaju, glume, igraju pantomime i sl. Završna aktivnost se obično sastoji iz dijeljenja iskustva. Svaka od ovih aktivnosti treba biti dobro isplanirana kao i organizacija prostora u zavisnosti od

potreba radionice, ali i vremenska organizacija časa. Proces koji dijete prođe kroz radionicu je od prioritetnog značaja, a radovi ili priče koje su nastale se ne procjenjuju, ne kritikuju i ne vrednuju. Takvi radovi su od izuzetnog značaja za realizaciju ishoda određene radionice. Važno je prihvatiti razlike među djecom i uvažavati ih, kao i ohrabrivati im ideje i stavove i kada se možda učine neobičnim. Nastavnik, kao voditelj koordinira aktivnostima radionice, ističe pravila rada i prati vremenska ograničenja, a sopstveni autoritet prenosi na autoritet grupe koja samostalno dolazi do rješenja. U protekloj godini, uslijed epidemiološke situacije izazvane korona virusom i obaveze poštovanja mjera, radionice smo organizovali prilagođavajući ih novonastaloj situaciji, dozvoljenom broju učenika i distanci. Takve radionice su pomogle da učenici iskažu svoja osjećanja u vezi novonastale situacije i savladaju eventualne strahove.

3.1. Primjeri radionica iz iskustva

-Radionica: "Dijelimo ljubav ali i obaveze"

Učenici objasne, da li je porodica funkcionise kao jedan tim. Treba da popišu svakodnevne poslove, tj. obaveze svakog člana svoje porodice (npr. obaveze oca, majke, brata...) Ističemo da svi poslovi doprinose da se u porodici lijepo i udobno živi. Dok učenici čitaju svoje liste, evidentiram broj obaveza, uključujući i samog učenika. Pokreće se diskusija: Ko ima najviše poslova? Da li su poslovi pravedno raspoređeni? Zašto neki članovi porodice obavljaju mnogo više poslova nego drugi? Je li to pravedno? Da li tako radi dobar tim? Na osnovu stečenog zaključka, iznose svoja mišljenja i razvijamo empatiju.

-Radionica "Na pustom ostrvu"

Razgovor o odlasku tima na pusto ostrvo na kojem neće biti mogućnosti kontakta, korišćenja internet, telefona i televizora. Šta bismo ponijeli najnužnije ako bi tamo trebali ostati mjesec dana? Ishod je podstaći da budu kreativni, tolerantni, da se bore i pokažu brigu za svoj tim. Timovi imaju 15 min da naprave listu. Zatim predstavljaju i procjenjuju svoja i rješenja ostalih timova.

-Radionica Dodirni plavo

Razgovor o složenom razredu, kako se učenici tu ponašaju. Nema tačnih i netačnih odgovora. Ističu svoje ideje i biraju one koje većina djece prihvate kao značajne da bi razred bio složan. Ishod: Razvijanje ideja i tolerancije u komunikaciji oko problema traženja rješenja.

-Radionica "Pomoć drugaru koji ima poteškoće u učenju"

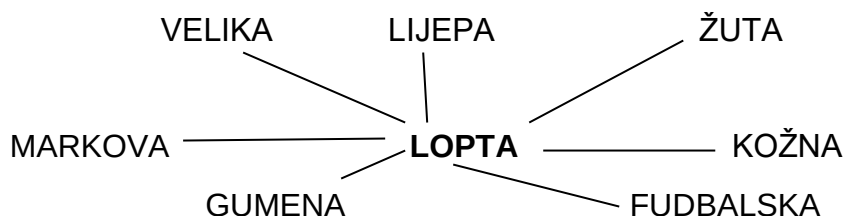
Ovo je rado prihvaćena radionica od strane učenika koja je pokazala sjajne rezultate. Kroz ovakve radionice, učenici ne samo da postižu sjajne rezultate u savladavanju gradiva, nego i u razvoju empatije, humanosti i socijalizacije.

Npr. Odlična učenica koja sa lakoćom postiže uspjeh u školi, prijavila se da pomogne mađoj drugarici koja ima poteškoća u učenju. Sastajale su se tri puta sedmično da uče. Vrlo brzo pokazali su se dobri rezultati na zadovoljstvo obje djevojčice. A osim toga postale su dobre drugarice i mimo učenja provodile vrijeme zajedno.

-Radionice Mape uma

Razvijaju kreativno razmišljanje kako da brže i lakše uče, prisjećaju se, pamte, ali kako da se bolje organizuju i rješavaju probleme.

Npr. pridjevi

-Radionica Mobilni telefon

Aktivnost: Razgovor sa učenicima na temu koliko i na koji način koriste mobilni telefon
Ishod: Upozoriti učenike na moguću opasnost, zloupotrebe mobilnog telefona i podučiti ih pravilima sigurnog korišćenja ,kao i usmjeriti na podršku roditelja i drugih odraslih u situacijama uznemiravanja. U razgovoru ističu prednosti i mane korištenja mobilnog telefona.Navode šta im pomaže da se osjećaju sigurno dok koriste mobilni telefon i kome se mogu obratiti.Zaključujemo da ne treba da dajemo broj nepoznatim osobama i da je u redu prekinuti razgovor koji nas uznemirava.Ne treba da šaljemo neprimjerene SMS-ove,a ukoliko dobijemo takve na koji način da odreagujemo.Trebamo paziti šta fotografishemo i snimamo da se neko ne bi osjećao loše zbog toga.

4.Zaključak

Od škole,kao dio sistema, se zahtijeva da je u konstantnom organizacionom i profesionalnom razvoju koji prati relativno brze promjene u društvu. Smatram da su radionice jedan od oblika rada koji je usmjeren na razvoj kvalitetne i kompletne ličnosti učenika.Radionice razvijaju atmosferu koja omogućava spontanu i slobodnu komunikaciju ,bez bojazni od greške i ne razumijevanja. Svaki rad,crtež ,aktivnost učenika su priča za sebe. Učenici koji češće učestvuju u radionicama spremniji su da uspostavljaju kooperativne odnose ,afirmativnu komunikaciju i imaju razvijeniju toleranciju, motivisani su za rad,otvoreni ,a samim tim i produktivniji.Tako stečena znanja utiču na razvoj emocionalne inteligencije koja će im biti od velikog značaja u životu.

5.Izvori I literature

Krkeljić,Lj: *Kreativno rješavanje konflikata u učionici* .Podgorica :2001.

Zavod za školstvo Crne Gore : *Moje vrijednosti i vrline – razvoj socijalnih i emocionalnih vještina učenika i učenica*; Priručnik za nastavnike i nastavnice; Podgorica 2018

Ćosić, I. , Pregrad, J. , Salečić, I. , Tomić Latinac. , M., *Prekini lanac ,zaustavimo elektroničko nasilje* ; Priručnik programa prevencije elektroničkog zlostavljanja; Unicef; 2010.

Značaj u uloga vannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi

Milijana Roćenović

OŠ „Dašo Pavičić”, Herceg Novi, Crna Gora, milijana.rocenovic@os-dpavicic.edu.me

Rezime

Vannastavne aktivnosti se odvijaju u školi, ali se realizuju van nastavnog plana i programa. U njih ubrajamo: izlete, ekskurzije, takmičenja i sekcije. U sekcijama učestvuju zainteresovani učenici i oni koji imaju afinitete prema određenim oblastima. Zahvaljujući organizovanju sekcija, učenici proširuju znanja, vještine, druže se u opuštenijoj atmosferi, razvijaju kreativnost i kritičko mišljenje. Dobro planiranje sekcije je pola puta do uspjeha. Potrebno je osmisliti kreativne aktivnosti posmatrajući iz svih uglova. Naša škola (a vjerujem i ostale) imaju čitav niz kreativnih sekcija, a sve u cilju da se učenicima pruži mogućnost da izraze svoje kreativne potencijale. Velika je odgovornost i na nastavniku, da prepozna talenat kod djece, da ga podstakne, poduči i bude mu podrška u napredovanju. Porodica i škola imaju zajedničku ulogu da njeguju i podržavaju talenat kod djeteta.

Ključne riječi: vannastavna aktivnost, sekcija, učenik, nastavnik, kreativnost

The Importance and Role of Extra-Curricular Activities in Primary School

Abstract

Extra-curricular activities happen at school, but they are realized beyond the limits of the school curriculum. They include: trips, excursions, competitions and optional courses. Optional courses are attended only by those students who are interested and have affinities for such elective courses of study. Owing to these courses, students advance their knowledge and skills; they spend time with their peers in a more relaxed atmosphere, and also develop their creativity and critical thinking skills. But, it takes a thorough plan of an optional course for it to be successful. It is necessary to think up creative activities examining them from different aspects. Our school (and I believe others as well) has got a wide range of elective courses, and it is all aimed at providing students with an opportunity to express their full creative potential. A teacher has got a great responsibility to notice the students' talents, to motivate, teach and to be their support on the way to improvement. Family and school have got a common role in promoting and nurturing the children's talents.

Key words: extra-curricular activity, optional course, student, teacher, creativity

1 Pojam vannastavnih aktivnosti

Vannastavne aktivnosti učenika i nastavnika se odnose na aktivnosti van nastavnog plana i programa redovne nastave, a odvijaju se u školi. Za njih kažemo i da su "slobodne aktivnosti". One omogućavaju djeci da svoje slobodno vrijeme provode

organizovano, baveći se stvarima koje ih zanimaju, opuštaju i da se druže sa djecom istih interesovanja. U vannastavne aktivnosti spadaju sekcije, izleti, ekskurzije, takmičenja. One se najčešće organizuju kao sekcije na nivou razreda ili škole.

1.1 Vaspitno obrazovni zadaci vannastavnih aktivnosti

Vannastavne aktivnosti svojim sadržajima podstiču i razvijaju interesovanje, radoznalost, kreativnost i samostalnost učenika. Zadaci su mnogobrojni, navešću neke:

- proširivanje znanja stečenih u redovnoj nastavi;
- izgradnja pravilnog odnosa prema učeniku u radu;
- podsticanje i razvijanje individualnih sposobnosti i samostalnosti učenika;
- osposobljavanje učenika za ispunjavanje slobodnog vremena kvalitetnim sadržajima iz oblasti kulture, umjetnosti i sporta;
- povezivanje škole sa lokalnom zajednicom.

Prednost obrazovanja kroz rad sekcija leži, između ostalog, u neformalnoj atmosferi i druženju gdje djeca nemaju pritisak ocjenjivanja i nametnute discipline. Svi učenici imaju mogućnost besplatnog učešća. Sekciju obično pohađa manje učenika nego što ih ima u odjeljenju na redovnom času, pa nastavnik može kvalitetnije da im se posveti. Sekcije predstavljaju priliku da nastavnici teme obrade modernim pedagoškim metodama, služeći se primjerima dobre prakse.

2 Pripremanje i organizovanje vannastavnih aktivnosti

Od kvaliteta pripreme vannastavnih aktivnosti, zavisi i uspjeh njihove realizacije. Na početku školske godine, nastavnici se opredijele za sekciju koja im najviše odgovara i pišu Godišnji plan iste. Pored Godišnjeg plana, veoma su važne i nastavne pripreme. Mora se voditi računa da planirani sadržaji budu usklađeni sa interesovanjima učenika određenog uzrasta.

Prilikom prvog susreta sa učenicima, nastavnik uočava njegove mogućnosti i sposobnosti. To je faza u kojoj treba djecu dodatno zainteresovati za neku temu, omogućiti im da otkriju šta o tome već znaju i podstaći ih da pitaju, istražuju.

Druga faza se obično odnosi na realizaciju planiranih aktivnosti.

U završnoj fazi rada nastavnik mora voditi računa da učenicima omogući sređivanje utisaka i zapažanja, odnosno verifikaciju ostvarenih rezultata, prezentovanje urađenog. Izuzetno je lijep osjećaj kada se aktivnost uspješno obavi i preplave nas pozitivne emocije. Uspješno obavljena aktivnost nas sve dodatno motiviše da i dalje nastavimo sa radom, sve više i sve bolje. Potrebno je da predstavimo rezultate rada sekcije i van same sekcije. Načini na koji ćemo to obaviti su mnogobrojni: panoi za sekcije, školski web sajt, izložbe, prezentacije. Ako je u pitanju takmičenje sportskih sekcija, njihove uspjehe mogu i mediji prenijeti, a u sve se može uključiti i lokalna zajednica.

Definitivno je potrebno sve rezultate i aktivnosti prezentovati drugim odjeljenjima, razredima jer to u svima nama budi osjećaj zadovoljstva i ponosa, posebno kod učenika.

2.1 Sekcija po mjeri učenika

Izlazeći u susret različitim interesovanjima učenika, u našoj školi se svake godine osmisle i organizuju kreativne sekcije. Njihov rad je ove školske godine otežan, zbog aktuelnih epidemioloških mjera usljed pandemije koronavirusa. U skladu sa tim,

prilagodili smo se i sekcije organizujemo putem platforme Teams ili u školi u grupama koje broje manji broj učenika. Neke od sekcija u našoj školi su:

- Recitatorska sekcija - uče da izražajno recituju i nastupaju na raznim tematskim priredbama.
- Literarna sekcija - zasnovana je na književnom stvaralaštvu i časovima književnosti. Učenici se bave slobodnim literarnim stvaranjem. Osmišljena je kako bi pružila mogućnost kvalitetnog kreativnog izražavanja i usavršavanja.
- Likovna sekcija ima za cilj razvijanje osjećaja za lijepo i za umjetnost, podsticanje individualnog i kreativnog stvaralaštva kod učenika ali i osjećaja za timski rad. Učestvuju na raznim likovnim konkursima i izložbama.
- Dramska sekcija je prilika da djeca zasijaju punim sjajem na pozornici i da pobijede tremu od javnog nastupa. Vježbaju recitovanje, jasno izražavanje, uče napamet različite literarne sadržaje.
- Ekološka sekcija ima cilj da probudi interes učenika prema ekološkim temama. Kroz razne kreativne zadatke u prirodi, postaju "mali ekolozi" koji se bore za grad s manje smeća, više zelenila, čistu vodu i vazduh.
- Radijska sekcija ima cilj da učenici istražuju i izražajno čitaju tekst vezan za određenu temu. Oslobođaju se treme od javnog nastupa.
- Odbojkaška sekcija ima cilj da učenike uvede u svijet odbojke, da nauče i poštuju sportska pravila vezana za ovaj sport. Takmiče se na školskim, opštinskim i državnim takmičenjima.
- Šahovska sekcija ima cilj da izgradi interes kod djece za šahovsku igru, da usvoje osnove i pravila šaha, glavne i strateške ideje svih faza igre i da upoznaju nove pristupe ovoj drevnoj igri.

2.2 Motivacija za učešće u vannastavnim aktivnostima

Motivacija je od izuzetnog značaja za efikasan rad, kako u samom nastavnom procesu, tako i u vannastavnim aktivnostima. Od dobro odabranih motivacijskih tehnika, zavisiće i uspjehnost ostvarivanja krajnjeg cilja. Kada govorimo o motivaciji za sekcije, može da se odnosi na zainteresovanost za rad, kao i na uključivanje u realizaciju aktivnosti i prezentaciju istih.

Motivacija se uglavnom dijeli na unutrašnju i spoljašnju.

Kada govorimo o unutrašnjoj motivaciji, mislimo na one koji uče i rade za sebe, zbog želje za novim saznanjima, uživaju u procesu spoznavanja i u istraživačkom učenju, bez posebne želje za nagradom i kakvim priznanjem. Takva vrsta motivacije obezbjeđuje veoma kvalitetno i trajno učenje, jer se lakše, brže i kvalitetnije uči i pamti. Spoljna motivacija je sve što utiče spolja – način nagrađivanja, događaji, osobe sa kojima se radi, roditelji. Najčešća spoljašnja motivacija za učenike je neka vrsta nagrade (medalje, ocjene, diplome). Kod pojedinih učenika dolazi do razočaranja ako nagrada izostane, gube motivaciju za daljim radom. U tom momentu su potrebni dugi razgovori sa učenikom od strane nastavnika ali i roditelja. Potrebno je pohvaliti njihov uloženi trud i učešće u aktivnostima. Kroz razgovor i konkretne primjere treba da uoče da je najbitnije da uživaju u samom procesu stvaranja. Spoljašnja i unutrašnja motivacija se uvijek međusobno prepliću i potrebno je da nastavnik uoči koju motivaciju ima koji učenik. Na osnovu toga može proanalizirati šta to kod učenika budi samo spoljašnju motivaciju, da li mi možda nesvjesno utičemo na tu vrstu motivacije i pronaći načine na koje bismo mogli spoljašnju motivaciju pretvoriti u unutrašnju i ukazati učenicima na značaj učešća i doprinosa u sekcijama.

3 Značaj vannastavnih aktivnosti

Na osnovu svega prethodno navedenog uočavamo da su vannastavne aktivnosti od izuzetnog značaja za cjelokupni razvoj ličnosti djeteta, ali i bogaćenje rada i iskustva nastavnika. Kroz ovaj rad, dolazimo do zaključka o značaju vannastavnih aktivnosti, a to su:

- primjena svih metoda i oblika rada;
- doprinos razvijanju kulture usmenog i pisanog izražavanja učenika;
- podstiče samostalnost i aktivnost samog učenika;
- razvijaju kreativnost mišljenja i smisao za komunikaciju;
- razvijaju i organizacione sposobnosti;
- doprinose još boljem međusobnom upoznavanju, razumijevanju i saradnji nastavnika i učenika.

4 Zaključak

Vannastavne aktivnosti koje se realizuju u školi imaju važno mjesto u vaspitanju i obrazovanju učenika. Njihova uloga je da svakom učeniku pruži priliku da razvijaju svoja interesovanja, sarađuju sa drugima, prošire svoja znanja i vještine i omogućavaju iznošenje kritičkog mišljenja.

Značaj vannastavnih aktivnosti se ogleda u rezultatima zalaganja učenika na sekciji, sposobnost prezentovanja vlastitih kvaliteta i kvaliteta grupe, razvijaju osjećaj samopuzdanja i empatije. Mnogi uspješni sportisti, glumci, voditelji, umjetnici ističu kako su njihove sposobnosti prepoznali upravo njihovi nastavnici još u školskoj dobi. Znači, velika je odgovornost i na nastavniku znajući da svojim načinom rada može uticati na budući profesionalni razvoj učenika.

U vannastavnim aktivnostima treba da uživaju i učenici i nastavnici. To treba da im bude prostor i vrijeme u kom će zajedno da sanjaju, stvaraju, kreiraju, smiju se i sa ponosom gledaju na urađeno, ostvareno.

5 Izvori i literatura

Grupa autora, *Vodič kroz vannastavne aktivnosti*. Sarajevo: Centar za obrazovne inicijative Step by step, 2016.

Filipović, N.: *Vannastavna aktivnost učenika*. Sarajevo: 1980.

Ko tradicija trči v sodobnost
When Tradition meets Modernity
Susret tradicionalnog i modernog
29. 5. 2021

URA / TIME	
7:45 – 8:00	PRIJAVE / REGISTRATION
8.00 – 8.15	UVODNI NAGOVOR / INTRODUCTION
8.20 – 8:50	dr. Justina Erčulj, UČITELJ KOT VZOR: POMEN ETIČNIH RAVNANJ V ŠOLAH, Slovenija
8:50 – 9:10	Johanna Lampela, THE NEW CORE CURRICULUM AND THE TRANSVERSAL COMPETENCIES - SOME EXAMPLES, Finska
9:20 – 12:40	1. SKLOP predstavitev / SECTION 1
12:40 – 13:30	ODMOR / LUNCH BREAK
13:30 – 13:50	Stasele Riskiene, COOL TOOLS FOR SCHOOL, Litva
13:50 – 14:15	mag. Lucija Rakovec, FORMATIVE ASSESSMENT - LEARNER VOICE - MYTH OR REALITY?, Slovenija
14:15 – 17:35	2. SKLOP predstavitev / SECTION 2
17:35	ZAKLJUČEK / CONCLUSION

SKLOP 1 SECTION 1	RAZLIČNI PRISTOPI K PODAJANJU ZNANJA	DIFFERENT TEACHING APPROACHES
SKLOP 2 SECTION 2	EN PROSTOR- NEŠTETO MOŽNOSTI	ONE SPACE- COUNTLESS OPTIONS
SKLOP 3 SECTION 3	DELO S POSAMEZNIKI IN INTERESNIMI SKUPINAMI	WORK WITH INDIVIDUALS AND DIFFERENT INTEREST GROUPS
SKLOP 4 SECTION 4	DELO NA DALJAVO	ONLINE TEACHING
SKLOP 5 SECTION 5	IZMENJAVA ZNANJA IN IZKUŠENJ V MEDNARODNEM PROSTORU	KNOWLEDGE EXCHANGE AND INTERNATIONAL EXPERIENCES

PREDSTAVITVE PO SEKCIJAH – POPOLDAN / AFTERNOON PRESENTATIONS						
	SKLOP 1B	SKLOP 1C	SKLOP 2B	SKLOP 3B	SKLOP 4C	SKLOP 4D
14:15 – 14:35	Jovana Vučković, PRIMJENA INTERAKTIVNIH TEHNOLOGIJA U NASTAVI, Črna gora	Tanja Müller, MEDKULTURNO POVEZOVANJE ZA BOGATEJŠE ZNANJE, Slovenija	Barbara Baša, UČENJE SAMOSTALNIKA V UČILNICI NA PROSTEM, Slovenija	Matic Gortnar, UPORABA SOBE POBEGA PRI DELU Z NADARJENIMI UČENCI, Slovenija	Silvan Baša, POUČEVANJA ŠAHA NA DALJAVO V LUČI PROJEKTOV ŠOLE 21. STOLETJA, Slovenija	Alenka Čoh Lombar, IZVAJANJE DODATNE STROKOVNE POMOČI V ČASU ŠOLANJA NA DALJAVO, Slovenija
14:35 – 14:55	Katja Stajniko, SPODBUJANJE OTROK H GIBANJU NA ZABAVNE NAČINE, Slovenija	mag. Urška Frelih Meglič, ALI RES SAMO V NARAVI LAHKO SPOZNAVAMO DREVO?, Slovenija	Suzana Milović, JEDAN PROSTOR – BEZBROJ MOGUČNOSTI, Črna gora	Dušica Trajković, RAD SA DAROVITIM UČENICIMA, Srbija	Jasna Race, INDIVIDUALEN PROGRAM VADBE ZA UČENKE PREDMETNE STOPNJE V ČASU POUKA NA DALJAVO, Slovenija	Uroš Stanković, ŠPORTNA VADBA NA DALJAVO ZA UČENCE IN STARŠE – ŠTUDIJA PRIMERA OŠ HINKA SMREKARJA, LJUBLJANA, Slovenija
14:55 – 15:15	Biljana Višnjić, SKAJP U NASTAVI, Srbija	Aleksandra Samardžić, AMBIJENTALNA NASTAVA, Črna gora	Barbara Jaklič, DOMIŠLJIJA NA KROŽNIKU, Slovenija	Suzana Nikolić, SARADNJA OBRAZOVNE USTAVE SA RODITELJIMA, Srbija	Mojca Fuchs Lukežič, POUK NA DALJAVO – OBRAVNAVA UMETNOSTNEGA BESEDILA S POMOČJO VIDEO POSNETKA, Slovenija	Nermine Planinčič, TEŠKOČE ONLINE NASTAVE U OSNOVNOJ ŠKOLI HRASNO U VREMENU PANDEMIJE COVID-19, Bosna in Hercegovina
15:15 – 15:35	Špela Elizabeta Soklić, DRAMSKA PREDSTAVA OB UČENJU TUJEGA JEZIKA, Slovenija	Irena Humar Kobal, FORMATIVNIM SPREMLJANJEM ZNANJA DO SPODBUDNEGA IN VARNEGA UČNEGA OKOLJA, Slovenija	Nataša Gaberc Pintarič, MEDPREDMETNO UČENJE NA PROSTEM, Slovenija	Jasna Zupan, UČENEC PRISELJENEC NA PREDMETNI STOPNJI SLOVENSKE OSNOVNE ŠOLE, Slovenija	Marko Vučković: MOTIVACIJA UČENIKA ZA RAD NA DALJINU, Črna gora	Jan Jelen, POUČEVANJE NA DALJAVO PRI ŠPORTNI VZGOJI, Slovenija
15:35 – 15:55	Nataša Beko, UPOTREBA INFORMACIONO- KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE U NASTAVI, Črna gora	Ana Tomašević, PRUŽANJE ZNANJA PRIMJENOM IKT-A U NASTAVI, Črna gora	Marjana Strgar, POUK NA PROSTEM IN TABLIČNI RAČUNALNIKI, Slovenija,	Klavdija Debelak: KO PRAVLJICE OŽIVIJO – INTERESNA DEJAVNOST, Slovenija	Metka Sobočan Sarjaš, FORMATIVNO SPREMLJANJE SKLANJANJA SAMOSTALNIKOV MOŠKEGA SPOLA V ČASU DELA NA DALJAVO, Slovenija	Maruša Robida, SODELOVANJE MED UČENCI V ČASU ŠOLE NA DALJAVO, Slovenija
15:55 – 16:15	Maja Trojar Kepić, UTRJEVANJE MATEMATIKE – UČILNICA V NARAVI, Slovenija	Špela Pekar, FORMATIVNO SPREMLJANJE ZNANJA Z UPORABO RAZISKOVALNEGA MODELA UČENJA IN POUČEVANJA, Slovenija	Helena Brataševc, CANKAR V KAMIŠBAJU, Slovenija	Jasmina Škrbec Masilo: TEDNI VSEŽIVLJENJSKEG A UČENJA, Slovenija	Tanja Šifrer, UPORABA PROGRAMA ACTIVEPRESENTER TER OSTALIH APLIKACIJ IN PRIPOMOČKOV KOT POMOČ PRI DELU NA DALJAVO, Slovenija	Jan Filipič, OCENJEVANJE NA DALJAVO PRI PREDMETU ŠPORT, Slovenija
16:15 – 16:35	Tamara Labović WEB ALATI ZA IZRADU KVIZOVA I IGARA U NASTAVI, Črna gora	Sanja Ratković, FORMATIVNO PRAČENJE ZNANJA, Črna gora	Vanja Đurović, RAZVIJANJE DJEČIJE KREATIVNOSTI, Črna gora	Maja Berčon, RISARSKE IGRARIJE – INTERESNA DEJAVNOST, KI SPODBUJA RAZVOJ DESNE POLOVICE MOŽGANOV, Slovenija	Urška Vodišek, VSEBINE ZA KAKOVOSTNO PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA MED ŠOLANJEM NA DALJAVO, Slovenija	Mateja Kulot, RAZREDNA URA MALO DRUGAČE, Slovenija
16:35 – 16:55	Vida Kotnik, UMETNIKI TRETJEGA RAZREDA, Slovenija	Martina Kuzma, UPORABA IKT IN INTERAKTIVNIH GRADIV PRI BRALNEM RAZUMEVANJU V 2. RAZREDU OSNOVNE ŠOLE, Slovenija	Katja Hafner, RAZVOJ ŽABE – UČILNICA NA PROSTEM IN V RAZREDU, Slovenija	Jerneja Bergant Belaj, UMETNOST NAS POVEZUJE - MOJE IZKUŠNJE PRI POUČEVANJU UČENCEV V TUJINI, Slovenija	Maša Primožič, MOJ DOM JE LAHKO UČILNICA, Slovenija	Zorica Čičković, DIDAKTIČKA SREDSTVA I MOTIVACIJA UČENIKA U ONLINE NASTAVI, Črna gora
16:55 – 17:15	Samira Nukić, POVEZIVANJE ZNANJEM – DVIJE ŠKOLE, DVIJE UČIONICE, JEDAN ČAS, Bosna in Hercegovina	Tina Podgoršek VPLIV UČITELJA NA DOBRE MEDOSEBNE ODNOSE V PODALJŠANEM BIVANJU, Slovenija	Katja Habjanič, UČILNICA NA PROSTEM – ČASOVNI TRAK, Slovenija	Andreja Kolar, MALI RAZISKOVALCI PRI PODALJŠANEM BIVANJU, Slovenija		

PREDSTAVITVE PO SEKCIJAH – DOPOLDAN / MORNING PRESENTATIONS

	SKLOP 1A	SKLOP 2A	SKLOP 3A	SKLOP 4A	SKLOP 4B	SKLOP 5A
9:20 – 9:40	Mirjana Simović, MOGUČNOST KREATIVNOG IZRAŽAVANJA U UČIONICI, Črna gora	Simona Bizjak, ČUJEČNOST V RAZREDU, Slovenija	Sonja Grilc, ŠOLSKI VRT, Slovenija	Aleš Žitnik, ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA NA DALJAVO NA OŠ FRANCETA PREŠERNA KRANJ, Slovenija	Andreja Markuta, RAZREDNE URE NA DALJAVO IN UPORABA MICROSOFT TEAMS, Slovenija	Rebecca Svetina, UTILIZING STORYTELLING IN THE EFL CLASSROOM HOW A MAGIC CARPET SAVED MY LESSON & OTHER STORIES, SI (ZDA)
9:40 – 10:00	Alenka Likar, PRIPOVEDOVANJE S POMOČJO PIKTOGRAMOV, Slovenija	Tjaša Sajovic , NARAVA JE NAŠA NAJBOGATEJŠA UČILNICA, Slovenija	Tadeja Murn, ŠOLA – PROSTOR ZA VZGOJNI MOMENT, Slovenija	Andreja Šuštar Konc, OPISMENJEVANJE NA DALJAVO, Slovenija	Bojana Šergan, PRIMER DOBRE PRAKSE – MALE PISANE ČRKE NA DALJAVO, Slovenija	Ionescu Irodina PROUD TO BE ROMANIAN – LESSON PROJECT, Romunija
10:00 – 10:20	Nada Orbovič, PRIMJENA ADOBE PHOTOSHOP-A (IZBORNI PREDMET) U NASTAVI, Črna gora	Verica Kovačević: SODELOVANJE MED ŠOLAMI, Črna gora	Helena Brezar, PRAVLJIČNA NOČ – SPODBUJANJE BRANJA, Slovenija	Katja Plih, DELO NA DALJAVO V PRVEM RAZREDU, Slovenija	Marko Ljubej, INTEGRACIJA INTERAKTIVNE TABLE V POUK NA DALJAVO – PRIMER IZ PRAKSE, Slovenija	Lorella Romano, Roberta Franchi, Francesco Mammarella: L'ANGOLINO, THE SCHOOL NEWSPAPER AS A TRAINING SPACE, Italija
10:20 – 10:40	Nataša Zonik, PROJEKT MOJA PRAVLJICA , Slovenija	Barbara Luzar, DELO V ODDELKIH PODALJŠANEGA BIVANJA, Slovenija	Deja Tratnik, VKLJUČENOST SLEPEGA UČENCA V POUK ŠPORTA, Slovenija	Majda Horvat, DOBRI VIRUS, Slovenija	Marko Curk, POUČEVANJE PRVOŠOLCEV Z VIDEO VSEBINAMI, Slovenija	Vasilisa Genitsariotou, MY WORK EXPERIENCE WITH THE YOUNG REFUGEES, Grčija
10:40 – 11:00	Biljana Baničević, PRIMJENA INFORMACIONO – KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJ U NASTAVI, Črna gora	Dobrila Kuzmanović IGRE U NASTAVI, Srbija	Jelena Vuković, RAZVIJANJE DJEČJE KREATIVNOSTI U UČIONICI KOD UČENIKA NIŽIH RAZREDA, Črna gora	Majda Hočevar Pleško, ŠPORT NA DALJAVO – ŠPORTNE IGRE V DNEVNI SOBI, Slovenija	Matic Močnik, PRIMERJAVA FILTRACIJE VODE MED KRAŠKIM IN REČNIM POVRŠJEM Z VIDIKA IZLITJA KEROZINA V NESREČI TOVORNEGA VLAKA PRI HRASTOVLAH – DELO NA DALJAVO, Slovenija	Corina Apostu, THE USE OF ICT IN EDUCATION, INTERACTIVE LEARNING MATERIALS, Romunija
11:00 – 11:20	Petra Antolin, TERAPEVTSKI PES PRI POUKU V 1. RAZREDU, Slovenija	Kristina Kern, GLASBENE DEJAVNOSTI V 3.r, Slovenija	Uršula Kavar, FOLKLORNA DEJAVNOST NA ŠOLI, Slovenija	Gasper Murn, KORONA – PRILOŽNOST ZA RAZVOJ EKSPERIMENTOV DOMA, Slovenija	Igorcho Angelov, POŠTEVANKA V 3. RAZREDU - POUČEVANJE NA DALJAVO IN S KONKRETNIMI PRIMERI V RAZREDU, Slovenija	Maja Tolo, INTERNATIONAL COLLABORATION AND THE ART@HEART PROJECT, Slovenija
11:20 – 11:40	Vesna Vasović, ZNAČAJ RADIONICA U NASTAVNOM PROCESU ZA RAZVOJ LIČNOSTI, Črna gora	Milijana Ročnenović, ZNAČAJ U ULOGA VANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI, Črna gora	mag. Martina Kern, GOZD NA OBISKU V RAČUNALNICI, Slovenija	Tadeja Zupanc, NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE PREDŠOLSKIH DEJAVNOSTI NA DALJAVO V ZASEBNEM VRTCU FRIDOLIN, Slovenija	Sanja Otto, UČENCI Z UČNIMI TEŽAVAMI IN POUČEVANJE NA DALJAVO, Slovenija	Petra Plecity, PRESCHOOL CHILDREN AND MINDFULNESS, Slovenija
11:40 – 12:00	Marta Zaplotnik, VPLIV IGRE NA CELOSTNI RAZVOJ OTROKA, Slovenija	Petra Smrdel, PODALJŠANO BIVANJE KOT IZZIV, Slovenija	Mojca Debeljak, MALI KUHAR, Slovenija	Marija Vučurovič UČENJE NA DALJINU: MARIJA VUČUROVIČ, Črna gora	Natalija Rogoznica Nađ, DIGITALNI ALATI U ONLINE NASTAVI: EDUCANDY I PADLET, Hrvaška	Agnieszka Czekajło: AND SO THIS IS XMAS- INTERNATIONAL ETWINNING PROJECT FOR YOUNG LEARNERS, Poljska
12:00 – 12:20	Jelena Trošić, RAZLIČITI PRISTUPI DAVANJA ZNANJA – PRAKTIČNA NASTAVA, Srbija	Nina Kump Papić, GIB –PRIJATELJ OTROKA, Slovenija,	Svetlana Jovič: PROJEKTI KOT MOTIVACIJSKO SREDSTVO ZA NADARJENE UČENCE, Slovenija	Belušić Suzana, SAMO EN KLIK DO UČILNICE NA DALJAVO, Slovenija	Henrieta Herjavec Rubčić, DIGITALNI ALATI U ONLINE NASTAVI, Hrvatska	Camelia Buruiana: FORMATIVE ASSESSMENT, Romunija
12:20 – 12:40	Melita Vačun, ZDRAVA HRANA IN KULturna DEDIŠČINA Z ROKO V ROKI, Slovenija	Marija Majer, POUK NA PROSTEM , Slovenija	Sonja Angelova, STRATEGIJE DELA PRI MATEMATIKI Z UČENCI Z NIS- PISNO SEŠTEVANJE S PREHODOM, Slovenija			Nevşan Karabacak, Senen Kuş, MAGIC WORDS, Turčija

OSNOVNA ŠOLA
FRANCETA PREŠERNA KRANJ
KIDRIČEVA 49, 4000 KRANJ

Zbornik prispevkov s posveta
"Ko tradicija trči v sodobnost"
29. 5. 2021 v Kranju

